

Duchovní pastýř

MĚSÍČNÍK

KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

ROČNÍK DESÁTÝ

1960

ŠÉFREDAKTOR PROF. P. JOSEF BENEŠ

OBSAH DESÁTÉHO ROČNÍKU

A. THEOLOGIE

<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Jenštejn mezi proudy	54, 75, 92
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Jenštejnova resignace a smrt	152
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Jenštejnův Kodex	169
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Komunity řeholní a Jenštejn	32
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Literatura a prameny k Jenštejnovu životopisu	192
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Tragické vyvrcholení Jenštejnových konfliktů	112, 134
<i>Dr. Fr. Cínek:</i> Svatý Metoděj	69
<i>Dr. M. Hrabáň:</i> Možnost a uskutečnění	86
<i>Dr. M. Hrabáň:</i> Složitost psychického života lidského	21
<i>Dr. J. Konečný:</i> Biskup Tichon, vzor učení pravoslavné církve v Písmě i tradici	70
<i>Dr. J. Konečný:</i> Učení pravoslavné církve o poměru Písma a tradice	133
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Gesta na kazatelně	151
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Lidová mešní píseň i při slavné mši svaté?	172
<i>Dr. Jan Kouřil:</i> Světlo v liturgii	24
<i>Dr. J. Kubalík:</i> Evolucionismus a křesťanství	128
<i>Dr. J. Kubalík:</i> Hodina ukřižování Páně	48
<i>Dr. J. Kubalík:</i> Liberální protestantství a jeho ohlasy	22
<i>Dr. J. Kubalík:</i> Theologie krise neboli dialektická	89, 110
<i>Dr. J. Merell:</i> Apokryf o narození a mládí Panny Marie ze II. až III. století	46
<i>Dr. J. Merell:</i> Cesty katolické exegese XX. století	107
<i>Dr. J. Merell:</i> Dnešní stav vědecké kritiky novozákonního textu	190
<i>Dr. J. Merell:</i> Evangelium a evangelia	146
<i>Dr. J. Merell:</i> Sláva a pád Chasoru	67
<i>Dr. Jar. Michal:</i> Obřadová příslušnost	191
<i>Dr. Jar. Michal:</i> Podstatné právní vlastnosti a okolnosti fyzické osoby	167
<i>Dr. Jar. Michal:</i> Subjekt práva	51
<i>Dr. Jar. Michal:</i> Subjekt práva ve smyslu kanonickém	71
<i>Dr. Jar. Michal:</i> Umenšení a omezení právní způsobilosti	91, 111
<i>Dr. Jar. Michal:</i> Umenšení právní způsobilosti ve smyslu kodexovém	149

<i>Dr. M. Rajmon:</i> Proudý v morální theologii	72
<i>Dr. M. Rajmon:</i> Význam lidské emocionality	131
<i>Dr. A. Salajka:</i> Duch Svatý jest duše Církve	108
<i>Dr. A. Salajka:</i> Kristus je hlavou Církve	49
<i>Dr. A. Salajka:</i> Kristus je hlavou duchovního těla Církve	66, 87
<i>Dr. A. Salajka:</i> Mystické tělo Kristovo a hierarchická organizace Církve	127
<i>Dr. A. Salajka:</i> Mystické tělo Kristovo a monarchistické zřízení Církve	148, 166
<i>Dr. A. Salajka:</i> Pojetí Církve v synoptických evangeliích a u sv. Jana	25
<i>Dr. J. Svoboda:</i> Svatý Kliment — Cyrilometodějský kaon	113
<i>Dr. J. Svoboda:</i> Velkomoravské hradisko sv. Klimenta u Osvětiman	171

B. ŽIVOT VEŘEJNÝ

1. Články:

Doba očima kněze	40, 61, 81, 101, 140, 161, 182, 203
Do jedné řady se všemi, kdož si přejí odzbrojení	160
Dopis CMVKD předsedovi rady ministrů SSSR N. S. Chruščovovi	1
Druhý sjezd Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva	2
Hospodářská spolupráce zemí tábora míru (Inž. V. a Z. Červený)	138
Na nastoupené cestě pevně vytrváme (Dr. J. Plojhar)	85
Na prahu příprav třetí pětiletky (Inž. V. a Z. Červený)	38
Odcizují-li se lidé (Mgr. dr. Ed. Oliva)	145
Organisaci Spojených národů, New York	161
Památce osvoboditelů (bp)	132
Patnáct let rozvoje československého hospodářství (Inž. V. a Z. Červený)	100
Pravé slovo v pravý čas	200
Problém rasismu a kolonialismu (dr. Fr. Kotlík)	45
Pro život v bratrství a lásce mezi národy (dr. M. Rajmon)	177

Průmysl a stavebnictví ve třetí pětiletce (inž. V. a Z. Červený)	60	Meditace podzimní (M. Š. Černý)	135
Připomínka stále živá (prof. J. Beneš)	125	Mosty k dorozumění (P. A. H. Bradáč)	56
Slavnému máji (dr. L. Pokorný)	97	První pomoc náhle onemocnělým v kostele (dr. V. Nikodém)	178
Sociální úroveň kněžstva před 100 lety (dr. F. Falkenauer)	77	Svátek světla (P. A. H. Bradáč)	35
Telegram předsedy rady ministrů SSSR N. S. Chruščova CMVKD	1	Za stavitelem chrámů v lidských duších	156
Vděčnost Vám, sovětští bratři (zik)	116		
Ve službách Boha, Církve a vlasti (dr. B. Opatrný)	118	8. Různé:	
V míru chceme krásně žít (ThLic K. Sahan)	165	Úřední zprávy	43, 63, 84, 104, 123, 143, 164, 184, 204
Za uskutečnění veliké myšlenky míru	105	Náš zápisník	41, 62, 82, 102, 122, 141, 162, 183, 203
Zemědělství a nevýrobní odvětví ve třetí pětiletce (inž. V. a Z. Červený)	79	Kulturní kalendář	43
Zneužití náboženské slavnosti (dr. J. Plojhar)	185		
Žito zraje, bude chleba (P. V. Zemek)	106	C. ŽIVOT NÁBOŽENSKÝ	
		1. Články:	
2. Reportáže:		Acolytatus (P. K. Sahan)	115
Dějiny farnosti (P. V. Medek)	93	Diaconatus (P. K. Sahan)	158
Kytice kaštanů (P. V. Zemek)	97	Exorcistatus (P. K. Sahan)	95
Návštěvou u zvonářů (Vl. Zikmund)	120	Kazatelna (dr. H. Havránek)	174
Padesátiny kapitulního vikáře Antonína Titmana (V. P.)	41	Lectoratus (P. K. Sahan)	76
Podivuhodný hřbitov (p. J. Kavale)	176	Nové rubriky breviáře a misálu	187
V Německé demokratické republice	134	Oltářní autentika (P. V. Medek)	90
		Ostiaratus (P. K. Sahan)	55
3. Galerie vlasteneckých kněží:		Prima tonsura (P. K. Sahan)	34
Biskup J. L. Hay a Josef Dobrovský (M. Záhejská)	37	Rorate (R. Š.)	196
Ještě několik pomnínek na hrob pana faráře Böhma) (P. J. Vážanský)	159	Rorate coeli (P. V. Zemek)	196
Moravští kněží — astronomové (P. V. Zemanec)	180	Sacerdos — alter Christus (P. K. Sahan)	197
P. Pavel Křížkovský (prof. J. Vrana)	99, 121	Sacerdotium (P. K. Sahan)	175
		Salve victoria aetatis nostrae (P. A. H. Bradáč)	65
4. Umění:		Subdiaconatus (P. K. Sahan)	135
Duchovní hudba v postě (R. Š.)	58	Tajemství lidské duše a zpovědník (J. Štěpánek)	55
Jak hrát v kostele na varhany (O. A. Tichý)	93	Vtěriny duše	94
Kdy vznikl chorál svatováclavský (R. Š.)	136	Zdislava z Křižanova, paní svatého života (dr. J. Svátek)	31
Mistr monumentální hudby (ač)	11/2		
O lidové duchovní písni (dr. J. Němeček)	27, 52	D. HOMILETICKÁ PŘÍLOHA	
Příspěvek k historii vývoje československých a českých pastorálů	194	a) nedělní a sváteční:	
Varhany a jiné hudební nástroje při liturgii (dr. J. Kouřil)	73	První neděle adventní — Trojí advent (dr. J. K.)	57
Velázquez (dr. J. Cibulka)	154	Neposkvrněné Početí blah. Panny Marie (dr. J. Kouřil)	65
Velikonoční hry — Mystéria (R. Š.)	79	Druhá neděle adventní — O Písmu svatém (P. V. Kořínek)	60
		Třetí neděle adventní (P. M. Šindlář)	63
5. Kursiva:		Vánoce svátky radosti a pokoje (P. P. Franta)	69
Beati pacifici (P. F. Hobizal)	136	Nový rok (P. J. Šanda)	71
Beruška moravských hájů (V. Zima)	159	Neděle Devítník — Práce náplň lidského života (P. J. Šanda)	1
Dělník Boží (V. Zima)	117	I. neděle po Devítíku (P. J. Kříž)	3
Já se tam vrátím (B. Sadílek)	198	I. neděle postní — O pokušení (dr. J. Kouřil)	5
Nenápadný život (V. Zima)	57	II. neděle postní (dr. B. Kovařík)	9
Paprsky na cestu	34	III. neděle postní (dr. J. Kasan)	10
Rodina zůstane základem (B. P.)	202	IV. neděle postní (dr. J. Kouřil)	12
Svatováclavskými šlépějemi (V. Zima)	137	Hod Boží velikonoční (M. Š. Černý)	17
Sochař duše (V. Zima)	77	Neděle I. po velikonočních, zvaná Bílá (P. V. Bureš)	19
Světlou stopou (V. Zima)	177	Neděle Dobrého pastýře (dr. J. Kouřil)	21
		Pátá neděle po velikonoční (P. J. Kunický)	26
6. Básně:		Nanebevstoupení Páně (dr. J. Kouřil)	30
Májový zpěv (V. Zima)	85	Svátek Nejsvětější Trojice (prof. J. Schovanec)	33
Je nejkrásnější (V. Zima)	35	II. neděle po Sv. Duchu — O nenávisti (dr. J. Kouřil)	35
Vánoční krajíně (V. Zima)	196	Dvanáctá neděle po Sv. Duchu — Podobanství o milosrdném Samaritánu	38
		XX. neděle po Svatém Duchu — O církevním zpěvu (dr. J. Kouřil)	49
7. Fejeton:		XXII. neděle po Svatém Duchu — O falši (M. Š. Černý)	55
Dech vánoc je dechem lásky (P. A. H. Bradáč)	198	b) příležitostné:	
Druh světlu (P. A. H. Bradáč)	116	Myšlenky ke kázání o církevním zpěvu (J. K.)	53
Hygiena kněze (dr. V. Nikodém)	36	Na svátek Ježíše Krista Krále (P. A. H. Bradáč)	53
Hygiena kněžského života (dr. V. Nikodém)	59, 78	Promluva k 15. výročí osvobození (P. Kol)	25
Hygiena míst kněžského působení (Dr. V. Nikodém)	157		
Horoby kněžského života (dr. V. Nikodém)	98, 137		
Je dni vítězství (P. A. H. Bradáč)	95		

DRUHÝ SJEZD CELOSTÁTNÍHO MÍROVÉHO VÝBORU KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA.

Dr. JAN MERELL: Tomášovo evangelium

Dr. METODĚJ HABÁŇ: Složitost psychického života lidského

Dr. JOSEF KUBALÍK: Liberální protestantství a jeho ohlasy

Dr. JAROSLAV KOUŘIL: Světlo v liturgii

Dr. ANTONÍN SALAJKA: Pojetí Církve v synoptických evangeliích a u sv. Jana

Dr. JAN NĚMEČEK: O lidové duchovní písni

Dr. JOSEF SVÁTEK: Zdislava z Křižanova, paní svatého života

Dr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Komunity řeholní a Jenštejn

P. KAREL SAHAN: Prima tonsura

VÁCLAV ZIMA: Té nejkrásnější

ANTONÍN HUGO BRADÁČ: Svátek světla

Dr. VLASTIMIL NIKODÉM: Hygiena kněze

MARIE ZÁHEJSKÁ: Biskup J. L. Hay a Josef Dobrovský

INŽ. V. A Z. ČERVENÝ: Třetí pětiletka

SECUNDUS CONVENTUS delectorum Cleri catholici in opere pacis rei publicae

Bohemo-slovenicae.

Tempore valde propinquo Nativitati Domini Nostri Iesu Christi 1300 sacerdotes-delecti omnium dioecesium nostrae patriae ad conventum Pragae convenerunt. Minister dr. Josef Plojhar uti persona princeps oratoris summam vocem edidit de quaestione armorum exuendorum, convictionis totius humanitatis orbis terrarum, compilandi nationes minus evolutas, gentis contra gentem individuae. Ad hunc solemnem conventum litteras manu propriae scriptas dedit praeses consilii Russiae Sovieticae ministrorum N. S. Chruščov. Haec litterae huius argumenti summaeque sunt.

Gratias vobis ago toto pectore pro vestris litteris, ubi plene existimate opus meum pro bono totius humanitatis. Concedite mihi, ut etiam ego gratias agam omnibus delectis Cleri catholici in opere pacis rei publicae Bohemo-slovenicae pro ea re, qua vestri delecti constanter prompti sint adiuvere scientiam rerum publicarum in opere pacis Russiae sovieticae, rei publicae Bohemo-slovenicae, aliarum nationum, ingentis communitatis gentium socialismi et assidue bene agere rem armorum exuendorum plene, perfecte solideque. Studium et labor verae pacis in toto orbe terrarum officium est totius humanitatis nostrae stellae errantis sine respectu civilis, publicae rationis et professionis fidei. Ex toto meo animo faveo omnibus delectis Cleri catholici in opere pacis rei publicae Bohemo-slovenicae constantes perpetuasque res bene gestas hac in nobili opera, quae tam propinqua est cordi, curae, pectori omnium hominum.

Moscovia die 15. mensis Decembris 1959.

Nikita Chruščov, praeses consilii Russiae sovieticae ministrorum.

ThDr. JAN MERELL: De Thomae Evangelio.

Apocryphum evangelium Thomae de Nag Hammadi multum lucis et claritatis importat in vetustissimam christianam et praecipue iudaеоchristianam litteraturam apocryphorum. Hoc modo cognoscimus apocryphum, quem scriptores christiani primorum saeculorum bene novērunt uti Origenes, Didymus, Hippolythus. Hoc evangelium valde differt a noto evangelio Thomae de Iesu pueritia. Minime agitur de evangelio in pleno sensu huius vocis, sed potius de Logiis Iesu tam propinquis Logiis de Oxyrhynchos. Magister profunde et sapienter explicat in sua materia omnia indicia et signa horum Logiorum.

ThDr. JOSEF KUBALÍK: Protestantismus humanisticus eiusque problema.

Saeculo XVIII. et XIX. protestantica theologia classica habet comitem theologiam liberalem seu humanisticam. Spiritualis eius pater est theologus berolinensis Fred. Schleiermacher, cuius epigon est A. Ritschel cum sua schola theologica, ex qua procedunt duo incliti theologi Ad. Harnack et Ernestus Troeltsch. Sed theologia humanistica non dirimit problemata religiosa, e contrario exinanit christianismum sub influxu modernaе opinionis et sententiae philosophicae.

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: De luminibus in nostra liturgia.

Iam Veteris Testamenti tempus luminibus ad cultus liturgici usum utebatur. Nimirum etiam Ecclesia Iesu Christi ab apostolorum temporibus luminibus non solum ad practicum usum sed etiam uti imagine et signo utebatur. Lumen, cuius est imago et signum in Ecclesia Novi Testamenti? Quot cerei in altaribus lucere debent in variis liturgiae occasionibus? Quid dicendum est de lampade ante Tabernaculum ubi Sanctissimum Sacramentum asservatur? Possumus-ne in nostra sacra liturgia uti luce vis electricae?

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Communitates regulares et archiepiscopus Pragae Jenštejn.

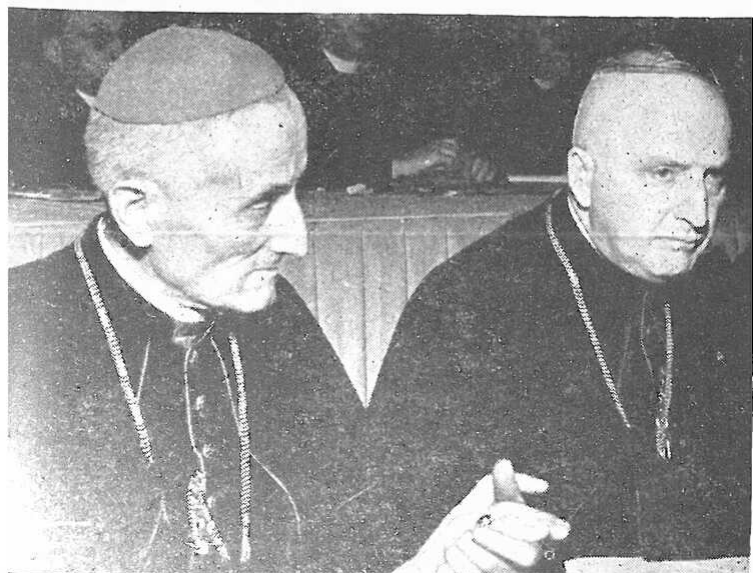
Quomodo archiepiscopus Pragae Jenštejn consuetudine eminentissimorum Patrum regularium uti Dominicanorum, Augustinianorum, Cartusianorum usus sit.

Zástupce československé vlády, ministr školství a kultury Dr. František Kahuda na II. sjezdu CMVKD v rozhovoru s předsedou, ministrem zdravotnictví Dr. J. Plojharem.

ský, tleskají znění poselství N. S. Chruščova, zaslané ministru dr. Josefu Plojharovi a generálnímu tajemníku prof. Josefu Benešovi, v němž předseda rady ministrů SSSR vyjadřuje dík za to, že CMVKD je i nadále připraven podporovat mírovou politiku Sovětského svazu, Československa a jiných zemí mohutného tábora míru.

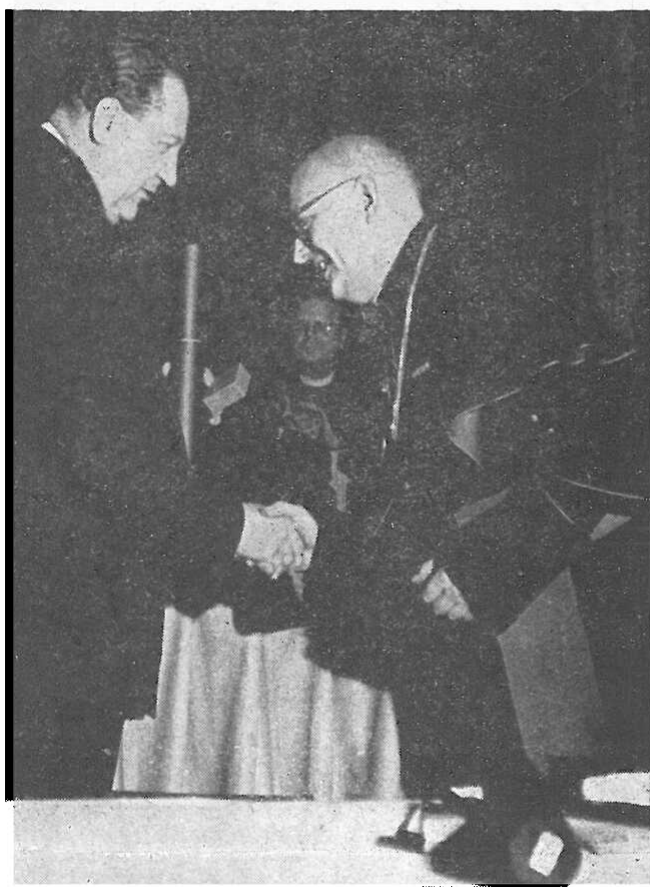
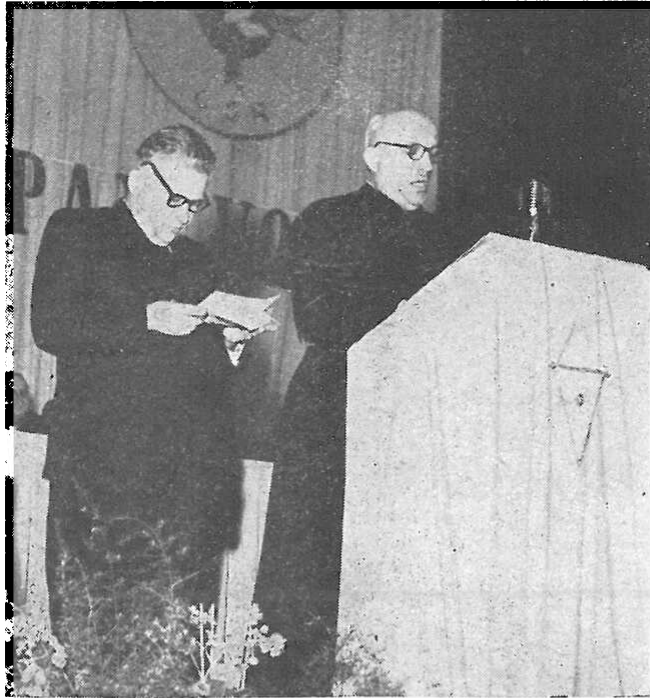
Dole: J. E. biskup dr. Eduard Necsey a J. E. biskup dr. Robert Pobožný při projevu ministra dr. Josefa Plojhara.

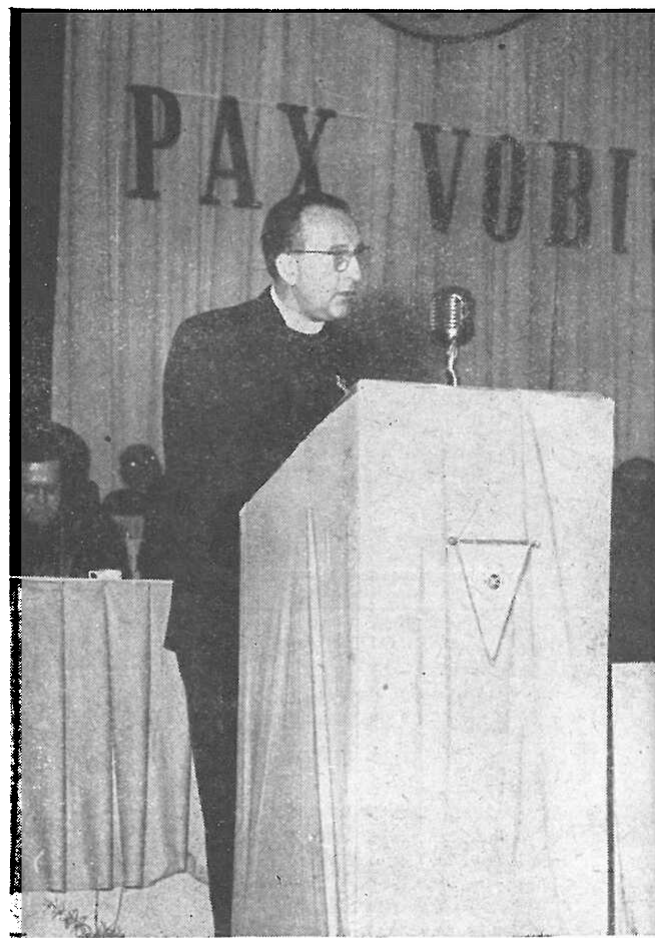
Zleva doprava: J. M. prelát Antonín Stehlík, kapitulní vikář pražský, J. E. světitel biskup pražský dr. Antonín Eltschkner a J. E. biskup dr. Ambrož Lazík, apoštolský administrátor trnav-

J. E. světitel biskup pražský dr. Antonín Eltschkner je uváděn na své čestné místo generálním tajemníkem prof. Josefem Benešem za votlesku všech přítomných.

Dr. Miklos Berestóczy, maďarský delegát, při svém projevu. Jeho slova tlumočí slovenský ústřední tajemník dr. Stefan Záhreczky. Kapitulní vikář litoměřický Msgre dr. Eduard Oliva v řadě zahraničních delegátů. Předs. CMVKD, ministr dr. Josef Plojhar předává litoměřickému ordináři, Msgre dr. Eduardu Olivovi, čestné uznání za jeho mírovou práci. Polský delegát při projevu. Maďarští delegáti dr. Richard Horváth a dr. Miklos Berestóczy na předsednické tribuně. Děkan Stefan Bönke, Dr. Richard Mag a Blasiu Bartalan.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Dopis předsedovi rady ministrů SSSR N. S. Chruščovovi .

V Praze dne 5. listopadu 1959.

VÁŽENÝ PANE PŘEDSEDO RADY MINISTRŮ SSSR

Jako všichni lidé dobré vůle celého světa, přijala i zdrcující většina katolického duchovenstva naší vlasti Váš návrh podaný na zasedání Organizace spojených národů na odzbrojení s velikou a neličenou radostí. Z Vašeho projevu na zasedání Nejvyššího sovětu jsme se dověděli, že hlava anglikánské církve canterburský arcibiskup Geoffrey Fischer uvítal humanost těchto návrhů z křesťanského hlediska a my bychom Vás, vážený pane předsedo rady ministrů, rádi ujistili, že i katolické duchovenstvo naší vlasti a její věřící katolický lid se plně staví za tyto návrhy a pracují k tomu, aby válka mezi národy se stala nepřipustnou.

Po nastolení nového společenského řádu u nás, seskupili se katoličtí kněží v Celostátním mírovém výboru katolického duchovenstva ČSR, v němž pracují pro tyto myšlenky, a ve dnech 15. a 16. prosince t. r. se sejdou v počtu 1500 delegátů ze všech krajů naší vlasti, aby na této své pracovní konferenci se podrobně zabývali tímto Vaším návrhem a ještě intenzivněji pracovali k tomu, aby všechen náš věřící lid pomáhal k uskutečnění této myšlenky, která nemá v dějinách lidstva obdoby, a jejíž vítězství bude znamenat nastolení nové epochy lidstva.

Prosíme Vás, pane předsedo rady ministrů, abyste od nás přijal ujištění našich nesmírných děků za Vaše tak záslužné dílo.

Za:

*Prof. Josef B e n e š,
generální tajemník.*

*Dr. Josef P l o j h a r,
předseda.*

Celostátnímu mírovému výboru katolického duchovenstva Československé republiky

**Dr. JOSEFU PLOJHAROVÍ
PROF. JOSEFU BENEŠOVÍ
PRAHA**

Děkuji Vám srdečně za Váš dopis, v němž je vysloveno uznání mé práce pro blaho lidstva.

Dovolte mi, abych také vyjádřil dík Celostátnímu mírovému výboru katolického duchovenstva v Československu za to, že je i nadále připraven podporovat mírovou politiku Sovětského svazu, Československa a jiných zemí mohutného tábora socialismu a neustále bojovat za uskutečnění návrhů na všeobecné a úplné odzbrojení.

Boj za mír mezi národy je povinností všech lidí na naší planetě bez ohledu na jejich politické názory a náboženské vyznání.

Z celého srdce přeji Celostátnímu mírovému výboru katolického duchovenstva v Československu další úspěchy v této ušlechtilé činnosti, která je blízká srdci každého člověka.

Moskva 15. prosince 1959.

**N i k i t a C h r u š č o v,
předseda rady ministrů SSSR**

DRUHÝ SJEZD CELOSTÁTNÍHO VÝBORU KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

Před patnácti lety rozbřesklo nad naší hlovou jitro nového dne. Stříbrné fanfáry slunka nové svobody zaplášily temné stíny noci, kterou rozložil nad naší vlastí hákový kříž. Vítězná vojska osvoboditelů hnala před sebou ustupující a zoufalé trosky vojsk kdysi hrdé a naduté moci Hitlerovy. Od břehů Volhy u Stalingradu šly od porážky k porážce až k pádu Berlína...

Z nacistických věznic a koncentračních táborů se vracely tisíce vlastenců a mezi nimi i stovky katolických kněží do osvobozené, rozjásané, usměvavé a po míru toužící zemi, zemi krásné, zemi milované. Květnové dny plné jasu a nadšení, prosycené vůní rozkvetlého šeriku, slyšely jásot lidu vítězíci osvoboditelce, viděly i slzy radosti deroucí se z očí, které po letech věznění patřily na domov a své drahé, slyšely vděčné zpěvy věřícího lidu, který při májových pobožnostech oslavoval Královnu máje a míru, viděly i horečné tempo práce, která odstraňovala všechny vzpomínky na temné doby nesvobody a potlačení veškerého národního života. Každý poznával, že nastala nová doba, která odstraní ze své cesty všechny nánosy minula, že je jednou provždy zúčtováno s těmi, kdož vyvolali hroznou krveprolití této války, která právě skončila a že bude třeba nastolit nový společenský řád, který by byl spravedlivější než řád minulý a který by vycházel ze zásady, že lze žít jen v míru, v sociální spravedlnosti a ve společnosti, v níž je každý spravedlivě odměňován za svou práci a nežije v ní nikdo, kdo by tyl z mizotů jiných.

I katoličtí kněží, kteří se vrátili z koncentračních táborů, veřejně proklamovali tento program a vydali manifest, v němž praví doslova:

„Žádáme pronikavou reformu sociální. Víme, že nositelem rozvoje bude pracující člověk. Přejeme si, aby každá dobrá práce byla konečně spravedlivě hodnocena. V budovatelské práci pro lepší budoucnost nechce být katolické duchovenstvo odděleno od svého lidu. Tak jako před 150 lety při národním obrození dával kněz obětavě a hrdinně vše, k čemu byl hlasem stejné krve a hlasem svého poslání povolán, tak nabízí i dnes své nejlepší síly svému národu. Hlásíme se ochotně a obětavě k činnosti spolupráci v novém životě našeho národa, protože vidíme společné základy v duchovní tvorbě a poněvadž se sdílíme o společné ideály státního a národního rozvoje.

Mezinárodní situace však ukázala záhy po válce, že nejsou vyřešeny všechny problémy, které by zajišťovaly touhu všech křesťanských smýšlejících lidí dobré vůle žít v pokoji a míru podle odkazu Kristova, v bratrském soužití i přes rozdílnost názorů a systémů soustav, ve kterých žijí, ba nacházeli jsme se v situaci přímo na pokraji války. V té době pohnutí svědomím zajistit štěstí a pozemské blaho našeho i budoucího pokolení, počaly se tvořit drobné skupinky lidí, odhodlaných bránit mír celou svou duší a křesťanským přesvědčením. Z tohoto úrodného hořčičného zrna rozrostl se mohutný strom světového mírového hnutí, který našel nadšeného ohlasu i v řadách katolických kněží naší vlasti. Od svých spoluprátců se dozvěděli o jejich utrpení v nacistických mučírnicích, sami poznali hroznou důsledky války, vzpomínali na mnichovskou zradu, která postihla nejen Československo, ale celou Evropu, vzpomněli na řádění gestapa, na vypálení Lidic a popravu všech lidických mužů, s nimiž hrdinně zemřel jejich katolický farář Josef Štemberka, připomněli si uzavření universit a kněžských seminářů, na perzekuci českého obyvatelstva, na hladově příděly za války, na hrůzostrašné vytyčení síren svolávající lidi XX. století do podzemních krytů, — vzpomínali na vše, co s sebou přináší válka a srovnávali tyto skutečnosti s jasnými výhledy rozvíjejícího se nového života, jenž skutečně počínal vytvářet předpoklady pro spokojený a radostný život na zemi, — a proto se houfně hlásili do řad obránců míru. Přirozeně, že nás k tomu vedlo také vědomí našeho kněžského charakteru, který nám přikazoval, abychom jako hlasatelé evangelia Kristova byli také tvůrci pokoje, jak je blahoslavl Spasitel ve svém horském kázání, když pravil: „Blahoslavení pokojní, neboť jejich je království nebeské.“ (Mat. 5.)

Nakonec mírové hnutí katolického duchovenstva ČSR bylo tak mohutné, že bylo třeba ukázat jeho sílu a dátí tomuto hnutí pevnou správnou formu. To se stalo před deseti lety a my nyní vzpomínáme tohoto jubilea. Pod heslem PAX VOBIS sešlo se v Praze ve dnech 15. a 16. prosince 1959 tisíc dvě stě osmdesát delegátů ze všech diecézí, děkanátů a vikariátů se svými arcipastýři, se spoluprátcími ze zahraničí, aby takřka v předvečer svátků lásky, svátků, kdy vzpomíná veškerý křesťanský svět narození Syna Božího Ježíše Krista a chvalozpěvů andělů Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle, přehlédlí svou desetiletou práci pro mír, ukázali si, že cesta, kterou před deseti lety nastoupili, je jedinec správnou cestou, že budou dále nadšeně pracovat jako věrní synové Církve svaté a oddaní občané své milované vlasti, neboť jsou si vědomi toho, že předpokladem každé poctivé práce je mír, pro který nutno pracovat, o který nutno usilovat a za nějž se také se svými věřícími denně k Pánu Bohu modlíme.

Přípravný výbor sestával z komisí, kterých se ujali tyto dpp.: pořadatelské P. A. Daňha, kulturní P. Václav Zima, bohoslužebné P. Jan Dočekal, zahraniční Msgr. dr. E. Oliva, tiskové P. dr. M. Rajmon, dopravní P. Jaroslav Bejček, stravovací P. Václav Podolák, ubytovací P. dr. B. Kovařík, propagační P. dr. L. Pokorný, reprezentační P. V. Kořínek, výstavní P. F. Verner, finanční P. prof. O. Novák. S nadšením ujali se všichni dpp. svých čestných funkcí a úkolů, které jim nastínil organizátor sjezdu gen. tajemník CMVKD prof. J. Beneš.

A po krátké době, kdy II. sjezd se počal po technické stránce hrubě rýsovat, bylo vidět radostnou dychtivost, s jakou sjezd je očekáván nejen od kněží, ale i od věřících.

Tak na prahu vánoc, které se ohlášily sněhobílou pokrývkou po celé naší vlasti, počali se sjíždět ze všech koutů naší republiky zvolení delegáti. Z horských výšek pod tatranskými velikány, z krajů šumavských hvozdu, z oblastí neochráněných a neohrožených strážců našich západních hranic, či z krajů zamrzlých rybníků obájených

jižních Čech nebo úrodné a plodné jižní Moravy. I na lyžích dorazil zapadanou cestou do nejbližší železniční stanice mladý kněz, aby se zúčastnil zasedání. Přijížděli všichni nejdpp. biskupové a ordináři, zástupci kapitul a bohosloveckých fakult, schýlení a prošídivší duchovní pastýři, jako i naše nejmladší kněžská generace, kaplani nebo bohoslovci, kteří teprve odpovědně přistupují ke svému vznešenému povolání. Slavnostní nálada počínala již doma při loučení, mnozí s trochou lítosti vyprovázeli spolupráte ze sousední farnosti, že se sami nemohou zúčastnit zasedání. Ale poslední stisk ruky, letmý vzkaz a pak již jediný cíl — Praha!

Není dnes poutníka do Prahy, ať Čecha nebo Slovák, který by, kdykoli se blíží ku Praze, nezahorel v duši nadšením a nevznítíl lásku k tomu všemu těžce vyslovitelnému, co tvoří naši jedinečnou, tisíciletí se utvářející, národní tradici. S láskou k Bohu a jeho světcům, s láskou k milovanému národu a u vědomí závažnosti a odpovědnosti úkolu, před který nás postavila doba a její problémy, vkročili katoličtí kněží naší vlasti do lůna naší metropole.

Sál vinohradské sokolovny, dějiště zasedání, změnil v památných dnech 15. a 16. prosince 1959 k nepoznání svou tvář. Místo rušných míčových her nebo úsečných povelů při nácviku II. celostátní spartakiády nás vítá klidné a důstojné prostředí umírněné architektonické výzdoby, která v průčelí zřasených závěsů, za předsednickou tribunou, dává vyniknout bílé holubici v modrém poli se zlatým křížem, zlatým nápisem Kristova odkazu *Pax Vobis* a letopočtem jubilea mírového hnutí katolického duchovenstva ČSR, 1949—1959. Emblémy zelených a zlatých ratolestí vhodně doplňují výtvarně ladnou výzdobu průčelí, rámovanou červenou barvou naší státní vlajky. Poprvé v dějinách tohoto paláce se zde scházejí katoličtí kněží v počtu půl druhého tisíce. Udiveně hledí novináři, filmoví a televizní kameramani a fotoreportéři na změnu prostředí. Ale stolové zařízení se již zaplňuje — vřeše si tisknou ruce oltářní spolubratři, dávní přátelé, které život rozvál do koutů nejdlejších. Zaznívají slavnostní intrády, vše tichne, delegáti vstávají a na předsednické podium vstupují členové předsednictva CMVKD a II. sjezdu, sbor biskupů a ordinářů, zahraniční delegáti, představitelé NF, zástupci ministerstva a pověřenectva školství a kultury a Čs. výboru obránců míru. Ještě neutuchl potlesk, kterým byli vše uctívání a sálem zaznívají velebné tóny svatováclavského chorálu, předneseného členy kvarteta lesních rohů Národního divadla v Praze. Nebylo účastníka, který by si ten okamžik nepřipomněl milovaného světce a mučedníka, velkého vladaře a vévody vzácného království, k němuž úcta a obdiv se lne naším národem více než tisíciletí. Prosbou k patronu země České začíná tedy naše kněžstvo svoje zasedání, k světi Václavu, k němuž spínal ruce všechen československý lid po drahná léta minulosti!

Ale již je zde naše kněžské mládí, bohoslovci, kteří v budoucnu ponosou svaty prapor míru a pokoje, který jejich předchůdci povznegli. Soustředěně přednášejí sborovým zpěvem píseň J. V. Sládka—Josefa Resla: Svatý Václave a srdečný potlesk je jim vřelým uznáním.

Předseda CMVKD ministr dr. J. Plojhar zahajuje sjezdovou jednání, vítá zástupce MŠK, pověřenectva, Národní fronty, Čs. výboru obránců míru a v latinském proslovu zdraví delegaci duchovenstva polského, maďarského a rumunského.

Carissimi et Reverendissimi Confratres!

Quam magnum et sincerum gaudium solatiumque sentio ius potestatemque me habere vos omnes Carissimos et Reverendissimos Confratres in Christo nunc libentissime salutare.

Vos omnes faventes et benigni convenistis ad secundum solemnem festumque conventum delectorum totius Rei publicae Bohemo-slovenicae cleri catholici in pacis caritatisque opere et studio. Clerus catholicus nostrae patriae fidelis testamento Domini Nostri Jesu Christi-Pax

vobis-stat. Hoc quidem testamentum nos omnes vinculo indissolubili iungit et colligit. Qua de gravi causa nunc convenimus ut summum momentum et pretium pacis, pacifici quaestiones, dissensiones disiungentes totum orbem terrarum solvendi demonstraremus testemurque!

Nunc quidem Vos Carissimi et Reverendissimi Confratres hoc in solemni conventu audietis quid in pacis opere et studio decem his annis elapsis oboedientissimi fidei moribus doctrinae Sanctae Romanae Ecclesiae Catholicae fecerimus; immo etiam quantopere operam naverimus omnibus quae nobilia, alta, augusta Evangelii Novi Testamenti postulata perficere possent. Dicimus et arbitramur haec digna postulata non solum nostrae fidei sed etiam novi aequioris ordinis socialis in hominum communitate esse; scilicet ne ullus omnem quaestum alterius percipiat et hoc abutatur, ut omnis actio laboris plena adlevetur, ut verum regnum ac diadema deferamus ad iustam, quietam rem publicam ubi nos omnes vitam dignam, honestam, ad mores pertinentem degamus. Ne lupus sit alter alteri, sed frater et fidus amicus! Utinam Dominus Deus Omnipotens iustusque Iudex actionem nostram benedicere et nos adiuvere dignetur in omnibus his excelsis muneribus et studiis, quorum consilium capere conati sumus! Ut iustitia, pax, caritas toto orbe terrarum vivat et firmiter regnet!

Po přečtení omluvných přepisů a pozdravných dopisů pozdravuje sjezd předseda ČSOM akademik Mukařovský, který řekl mimo jiné:

Víme všichni, jak důležitý je přínos čs. lidu v boji za mír. Je to práce na vybudování socialismu v naší vlasti, kterou se čs. lid účastní boje za mír, za mezinárodní solidaritu, za rovnost národů, za nejvyšší ideály lidstva. Každý z nás, československých občanů, je si vědom důležitosti tohoto přínosu. Proto všichni dohromady snažíme se činit všechno, co je v naší moci, abychom se přiblížili na dosah cílů boje za mír.

Shromáždění, na kterém jste se dnes, vážení pánové, shromáždili — II. sjezd Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva — je významným přínosem k tomu, o čem všichni usilujete. To, že se tak děje právě v této chvíli, to ještě více podtrhuje jeho důležitost.

Buďte, prosím, přesvědčeni, vážení pánové že ČVOM sleduje vaše jednání se zájmem a také s nadějí, že vaše jednání dojde k výsledkům co nejzdravějším. Prosím, abyste přijali upřímné přání všeho zduaru vašemu sjezdu od československých obránců míru. (Potlesk.)

Na československý episkopát promlouvá J. E. ThDr. Ambróz Lazík, který přečetl projev košického biskupa J. E. Msgre Josefa Čárského, který pro onemocnění se nemohl sjezdu zúčastnit.

JÍŽ PO DRUHÉ schází se naše římskokatolické duchovenstvo, sdružené v mírovém hnutí, na svém mohutném sjezdu. Ze srdce se těším, že mohu využít tak vzácné příležitosti, abych pozdravil toto sněmování ve jménu nejdůstojnějších Ordinářů Československé republiky.

TENTO SJEZD se koná v předvánočním období, v němž jakoby přes chmury dlouhého adventního očekávání proráží k našim duším heslo betlémské noci: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle“ (Lk 2, 14). Jistě by nemohl být krásněji a výstižněji vyjádřen smysl a poslání betlémského Dítěte, než dát slávu Bohu a přinést pokoj lidem dobré vůle.

ŘÍMSKOKATOLICKÉ DUCHOVENSTVO, které je služebníkem tohoto betlémského Dítěte, Ježíše Krista, a služebníkem lidu, z něhož pochází, musí mít vždy při všem svém působení, nechce-li se ve svém kněžském působení zpronevěřit svému poslání, toto na zřeteli. Rádi konstatujeme, že naše kněžstvo se ani o píď neodchýlilo z této cesty. Svou duchovně pastýřskou prací vzdává slávu Bohu a k tomu vede i jemu svěřený lid: důsledně přitom aplikuje učení betlémského Dítěte v praktickém životě. Pracuje a bojuje za pokoj lidem dobré vůle. Obsah vánočního poselství je věcí naší svaté víry, kterou jako poslové Boží hlásáme podle rozkazu našeho Božského Mistra: „Jděte a uče všechny národy...“ (Mt 29, 19, 20).

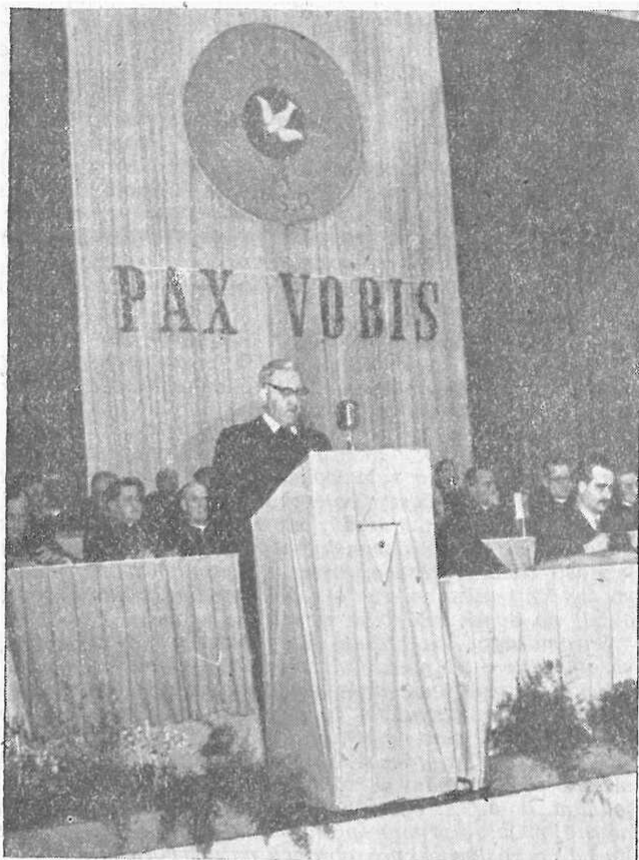
LIDSTVO V SOUČASNÉ DOBĚ prožívá jednu z nejvážnějších kapitol našich dějin. Vychází jitřenka porozumění a mírového soužití na mezinárodním poli ze setkání dvou největších státníků dnešní doby. Je jen samozřejmé, že římskokatolické duchovenstvo v duchu vánočního poselství modlitbou i prací toto mírové úsilí podporuje. I toto sněmování má toho být důkazem. Doufáme, že z přičinění všech lidí dobré vůle konečně vzejde čas, o němž předvídal prorok Izaiáš, že národy „z mečů svých ukují rádlá a ze svých kopí viničné nože. Národ proti národu nezdvihne meče a nebudou se již přiučovat boji“ (Iz. 2, 4).

Krásný je pohled do malíčkových betlémů, které ve vánočním čase vidáme v našich kostelích. Náš zrak spočine na chudých pastýřích, na všem lidu, na představitelích různých plemen, kteří přišli vzdát hold lásky i vděku betlémskému Děťátku — vtělenému Synu Božímu. Je naší tužbou, aby všichni lidé dobré vůle bez rozdílu národnosti, rasy a přesvědčení setkali se jednou v bratrském objetí, v plodné mírové práci při budování krásnějšího

zítřku nás všech. Pokoj byl tužbou, ideálem i příkazem našeho Božského Mistra a římskokatoličtí duchovní, hlasatelé Jeho učení, tento pokoj musejí uskutečňovat ve svém životě i práci. Svátá církev volá se žalmistou na adresu těch, kdo osnují válečné plány: „Pane, rozptýl národy, které chtějí válku!“

Jaká radost pro nás, že národy naší milované vlasti dokazují svou statečnou budovatelskou práci před celým světem dobrou vůlí žít v míru a pracovat pro upevnění míru na celém světě! Římskokatolické duchovenstvo spolu s celým nejdůstojnějším sborem Ordinářů naší vlasti v vědomí své odpovědnosti před Bohem a před lidem napomáhá tomuto statečnému úsilí našeho lidu, nabádá k plnění nejen náboženských, nýbrž i občanských povinností. Nechtěť betlémské Dítě, Kníže pokoje, nám v tomto našem úsilí pomáhá.

A DO DALŠÍ PRÁCE našeho duchovenstva i na tomto poli mírové budovatelském dáváme rádi své arcipastýřské požehnání.

První sjezdový projev přednesl místopředseda CMVKD pověřenec dr. Josef Lukačovič, který se zabýval bratrským poměrem Čechů a Slováků, který byl utužen v novém společenském řádu a ukázal, jak i před katolickým kněžstvem stojí významný úkol pomáhat na všech úsecích života velkému rozmachu výstavby naší vlasti.

Slovenský lid měl vždy bohaté historické svazky s českým lidem. Počínaje národními buditeli ještě za rakousko-uherské monarchie v jejichž řadách stáli i mnozí katoličtí kněží, až po dnešní dobu, byla věda, technika, zemědělství a kultura českého národa hlavním pramenem, z kterého čerpal a čerpá slovenský lid. Česká kniha již za Rakousko-Uherska měla své přátele na Slovensku. A tyto přátele si získávala i ve smutných dobách poroby našich národů. Nejpětšího rozmachu a zájmu se dožila po osvobození v roce 1945. Také slovenská kniha má a získává si zejména dnes mnoho přátel v českých krajích.

Svazky společného národního, hospodářského, politického vývoje staly se svazky společného boje za národní a sociální osvobození. Historickým a logickým vyústěním dějinné tendence spojování, stmelování progresivních sil mezi Čechy a Slováky bylo vytvoření státu Čechů a Slováků v Československé republice.

Vznik samostatného československého státu před 41 roky znamenal velký pokrok z hlediska národní revoluce. I když je třeba konstatovat, že bylo i tu mnoho zklamání, zejména po stránce politické a hospodářské. Jako pokrok třeba hodnotit vše to, co přinesla buržoazní republika na úseku kulturního rozvoje, zejména vybudování slovenského lidového, středního i vysokého školství a na

úseku rozvoje vědeckého a osvětového života. Pro slovenský národ se stala Československá republika skutečnou zachránkyní národní existence, ohrožené bezohlednou maďarizací. Sám předseda vlády soudruh Široký, když hodnotil první republiku, pravil: „Byla to přece ČSR, která umožnila dozrávání Slováků k uvědomělému politickému životu a hlavně byla živým pramenem a živnou půdou pozoruhodného vzestupu slovenského kulturního života.“

Musíme říci, že to byli čeští učitelé a profesori, co vychovali dnešní generaci, která řídí národní hospodářství na Slovensku, která vzdělává naši mládež, která v továrnách obsluhuje komplikované stroje, která nad rýsovacími prkny připravuje projekty pro nové stavby i nové stroje. Zeptejte se těchto lidí, s jakou láskou a vděčností vzpomínají na své učitele — Čechy. Kolik našich mistrů vzpomíná na dobré české techniky, od kterých se zaučili do řady technologických postupů.

Tyto skutečnosti jsou těmi nádherými projevy bratrství našich národů Čechů a Slováků, které po roce 1945 očištěné od buržoazních nánosů a postavené na nové společenské socialistické zřízení, přivedly naši vlast k nevídanému rozkvětu.

Roky rozloučení mezi našimi národy byly roky temna jak na jedné, tak i na druhé straně. Byly to těžké doby. Válka zuřila nejběsnějším zuřením, rozpoutaným fašistickými živly. Koncentráky byly přeplněné oběťmi fašismu. Oheň a síra lijící se s nebe v podobě bomb, byly učebné pomůcky. Tanky, pušky, kulky a pěsti se staly učebními předměty. Poučky, které nám byly v té době vtíloukány do hlavy, byly vtíloukány údery, které zabíjely.

Poznali jsme, co je válka, co je zpustošení země. Korínky trav na východním a středním Slovensku byly i třikrát převráceny od výbuchů pum a šrapnelů. Mnoho bylo žalu i bolesti v srdcích matek i otců. Slova modlitby na rtech byla vystřídána slovy proklínání a pomsty. Bolest se nedala vyžalovat slovy nad zločiny fašistických ukrutníků v našich domovech, městech a v mučírnicích koncentráků. Přelétáme proto rychle v naší paměti tyto listy smutných a bolestných vzpomínek.

Za stavu této bezraděje ozval se z banskobystrického vysílače do éteru povzbudivý hlas — hlas Slovenského národního povstání.

Slovenské národní povstání vyburcovalo lid proti fašistům německého i slovenského původu. V Slovenském národním povstání se znovu setkávají Slováci a Češi, aby bojovali bok po boku, aby bojovali za osvobození ČSR jako společné vlasti obou bratrských národů.

Vyhlášení ČSR na povstaleckém území výrazně dokumentovalo tu skutečnost, že slovenský lid se nikdy nezotožnil s fašistickou separatistickou politikou a že jako národ se svým povstáním hlásil k Československé republice.

Po vítězném ukončení druhé světové války a po osvobození naší vlasti slavnou Sovětskou armádou nastal zásadní obrat v našem společném životě.

Nové myšlenkové proudy přicházející s vítěznou Sovětskou armádou byly zakotveny v Magně chartě českého i slovenského národa — v Košickém vládním programu, kterým bratrství Čechů a Slováků se stalo skutečnou realitou našeho života. Poučení historií a událostmi, které vedly k Mnichovu a po Mnichově, nastoupili jsme společnou cestu na základech skutečně rovnoprávnosti.

Naši společnou cestu brzdilo hospodářské zaostávání Slovenska a odstranění této nerovnosti se stalo hlavním úkolem zejména po Únoru 1948. Lid, který se rozhodl nastoupit cestu k vybudování socialismu, vytvořil v dosa-
vačném svém úsilí nikdy nevídané dílo. Vzájemná důvěra

mezi Čechy a Slováky se účinně projevila v tom, že čeští dělníci se plně a rozhodně postavili za socialistickou industrializaci Slovenska, že ji pokládali za nejdůležitější úkol a neoddělitelnou součást hospodářského rozvoje celé republiky. Výrobní a technická pomoc českých dělníků a české technické inteligence se stala novým základem nerozborné jednoty Čechů a Slováků.

Československé vlastenectví dnes možno charakterizovat aktivní spoluprací pro rozkvět vlasti. Mohutný to rozběh o povznesení hospodářsky slabších a zaostalých oblastí. Mohu prohlásit, že u nás není žádné diskriminace. Haná a jižní Slovensko — Krkonoše a Tatry — Ostravsko a Handlová — to vše jsou společná bohatství, společná práce, společné budování i společná vlast.

Mnohé věci nám byly neznámé a nejasné. Překonali jsme je. Byli pochybovači, zda v průmyslově vyspělém Československu se podaří vybudovat socialismus. Že se to daří, o tom hovoří výsledky. A tyto výsledky jsou dosaženy již v době prvního rozběhu naší republiky na socialistické cestě. Vlast potřebovala a potřebuje v této obrovské dějinné výstavbě každého člověka. Tu není místo pro pasivní pozorovatele. Je zapotřebí aktivistů zapálených společnými tužbami, předsevzetím a společně vypracovaným československým národohospodářským plánem.

Naše katolické mírové duchovenstvo nevolilo cestu pasivních pozorovatelů a kritiků. Naše mírová vlastenecká práce je důkazem aktivní budovatelské činnosti našich oltářních bratří.

Naše kněžská generace má za úkol i připomínat věřícím zásady křesťanské morálky, zejména úctu k rodině, skromnost a potlačování sobeckých výstředních zájmů, které bůhužel sem a tam na vesnici vytvářejí nezdravé zjevy a hříchy spáchané proti kolektivnímu majetku.

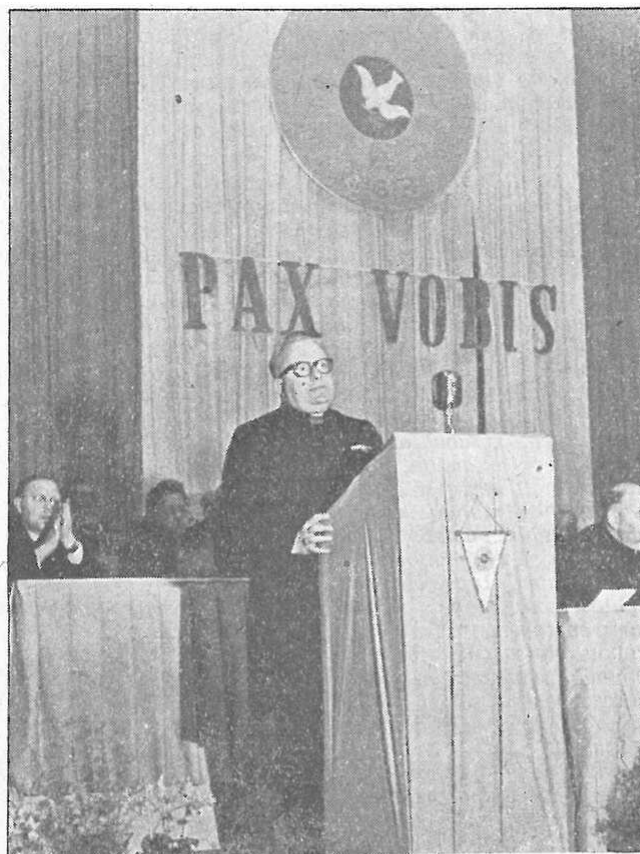
Tak jako dovedli slovenští duchovní udržovat národní sebevědomí v letech útlaku, starat se o zachování klenotů lidového umění a tím i o bohaté tradice našeho lidu, musí i nyní v tomto novém reformování života být uprostřed lidu a pomáhat mu. Nová kněžská generace musí sledovat veřejné dění. Musí umět odpovídat na jednotlivé otázky a především má jeden úkol: poznat ekonomiku dnešní naší společnosti.

Nová kněžská generace právě z tohoto hlediska musí rozumět i problému kulturní revoluce. Neboť dovršení výstavby socialismu, to není jen otázka vybudování materiální základny, ale to je současně přebudování myšlenkového a kulturního života našeho člověka. Vlastenectví našich slovenských duchovních v minulosti se stalo součástí historie národa. Byla to historie, která v příkladech Fándlyho, Jána Hollého, Sasínka, Andreje Radlinského i Jonáše Záborského znamenala cenný příspěvek pro udržování národního života.

Bylo by nehodné na přelomu dějin světa při změnách hospodářských struktur, kdy se realizují tužby lidu, když se stávají skutkem věci, o kterých snívali vlastenečtí kněží minulosti, kdyby naše kněžská generace v tomto přelomu dějin stála stranou a nepomáhala lidu v jeho úspěšné budovatelské práci, v přesvědčování, že tato práce má všechny znaky skutečné a pravé lásky k bližnímu.

Generální tajemník CMVKD prof. Josef Beneš přednesl svůj organizační referát, v němž po úvodním pohledu do politické situace ve světě i u nás přehlédl v kostce desetiletou činnost našeho hnutí, ukázal, jak se naše duchovenstvo dobře podílí na současném veřejném životě. Potom promluvil o našich zahraničních stycích a na konec řekl:

Za dobu desíti let, od vzniku našeho hnutí se podstatně změnila nejen tvářnost světa, ale i život v našem státě. Zmizelo vše, co připomínalo starý společenský řád a náš lid dovršuje socialismus. Třetí pětiletka, která se před námi otvírá, dává pohledět do radostné budoucnosti naší vlasti, v níž se opět pozvedne životní úroveň všeho lidu. Žijeme v závratné současnosti, která se projevuje netušenými objevy a vynálezy, která uskutečňuje fantastické sny minulých věků a odhaluje nejen tajemné sféry vesmíru, nýbrž i nesmírné zdroje energie, které svým využitím mírovým znamenají nepředstavitelný pokrok lidstva.

Katolický kněz, jehož posláním je být alter Christus, druhým Kristem, musí se radovati z těchto úspěchů nejen jako člověk a občan tohoto lidové demokratického státu, ale i jako kněz, neboť toto vítězství je vítězstvím světla proti temným silám války, je vítězstvím zdravého lidského rozumu proti malichernému sobectví několika boháčů neštítících se jakéhokoliv hříchu, aby udrželi svůj nemravně nabytý kapitál, potřísněný krví mozolů miliónů pracujících, je vítězstvím kultury a nástupem nové kulturní epochy lidstva proti všem zpátečnickým silám, které by chtěly zastavit kolo dějin. Je to veliký, silný a zdravý proud, který burcuje všechny zdravé síly světa, který probouzí utlačované národy Asie a Afriky, ale také všechny ty, kdož žili dosud v myšlenkové ospalosti a nechtěli pocítit mravní odpovědnost, kterou jim ukládá velikost našich dní. Není daleká doba, kdy z velkých bojišť světa budou odneseny mrtvolky starých, dohasínajících myšlenek, které jako bludy na čas ovládaly myšlení, ale nyní jsou již překonány a nalézají se ve smrtelných křečích. Kapitalismus a jeho synové imperialismus a monopolismus, fašismus a rasismus — to vše se ve světě udržuje již jen jakýmsi společenským mechanismem — ale nemůže zabránit vítězství nové epochy.

Katolický kněz nemá pro co naříkat. Kapitalismus staví do popředí zájem zisk. Honba za ziskem je hybným pórem celého života. Je lhostejno, jestli pod koly vozu, jímž projíždí lidstvem, sténá a nařiká člověk, je lhostejno, zda rostou řady hladových a nezaměstnaných do nekonečna, jen když se zvyšují zisky, jen když se zvyšují žoky zlata — trůn, z něhož hrstka lidí vládne miliónům, které vykořisťuje. A člověk, obraz Boží? Má jen cenu, může-li kapitalistovi zvýšit jeho zisk.

„Cokoliv jste učinili jednomu z mých nejmenších, mně jste učinili“, říká Spasitel. „Byl jsem hladový a dali jste mi jísti, byl jsem žiznivý a napojili jste mne, byl jsem nahý a oděli jste mne“ — známe ta slova a víme také, který hospodářský systém tak učinil. Náš společenský řád nemusí pořádat dobročinné bazary, při nichž boháči dovolili spadnout několik drobtů se svého stolu, aby dali chudákům, nemusí dělat vánoční nadílku chudým dětem, ani rozdávat žebračky lidem, kteří pozvedají své zdravé ruce k práci — a ta není, a oni nemají čím by nasýtili

své děti a jak by je ochránili před zimou. Nový společenský řád si dává do ústavy větu: „Každý má právo na práci“ — a my vidíme, že u nás nehledají lidé práci, ale práce hledá člověka. Kdo tedy plní slova Kristova: „Byl jsem hladový a dali jste mi jísti, byl jsem nahý a oddělili jste mne?“ Je to nový společenský řád, v němž dnes žijeme.

Toto pojetí bylo od počátku hlavním vodítkem při naší práci a byl to náš předseda ministr dr. Josef Plojhar, který ve svých projevech se k této myšlence často vracel. Byl od prvního počátku přesvědčen, že spolupráce se socialismem je příkazem křesťanské lásky a kategoricky prohlašuje: „Církev a církevní politika nesmí být ovlivňována kapitalismem nesmí s ním sdílet jeho osud. Musí poznat, že její místo je v řadách bojovníků za mír a sociálně spravedlivý život člověka. Jdeme svorně touto cestou, neboť to je cesta, kterou musí schválit každý poctivý křesťan, neboť ji naplňuje příkazy křesťanské spravedlnosti a lásky. „Dr. Plojhar nemarxistuje, křesťanství, vždy viděl, že socialismus a křesťanství mají cesty souběžné, nemusí se teoreticky srážet a prakticky mohou spolupracovat, protože výstavba socialistického společenského řádu je v plném souladu s opravdově chápáním křesťanstvím. Tato naše cesta vytvořila nový typ českého a slovenského kněze, který vyhlásil boj všemu, co ohrožuje první předpoklad kultury, světový mír. Tento nový kněz má přirozeně myšlenkovou platformu křesťanství, vždyť je jeho hlasatelem. Rovněž jeho mravní platformou je křesťanský mravní příkaz postavený na zákonu lásky: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své a ze vši myslí své — a bližního svého jako sebe samého“. A sociální platformou, z níž vycházíme, jest socialismus. Socialismus jsme přijali spolu se svým lidem a za krátkou dobu života v socialismu jsme se mohli přesvědčit, že dokázal nejen svou životaschopnost, ale přeměnil od základu celou společnost, takže dnes již nikdo nemůže být člověkem ulkem, ale v novém prostředí vidíme i prakticky křesťanské bratrství, byť vyrůstalo z jiných kořenů.

Můžeme tedy radostně konstatovat, že i v životě našich spolubratří nastala změna a že nový společenský řád i na tomto poli odstranil škodlivé nánosy minula a dal přístup čerstvému vzduchu nového života.

Naše duchovenstvo je loyální, uznává přednosti nového společenského řádu a mnozí se aktivně účastní veřejného života spolu se svými věřícími.

Důstojnost našeho stavu vyžaduje, aby naše hnutí bylo opravdu bez kazů a stále více rostlo, prohlubovalo se a nabývalo svou práci vždy více a více vážnosti.

Dovolte mi, abych na konec poděkoval všem spolupracovníkům, zvláště diecézním, krajským, vikariátním a děkanským tajemníkům za jejich práci a požádal je, aby nadále se stejným nadšením, houževnatostí a plni plnili svoje úkoly. Kéž další dekáda naší činnosti je provázena Božím požehnáním a pomůže také k uskutečnění velikých cílů doby, v níž žijeme.

Slovenský ústřední tajemník dr. Štefan Záreczky se zabýval ve svém referátu historií slovenského mírového hnutí katolického duchovenstva, vzpomněl na různé těžkosti, které v organizační práci byly, a na radostné výsledky současné doby. „Skládáme vám dnes účty z našeho mírového hospodaření v prvním desetiletí“, říká dr. Záreczky, „a potěšují nás výsledky.“

Naše hnutí nás nezklamalo a směle půjdeme do dalšího desetiletí. Až se bude zase dělat vyúčtování, pevně věříme, že nad lidstvem bude již stabilně slunečná obloha míru, radosti a štěstí. Pevně věříme, že se slzavé údolí všude na světě promění v údolí radosti, však jsou tomu dány Stvořitelem všechny potřebné předpoklady. Příroda je bohatá, energie a další ještě neobjevená bohatství Boží stědrosti čekají na hlubokého lidského genia, jen srdce třeba vyléčit, aby vylila ze sebe jen lásku a již nikdy víc nenávidí. Jen člověka třeba vést daleko od hříchu, od zlého ke slunečným výšinám ctnosti a krásných lid-

ských ideálů, aby vždy konal jen dobro a takto šířil slávu Boží. V takovém duchu pracovat je jedinečně krásné a dějinné poslání katolického kněze dnes.

Končím obrazem z církevních dějin: Když se Pán Ježíš narodil v Betlémě tehdy v Malé Asii v městě Antiochii v odlehle ulici mezi ostatními chlapci byl i jeden čtyřletý chlapeček. Nevěděl o tom, co se v Betlémě stalo. Od svých pohanských rodičů dostal bezstarostný život a klasickou řeckou kulturu. Stal se lékařem a zachytil ho svým výklady jeden z největších hlasatelů radosti z Evangelia, apoštol národů, Lukáš, neboť o něm je řeč v jeho Evangeliiu (10, 1—9), kde popisuje odchod 72 učedníků Krista do světa. Píše, že za ním sám Pán měl jít. V jedné větě — myslím nejstručnější, ale nejvýraznější — takto formuloval jejich poslání: „Uzdravujte nemocné a mluvte k nim: Přiblížilo se vám království Boží“.

Naším posláním tedy je uzdravovat, co je nemocné a hlásat radost z vykoupení. Není vznešenějšího a vzácnějšího poslání pro nás. Budeme proto i nadále pomáhat uzdravovat vše, co ještě není zdravé a budeme hlásat lidem blahou zvěst míru, aby z naší práce měl Kristus radost, naše vlast další rozkvět, náš lid štěstí a blahobyt a svět trvalý, zasloužený a požehnaný mír.

Kanovník Jan Mára, duchovní správce farnosti u sv. Ludmily na Vinohradech, na jejímž území se konal sjezd, pozdravil jménem věřících této farnosti sjezdové jednání, načež promluvil o významu 15. výročí osvobození naší vlasti. Jeho projev přineseme v příštím některém čísle Duchovního pastýře.

Vedoucí polské delegace ve svém projevu zdůvodnil naši mírovou práci a potom se zabýval politickými problémy, které nezajímají jenom Polsko, ale i ostatní národy Evropy: zřízení bezatomového pásma a hranice na Odře a Visle, které jsou nejen hranicemi polskými, ale i hranicemi Československa, protože to jsou hranice míru. Svůj projev zakončil přáními, abychom v jednotě a svornosti pracovali k společnému ideálu lidstva: zajištění míru a bezpečnosti ve světě.

Po diskusním příspěvku Michala Barana, kanovníka ze Spišského Podhradí a profesora Aloise Talandy z Opavy, který mluvil o šlépějích kněží-buditelů P. Ant. Grudy, P. Cypriána Lelka a p. faráře Böhma, zakončuje první den sjezdový místopředseda CMVKD dr. František Drábek vzpomínkou na mučedníka nacistického koncentračního tábora a býv. katol. publicistu dr. Alfréda Fuchse. „Dovolte, abych citoval jeho slova,“ řekl dr. Drábek, „která napsal v roce 1927: Jak je možné, že křesťanství společně Evropy a Americe nebylo s to, aby zabránilo hrůzám světové války?“

Jak se mohl okázale křesťanský stát spojit s Turkem proti jinému národu, rovněž křesťanskému? Jest to námitka jistě vážná a není jiné odpovědi než ta, že jsme patrně nebyli dobrými křesťany, nezabránilo-li naše křesťanství světové válce. Jisto je, že kdyby křesťanství bývalo bylo u nás silou skutečně živou, nebyly by mohly světové zájmy převládnout tak, že došlo k německo-francouzské nacionalistické polemice v pastýřských listech církevních knížat téže universální církve.“

Toto mohl říci ten, který ve druhé světové válce umírá hladem a vysílením a polozmrzlý pod zpupnou botou nacistického vraha v žaláři a dovede se modlit: „Bože, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“

Obojí názor musí věšti k rozvinutí mírového úsilí.

N. S. Chruščov dne 18. září t. r. v Organizaci spojených národů řekl ve svém historickém projevu: „Žádné společenské a politické rozdíly, žádné různosti v ideologii a v náboženském přesvědčení nesmějí bránit členským státům OSN v dohodě o tom hlavním — aby základy mírového soužití a přátelské spolupráce svaté a neúchylně zachovávaly všechny státy. N. S. Chruščov děkuje biskupovi a věřícímu lidu za modlitby pro zdar jeho cesty a jednání pro mír.“

Tedy radostným a závažným důsledkem pro nás katolíky je, že N. S. Chruščov nedělí lidstvo na věřící a nevěřící, ale na lidi, kteří pracují pro mír, a na lidi, kteří jsou proti míru a pro válku. A v tom vidím největší vý-

znam CMVKD, že nás kněze a náš věřící lid přivedl v našem státě mezi mírové pracovníky, mezi kladnou a konstruktivní část našich národů a že tak může křesťanství ukázat živou sílu pro budování nového, spravedlivého společenského řádu v míru a v pokoji.

Objevy skrytých sil ve vesmíru atomovou energií, vývojem techniky, pokrokem věd a průmyslu, vstupujeme do atomového věku, do věku úžasných vynálezů. Bude šťastný nebo nešťastný? Přinese lidstvu život nebo smrt?

Sv. Augustin, který řekl o válce, že je největším bláznovstvím (dnes by řekl šílenou sebevraždou celého lidstva), prohlásil: „Jakými jsme my, takovými jsou časy.“

Proto my katolíci na celém světě, ale zvláště v Československu, musíme dokázat, že jsme hodni jména křesťana, že jsme před Bohem a svědomím odpovědní za dobu, v níž žijeme.

Chceme dokázat, že atomové a vodíkové století bude stoletím kultury a pokojného řešení mezinárodních nedorozumění a sporů, stoletím svobodného žití všech národů a ne stoletím nevidaných hrůz, zkázy a smrti.

Proti kombinátům smrti chceme budovat na celém světě kombináty života a křesťanské lásky.

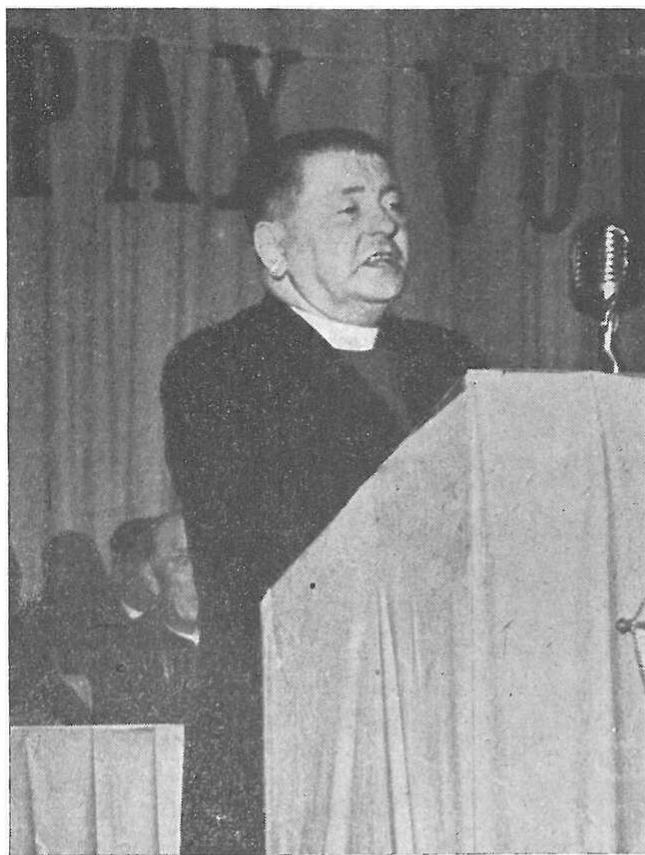
Součástí sjezdu bylo slavnostní představení opery Ant. Dvořáka „Jakobín“ ve Smetanově divadle v Praze jako zvláštní, vyhrazené představení. Bylo to poprvé v dějinách tohoto stánku umění, kdy zde zasedli v takovém počtu kněží, aby vyslechli vskutku vybrané, předními sólisty obsazené představení. Bylo cítiti od prvních breskných taktů předehry niterný kontakt umělců s pozorným hledištěm, který se akt od aktu stupňoval, až vyzněl v závěrečné dlouhotrvající ovace reprodukcí umělců naší první scény, kteří se u závažnosti slavnostního představení vypjali k přednesům nejvyšší úrovně. Mnozí kněží, věznění za okupace v nacistických žalářích, si připomněli chvíle, kdy toto divadlo bylo po šest let zneuctíváno přítomností „nositelů kultury“ Franků, Heydrichů apod. Tím radostněji vystřídala vzpomínku skutečnost, že toto divadlo dnes opět patří našemu uměnímilovnému lidu a že skutečný výkvět naší kultury a umění je podáván prostřednictvím umělců nejpovolanějších kněžím, spolupojovníkům za záchranu hodnot, které jsou nám drahé, především za zachování trvalého pokoje, míru a naší národní a státní svébytnosti. Sólisté a dirigent představení byli v závěru podarováni na scéně květinami bílých šeráků spjatých trikolórou. Nebylo vhodnější volby, jak zakončit první den zasedání.

V přestávce zasedání byly milým překvapením dvě výstavky, instalované v předsáli, které se těšily živému zájmu všech delegátů. Chrámová služba zde předvedla skutečný výkvět svých výrobků devotionalií a bohoslužebných předmětů, z čehož zaujala především moderní monstrance, nezvyklého ale působivého návrhu, stejně jako umělecky provedená soška Milostného Pražského Jezulátka nebo umělecky zdobené ornáty. Tiskový odbor České katolické Charity vystavoval knižní novinky edice vlastní i cizí. Boční stěna sálu byla vyzdobena sérií fotografií z Předvánočního mírového sjezdu katolického duchovenstva v roce 1957.

Druhý sjezdový den zahájili bohoslovci litoměřického semináře přednesem Malátovy Modlitby a místopředseda CMVKD pověřenec dr. Alexander Horák úvodním slovem:

Po včerejším slavnostním zahájení tohoto sjezdu vdp. předsedou, ministrem zdravotnictví dr. J. Plojharem, po přivítání našich převzácných hostů ze zahraničí i domova, po jejich teplých pozdravech našemu sjezdu a celému římskokatolickému kléru a věřícímu lidu Československé republiky, považuji za potřebné zdůraznit tu radostnou skutečnost, že v tomto posvátném předvánočním čase, plném tužeb lidstva a láskyplných příslibů Otce nebeského, zde sedí skoro 1300 římskokatolických duchovních ze všech diecézí naší vlasti v čele se svými, Církvi a našemu státu oddanými biskupy a ordináři, a to spolu s dvěma ministry naší vlády.

Radíme se, jakým nejlepším podílem bychom mohli my, katolíci v ČSR, přispět k mírovému řešení mezinárodních rozporů, k překazení nejstrašnější všeničivé války, k likvidaci studené války, k podstatnému zmírnění mezinárod-

ního napětí, k úplnému odzbrojení a k plodné mezinárodní spolupráci k prospěchu celého lidstva a všech jednotlivých národů.

My, katolíci kněží a věřící, spolu s našimi biskupy a ordináři, se cítíme a jsme nedělitelnou součástí jedné svaté, katolické a apštolské Církve, spojené s ní „triplici vinculo, nempe symbolico liturgico et hierarchico“ a tvoříme s ní Corpus Christi mysticum. A právě tak tvoříme s celým lidem naší vlasti suverénní, svobodnou, nezávislou, dokonalou společnost, stát. Vyrostli jsme z této země a z tohoto lidu, jsme krev z jeho krve, kost z jeho kosti a jeho blaho zemské i věčné je naším nejvyšším cílem.

Jeden z ministrů, který tu sedí s námi, je náš předseda, římskokatolický kněz, ministr zdravotnictví, stojící v čele resortu, který má vysoké mravní poslání. Chránit a vracet zdraví všem občanům na základě naší ústavou zabezpečeného práva každého občana na zdraví, nezávisle od jeho peněžních možností.

Druhý ministr, kterého zde vaším jménem co nejsrdečněji vítám, je ministr školství a kultury dr. F. Kahuda, vedoucí a strážce našeho školství, naší na světové úrovni stojící vědy a naší starodávné a přece nové národní kultury, která jako jedna z prvních v Evropě pramení z nadání našeho lidu a kterou chránit a rozvíjet je radostnou povinností nás všech. Karlova universita v Praze, chrám sv. Víta, levočský dóm a mnohé jiné skvosty naší kultury, právě tak jako skvělé podniky našeho vysoko vyvinutého průmyslu nás naplňují posvátnou hrdostí a chránit je před válečným zničením považujeme za svoje nezádatelné právo a křesťanskou povinnost.

Až lidé k vysokým výsledkům světové vědy a techniky budou schopni přidat i dobrou vůli, jsme přesvědčeni, že v mírové spolupráci národů Východu a Západu, Ameriky i Sovětského svazu, bude možno ze světa navždy vyhostit choroby, hlad, nezaměstnanost, analfabetismus a zabezpečit lidstvu trvalý mír a spokojený život. A tuto dobrou vůli vnést do lidské společnosti je i naší křesťanskou povinností. Zde vidíme své velké poslání jako křesťanské katolíci. K jejímu všeobecnému rozšíření zveme vás všechny a podáváme vám bratrskou ruku. Až ji společně na-

jdeme a nastolíme, podaří se nám katolíkům přispět k vyřešení rozporů v mezinárodních vztazích tak, jak to plně odpovídá našim katolickým tradicím. Kdybychom to neučinili, bylo by to největším zmeškáním, kterého bychom se mohli v dějinách lidstva dopustit. V dnešní době neznáme nic omylnějšího, než úplnou nesprávnou aplikaci zásady, že katolík má raději zemřít, než přivolit k hříchu, jako to aplikují někteří theologové v NSR, když ve svých úvahách o atomové válce dospívají k názoru, že i atomová válka může být spravedlivá, i kdyby svět zahynul. Ale my vyznáváme: raději zemřít, nežli dopustit všeobecnou sebevraždu lidstva.

Svůj projev zakončil slovy: Přišli jste do našeho hlavního města, abyste se svými biskupy a ordináři z tohoto vysokého místa před celým světem manifestovali, že nic není v současné době naléhavější, jako záchrana světa před ničivou válkou a nastolení mírové práce mezi národy. Neúnavně pracovat na tom, aby svět nezahynul, aby žil, a aby Kristovo evangelium účinkovalo jako hojivý balzám a přispělo k smíření národů, považujeme za svůj nejplastnější vánoční dar, který klademe na oltář naší vlasti a celému lidskému pokolení."

Hlavní sjezdový projev s nedočkavou napjatostí očekávaný všemi delegáty, přednesl předseda CMVKD ministr dr. Josef Plojhar. Pro jeho závažnost přinášíme hlavní podstatné jeho části.

SEŠLI JSME SE v tomto imponantním počtu s velkou láskou a nadšením právě v této době, abychom vzpomněli 10. výročí trvání práce a života našeho celostátního mírového hnutí katolického duchovenstva, abychom se ohlédlí zpět na uplynulých 10 let a abychom si zno-

vu uvědomili pravdu a význam své společné práce. Sešli jsme se na tomto sjezdu, abychom si otevřeli velkou a radostnou perspektivu naší společné, krásné a vítězné práce.

ALE SCHÁZÍME SE také v období velkých událostí na poli mezinárodního dění, v období radostného a vítězného nástupu všeho pracujícího lidu do třetí pětiletky, do období dovršení výstavby socialismu v naší krásné lidově demokratické vlasti. Dovolte proto, abych z bohaté žně událostí radostných a vítězných na poli mezinárodní politiky se dotkl skutečností, z nichž vyvodíme postoj katolického kněze k dalším mezinárodním událostem a z toho úkoly, které chceme a budeme odpovědně a radostně plnit.

PŘEDEVŠÍM JE TO VÝZNAMNÁ UDÁLOST NÁVŠTĚVY PŘEDSEDY RADY MINISTRŮ N. S. CHRUSČOVA ve Spojených státech. Dochází k setkání a jednání mezi ním a prezidentem Spojených států amerických Eisenhowerem. Je ještě příliš krátký odstup od této významné a historické události, aby lidstvo do všech důsledků a hloubky si dovedlo uvědomit význam velkého diplomatického počínu Sovětského svazu. Možná, že někteří jste už měli příležitost a kdo ji neměl, vřele doporučuji — zhlédnout dokumentární film o návštěvě s. Chruščova ve Spojených státech. Tam jsou záběry z historického zasedání OSN. Chruščov vystupuje na půdě OSN s jednoznačným a každému prostému člověku velmi pochopitelným a přesvědčivým návrhem. Žádá, aby v nejkratší době, pokud možno v době čtyř let, došlo k všeobecnému, úplnému a vzájemně kontrolovatelnému odzbrojení. (Potlesk.)

VÁŽENÍ PÁNI SPOLUBRATRŘÍ, tím více nás zarmucuje skutečnost, že se našli někteří mluvčí i v našem katolickém táboře, kteří nepochopili velkou chvíli a dobu a kteří se domnívali, že je jejich povinností narušit a zabránit tomuto radostnému vývoji ve světě. Proto se s velkou bolestí pozastavujeme nad nepochopením některých představitelů katolické církve v USA v čele s — nám již dobře známým — kardinálem Spellmanem, Cushingem a Collinsem. Jakou bolestí naplňuje toto nepochopení srdce každého poctivého kněze a věřícího katolíka! Tím radostnější je skutečnost, že široké masy katolického lidu ve Spojených státech nedbaly těchto falešných hlasů a že s velkou radostí a nadšením uvítaly N. S. Chruščova v USA, pochopily historickou chvíli a uvítaly jeho návrhy, učiněné na půdě Organizace spojených národů.

JE PRO NÁS RADOSTNÉ, že jsme slyšeli i z úst Svatého Otce a četli v oficiálním orgánu Osservatore Ro-

mano kladné hodnocení tohoto setkání. (Potlesk.)

PÁNI SPOLUBRATŘÍ, další významnou událostí byla nedávná návštěva československé stranické a vládní delegace v NDR. Měl jsem čest být členem této delegace a mohu vám zde sdělit, že při této návštěvě jsme se přesvědčili, že v NDR vznikl, vzkvétá a roste do hloubky i šířky nový německý stát, stát dělníků a rolníků, budujících na zásadách socialismu, stát, který je důkazem nové éry v životě, myšlení a přesvědčení jedné části německého národa. (Potlesk.) Při této příležitosti jsme si uvědomili, že nebyl a není nikdo špatný proto, že mluví tím nebo oním jazykem, že je příslušníkem toho nebo onoho národa, nýbrž že je špatný a svedený teprve tehdy, je-li mu hlášána falešná, chorobná, nekřesťanská ideologie, jako tomu bylo v době nejtěžší nejen pro německý lid, nýbrž i pro celou Evropu a celý svět, kdy fašismus ve své nejhorší formě německého nacismu zachvátil německý lid. Teprve socialismus vytvořil podmínky nového života, vytvořil podmínky k tomu, aby došlo k odčinění křivd minulosti, vytvořil podmínky skutečného, upřímného přátelství mezi NDR a ČSR. Všude jsme se o tom přesvědčili. Není to pouhá fráze, nějaká politická chytristika, něco nadiktovaného, nýbrž to vyvěrá ze samotných kořenů nového socialistického zřízení, nového, lidsky krásného a prakticky křesťanského poměru mezi Němci, Čechy a Slováky. Tím nastává nový poměr mezi věřícím lidem NDR a věřícím lidem ČSR. U příležitosti své návštěvy v NDR stanuli jsme také poblíž Brandenburské brány a dívali se do západního sektoru Berlína. Uvědomovali jsme si přitom nešťastné rozdělení jednoho města na dva tábory. Jde tu jistě o nespravedlivé rozdělení jednoho národa ve dva státy. Uvědomili jsme si také, jaký význam mají návrhy Sovětského svazu na definitivní mírové vyřešení berlínské a německé otázky vůbec. (Potlesk.) Pohled do západního Berlína nám uvedl na mysl skutečnost, že není daleká doba, kdy všechen německý lid bude se moci rozvíjet a žít stejným životem přátelství mezi národy, jako je tomu v NDR.

ČÍM VÝZNAMNĚJŠÍ ROLI hraje NDR na poli mezinárodní politiky, čím dále pokročila tato země ve své výstavbě, tím více se projevuje rozdíl mezi NDR a NSR. Jsme svědky, že v západním Německu stále ještě odpovědní politikové stojí na zásadách politiky z posice síly, pan Adenauer se zlobí na Spojené státy, Anglii a ostatní s ním spřátelené země, když slovem nebo skutkem projevují souhlas se zásadami koexistence, hlášané Sovětským svazem. Zaslepení v západním Německu stále ještě jdou po cestě vyzbrojení, neofašismu, revanšismu a militarismu. Pan Adenauer a spol. stále věří, že je možno ukojit staré militaristické výbojně choutky německých neofašistů a militaristů

tím, že vyzbrojí západoněmecké armády atomovými zbraněmi, aby štváním a pomluvami vybičoval německý lid ke třetí světové válce. Je divné, že v době, kdy již svítá v hlavách politiků na celém světě, kdy milióny lidí v západním světě uvítaly nastávající éru koexistence, sbratření národů a spolupráce, v západním Německu je ještě taková zaslepenost a neochota pochopit volání této nové doby.

VÁŽENÍ PŘÁTELÉ, nedivme se tomu. Kdo tam dělá politiku, kdo stojí v čele lidu v západním Německu? Jsou to především politikové, kteří byli ve významných funkcích a zastávali významná místa v Hitlerově éře. Řada členů vlády NSR jsou starí představitelé hitlerovského nacismu. Právě v těchto dnech probíhá zápas o jednoho z nich, o masového vraha Oberländera, který odpovídá za utracení statisíců životů sovětských, polských a našich občanů i demokratických Němců a který dodnes je členem vlády NSR, o které pan Adenauer prolhaně prohlásil, že v ní není nacistů, fašistů a revanšistů. Nemůžeme se divit tomuto stavu v západním Německu, když si uvědomíme, že tento stát buduje novou armádu v duchu starých hitlerovských útočných armád, že tam na místa generálů a velících důstojníků jsou povoláváni lidé, kteří se osvědčili za Hitlera masovými vraždami sovětského, polského, českého a slovenského lidu a lidu téměř celé Evropy. Nedivme se tomu, neboť vidíme, že justice v západním Německu je v rukou těch, kdo byli soudci a prokurátory v době nejvypjatějšího německého nacismu, kteří odsuzovali lidi na šibenice a nařizovali hromadné vyhlazování ostatních národů, mimo národ německý, kteří nařizovali vyhlazování všech nefašistů a nacistů v Říši. Nedivme se proto, že obklopen takovými lidmi, Adenauer — sám starý přívrženec německé expanse — vyhlazuje program, který je v úplném protikladu s duchem, který vane nejen z tábora socialismu, ale i z některých míst na Západě.

TÍM BOLESTNĚJŠÍ je pro nás, že tuto pro-radnou a vražednou politiku podporují i ti, kdo se hlásí k tak zvaně křesťansko-sociálnímu programu. Z nejrůznějších církevních míst, s kazatelen a v pastýřských listech je podporováno vítězství této pseudokřesťanské strany, která nedovedla pozvednout svůj hlas, aby pomáhala všem poctivým vlastencům a občanům NSR prosadit změnu vlády a to, aby na vedoucí místa, podobně jako je tomu v NDR, byli postaveni lidé pokroku, zastánci skutečného, praktického křesťanství. Vidíme však, že již svítá. Jsou i představitelé katolické církve, kteří proti nesmyslným projevům některých militaristů razí správnou zásadu pro další vývoj lidstva, správnou cestu skutečného křesťanství.

Dovolte, abych z mezinárodních událostí uvedl ještě třetí skutečnost. V nedávné době navštívil naši vlast a naše hlavní město prezident Guinejské republiky Secou Touré s dalšími význačnými představiteli nové svobodné africké republiky. Tato událost proti období první republiky je důkazem naší orientace k novému rodícímu se světu. Představitelé nové svobodné Afriky mluvili o bouři, která zmítá celou Afrikou, o tom jak koloniální a polokoloniální národy, kterým jde Guinea příkladem, se chtějí osvobodit od nelidského a nekřesťanského jha utlačovatelské politiky kolonialismu. Z pohovorů s nimi jsme se přesvědčili o tom, jaká je snaha v Asii u všech koloniálních a probouzejících se národů. Z hlediska katolického a křesťanského vítáme tuto skutečnost, kdy se dostává svoboda koloniálním národům. (Potlesk.) Končí éra nespravedlivého, nelidského a nekřesťanského útisku a vysávání druhých národů, a to jen proto, že náleží k jiné rase a že se jim nedostalo pomoci, aby se v minulosti mohli kulturně vzdělávat. My starší, když jsme chodili do školy, vzpomínáme, jak jsme se učili, kolik je na světě utlačovaného a vysávaného lidu, který hraje významnou roli v mezinárodním dění a klade nyní základy k novému, svobodnému a vpravdě křesťanskému životu. Indie a další země Asie a Afriky jsou toho výmluvným důkazem, jak se mění časy během jedné generace, jak ve světle Velké říjnové socialistické revoluce se mění svět a nastává nová epocha lidstva, jak lidstvo bez rozdílu rasy se dává dohromady ke společné práci a k boji za svobodu všech národů na celém světě. Mizí do nenávratna svět minulosti a naším velkým úkolem je, abychom pozdravily tyto červánky nové epochy lidstva. Nestačí jen teoreticky vyznávat, že všichni lidé jsou rovnoprávními dítkami Božími, že všichni máme společného Otce, ale je třeba také vytvářet podmínky, aby tyto krásné zásady se staly skutečností. (Potlesk.) Je těžko se hlásit k velkým zásadám, že všichni jsme dítkami Božími, jako je tomu ve Francii, kde představitelé církve nemají odvahu energicky se postavit za odvrácení více než pětileté války v Alžírsku, která není vedena v duchu křesťanském, nýbrž v duchu světa minulosti, kde jeden vysával druhého, kde člověk člověku byl vlkem, kde byla snaha z potu a krve druhého plnit své vlastní měšce a imperialistický program. Naše láska a pochopení platí těm národům, které se osvobozují z koloniálního jařma a které nastoupily vítěznou cestu za svobodu. (Potlesk.) Jako katoličtí kněží jsme přesvědčeni, že není daleko doba, kdy heslo svoboda dítek Božích bude naplněno a bude patřit všem na celé zeměkouli.

Vážení přátelé, další a další události na fóru mezinárodní politiky jsou důkazem toho, že lidstvo nastoupilo cestu do nové, radostné epochy.

ČÍM DÁL TÍM VÍCE chápou lidé, že je třeba se rozloučit s minulostí a že je třeba nadšeně budovat přítomnost a budoucnost. My katoličtí kněží u nás v Československu již od začátku našeho hnutí a naší práce jsme si uvědomili tuto pravdu a tuto skutečnost a věříme, že to je v nejkrásnějším souladu s naším křesťanským přesvědčením, s naší příslušností k římskokatolické církvi, že to je v nejlepším souladu s naším kněžským charakterem, jsme-li nadšenými hlasateli, ale také nadšenými budovateli nové epochy lidstva. (Potlesk.) Je zapotřebí, abychom vyzařovali toto své přesvědčení jednoznačně nejen mezi naše spolubratry v Československu, nejen k našim spolubratrům do ostatních zemí socialismu, ale ke všemu věřícímu lidstvu na celém světě, ke všem našim spolubratřím i na Západě, aby věřící lidé i kněží pochopili, kde je jejich místo v této veliké a historické době. Vývoj současné mezinárodní situace směřuje den ze dne k posílení všech sil ve světě, které uskutečňují politiku přátelství a důvěry mezi národy.

V TĚTO SOUVISLOSTI bych chtěl konstatovat, že katolické kněžstvo a věřící lid naší vlasti byli vždy upřímně potěšeni, jestliže v mocném souzvuku mírových sil celého světa zazněl také kladný hlas i z Vatikánu. Připomeňme si např. postoj, který zaujal v září letošního roku Sv. Otec Jan XXIII. k návštěvě předsedy rady ministrů SSSR N. S. Chruščova ve Spojených státech amerických. Je známo, že tehdy, v ostrém protikladu k nenávistnému stanovisku amerických kardinálů Spellmana a Cushinga, upřímně uvítal setkání Chruščov—Eisenhower a vyslovil přesvědčení, že se tak děje k obecnému prospěchu lidstva. — Pro politiku přátelské spolupráce, ke které byl položen základ výměnou návštěv mezi Sovětským svazem a Amerikou, se vyslovil počátkem prosince tohoto roku v úvodním článku Osservatore Romano šéfredaktor tohoto oficiálního vatikánského listu De la Torre. Dospívá k závěru, že Sv. Otec si přeje, aby došlo ke zmírnění napětí. (Potlesk.)

PROTIVÁLEČNÉ ÚSILÍ stále většího počtu katolického duchovenstva a miliónů prostých věřících, kteří nechtějí zemřít atomovou smrtí, se odráží i na některých místech encykliky „Ad Petri cathedram“ z června letošního roku. V této encyklice, jejíž značná část je věnována otázkám míru, se praví: „Již dost se bojovalo mezi lidmi. Příliš mnoho mladých lidí v kvetoucím věku prolilo svou krev. Existuje již příliš mnoho hřbitovů padlých ve válce a ti nás přísným hlasem vyzývají, abychom už konečně dospěli ke svornosti, jed-

notě a spravedlivému míru.“ (Potlesk.)

PROTO MY, KATOLIČTÍ KNĚŽÍ V ČESKO-SLOVENSKU, spolu s věřícími a všemi lidmi dobré vůle na celém světě budeme svojí prací a svými modlitbami přispívat k zajištění věčného míru a tím k štěstí a spokojenosti všeho lidstva. (Potlesk.)

VÁŽENÍ DELEGÁTI, po pohledu na úsek mezinárodní politiky dovoluji mi několik slov o dalším radostném žití a výstavbě naší československé vlasti. Zvláště nastávající rok nás staví před veliké a odpovědné úkoly.

ROK 1960 bude poslední a nejdůležitější přípravou k nástupu do třetího pětiletého plánu. Není zde času rozebírat dopodrobna jeho obsah a radostné perspektivy, ale jedno jako katoličtí kněží můžeme s radostí konstatovat, že naše třetí pětiletka bude znamenat další velký krok vpřed k socialistické výstavbě v naší vlasti, bude znamenat další velký a široký rozvoj našeho průmyslu, který je na vysoké úrovni. To, že náš výstavní pavilón na Světové výstavě v Bruselu dostal v mezinárodní tvrdé soutěži první cenu, je jistě důkazem vysoké průmyslové a kulturní vyspělosti naší země, je důkazem umu našich inženýrů a vědců, je důkazem dovedné a nadšené práce rukou naší dělnické třídy. (Potlesk.)

PĚTILETKA bude také znamenat podstatný obrat v naší zemědělské výrobě. Mnozí z vás pracujete mezi naším venkovským lidem a tak sami každý den pozorujete velký obrat v zemědělské výrobě. Opustili jsme staré, nezdравé, zaostalé, neúspěšné formy individuálního hospodaření a nastoupili jsme, v duchu budování socialismu, kolektivní družstevní spolupráci na našem venkově. A právě náš zemědělec-družstevník, věřící člověk, má být příkladem vysoké morálky při své práci i ve svém družstvu. To je třeba stále připomínat i našim věřícím zemědělcům. Výstavba naší nové socialistické vesnice je důkazem, že zbavujeme i venkovského člověka, především venkovskou ženu, staré, těžké dřiny, a že budujeme na naší vesnici nový, radostný život. V tom je smysl naší kulturní revoluce na vesnici, aby se vyrovnala úroveň mezi životem venkovského a městského člověka, aby též venkovský člověk mohl požívat všech vymožeností naší vyspělé kultury, aby i venkovský člověk po své práci mohl se věnovat své rodině, svému soukromému i kulturnímu životu. Proto je v pětiletce mnoho plánováno pro podstatný obrat v zemědělské výrobě, nejen pro dovršení socialismu na naší vesnici, ale jsou tam i velké a přesvědčivé plány, hlavně na úseku školství, kultury, zdravotnictví a sociální péče, aby i venkovský člověk — proti tomu, co bylo v minulosti — byl člověkem, který žije na vysoké životní a kulturní úrovni.

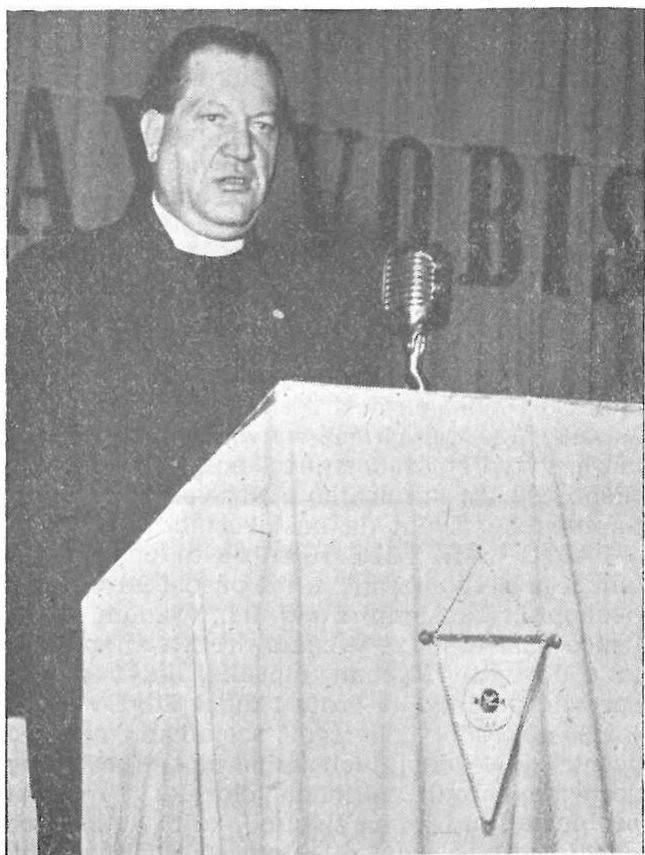
TUTO RADOSTNOU SKUTEČNOST vítáme jako katoličtí kněží a vítají ji mnozí naši spolu-

bratři jako duchovní správci na našem venkově. Právě naše farní kroniky, nejstarší pamětníci z duchovních správců venkovských, dosud žijících, mohou přesvědčivě vykládat, jak strašný a často tvrdý byl — vlivem ideologie minulosti — život na naší vesnici. Jak je dnes radostné, když celá vesnice pracuje na společném, socialistickém majetku, proti době, kdy náš venkovský člověk o sobě tvrdil, že je věřícím člověkem, dovedl však v nenávisti a v soudech kvůli mezím pěstovat nenávist a nelásku na našem venkově. Tyto časy mizí. To byl právě nános starého kapitalistického velkoagrárnického řádění na naší vesnici. Proto my, kněží, tak radostně vítáme vytvoření nových poměrů, vytvoření radostného, pokrokového, lidského, vysoce kulturního a tím vpravdě láskou naplněného života na naší vesnici. (Potlesk.)

PROTO JSME TAKÉ HRDI na to, že mnozí a mnozí naši spolubratři, kteří působí na vesnici, pochopili, jako jedni z prvních, význam socialisace naší vesnice, význam družstevního života a dovedli věřícímu člověku, když přišel, správně poradit. — Proto i dnes, když vstupujeme do období dovršení socialismu na naší vesnici, je úkolem duchovního na venkově, aby správně poradil věřícímu člověku, aby znal problematiku nového života, jako to dělali naši kněží-buditelé, když v minulosti šířili pokrok na vesnici, učili včelařství i zušlechťování ovocného stromoví, když šířili literaturu. Je třeba, abychom těmi vlasteneckými kněžími byli i dnes, v duchu nové doby, v duchu nových úkolů a nového krásného života na naší české a slovenské vesnici. (Potlesk.)

V PŘÍŠTÍM ROCE dojde k přeorganizování naší územní správy. Nebudou již dosavadní kraje a místo nich nastoupí mnohem menší počet — v celostátním měřítku — 10 oblastí. Tyto nové útvary budou vytvořeny především z hledisek ekonomických. Na nové útvary a jejich národní oblastní výbory bude dále decentralisována pravomoc ústředních úřadů. Je třeba, abychom zde měli lidi s velkým rozhledem a socialistickým přesvědčením, s takovou vysokou lidskou morálkou, aby se dovedli v těchto útvarech dokonale zhostit všech odpovědných úkolů. Počet okresů bude zmenšen téměř o jednu polovinu, takže větší okresy budou moci lépe než dosud plnit své poslání na všech úsecích našeho politického a národohospodářského života. Jistě i my kněží tento pokrok, který znamená vydatné vytvoření předpokladů pro dovršení socialismu v naší vlasti, vítáme.

V PŘÍŠTÍM ROCE OSLAVÍME 15. VÝROČÍ osvobození naší vlasti hrdinnou Sovětskou armádou. Myslím, že není na našem sjezdu třeba, abychom široce rozebírali důvody, proč bude toto výročí tak významným dnem v dějinách našich národů. Jsme přesvědčeni, my katoličtí kněží, Češi a Slováci, že bychom dnes na tomto našem krásném, imponantním sjezdu svedli, že bychom již dávno, jak to

zakusili mnozí kněží, v žalářích a koncentračních táborech, byli od našeho lidu odloučeni, že by již náš národ Čechů i Slováků byl na pokraji záhuby, ve fázi totálního jeho vymýcení z lidské společnosti, kdyby nebylo hrdinného vítězství Sovětské armády nad fašismem a nacismem. (Potlesk.)

PROTO I MY KATOLIČTÍ KNĚŽÍ na svém sjezdu, v předvečer 15. výročí osvobození naší vlasti hrdinou Sovětskou armádou, především z hloubi srdce vyslovujeme dík — i jménem našich kněží a jménem našich věřících — lidu Sovětského svazu a jeho hrdinným armádám za osvobození a záchranu naší Československé vlasti. (Potlesk.) Pro nás kněze, jichž většina je členy Svazu československo-sovětského přátelství a mnozí dokonce funkcionáři, je samozřejmá hluboká, upřímná a přesvědčivá láska k hrdinnému, velkému Sovětskému svazu. Víme, že samostatnost naší republiky stojí i padá s věrným, věčným přátelstvím se Sovětským svazem. (Potlesk.) Staré snahy a tužby staletého přátelství dvou slovanských národů, Čechů a Slováků na jedné straně a ruského lidu na druhé straně, v době výstavby komunismu v Sovětském svazu, v době naší sounáležitosti k velkému táboru socialismu v čele se Sovětským svazem, stávají se skutečností i realitou. I mnozí z našich předchůdců, kněží — vlastenci a buditelé pečlivě překládali ruské autory do češtiny a slovenštiny. Tak rozšířili i na vesnici pochopení a lásku k velkému

slovanskému bratru. To vše se děje v dnešní době na podkladě nové skutečnosti a proto je nejen naším zbožným přáním, nejen citovou záležitostí, ale všeslovanskou, velkou, všeobecnou pravdou všech lidí bez rozdílu. Náš věřící lid i my katoličtí kněží jsme a budeme na život a na smrt věrnými a vděčnými přáteli sovětského lidu a Sovětského svazu. (Potlesk.)

V PŘÍŠTÍM ROCE — koncem června a počátkem července — bude u nás Druhá celostátní spartakiáda. Mnozí z vás již měli příležitost zhlédnout přípravy. Budeme mít možnost zhlédnout krajské spartakiády a jistě mnozí z vás se těší, že se budou moci účastnit celostátní spartakiády, která bude důkazem vysoké kultury a péče o naši mládež, o děti, o náš pracující lid. My tuto skutečnost radostně vítáme, protože víme, že zdravý duch a zdravá duše může být jenom ve zdravém těle. (Potlesk.)

V PŘÍŠTÍM ROCE v červnu budou volby v naší vlasti do všech stupňů národních výborů i do Národního shromáždění. Na podkladě nové územní úpravy budou upraveny i volební obvody budoucích poslanců, pro jejichž volbu platí ukazatel: nejlepší z nejlepších. Tito poslanci budou stát hned na počátku své činnosti před velkým a odpovědným úkolem. Budou pověřeni, aby prodiskutovali, připravili a dali republice spějící k dovršení socialismu novou socialistickou ústavu. Vážení páni spolubratři, my kněží vítáme tuto skutečnost, poněvadž víme, že ústava nemůže pokulhávat za vývojem a za děním, ale že každý ústavní zákon musí vtvářet zdravé perspektivní předpoklady pro práci a život všeho našeho lidu. Chtěl bych při této příležitosti ujistit náš sjezd, naše spolubratry a věřící lid, že nová socialistická ústava nebude znamenat žádné narušení naší náboženské svobody a církevních zákonů, které upravují a urovnávají církevně politický život našeho věřícího lidu. (Potlesk.)

TO JSOU NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ÚKOLY, které čekají náš lid, jeho odpovědné politické pracovníky, nás, katolické kněze na úseku další vnitřní výstavby, naší krásné vlasti, ve snaze v co nejkratší době dovést výstavbu socialismu v ČSR.

V tomto radostném ovzduší naší zahraniční politiky a mezinárodní politické situace, v tomto radostném ovzduší vítězného nástupu našeho pracujícího lidu měst a venkova k dovršení socialistické výstavby své vlasti konáme tedy svůj významný II. sjezd. Myslím, že zde s radostí a hrdostí můžeme si všichni uvědomit v našem občanském i kněžském svědomí, že cesta, kterou jsme ve svém hnutí před 10 lety nastoupili, byla jedinečně správnou, pravdivou, vlasteneckou a křesťanskou cestou. (Po-

tlesk.) Naše práce v minulosti nebyla vždy lehká. Naráželi jsme od počátku a mnozí z vás, kteří patří mezi průkopníky našeho hnutí a z nichž řadu dnes vyznamenáváme, se pamatují, na jaké obtíže jsme tehdy naráželi. I pro naše hnutí platí staré české přísloví, že pravda zvítězí. A mnozí ti, kteří byli škarohlídové, kteří se báli, kteří podléhali nejružnějším vlivům domácí i zahraniční reakce, dnes jsou dobrými a nadšenými spolupracovníky, pracují s námi, budují s námi. To je pro nás, kdo jsme byli u kolébky našeho hnutí, radostným pozitivním kanstátováním. Dnes stojíme před tou radostnou skutečností, že zdrcující většina našich kněží stojí s námi v jednom šiku. Dnes je radostná skutečnost, že sedí mezi námi i představitelé našeho episkopátu a naši ordináři, poněvadž vědí, že naše práce je v duchu katolické církve, v duchu katolického kněžstva. (Potlesk.) Již umlkli ti, kteří v minulosti měli tolik podezřívavých slov. Co všechno nám říkali, když jsme kladli základy našeho hnutí — že se chceme ženit, že si chceme volit biskupy, že chceme nějakou separaci od katolické církve; všechno to jsme jim vyvraceli slovy a na I. sjezdu jsme řekli, že koho nepřesvědčíme slovy, toho přesvědčíme činy. A to jsme učinili. Myslím, že se nenajde nikdo, kdo by nám mohl říci, že jsme slevili puntík z toho, co jsme si tehdy řekli, že jsme se stali nevěřícími v kterémkoli slova smyslu. S hrdostí dnes opakujeme, co jsme řekli na svém I. sjezdu: že jsme a zůstáváme římskokatolickými a věrnými kněžími církve a vlasti. (Dlouhotrvající potlesk.) Mnozí nás chtěli přesvědčit, že láska k vlasti, soudržnost s naším pracujícím lidem, chápání nové epochy lidstva, kladný poměr k socialistické výstavbě naší republiky, že je to neslučitelné s naším přesvědčením. Myslím, že 10 let naší práce dokázalo, že tato symbiósa je nejen možná, ale že v národě tak zdravém, kulturním a pokrokově spějícím k nejvyšším metám lidstva, je naprostou nutností a skutečností. (Potlesk.)

VYŠLI JSME Z NAŠEHO LIDU A S NAŠÍM LIDEM JDEME. Tím, že jsme s naším lidem cítili, tím, že jsme bojovali proti špatné minulosti, tím, že budujeme lepší přítomnost a lepší zítřky, kráčíme ve šlépějích našich nejpřednějších a nejlepších kněží a biskupů, budovatelů-vlastenců. Je pochopitelné, že v minulosti pro práci vlasteneckých kněží leckterý maďarský gróf neměl pochopení. My však víme, že naši biskupové, ať to byl Stojan, Moyzes nebo Jirsík, žehnali práci vlasteneckých kněží. Z úst těchto nejnadšenějších, s lidem nejsrostlejších kněží vlastenců — jsme cítili tu velikou a svatou povinnost vlastenecky cítit se svým lidem, pracovat se svým lidem, bojovat se svým lidem, poněvadž jsme z tohoto lidu vzešli. Dovolte mi, abych vám citoval slova našeho ctěného a milovaného Václava Beneše Třebízkého, který řekl: „Ať to v Čechách

jak chce chodí, kněz, jenž z lidu vyšel, se tomu lidu neodrodí.“ (Potlesk.) Myslím, že tato krásná slova v době národnostních bojů jsou pravdivá i dnes a zůstávají naší devisou. Ať si kdo chce jak chce kritizuje, český a slovenský kněz se svému lidu neodrodí. (Potlesk.)

RADOSTNÁ BILANCE DESETI LET NAŠÍ PRÁCE, která je uznávána i na nejvyšších politických místech, a která je i velikým příkladem našim zahraničním spolubratřím, je i velikým a přesvědčivým příkladem pro ostatní věřící v táboře socialismu, i pro věřící a kněžstvo kapitalistických a zaostalých států. (Potlesk.) Nemůže být krásnější myšlenky, kterou bychom ukončili svůj sjezd, než že pro tuto práci ke cti a slávě Boží jako věrní synové naší římskokatolické církve — pro tuto práci v duchu boje za bratrství mezi národy, za věčný mír ve světě, za radostnou spolupráci s naším lidem na výstavbě naší krásné vlasti — se dáme s novou láskou a s novým nadšením do další práce, bude-li třeba, do dalších bojů, do dalšího vítězství pravdy našeho hnutí, našeho programu a našich úkolů. (Potlesk.)

VÁŽENÍ PÁNI SPOLUBRATŘI! Rozejdete se na svá pracoviště, do svých diecézí, na své farnosti. Budeme v nejbližších dnech prožívat radostné chvíle Vtělení Pravdy a Lásky Boží. Budeme s kazatelen mluvit na Boží hod slovy provolání sjezdu věřícímu lidu, které vám bude předloženo, o kterém bude diskutováno a hlasováno.

Je třeba, aby náš lid pochopil práci a snahu v boji za mír a pokoj mezi všemi lidmi dobré vůle na celém světě, aby pochopil velké a odpovědné poslání katolického kněžstva, chápajícího výstavbu socialismu v naší krásné vlasti v době zrodu nové epochy lidstva, v době celosvětového boje za koexistenci, boje za sbratření všech lidí, boje za mírové řešení všech problémů, boje za novou, šťastnou, spokojenou a vpravdě humánní vlast. A tomu dílu volám: „Zdař Bůh!“

Dopis katolických duchovních SSSR

KATOLÍCI SOVĚTSKÉHO SVAZU srdečně zdraví katolické duchovenstvo ČSR, které se sešlo, aby projednalo nejožehavější otázku dneška, otázku životního významu pro celé lidstvo — otázku boje za mír a družbu mezi národy.

Sjezd se koná v historické době, kdy se rozhoduje o budoucnosti celého lidstva: půjde-li ve svém vývoji kupředu nebo zahyne-li v ohni atomové války. Politika Sovětského svazu směřuje k tomu, aby zcela zmizelo nebezpečí nové války a nikdy se nenarušil klidný mírový život na Zemi. Náš národ společně se svou vládou je si vědom toho, že nejdůležitějším úkolem dneška je odvrátit válku, zabezpečit mír a bezpečnost pro všechny státy. Tyto důvody vedly předsedu sovětské vlády N. S. Chruščova k tomu, aby na zasedání OSN navrhl všeobecné a úplné odzbrojení. Lid všech národů světa vítá tuto mírovou iniciativu. Jsou však ve světě ještě síly, které neustále rozdmýchávají studenou válku a chtějí pokračovat ve zbrojení. Katolická církev nemůže stát stranou boje národů za mír. Musí se podílet na řešení tohoto velikého úkolu současnosti. Žádný věřící, vyznávající Kristovo učení, nemůže souhlasit s válkou, která by zpusťovala tisíce měst a vesnic a způsobila smrt milionů lidí. Všichni křesťané musí pozvednout svůj hlas proti záměrům podněcovatelů války a aktivně působit k tomu, aby bylo zastaveno nesmyslné zbrojení. Nemůžeme nečinně přihlížet k vystupování těch církevních činitelů, kteří zneužívají náboženství ve prospěch podněcovatelů války. Nemůžeme být pasivními diváky, když většina lidí světa vede aktivní boj za mír. Katolíci všech zemí se musí za mír nejen modlit, nýbrž i činy přispívat k tomu, aby se lidstvu otevřela světlá cesta míru. Modlitba nechť provází naše činy ve prospěch míru a posiluje nás v našem úsilí. Mír je cíl, o jehož záchranu musíme všichni usilovat, neboť mír znamená důstojný život pro každého člověka. Vítáme ušlechtilé úsilí katolíků ČSR a společně s nimi voláme všechny křesťany ve jménu míru, aby všichni pozvedli svůj rozhodný hlas proti přípravě atomové války a za všeobecné odzbrojení. Společně s vámi a se všemi přáteli pokojného života na zemi budeme bojovat za to, aby mír daný Bohem nebyl nikdy ohrožen, ale aby byl navždy zachován.

*Biskup JULIONAS STEPANIVICUS,
apoštolský administrátor vilenského arcibiskupství a panevežského biskupství*

*Dr. N. STANKEVICUS,
kapitulní vikář krunaského arcibiskupství*

*Biskup BATRAS MAZALIS,
kanovník N. MEJDUS, kapitulní vikář*

Na dopis našich nejdůstojnějších spolubratří z SSSR byla odeslána odpověď tohoto znění:

Vaše Excellence, Nejdůstojnější pánové!

Rímskokatolické duchovenstvo ČSR, shromážděné na svém II. celostátním mírovém sjezdu, přijalo s pocitů hluboké vděčnosti a upřímné radosti pozdravení, jež Vaše Excellence jménem katolického kněžstva a věřících SSSR sjezdu zaslali. V době, kdy všichni lidé dobré vůle na celém světě přijímají s nadšením návrh vlády SSSR, který stojí v čele tábora míru na úplné odzbrojení, upevnili jsme se na svém jubilejním sjezdu, který zhodnotil deset let naší mírové práce, v předsevzetí, že ještě s větším úsilím budeme pracovat pro porozumění mezi národy, aby lidstvo bylo uchráněno nebezpečí války a mohlo rozvíjet svůj život v míru a pokoji a mohlo uspokojovat své potřeby hmotné i duchovní k prospěchu všeho lidu.

Jsme s Vámi spojeni bratrskými city jako synové společné Matky Církve i jako bojovníci za tentýž ideál pokojného života všech lidí na celém světě. Posíláme Vaším Excelencím, všemu katolickému kněžstvu a věřícím SSSR vroucí pozdravy, vyprošující hojnost milosti k blížícím se svátkům Narození našeho Vykupitele a plnost Božího požehnání do nového roku.

*Prof. Josef Beneš,
generální tajemník.*

*Dr. Josef Plojhar,
předseda.*

V Praze dne 20. prosince 1959.

Po přestávce přichází v malebných chodských krojích deputace katolíků z rodiště vlasteneckého kněze a spisovatele Jindřicha Šimona Baara. Mohutné dojetí vyvolal projev statného Choda, který vzpomíná na poctivé hájení hranic jeho předků a vidí nejen svou, ale povinnost nás všech býti na stráž proti snahám revanšistických živlů v západním Německu.

Srdečně přivítán promluvil MINISTR ŠKOLSTVÍ A KULTURY Dr. F. KAHUDA. Poukázal na to, že sjezd se schází v historicky významné době, kdy roztávají ledy studené války a jasně se rýsují perspektivy trvalého míru. Touha lidstva skoncovat s válkou jako prostředkem řešení mezinárodních sporů přestala být utopií. To, že ve světové politice dochází nyní k viditelnému zlepšení a ozdravení mezinárodního ovzduší, je zásluhou především Sovětského svazu a spolu s ním ostatních zemí socialismu,

mezi nimi i ČSR a celého světového mírového hnutí. Poukázal dále na mimořádnou aktuálnost otázky Německa v současné době, v níž se nejsilněji projevují nánosy z období studené války. Československý lid, který se stal během jedné generace dvakrát obětí německého militarismu, proto plným právem žádá skoncování s nebezpečnou politikou militarismu a revanšismu, usiluje o normalisaci situace v Německu a o podepsání mírové smlouvy s Německem.

V této souvislosti MINISTR Dr. KAHUDA vydvihl naprostou správnost toho, že i katoličtí duchovní se rozhodně zapojují do jednotné bojové fronty za trvalý světový mír a zakončil svůj projev slovy:

PŘÍŠTÍ ROK bude významným rokem, kdy oslavíme 15. výročí vzniku lidově demokratické Československé republiky. Je možno říci, že za tuto dobu socialismus u nás zvítězil. Úspěchy v rozvoji národního hospodářství zařadily Československo mezi průmyslově nejvyspělejší státy světa s vysokou životní a kulturní úrovní. To vše se děje za nejvyšší součinnosti lidových mas, miliónů pracujících. Rádi konstatujeme, že na těchto krásných výsledcích, které nemají v historii obdoby, má svůj podíl i mírové hnutí katolického duchovenstva, představované vaší celostátní organizací — Celostátním mírovým výborem katolického duchovenstva. Jeho velká zásluha tkví především v tom, že spojil činnost katolického duchovenstva s úsilím všeho českého a slovenského lidu při budování nového společenského řádu a při boji za udržení světového míru. Dále přispěl k tomu, aby mezi státem a církví zavládlo ovzduší vzájemné důvěry. Mohu vás ujistit, že můžete z naší strany vždy počítat s plným pochopením vaší záslužné práce.

PŘEJI VÁM, aby váš mírový sjezd přinesl pro vaši další práci nové podněty a návrhy, jak úspěšně zvládnout velké úkoly, které nás čekají v budoucnu, a jak přispět k dalšímu upevnění jednoty všeho našeho lidu. (Potlesk.)

Předseda žádá ministra dr. Kahudu, aby tlumočil jménem nás všech, jménem celého sjezdu vlády republiky díky za vyslání zástupce na náš sjezd a prosí, aby tlumočil vládě Čs. republiky věrnost a oddanost katolického duchovenstva našim pracujícím a našemu lidu. Nadšeným potleskem bylo přijato slovo předsedy dr. Plojgara: „*Katolické duchovenstvo naší republiky splní své povinnosti k Bohu a také k národu. Z našeho lidu čeští a slovenští kněží vzešli a s naším lidem půjdeme hrdě k radostným metám nového krásného socialistického života.*“

Vedoucí delegace našich maďarských spolubratří dr. Miklós Beresztoszy z Budapešti, promlouvá v maďarské řeči překládané dr. Záreczkým, pozdravuje sjezd, vzpomíná na vzájemné bratrské styky a proklamuje neoblomnou vůli společného boje za světový mír a nové uspořádání světa, podle zákonů nového společenského řádu, který je našim křesťanským myšlenkám bližší, než myšlenky starého světa. Nakonec předal památkové dary maďarského věřícího lidu CMVKD.

V následující diskusi vystoupil děkan Alois Pawlus, děkan a farář v Ostravě, který jako býv. politický vězeň vzpomněl zvláste na nacistů a k jehož diskusnímu příspěvku se ještě vrátíme na stránkách našeho časopisu. Prof. dr. Josef Cibulka mluvil o péči našeho lidově demokratického státu o kulturní památky a jeho diskusní příspěvek otiskla Lidová demokracie ve svém nedělním čísle dne 20. 12. 1959. Děkan CMBF z Bratislavy Spectabilis dr. Cyril Dudáš se zabýval otázkou zneužívání křesťanského jména pro nekřesťanskou politiku Adenauerovu.

Po polední přestávce pozdravili sjezd věřící z Nivnice ve svých půvabných krojích a přinesli nejen pozdrav z rodiště jednoho z největších horlitelů pro mír. Učitele národů J. A. Komenského, ale také z místa, kde jako uvědomělí zemědělci založili výborně prosperující JZD.

Diskuse, která byla dopoledne zahájena byla přerušena radostnou a mimořádnou zprávou, kterou oznamuje předseda CMV:

„**Vážení hosté, drazí delegáti! Po významné návštěvě předsedy rady ministrů SSSR N. S. Chruščova ve Spojených státech a po jeho vystoupení na půdě Organizace spojených národů ze všech světadílů a zemí zalétaly pozdravy a díky do Moskvy za tento jeho historický a velký počín ve službách všeho lidu pro zajištění trvalého míru na celém světě. Předsednictvo našeho ústředního výboru vyjádřilo v dopise adresovaném N. S. Chruščovovi vřelý dík, nadšené uznání a souhlas katolického duchovenstva s výsledky jeho práce a jeho cesty do USA i s jeho vystoupením v OSN. Dnes v poledních hodinách navštívil mne v ministerstvu zdravotnictví úřadující chargé d'affaires sovětského velvyslanectví v Praze pan Alexandrov a odevzdal mi vlastnoruční odpověď N. S. Chruščova na náš pozdravný dopis.**“

ThDr. Josef Cibulka, profesor Cyrilometodějské bohoslo-
vecké fakulty, při svém sjezdovém projevu.

A nyní spontánně povstává celý sál, nastává ticho, že bys slyšel tlouci své vlastní srdce a do napjaté pozornosti zaznívají slova prvního muže tábora míru, který nejen slovy, ale i činy vždy a všude dokazuje, že věc míru je větší posvátnou. pro niž bojovat, usilovat, obětovat se nesmí být nikomu a nikdy obtíž. Když dozněla slova Chruščovova dopisu, všichni delegáti v dlouho-trvajícím aplausu s nadšením přijímali toto poselství a nakonec se ozývalo celým sálem: „*Ať žije Chruščov, ať žije Sovětský svaz, ať žije mír!*“

Text obou dopisů, přinášíme na první straně tohoto čísla.

Po tomto slavném okamžiku, pokračuje sjezdové jednání, přerušené diskusí. Vedoucí rumunské delegace tlumočí upřímné pozdravy duchovenstva své vlasti, kde, jak říká jsou v náboženské menšině, neboť v Rumunsku je pouze 1 200 000 věřících katolického vyznání mezi nimiž pracuje 800 duchovních. „Ale nikdy nemáme pocit menšiny, neboť myšlenka míru spojuje nás bez rozdílu náboženské příslušnosti“, řekl ke konci svého pozdravu. Dále vystoupili v diskusí dr. František Kotalík, profesor CMBF, jehož diskusní příspěvek přineseme příště, P. František Gavlas, děkan z Ostravy, který mluvil o výhledech třetí pětiletky ve svém kraji, dr. František Voda, jenž se zabýval zahraničně politickou situací, P. František Engelmann jenž v německy proneseném diskusním příspěvku ukázal na politickou situaci v západním Německu a 16 spolubratři, kteří byli ještě do diskuse přihlášení se nemohli pro krátkost času dostat k mikrofonu a proto byli vyzváni, aby odevzdali své diskusní příspěvky písemně, aby mohly být zveřejněny v našem tisku.

Dříve nežli došlo k slavnostnímu aktu odevzdávání čestných odznaků vynikajícím pracovníkům CMVKD, oznámil předseda, že hlava našeho státu, prezident republiky Ant. Novotný, projevil mimořádný zájem o přípravu a průběh našeho sjezdu. „Pan prezident mne požádal,“ prohlásil ministr dr. Josef Plojhar, „abych tlumočil sjezdu jeho srdečné pozdravy a velký zájem o naši práci. Za to vše panu prezidentu děkujeme a svou oddanost chceme vyjádřit dopisem, který mu ze sjezdu zasíláme.“ Nato generální tajemník přečetl dopis prezidentu republiky.

VÁŽENÝ PANE PRESIDENTE!

DELEGÁTI MÍROVÉHO SJEZDU KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, SHROMÁŽDĚNÍ V PRAZE, zasílají Vám srdečné pozdravy a ujišťují Vás hlubokou úctou a oddaností všech katolíků v ČSR.

SEŠLI JSME SE ZE VŠECH DIECESÍ NAŠÍ REPUBLIKY krátce před vánocemi, které tradičně slavíme jako svátky lásky, míru a pokoje, abychom spolu s našimi biskupy a ordináři a za přítomnosti četných delegátů katolického duchovenstva ze zahraničí manifestovali věrnost a lásku k naší lidově demokratické vlasti a abychom v této rozhodující fázi zápasu o udržení světového míru osvědčili před naší i světovou veřejností pevné odhodlání přispěti všemi svými silami k uskutečnění tohoto vznešeného cíle. Dovolte nám, vážený pane presidente, abychom Vás především ujistili o tom, že jsme a vždy zůstaneme věrnými občany našeho lidově demokratického státu. Přesvědčili jsme se, že náš nový sociální řád, který nadobro odstranil vykořisťování člověka člověkem a zajistil všem občanům podmínky lidsky důstojného života, je nepochybně bližší křesťanské nauce, než byl kapitalismus s jeho vykořisťováním, nezaměstnaností, bídou a hladem. S upřímným zájmem a vlasteneckou hrdostí sledujeme velké úspěchy našeho pracujícího lidu, který v krátkém čase uskutečnil šlechetný program sociální spravedlnosti a kulturního pokroku, takže se dnes naše republika stala jedním z nejvyspělejších států na světě. Smělý plán naší třetí pětiletky otvírá nám další radostné perspektivy rozvoje našeho hospodářství a stále rostoucí hmotné a kulturní úrovně našeho obyvatelstva. My, katoličtí kněží, považujeme za vlasteneckou povinnost podporovat tento program mírového budování a slibujeme, že se přičiníme, aby naši věřící poctivě a svědomitě plnili všechny své občanské povinnosti.

JINÝM, NESMÍRNĚ ZÁVAŽNÝM ÚKOLEM, PŘED NÍMŽ STOJÍ NEJENOM OBČANÉ NAŠEHO STÁTU, NÝBRŽ VŠICHNI LIDÉ DOBRÉ VŮLE NA CELEM SVĚTĚ, je udržení a upevnění světového míru. Jako hlasatelé Kristova učení lásky, míru a pokoje, hluboce oceňujeme veliké zásluhy Světové rady míru a jsme hrdi na to, že katoličtí kněží ČSR stáli před deseti lety u zrodu Světového mírového hnutí. Již tehdy jsme se přihlásili do řad obránců míru a snažili jsme se, aby náš Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva byl platným článkem mírových snah v ČSR. Proto také chceme letošním předvánočním sjezdem důstojně vzpomenout své desítileté mírové práce a vytyčiti si další úkoly v současném boji o zachování světového míru.

SPOLU S VEŠKERÝM NAŠÍM LIDEM a s mírumilovnými lidmi celého světa uvítali jsme radostně vysoce humánní návrh Sovětského svazu na úplné a všeobecné odzbrojení a plně souhlasíme s resolucí, kterou k této otázce jednomyslně přijalo naše Národní shromáždění. Současně však odsuzujeme všechny pokusy rozrušit uklidňující se hladinu mezinárodního života, zvláště revanšistické útoky ze západního Německa a Adenauerovu politiku, která podporuje temné síly spekulantů nové války. Jsme rozhodnutí učiniti vše, co je v našich silách, pro podporu a uskutečnění tohoto návrhu, který odpovídá odvěkým tužbám lidstva a je v souladu se zásadami křesťanské víry.

STAVÍME SE ZA POLITIKU MÍROVÉHO SOUŽITÍ STÁTŮ s různým sociálním a hospodářským zřízením, neboť jest to politika, která vychází z reálných skutečností a ukazuje, jak cestou mírového soutěžení dospěti k všeobecnému blahobytu a trvalému míru na celém světě.

VÁŽENÝ PANE PRESIDENTE! JSME VÁM UPŘÍMNĚ VDEČNI ZA MOUDRÉ ŘÍZENÍ NAŠEHO STÁTU, který je pevným článkem mírového tábora, vedeného Sovětským svazem. Slibujeme Vám, že budeme nadále v duchu našeho kněžského poslání pracovati mezi naším věřícím lidem pro dobro naší vlasti a pro udržení trvalého míru na celém světě.

Dlouhotrvající hlučný potlesk byl projevem souhlasu s textem dopisu. Slavnostní udílení čestného odznaku CMVKD zahájil J. E. nřdp. biskup dr. Ant. Eltschkner, který jako nejstarší člen ústředního výboru CMVKD dal tento čestný odznak ministru dr. Josefu Plojharovi, který potom vyznamenal členy předsednictva, načež následovalo udílení čestného odznaku kněžím slovenským a českým. Celkem bylo vyznamenáno 88 kněží, za něž poděkoval P. Bohuslav Koza, vikář z Karlových Varů.

Sjezdové jednání se chýlí ke konci. Předseda volební komise Msgre dr. Eduard Oliva vyhláší kandidátní listinu a dává hlasovati o předsedovi, generálním tajemníkovi a členech ústředního výboru. Nový ústřední výbor CMVKD byl zvolen jednomyslně a sestává z těchto kněží:

Předseda: Dr. Josef Plojhar, ministr zdravotnictví, Praha.

Generální tajemník: Prof. Josef Beneš, kanovník, Praha.

Leopold Adamčík, generální vikář, Trnava, Ondrej Andódy, správce fary, Bratislava-Petržalka, diec. Trnava. Zoltán Bolák, generální vikář, Rožňava. Dr. Michal Beňo, generální vikář, Nitra. Alois Bubeník, administrátor, Slatinice u Olomouce. Alois Černý, arciděkan a vikář, Plzeň, arcid. pražská, Jan Dechet, kapitulní vikář, Banská Bystrica. František X. Dítě, administrátor a vikář, Kladno, arcid. pražská. Jan Dočekal, kapitulní děkan a kancléř, Praha. Dr. František Drábek, probošt, Mikulov, diec. Brno. Dr. Cyril Dudáš, děkan theologické fakulty, Bratislava, diec. Trnava. Dr. Antonín Eltschkner, světící biskup, Praha. František Engelmann, vikář a admin., Luby u Chebu, arcid. pražská. Elemír Filo, ceremoniář, Nitra. Josef Franko, ředitel biskupského úřadu, Spišské Podhradí, Spiš. Petr Franta, kanovník a kancléř, Brno. František Gabriel, děkan kapituly, České Budějovice. František Gavlas, administrátor, Ostrava-Vítkovice, arcid. Olomouc. Prelát Josef Glogar, generální vikář, Olomouc. Josef Gross, administrátor, Brno. Prelát Rudolf Havelka, kanovník, Olomouc. Oldřich Henych, kanovník a kancléř, Hradec Králové. Josef Hlaváč, děkan, Třešť, diecése Brno. Dr. Alexander Horák, pověřenec, Bratislava, diec. Rožňava. Ludvík Horký, vikář na domě, Brno. Štefan Hříbik, tajemník biskup. úřadu, Banská Bystrica. Eduard Hurník, děkan, Ostrava, arcidiecése Olomouc. Václav Javůrek, kapitulní vikář, Hradec Králové. Dr. Karel Jonáš, kanovník a děkan, Hradec Králové. Augustin Jurák, provisor, Uherské Hradiště, arcid. Olomouc. Dr. František Kaitman, vikář, Písek, diec. České Budějovice. Josef Kavall, vikář, Jindřichův Hradec, diec. České Budějovice. František Klapuch, arciděkan, Liberec, diec. Litoměřice. Michal Klučiar, kaplan, Košice. Ivan Kochlöffel, admin., Chleby, diec. Hradec Králové. Dr. Josef Korec, profesor CMBF, Bratislava, diec. Trnava. Štefan Korpáš, děkan-farář, Batkovská Lehota, diec. Rožňava. Václav Kořínek, kanovník a vikář, Praha. Bohuslav Koza, děkan a vikář, Karlovy Vary, arcid. pražská. Inocenc Kukla, kaplan, Olomouc, Dr. Josef Kulla, farář, Krompachy, diec. Rožňava. Prelát Msgre dr. František Kutal, probošt, Kroměříž, arcid. Olomouc. Pavel

Kutný, admin. a vikariát. sekretář, Klatovy, diec. České Budějovice. Antonín Kyselák, děkan, Nivnice, arcid. Olomouc. Svatopluk Láb, administrátor, Zbraslav, arcid. pražská. Dr. Josef Lukačovič, pověřenec spojů, Bratislava, diec. Trnava. Štěpán Luža, vikář, Sedlčany, arcid. pražská. Jan Mára, kanovník a ústřed. ředitel ČKCH, Praha. Dr. Jan Merell, děkan CMBF, Praha. Josef Mudroch, vikář a farář, Chválenice u Plzně, arc. pražská. Štefan Onderko, generální vikář, Košice. Msgre dr. Eduard Oliva, kapitulní vikář, Litoměřice. Dr. Ján Pásztor, ředitel biskupského úřadu, Nitra. Jan Pepřla, rektor kněžského semináře, Litoměřice. Ladislav Polák, ředitel Karity, Bratislava, diec. Trnava. Bernard Přerovský, místoděkan, Gottwaldov, arcid. Olomouc. Karel Sahan, spirituál kněž. semináře, Litoměřice. Václav Skalník, děkan, Čejkovice, diec. Brno. Ludvík Spurný, děkan a vikář, Louny, diec. Litoměřice. Antonín Stehlík, kapitulní vikář, Praha. Bronislav Stuglák, tajemník bisk. úřadu, Spišské Podhradí. Ondrej Scheffer, kapitulní vikář, Spišské Podhradí, Spiš. Dr. Ladislav Škoda, kanovník a šéfredaktor KN, Bratislava, diec. Trnava. Koloman Štefko, ředitel SSV, Trnava, diec. Rožňava. Emanuel Šubert, konsultor-farář, Kremnica, diec. Banská Bystrica. Prof. Alois Talanda, kaplan, Opava, arcid. Olomouc. Antonín Titman, kapitulní vikář, České Budějovice. Dr. František Konásek, admin., Moravská Hůzová, arcid. Olomouc. Miloslav Trdla, kanovník a kancléř, České Budějovice. Antonín Veselý, generál. vikář, Český Těšín. Dr. František Voda, kaplan, Brno. Adolf Waloszek, děkan, Jablunkov, apošt. admin. českočeská. Josef Wencel, děkan, Jesení, apošt. admin. českočeská. Dr. Štefan Záreczký, kanovník a ústřed. tajemník CMVKD, Bratislava, diec. Trnava. Emil Záruba, kanovník a vikář, Libice n. C., diec. Hradec Králové. Václav Zemanec, admin., Heřman, diec. Hradec Králové. Václav Zima, farář a vikář, Praha.

Předseda návrhové komise kanovník Mára předčítá návrh Poselství věřícímu lidu, které bylo sjezdem přijato, poprvé bude přečteno večer ve velechrámu svatovítském kapitulním vikářem pražským a potom na Kapitolu boží vnoční se všech kazatelen naší vlasti.

Sjezd uzavírá místopředseda CMV prelát Ant. Stehlík:

Příští rok oslavíme 15. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. Toto jubileum má pro nás — pevné stoupence a bojovníky za mír — obzvláštní význam: v tom okamžiku, kdy Sovětská armáda osvobodila náš národ a stát, stanuli jsme navždy v nejlepší a nejlidštějším táboře tohoto světa — v táboře míru. Sovětská armáda vyhnala ze své země válku, vyhnala ji i od nás a přinesla světu mír. Dnes tentýž mír pro všechny národy a rasy nabízí světu sovětská vláda a jí po boku všichni její přátelé a spojenci, mezi nimi i Československá republika. Přes všechny úklady nepřátel míru opakuje své mírové nabídky od počátku války neochvějně a důsledně, světový mír je úhelným kamenem politiky Sovětského svazu, je žulovým základem i politiky československé. A zůstane jím po všechny časy.

V boji o mír, v lásce k míru a v obětech pro mír setkává se politika SSSR s tradičním programem křesťanství jako dvě rovnoběžky v úběžném bodě. I když se zásady křesťanské a komunistické ideologie od sebe liší, v tomto programu se scházejí na společné cestě: milujeme mír a usilujeme o mír. Písmo svaté, svatí Otcové, učitelé Církve i křesťanská filosofie zasévají mír, nikoli válku, a první pozdrav nebes lidstvu od betlémských jeslí mluví o slávě Boží a pokoji mezi lidmi. A tak čím více si křesťan uvědomuje svou křesťanskou osobitost, tím láskyplněji a houževnatěji lne k míru. A obráceně mohli bychom říci: čím více je křesťan zapálen pro boj o mír, tím více můžeme předpokládat, že je křesťanem přesvědčeným, ve víře vzdělaným, činným.

A proto: slyšíme-li dnes, že tu a tam na Západě lámou ruce nad osudem a životem katolické Církve u nás, můžeme všem těmto pesmistům říci jasně: milovaní bratři, my jsme dnes daleko před vámi a přáli bychom vám, kdybyste se propracovali k názorům, které dnes máme my. Přáli bychom vám, abyste už jednou konečně vybědli ze svého úzkého, ba někdy i šovinistického provincialismu a dívali se na světový mír jako na nejnaléhavější potřebu celého světa a všech národů, ba jako na nejnaléhavější dnes potřebu křesťanstva a katolické Církve. Dnes se vede boj o mír ve světovém měřítku a pro budoucnost celého světa. Je to požadavek světový, požadavek kat holús, a proto zejména my — katolíci — musíme se na tento boj dívat jako na universální boj světového křesťanstva o pevnou základnu svého nového života. Přiznejme si, že křesťanský svět velmi utrpěl všude a zejména v Asii a v Africe oběma světovými válkami, které značně otráslly vážností křesťanského světového názoru. Na těchto kontinentech se ptali: Jak to, že milióny lidí, které vyznávají Krále míru, Ježíše Krista, nedověděli zabránit takovým zvrhlostem? Proč nemluvili, nejednali? Věci došly tak daleko, že na základě takových trapných zkušeností procitl i buddhismus ze své staleté letargie. Nejvyšší buddhistické učiliště v Rangúnu rozhodlo — je tomu asi tři roky — aby do Evropy a do Ameriky byli vysláni buddhističtí misionáři, protože prý křesťanství selhalo. Pro nás je to velmi bolestná lekce a my u nás — katolíci v Československu — jsme si z ní vzali jedině správné poučení. A dále: vynikající japonský katolík byl dotázán, proč proti všemu očekávání dělá Církev po druhé světové válce v Japonsku tak malé pokroky. Jeho odpověď zněla: křesťanská Evropa a Amerika dávají nám špatný příklad. Nikoli z Asie, ale z Evropy vyšlehly plameny obou světových válek.

Z toho vidíte, jak každý katolík u nás i jinde je spolupodpověden za budoucnost křesťanstva, za osud lidstva. Lidstvo chce mír a my mu v tomto boji musíme pomáhat jako lidé i jako křesťané, zejména proto, poněvadž křesťané mají podle svého učení být nejoddanějšími stoupenci a bojovníky míru. My jsme si z těchto zkušeností poučení vzali a naše duchovenstvo s věřícím lidem nastoupilo hned jasně a pevně cestu míru. Odpovídalo to i tradici českého katolicismu: my jsme nikdy nebyli válečníky, povaha našeho katolictví byla a je vždycky mírová, mírové je i založení a povaha českého národa a na prahu našich dějin stojí skvělá postava českého knížete míru svatého Václava. Nejstarší česká lidová píseň duchovní prosí Boha: Dej nám všem, Hospodine, život a mír v zemi — zde máte — vážení spolubratři — český mírový program od 12. století. Tohoto programu se chceme držet, v boji o mír se dnes před celým světem osvědčujeme jako křesťané, láska k míru budiž prubířským kamenem naší křesťanské osobnosti. A přáli bychom si, aby tomu tak bylo i v jiných národech, zejména u našich starých sousedů na západních hranicích, u Němců v Německé spolkové republice.

Bylo řečeno, že tam s vývojem po této stránce spokojeni nejsme. Právem. Ale i tam svítá a svítá zejména v západoněmecké mladé literatuře, která, jak se říká, mívá prorockého ducha a ukazuje myšlenkový obsah ná-

roda v blízké budoucnosti. A je velmi zajímavé, že v poslední době vyšly v češtině dvě knihy mladých západoněmeckých autorů, a to sbírka povídek od katolíka Heinricha Bölla „Chléb mladých let“ a horoucí plamenné přiznání k míru od Wilhelma Borcherta, hamburského protestanta, s názvem „Signály svědomí“. Oba se zúčastnili války a obě knihy projevují nejen odpor, nýbrž dokonce hluboký hnus z války poslední a z pomyšlení, že by se tato zvrhlost měla opakovat. A hrůzou jsem se přímo otrásl v základech, když jsem si přečetl německou povídku od Albrechta Goesze, rovněž křesťana v západním Německu, nazvanou „Neklidná noc“, v níž líčí popravu německého vojáka Hitlerovými katy. Tam jsem našel slova: služebník evangelia ví, kde je jeho místo: u těch, kteří se dostali pod kola. A pod kola chce válečná hysterie dostat celý svět a všechny lidi, pod kola příští války. Mladá západoněmecká literatura je rozumnější a lidská, lidštější než tatíci mladých spisovatelů, a to je pro nás povzbuzující, protože je z ní slyšet i silný hlas křesťanský. Zde nesmíme zoufat, ale doufat, že takové písemnictví velmi přispívá k dorozumění a k smíření národů.

Ale jsou i jiné potěšitelné skutečnosti, které k němu přispívají a které dokazují, že ani některé církevní osobnosti neobracejí se k duchu míru zády. Před dvěma lety přinesl východoněmecký katolický tisk zprávu o návštěvě německého světitelů biskupa z Paderbornu ve Francii. Tento církevní hodnostář navštívil jako host kardinála Liénarta z Lille francouzské Lidice, městečko Oradour, známé svou tragédií po celém světě, a přinesl do nového tamějšího kostela dar západoněmeckých katolíků smírný kalich jako obět na usmíření vin, jichž se němečtí vojáci dopustili zničením Oradouru. Francouzský i německý biskup pronesli mírové projevy, které vyslechly tisíce lidí. Vždyť žádné slovo neuhodí na lidské srdce tak mile a nadějně jako slovo mír. Zde byla nastoupena správná cesta, zejména vzpomeneme-li na četné války a na tvrdou nenávisť, kterou mezi oběma národy tyto krvavé a pustošící války měly vzápětí. Vždyť ještě před 40 lety zůstal list francouzského duchovenstva, vydaný z podnětu pozdějšího kardinála Baudrilarta, tehdy předsedy Institut catholique v Paříži, který vyzýval německé duchovenstvo, aby pomáhalo zabránit pustošení Francie a válečnému krveprolití, z německé strany bez odpovědi. Druhá světová válka přece jen ušlechtilé lidi v obou národech poučila, že třetí už za žádnou cenu nesmí být. Francouzský národ je dnes upřímně mírově naladěn a proto jistě celý svět vítá upřímně návštěvu předsedy vlády SSSR N. S. Chruščova, plánovanou na příští jaro ve Francii. Francouzi a Rusové byli upřímnými přáteli celá desetiletí a líbezná struny tohoto přátelství v obou národech nedozněly. Po starých cestách mohou z východu na západ přejít nové city mírové solidarity obou států a my bychom si jen přáli, aby stisknutí ruky francouzského prezidenta a předsedy sovětské vlády bylo i dalším triumfem mírového boje.

Za těch deset let mírového úsilí našeho národa, naší vlády, našeho katolického duchovenstva a věřícího lidu zažili jsme zkušenosti dobré i špatné. Špatné nás nesmí otrávit, dobré nás musí povzbudit. Vždyť náš boj ještě není ukončen, ale my jsme v něm všechny své síly ještě daleko nevydali. Nezapomínejme, že zápas o světový mír vstupuje do rozhodujícího stadia; příští rok, rok důležitých schůzek nejodpovědnějších státníků světa a jejich spolupracovníků mnoho věcí vyjasní. To by však bylo málo. Musíme se všichni snažit, abychom se opravdu dostali k míru blíž. Tak jako jsme apoštoly víry, musíme být apoštoly míru, hlasateli a bojovníky pevnými, ale pracujícími s láskou, nikoli s nenávisť. Naši hlavní mírovou zbraň budiž láska k člověku, vždyť všechno naše mírové úsilí děláme pro člověka, pro jeho štěstí,

spokojenost a budoucnost. Právě nyní, když se blíží rozhodnutí, je na nás, abychom se do naší práce jaksepatří dali. Musíme bojovat proti nenávisti i proti závisti mezi lidmi, musíme pomáhat usmířovat národy, musíme sbližovat ty, kteří sice mají tentýž mírový cíl jako my, ale rozdíl v názorech jim brání, aby se k nám přidali. Musíme učít lidi, aby se na mírový boj neřvali jen ze stanoviska našeho, ale z hlediska světově křesťanského a světového vůbec. Musíme stále otevírat oči katolíkům na Západě, aby se na nás neřvali jako na nějaké chudinky, ale jako na větev Církve svěží vyzrálou a vědomou si toho, že mír za to stojí, aby se za něj bojovalo. Musíme

pro mír bojovat, pro mír mluvit i jednat a nesmíme zapomínat se za mír modlit sami i s věřícími, protože síla modlitby pohne i trůnem nebes. Pamatujme si: **vánoce** jsou svátky míru a křesťané je budou slavit vždycky až do skonání světa. Tento rok nám Bůh přál a žehnal naší práci. Buďme mu za to vděční a prosme: Ho neustále o pomoc v našem boji, který je bojem Božím. A snažme se, aby náš spravedlivý boj byl stále prosycen požehnáním a láskyplným dechem vánoc a slavným andělským zpěvem o slávě Boží a pokoji mezi lidmi, zpěvem, který repřežluší žádné lidské volání.

ZÁVĚR SJEZDU

Vzpomínkou na patrona a dědice země české svatého Václava, zahájen byl II. sjezd Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva, položením vavřínového věnce v národních stuhách na jeho hrob v kapli svato-václavské, sjezd byl zakončen.

Kněží vyznamenání čestným odznakem, po ukončeních bohoslužbách ve velechrámu svatovítském shromáždili se ve Valdštejnském paláci k slavnostní večeři, kterou na jejich počest dával ministr školství a kultury prof. dr. František Kahuda.

Neochvějné stanovisko katolických kněží k otázce míru má svůj základ a hlavní důvod v učení Ježíše Krista, jehož je katolický kněz hlasatelem. Tudiž důvod nadpřirozený. Vzorem nám je samotný Kristus — Král Pokoje, který přišel na svět ne jako ozbrojený vojevůdce, ale jako milosrdný Samaritán, který poskytuje úlevu, hojí rány, jehož celý život, určení a vznešený příklad jsou neustálým hlásáním pokoje a jenž vede duše do království věčného míru, do nebe. Tohoto ducha pokoje převzala od svého zakladatele Církve, aby jej nesla jako součástku blahoslavenství pro celé lidstvo. Nejlepší vykladač učení Kristova, sv. Pavel ve svých listech čtyřicetkrát zdůrazňuje Pokoj a o kněžích píše: „Jak milý je příchod těch, kteří zvěstují Pokoj, kteří přinášejí dobrou zvěst.“ (Řím. 10, 15.) Katolický kněz vykonáváním svých kněžských povinností je přímo veden k míru, neboť liturgií se jako nit neustále prolíná modlitba: „Dej Pane, pokoj ve dnech našich.“ Naše touha po míru pramení ze dvou silných zdrojů: chceme mír, protože jsme křesťané a věrní synové své Církve. Mírumilovnost člověka povyšuje naše křesťanství na piedestal vyznání víry. V dějinách našeho spasení již nad jeskyní betlémskou se rozhlaholil zpěv andělů, ohlašujících mír a přání míru jasně vyjadřuje naše Církev při Nejsvětější oběti, když do úst kněze vkládá pozdrav: „Pax vobis.“ A každý den, v každé mši sv. denně mnoho miliónů lidí dává zaznít prosbě: „Dona nobis pacem.“ Po celý advent připravujeme se na příchod Knížete Pokoje, jehož láska by roze-hřála lidské srdce. V opravdové pokoře se těšíme na světlo betlémské hvězdy, jež se rozzáří v den Narození Páně nad námi, neboť nám zvěstuje narození Toho, jenž slouží bude Podivuhodný a Otec budoucího věku, jehož království nebude konce. Naše srdce hoří touhou nejen vzdáti čest a chválu zrozenému Bohu, ale aby též zavládl sladký mír mezi všemi národy. Boj za mír je onen dobrý boj, ke kterému sv. Pavel vyzývá všechny křesťany. Mír je vepsán do srdcí všech lidí dobré vůle, do nitra všech lidí, všech ras, všech zemí — celého lidstva — tento mír je hlasem Božím, vycházejícím z hloubi nás všech.

Dnešní svět, kterému tvůrčí duch člověka, tato božská jiskra, která vynáší nepředstavitelné poklady z nepřehledné studnice hlubin vědy, se může uplatnit jenom v zajištění trvalého míru na celém světě. Při netušeném rozvoji technických věd se nám tím více jeví sounáležitost všech lidí společného původu od našeho Stvořitele, kterého oslovujeme „Otče náš!“ Jedině společná vůle může zmařit atomové šílenství, ku kterému každá vpravdě křesťanská duše pocituje odpor, neboť je namířena nejen proti bližnímu, ale i proti samému Stvořiteli.

Tyto myšlenky byly vůdčí hvězdou sjezdu katolického duchovenstva, který se konal v Praze 15. a 16. prosince 1959. Je zcela přirozené, že bouřlivý život kolem nás nemohl neodeznít na všem tomto jednání. Radostné úspěchy velikého tábora míru, do něhož patří i naše vlast, naplňují i nitra kněží pocitem úlevy, když po mezinárodním napětí a stavu studené války počínají pukát tyto ledy a nastolila se doba jasných výhledů jednání, které, jak jsme všichni přesvědčeni, jsou příslibem poklidných časů pro všechno lidstvo. Od hrozby války nebo míru závisí vývoj holé naší existence a její příznivé vyřešení nám jedině může dát výhledy radostného vývoje do budoucna. Existují-li dnes zbraně hromadného ničení, tím radostněji vítáme onu nesmírnou a soustavnou snahu Sovětského svazu, když největší iniciativu projevil sám předseda rady ministrů N. S. Chruščov svou osobní návštěvou u presidenta USA D. Eisenhowera. Žádná událost poslední doby nevyvolala tolik radosti a takový ohlas, jako řešení problémů naší doby cestou přátelského jednání a z pozice nikoli síly, ale z pozice lidskosti a vzájemného poznávání a porozumění. Jsme si plně vědomi utěšených perspektiv, jež světu otvírá sovětský návrh na odzbrojení. Obrovské materiální a finanční zdroje, jež dosud odčerpává zbrojení a vydržování armád, by byly plně k dispozici pro rozvoj hospodářství, kultury, techniky, vědy a umění, pro zvyšování životní úrovně, pro všestrannou péči o člověka. Naš lid, který si o uspořádání svého života a svých věcí sám svobodně rozhodl, plně podporuje sovětskou iniciativu, usilující o vyloučení násilí z mezinárodních vztahů. My, katoličtí kněží, odpovídáme na toto poselství míru jednoznačně:

„Budeme po boku všech mírových sil i nadále houževnatě usilovat po životě v míru, bez válek, v ovzduší mezinárodního dorozumění a podporovat všechny akce, jež povedou k nastolení mírové epochy lidstva.“

TOMÁŠOVO EVANGELIUM

Před několika měsíci se zabýval světový tisk domnělým nálezem nového, tzv. Tomášova evangelia, podle některých, dokonce evangelia pátého. Podnět, zvláště k novinářským zprávám, dala přednáška Oscara Cullmana v New Yorku. I když toto tzv. Tomášovo evangelium není pátým evangeliem, které by snad navazovalo nebo tvořilo součást kanonických evangelií, jde o objev zajímavý, nikoliv však sensační.

Rukopis, který vyvolal takový zájem, patří mezi třináct koptických kodexů, nalezených kolem r. 1945/46 v Nag-Hammadi v Egyptě. O nález jsem psal již v 1. a 2. čísle loňského ročníku Duchovního pastýře. Těchto třináct papyrusových kodexů obsahuje různá pojednání z gnostických kruhů. Bylo zjištěno 49 gnostických spisů, z nichž jsme většinu dosud znali jen podle jména anebo narážek a kusých citací starokřesťanských spisovatelů. Rukopisy po svém zveřejnění vnesou jistě mnoho nového a zajímavého světla do hnutí tak světového, jakým byl gnosticismus. Objevuje se v Sýrii se Simonem Magem, Nikolaity a Cerinthem. V polovině 2. století v čele s Basilidem, Valentinem, Herakleonem se neobvyklejše vzmáhá v Egyptě. Dědicem gnosticismu stává se ve 3. století Mani, aby jeho náboženství se stalo ve 4. století světovým náboženstvím od severní Afriky až po Turkestan.

Svým světovým názorem byl gnosticismus v rozporu s křesťanstvím a stával se jeho nejnebezpečnějším soupeřem. Gnostický názor na život byl zcela dualistický. Člověk je vězněm zlého světa, z něhož se snaží vymanit. Pomocnou ruku k tomu mu chce dát gnose hlubším poznáním. Gnosticismus je vzpourou proti kosmu. Hvězdy jsou tyrani a drží člověka v zajetí osudu. Již sv. Irenej proti tomuto ontologickému dualismu, přičicím se křesťanství, učí, že svět je dobrý, ale pokazený a že je třeba svět napravit a ne odsuzovat. Co zvláště ztěžuje poznání gnosticismu, je jeho synkretismus a jeho mimořádná přizpůsobovací se schopnost různým náboženským formám. Tak si gnosticismus mezi jiným přivlastnil i spekulaci gnósy židovské a židokřesťanských apokryfických podání. Z těchto důvodů jsou rukopisy z Nag-Hammadi zajímavé netoliko pro poznání gnosticismu, ale i pro poznání pozdního židovství a nejstaršího křesťanství. A ke skupině knih, v nichž se odráží tradice nejstaršího křesťanství, patří právě Tomášovo apokryfické evangelium.

Tomášovo evangelium z Nag-Hammadi nemá nic společného se známým apokryfem o Ježíšově dětství (které rovněž si přivlastňuje jméno Tomáše apoštola), ani se žádným jiným apokryfickým evangeliem o Ježíšově dětství. V Tomášově evangeliu z Nag-Hammadi není zaznamenána žádná epizoda z Ježíšova života, ale je to sbírka více než stovky apokryfických výroků Kristových. Podobné výroky byly nalezeny v r. 1897 a 1903 v Behnesu, bývalém Oxyrhynchu v Dolním Egyptě. Způsobily tehdy značný rozruch a vyvolaly bohatou diskusi a literaturu.¹⁾ Zvláště první logia Tomášova evangelia mají mnoho společného s těmito oxyrhynskými Logia Jesu.²⁾

Objev Tomášova evangelia — lépe řečeno Ježíšových výroků — vnáší nové světlo do starokřesťanského apokryfického bádání. Některé výroky z této sbírky byly totiž již dříve známy z Origena, Didyma, Hippolyta a byly nejednou dokonce spojovány se jménem apoštola Tomáše.³⁾ Ve známém Tomášově evangeliu Ježíšova dětství se však nevyskytovaly. Mezi znalci apokryfické literatury byla většinou přijímána hypotéza (Bardenhewer, James aj.), že zachované Tomášovo evangelium Ježíšova dětství je zkrácenou, gnostických prvků zbavenou formou původního Tomášova evangelia. Objev z Nag-Hammadi však ukázal, že jde o zcela odlišné evangelium, které nemá nic společného s Tomášovým evangeliem dětství. Jde o spis, který znali starokřesťanští spisovatelé a označovali jako dílo manicheistické a které Decretum

Gelasianum zařazuje mezi libri non recipiendi: „Evangelium nomine Thomae quibus Manichaei utuntur...“

Logia Tomášova evangelia jsou trojho druhu. Výroky totožné s Ježíšovými slovy v Novém zákoně, výroky naprosto cizí kanonickým evangeliím, avšak známé již dříve z apokryfické literatury nebo z citací církevních Otců a konečně výroky dosud zcela neznámé. Jednotlivé výroky jsou nestejně délky. Vedle zcela stručných výroků se vyskytují ve sbírce i další podobenství. Marně bychom hledali nějaké věcné uspořádání výroků. Úvody k jednotlivým výrokům jsou zcela stručné: „Ježíš řekl“ (pědschē is dschē), nebo „on řekl“ (pědschaf dschē) apod. Častěji se dotazují Pána Ježíše učedníci. Též učednice se zde objevují, Marie (Marie z Magdaly?) a Salome.

Výroky první skupiny. Některá logia se shodují doslovně s novozákonními texty, zatím co v jiných jsou značné odchylky. Není bez zajímavosti, že tyto výroky (koptické) se liší od řeckého textu Nového zákona a spíše se přibližují sýrské Peššitě a Tatianovu Diatessaru. Zajímavé jsou texty podobenství. V evangeliu Tomášově se vyskytují podobenství Matoušova i Lukášova evangelia v pozměněné formě. Tak např. v podobenství o ztracené ovci Ježíš praví: „Podobno jest království pastýři, který má sto ovcí. Jedna z nich, ta největší, se ztratila. Zanechal devadesát devět ostatních, aby hledal ztracenou, až ji našel.“ Po té námaze řekl ovcí: „Mám tě raději než oněch devadesát devět“ (Logion 104). Někteří badatelé vyslovili domněnku, že v Tomášově evangeliu by mohl být zachován původní ohlas Kristova aramejského kázání starší řeckého překladu (P. Danielou). Otázka jistě zajímavá, ale zatím nerozlouštěná.

Druhá skupina obsahuje výroky nevyskytující se v kanonických evangeliích, ale ne neznámé. Některé z těchto výroků známe z jiných apokryfických knih, nebo z citací církevních Otců. Tak hned první logion: „Kdo hledá, ať neustane v hledání, dokud nenalezne; až nalezne, bude zmaten; ze zmatku přijde v úžas a ve vládu nad světem.“ Táž slova se vyskytují v Oxyrhynském papyru 654 a jsou dokonce třikrát citována Klementem Alex. Týž o tomto výroku praví, že pochází z evangelia podle Hebrejů. Toto apokryfické evangelium, které se těšilo v prvotní církvi velké vážnosti, se zachovalo jen ve zlomcích v citacích u Klementa Alex. a Origena. Do otázky nejstarších židokřesťanských apokryfických evangelií, která je velmi složitá a nejasná, by tak mohlo Tomášovo evangelium vnést nové světlo. Podobných příkladů by bylo možno uvést více.

Třetí skupina výroků konečně obsahuje texty, jež nemají ani v kanonických knihách, ani ve starokřesťanské literatuře obdoby. Pocházejí z neznámého pramene, anebo přímo z pera skladatele Tomášova evangelia. Tak např. je zde podobenství, které nemá obdoby v evangeliu: „Ježíš řekl: Království Otcovo se podobá ženě nesoucí na daleké cestě nádobu plnou mouky. Ucho nádoby se utrhlo a mouka se za ní trousila po cestě, aniž to žena zpozorovala a mohla tomu zabránit. Až přišla do svého domu, postavila nádobu a shledala, že je prázdná“ (94). Nebo hned následující logion: „Ježíš řekl: Království Otcovo se podobá člověku, který chtěl zavraždit vznešeného muže. Vytasil doma meč a propíchl jím zeď, aby se přesvědčil, zda jeho ruka bude dosti pevná. Potom zavraždil vznešeného muže“ (95).

Nic nám nevysvětluje tajemný význam textů. Jedna skutečnost je však zajímavá. Sloh podobenství připomíná obdobná podobenství oblíbená u židokřesťanů. I v Pastýři Hermově nalézáme paralely a tak docházíme k závěru, že Tomášovo evangelium spadá více do literatury židokřesťanské, než do vlastní literatury gnostické s vyhraněnou dualistickou kosmologií, jak se jeví v jiných typických gnostických traktátech z Nag-Hammadi (Pa-

rafráze Sethova, Apokryf Janův aj.). První křesťanská nekanonická literatura je literaturou židokřesťanskou, apokryfní. Sem třeba zařadit např. apokryfní evangelium Petrovo, Epištola apoštolů, Skutky Janovy aj. Této literatuře je vlastní, že klade do úst Ježíšových a apoštolů nauku a zjevení, jež jsou vlastním výtvozem autorovým. Je to již jakási bohoslovecká spekulace, která probírá, rozšiřuje a nejednou i znetvořuje Kristovo učení. O věrohodnosti logií Tomášova evangelia platí to, co platí všeobecně o starokřesťanských agrafech. Pokud výroky — třeba s menšími obměnami — odpovídají výrokům knih kanonických, možno je považovati za autentické. Většina z nich je však cizí duchu evangelií, takže jejich věrohodnost je velmi pochybná.

Tím přicházíme k závěru, že nejde o nějaké nové, páté evangelium, jak chtěli někteří sensacechtiví novináři, nýbrž o spis asi ze 2. století, který má obdoby — a to velmi četné — ve starokřesťanské literatuře. Tomášovo evangelium je nyní předmětem studia odborníků starokřesťanské literatury a jistě přispěje — jak již bylo během tohoto pojednání ukázáno — k objasnění nejedné otázky z historie apokryfů a spisů blízkých dobově kanonickým knihám.⁴⁾ *ThDr. Jan Merell*

Poznámky:

Apokryfní Tomášovo evangelium z Nag-Hammadi bylo vydáno fotograficky 1956 v Káhiře (Coptic Gnostic Papyri in the Coptic Museum of Old Cairo by Dr. Pahor Lahib. Vol. 1, pl. 80—99. Government Press). Na základě tohoto vydání přeložil z koptického originálu do němčiny evangelium Joh. Leipold v Theologische Literaturzeitung, Juli 1958. Tohoto překladu a číslování logií bylo

použito v tomto článku. Stejně, jako prací Jean Doresse, L'Evangile selon Thomas ou les Paroles de Jésus, Paris 1959 a prof. starokřesťanské literatury P. J. Danielou S. J. z Paříže, Un Recueil inédit de Paroles de Jésus? v časop. Études-juin 1959, kteří podrobili apokryf bystrému rozboru.

¹⁾ Text: G. P. Grenfell-A. S. Hunt, Ox. Pap. IV, 1903.

²⁾ Na tyto paralely upozorňuje v E. Hennecke-W. Schneemelcher, Neutestamentliche Apokryphen, 3. Aufl., Tübingen 1959 W. Schneemelcher (str. 61n.) a H. Ch. Puech (str. 199n.).

³⁾ Podle gnostického spisu Pistis Sophia (srv. Duchovní pastýř 1959, str. 4) pověřil Kristus po svém zmrtvýchvstání apoštola Filipa, Matouše a Tomáše, aby zaznamenali písemně jeho slova (42 a 43 kap. Pistis Sophia podle III. vyd. Koptisch-Gnostische Schriften, C. Schmidt-W. Till, Berlin 1959, str. 44—45). V určitých gnostických kruzích byla také skutečně tato tři apokryfní evangelia přijímána a užívána. Kolem r. 230 se zmiňuje o Tomášově evangeliu Hippolyt (Ref V, 7, 20) a v r. 233 ve své I. homilii na Lukášovo evangelium uvádí Origenes jako podvržené evangelium evangelium Tomášovo. V latinských kruzích Origenovo svědectví zaznamenávají mezi jinými sv. Jeronym (PL XXVI, 17 A) a Beda Ctihodný (PL XCII 307).

⁴⁾ V témže kodexu z Nag-Hammadi je vedle Tomášova evangelia i koptické evangelium Filipovo. Je to jakési Florilegium gnostických sentencí a názorů, spíše spekulativního charakteru. Jeho gnostický charakter je daleko výraznější než u evangelia Tomášova. Německý překlad tohoto apokryfu od H. M. Schenke byl uveřejněn v Theologische Literaturzeitung, Januar 1959.

SLOŽITOST PSYCHICKÉHO ŽIVOTA LIDSKÉHO

Je mnoho činitelů, mnoho pohyblivosti a mnoho výsledků v duševní činnosti člověka. Zůstává-li život jen v této mnohosti, je neurovaný, nejasný, není v něm souladu a jednoty. Potlačit a chtít žít bez mnohosti projevů života, bylo by nejen ochuzení, nýbrž i duchovní smrt. Všechno v člověku tíhne k činnosti a k projevům. Každá přirozená věc tíhne a je pro činnost.

I v člověku je dvojí druh činnosti: jedna aktivita formující jeho samého a druhá je aktivita tvůrčí, vytváří něco mimo něho a tím spolutvoří skutečnost, která má být aktivitou lidskou dotvořena nebo zdokonalena.

Proto aktivita s dokonalým výsledkem působí radost a štěstí, např. v umění, technice, ale i v jiných oborech; nejvíce v duševním světě. Dokonalá činnost je zralé ovoce příprav a formace, růstu a pěstění člověka, v němž je zdroj aktivity.

Každá mnohost vyžaduje sjednocení a uspořádání. Bez základní jednoty není souladu ani v bytí, ani v činnosti. Sama mnohost tříští. Není štěstí pro člověka, je-li roztržštěný a nejednotný. Jednota je důležitým principem života i skutečnosti, i štěstí. Není-li jednota v bytí, není ani jedno jsoucno. Ze dvou nebo tří nesouvislých jedinců nevznikne jednota. Princip jednoty je důležitý ve všem, tedy i v činnosti a pohyblivosti. Jde tedy o jednotu řádu, pokud závisí na člověku, protože přirozená jednota je dána zrodem.

Organická jednota a organický řád sám je velmi složitý ve svém průběhu formativním i tvořivém a působí i na duševní a uvědomělou stránku člověka.

Tento organický řád vyžaduje také dispoice, že vznikne celkový stav *zdraví, síly a krásy*. Existují jedinci, u nichž není jedna nebo druhá nebo třetí tato celková dispoice, a proto i z této stránky vzniká mnoho neurovanosti a nesouladů v duševním světě člověka. Celkový stav je dobrý ze všech dispoic, špatný zavinuje jakýkoliv nedostatek. (Bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu.)

Tato moudrost vložená do jednoho principu je jako matematický princip, z něhož je možno vyvést mnoho důsledků a závěrů, dokazatelných z principu. V každém

oboru a v každé části složitého průběhu života vzniká nepravdivost a nesoulad, který má odezvu v duševním životě; je-li jen v něčem nepravdivý nebo slabý a nedostatečný. Odezva v duševním světě, ať z nedostatku zdraví a síly, nebo z nedostatku přirozené krásy, tj. poměrnosti a vyrovnanosti je silná. Jedině lékařský svět dovede odhadnouti množství poruch v duševním životě vlivem nedostatku přirozených dispoic. Na tyto dispoice má člověk možnost a vliv často jen nepřímý. V křesťanském zdroji nadpřirozeného života je dána síla a duševní krása, pro kterou se může člověk vyrovnat i s přirozeným nedostatkem. Duševní krása na hodnoty ducha dovedou urovnat a dát klid vnitřnímu světu duševnímu. Stavba duchovních hodnot musí být ovšem pevná a ryzí. Každý projev ducha k Bohu, má-li tyto předpoklady, zanechá v duši sílu a vyrovnanost, probouzí v duši intenzitu aktivity, urovnává dispoice. V účincích jeho se zjeví jeho pravdivost. Život je reálný, a proto i zdokonalující účinek plynoucí ze vztahu k Bohu je reálný. Této nové reality v duši je tím více, čím intenzivněji se jakýkoliv vztah k Bohu rozvine.

Z nepatrných účinků a tedy z nedokonalých projevů a vztahů k Bohu může vzniknout v duši člověka zmatek, a to tím, že nedostatek přirozené dispoice síly, zdraví a krásy působí poruchu, např. vědomí méněcennosti a inferiority, a vztah k Bohu pro vlastní nedokonalost nenahradí přirozený nedostatek, a tak vznikají nutné vnitřní konflikty. Slabost místo síly dává zeslabené úkony ducha, nepřináší vědomí zdokonalení, činnost je nepatrná nebo v některém směru už žádná. Vzniká strašný „pocit prázdnoty“. Obrat k intenzivní aktivitě přirozenosti, která je nezřízená a strhující, např. v projevech vášní, je jakoby nejsnadnější prostředek, jehož se člověk chápá, aby překonal vnitřní prázdnotu. Ve skutečnosti je to nedostatek intenzivní duchovní aktivity, který působí nezdravý obrat uvnitř.

Složitosť dispoic v organicko-psychickém životě vyžaduje na člověku aktivitu, a to dokonalou, protože každá dokonalá aktivita přináší částečné štěstí, dokonalá aktivita ducha mnohem více.

Jiný druh složitosti se týká aktivity samé. Jde o vědomý druh činnosti. Každý samostatný projev činnosti zanechává dispozice v duševních schopnostech jako svůj účinek. Opakovaná činnost se zakořeňuje v návyk, návyk v druhou přirozenost. Každá schopnost se přizpůsobuje, až je úplně přizpůsobená a vede nebo skoro dohání k činu. Přitom vše chce být v člověku činné. Je nutný výběr z bohatství přirozených i vzbuzených popudů k aktivitě. Možností je nespočet mnoho, ale všechny se třídí na dvě skupiny u člověka nutné; pochází to z jeho rozumového zdroje: na dobré a špatné, na správné a nesprávné. Dobrý a správný je ve všem jen jeden způsob, poznamenává Aristoteles, špatných a nesprávných způsobů je nespočet mnoho.

Nad to je v člověku neohraničitelná možnost získat si náklonnosti mnoho a k různým druhům činnosti, dokonce i v jedné schopnosti je jich velká možnost. Žádná lidská schopnost se neomezuje na jeden druh náklonnosti. Tíhnutí k aktivitě se tím mnohonásobňuje. Je třeba velké síly duchovní a velkého světla rozpoznání, aby se vše třídilo, ale zároveň sjednotilo. Bez jednoty není řád ani klid tvoření.

Je velké umění stavět životní průběh s množstvím sklonů a tíhnutí jednotně, aby v něm byl řád.

Všude, kde je řád, je nutné, aby některý princip řídil jiné schopnosti a ty aby byly podřízeny a vedeny v pravých mezích.

Získané náklonnosti nebo pěstěné sklony mají být takové, že jsou kvalitní úpravou schopností, a tím napomáhají ke kvalitní aktivitě. Kvalita znamená vnitřní uzpůsobení schopnosti k vlastní činnosti, tj. takové, která napomáhá dojít k životním cílům. Pěstěná radost, získaná touha po vědění nebo láska k reálnému typu života, tj. vážně požímanému, láska k zaměstnání, naděje na

pravé uplatnění, to vše mohou být kladné kvality pro život.

Pro křesťana je sbor těchto kvalit získaných ještě širší ve vztahu k Bohu i k lidem i k zaměstnání.

Ve vztahu k Bohu kvalita mysli je např. víra a moudrost z ní plynoucí, která čerpá z pramenů Božích. Prameny Boží zavlažují půdu ducha, že dovede rozpoznat, dovede vidět ve světle Boží moudrosti a podle ní se řídit. (Zde je charakteristický žalm 118 aj.)

Kvality vůle i jiných schopností jsou plné světla rozumnosti, síly ducha a statečnosti, jsou plné uměřenosti a přiměřenosti činu k dílu a k cíli, který má být dosažen, ale i spravedlnosti, dávající všemu, co mu náleží. Všechny tyto kvality, zvané ctnosti, dávají potřebné prvky k řízení života a vlastní aktivity.

Aktivita ducha má být tvůrčí; uskutečňuje, co Bůh přenechal člověku a jeho schopnostem k dotvoření svého díla, světla, dobra, reality a života.

Složitost vnitřní v člověku je tímto způsobem organizována a vedena k správnému projevu a uplatnění. Nepůsobí zmatek a neklid. Formuje se člověk. Všechno, co chce být činné v člověku dostává pravou formu. Má-li věc pravou formu, je krásná. Ošklivost je neuměřenost části celku. Je-li některá podružná nebo nesprávná činnost vedoucí, nastává duchovní ošklivost, tj. nekvalitní a rozvrácená situace, kterou prožíváme jako nespokojenost a neklid. V podrobnostech je složitost vnitřní téměř nekonečná, vyvěrající z možnosti člověka, jak z jeho hmoty, tak z jeho ducha. Ale i v ní je možná orientace a kvalitní úprava a obrát k pravým cílům života.

Těchto několik námětů má být ukazatelem na cestě štěstí života plynoucího z jednoty, z porozumění a z formace ve světle rozumu i víry. Dr. Metoděj Habáň

LIBERÁLNÍ PROTESTANTSTVÍ A JEHO OHLASY

Když r. 1529 císař Karel V. zakázal šíření náboženského hnutí vyvolaného Martinem Lutherem, tehdy protestovala německá šlechta, jež měla výhody plynoucí z konfiskace církevních statků, proti rozhodnutí císařskému na sněmu ve Špýru a v roce 1530 předložila císaři své vyznání ve městě Augsburku. Od té doby jsou zváni stoupenci hnutí luteránského, protestanty. Základní theologické zásady lutherské, tzv. reformace, jsou obsaženy v uvedené Augšburské konfesi a její Apologii, jež sestavil a vydal z příkazu Lutherova jeho přítel Filip Melancthon pro augšburský sněm. A k těmto základním věroučným dokladům je ještě přičleněn významný Lutherův Malý a Velký katechismus z roku 1529. Luther zdůrazňuje zásadu o naprosté hříšnosti lidské, neboť se člověk rodí s hříchem (*peccatum originale*) a ve svém životě hřeší dále i osobně. Ospravedlnění před Bohem je možné jediné na základě *pouhé víry* (*sola fides*) v Ježíše jako Spasitele. Spásy se dostává křesťanu z pouhé milosti Boží (*sola gratia*) skrze víru v Krista. Zvěst o tomto jedinečném spasitelném díle Božím je vyjádřena *jedině v Písmu svatém*, jež je inspirováno samým Bohem a je výlučným pramenem pro poznání pravd Božích (*sola scriptura*). Bible každému věřícímu dostačí bez jakéhokoli prostředníka kněžského (*ministerium*, *Verbi Dei commune*). Tam se dovídá o tajemství božské i lidské přirozenosti Ježíše Krista, o tajemství celé Trojice. Ze svátostí ponechal Luther jenom Večeři Páně a křest. To je asi trest nového učení, jež bylo odsouzeno slavnostně na sněmu ekumenickém v Tridentu (1545–1563).

Dovršením hnutí luteránského je ve Švýcarech hnutí kalvínské. Jan Kalvín (1509–1564), rodem Francouz, vyznavač podkladě presbyteriální v městě Ženevě teokratickou obec svých přívrženců. Základními naukovými knihami kalvínského směru jsou: „*Institutiones fidei Christianae*“ a „*Confessio helvetica*“ z r. 1536, jež sepsal sám Kalvín, a později vydaný Heideberský katechismus z r. 1562. Z těchto věroučných pramenů možno stručně vyjádřit tzv. reformované učení asi takto: Křesťan musí ve své víře mít na zřeteli jenom Boha Otce (*theocentrismus*), zjeveného v Jeho Synu a v moci Ducha sva-

tého. Jemu patří proto všechna čest a sláva (*soli Deo gloria*). Bůh ve své vševědoucečnosti i všemohoucnosti vše předurčuje (*predestinace*). Již napřed o každém člověku ví, bude-li spasen či zavržen. Znamením predestinace je bohubílý život člověka. Kdo nežije podle vůle Boží, je marným stvořením a je předzvěděn k zavržení (*praescit*). Spasení je svobodný dar od Boha. Bible pro křesťana je zvěstí Boží a výlučným zákoníkem (*theokratický biblicismus*). Svátosti podržuje jenom dvě: křest a Večeři Páně, kde je přítomen Kristus při přijímání jenom duchovně. Bohoslužby kalvínské jsou proto strohé, chrámy bez ozdob a symbolů a zřízení obce je čistě presbyteriální. Duchovní není obětí, nýbrž toliko volen ke službě kazatelské.

Klasická neboli ortodoxní theologie protestantská se podstatně držela uvedených směrnic a čerpala z oněch klasických dokumentů, s jejichž obsahem jsme se seznámili. Ve století XVIII. a XIX. objevuje se v protestantské theologii pěstované hlavně na theologických fakultách v Německu vedle staré tradiční theologie nové proudění, jež bývá označováno jako theologie *svobodná - liberální*, nebo též *modernistická* a někdy též *humanistická neboli anthropologická*. Jejím duchovním otcem je Fr. Schleiermacher a její dozrívání znamenáme ještě v době kolem první světové války. Abychom pochopili psychologické ovzduší svobodomyšlné theologie protestantské, třeba si uvědomiti z jakých důvodů a v jakém prostředí vyrůstal tento duchovní zápas uvnitř protestantského křesťanství.

Je nesporné, že civilizační struktura posledních století v Evropě je odlišná od struktury středověké. V novém moderním myšlení evropského člověka jsou setřeny základní principy biblické víry, a v životě moderního člověka se nepřipouští nic, co je „*supra rationem*“, co je „*supra naturam*“, nadpřirozeno je úsilovně odmítáno. A situace ve století atomovém se nezměnila, nýbrž ještě přišlo, kdy teorie je spojována s radikální praxí. Byla opuštěna filosofie scholastická, jejímž nejrozhodnějším odpůrcem již v 17. stol. byl zakladatel subjektivistické filosofie, René Descartes. Jemu východiskem bylo lidské „já“, subjekt. Existuje jenom to, co může myslící člověk

„clare a distincte“ poznati. „Cogito, ergo sum.“ Od Descarta v myšlenkovém světě je jenom krůček k německému duchovnímu otci racionalismu, *Immanuelovi Kantovi*. Ve své „Kritice čistého rozumu“ zdůrazňuje, že o objektivním světě nevíme nic kromě toho, co prochází našimi představami, zpracovanými kategoriemi našeho myšlení. Ve světě mravním pak platí jenom kategorický imperativ. Kant je právem nazýván filosofem německého protestantismu. — Dalším myslíkem německé filosofie je *idealismus Hegelův*, který na dlouho ovládl universitní stolice. Hegelianismus je vyvrcholením sebedůvěry myslícího moderního člověka. Je to vlastně domyšlení thesů kantovských. Člověk podle Hegela je středem, počátkem i koncem všeho. Svět existuje jen v *aktu myšlení*. Duch v aktu myšlení tvoří všechno. Hegel byl přesvědčen, že absolutní duch, který se projevuje v člověku, je páнем a tvůrcem všeho, i kosmu. Ve světě není nic, co by se vymykalo logickému vysvětlení, vše ve světě je podrobeno kontinuitě a není zde záhad, jež by „ens speculativum“ nemohl proniknout. Jakýkoliv zásah zvenčí lze vysvětliti jako projev našeho vnitřního logického procesu. Vše je emanací, vývojem absolutního ducha, procesem kontinuity odehrávajícím se v thesi, antithesi a synthesi. Vliv Hegelův v myšlení německém byl dlouhotrvající. Na jaké scestí zašla filosofie moderní, dosvědčuje B. Nietzsche, syn protestantského faráře, filosofický nihilista, pro něhož je Bůh mrtev a ideálem mu zůstává „nadčlověk“, jehož „panská morálka“ se projevila tak strašným způsobem v běsnění nacistů. A v tomto prostředí myšlenkovém se zrodila moderní protestantská teologie. Bylo by nespravedlivé, kdybychom zavírali oči nad jejím zápolením a úsilím zachrániti ve světě odcizeném nadpřirozenou pro křesťanství, co se zachrániti dá. Ale chybou humanistické teologie bylo, že základní these moderního myšlení považovala za nevyvratitelné a přijímala je nekriticky jako něco trvale daného a podrobila se beze zlomku současným metodám filosofickým. Vycházela-li filosofie od člověka, musí prý též teologie vycházet od člověka a vše posuzovati nikoli sub specie aeternitatis, nýbrž sub specie hominis. Tedy možno charakterisovati tuto antropologickou teologii jako úsilí zachrániti křesťanství v rámci kategorií moderního myšlení. Bohužel, dělo se tak na úkor křesťanství, jež moderní teologií bylo vyprázdněno až do dna.

Přehled svobodomyšlného protestantství

1. *Friedrich Daniel Schleiermacher* (1768—1834) je považován za duchovního otce svobodomyšlného protestantství. Jeho stěžejní dílo „Über die Religion“ byla vlastně kázání ke vzdělavcům v době, kdy působil v Berlíně jako dvorní kazatel. „Vy víte, jak starý Simonides otálením odkazoval k ztišení onoho, jenž se ho dotazoval, co jsou to bohové. Také já bych chtěl s podobným otálením řešiti obsáhlý problém: „Co je to náboženství“, píše na str. 27. Podstatu náboženství a jeho cíl vidí autor v lásce ducha světa (Weltgeist) a v radostném nahlížení na jeho díla. „Vše záleží od citu pro Universum, to jest vlastní podstatou zbožnosti“, pokračuje dále (str. 81). „Bůh není vším v náboženství, nýbrž jedním z činitelů a Universum - Veškerenstvo jest více“, soudí tento první svobodomyšlný theolog. Podobně křesťanství mu sice jest nejvyšším náboženstvím, avšak nikoliv jedině pravým náboženstvím. Schleiermacher jako stoupenec filosofie Kantovy důsledně zařadil náboženství do oblasti citu. Zamyslí-li se nad teologií Schleiermacherovou hlouběji, není nám divné, že jeho stoupenec, *Ludvík Feuerbach* (1804—1872), který začal svou životní dráhu jako theolog protestantský, vyvodil ze Schleiermachera poslední důsledky. Je-li Bůh na druhém místě, potom na Bohu nezáleží. Záleží hlavně na náboženském zážitku. Ne Bůh stvořil člověka, nýbrž člověk stvořil Boha. Náboženství je jenom fikcí. Když studujeme teologii a poznáváme sebe, dovídáme se o lidských představách. *Theologie Feuerbachova je vlastně antropologií*. To jsou hlavní myšlenky v jeho stěžejních dílech: „Das Wesen der Religion“ a „Das Wesen des Christenthums“, jež byla nedávno přeložena i do češtiny. Stejně pak i chápeme theologa *Davidu Fr. Strausse* (1808—1874), jenž ve svém „Das Leben Jesu“ označoval křesťanství jako přechodný jev v dějinách lidstva a evangelia za pouhé myty - báje.

2. Druhým vynikajícím zjevem v teologii liberální je nesporně *Albrecht Ritschl* (1822—1889), profesor theologie v Bonnu a později v Göttingenu. Rozešel se s protestantskou školou tübingenskou a od r. 1854 se stává hlavou tzv. Ritschlianismu, pokrokového to protestantství, jehož orgánem byla revue: *Zeitschrift für Theologie und Kirche*. Odrací se od filosofie Hegelovy a orientuje se na Kanta. Jeho hlavní dílo se týká nauky o ospravedlnění a smíření. „Ospravedlňující víra vyvěrá jenom ze společenství s Ježíšem, v němž se projevuje Bůh jako láska.“ Podobné názory na křesťanství měl i zeť Ritschlův, Jan Weiss (1863—1914), profesor N. zákona v Marburku a později v Heidelbergu, podle něhož království Boží hlásané Ježíšem bylo čistě eschatologické a jeho etika je prozatímní „Interimethik“ a význam Ježíšův pro dnešní křesťanství nespočívá v jeho učení, nýbrž „v dokonalosti jeho lidství“. Samozřejmě církev nebyla založena Ježíšem, nýbrž vznikla z náboženských potřeb prvních jeho stoupenců.

V Ritschlově škole vyrostli kromě jiných též dva vynikající theologové, proslulý historik dogmatu *Adolf Harnack* (1851—1930) a historik systematick *Arnošt Troeltsch* (1865—1923), představitelé tzv. nábožensko-historické školy theologické.

3. *Harnack* je nesporně nejvýznačnějším theologem od doby Schleiermacherovy, uznávaným vůdcem liberálního protestantismu a oblíbený učitel profesorů i duchovních protestantských. Jeho třísvazková „Lehrbuch der Dogmengeschichte“ vyšla znovu r. 1931. A jeho nejproslulejší kniha, podávající jeho berlínské přednášky z r. 1899 „Das Wesen des Christenthums“ se dočkala 71. vydání a byla přeložena do 15 světových jazyků. V první své knize zdůrazňuje autor, že dogma je odpadem od pravého křesťanství, chronickým otrávením křesťanství pod vlivem řecké filosofie. Podle Harnacka může býti „celé zvěstování Ježíšovo zredukováno na dvě pravdy: Bůh jako Otec a lidská duše tak zušlechtěna, že se s ní může spojit“, („Das Wesen des Christenthums“ - str. 41). Tedy „nikoliv Syn, nýbrž pouze Otec patří do evangelia, jak je Ježíš hlásal“ (str. 91). Podstatou evangelia Ježíšova je učení, že nad světem vládne dobrotivý Otec a máme od něho ujištění, že naše provinění bude rozřešeno odpouštějící milostí Otce. Ježíš žádá od svých vyznavačů víru v Otce, nikoliv v sebe a do evangelii nepatří Syn, jenom Otec. A to je podstatou celého křesťanství, vše ostatní je jenom periferní nános pozdější doby, jakási slupka kolem jádra křesťanství.

4. *Arnošt Troeltsch* působil jako profesor theologie v Bonnu a Heidelbergu, ale od r. 1905 převzal profesuru filosofie v Berlíně, po první světové válce byl též členem říšského sněmu. Jeho nejproslulejším theologickým spísem je kniha: *Die Absolutheit des Christenthums*. Podle Troeltsche Ježíš Kristus má jenom relativní platnost. Ježíš je jenom dosavadní nejvyšší náboženský zjev v dějinách lidských. Vše v dějinách je relativní. Člověk podle Troeltsche není toliko logicky myslící tvor, ale též „homo naturaliter religiosus“. Náboženství je mu apriorně dáno, neboť člověk musí všechno, čím žije vztahovati k absolutu, které tkví v podstatě jeho lidské bytosti. Všechno je mu v Bohu. Absolutno se tlačí z hlubin lidského bytí na povrch osobního života. Člověk nutně musí myslet na Absolutno, neboť ve světě relativit nelze mu žít.

Podobně jako Troeltsch předpokládá *náboženské apriori* též *Rudolf Otto* ve svém známém spise: *Das Heilige*. Otto užívá pojmu „numinosum“, mysterium. Bůh, s nímž má co činit člověk, jest mu něco jiného než svět, než jeho mravní nebo myšlenkové absolutno. Toto Svato, „numinosum“ mluví k nám z druhého břehu, kam se nemůžeme dostat ze svých předpokladů. Kromě uvedených hlavních humanistických theologů v Německu dlužno si ještě uvést méně známé jako: Viléma Herrmanna, pod jehož vlivem byl silně Karel Barth na počátku své dráhy, dále Pavla Wernleho a celou řadu jiných.

Ve Francii si zaslouží pozornosti L. August Sabatier, děkan protestantské fakulty v Paříži, který propagoval ve své vlasti metody Ritschlovy školy a tak připravoval půdu pro modernismus nejen v teologii protestantské, ale i katolické ve Francii. Jeho nejznámější spisy jsou též do češtiny přeloženy, „Nástin filosofie náboženství“.

a hlavně: „Náboženství autority a náboženství ducha“.
(4. sv. znovu vyd. 1910.)

Rozpory svobodomyslné theologie

Liberální theologie narážela na problémy, které nedovedla vyložit ani řešit. Prvním problémem jí byl problém Písma svatého. Vycházela totiž z náboženských základů v lidské přirozenosti a naráží na problém, zda lze vysvětliti biblické poselství jenom z projevů lidské náboženské založenosti. Písmo mluví o Bohu jako Pánu světa a lidského života, a lze to vysvětliti z náboženské lidské zkušenosti? Rovněž kategorie hříchu, o jehož odpuštění Písmo svaté hovoří, překračuje všechny lidské kategorie, hřích je mystérium ve své podstatě, které se lidsky nedá vyložiti.

Druhým problémem, kde liberální theologie ztroskotává, je rozpor mezi věčností a dějinami, mezi absolutností a relativitou. V Písmu svatém mluví absolutní Pán světa i lidského života a žádá bezvýhradnou víru jako odpověď na své absolutní, zjevené pravdy. Všichni proroci mluvili na příkaz Hospodinův, nikoli z nějakého svého náboženského apriori. Na to, odkud přichází absolutní, svatý hlas, jemuž nasloucháme z Písem svatých, to liberální theologie vysvětliti nedovedla. Hlas Boží není nějakým promítnutím lidského ducha.

A třetím problémem nevyřešeným svobodomyslnou theologií je závaznost Slova Božího. Neboť nač by bylo třeba kazatelný k hlásání Slova Božího, kdyby šlo jen o osobní náboženské zkušenosti duchovního anebo o nějaké jeho

náboženské apriori? Právem připomíná protestantský theolog český J. L. Hromádka:

„Problém theologie je problémem Boha. Nejde o to, co lidé zažívají a zakoušejí, nýbrž co mají zažívat a zakoušet; problém víry není problémem lidského ducha a vnitřního duševního procesu, nýbrž otázku, co je Bůh, co po nás chce a jaké jsou jeho plány se světem.“ (Str. 11.) A dodává s vážností věřícího křesťana: „Křesťanovi jde o více u Ježíše, jde mu o Boha vtěleného. Víra v Ježíše nevzniká pod vlivem helénistické mystiky. — Nesmí se z křesťanství škrtnout, co je modernímu člověku vzdálené a nepochopitelné a zachraňovati z něho, co si tam sám předem vložil. Kdo opouští základní principy křesťanské zbožnosti, upadá pod náboženskou úroveň křesťanskou!“ (Srovnej: J. L. Hromádka: Cesty protestantského theologa — Praha 1927. Naklad. V. Horáka v Praze — str. 11 a 119.)

ThDr. Josef Kubalík

Použito:

1. O. Pfleiderer: Die Entwicklung der protestantischen Theologie seit Schleiermacher.
2. Fr. Daniel Ernst Schleiermacher: Über die Religion. Reden an die Gebildeten unter ihren Varächtern. — Leipzig 1911.
3. Ad. v. Harnack: Das Wesen des Christentums.
4. Ernst Troeltsch: Die Absolutheit des Christentums.
5. J. L. Hromádka: Cesty protestantského theologa. — 1927.
6. J. L. Hromádka: Přelom v protestantské theologii. — 1955, a jiné.

SVĚTLO V LITURGII

Od zimního slunovratu zase se pozvolna dlouží den — na Nový rok o slepičí krok, na Tři krále o skok dále a na Hromnice o hodinu více. Je více denního světla a poněvadž se na Hromnice též svítí svíce — vždyť odtud vlastně lidový název Hromnice pro svátek Očištování Panny Marie, který se v liturgii slaví podle chronologického postupu 40. den po Narození Páně, zrekapitulujeme si všechno nejdůležitější o světle v liturgii.

Již od pravěku projevovalo lidstvo Bohu svou vděčnost a poctu také světlem a ohněm (Kain a Abel). Starí Římané udržovali planoucí světlo a oheň v chrámu bohyně Vesty, staralo se o to 30 vestálek. Ve stánku Hospodinově v chrámu jeruzalémském stál zlatý sedmiramenný svícen, na němž dnem i nocí ustavičně plálo světlo. Sám Hospodin nařídil Mojžíšovi: „Přikaz synům izraelským, ať nanesou oleje se stromů olivových, aby hořela lampa vždycky, aby svítila až do jitra před Hospodinem.“ (Ex. 27, 21.) Ve III. pak Mojžíšově knize čteme: „Oheň na oltáři vždycky bude hořeti, jež spravovati bude kněz — oheň tento jest ustavičný, který nikdy neuhasne...“ (Lev 12, 13.)

Nedivno tedy, že také Církev novozákonní již od apoštolských dob (Skutky 20, 8) užívala světla, jež měla nejenom účel praktický, neboť bohoslužba se konávala v noci (lucernarium) nebo před rozbřeskem dne a někdy v katakombách, ale také účel symbolický, a to alespoň od 4. století, jak to dosvědčuje např. sv. Jeroným (Adv. Vigil. c. 7).

Světlo je symbolem přítomnosti Boží — např. při mši sv., věčné světlo před oltářem, na němž je uchováno Sanctissimum, světlo při zaopatřování, velikonoční svíce, jež symbolisuje Zmrtvýchvstání. Světlo je nehmotné, je rychlé a všude proniká a je podmínkou života — to vše nám symbolisuje dobře Pána Boha, neboť Bůh je světlo a temnost v Něm není žádná. A jako světlo zahání tmu, tak Kristus Pán zahnal pravdou duševní tmu a jako je světlo podmínkou života, tak je Kristus Pán podmínkou života tím, že přinesl Božskou nauku a milost a jako světlo těší, tak Kristus Pán oblažil člověka tím, že jej usmířil s Bohem. Proto je světlo také symbolem Krista Pána, a je jím zvláště zapálená svíce. Neboť vosk z panské včely symbolisuje dobře Kristovo lidství z přechysté Panny, zatímco čistý plamen je symbolem Božství Ježíše Krista. Kdysi se i sv. křest nazýval osvícení. „Žijte jako účastníci světla.“ (Ef. 5, 9.)

Světlo může dále symbolisovati dobře některé ctnosti, jako např. víru, a proto se jej užívá při zpívání evangelia a při křtu sv., světlo je symbolem také křesťanské naděje, pročež se jej používá při úmrtí (hromnička) a při pohřbu a konečně může též světlo symbolisovati sebeobětování, pročež se jej užívá při kněžských svěceních a řádových slibech.

Světlo je dále symbolem radosti a budoucí slávy, a proto o větších svátcích hoří v kostele také více světla. Ovšem zásadně lze v kostele používat pouze světla z věčného vosku a z olivového oleje. (U nás také oleje repkavého.) Jestli by to někde nebylo možno, může ordinář povolit svíce ze stearinu, parafinu apod., prostě z jiné látky. Nikdy však nelze na oltáři, u něhož se slouží mše sv., nahraditi světlo z vosku světlem elektrickým. Elektrického světla lze užívatí toliko k osvětlení chrámu a jeho bohatší výzdobě, avšak tak, aby v tom nebylo nic teatrálního (nelze používatí různobarevných žárovek). Podle dekretů Posv. kongregace obřadů nesmí se vůbec elektrického světla užívatí při výstavu Nejsv. svátosti v tabernákulu, resp. v trůnu, ba ani kolem Svatostánku — třeba Sanctissimum vystaveno není. Elektrické světlo je světlo mrtvé, umělé. Elektrického světla nemá se užívatí také jako světla věčného, arci pro nedostatek olivového oleje Posv. kongregace obřadů v této věci zatím našim provinciím učinila koncesi a ponechává to na dobrozdání rektora příslušného kostela, že smí ve věčné lampě svítit elektřinou.

Mše sv. se má sloužiti alespoň s dvěma světly; při tzv. farních mších sv., při slavnostech apod. lze počet svíců na oltáři rozhojnit. Při méně slavných mších sv. a při mši sv. zádušní stačí čtyři svíčky. Při slavné mši sv. a tiché mši sv. před Sanctissimem má svítit alespoň šest svíček, při pontifikální mši sv. sedm podle Apokal. 1, 12, 13 — sv. Jan viděl Krista Pána v nebi mezi sedmi zlatými svícny. Kdyby světla na oltáři zhasla až po proměňování a nebylo by je možno opět rozžehnouti, lze mši sv. dokončiti, jinak se sloužiti mše sv. nemá. Světla se rozžihají přede mši sv. v pořadí 6, 5, 4 — 1, 2, 3 a při zhašení se postupuje obráceně: 1, 2, 3 — 6, 5, 4. A jako svíce planou a stravují se pro Boha, tak má i náš život...

Původně při mši sv. stávaly svíce na zemi u mřížky, ale před oltářem i nad ním hořelo mnoho lamp. Teprve od 11.—12. stol. se dávají svíce na oltářní mensu a je zakázáno, aby svíce stály místo na oltáři v nástěnných

svícnech a aby se užívalo svícnu sedmiramenného místo šesti svícňů jednotlivých. Při stálé výstavě Nejsv. svátosti je předepsáno nejméně 12 svíc, při požehnání s monstrancí také dvanáct, nebo aspoň osm, při požehnání s ciboriem stačí šest svíc a při podávání sv. přijímání mimo mši sv., rovněž jako při podávání nemocným, stačí dvě svíce.

Svěcení svíc není sice předepsáno, ale je chvalitebným zvykem posvětit na Hromnice svíce na celý rok. (Svěcení voskovic na Hromnice je zavedeno od 10. stol.) Rovněž je chvalitebným zvykem rozžít svíce od věčného světla, když věčné světlo není elektrické.

Věčné světlo je viditelným znamením, že na oltáři je přítomen v pravdě, skutečně a podstatně pod způsobou chleba, Pán Ježíš. Proto podle liturgických předpisů má ve dne i v noci hořeti. Tento všeobecný příkaz je až z 29. 8. 1699, avšak různé synody jej prikazovaly už od 13. stol. Duchovní správce je za to odpověden sub gravi (kán. 1271). Ve světle hořícího keře zjevil se kdysi Bůh Mojžíšovi, ve světle ohnivého sloupu vedl národ vyvolené, ve světle blesků ohlašoval svůj věčný zákon na hoře Sinaj. A Pán Ježíš než se ukryl před zástupy, prohlásil k nim: „Dokud máte světlo, věřte ve světlo, abyste byli účastníci světla.“ (Jan 12, 36. 46.) Jindy řekl o sobě Pán Ježíš: „Já jsem přišel na svět jako světlo, aby nikdo, kdo ve mně věří, nezůstal ve tmě.“ Sv. Jan ve svém Zjevení praví, že světlem je Beránek Boží — Kristus (21, 23) a sv. Pavel píše Timoteovi (1. Tim. 6, 16), že Bůh přebývá ve světle nepřístupném. Zářící světlo nad betlémskými niva-

mi oznámilo zrození Syna Božího, světlo hvězdy vedlo mudrce a nám také věčné světlo oznamuje, že ve Svato-stánku přebývá skutečný Bůh, k Němuž máme jít a Jemuž se máme klanět. Jako by odtamtud ten, který byl Simeonem označen Světlem k osvěcení národů (Luk. 1, 79) k nám mluvil: „Já jsem Světlo světa, kdo mne následuje, nechodí ve tmě, ale bude mít světlo života.“ (Jan 8, 12.) A jako to věčné světlo dnem i nocí plane před svatostánkem, tak trvale planoucí má být i naše víra ve Svátostného Spasitele ve svatostánku, který je výhní Boží lásky, studnicí křesťanského života, Boží milosti a pramenem Božské útěchy a síly. A máme stále svítit svým příkladem, jako to věčné světlo. Od věčného světla neomlouvá ani sebevětší chudoba kostela a má být, jak už bylo řečeno, pokud možno z oleje organického. Ovšem — jak už též bylo řečeno — v době nouze a válek Apoštolská stolice povolila i světlo elektrické, příp. i petrolejové, a i když Sanctissimu hrozí nebezpečí — např. za náletů a náboženských nepokojů — a nouzově nutno Sanctissimum někde umístit, i tenkrát má před ním hořeti světlo.

Snad se lze ještě zmínit, že u obrazů a soch, jež jsou v kostele mimo hlavní oltář, resp. ten, na němž je uchováno Sanctissimum, lze elektrických žárovek použít, a to jednak před nimi, nebo i na nich (např. korunku kolem hlavy), avšak oltáře a sochy se nejlépe vyjmají tenkrát, jsou-li ozářeny nenápadnými reflektory, namontovanými tak, aby je nebylo vidět.

ThDr. Jar. Kouřil

POJETÍ CÍRKVE V SYNOPTICKÝCH EVANGELIÍCH A U SV. JANA

Pavlovo pojetí Církve, jakožto (mystického) těla Kristova, aspoň co do obsahu, spatřujeme také v jiných knihách Písma sv. Už ve Starém zákoně byla tato představa budoucí Církve připravována a předobrazována např. obrazem vinice (Is 5, 1, Os 10, 1, Jer 2, 21, Ez 15, 6; 9, 10—14 aj.), národ izraelský byl líčen jako žena, která dává Bohu-Jahve mnoho dětí (Os 1, 2—3, Is 1, 21 aj.), byl pokládán za vyvolený národ Boží (Is 43, 20) a ve svém celku za prvorozeného syna (Os 11, 1 d, Jer 31, 9). Můžeme říci, že tyto základní rysy spojení národa izraelského s Bohem jsou počátkem a přípravou jednoty příslušníků nového národa Božího, jakožto údů (mystického) těla Kristova, obrazem budoucí Kristovy Církve (srv. E. Meršch, *Le corps mystique du Christ*, I, Paris 1936, 3 d; ostat. liter. tamt. 21).

Je zcela pochopitelné, že při výkladu Písma sv. o Církvi, jakožto (mystickém) těle Kristově, bývají evangelia synoptická (Mt, Mk, L) skoro opomíjena a že hlavní pozornost bývá věnována hlavně sv. Pavlovi, do jisté míry sv. Janovi. Nebude přesto bez významu prozkoumat v této věci jak evangelia synoptická, tak evangelium Janovo.

1. Evangelia synoptická

Synoptikové nemluví formálně o Církvi, jakožto těle nebo (mystickém) těle Kristově, tato idea jest u nich však obsahově vyjádřena různým způsobem. Po Pavlově obrazu těla anebo Janově obraze vinného kmene není u synoptiků ani stopy. Jde-li však o ideu, o vnitřní podstatu (mystického) těla, tj. o spojení Kristovo s věřícími a věřících navzájem, je tomu zcela jinak. Vzdálenou stopu takového spojení máme u sv. Matouše (1, 1; 1, 16), kde se mluví o lidském původu Kristově. Kristus, Syn Boží vtělený, jako člověk je s námi lidmi spojen svou lidskou přirozeností. I když je to spojení pouze přirozené, přece, protože Kristus jakožto Slovo, druhá božská osoba, přijal na sebe lidskou přirozenost, je toto naše spojení s člověčenstvím Kristovým vyššího druhu (srv. též Mt 2, 2, L 1). Užívá-li Matouš slov: můj lid, jeho lid (2, 6; 1, 21), naznačuje tím spojení Boží s lidmi. Spojení lidí (národa izraelského) s Bohem ve Starém zákoně pokračuje v novozákonním spojení Krista s pokolením lidským. Toto však začalo vtělením Kristovým a bylo povýšeno do vyššího řádu (Mt 3, 1).

U synoptiků máme však i místa, která myšlenku těla Kristova lépe vyjadřují, např. tam, kde se mluví o „království Božím“. Nemůžeme ovšem říci, že mezi ideou „těla Kristova“ a „království Božího“ je totožnost, avšak hlavní rysy „těla Kristova“ jsou již v představě „království Božího“ obsaženy. Starý zákon byl Kristem naplněn (Mt 5, 17). Kristus mluví opět a opět o „království Božím“, o „království nebeském“: už od začátku své veřejné činnosti (Mt 3, 3; 4, 17; 4, 23, L 4, 43) mluví o něm v četných podobenstvích (Mt 13, 11, Mk 4, 11), Ježíš také předpovídá mnohé věci o svém „království“ (Mt 10, 24; 16, 24, Mk 8, 34). Ovšem „království Boží“ je skryté tajemství (Mt 13, 11, Mk 4, 11, L 8, 10), je těžko určití jeho plný význam v Ježíšově zvěsti. Na jednotu členů království Kristova nás upozorňuje podobenství o ztracené ovci (Mt 18, 12 d., L 15, 4 d.). Kristus jest pastýř, učedníci a věřící jsou ovce. Podobenství o rostoucí setbě (Mk 4, 26 d.), o zrnu hořčičném (Mt 13, 13 d, Mk 4, 30 d, L 13, 18 d), o kvasu (Mt 13, 33) naznačují zevnější a vnitřní vzrůst království Kristova na zemi. Jde tu o organickou, živou, stále rostoucí jednotu. Kázání Kristovo na hoře (Mt 5, 44, Mk 7, 12) ukazuje kromě jiných řečí Kristových (Mt 20, 25 d, Mk 12, 34), že to má být jednotou lásky, neboť vzájemná láska je prvním požadavkem společenství s Kristem.

Druhou známkou království Kristova je *jednota s Bohem*. Kristus sám na tuto jednotu mezi sebou a učedníky a tím s Otcem nebeským, poukázal v podobenství o dobrém pastýři, kde je řeč nejen o přináležitosti členů, nýbrž také o jejich vzájemném poměru a svazku. Kristus se pokládá za jedno s apoštoly (Mt 18, 18; 28, 20, Mk 10, 40) i s ostatními věřícími (Mt 18, 5, Mk 9, 37), což plyne též z jeho líčení posledního soudu (Mt 25, 35 d.). Obě známky: vzájemná jednota v lásce a jednota s Bohem se pronikají. Kristus je spojen s námi a skrze něho jsme spojeni s Bohem v nebi. Z toho též plyne nutnost přináležitosti k duchovnímu (mystickému) tělu Kristovu (Mt 6, 33), k němuž jest křest vstupní branou, k němuž je nutná živá víra (Mt 8, 10, Mk 10, 24), svátostí jednoty a duchovního těla Kristova jest pak Eucharistie, kterou se spojujeme s Kristem. Můžeme tedy říci, že myšlenka duchovního těla Kristova spočívá v základu tří synoptických evangelií, není však u nich ničeho o rozdílnosti

členů království Kristova a jeho (mystického) těla (srv. Mersch, uv. kn. 22 d; ostat. liter. tamt. 69 d; P. A. Klaus, *Die Idee des Corpus Christi mysticum* bei den Synoptikern, Theol. u. Glaube 28, 1936, 407—17). „Království Boží“ se jeví u synoptiků jako skutečnost. I když má různé rysy, přece co do podstaty jde vždy o poměr Kristův k údům království, což dosahuje svého naplnění v ideji (mystického) těla Kristova (F. Jürgensmeier, *Der mystische Leib Christi*, Paderborn 1935, 54 d, Mersch, uv. kn. 24 d).

Kromě představy Církve, jakožto těla Kristova, ba Krista samého, což je v první řadě nauka sv. Pavla, máme v Písmě sv. též jiné ozdobné obrazy Církve. Všimneme-li si synoptiků, je to např. obraz ženicha a nevěsty. V podoběnství o *královské svatbě* (Mt 22, 2—14; 25, 1—13, srv. L 12, 35—36; 14, 16—24) srovnává Kristus své poslání se svatbou. Králem je Bůh, Otec, ženichem Ježíš Kristus, nevěstou pak Církev. Ježíš učí v tomto podoběnství, že Židé se připravují vlastní vinou o spásu, po hané pak že budou povoláni do Církve. Zdůrazňuje, že nestačí být toliko údem Církve, nýbrž třeba zachovati k soudu stav milosti („roucho svatební“), kterou dostává člověk při svém znovuzrození na křtu sv. Svatba mezi Kristem a Církví začala vtělením Syna Božího, pokračuje se v ní při křtu sv., kde člověk se stává údem duchovního těla Kristova, svatba má pokračovati až do příchodu Kristova k soudu, Církev pak má být dovršena ve věčné slávě. Dobu pozemského života představuje Kristus jako svatební snídání (pokud věřící jsou účastni různých milostí v Církvi), vlastní svatební hostinou miní věčnou blaženost. Pozvanými jsou především Židé, kteří byli povoláni ke vstupu do království Kristova už tím, že z jejich pokolení měl vzejít Spasitel. Služebníci, rozeslání na rozcestí, představují apoštoly a věrozvěsty, poslaní k národům pohanským, neboť všichni, Židé i pohané jsou povoláni, aby se stali údmi Církve Kristovy (srv. Nový zákon: Evangelia, přel. J. L. Sýkora, Praha 1909, 108—9).

Rovněž v podoběnství o *deseti pannách* (Mt 25, 1—12) je ženichem Kristus, nevěstou pak jeho Církev. Panny jsou věřící, lampa představuje milost posvěcující, olej pak dobré skutky. Prodlévání ženichovo naznačuje dobu, která uplyne do příchodu Kristova k soudu, půlnoc je neočekávaná doba příchodu Kristova (k soudu soukromému i poslednímu). Kristus učí svým podoběnstvím, že člověk má pečovati o zachování milosti posvěcující a tak se připravovati soudu Kristovu. Když Kristus přijde, uvede do nebeské slávy (k nebeské svatební hostině) svou nevěstu, tj. Církev a s ní všechny ty, kteří mu přijdou vstříc s rouchem milosti posvěcující a zásluhami dobrých skutků (srv. Nový zákon, uv. překl., 124—5). Doba veřejného působení Kristova je představována jako čas zasnoubení (Mt 9, 15, Mk 2, 19, L 5, 34). Podle církevního podání Velepíseň Šalomounova předobrazuje v mnohém snubní vztah Krista (ženicha) k Církvi (nevěstě), rovněž tak z jiných míst (1. Kor 4, 16, Gal 4, 19 aj.) je zřejmo, že církevní hierarchie má některé věci společné s Kristem ženichem (srv. S. Tromp, *Corpus Christi quod est Ecclesia*, I, Roma 1937, 24 d).

Dále máme u synoptiků obraz duchovního chrámu (Mt 12, 6), k němuž se Kristus přirovnává (srv. Mt 26, 61, Mk 14, 58, J 2, 18—21). Kristus se rovněž přirovnává ke kameni (Mt 21, 44, L 20, 18), který je základem Církve.

V podoběnství o kvasu je Církev přirovnána k obrazu duchovního chleba (Mt 13, 33). Kristus zde předpovídá vnitřní rozvoj Církve, její blahodárné působení na smýšlení a život jednotlivců i celých národů. Chléb eucharistický je zvláštním způsobem obrazem duchovního (pneumatického) chleba, jímž jest Církev (srv. Tromp, uv. kn. 52 d, 63 d).

2. Evangelium Janovo

Sv. Jan ukazuje ve svém evangeliu, že historický Ježíš z Nazareta je týž, který jako (mystický) Kristus spojuje věřící k jednotě životního společenství s ním. Ježíš je

Syn Boží, v němž jsme a máme život (J 1, 4; 20, 31); to dokazuje Jan celým svým evangeliem.

Své spojení s věřícími má Kristus zvláště na mysli při zaslíbení Eucharistie: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm.“ (J 6, 57.) Požíváním těla a krve Kristovy vstupují s ním věřící v tak úzké životní společenství jako je takřka mezi otcem a synem (6, 58). Ve své velekněžské modlitbě prosí Kristus o jednotu svých učedníků, kteří mají býti tak zajedno, jako je on se svým Otcem (17, 23). O životním společenství se svými učedníky mluví také Kristus ve své řeči na rozloučenou (14, 20).

Kristus užívá takových rčení, která vyjadřují zcela zřetelně životní společenství a životní jednotu věřících s ním a v něm: věřící jsou „v Kristu“, Kristus je „v nich“ (1. Jan 3, 24; srv. J 2 6; 2, 27 aj.). Co do obsahu tu jde o poměr Kristův k věřícím, který se rovná životnímu společenství, které mají věřící s Kristem v Pavlově obrazu „těla Kristova“.

Zcela zvláštním způsobem znázorňuje sv. Jan pravdu o životě v Kristu, podoběnstvím Kristovým o *vinném kmeni a jeho ratolestech* (J 15, 1—17). Podoběnství o vinném kmeni je známo ze Starého zákona (Os 10, 1, Is 5, 1—7). Sv. Jan dává tomuto obrazu smysl životního společenství s Kristem. V podoběnství praví Kristus nejdříve všeobecně: „Já jsem pravý vinný kmen.“ (15, 1.) Starozákonní vinný kmen, tj. národ izraelský, dochází teprve zde svého naplnění: v Kristu. Tak jako ratolesti dostávají od vinného kmene svou životní sílu, podobně i apoštolové a věřící mají od Krista, hlavy Církve, milost k dobrému smýšlení a jednání, záslužnému pro život věčný: „Zůstaňte ve mně, a já (zůstanu) ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama ze sebe, nezůstane-li ve kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně.“ (15, 4.) Slova „vy... ve mně“, „já ve vás“, značí organickou jednotu, takovou jaká je mezi kmenem a jeho ratolestmi. Kristus znovu opakuje svým učedníkům: „Já jsem vinný kmen, vy (jste) ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší mnoho ovoce; neboť beze mne nemůžete nic činiti. Nezůstane-li někdo ve mně, bude vyhozen ven jako ratolest; i uschne, seberou ji a vhodí do ohně, a bude hořeti.“ (15, 5—6.) Vinařem v podoběnství je Otec nebeský (v. 1), pokud totiž ustanovil, aby druhá božská osoba se stala člověkem, Spasitelem pokolení lidského. Ratolestmi, které nesou ovoce, jsou oni členové duchovního (mystického) těla Kristova, tj. Církve, kteří nejen věří v učení Kristovo, nýbrž také podle něho žijí. Naopak, ratolestmi, které nenesou ovoce, jsou oni členové Církve, kteří sice věří v jeho učení, avšak podle víry nežijí. Styčný bod mezi Kristem a vinným kmenem je v jednotě života a růstu, na jedné straně kmene a ratolesti, na druhé straně pak Krista a věřících. V kmeni a ratolestech proudí týž život. Podobně je spojen Kristus s věřícími jako hlava a údy v jednotu organismu. Ratolesti přijímají svůj život od kmene, účast ratolesti na životní síle kmene se zvětšuje nebo zmenšuje podle míry zdravého organického spojení. Podobně i úd (mystického) těla Církve roste anebo upadá podle svého spojení a účasti na životní síle hlavy, tj. Krista.

Podoběnství Kristovo o vinném kmeni a jeho ratolestech, s nímž souvisí i podobný obraz u sv. Pavla (Ř 11, 16—24) je rázu spíše ethicko-asketického než ekklesiologického (srv. F. Jürgensmeier, *Der mystische Leib Christi*, Paderborn 1935, 55 d, Tromp, uv. kn. 46 d, Mersch, uv. kn. I, 207 d, 228 d). S obrazem vinného kmene souvisí i obraz vinice (Ž 79, Is 5, Ezech 17) uváděný u synoptiků (Mt 20, 1—16; 33, 46, Mk 12, 1—12, L 20, 1—19), v němž však Církev je představována spíše jako shromáždění věřících, k jejichž duchovnímu blahu posílá Pán své pracovníky. V obrazu vinného kmene je však míněna Církev Kristova, pokud je spojena a ožívována skrze Ducha svatého s Kristem, její hlavou (srv. Tromp, uv. kn. 52).

ThDr. Ant. Salařka

O LIDOVÉ DUCHOVNÍ PÍSNI

Počátky lidové duchovní písně počínají ve všech zemích značně pozdě, a to ještě ne všude v téže míře a rozsahu. Latinský gregoriánský zpěv ovládl katolickou liturgii a v době vrcholného jeho rozkvětu mezi 7.–11. stoletím nacházíme jen tu a tam zmínky o pokusu o lidový duchovní projev, ovšem jen jako zcela mimoliturgický. Ptáme-li se, z jakého materiálu čerpá zprvu lid pro své prvotiny, dostane se nám odpovědi, že zase z gregoriánského chorálu. Nemohlo být ani jinak; to, co slyší lid v kostele, převeze, upraví, napodobí nebo přetaví. Bez vlivu nemohou zůstat ani lidové, světské prvky, kterých se ostatně od 12. století neuchrání ani chorál, do jehož nově tvořených zpěvů vnika zejména světská tvrdá a měkká tónina a narušuje původní církevní tóniny. To se ovšem děje až o něco později.

Písně v lidovém jazyce vznikají především v oblastech a zemích nerománských, kde latina byla lidu cizí, nesrozumitelná. Lid pochytí jen jednotlivá slova latinská nebo řecká a zkomolí je; příkladem je *Kyrie eleison*, pozmeněné v naše *krleš*.

Na východě byly původně poměry trochu jiné než na západě. V nejstarší liturgii účastnil se lid zpěvu při obřadech a teprve v r. 367 zakázal sněm laodicejský lidu bohoslužebný zpěv, a to patrně z obavy před kacířskými písněmi. Zpěv byl přenesen na ustanovené pěvce. Lid se na východě mohl účastnit zpěvů, neboť šlo o domácí jazyk řecký, kdežto na západě obstarávali zpěv kněží nebo školení pěvci. Zpěv byl latinský.

Nejstarší případ, kdy lid projeví svou účast na bohoslužbě zpěvem nebo voláním, je *Kyrie eleison* z litaní ke všem svatým a ovšem i jásavé *alleluja*. Invokace *Kyrie eleison* měla velký význam pro počátky lidových duchovních písní. Lid, jak již řečeno, upravoval slova po svém, *kireis*, *kirlois*, *karioleis*, *kierlesz* v různých jazycích. Ze slov se stal refrén malých zpěvů, zvaných *kyriamina*, německy *leise*. Objevují se ve francéštině již před r. 787, jinde o něco později. Lid tak volá, resp. zpívá při procesích, vjezdu panovníka nebo instalaci biskupa, před bitvou i po bitvě a pod. Volání se mohla dít ve střídavém zpěvu nebo sborově.

Na našem území se střetly dvě křesťanské kultury, východní slovanská a německá západní. Je otázka, jak by se byla vyvíjela církevní hudba u nás, kdyby slovanská bohoslužba byla nezanikla. Největší rozdíl by se byl jistě projevil právě v lidové duchovní písni. Jelikož jsme však byli vystaveni nejbližšímu sousedství Němců, jeví se — alespoň v prvních dobách — některé styčné body mezi německou a českou duchovní písní.

V Německu jsou doložena *Kyriamina* z 9. stol. ve freisingenském rukopise, a to nejstarší starohornoněmecká píseň, třístrofová, počínající *Kyrie eleison* a končící opět *Kyrie eleison* — *Christe eleison*. Umělejší je z poč. 12. stol. velikonoční píseň *Christ ist erstanden*, jejíž nápěv je zapsán až v 15. století. Její melodika závisí na latinské církevní sekvenci velikonoční *Victimae paschali*. Píseň se šíří s velikonočními liturgickými dramaty, které byly provozovány v kostele u Božího hrobu. Pak písní přibývá, přispívají k tomu křížácké výpravy, tvoří je sekty flagelantů či mrskačů, vznikají poutní písně, napodobují se latinské hymny a jiné zpěvy, vzniká i smíšenina latinsko-německé duchovní poesie. Přeměňují se v nábožné písně i zpěvy světské, jen textově se upraví a zvou se kontrafakta nebo parodie. Bylo jich hojně v 15. a ještě v 17. století u katolíků i nekatolíků.

Zmiňuji se o tom proto, že zcela podobné poměry najdeme i u nás. Ale i tyto písně v německém jazyce byly skládány hlavně pro domácí potřebu a jen menší jich zlomek připuštěn v kostele, mezi nimi i písně *meistersingrů*, mistrů pěvců, jejichž autory byli příslušníci cechů. V kostele zpívány před kázáním a po něm, při procesích, při tiché mši a při liturgických i mimoliturgických hrách. Takový byl přibližně stav do vystoupení Lutherova a reformace v Německu.

Ve Francii byla duchovní lyrika sporá, ve 12. stol. doložena jen nějaká vánoční píseň, pak nějaké písně křížácké, ale právě duchovní kostelní písně neexistují a jsou doloženy až v 16. století, ale zase především jen hugenotské, reformační.

V Itálii byla bratrstva, *fraternitate*, některá již v 11. století, zpívala při procesích a písně se zvaly *laudy*, *chvalozpěvy*, ale do kostela pronikly až mnohem později a zpívány večer. Současně vznikl ve Španělsku rozsáhlý cyklus písní v pol. 13. stol., opěvující mariánské zázraky. Nápěvy jeví vliv gregoriánského chorálu, lidové melodiky i zpěvů francouzských trubadurů. Ale ani italské *laudy*, ani tato španělská *cantigas* nejsou patrně lidovými duchovními písněmi, nýbrž jejich provedení bylo svěřeno zvláštním pěvcům, resp. bratrstvům.

Pozdějšího data jsou také polské duchovní písně, bezpečně zjištěné ze 14. století; patří k nim o něco starší známá píseň *Bogurodzica Dziewica*. Zapůsobí tu česká píseň.

To jsou počátky písní mimo naše země; je na čase podívat se k nám. Nejstarší dva doklady hudebního lidového projevu zaznamenává kronikář Kosmas († 1125) a jeden z jeho pokračovatelů. *Kyrie eleison* volal lid při příjezdu prvního biskupa do Prahy Dětmara r. 973 a pak při bitvě u Chlumce r. 1126. V tomto případě jde patrně o *kyriamina*, zpěv tropovaného *Kyrie*. Podkládaly se totiž bohatším liturgickým chorálním zpěvům, jmenovitě *Kyrie*, nové texty, pod každou notu jedna slabika, čili sylabicky. Vystoupil tím do popředí melodický živel, který mohl dát podklad malému písňovému útvaru. Je tedy charakterisováno nejprvnější stadium aklamací *Kyrie eleison* (*Krleš*), druhé tropem *Kyrie* již jako melodií a třetí už vlastní písní „*Hospodine, pomiluj ny*“ se závěrečným „*krleš*“.

Kosmas poznamenává ještě k r. 1055 při volbě *Spytihněva II.*, že byla zpívána jakási „*sladká kantiléna*“ *Kyrie eleison*, ale nelze bezpečně tvrdit, že by byla myšlena již píseň *Hospodine, pomiluj ny*. Je však bezpečně zjištěna při vjezdu Václava I. do Prahy r. 1249; její nápěv je ovšem zapsán až r. 1397 břevnovským mnichem Janem z Holešova. O stáří písně se mínění u hudebních vědců a filologů rozcházejí, ale převládá názor, že vznikla v časové rozloze od konce 10. do první poloviny 11. století. Snad se v ní střetává vliv slovanské bohoslužby soluňských bratří, tedy východní s liturgickým prostředím západním. Píseň se zpívala o procesních průvodech, ale též při korunovaci. Karel IV. ji vtělil do korunovačního řádu. Její nynější nápěv, kterým se zpívá, je pozdější; zaznamenán je teprve r. 1642.

Druhou nejstarší duchovní písní, zřejmě mladší, je chorál Svatý Václave. U kronikáře Beneše Krabice z Veitmile čteme r. 1368 poznámku, že se odedávna zpívala. Ale nejstarší zápisy jsou teprve z roku 1473 a z konce 15. století. Má sice podobně chorálně recitační ráz jako předchozí, ale je přece jen zřejmě mladší. Navazuje na latinské sekvence. Její původ sahá patrně do konce 12. století. Ani o této písni není mezi vědci jednoty, pokud jde o její stáří. (Nynější nápěv je až z doby pohusitské.) Píseň měla původně 3 strofy, ostatní jsou pozdější. Litoměřický husitský sborník z pol. 15. stol. má jich už 9. Píseň se zpívala při nastolení panovníka a při důležitých státních úkonech, ozývala se při proklamaci kompaktát i při volbě Jiřího z Poděbrad. Husité pozměnili počátek v „*Náš milý sv. Václave*“. Její závěr s invokací *Kyrie eleison* dokazuje vztah k tropovaným *Kyrie*.

Do první poloviny 14. stol. patří další dvě nejstarší duchovní písně, Buoh všemohúci a Jezu Kriste, šedry kněze. První byla velmi oblíbená zvláště v době Karlově a její nejstarší zápis je v husitském kancionálu Jistebnickém kolem r. 1420. Zakončovala také liturgické velikonoční hry a spolu s „*Hospodine, pomiluj ny*“ se ozývala před kázáním a po něm. Jezu Kriste, souvisí s procesím o Božím těle. Na obou písních je už zřejmé,

jak vniká v chorál lidový český ráz. Druhou přepracoval (textově) M. Jan Hus.

Uvedené čtyři písně povoluje pražská synoda v roce 1406, ale zpívaly se při mimoliturgických pobožnostech. Českých textů bylo v té době více, ale byly jen překlady latinských hymnů, sekvencí a pod. Některé nejsou ani strofické, jiné mají nadměrný počet strof a jsou asi pouhými veršovanými modlitbami. Ovšem existovaly i některé jiné české písně duchovní, ale mimo kostel.

Octlí jsme se v době mohutného hnutí husitského. Předchůdci Husovi neměli valného smyslu pro duchovní zpěv — Matěj z Janova pokládal umění a hudbu za marnost a hřích — Hus zachraňuje zpěv, doporučuje společný zpěv lidu v kostele a připouští nové, dobré písně; snad i písně skládal, ale nelze to dokázat. Jemu přisuzovaná „Navštěv nás, Kriste žádúci“ je patrně už z konce 14. století. Po Husovi tradice neutuchá a nejkrásnější ukázkou melodického bohatství i nadšení je Jistebnický kancionál. Obsahuje řadu duchovních písní.

Nové písně jsou různého původu: překládají se latinské písně, později méně otrocky, a tak asi na 70 latinských i nově přepracovaných písní, které vznikly částečně před a částečně po r. 1400, patří katolickým i husitským zpěvům. Vzniká hojně písní vánočních, a to již v době předhusitské a ovšem i později. Jestliže na př. „Narodil se Emanuel“ v kancionálu Jistebnickém má za podklad latinský tropus ze 14. stol., Resonet in laudibus, který se rytmicky upraví čili mensuruje, děje se tak podobně i s písní Resurrexit Dominus, jenže dostane trochu lidovější nápěv, až se z ní vyvine česká velkonoční Třetího dne vstal Stvořitel. Ale již ve Vyšebrodském kancionálu z r. 1410 máme samostatnou českou píseň Vizmež pacholíčka, s typicky českým příkrým melodickým vstupem i značným rozpětím. Ale jsou i případy, že latinský text dodatečně vzniká na podkladě českém. Rozmohla se i žakovská koleda a skládány tak vedle českých i písně latinsko-české, makaronské. Totéž se dělo u Němců. Některé písně se zpívají na nápěvy původních latinských písní, na př. k Božímu tělu Otče, Bože všemohúci jako Jesus Christus nostra salus. Oblíbená adventní Ave hierarchia, zapsaná v rkp. Vyšebrodském, přeložena a dostala se do českých písní rorátních (Vesele zpívejme).

Možno tedy říci, že již koncem 14. a poč. 15. století máme u nás řadu písní. Ve Vyšebrodském kancionálu je ještě na př. Stala se jest divná věc, Vstať jest Buoh z mrtvých, Doroto, panno čistá, ve Vratislavském z r. 1417 mimo některé uvedené Den skříšení Jesu Krista, Zdrávas královno slavnosti.

Do katolických zpěvníků přejaty po době husitské i mnohé písně z kancionálu Jistebnického nebo jiných, a to strany pražské, která ponechala písně pro celý církevní rok, protože svátky nezrušila. Tím se tradují dále a nově tvoří písně vánoční, velkonoční i svato-dušní. Jen mariánské písně Pražané neskládali, ale přejali nebo přepracovali starší.

Po Jistebnickém následoval utrakvistický kancionál Václava Miřinského „Písně gruntovní a velmi utěšené“ z konce 15. století, vyd. posmrtně r. 1522. Literárně nejsou stejné hodnoty, hudebně však znamenají úpadek, neboť je tu jen nepatrný počet nových nápěvů a vydání z r. 1531. „Písně starého zákona“ má 12 obecných nápěvů či not, podle nichž se zpívá celá řada písní různého druhu. Tím dochází k zmechanisování lidového chrámového zpěvu. Vliv „obecné noty“ neutuchá ani později a tepe ji i Blahoslav, hlavní zástupce česko-bratrského kancionálu. Z Miřinského přešla do katolických zpěvníků krásná postní píseň: „Kristus, příklad pokory.“ Mladším vrstevníkem Miřinského byl v Jindřichově Hradci Kliment Bosák, ale jeho autorství dvou nejlepších písní: „Otče náš, milý Pane“ a „Bože, Otče, sešliž“ je sporné, alespoň pokud jde o melodie. Vyskytují se totiž už v starších zápisech, ve Franusově kancionálu z r. 1505, kde, jak se zdá, je latinský text přiléhavější.

Octlí jsme se v době rozkvětu české duchovní písně a spolu i vícehlasu. O propagaci a reprodukci mají

hlavní zásluhu literátská bratrstva, jejichž původ není dost jasný. Začala činnost patrně v době husitské, nejstarší zmínky jsou z první poloviny 15. věku. Pak bratrstev přibývá, počátkem 16. stol. jsou už v četných městech. Byla to sdružení měšťanů a řemeslníků, organizovaná po způsobu řemeslnických cechů. Jejich úkolem bylo pěstovat chrámový zpěv. Byla pod obojí, pak i katolická. Zpívali zprvu latinsky, neboť i podobojí ponechali liturgickou latinu, pak trvali vedle sebe sbory latinské a české; tyto převládly. Když ovládl vícehlas, zpívali o nedělích a svátcích „figurálně“, jinak chorálně. Povinností bratrstev bylo zvláště zpívat o rorátních mších, o nedělích a svátcích i o určitých dnech všedních, o svatbách, pohřbech i před kázáním. Literátské sbory měly své stanovy a jejich nejzáslušnějším činem a odkazem zůstaly rukopisné kancionály, často překrásně psané a zdobené. K nejnádhernějším patří královéhradecký Franusův kancionál z r. 1505, zdobený zlatem a stříbrem. Jsou zde většinou vícehlasé zápisy ovšem i jednohlasé. Rukopisných kancionálů podobojích je ovšem celá řada; ale v druhé pol. 16. stol. tisknou se již kališnické a luteránské kancionály.

Také Čeští bratři skládali písně hned od prvopočátku, ale zprvu jen textem nové. Snahy vyvrcholily v kancionálu Šamotulském r. 1561, vydaném znovu v Ivančicích a Kralicích. Komenský uzavírá tuto činnost.

Katolické kancionály se začínají objevovat u nás od r. 1529, tištěno jich několik v 16. století, přejímají však obecnou notu z kališnických zpěvníků, která tu byla právě nejslabší stránkou. Větší sborník písní byl vydán na samém počátku 17. století r. 1601 Janem Rozenplutem ze Šternberka na Moravě. Morava se pak nemalou podílí na katolických zpěvnících. Rozenplut přejímá dobré staré písně, ale melodie místy pozměňuje. Ponecháme-li stranou zpěvník bez not, tištěný v Plzni již r. 1529, i Waldeho Písně nové r. 1588, zbývá ze 16. stol. sbírka Nových písní r. 1580 a r. 1595 Šimona Lomnického z Budče. „Písně katolické k výročním slavnostem“, vydané v Olomouci r. 1622, zahajují už období baroka. Autorem je Hlohovský.

Bylo opravdu velmi těžké konkurovat v té době s četnými kancionály církve podobojí a česko-bratrské. Některé písně byly přejaty ze starší doby — a díky tomu zachráněno velké bohatství — novým se zatím nepodařilo dosáhnout jejich úrovně. Zajímavé je ještě odůvodnění obecné noty Lomnickým v předmluvě k vydání r. 1595; poznamenává, že mnozí zpěváci, kteří neznají noty, prý se pozastavují nad tím, když najdou ve zpěvníku neznámou notu a „hned pro neznámost noty i písněmi pohrdají a užívati jich nechťejí“. „Proto,“ píše dále, „tyto všecky písně pod noty jednotejné obecné jsem složil.“ Tím byly ovšem písně uniformovány a skladatelé veršů předepsáno metrum, zde téměř všeobecně o 8 slabikách. A Lomnický dovozuje, že je tedy celkem snadné „na touž notu skládati a notu si pamatovat“... „I nejprostší žáček, který nějaké malé počátky v muzice má, noty se pojednou došmatá.“ I Hlohovský hovoří o obecné notě a zná jich už jen pět: Zdrávas Bohem pozdravena, A na zemi budiž lidem, Jestli psáno dávným rokem, Utěšený nám den nastal, Ó blahoslavený člověk. To vše vedlo k šabloně a ochuzení, neboť Miřinský již uváděl u písně Zdrávas ciesařovno, že je obecnou notou pro 11 písní, Cierkev svatá v posledních dnech pro 12 písní.

Velmi důležitou složku duchovních písní tvoří písně rorátní. Dlouho se tradovalo, zejména vlivem Konrádovým (Dějiny posvátného zpěvu v Čechách), že naše rorátní písně pocházejí již z doby Karla IV. Balbín totiž napsal, že Arnošt z Pardubic zavedl maturu, ranní mši mariánskou, a uváděl s tím v souvislost i tyto zpěvy. Ranní mše ke cti Panny Marie se konala za Karla IV. denně a sv. Víta, ale v adventě zpívány při ní jen latinské zpěvy podle formuláře mše Rorate.

V 15. stol. vkládány do chorálních melodií latinské písně a ozvaly se tantiones; patří k nim i uvedená Ave hierarchia. Řadu těchto interpolovaných písní dosvědčuje rejstřík Vyšehradského rukopisu z poloviny 15.

století. Jde o zápis utrakvistický a písně se mění od neděle do soboty.

V 16. stol. se začal překládat latinský liturgický text do češtiny a po vzoru interpolací latinských písní z 15. století vkládány nyní české tropy a písně mezi chorál. Tyto vložené mensurální písně (rytmisované) jsou známé rorátní písně, roramina či roráty. Příslušné antifony vznikly z chorálu podložením českého textu, při čemž každé notě připadla jedna slabika. Byly zapísány buď do zvláštních knih, nebo vepsány do graduálů; rukopisů je celá řada ze 16. i 17. století, nejstarší snad doklad Písně a chvály Božské z r. 1572 kantora Starýho z Nového Města pražského (rkp. v Mladé Boleslavi).

Od 17. stol. zpívali roráty i katolíci. Jejich tisky jsou již vesměs novější, nejstarší je z r. 1617 pro kůr sv. Linhart a sv. Mikuláše na Starém Městě pražském. Nově vydány rorátní písně v 19. století. Nejrozšířenější jsou dnes podle zápisů královéhradeckých.

Zprvu zapisovány písně až za liturgickými chorálními zpěvy, od pol. 16. století jsou uvedeny nejprve antifony, pak příslušné chorální zpěvy: introit, Kyrie, graduale s alleluja a sekvence s vloženými písněmi (jen v graduale písně nejsou). Pak následuje Patrem (Credo), výjimečně Sanctus, Benedictus a Agnus, ale bez písní. Chorální melodie jsou převzaty z původních latinských liturgických zpěvů, ovšem melodickým skupinám podložen český text sylabicky.

Prameny písní jsou několikere. Především navazují na nápěvy latinských písní duchovních z 15. a 16. století, jak je známe z kancionálů podobojích i předhusitských, i některý chorál z doby flagellantů, mrskačů. Dále přejaty nápěvy ze světských písní 15. a 16. věku, ačkoliv i tyto jdou zpravidla zpět na původní latinskou duchovní píseň: „Blahoslavená Panno“ a „Bůh Otec z své milosti“ podle lidové Elško, milá Elško, ač pramen k ní je v latinské Gaudeamus pariter, „Utěšiteli slavný“ podle lidové Čižičku ptáčku, zeleného peří, ale táž jako latinská Ave genitrix. Jiné mají nápěvem písně O králi Matyášovi, Jižť mi pan Zdeněk z Kono-pště jede atd.

Také nábožné písně různých církevních dob poskytly materiál, jako Zdrávas ciesařovno, Svatý Lukáš o tom píše a p.

Na Slovensku neexistují vlastně dějiny duchovních písní až do konce 16. století. Šířily se asi ústně. Jediné z konce 15. stol. je znám Albajulský rukopis, který obsahuje zápisy slovenských duchovních písní a liturgických zpěvů pro 1–4 hlasy. Teprve však z konce 16. stol. přináší codex Victoris, kromě světských, řadu duchovních lidových písní slovenských.

Mezitím se již usadil na kůrech barok s instrumentální hudbou, takže se začnou psát i nástrojové doprovody k písním, které se mohou nejednou provádět od jednohlasu až po trojhlas nebo čtyrhlas. Jindřichohradecký varhaník Adam Michna z Otradovic vydal roku 1647 Mariánskou muziku, písně pro 4–5 hlasů prostě harmonisované, jednoduché, aby „melodie... také v nejprostších městečkách od sprostných kantorů se zpívati a užívati mohly“. Snažil se tedy napodobou lidové duchovní písně podchytit hudebnost našeho venkovského lidu. Jinou sbírkou byla Loutna česká (1653), jednohlasé zpěvy s doprovodem 2–3 smyčkových nástrojů s předebrami. Konečně třetí sbírkou je Svato-roční muzika (1661), obdobná první Michnově sbírce.

Umělá napodoba lidové duchovní písně, částečně i umělejší, měla své pokračování u Václava Karla Holana Rovenského, vyšehradského varhaníka, jenž vydal r. 1693 Capella regi, Kaple královská s dlouhým barokním titulem. Sbírká obsahuje jednohlasé i vícehlasé zpěvy s průvodem varhan nebo nástrojů. Hojně tercie a sexty jsou dokladem lidovosti. Jsou zde písně církevního roku, světců i obecné. Textově ožívá se tu plně barok, podobně jako již u Michny, ale u Holana kromě dětské naivity, hlavně ve vánočních písních, přistupuje ještě drsnost výrazu v písních o mučednících. Ostatně ani Michna ve Svato-roční muzice se nevyhnul písním o věčném trápení. Neuškodí několik příkladů.

Náboženský lyrik se dovede v té době při vánočních

ukolébavkách přímo mazlit se svým předmětem. Barok si tu libuje v zdobnolínách, dětské prostotě výrazu, ale dívá se na chudou Matku a novorozené až ku podivu lidsky, jak ukazuje jedna z vánočních písní ze Svato-roční muziky:

*Třeše se miláček
ten světa panáček;
půjč peří, hrdličko,
způsob ty, matičko,
měkké poduštičky,
zaviň ty oudičky.*

*Ach, vyskoč sluníčko,
zahřej to hnízdičko,
zahřej svou teplostí,
posluž v té uozkosti,
posluž miláčkovi,
Panny synáčkovi.* atd.

Slavičkové, hrdličky, kanárkové a jiné ptactvo se tu setkává s růžemi, fialkami, konvalinkami a liliemi. Vše to má vzdávat chválu Bohu... „a vy přecistě vodičky, všecky vespolek rybičky, rozmnožte čest toho jména...“ zpívá se v jedné písní Holanově. Ale vedle toho se zase ozvou barokně drastická líčení smrti a rozvlékají se muka a trápení světců. Byla to doba kontrastů.

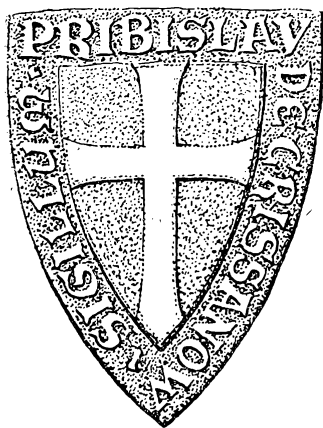
Ale Michna dovedl vytvořit i hudebně takové písně, že se udržely dodnes, zlidověly. Kdo si dnes vzpomene, že všeobecně známá vánoční ukolébavka „Chtíc, aby spal“ je původně čtyrhlasá skladbička Michnova z České mariánské muziky? A neméně cenná velkonoční „Vesel se, nebes královno“ i adventní „Z nebe posel vychází“ je opět Michnovou prací. Čas, a to 18. i 19. stol. nanoslo na tuto poslední píseň podobně jako i na různé ozdůbky vzestupných i sestupných tónových spojů, jak si v nich libovala doba, zpěváci i různé kraje. Bylo třeba písně opět očistit.

Michna a Holan přinesli především vlastní nové písně. Není pochyby, že i jiné kancionály byly obohacovány svými autory novými výtvoři, ale v našem případě šlo především o přístupné skladby vícehlasé, které ovšem mohly být většinou použity i pro jednohlas s doprovodem.

V 17. stol. následovalo za sebou několik nových kancionálů; Berlička Scipio doprovázel r. 1611 v Kancionálu katolickém především písněmi nedělní a sváteční evangelia, pak následoval už vzpomenutý svazek Jiříka Hlohovského „Písně katolické“ k výročním slavnostem r. 1622, o dvacet let později objeví se v Praze „Český dekachord nebo kancionál na deset dílů rozdělený přes celý rok.“ Všechny jsou nevelkého významu. Zato významným počinem se stal Kancionál český zv. Svato-václavský, Matěje Václava Šteyera v Praze r. 1683, pak častěji vydaný, v r. 1727 rozmnožený na 1000 písní i s nápěvy. Po šesté vyšel kancionál r. 1764. Šteyer čili Štýr vydal i nově Berličkův kancionál. Projevil ve svém díle smysl pro lidovost a zachytil tak starší, oblíbené písně. Byl si také vědom ceny písní doby husitské i bratrských písní a žalmů a jejich oblíbenosti v širokých vrstvách a přejal je s nápěvy do Kancionálu. Připravoval však mnohé textově, aby vyhovovaly po stránce dogmatické. I když v převzetí kališnických a bratrských písní tkvěl nemálo prvek propagační, přece zůstane Šteyerovou zásluhou, že zachránil český písníový poklad před zkázou, která mu hrozila od podobných živlů, jako byl na př. jesuita Ant. Koniáš. Jeho Cytara Nového zákona, tištěná r. 1727 v Hradci Králové a během 35 let ještě dvakrát, je kromě starších přejatých písní odstrašujícím příkladem především po stránce textové. Nemožné jsou jeho vlastní písně o světcích a jejich mukách, o posledním soudu a smrti. Co říci na př. o Písní o mukách pekelných, v níž se líčí, jak ďáblové, černější než krkavci a rohatí jak býci „smaží, pekou, vaří v pánvích, kotlích“ nehodné duše? Nebo když v Písní o smrti líčí hrůzným způsobem rozklad mrtvol, ač začal dětsky idylickým loučením se světem plného vůně a jasu? I Koniáš zná jablíčka, kvítečka, slavičky, stehlíčky, i u něho hrdličky cukrují. Tato sladká a mazlivá poesie písní má obdobu a snad i předlohu v německé sbírce Friedricha Speea Trutznachtigall z roku 1649, přeložené do češtiny Felixem Kadlinským s barokním titulem „Zdoroslaviček v kratochvilném háječku postavený“ r. 1665 a r. 1726.

(Pokračování)

Dr Jan Němeček

ZDISLAVA Z KŘÍŽANOVA, PANÍ SVATÉHO ŽIVOTA

Ve své knize „Dějiny Žďaru nad Sázavou I, 1257—1617“ (Havlíčkův Brod 1956) věnovali autoři Metoděj Zemek a Antonín Bartušek velkou pozornost kastelánu na Veveří a brněnskému purkrabímu, panu Přibyslavu z Křižanova (zemř. r. 1251) a jeho manželce Sibyle (zemř. r. 1262), spojenými úzce se vznikem žaárského cisterciáckého konventu (např. na str. 26 až 27, 34—36). Jak pan Přibyslav, tak i paní Sibyla, přišla do Čech s dvorem královny Kunhuty, choti Václava I., patřili k významným osobnostem tehdejší Moravy, kde udržovali přátelské styky, např. s brněnskými minority (v jejich kostele sv. Janů byl pan Přibyslav pohřben) nebo s johanity, o jejichž špitálu u sv. Ducha v Brně se pečlivě starali. Z jejich dětí (čtyř dcer a jednoho syna) se stala významnou historickou osobností jejich prvorozená dcera Zdislava (zemř. r. 1252), provdaná za pana Havla z Lemberka na Jablonném a členka Voje Kristova (Militia Christi) dominikánského řádu.

Blahoslavené Zdislavě je věnována již rozsáhlá literatura i ikonografie. V poslední době došlo k několika významným objevům, doplňujícím naše poznatky o ní i o jejích rodičích. Je to především zjištění znaku pana Přibyslava z Křižanova a tedy i rodného znaku bl. Zdislavy, ztotožňovaného předtím mylně se znakem Jana z Bratčic, rodů z Lomnice, Meziříčí, Tasova, Skuhrova, Křižanova, Mostic, Ejvan, Měšic, Rájce a z Obřan. V odborné heraldické i místopisné literatuře se uplatňoval názor, že tímto erbem byla ve stříbrném poli černé orlí křídlo o sedmi perutích se stříbrným perizoniem. Tak soudili např. V Král (Heraldika, r. 1900, str. 106, 267, 344), J. Pilnáček (Staromoravští rodové, r. 1926, str. 440 až 441) a Aug. Kratochvíl (Vel.-Meziříčský okres, Vlastivěda moravská, č. 41, Brno 1907, str. 229, obr. 46). Podobně historik J. V. Šimák (ČCH, XXXVIII, 1932, str. 108) a V. Novotný (České dějiny I/4, 1937, str. 449).

Znak pana Přibyslava byl však ve skutečnosti úplně jiný. Byl jím v podlouhlém štítě kříž s opisem Sigillum Přibislaw de Crissanow. Takového znaku používal pan Přibyslav též na pečeti, zhotovené z přírodního vosku, která bývala na listiny upevňována hedvábnými šňůrami červené a modrošedé barvy.

Tuto okolnost známe z vidimusu veřejného notáře Václava, vydaného 22. listopadu 1416 v konventě cisterciáček na Starém Brně na žádost kněží johanitského řádu, brněnského komtura Fr. Havla a tamního faráře Fr. Matěje. Do vidimusu byly pojaty tři starší listiny, totiž papeže Řehoře IX. ze dne 17. května 1240, pana Přibyslava z Křižanova z 30. prosince 1239 a olomouckého biskupa Roberta ze 4. července 1240. Listiny jsou ve vzájemné souvislosti a týkají se hojného obdarování johanitského špitálu v Brně panem Přibyslavem a paní Sibylou, mezi něž náleželo věnování kostela v Křižanově (nyní okres Velké Meziříčí), desátky ze všech vesnic, darování vsí Lúčky (později zanikly) a Radomilice (nyní Radenice, okres Velké Meziříčí) i desátky z vesnice Starovic (nyní okres Hustopeče).

Listiny, které otiskl s některými odchylkami Antonín Boček v edici „Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae“ (II: č. 315, str. 366; č. 309, str. 358—359; č. 320, str. 370—371), se dochovaly v onom vidimusu, jehož originál je součástí archivu českého velkopřevorství maltézského řádu, uloženého ve Státním ústředním archivu v Praze (listina sign. L IV — RM — G XXVIII — 42). Z vidimusu si pořídil opisy po prvé A. Boček; dochovaly se ve Státním archivu v Brně, fond Bočkova sbírka (číslo 3100, 3099, 3101). Listina pana Přibyslava, při níž je popsán jeho znak i pečeť, byla dříve považována za Bočkův padělek. Ze listina skutečně existuje, ukázal prof. dr. Jindřich Šebánek v pojednání „Moderní padělků

v moravském diplomatě Bočkově do r. 1306“ (Časopis Matice moravské 60, 1936, str. 492—493).

Táž listina je dochována v opise ještě s opisy jiného písemného materiálu brněnských johanitů v notářském instrumentě veřejného notáře Jakuba z Brna, vzniklém po 11. červenci 1393 a zachovaném jako rotulus v Bočkově sbírce (č. 3116) ve Státním archivu v Brně (srv. Jaroslav Vodička, Nově objevený pramen Bočkova Moravského kodexu, Časopis Matice moravské 71, 1952, str. 164—168). I když bývá listina pana Přibyslava z Křižanova pokládána někdy za falešnou a vzniklou až po r. 1239 (J. Vodička ve své netištěné disertační práci; srv. Jind. Šebánek—Sáša Dušková, Česká listina doby přemyslovské, Sborník archivních prací, VI, 1956, str. 175, pozn. 44), jistě její potvrzení obsahuje zprávy o skutečném stavu. Podobně také popis pečeti pana Přibyslava v ní obsažený je popisem pečeti v té době dobře známé a kdysi existující v originále.

Zjištěním znaku pana Přibyslava a tedy i bl. Zdislavy, nazývané našimi velikými historiky Zdislavou z Křižanova (např. A. Sedláček, Ottův slovník naučný, 1900, XV, str. 836; Josef Pekař, Svatováclavský sborník, 1934, str. 26; V. Novotný, České dějiny I/4, 1937, str. 437; také Zdeněk Kristen v poznámkách k edici Nejstarší české rýmované kroniky tak řečeného Dalimila, 1958, str. 288), se stala nepodloženou vžitá barokní tradice, nazývající naši svčtici Zdislavou z rodu Berků z Dubé (Zdislava Berkiana), který měl ve znaku dvě ostrve přes sebe položené. A také se stala nesprávnou domněnka inž. dr. Viktora Kotrby o panu Havlovi a paní Zdislavě jako zakladatelích konventu cisterciáček v Sezemcích u Pardubic. Tohoto znalce gotických architektur uvedly v omyl svorníky v postranní kapli sezemického farního kostela N. Trojice, z nichž jeden představuje lva a druhý sedmiperutné orlí křídlo, až dosud mylně připisované jako rodový erb panu Přibyslavovi (srv. V. Kotrba, Sezemice, Poklady umění v Čechách a na Moravě, sv. 61, 1941).

Naopak zase je možné spojit s bl. Zdislavou z Křižanova a s jejím manželem Havlem z Lemberka kostel Povýšení sv. Kříže v městyse Levíně u Ústěku (okres Litoměřice), jehož hlavní oltář má ve své zadní stěně zazděn svorník s šelmou v běhu, zvanou odedávna „levínský kocour“. Otázce, která má též již svou literaturu, věnoval opět v r. 1953 zájem F. V. Mareš, když v časopise pro slovanskou filologii Slavia (r. 22, sešit 2—3, str. 473—483) se pokoušel o vysvětlení významu osmi písmen, roztroušených kolem šelmy. Došel k závěru, že jde o cyrilský nápis, znamenající Ježíš Kristus vítěz. Protože rozmístění písmen okolo šelmy, jež představuje lva, je zhruba křížové, lze se právem domnívat, že levínský reliéf je v přímé souvislosti s titulem kostela a západním oficiem svátku Povýšení sv. Kříže (v I. nešporách jako součást třetí antifyony se čte toho dne úryvek ze Zjevení sv. Jana 5, 5: „Ecce crucem Domini, fugite, partes adversae, vicit leo de tribu Juda, radix David, alleluja!“). Lev je symbolem Ježíše Krista a vyskytuje se v tom smyslu pouze na tomto jediném místě Písma svatého.

Ke svému výkladu připojuje F. V. Mareš mínění (str. 482, pozn. 39), že druhý inspirační popud k zobrazení lva mohlo dát jméno osady nebo jejího zakladatele. Možnou souhlasit s míněním M. Koláře (Československá heraldika, vydal r. 1902 A. Sedláček, str. 41), že jde o lvici markvartickou; v tom případě tedy je tu spojitost s panem Havlem z Lemberka, majícím ve znaku krácející lvici, a paní Zdislavou z Křižanova, jeho manželkou, jejíž rodový znak byl kříž. Snad je to upomínka na vítězství pana Havla u Mostu v listopadu 1248, kdy porazil odbojného Přemysla, jsa věrný králi Václavu I. A cyrilský text může být projevem jeho paní Zdislavy k východní liturgii, jež byla pravděpodobně vlastní její matce, paní Sibyle, pocházející z krajín jihovýchodní Evropy.

Druhým významným objevem, doplňujícím naše vědomosti o paní Zdislavě z Křižanova, je zjištění dosud neznámých souvislostí s úctou k ní. Je to především slavná

kanonisace polského Hyacinta r. 1594, která jistě podnítila české dominikány, mezi nimiž byli i Poláci, tehdy u nás vypomáhající dosti početně, aby byl i paní Zdislavě věnován zájem na patřičných místech. Tak již roku 1596 byl v době převorátu P. Dominika Stallhofera obnoven v Jablonném její náhrobek. Bartoloměj Riemer, děkan a farář v Kadani zmiňuje se o bl. Zdislavě jako „o blažené paní a zakladatelce kláštera u sv. Vavřince, kde je pochována“ v dopise dne 23. března 1599 pražskému arcibiskupovi Zbyňku Berkovi, který podnikl první kroky k její kanonisaci (Sněmy české od léta 1526, IX, Praha 1897, str. 637). Roku 1602 napsal na ni oslavný hymnus Jiří Pontán z Breitenberka ve svém díle *Hymnorum sacrorum de Beatissima Virgine Maria et S. Patronis S. R. Bohemiae libri tres*. A týž autor pojednal o ní roku 1608 ve spise *Bohemia pia* znovu (srv. J. V. Šimáček, ČČH 1932, str. 102nn., podle kterého Pontán čerpal legendu o blažené Zdislavě z neznámého pramene). Před r. 1596 nenacházíme zatím o bl. Zdislavě v literatuře zmínky, která by překlenula mezeru ke zdislavským pramenům z počátku 14. století. Je překvapující, že W. Hamburger ve svém spise „*Medicinische Topografie und Geschichte... Lämber und... Gabel*“ z r. 1837 napsal, že se paní Zdislavou a jejím manželem Havlem zabýval v kterémsi spise Aeneáš Sylvius, pozdější papež Pius II. Avšak pro Hamburgerovo tvrzení V. Novotný nenašel dokladu (České dějiny, I/3, 1928, str. 967). Podaří-li se badatelům objevit nějaké prameny o této věci z 15. a 16. století, bude to veliký přínos pro zdislavologii.

Když se r. 1713 konala beatifikace slezského Česlava, byl dán českým dominikánům, k jejichž provincii bylo r. 1708 připojeno devět slezských konventů, odloučených od polské provincie (toto spojení trvalo jen do r. 1754), nový popud, aby vyvinuli další úsilí o církevní oslavení zakladatelky svého jablonského kláštera, paní Zdislavy. Stavba pompésního chrámu nad jejím hrobem v Jablonném a hojnější literární zdislavská zpracování jsou dokladem úsilí o její glorifikaci.

A tak třetí skutečností, jež přispívá k důkladnější znalosti paní Zdislavy z Křižanova, je objevení dosud neznámé zdislavské literatury z této doby. Byl nalezen životopis paní Zdislavy z roku 1709, napsaný neznámým knězem kazatelského řádu, vytištěný v Praze u Vojtěcha Jiřího Koniáše a nazvaný „*Böhmische Kleynod*“. Knížka o 126 stranách, mající před titulem mědirytinu bl. Zdislavy od Augustina Neureutera, byla věnována, jak čteme na začátku, hraběnce Františce Rosalii Kinské-Berkové, na jejíž náklad byla budována barokní stavba jablonského chrámu nad hrobem bl. Zdislavy. Sestra této hraběnky byla Anna Eleonora od Nejsv. Trojice hr. Berková (zemř. 1726), představená konventu voršilek na Hradčanech v Praze, v jejímž řeholním domě byl velký zájem o bl. paní Zdislavu. Svěťice byla tehdy všeobecně pokládána (ovšem mylně, jak jsme řekli) za členku rodu Berků z Dubé. Svou úctu k bl. Zdislavě vyjádřily hradčanské voršilky jednak zhotovením parament pro jablonský chrám, jednak tím, že zařadily do své knihovny onen životopis z r. 1709 (knih, tvořící dříve součást knihovny pražských voršilek, je nyní v deponátu na Státním zámku Lemberku).

Ve strahovské knihovně byl objeven další životopis bl. Zdislavy z r. 1716, rovněž od neznámého autora. Knížka, vytištěná u arcibiskupského knihtiskaře Wolfganga Wirckharta v Praze, o 24 stranách s připojenou dlouhou modlitbou k bl. Zdislavě (je to parafráze modlitby bl. Jordána k sv. Otcí Dominiku), má název „*Böhmische Ehren-Blühe*“.

Zjištěním obou knih se dostal nejvíce známý životopis bl. Zdislavy z r. 1725, pokládán dosud za první samostatnou práci o svěťici, časově na třetí místo. Napsal jej pražský dominikán P. Reginald Braun a vydal se svým věnováním jablonský převor P. Jiří Schmidt v Kolíně nad Rýnem. Je to spis o názvu „*Schutz und Gnadenvolles Heiligthum der löblichen Böhmischen Granitz-Stadt Jahbel*“.

Historikové, píšící o bl. paní Zdislavě, životopisy z r. 1709 a 1716 neuvádějí (např. W. Vostry v kritické zdislavské studii „*Die selige Zdislava von Gabel. Die Quellen ihrer Geschichte und ihrer Legende. Deutsch Gabel in tausend-*

jähriger Vergangenheit“, D. Gabel, 1926, str. 15—19), poněvadž je neznali. Docent dr. Zdeněk Kalista, který napsal nejhodnotnější dílo o paní Zdislavě (Blahoslavená Zdislava, 1941, Dominikánská edice Krystal, Olomouc), její životopis z r. 1716 neznal a knihu z r. 1709 v rukou zřejmě neměl, poněvadž ji cituje (uvedené dílo str. 147, pozn. 12) latinským názvem, jak ji uvádějí jen sumárně Akta beatifikačního procesu (Řím 1907, str. 386), a nedopadením mylně napsal, že tato kniha z r. 1709 není než slovním přetiskem spisu Braunova z r. 1725 (uvedená pozn. 12 na str. 147). A. Svatoš pokládal rovněž, nesprávně životopis bl. Zdislavy od Reginalda Brauna za první (Bl. Zdislava, Olomouc 1948, str. 160). A přece životopis z r. 1725 je v podstatě rozšířená práce z r. 1709, ba je oprávněná domněnka, že P. Reginald Braun je autorem obou spisů. Tak jako životopisy z r. 1709 a 1716 vznikly pod dojmem beatifikace Česlavovy, životopis z r. 1725 byl vyvolán dojmy a přáními, vzniklými v době, kdy byla připravována kanonisace svěťce z Nepomuku.

Kromě dvou uvedených životopisů paní Zdislavy, kterými je „Český klenot“ a „Český výkvět slávy“, došlo k nalezení tří drobných tisků a jednoho dopisu. Je to osmerkový dvojlist „*Kurzer Begriff des Lebens und Todts der seligen Zdislae*“ (tištěno v první polovici 18. stol. u Jana Karla Laubeho v Litoměřicích). Dále dvojlist téhož formátu s rytinkou bl. Zdislavy od Kašpara Plutha a krátkým životopisem a modlitbou k bl. Zdislavě (vytiskl v druhé polovici 18. stol. Ant. Hladký v Praze; dvojlist uložen v Městském muzeu v Praze, sign. ad/P—Q). Třetí zdislavský tisk je rovněž osmerkový dvojlist s rytinkou bl. Zdislavy od Götze a Klaubera. Připojená modlitba má vztah k obrázku. Vytištěno asi v první polovině 18. stol., místo tisku neznámé.

Objevený dopis jablonského dominikána P. Angela Freislebena želivskému opatu Antonínu Danielovi Schindlerovi (zemř. 9. června 1754), rodáku z Jablonného (nyní Jablonné v Podještědí), z 13. května 1740 a pojednávající o kultu bl. Zdislavy (opat Schindler byl jejím velkým ctitelem), je nyní uložen ve Státním archivu v Telči (fond Premonstráti v Želivě).

Třeba ještě zdůraznit, že se konvent jablonských bratří kazatelů, založený v polovině 13. stol. paní Zdislavou z Křižanova a jejím manželem panem Havlem z Lemberka, řadil v 14. stol. mezi kláštery bohaté na knihy, jako byly u nás kláštery Břevnov, Strahov, Svátá Dobrotivá, Zlatá Koruna, Zbraslav, Sedlec a klášter sv. Tomáše na Malé Straně v Praze (srv. Rudolf Wolkman, Böhmens Anteil an der deutschen Literatur, 1894, III, str. 62; Allgem. Literatur. Anzeiger 1797, No. 24, str. 256; Vogel, Liter. Europ. Bibl., 133; Jan K. Vyskočil, Arnošt z Pardubic a jeho doba, Praha 1947, str. 434, 648). Za husitských bouří ukryl jablonský převor Štěpán část knihovny a jiný majetek v komendě johanitského řádu v Žitavě. Dne 17. listopadu 1431 nový převor Petr Henkl odvezl knihy, obrazy a jiné vzácnosti opět do Jablonného (srv. A. Frinta a H. Rokyta, Žitavsko v českých dějinách, Praha 1947, str. 67). Možno právem předpokládat, že ve velké knihovně konventu u sv. Vavřince v Jablonném v severních Čechách byly také rukopisné práce o paní Zdislavě z Křižanova, ba snad že tam byla i její středověká legenda. Nepřízeň času a častých válečných bouří a požárů však tyto památky zničila.

Že i zahraniční vědecké ústavy mají materiál o bl. paní Zdislavě, dokazuje Letopis žďárský větší (Chronica domus Sarensis), objevený r. 1854 v Universitní knihovně ve Vratislavi prof. dr. Richardem Roepellem. Nebo dva polské životopisy z počátku 20. století: Krótki rys życia bl. Zdzisławy. Tłum. z franc. (Kraków 1908) a X. J. M. Zatiokiewicz T. J., Bl. Zdzisława (Kraków 1910).

Všechny tyto zmíněné literární dokumenty doplňují a dokreslují historický obraz života Zdislavy z Křižanova, paní svatého života a hradní paní na Lemberku a Jablonném, zachycený již v nejstarších středověkých zprávách, totiž v Letopise žďárském větším (vydal Jos. Emler, přeložil Josef Truhlář, Prameny dějin českých II, 1874, str. 521—550) a v Rýmované kronice české tak řečeného Dalimila (vydal Josef Jireček, Prameny dějin českých, III, 1882; nejnovější Akademie věd v Praze r. 1958).

Dr. Josef Svátek

KOMUNITY ŘEHOVNÍ A JENŠTEJN

Jenštejn projevil zcela mimořádný zájem o klášter roudnických augustiniánů - kanovníků, založený r. 1333 avignonským křesťanstvím ovlivněným Janem IV. z Dražic. Jen stručně možno říci, že k dějinám tohoto církevního institutu máme poměrně bohatství zpráv dosud snad k syntetickému vypsání jeho osudů nepoužitých. Je to nekrolog kláštera zachovaný v rukopise děčínské knihovny (B 18) s vypsáním o jeho založení, diplomatů, statuta (olomoucká studij. knih. II, 72), mnoho rukopisů v knihovně pražské kapituly, universitní i jinde, z nichž možno leccos pro dějiny kláštera vyčíst a řádový visitační protokol z r. 1398. To vše nám dovoluje si vytvořit dostatečnou představu o jeho necelé století trvající existenci a působnosti.

Osazenstvo kláštera nebylo příliš četné, snad osm, nejvýše dvanáct řeholníků. Vlivem zakladatele Jana z Dražic se mnozí uplatňovali značně kulturně, jak nasvědčují např. zprávy nekrologia o písařích, což by potvrzovalo Friedlovu domněnku, že v Roudnici byla umělecká iluminátorská skriptor. Žilo se tam také intensivním duchovním životem, o čemž zase svědčí počínání Jenštejnova, zvolivšího si duchovního rádce právě z řad roudnických augustiniánů. Bylť přesvědčen, že mezi řeholníky jsou „muži velice moudří“. Probošt mu přidělil mnicha Petra, který se sám nazývá Clarificator. Petr byl vzorným řeholníkem, nezakládajícím si nijak na uznání, kterého se mu tím dostalo. Meškal často v přítomnosti arcibiskupově, přitom však nepřestal toužit po tichém kontemplativním životě ve společenství malého klášterního kolektivu. Jenštejn to na něm často pozoroval, neboť když byl určen za jeho kaplana proboštem Mikulášem, přijal Petr toto rozhodnutí „s duší bolnou“. Brzy po tomto jmenování se stal Petr asi převorem a byl autorem svého prvního sborníku asketicko-theologických úvah, zvaného *Dietarius*. Spis, chovaný v rukopise archivu města Krakova a v treboňském kodexu A 5 s titulem „*Dietarius observantiae regularis*“, pochází z bývalého augustiniánského kláštera v Kažiměři v krakovském předměstí. Dům byl asi ve styku s Roudnicí, kde působil převor Petr. *Dietarius*, vzniklý někdy před únorem r. 1383, prý napsán na Jenštejnovu žádost. Jeho obsahem je důkladné poučení novice vstupujícího do kláštera augustiniánů. Asi v téže době napsal Petr *Compendium honestae vitae* a *Epistola Petri Rudnicensis missa in Geyersberg*, kromě kratšího asketického návodu na šesti stránkách, vše v rukopise pražské kapit. knihovny D 57. Oba traktáty zaujímající umělým slohem, kterým se autor snaží vyrovnat se s Jenštejnovým literárním vkusem (pouhý Petrův list někdy z r. 1382 nazývá Jenštejn „slohu půvabného a závažného obsahu“, který zahání jeho „planý strach“), jsou důležitým příspěvkem k poznání duchovní, náboženské i politické atmosféry posledních desítek XIV. stol. Rukopis D 57 je literárním útvar, který svým charakterem i se sedmi traktáty Husovými možno označit za augustiniánský pro autorství Petrovo i mnoho míst ze sv. Augustina. O autoru těchto duchovních pojednání Petrovi lze ještě dodat, že přežil svého učelivého a po dokonalosti toužícího hierarchického žaka o deset let. Zprávy, které o něm máme z období 1398–1406, nám ho představují jako zasloužilého horlitele o reformu v klášteřích v duchu odstoupivšího Jenštejna ve spolupráci se Zbyňkem z Hasenburka. Rokem 1406 zanikají o něm všechny zprávy. Převor Petr se těšil u arcibiskupa doporučení jeho modlitbám veliké vážnosti. Sám s příkladnou řeholnickou pokorou — nazývá se převorem nehodným — to také v listě k Jenštejnovi doznává: „Ač nejposlednější, byl jsem přijat, za zcela zvláštního Vašeho přítele.“

V kratším útěšném návodu téhož kodexu D 57 (98 A až 100 B) asketického obsahu není sice uveden autor, ale z mnohých vnitřních známek lze také soudit na převora Petra. V *Compendiu* i *Epistule* spisovatel připomíná Jenštejnovi, že přílišná askese škodí a je dokonce na úkor duchovního života. I odtud se dovidáme, co je známo z životopisu v *Pramenech děj. českých*, že totiž Jenštejn (podobně jako Karel IV. v kapli sv. Kateřiny na Karlštejně, Balduin, arcibiskup trevírský aj.) měl kobku,

kterou nazval kartusí a v níž se podroboval tuhým skutkům pokání a abnegace. Při jídle si dával čist duchovní pojednání, aby s tělem současně silil i duši. Z nedostatků jeho povahy se naráží jen na netrpělivost až vznětlivost, která mohla být vyvolána nebo stupňována stálým duševním napětím. Tou si Jenštejn podle autora škodí na dobré pověsti a pohoršuje své okolí. Snad jejímu rozbušení napomáhaly jeho trvalé neúspěchy, v nichž ho mnozí opouštěli a z přátel se stávali nepřátelé. Situace byla pro něho zvlášť kritická v konfliktech s kapitulou (boj za Urbana, za vyšší mravní úroveň kapitulářů a kléru vůbec, majetkové spory atd.), s kurií, nechápající jeho úsilí a nemající pro ně ani přibližného ocenění i s nunciem Mafiolem, který proti němu pobuřoval duchovenstvo a vůbec si počínal zálučně. Připadal si, že je vydán „v opovržení a potupu lidu“. Měl tedy převor vskutku hodné důvody k tomu, aby podle svých sil svého vynikajícího svěřence těšil. Nepostrádá zajímavosti, že muze tak asketicky vyspělého vybízel k ještě větší lásce chudoby: „Chudobu a všechn nedostatek z lásky ke Kristu kéž Jan miluje, používá jen toho nejpotřebnějšího a snaží se v tom připodobnit se Kristu.“ V *Compendiu* (77–89) vymezuje spisovatel v základních rysech správné používání rozumu, vůle i paměti. Pobízí k pevnosti ducha, vždyť Jan je kormidelníkem, řídícím loď metropole. Vůdce duší má ve všem hledat duchovní prospěch, nejen ovšem pro sebe, nýbrž i pro duše sobě svěřené. Nade vše mu budiž blaho lidu: „Vyjdi ven, zkoumej stav stáde sobě svěřeného. Nelekej se žádného prostředku k záchraně duší; jim věnuj všechnu péči, všechn majetek, třeba i sama sebe. Tak vykonáš víc, než kdybys křísil mrtvé!“ Znovu Petr uctivě prohlašuje, že nechce poučovat arcibiskupa, toliko povzbuzovat Jana. V závěru účinných exhortací se odvolává na práci svého spolubratra Richarda, autora úvahy *De contemplatione*, v níž akcentuje význam citu v duchovní vitě. Je třeba více pokory než rozumového přemítání, více touhy než důkazů, více modlitby než diskuse.

Konečně traktát nadepsaný *Epistula* (89 B–92 B) je dalším literárním plodem převorovým s exhortativní tendencí. Vznikla zase nejpíše na prosby těžce zápasícího Jenštejna a snaží se ho ze všech možných hledisek utvrdit ve statečnosti, stálosti a vytrvalosti, přičemž mu ukazuje záslušnost jeho úřadu. Ať jen na něho doléhá krupobytí zloby, blesky násilností zasáhnou jen potud, pokud Bůh dopustí. „A je-li Bůh s vámi, kdo proti vám? Proto všechny své útrapy svěřujte Bohu.“ Stálé zkoušky jsou nejlepším svědectvím Boží přízně. Autor přirovnává pozemské útrapy k divokým šelmám: medvědům, vlkům, vychytralým liškám, které „v temnotách noci“ pozemských zkoušek se spojily, aby škodily. Nelze radit, aby Jenštejn před nimi prchal (byla by to zrada nad svěřeným stádcem), nelze proti nim povstat násilím, neboť by se vystavoval krvavým represáliím. Nutno stále pamatovat na vznešenost biskupského úřadu, o němž sv. Augustin praví, že nad něj není nic pracnějšího, nic nebezpečnějšího, ale také nic blažnějšího. Konečně se doporučuje Jenštejnovi moudrost. Ze tří dosavadních arcibiskupů kéž je Jan nejmoudřejší a proto ať si jen všimá Arnošta. Také ten působil za nemálo pohnutých dob, a přece s obdivuhodnou moudrostí řídil svěřenou lodičku církve české. Nehledal však posilu a poučení jen v knihách, nýbrž se opíral o pomoc a radu mužů, „jak vím z vyprávění Vám oddaného otce Mikuláše“.

Později zase (r. 1393) Roudničtí potřebují Jenštejnovu intervence, který se jich už v r. 1381 zastal proti arcibiskupu Pavlu z Janovic, v jakési hmotné záležitosti, „jsouce stížení velkým bolem“. Rádi by se těšili z jeho přítomnosti, ale je vzdálen. Šlo o kritický rok 1393, osudný neuváženým vystoupením královým vůči celé arcibiskupské pražské kurií. Posel, jemuž ať Jenštejn plně důvěřuje, neboť to je jeho notář osvědčený Boreš, má vylíčit starosti roudnických konventuálů. Jenštejn se skutečně klášteru nezpronevěřil. Zachoval mu svou oddanost a vděčnost za všechnu lačně i vděčně přijímanou duchovní útěchu. Poctil jaksi Roudnici nařízením, aby se jejími statuty řídily všechny augustiniánské kláštery v Čechách

a na Moravě. (Tam proslul jako reformní kazatel a autor postily závislé na Waldhauserovi a Miličovi šternberský probošt Bedřich.) Visitaci všech klášterů této denominace nařídil ještě před abdikací a pověřil jí roudnického převora Petra. Visitátor — jak potvrzuje r. 1398 nástupce Jenštejnův Olbram — neshledal nikde nic „mimořádného, pohoršlivého nebo bludného“. Vybízí jen všeobecně k zachovávaní chudoby, k zavedení účetnictví, dodržování klauzury, používání jednotného řeholního roucha a k šetření liturgických pravidel podle roudnických norem, hlavně ve zpěvu a recitaci hodin.

Zcela jiného druhu byl Jenštejnův poměr k cisterciákům. S nimi se dostal nedlouho po převzetí arcibiskupství z neznámých příčin do konfliktu. Snad ho odmítali jako visitátora řádových domů. Spor se projednával patrně koncem r. 1380 nebo počátkem následujícího roku. Borešovy návrhy, jak proti cisterciákům postupovat, Jenštejn schvaloval. V říjnu r. 1381 jsou však papežským rozhodnutím Jenštejnovy počiny týkající se řádu, na žádost všech cisterciáckých opatů v Čechách a na Moravě, prohlášeny za neplatné. Autoritativní výroky Jenštejnovy, který „tvrdí, že je rozeným legátem v celé české provincii“, jak dokument ironicky dovozuje, vznesené proti řádovým opatům, hlavně proti zbraslavskému Janovi, postrádají platnosti, neboť nemá nad nimi jurisdikce. [Stojí za povšimnutí, že Václav IV. je právě cisterciákům zvlášť nakloněn, viz donace a výhody v „Listech kláštera zbraslavského, vydaných Tadrů. Po vraždě Jana z Pomuk a přechodném smíření s Jenštejnem r. 1393, meškal Václav IV. ve zbraslavském klášteře.] Horlivý arcibiskup, obhájce Urbanův na život a na smrt, byl tímto rozhodnutím hned na počátku svého arcibiskupátu těžce prestižně kompromitován. V listě k Urbanovi, po publikaci jeho buly, kromě jiných výtek vyvolaných nemilosrdným a bezohledným papežovým počínáním, se zastavuje nad jednáním cisterciáků. „Podpoření nepřáteli, utekli se k Vaším nohám a přednesli proti mně mnohé obžaloby. Zničili mou dobrou pověst, takže jste se rozpálil hněvem proti mně a potvrdil, že nemám nad nimi jurisdikce...“ Nejhuře se Jenštejna dotklo, že záležitost mezi ním a řádem měl vyřešit „jakýsi biskup (Petr Jelitio!), který přechovává vyšehradského děkana Konráda“, postiženého klatbou z nařízení téhož Urbana. Tato anomálie snad byla časem nějak napravena. V r. 1394 sekvestruje Jenštejn majetek kláštera cisterciáků ve Sv. Kouně za sporu této korporace s vyšehradským děkanem.

Mezi jednotlivými členy řádu měl však Jenštejn své horlivé ctitele a obdivovatele, jak nasvědčuje list bratra Jošta ze zbraslavského kláštera (knihovna pražské kapit. D 72). Tento literární projev určený Jenštejnovi, „zářícímu světlu mezi preláty“, byl snad napsán po publikaci pokořujícího Urbanova rozhodnutí, protože jeho obsahem je rozvláčnými slovy doporučována pokora. Autor, jsoucí literární zdatností daleko za roudnickým Petrem, chce dokázat, že pokorný je zároveň moudrý, kdo ztrácí pokoru, ztrácí prý všechny ostatní ctnosti. Je ovšem s podivem, že Jošt apostrofuje takto muže, o němž bylo známo, že pohrdá vším, co tento pozemský svět uctívá: chválou, osobním prospěchem, výhodami, slávou apod. Snad tím chtěl autor arcibiskupovo rozhořčení nad postupem cisterciáckých opatů mírnit, snad šlo o použití náhodného schématu významného jen svou dedikací.

Také s dominikány měl arcibiskup styky více než dobré. Z jejich řad uvádí historie dokonce dva vynikající členy, kteří jsou z nejbližšího kruhu Jenštejnových přátel a poradců. Není také divu, když víme, že ho dříve přátelství vázalo s jejich generálem a v určité časové fázi současně s papežským nunciem, Raymundem z Capue. Ten jmenoval pro české kláštery za inspekce a reformními účely svým zástupcem Mikuláše Bicepse, muže po všech stránkách významného. Hus ho nazývá „nejbystřejším argumentátorem“. Jenštejn zase chválí jeho velikou zbožnost, bystrý rozum a znalosti s mnohými ctnostmi. Torso jeho literární práce (ještě v r. 1420 měla knihovna pražské univ. koleje tři exempláře jeho spisů) zachycují dva kodexy, jeden kapitulní (C XIX) a druhý universitní (G A IV). Biceps byl znám akademickým universitním kruhům jako jeden z nejlepších theologů své doby. Jeho

paměť však zanikla za bouřlivých událostí příštího věku, který přerušil akademické tradice Karlovy éry úplně. Z listu Jenštejnova, je-li určen Bicepsovi, je zřejmo, že si ho neobyčejně vážil, i když si odmyslíme značnou dávku humanistické stylové přexponovanosti. Obdivuje se jako literát hloubce jeho slohu a neodvažuje se s ním v tomhle ohledu ani měřit. Biceps na povznesení řádu vykonal mnoho a jistě by reformu dokončil, kdyby ho v nejpších letech nepřekvapila smrt. Po večeri u arcibiskupa, kdy „všichni (byl tam ještě kartusian Vojtěch a dominikán Jan) byli nemocní několik dní“, mistr Biceps, „jsa epidemickou nemocí těžce raněn“ po dvou dnech zemřel, snad někdy počátkem r. 1390.

Pro pochopení reformně zaujatého Jenštejna je zvlášť zajímavé jeho přátelství s dalším renomovaným dominikánem Jindřichem Bitterfeldem, snad německého původu. Týž zanechal řadu spisů svědčících o jeho plodné činnosti, proslulosti a značných stycích (psal i pro polskou královnu Hedviku). S jeho jménem je spojován traktát o odpustcích milostivého léta, ovlivňující značně myšlenkové proudy reformního hnutí a jeho literatury. Kromě toho je známo jeho pojednání proti symonii a zneužívání odpustků. Zaujal také štanovisko vůči milostivému létu, vypsánému ve finanční prospěch králův. Tesním pozdější české reformace se přiblížil kladným názorem na časté přijímání laiků. Na konci života se však postavil rozhodně proti přijímání pod obojí způsobou. I v tomto muži nalezl Jenštejn zalíbení. Těšil se na jeho návštěvu, kterou již po resignaci na Helfenburce byl tak zaujat, že vycházejí mu vstříc, přehlídl neschůdnost jakési pavlače a pádem se octl v nebezpečí života. Za návštěvy se jistě ventilovaly současně, hlavně ovšem nábožensko-církevní problémy a učený, pro reformu zánícený řeholník nebyl asi ve svých pokrokových názorech metropolitou odmítnut. Ještě v r. 1395 se Jenštejnovi papežským rozhodnutím dovoluje darovati dominikánům pozemek, aby si na něm vystavěli dům s kostelem.

Ve zmíněném nekrologu roudnického kláštera (chovaném kdysi v děčínské knihovně, nová sign. 101/I) je plno zmínek o zajímavém duchovním založení (Janem Lucemburským ve spolupráci s Karlem IV. a strýcem Baldunem, arcibiskupem trevírským) pražském, totiž o smíchovské kartuzii, zv. Zahradou sv. Maří. Jenštejna k této duchovní řeholní rodině poutalo mnoho zájmů. Celým svým asketicko-mystickým založením, které mu připravilo v rušném životě středověkého preláta mnoho nesnází, se sklonil ke způsobu života kartuziánských mnichů. Vždyť na svém roudnickém sídle si dal na stěnu kterési komnaty malířsky zpodobit „život kartuziánský“. V Praze, ve věži své residence (podobně i na Helfenburce) měl kobku, kterou si „oblíbil nazývat kartuzií, cvičiště ctností neslýchaného způsobu“. Pojal kdysi úmysl, asi v návalu malomyslnosti nad mnohými nezdary, vstoupit do kláštera, poslal prý kartuziánského převora Alberta k Urbanovi VI., také příznivci řádu, aby si vy-mohl jeho svolení. Svě sympatie k mnichům projevoval osobním svěcením kartouzských kleriků. Ti chovali k arcibiskupovi obdivnou úctu a osvědčili ji návštěvou jednání převorů, vracejících se z generální kapituly zasedající v Německu. Také tento výjev dal Jenštejn výtvarně zachytit v roudnickém zámku. V r. 1387 zasílá kartuziánům 22 zl. almužny, a ti se mu odvděčují stálou vzpomínkou. Řád ochotně přijímá a propaguje svátek Navštívení, jím založený. Jeho vzorem povzbuzení, podporují smíchovskou kartuzií mnozí čeští preláci. Když se šlechtický synek — snad z Pluhů a z Rabštejna — odhodlává vstoupit do kartouzy, radí se s Jenštejnem. Tak je známa jeho náklonnost k řádu.

Zvlášť přátelské a proto časté byly styky Jenštejnovy s kartuzií za převora Alberta (1382—92), muže arcibiskupovi duchovně velmi blízkého. Především byl on i jeho spolupratři příslušníky Urbanovi odedience. Jako takový se Albert, jehož Jenštejn ve svých spisech několikrát jmenuje, zúčastnil velmi pravděpodobně generální řádové kapituly ve Florencii r. 1389 a snad v té době ho pověřil Jenštejn poselstvím k papeži. Albert byl v přátelském poměru i k roudnickému klášteru. Co však zvlášť oba muže spojovalo, byl jejich mysticko-literární zájem. Albert je totiž pořadatelem sborníku modliteb, nazvaného

Scala coeli (univ. knih. v Praze XIII E 3), který nám umožňuje zcela zvláštní a podrobný pohled do duchovního českého života z II. pol. XIV. stol. Sborník obsahuje skladby obecně rozšířené po celé Evropě, ale i takové, které nelze jinde nalézt, jako modlitby k sv. Václavu a sv. Prokopu, což nasvědčuje tomu, že vznikl v českém prostředí. V čele sborníku je umístěno officium o umučení Páně, jež se zvláštní oblibou recitoval a rozjímal jenštejn. Celé dílo je myšleno jako mimoliturgická pomůcka, nabízející jakousi satisfakci za event. nedbalost vzniklou při recitaci předepsaného officia. V Albertovi

Pražském máme tedy další a významově nikoliv nejmenší postavu v sérii osobností, zakládajících přátelský, kulturně tvořivý okruh jenštejnových spolupracovníků z řad řeholního kléru.

Jenštejn, nábožensko-esteticky fundovaný, hluboce citově žijící intelektuál, nemohl osvědčiti a neosvědčil v praktických střetáních mocensky bouřlivé epochy dostatek chladného rozumu a pevné ruky. Proto neuspěl jako nejvyšší církevní administrativní autorita. Jde o problém, který vždy ani moderní doba nebyla s to uspokojivě vyřešit. (Pokračování.) ThDr. Václav Bartůněk

Kněžská meditace

PRIMA TONSURA

V každém životě jsou pamětihodné dny, na které nikdy nemůžeme zapomenout. Takovými nezapomenutelnými dny v životě každého kněze jsou dny svěcení, které jsme prožívali během svého seminárního života. Proto si v tomto slavném roce desátého výročí našeho kněžského stavovského časopisu v našich meditacích připomeneme všechny stupně svěcení, po kterých jsme ve šťastných letech svého seminárního pobytu vystupovali stále výš až na samý vrchol svatého kněžství.

Tonsura nám otevřela bránu, kterou jsme vstoupili do svatyně stavu duchovního. Aditus ad Ordinis sacramentum jest prima tonsura. Ouvertura šesté svátosti. Praeambula, předhra k jejímu přijetí. Tonsura je památník, který připomíná knězi neustále den svého rozhodnutí vstoupiti do svatyně svatého kněžství. Tonsura má připomenouti knězi, že se odpoutal od marnivosti a ješitnosti a veškerého světského ducha a že chce žít životem světců. V orientální Církvi se udělovala již od konce čtvrtého, v západní Církvi od konce století pátého různým způsobem. Od šestnáctého století se uděluje u světských kněží až dodnes v podobě malého kroužku...

Pontificale Romanum vyžaduje od každého tonsuranta fidelem cultum. Aby Boku věrně sloužil a důstojnou počtu prokazoval. To znamená, že od samých počátků duchovního života má ovládat jeho život a jeho myšlenky ctnost bohoocty, horlivost pro dům Boží a láska ke svaté liturgii. Láska ke svaté liturgii musí doprovázet nejen bohoslovce od tonsury počínaje po celý pobyt v semináři, nýbrž i kněze po celý jeho život. Láska a nadšení pro svatou liturgii předpokládá svědomité studium ritu a bohoslužebných úkonů, liturgických předpisů, velikou opravdovou úctu ke všem bohoslužebným formám. Fidelem cultum. Věrnost jest jedna z nejdůležitějších ctností a povinností duchovního stavu. Abychom se i v pokročilém věku při bohoslužbách řídili přesnými předpisy svaté liturgie — to nám připomíná tonsura.

Tonsurovaný alumnus přestává býti sui juris a stává se příslušníkem stavu duchovního. Od té doby náležíme Bohu. Proto se tonsurant modlí „Dominus pars haereditatis meae...“ Je již apostolus, vyslanec Kristův. Nepůsobí svým vlastním jménem, nýbrž jménem Kristovým. Vyvolený a povoláný ke svatému kněžství: z lidu, pro lid. Ke svatému kněžství povoláný muž se modlí za všechny, pracuje, obětuje pro všechny, přináší pokoj Kristův všem... Stává se novým člověkem.

Proto při oblékání rochety připomíná světicí biskup: „Induat te Dominus novum hominem,“ jenž jest stvořen k obrazu Božímu ve spravedlnosti, svatosti a pravdě. Proto se musí střežiti všeho toho, co by vrhalo špatné světlo na něho a na jeho stav. Proto se bude varovat již jako alumnus, natož pak jako kněz všeho toho, co Codex juris canonici mu zakazuje, nebude chodit do krčm, kde opilci se opíjejí. Jaká hanba, opilý duchovní!

Tonsura, výstřižek v podobě koruny na temeni hlavy, jest symbolem obětí duchovního života, které jsme vzali dobrovolně na sebe! Má nám vždy připomenout trnovou korunu, kterou byl korunován Pán Ježíš. Ale nejen trnové koruny symbolem jest tonsura, nýbrž též symbolem koruny slávy — coronae aeternae gloriae!

Nezapomínejme nikdy, že jsme se tonsurou stali novým člověkem. Člověk nový však má být člověk svatý, prostý veškerého dobrovolného i sebe menšího hříchu, prost bláhových řečí, prost všech světských tužeb, člověk mírumilovný a vždy lidumilný, jakým byl vždy Pán. Jest naplněn vždy vděčností vůči Bohu, jest dítkem světla. Ovoce, které přináší, jsou dobrotivost, spravedlnost a pravda!

P. Karel Sahan

PAPRSKY NA CESTU

K ničemu nesmíme přistupovat jenom jako k povinnosti, ale jenom pro lásku a v lásce. Celý den musí být pramenem živé vody tryskající do věčnosti. Celý den musí být stálým prouděním lásky. Hranicemi mezi tím, kdy měníme to, co právě činíme, abychom dělali něco jiného, musí být jenom hranicemi lásky. Novou písní, naplněnou tichou radostností. Každý okamžik musí být ozvěnou do hlubin Božího milosrdenství, nevyzpytatelného a tajemného jako moře.

Milosrdenství je ta zlatá nit, která musí procházet každým okamžikem, celým životem. V milosrdenství je všechno čisté a čisté jako studnice; milosrdenství je studnice pravdy. Mi-

losrdenství je světlo tohoto života. Udržíme pokoru, sjednocuje s Bohem a rodí se z lásky, neboť k dobrému životu je potřeba jenom dvou věcí: lásky a čistého svědomí. Milosrdenství je zornicí pravdy. Protíná jako meč zlo i dobro.

Nemysleme stále na to, co jsme Bohu dali a dáváme. Pán o tom všem ví lépe než my. Mohlo by se stát, že bychom došli k omylu a tak bude lepší, budeme-li překvapeni na věčnosti, bude-li mít Pán něco, o čem my nevíme.

Všechno na věčnosti se k nám jednou vrátí. To dobré i to zlé. Cena radosti i bolesti...

Je naprosto nutné věřit, že všechno, všechno viděly tiché a sladké oči věčného Otce.

Je zvláštní, velikou milostí pro toho, kdo žije stále u Srdce Kristova, že si zachová po celý život nejenom vlastnosti Syna Božího, ale i přirozenost čistého lidství.

„Neodplácejte zlo zlem, ale odplácejte zlo dobrem...“ Špatnou náladu upřímnou přívětivostí, pohrdavý a nevášnivý pohled tichým, mírumilovným a odpouštějícím pohledem, urážku příležitostným úsměvem, bolest hlubokým mlčením, nelásku dobrotou, sobectví obětavostí.

Václav Zima: Té nejkrásnější

Tak silně něhou voní prst tvá, rodná zemi,
že tě až slyším horkým dechem blízce zrát
Ty všechna krásná, nejkrásnější mezi všemi,
jak nemilovat tě, jak nemít tebe rád

Nad tvými poli jako mračna táhly časy,
mnohé z nich obtěžkaly hořem hořkých zrad,
nic ale nevzalý ti ze tvé slunné krásy
jak nemilovat tě, jak nemít tebe rád

V tvé lásce žijí tváře kněží-buditelů,
všech těch, kdož v tobě rozněvali beze ztrát,
tak blízcí duši tvé, tak blízcí tvému tělu
jak nemilovat tě, jak nemít tebe rád

Čas setby proude odvanul tvá dávná muka,
s úsměvem vkročil do tvých ověčených vrat
S jitem ti žehná, domove, má kněžská ruka
jak nemilovat tě, jak nemít tebe rád

SVÁTEK SVĚTLA

Paní Nováková, stará pranostika, jak jí říkali ve vsi, byla členkou mnoha mariánských a růžencových společností. Nakonec založila i ve své osadě Mariánskou družinu, do které si sama zvolila sodálky. Volila povahy tvárné a poddajné, které bylo možno dobře osedlat a ovlivnit. Náboženská soustava Mariánské družiny paní Novákové byla vyložena mariánská. Paní Nováková hovořila o Panně Marii a její sošku denně oblékala do nejrozmanitějších barevných hadříků. Paní Nováková měla spojení se všemi známými duchovními osobami. Byla přijímána na farách, ráda se smála a veselila, byla hovorová a vznešeně vládná, ale s podmínkou, že byla předeem a bezpodmínečně uznána její výsost a převaha. Formou ostrých slovních šlehů udělovala sodálkám krátké a úsečné rozkazy, po nichž musil ihned a bez odmluvy následovat výkon služby a poslušnosti. S její zbožností se podivně mísila velká povýšenost, s jakou přehlížela podřízené sodálky i své nejbližší důvěrnice. Poklesky bližních soudila přísně a nesmiřitelně, hrubě a cynicky. Pro sodálky z chudých, sociálně slabých vrstev měla shovívavý úsměv a trpěla je jen proto, aby právě na nich mohla uplatňovat a prokazovat svou neomezenou moc. Proletářské sodálky byly pouhým stínem své předsedkyně a snad ještě méně. Paní předsedkyně si vyhradila vedení peněžních záležitostí družiny a nikdo jí nesměl zasahovat do jejích věcí. Sama nakupovala ve městech obrázky, sošky, křížky a růžence a sama je rozprodávala sodálkám. Celý svůj život řídila zásadou: Mnoho anebo vůbec nic nepracovat a dobře se mít. Přitom se tvářila vážně, svatě a usebraně, jako by pronikla duchovním zrakem všechny clony náboženských mystérií, které nemohly proniknout duše méně nábožné. Ustrašené, nezajímavé sodálky z rodu bezbarvého služebnictva ji posloučaly na slovo a byly jí po vůli ve všem. Panička Nováková žila z mozolu muže, z hlouposti sodálek, vykráčovala si i během všedních dnů v parádních šatech a jenom kynula. Neprobuzené duše vzhlížely k ní jako k nadpřemyslné bytosti.

Na svátek Očišťování Panny Marie posvětil pan farář hromniční svíce. Paní Nováková jich přinesla domů plnou náruč. Večer si zavolala Leopoldinu Satorajku, svou nejpovolnější důvěrnici, a důkladně ji poučovala, jak má použít hromniček, až nadejde hrůzná hodina zkázy hříšného světa. Přitom jí dělala mnohočetné kázání o mravním úpadku jarnosti, zejména mládeže. Její rozechvělý hlas zněl výhrůžně a hlasitě, že jej bylo slyšet až venku za okny, její ruce šermovaly a pracovaly jako pisty ve stroji její nepřekonatelné výřečnosti. Leopolda, stará služebná, která nedovedla nikdy samostatně myslet ani jednat, naslouchala s vyjevenou, jako povrch vychladlé planety zbrzděnou tváří, kývala hlavou jako poslušná ovce, přisvědčovala na každé slovo a spínala ruce nad neslychanou zpustlostí lidstva, docela zapomínajíc na poklesek své mladosti a na divoká léta své služby v pověstné hospodě u Kolajů. Mezitím Satoraj, znavený a naježený celodenní dřinou, s omračujícím hromováním hledal po chalupách ženu, aby šla chystat večeri. Když ji našel u její velitelky paní Novákové, odepjal řemen, a žena se s hanbou motala ze dveří. Satoraj vyplatil nejenom ženu, ale i paní předsedkyni, která mu pak do smrti nemohla zapomenout crimen laesae majestatis.

Nemíním a nechci podceňovat ani snižovat činnost a význam bývalých Mariánských družin. Je beze sporu, že vychovály na mnoha místech celé řady čistých a horlivých apoštolských duší. Přesto se domnívám, a myslím, že právem, že Matka Boží, na jejímž souhlase

vybudoval Syn Stvořitelův naši všelidskou spásu, není a ani nemůže být výhradou tak zvaných mariánských ctitelů a že mariánští ctitelé nejsou a nemohou být zvláštní kastou v křesťanském společenství. Není správné a křesťanské představovat si pod slovem mariánský ctitel, člověka, kterému se mluvení o Panně Marii stalo koníčkem. Slyšeli jsme již tolik nejasností, neomaleností a nechutností o Královně všech svatých, že se právem obáváme, aby i naše slova nevyzněla hluše a nevkusně jako slova již slyšená, abychom sami neodivili a nepřikrašovali prázdnými a nevhodnými výrazy velikost Matky Vykupitelovy, kterou nejlépe účivá čistý křesťanský život a usebrané mlčení. Čím čistší, pokornější a ochotnější k službě Bohu a bližnímu je člověk, tím větší je jeho podobnost s Prostřednicí mezi nebem a zemí, která spjala Boha s člověkem a člověka s Bohem.

Největší oslavou, nejpravdivějším a nejdojemnějším vyznáním velikosti Matky Boží je umění o ní mlčet a žít její cestou, cestou pokory, čistoty a lásky. Jímavá pokora Sionské Panny a její dějinné Fiat mihi secundum verbum tuum, zasahují do hlubin každé vykoupené duše a jsou prajformou každého křesťanského souhlasu k milosti Boží. Podle Spasitelova odkazu na kříži jsme všichni syny a dcerami Matky Páně a v řádu spásy jsme všichni účastni na jejím Fiat. A čím více roste a mohutní naše vůle žít v Kristu a pro duše Kristovou krví vykoupené, čím dokonalejší je naše láska a obět, čím hlubší je naše čistota a pokora, tím víc se zakoreňuje a zúrodňuje naše láska i účta k té, která nechťela být víc než děvečkou v nádvoří Páně. Mariánská účta a láska musí směřovat k tomu, abychom byli vždy a všude hotovi k činům šíření Boží lásky na zemi, abychom byli stále čistého a obětavého srdce.

Ve svátek Očišťování Panny Marie, který byl našim předkům zvlášť milý a drahý, se světi v našich chrámech svíce. Je na místě, že hromničky, symbolisující nikdy nehasnoucí Světlo věčné, které i nám prostřednictvím Matky Boží svítí na cestu, požívají až dodnes u našeho věřícího lidu mimořádné účty a vážnosti. Je křesťanské, dávají-li se do rukou umírajícím, rozžijí-li se v záhlaví nebožtíka anebo ve chvíli bouře a hromobiti jako výzva k modlitbám, aby rozpoutané živly neškodily zemské úrodě a hodnotám lidských rukou.

Mějme však věřící k tomu, aby nepřipočítali hromničkám magickou moc, aby jich nezneužívali k různým kouzlům a pověrám. Již Tomáš Štítný zavrhuje pověry s hromnicemi a schvaluje jejich užívání jen podle církevních úmyslů a předpisů.

Nepomáhejme profanovat posvátná znamení, berme je především v jejich hlubokých symbolech. S jakou střizlivou vážností a s jakou účtostí básníka i kněze píše o liturgických svících Romano Guardini ve své rozkošné a závažné hluboké knížce „O posvátných znameních“, vydané i u nás v Dobrém díle Josefa Floriana ve Staré Říši na Moravě.

„Nahoře se vznáší plamen a v tom proměňuje svíce své čisté tělo v teplé zářící světlo. Necht před ní proctné všelika šlechetná pohotovost. Necht všechna tvá pohotovost zesílí v pravou věrnost. Pak pocítíš: »Pane, v té svíci tam stojím já před Tebou!« Neutíkej svému určení. Vytrvej. Nejhlubším smyslem života jest strávit se pro Boha v pravdě a v lásce jako svíce ve světě a v záru.“

Žijme a veďme své věřící tak, aby překrásný svátek Hromnic byl křesťanským svátkem světla a tepla, jdoucího k ránu, nikoliv pohanským dnem pověr a temnot, strhujících do hlubin noci. Antonín Hugo Bradáč

Předcházet nemocem je daleko účelnější a hospodárnější, než vzniklé nemoci léčit. Příčinou většiny onemocnění, zejména pak nemocí nakažlivých, je zanedbávání základních zdravotních pravidel. Proto naše socialistické zdravotnictví klade největší důraz na zvyšování zdravotnické vzdělanosti širokých vrstev lidu. Nyní zvláště se pečuje o to, aby zvýšeným zdravotnickým uvědoměním byl lid vychováván k zachovávaní zdravotnických pravidel života a práce. Zásady hygieny dále uvedené odpovídají nejnovějším poznatkům hygieny.

Úkolem hygieny je vést člověka k zdravému životu a zdravotním návykům. Hygiena má obsáhnout celého člověka, jeho životní a pracovní prostředí, pomáhá mu chránit se před infekčními chorobami. Celá potom služba hygienická v našem státě pracuje na těchto hlavních úsecích:

1. V hygieně komunální je zahrnuta hygiena osobní, hygiena odívání, hygiena životního prostředí, měst, bydlení, hygiena vzduchu, vody, půdy apod.

2. Úkolem školní hygieny je péče o hromadná zařízení pro výchovu dětí (školy, jesle, družiny, hřiště apod.).

3. Hlavním úkolem hygieny práce je pečovat o odstranění všech nepříznivých podmínek a vlivů, vzniklých v pracovním prostředí a při pracovním procesu. (Jako je prach, výpary, účinky horka, nadměrného hluku, otřesů, jedovatých látek apod.).

4. V hygieně výživy pečujeme o zdravotně nezávadnou a biologicky hodnotnou výživu lidí. Jde hlavně o výrobu, přepravu, skladování, distribuci a přípravu poživatin.

5. Konečně na úseku epidemiologie bojuje hygiena proti vzniku a šíření nakažlivých nemocí.

V našem pojednání zaměříme se z těchto hledisek na hygienu kněze a podáme několik informací ve vztahu hygieny ke knězi, jeho životu a práci.

Základním a zásadním požadavkem hygieny je čistota a pořádek. Obou můžeme dosáhnout i v nejskromnějších poměrech. A vždy záleží jen na knězi a každému postačí, když otevře dveře kostela a fary, aby ihned poznal, jaký je představený farnosti.

Péče o čistotu se především týká péče o čistotu těla. Je špatný svatý, špinavý a nečistý svatý, který svým otrhaným, znečištěným zevnějškem upozorňuje na sebe celé své okolí. Výška a hloubka duchovního života, se tímto zevnějškem nedá změřit. Rovněž druhý extrém nepůsobí příznivě na své farníky. Ovšem čistota a pořádek nemají s tím nic společného. Jak lépe se cítí člověk, je-li čistý, má-li upravený, čistý oděv a pobývá-li v čistém bytě, stoupá tím i jeho sebevědomí, dodává se mu tím i zvýšené chuti k práci a pastorači.

Základním projevem osobní hygieny je péče o osobní čistotu, které je možno dosáhnout jedině pravidelným mytím. Pravidelně se myjeme ráno a večer. Základem péče o osobní čistotu a ochranu kůže je celková očištná lázeň. Dnes se dá v každém bytě, tedy i na faře, zřídit koupelna nebo aspoň sprchovací kout. Každému se doporučuje aspoň jednou až dvakrát denně se sprchovat zvláště tam, kde je zaveden vodovod. Sprchujeme se, koupeme se, myjeme se jednak z důvodů očištných, jednak z důvodu otužování těla. Omývání je důležitým denním úkonem a může dokonce i ovlivňovat duchovní život kněze. Vzpomínám na onemocnění kněze, který trpěl balanitidou — zánětem předkožky pohlavního údu. Choroba u něj vznikla z nedostatečné osobní čistoty. Nemoc se u něj také odrážela na jeho nervové soustavě a v jeho duchovním životě. Vedla u něj ke vzniku úzkostné neurozy s depresemi a fobiemi z pohlavní nákazy. V duchovním životě, jak v anamnéze udával, trpěl těžkými pokusy contra sexum, dokonce i pocitem zavrženosti Bohem. Léčbou a hlavně poučením o osobní hygieně vedlo vše u zmíněného pacienta k rychlému vyléčení choroby a také k odeznění celé neurozy.

Jaká tedy má být koupel? Studená lázeň je do 25°, vlažná do 33°, teplá do 40°C. Studená lázeň ovlivňuje prokrvení kůže, vlažnou lázeň užíváme k uklidnění nervů a horkou lázeň může používat jen zcela zdravý člověk. Pozor s horkou koupelí u hypertoniků, mnohý z nich byl

v ní postižen iktem. V očištné lázni celé tělo dobře namydleme nedráždivým mýdlem. (Upozornění: mýdlo však na ekzém — vyrážku nepatří, ekzematózní kůže se vodou může jen omývat nebo lépe pouze heřmánkovým odvarem.) Celková lázeň nemá trvat více než čtvrt hodiny. Po skončení lázně musí se rychle kůže osušit za dokonalého tření kůže. Nejvhodnější dobou ke koupeli je doba večerní, event. i ranní, a to před jídlem. A to z toho důvodu, že stav trávení, který vzniká po každém vydatném jídle, disponuje organismus při změnách teploty okolí (vzduch—voda) k náhlé smrti. Zvláště důležité je to při koupání ve volné přírodě v řece, rybníce, koupališti. Mnozí ze čtenářů mně potvrdí, že pochovali mladé chlapce nebo dívky, kteří po skoku do vody utonuli. Při pitvě jejich těla nenachází soudní lékař nějakých zvláštních patologických změn orgánů, až na zvětšený thymus (brzlík). Odtud soudní lékaři nazývají tuto smrt „smrtí thymickou“. Při pitvě v břiše bývají lymfatické cévy mesenteria (předstěry) přeplněny lymfou (mízcou), kterýžto stav je právě charakteristický pro stav trávení.

K dobrým hygienickým návykům a zásadám náleží péče o ruce. Tato by měla být u kněze zvláště vyvinuta, když si uvědomí, že denně drží ve svých rukou Boha, kterého také rozdává druhým. A právem se domnívám, že by bylo projevem neucty k Božskému Svatostnému Spasiteli, kdyby kněz měl ruce nečisté, špinu za nehty. Vždyť i posvátná liturgie zdůrazňuje čistotu rukou a přikazuje obětujícímu knězi, když byl přijal dary od věřících při offertoriu k oběti, aby si tyto své posvěcené ruce očištil. „Lavabo inter innocentes manus meas et circumdabo altare tuum Domine“... Kněžské ruce, ruce posvěcené, musí zářit čistotou. Kromě toho každý kněz si má uvědomit, že se stýká s mnoha lidmi a tím více musí pečovat o čistotu svých rukou, aby jednak choroby nepřenesl, a jednak, aby se sám nenakazil. Nečistými rukama se přenáší velká řada i infekčních chorob. Je již samozřejmostí člověka XX. století, že po použití WC si vždy pečlivě umyje ruce. Ruce si zásadně také umýváme před každým jídlem. Mýdlo působí nejen jako rozpustidlo, hlavně mastné nečistoty, nýbrž také jako desinfekční prostředek. Při mytí totiž používáme dobrého mýdla a kartáčku. Kartáček nemá být příliš tvrdý, aby nepůsobil oděrky. Po umytí rukou ošetříme ruce mastným krémem, aby kůže zvláčněla a nepopraskala.

Čistota nehtů není, jak jsme se zmínili, jen estetickým požadavkem, nýbrž je hygienickou nutností. Dlouhé a nestříhané nehty překážejí jednak v práci, jednak jsou semeništěm bacilů. Proto musíme nehty stříhat krátce do obloučku.

Životním posláním kněze je příkaz Kristův „Ite et docete“. Aby mohl plnit první část příkazu Božského Mistra, potřebuje kněz zdravé nohy, o které musí také řádně pečovat. Nohy denně omýváme, po koupeli je osušíme a zasypáváme pudrem, nehty na prstech nohou zastřihujeme nikoliv do obloučku, ale rovně, aby nezarůstaly. Kuří oka, mozoly si dáme odborně odstranit v pedikúře. Nezapomínejme na nošení vhodné, zdravotně nezávadné obuvi. Pohodlné tenisky, „keďsky“ papuče nebo opánky jsou určeny jen pro jistotu, časově omezenou chvíli denního života. (Tenisky patří na hřiště, papuče tu nějakou hodinku před spaním, opánky do koupele v koupelně či na koupališti.) Když pak sedíme i v kanceláři za psacím stolem nebo se během celého dne pohybujeme po bytě, nutně potřebujeme řádnou obuv s podpatkem. Zdravotně závadná obuv — nízký nebo žádný podpatek — vede nutně ke vzniku plochých noh s celým následným syndromem varikózním (tvorbou žilních městků — křečových žil).

O čistotu vlasů pečujeme tím, že je nejméně dvakrát denně pročešeme a prokartáčujeme. Vlasy neumýváme více než dvakrát do měsíce. Častějším umýváním zkracujeme jejich životnost a dosáhneme jen jejich předčasněho vypadávání. Kromě shora uvedeného mechanismu (časté umývání) také hormonální porucha (nadbytek mužského pohlavního hormonu) bývají uváděny v lékařské literatuře jako příčiny vypadávání vlasů u mužů. Varujeme před užíváním různých vodiček nebo pomád na

podporu růstu vlasů, jejichž cena bývá vysoká, ale účinek pramalý, ba žádný.

Kněz tohoto století pečuje také řádně o svůj chrup, a to jeho pravidelným čištěním. Čištění zubů nemá být prováděno radikálně, to znamená tak, aby vedlo k otláčování dásně. Tím totiž by se podporovalo uvolňování zubů, které tak mnohého často postihuje. Obyčejně bývá postižen chrup bez zubního kazu. Zdravý chrup je předpoklad správné artikulace, správného, jasného, zřetelného přednesu řeči, kázání. Tím také plní kněz druhou část Kristova příkazu „docete“. Slovo Boží musí proto plynout z úst, která mají řádně ošetřovaný chrup. Bezzubá čelist, defektní chrup, nezřetelná a nejasná řeč posluchače odpuzuje. Dnes díky moderní protetice nemusíme zápolit s uvedenými nedostatky. Zubní lékař dovede zhotovit dokonalé zubní protězy.

S péčí o čistotu těla musí být nerozlučně spojena péče o oděv a o obuv. Obě totiž tvoří ochranný obal lidského těla před nepříznivými povětrnostními vlivy. Mezi jednotlivými vrstvami oděvu a povrchem těla se utváří vzduchová vrstva, která tělo tepelně izoluje. Na tomto místě musíme upozornit a varovat na dvě věci. Především upozornit na to, aby kněz hlavně v zimě, když sedí ve studeném kostele ve zpovědnici, udržoval své dolní končetiny v teple, nejlépe v kožesinovém pytlí. Uvaruje se tak mnohého prochlazení a z toho vznikajících chorob (zápal plic, angína, revmatismus, Bürgerova choroba apod.). Na druhé straně varujeme však před nošením různých zvířecích kůže na bedrech, která často vedou ke zchoulostivění kůže i celého organismu a vytvářejí tak zamotaný kruh mezi nemocí, pocením, prochlazením a zase nemocí.

Proti dešti kněz užívá pláště z nepromokavých nebo impregnovaných látek, které mají nevýhodu, že jsou nepro-

dyšné. Pláště do deště používáme jen po dobu potřeby, jinak je ihned svlékáme.

Kůži nejbližší je prádlo. Rozlišujeme prádlo denní, noční a pracovní. V prádle, které používáme na práci nebo během dne, nemáme spát, poněvadž prach a choroboplodné zárodky dráždí kůži a mohou se stát příčinou různých zánětů kůže nebo vzniku furunklů. Spát máme výhradně v čistém a jen k tomu určeném prádle. Noční prádlo nemusí být nákladné, může být starší nebo spravované, ale vždy čisté. Osobní prádlo má být vyměňováno nejméně jednou týdně. Praním a žehlením zbavujeme prádlo nejen nečistoty, ale také je dezinfikujeme.

S péčí o hygienu osobní a hygienu odívání je těsně spjata péče o tělesnou výchovu a sport, což jsou velmi důležité faktory ve vývoji člověka. Tělesné cvičení má být osvěžením a musí se vzájemně doplňovat s prací tak, aby nedocházelo k jednostrannosti. Při tělesné výchově je třeba, aby byla prováděna v zdravém, tj. hygienickém prostředí, jako jsou hřiště, tělocvičny, koupaliště, kluziště, které mají být uspořádány podle druhu sportu, ale mají být i pro sportující bezpečné. Nejkrásnějším hřištěm je volná příroda, kde se dá provozovat turistika, a to v každé roční době.

Po práci, jak tělesné, tak i duševní, po osvěžení tělocvikem a sportem je nutná potřeba odpočinku, jehož dosahujeme dostatečně dlouhým a vydatným spánkem. Nedostatek spánku, zvláště u lidí intenzivně pracujících, vede u nich k předčasnému opotřebování a snadno u nich vznikají neurozy s celou pestrostí příznaků.

Závěrem není snad nutné zvláště zdůrazňovat a připomínat, jak je důležité, aby se všechny hygienické zásady staly majetkem všech a sloužily k ozdravení našich čtenářů. Je třeba hlavně dobré vůle a zachovávání všeho, co slouží k prohloubení správných zásad zdravého života.

MUDr. Vlastimil Nikodém

Galerie vlasteneckých kněží

BISKUP J. L. HAY A JOSEF DOBROVSKÝ

Na samém začátku letošního roku, 6. ledna, jsme vzpomínali výročí smrti Josefa Dobrovského, tvůrce slavistiky a zakladatele novočeské literatury. Z přemnoha ctitelů a přátel tohoto vynikajícího vědce obrozené doby povšimneme si zejména zajímavé postavy královéhradeckého biskupa Jana L. Haye (1781–1794).

Dobrovského poutala k tomuto vysokému církevnímu hodnostáři jistá podobnost smýšlení, ačkoliv jejich názory a povahové vlastnosti se nijak nápadně nekryly. K jich seznámení a následujícím písemným i osobním stykům došlo zásluhou Augusta Helferta, biskupova důvěrníka, který byl s Dobrovským spřátelen ze společného noviciátu u jezuitů v Brně.

V době, kdy J. L. Hay nastoupil svůj biskupský úřad v Hradci Králové, byl středem pozornosti tehdejší inteligence spor Jos. Dobrovského s profesorem kanonického práva a rektorem pražské university Ferdinandem Voldřichem, který ve svých přednáškách tvrdil, že není třeba znalosti východních jazyků, neboť všechno podstatné je z nich přeloženo do latiny. Toto vědecké stanovisko rektorovo popudilo mladého tehdy Dobrovského do té míry, že je ve svých projevech a článcích uváděl v posměch. To se ovšem dotklo velmi nelibě nejen profesora Voldřicha, ale i mnoha jiných vědců. Tak se stalo, že 2. února 1781 byl Dobrovský vyzván, aby se před censurní a studijní komisí prof. Voldřichovi omluvil. Dobrovský však odepřel — jednak že byl přesvědčen o správnosti svého vědeckého názoru na spornou věc a za druhé, že censurní a studijní komisí nepovažoval za kompetentní k ukládání takových podmínek.

Žalobci se obrátili tedy přímo ke dvoru, odkud v létě nato došel Dobrovskému příkaz, aby svoje tvrzení o prof. Voldřichovi odvolal. Z dalších následků, které aféra pro Dobrovského měla, je zřejmo, že dvorní verdikt byl vypracován na základě krivého obvinění a smyšlených udání. V prvé řadě Dobrovský nesměl již psát do „Boeh-

mische und Maehrische Litteratur“. V té době stál právě před vysvěcením na kněze; rozhodnutím pražského arcibiskupa nebyl však k vysvěcení připuštěn a byl vyzván, aby v některém klášteře podstoupil exercicie. Kladným výsledkem pro Dobrovského bylo, že si takto získal popularitu a všeobecnou účast jako obět zpátečnictví a nevědomosti i v kruzích tzv. vzdělanců.

Touto příhodou byl probuzen i zájem biskupa J. L. Haye o Dobrovského, a to, jak již řečeno, prostřednictvím A. Helferta, který byl s Dobrovským stejně jako s biskupem Hayem v čilém písemném styku. Mimo jiné psal asi roku 1782 Helfert Dobrovskému: „Biskup Hay shledal Vaši disertaci o knihtiskařství a českých překladech bible velmi krásnou a důkladnou. Velmi trvá na to, aby Vás mohl osobně seznati.“ Ale ačkoliv biskup Hay v r. 1782 navštívil Prahu, k představení se Dobrovského z neznámých nám důvodů tehdy nedošlo. Jak z dalších dopisů Helfertových vysvitá, bylo jméno Dobrovského biskupem Hayem u dvora častěji a v přátelském duchu vyslovováno. I později, opět v Hradci, neustal biskupův zájem o mladého učenice. Důvěrník Helfert byl nucen jej zpravovat o všem, co Dobrovský podnikal; biskup se netajil obdivem, k jeho práci a sledoval ji s velkou účastí. Nebyl právě znalcem v oboru filologie a starožitnictví, nicméně projevoval o všechny publikace Dobrovského nejživější zájem. Přitom nepouštěl z mysli ani možnost materiálního zabezpečení mladého vědce a spolu se svými přáteli všemožně usiloval, aby se mu dostalo nějakého pevného a výnosnějšího postavení. Přičiňoval se proto — a patrně nejen s jeho vědomím, ale i souhlasem — o jeho jmenování vicerektorem v pražském generálním semináři — přesto, že Dobrovský byl dosud jáhnem a že rektor gener. semináře navrhoval na toto místo jiného kandidáta. Když pak brzy nato zavítal do Hradce Králové sám císař Josef II., biskup Hay nešetřil slovy přímluvy, aby se Dobrovskému dostalo místa, uprázdněného odchodem dosavadního vice-

rektora do Štýrského Hradce. Leč vše bylo nadarmo — císař, ač s politováním, prohlásil, že na místo vicerektora dosadil již dvorním dekretem jiného, staršího kněze. S tím se však biskup Hay nemínil smířit; v dopise, který psal Helfert Dobrovskému na biskupův rozkaz, mu důtklivě radil, aby se odebral přímo k císaři. Ale Dobrovský nešel. Stačilo mu, co biskup Hay v této věci prohlásil: „Ústav ztratil Dobrovského, on neztratil nic. Pro muže jeho schopností je celý svět otevřen.“

Dobrovský zůstal tedy nadále vychovatelem u tehdejšího nejvyššího purkrabí království Českého Fr. Ant. hr. Nostice. Biskup Hay mu však zůstal nakloněn i nadále. Především měl péči o to, aby Dobrovský byl vysvěcen na kněze. Protože pražská arcidiecése dělala v té příčině — vzhledem k výstupu Dobrovského s prof. Voldřichem — potíže, byl Dobrovský pozván do Hradce, kde byl dne 17. prosince 1786 v kapli biskupské rezidence vysvěcen. (Latinský záznam je v ordinaci knize královéhradecké diecése od r. 1784.) Tím byl Dobrovský přijat mezi královéhradecké duchovenstvo. Pražská konsistoř mu za tím účelem vydala propouštěcí list.

Při této příležitosti se po prvé představil J. L. Hayovi osobně a přátelství, dosud pěstované jen prostřednictvím korespondence, se stalo pevnějším a hlubším. I pozdější písemný styk dál se již bezprostředně; a vlastnoručně psané dopisy biskupovy oplývají projevy přízně a přátelského smýšlení. Dobrovský zaneprázdněn vědeckou prací psal ovšem řidčeji, avšak neméně srdečně. Netajil se vděčností k svému příznivci a snažil se mu být pokud možno prospěšným. Tak např. v lednu r. 1787 mu s uspokojením sděloval, že se nesplnily biskupovy obavy a že biskupské sídlo jeho nebude — jak bylo projektováno — přeloženo z Hradce do Chrudimi. I v jiných případech Dobrovský biskupovy zájmy sledoval a v mezích svých sil chránil.

V březnu r. 1787 byl Dobrovský jmenován vicerektorem semináře v Hradišti na Moravě. „Táhnete nyní pluh, do něhož Vás Prozřetelnost Boží zapřáhla. Jak Vás znám, jsem přesvědčen, že dílo své jak pilností, tak i moudrostí s užítkem zastanete,“ píše mu biskup Hay a připojuje otcovskou radu: „Nezapomenejte, že každému dobře smýšlejícímu člověku tři věci stojí nade vše: vlast, církev, lidské společenství. Láska k člověku bud Vám vodítkem ve všem Vašem konání. Za svého vlastního působení získal jsem zkušenost, že jen ta pravda, která přes jemné rty plyne, vniká do srdce! Ve styku pak se vzděláním sobě rovnými pamatujte na moudrá slova Angličana Priona: Vtipu

svého užívej jenom zřídka, proti slabšímu nikdy! S Bohem můj milý, drahý Dobrovský! Tisknu Vás na své srdce a prosím Boha, aby Vás ve zdraví zachoval a Vaše dny hojnou žní a veškerým utěšením požehnal!“

Josef Dobrovský patrně nebyl se svým postavením v generálním semináři v Hradišti příliš spokojen a stěžoval si na to jak příteli A. Helfertovi, tak i biskupu Hayovi, který ho ve svých dopisech všemožně těšil, nabádal k trpělivosti a ujišťoval svým přátelským porozuměním. Avšak Dobrovský, který prozíravě tušil, že nakvap vybudovaný josefinský systém vídeňského osvícenectví se co nevidět rozpadne, byl jiného názoru. Horečně hledal vysvobození z poměrů, v nichž se nacházel. Psal nejen biskupu Hayovi, ale i na jiná vlivná místa, neboť by se byl vskutku rád z Hradiště dostal. Nedalo se však nic dělat, ani biskup Hay nemohl mu v tu chvíli poskytnout nic jiného, než laskavá slova útěchy. To posléze Dobrovský také nahlédl a setrval v Hradišti, kde se v srpnu r. 1789 stal rektorem semináře.

Nemínil se, předvídaje brzké zhroucení všeho toho, co bylo za vlády císaře Josefa se zimničním chvatem vybudováno. Po císařově smrti 1790 braly novoty, jím zavedené, rychle za své. Mezi prvními zásahy císaře Leopolda II., směřujícími k návratu ke starému pořádku, bylo zrušení generálních seminářů. Rektoři a vicerektori byli dáni do výslužby, pokud by jiného postavení nenalezli. Mezi nimi byl i Josef Dobrovský, jemuž bylo vyměřeno 500 zlatých roční penze.

V domě hraběte Nostice se mu dostalo vlídného přijetí, avšak Dobrovský se nemínil tak lehce vzdát duchovní kariéry. Psal v tom smyslu biskupu Hayovi, žádal o radu — leč Hay byl v tu dobu sám těžce zasažen, ba zdrcen nečekanou ranou, již mu způsobila smrt Josefa II., jeho velkého příznivce, i energická převratná opatření, jež měla vzápětí. Co mohl v takových chvílích dělat, čím přispět bezradnému knězi-učenci? Nezvykle dlouho tentokrát otálel s odpovědí, jež nebyla než vyznání vlastní bezmoci a jež vyústila v upřímné pozvání do jeho letního sídla v Chrásti, kde, jak se domníval, by milý přítel našel klid pro svou vědeckou práci.

Ale Dobrovský, do duše roztrpčen a zklamán ve svých nadějích, nejen že biskupa Haje osobně více nevyhledával, ale ustala mezi nimi i všechna další korespondence. Ani jediného jeho dopisu, adresovaného biskupu Hayovi, od této doby nenajdeme. Ale ani Helfertovi Dobrovský více nepsal, jako by chtěl přetrhnout všechny svazky, které ho k jeho někdejšímu příznivci i k samému Hradci Králové poutaly. M. Záhejská

Třetí pětiletka

NA PRAHU PŘÍPRAV TŘETÍ PĚTILETKY

Plánování, které je nezbytnou formou řízení národního hospodářství v novém společenském řádu, již zdomácnělo nejen v řídicích orgánech našeho státu. Stalo se i samozřejmou součástí života občanů. Naše pracující jak ve státní, tak i v družstevní výrobě, ve službách a zemědělství zajímá každodenně jejich plán práce. Rozhodující většina si již zvykla dívat se na plán jako na nezbytnou organizační pomůcku. Pracují s ním a mají vliv i na jeho sestavování. Vedoucí již také vědí, že plán, který byl s pracujícími důkladně projednán, je nejlepším základem pro organizační práci.

I ti, kdož nejsou zaměstnáni přímo ve výrobě, obchodě nebo službách, mají po ruce dostatek důkazů o tom, že plánování, jako metoda řízení národního hospodářství, se osvědčilo a znamená veliký přínos pro plynulost rozvoje naší ekonomiky. Dříve než uvedeme několik konkrétních údajů, uvědomíme si porovnání, které každému skýtá jeho vlastní zkušenost. Rozpomeňme se, kolik bylo v roce 1947, když jsme začali plánovat, potravinářského a průmyslového zboží v našich obchodech. Kolik bylo tehdy motocyklů na našich vesnicích a kolik bylo rolníků, kteří měli osobní auto. Ani ve městě, ani na venkově nebyla samozřejmou součástí domácnosti elektrická pračka — a jak daleko máme k této samozřej-

mosti dnes? Nikdo jistě nebude tvrdit, že tehdy bylo více strojů v zemědělství a že dnes pracuje rolník obtížněji než dříve. Každý jistě přizná, že výrobky našeho průmyslu jsou dnes daleko dokonalejší a že si je může koupit více lidí, než na začátku plánování.

To cítí každý z nás, a proto snadno uvěří statistickým údajům, které říkají, že naše průmyslová výroba je dnes téměř čtyřikrát větší než byla v neúspěšnějším období předválečného Československa. Zemědělská výroba stoupla od roku 1948 do roku 1958 o 33 % i přes to, že počet obyvatel zaměstnaných trvale v zemědělství poklesl za stejnou dobu téměř o čtvrtinu.

V těžbě uhlí na hlavu obyvatele jsme předstihli takové státy, jako USA, Velkou Británii, Francii i NSR; ve výrobě surové oceli produkujeme na jednoho obyvatele 409 kg ročně, zatím co Velká Británie 385 kg, Francie 328 kg, USA 445 kg a NSR 446 kg. I ve výrobě cementu na jednoho obyvatele zůstaly za námi Spojené státy, Velká Británie i Francie.

Dobré výsledky, kterých dosahuje naše národní hospodářství, jsou umožněny tím, že pracující v Československu řídí svou hospodářskou činnost a přeměnili své společenské vztahy podle zásad nového společenského řádu. Znázorňováním a združstevňováním byly vytvořeny

podmínky k tomu, aby mohly být uplatněny hospodářské plány, které zaručují plynulý vzestup bez poruch, krizí, nezaměstnanosti a hmotných ztrát. A tak zatím co průměrný roční přírůstek výroby za poslední desetiletí činil v USA 2,5 %, ve Velké Británii 3,4 % a ve Francii 6,6 % ročně, stoupala ročně výroba v ČSR o 11,7 %.

Jedna dvouletka a dvě pětiletky, z nichž druhá bude dokončena v roce 1960, daly našim řídicím orgánům možnost využít sovětských zkušeností a získat i velké zkušenosti s plánováním přímo u nás. Problémy řízení hospodářství byly soustavně studovány a v průběhu příprav všech tří plánů a jejich realizace docházelo k neustálému zdokonalování nejen plánovací techniky, ale i organizace hospodářství vůbec. Vzpomeňme jen významných usnesení strany a vlády o nových metodách plánování, o rozvinutí boje za vyšší efektivnost hospodářské činnosti a o reorganizaci řízení ekonomické činnosti, která je právě dokončována cestou reorganizace územní správy. Ruku v ruce s tím rostl i vliv pracujících na řízení naší země, a byly vytvářeny podmínky pro decentralizaci správy, která je současně nositelem demokracie.

V průběhu všeho tohoto dění docházelo k stálému posilování státního a družstevního sektoru v hospodářství a zatlačování zbytků starých společenských forem práce. Dnes již můžeme prakticky konstatovat, že nový společenský řád naprosto převládá a přeměna posledních zbytků soukromého hospodaření, zvláště mezi rolnictvem, je již jen otázka krátkého času.

Stojíme na konci druhé pětiletky a připravujeme pětiletku třetí, která má naši zemi definitivně postavit mezi nejvyspělejší země světa. Má vytvořit podmínky pro vzestup životní úrovně, která se bude moci porovnat s životní úrovní kteréhokoli státu na světě. Máme zkušenosti s plánováním, máme téměř 100 % hospodářství ve státním a družstevním sektoru, naši pracující se již naučili pracovat podle plánu, důvěřovat plánu a jsou přesvědčeni, že splnění plánu je zárukou jejich lepšího života.

Jsou tedy dány dobré předpoklady pro to, aby byl sestaven správný plán a tento plán skutečně plněn. Za těchto podmínek vydal ústřední výbor KSČ a vláda republiky směrnice pro vypracování třetího pětiletého plánu rozvoje národního hospodářství ČSR v letech 1961 až 1965. Směrnice byly vydány již v říjnu 1959, tedy více než 14 měsíců před zahájením plnění úkolů třetí pětiletky. Směrnice jsou podkladem pro plánovací práci, která bude v průběhu roku 1960 probíhat za nejširší účasti všech pracujících. Časový předstih, který dává včasné vydání směrnic, umožňuje i dobře připravit předpoklady pro úspěšné zahájení práce na plnění třetího pětiletého plánu ve všech odvětvích naší výroby.

Z hlediska velikých úkolů, které byly vytyčeny pro léta 1961—1965, byly vládou schváleny v prosinci 1959 i směrnice pro poslední rok druhé pětiletky. Hlavní úkoly jsou zaměřeny tak, aby zajistily dobrý nástup do třetí pětiletky již tím, že splní a v mnoha případech překročí původní úkoly druhé pětiletky. Hlavní důraz je kladen na rozvoj strojírenství a chemického průmyslu. Tím je pokračováno v zásadní linii, která vytváří podmínky pro harmonický růst ostatních odvětví národního hospodářství. Strojírenství nezajišťuje jen výrobu strojů pro průmysl spotřebního zboží. Musí zajistit i výrobu nových strojů pro průmysl strojírenský. Proto jich musíme mít tolik, aby mohla být rozšiřována výroba zboží pro obyvatelstvo a současně trvale posilována základna této výroby — strojírenský průmysl, který dodává spotřebnímu průmyslu výrobní prostředky.

Moderní hospodářství se dnes neobejde bez vyspělého chemického průmyslu. Nové hmoty a nové výrobní způsoby, levnější a kvalitnější výrobky se v nové době v široké míře opírají o chemickou výrobu.

Důležitou složkou je i stavební průmysl. Pro velké úkoly třetí pětiletky bude nutno jej připravit tím, že v něm dojde k rozšíření mechanizace a k dalšímu soustředění práce tak, aby práce nabývala stále více průmyslového velkovýrobního charakteru, který skýtá řadu výhod, pokud jde o hospodárnost a kvalitu.

Cílem veškeré práce je zvýšení blahobytu občanů. V tomto směru jsou kladeny úkoly spotřebnímu průmyslu a zemědělství. Důležitá je i péče o bytovou výstavbu.

Všechny tyto základy se odrážejí v číslech úkolů, které byly našemu národnímu hospodářství dány pro rok 1960. Objem průmyslové výroby se zvětší vcelku o 10,2 % proti roku 1959. Přitom objem strojírenské výroby vzroste o 14 %. Metalurgie, která je základem strojírenské výroby, musí zajistit vzrůst výroby o 13 %. Proti roku 1958, kdy bylo vyrobeno 5,51 miliónu tun oceli, bude v roce 1960 vyrobeno 6,8 miliónu tun. Výroba chemického průmyslu má v roce 1960 proti roku 1959 stoupnout o 12,2 % a v základní chemické výrobě o 15 %. Hlavní podíl na vzestupu bude mít rozšíření výroby umělých hnojiv, umělých hmot a vláken.

Spotřebnímu průmyslu bylo uloženo dodat našim občanům o 5,7 % více zboží než v roce 1959. Stavebnictví má za rok 1960 předat do užívání celkem 78 950 bytů. Stavebnictví musí přispět i ke splnění úkolů investiční výstavby, která bude mít o 12,3 % větší objem než v předchozím roce. Významné pro dosažení tohoto úkolu bude zvýšení výroby stavebních hmot, které dosáhne 13,3 %, přičemž ve výrobě cementu dosáhneme roční výroby 5 miliónů tun.

V této situaci ukládá strana a vláda našemu hospodářství dosáhnout v třetí pětiletce nových úspěchů v rozšíření výroby, přičemž klade důraz zvláště na tyto problémy:

1. Růst průmyslové výroby, který bude charakterizován zvláště zvýšením produktivity práce a investiční výstavby. Růst se bude opírat o další rozvoj strojírenství tak, aby výroba výrobních prostředků mohla být zvyšována dvakrát rychleji než výroba spotřebních předmětů. Celá průmyslová výroba má stoupnout nejméně o polovinu ve srovnání s rokem 1960.
2. Za průmyslovou výrobou nesmí zaostávat zemědělství, protože by tak byla narušena harmonie ve vývoji celé ekonomiky. Vzrůst zemědělské výroby se bude opírat o využívání možností velkovýroby. K tomu je třeba především vybavit zemědělství novými moderními a výkonnými stroji. Bude zvýšena péče o půdu, více uplatňovány vědecké metody práce v zemědělství a zajištěno větší množství umělých hnojiv. Zemědělská výroba má stoupnout o 21 % za období třetí pětiletky.
3. Doprava bude zhuštěná a bude věnována mimořádná péče její elektrifikaci a motorizaci tak, aby parní stroje obstarávaly již jen 1/4 tažné síly na železnici. Zvýšená péče bude věnována modernizaci silniční sítě.
4. Ke splnění velikých úkolů investiční a bytové výstavby bude zvýšena stavební výroba o 36 %. Přitom musí stoupnout výroba stavebních hmot o 86 %.
5. Bude věnována zvláštní pozornost efektivnosti celého národního hospodářství. Znamená to vytvořit takové podmínky, aby stávající hospodářská zařízení dávala větší užitek při vynaložení stejného nebo menšího množství nákladů. S tímto cílem bude rozšířeno používání místních zdrojů z jednotlivých oblastí republiky a podporována rovnoměrnost vývoje všech částí země. Bude podporován zvláště rozvoj východních a pohraničních území našeho státu. Bude dále prohlubována spolupráce s ostatními zeměmi tábora míru, která povede až k průmyslové kooperaci. Budou vytvořeny podmínky pro to, aby všechny země nového řádu šly vzájemným spojením svých hospodářských sil a zkušeností společně rychleji vpřed.
6. Konečným cílem bude podstatné zvýšení životní úrovně po stránce hmotné i kulturní. Osobní spotřeba průmyslového a potravinářského zboží vzroste do roku 1965 proti roku 1960 o 30 %. Bude zkrácena pracovní doba ve všech odvětvích na 42 hodin týdně a v hlubinných dolech na 40 hodin týdně. Bude vystavěno 480 000 nových bytů.

Takové jsou hlavní cíle třetí pětiletky. Podrobněji o nich pojednáme v dalších dvou statích, které budou pokračovat v tomto výkladu. Inž. V. a Z. Červený

ROK VELKÉHO VZPOMÍNÁNÍ

Vedle lásky a zbožnosti je to vděčnost, jež ukazuje ušlechtilé vlastnosti lidského nitra i společnosti. Zrovna tak jako existuje povědomí jednotlivcov, existuje také povědomí národa. A v obou je to znamení duchovního zdraví, když je v nich přítomna vděčnost. Kdo není vděčný, je povrchní. Neboť kdo neumí vděčně hodnotit minulost, neumí také nalézt správnou a spravedlivou cestu do budoucnosti...

Před patnácti lety dokončil národní umělec Josef Bohuslav Foerster svou „Kantátu 1945“. Je to skladba, ve které nejprve zaznívá Golgota ponižovaného a nacisty zdeptaného národa. Smutek, bolest, ponížení mluví z truchlivých úvodních částí kantáty. S nimi je však spojen jiný hudební a myšlenkový motiv. Skladatel cítí, že nespravedlnost a zvláště tyranie je jen dočasná a že Bůh nedopustí, aby trvale triumfovala. Že je již napřaženo rytířské rámeč, které vykoná úraderk věčnosti nad triumfujícím zlem, že toto rámeč nese meč spravedlnosti:.. Foerster vidí a slyší zástupy hrdinů, kteří nebojují jen za sebe. A tak kantáta nakonec opěvuje ty, kteří bezměrnou obětí krve, potu a strádání všeho druhu osvobodili nejen náš národ, ale zároveň s ním všechno lidstvo od inferna dvacátého století — fašismu.

Rok 1960 nás tedy vede k vděčnému vzpomínání na události před patnácti léty. Byl to rok 1945, který znamenal pro národy celého světa jakousi novou světovou vesnu. Jaro, které pro všechny vonělo šerky, které jsme kladli do náruče osvoboditelů. Ještě nedozněla únava války, ještě třesky poslední výstřely a již sovětské osvoboditelé Prahy i celé republiky přemýšleli o tom, jak by nám pomohli zacelit rány, které nám uštědřila válka a bezmála sedmiletá okupace. Takřka s nimi putovaly od východu vlaky, naplněné železnou rudou, základními surovinami a potravinami. Přísloví o příteli v nouzi se opět jednou naplnilo...

Patnáct let budujeme novou republiku. Nikdo z nás nepochyboval o tom, že nemůžeme prostě navázat na to, čím končila předmnichovská republika. Nebylo možno stavět republiku na ničím neobmezeném egoismu bohatých jednotlivců a tříd. Bylo absurdní chtít, aby ti, kteří zavinili mnichovskou kapitulaci a vydali republiku nacistům, rozhodovali znovu o jejím přístupu...

Nová republika byla tedy postavena na zásadách nastroj jiných. Jejím programem byla společnost, vybudovaná na zásadách spolupráce všech složek národa. Společnost sociální spravedlnosti, v níž by se uplatňovala nová forma opravdu lidové demokracie, nevznikla bez bojů, zápasů a především bez probuzené energie lidových mas.

Rok, do kterého vstupujeme, je důležitým mezníkem dalšího vývoje. Základy socialistického způsobu života jsou nejen položeny, ale již dovršeny. Nyní přijde o to, aby v příští pětiletce byl první stupeň socialistické společnosti uzavřen a abychom mohli vstoupit do vyššího stupně socialistické společnosti. K tomu je ovšem nezbytný resimírný rozmach výroby. Půjde dále po linii výstavby těžkého průmyslu, která umožňuje prudký rozvoj průmyslu i zemědělství. To jsou právě cíle naší třetí pětiletky, do které vstoupíme v roce 1961. Ale právě letošní jubilejní rok rozhodne o tom, zda start do třetí pětiletky, která vyvrcholí výstavbu socialismu v naší vlasti, bude mít všechny potřebné příznivé předpoklady.

Letos tedy bude celý národ nejen diskutovat o problémech třetí pětiletky, ale také již připravovat všechno potřebné, aby do tohoto období vstoupil úspěšně. A tak jednotlivci uzavírají již nyní závazky, v nichž slibují překročit úkoly plánu pro rok 1960.

Nový život žádá nového člověka. Ten starý, sobecký, obmezený a malicherný, do něj nepatří. K tomu je třeba člověka nesobeckého, obětavého, člověka, který má v so-

bě činností lásku. Musíme si bezděčně vzpomenout na podobnoství o hřivnách, abychom pochopili smysl života moderního člověka. Člověka, který ve všech oblastech myšlení, citění a vůle překračuje stará obmezení. Je třeba hřivny nejen zachovat, ale rozmnožit, máme-li dosáhnout nejen nesmírného rozmachu hospodářského, ale také sociálního a kulturního. Kdo jiný to může dokázat nežli člověk vysoké morálky, člověk lásky a dobré vůle?

Naším úkolem je pomáhat takového člověka hledat a vychovávat. Je třeba apelovat na to nejvyšší, co má člověk v sobě, aby se probudil člověk nesobecký, obětavý, pilný, pracovitý... Doba starých čachrářů, diplomatů ve špatném slova smyslu, chytráků, jejichž chytrost nechrání nic jiného nežli vlastní pohodlí, je již dávno za námi. Ale jednotliví reprezentanti této přeživší minulosti dosud mezi námi chodí a žijí.

Není jednotný recept na to, abychom tyto velké úkoly naší národní budoucnosti splnili co nejlépe. V tom je kus tvořivé práce, smyslu pro skutečnost, která nás může dovést k chápání našich vlastních úkolů a k jejich plnění. Vždyť ještě tolik úkolů je před námi. Máme lidem nejen poskytnout podmínky hmotného i kulturního vzestupu, ale také přemýšlet o tom, jak zlidstit jejich vzájemné vztahy. Postupem času budeme mít mnoho důchodců, kterým budeme chtít poskytnout dobré předpoklady k prožití zbytku života, předtím obětavě věnovaného tvořivé práci. Máme na mysli stavby nejen přehrad a závodů, ale také dalších a dokonalejších domovů důchodců, nemocnic, škol a dalších sociálních, zdravotnických a kulturních zařízení. Stojí za to bojovat a usilovat o štěstí mnoha lidí a o zmírnění neštěstí a utrpení těch, kteří jsou staří nebo nemocní. Pravý křesťan neuvazuje jenom o tom, co tu je. Myslí spíše na to, co dosud chybí. Ale nevidí to proto, aby jen konstatoval, ale proto, aby chyby pomáhal odstraňovat. Křesťan je lékař, který léčí a který potěšuje ty, kteří to potřebují. A již tím je dána naše účast na díle, které má člověka oblažiti, pozvednout, které má dát lidské důstojenství všem...

Projev národní síly a zdraví bude také letošní druhá celostátní spartakiáda, která bude vrcholnou součástí jubilejních oslav republiky. Jen zdraví a schopní lidé jsou s to tvořit nové hodnoty fyzické i duchovní... To, co cítíme v srdci, se musí také nějak projevit na vnějšek. Rádost z úspěchů a vděčnost vůči našim osvoboditelům vyjádříme slavnostním jubilejním rokem. Okrášlíme naše města, veřejné i soukromé budovy. Všude necháme mluvit krásu, květinám, úpravnosti. Naše závazky k jubilejnímu roku budou nejen zkrášlovat slavnostní tvář našeho domova, ale také pomáhat všude tam, kde je toho zapotřebí. Nové parky, úpravy ulic, čištění starých koutů, postavení nové školy nebo jeslí, zlepšení života v některém sociálním ústavu, např. v domově důchodců, to všechno bude vhodné k tomu, abychom tím vyjádřili svou vděčnost a radost...

Vzpomínáme na nespočetné řady obětí, které náš nový, radostnější život vykoupily cenou utrpení a smrti... Na ty, kteří k nám ze Sovětského svazu došli, aby v poslední bitvě, v bitvě o Prahu, položili své životy na našem prahu vítězství. V době, kdy se nejtíže umíralo... Vzpomínáme na patnáct let uskutečňování našeho Kosičského národního programu, této magny charty našeho nového života. Ale nevzpomínáme jen pro vzpomínání. Je toho třeba mnoho vykonat, abychom nejen my, ale také celý svět žil v míru, bezpečí a později také v lásce a svornosti. Patnáct let kráčí katolíci a jejich duchovenstvo v řadách mírových bojovníků. Tato práce byla záslužná a úspěšná, jak se to dovídáme z jiných stránek našeho listu, věnovaného druhému mírovému sjezdu katolického duchovenstva. Jsme hrdí na to, že tato práce byla oceněna z mnoha míst. Radovali jsme se také z po-

vzbuzujícího pozdravu, který našemu sjezdu zaslal tak obětavý mírový bojovník, jako je N. S. Chruščov...

Tvářnost světa dvacátého století se rychle mění. Divy techniky, nejlépe vyjádřené v průzkumu nejmenší částice světa — atomu i makrokosmického světa — kosmu, nás zavazují. Zavazují k tomu, abychom jich použili jen k mírovým cílům. Nepochybujeme o tom, že světový tábor socialismu a míru nikdy nezneužije velkých technic-

kých a vědeckých objevů k ničivým cílům. Přáli bychom si, aby podobné pocity odpovědnosti za objevy techniky a vědy měli také odpovědní státníci všech zemí světa. Nyní, kdy se rýsuje v blízké budoucnosti významná událost — konference šéfů vlád čtyř velmocí v Paříži, je třeba napnout všechny síly ve směru míru, lásky a dobra... A jen tímto způsobem můžeme oslavit náš jubilejní rok nejdůstojněji, nejlidštěji a také nejkřesťanštěji...

PADESÁTINY KAPITULNÍHO VIKÁŘE ANTONÍNA TITMAŇA

Narodil se dne 8. února 1910 v Kunovicích u Uher-ského Hradiště. Po theologických studiích byl v Českých Budějovicích vysvěcen na kněze dne 17. března 1934. Jako kaplan působil v Křemži, Brloze, Klatovech, kde se ujímá a podporuje ze svého skromného platu nezaměstnané za první republiky. Jako farář působil v Týnci u Klatov, ve St. Rožmitále, Střel. Hošticích, Katovicích a Horšovském Týně, odkud jako vikář odchází za sídelního kanovníka katedrální kapituly u sv. Mikuláše v Č. Budějovicích.

Dne 9. června 1953 byl jednohlasně zvolen katedrální kapitulou u sv. Mikuláše kapitulním vikářem diecése českobudějovické. Svou skromností a bratrským vystupováním si získal záhy srdce kněží své diecése.

Pro svou významnou činnost o zachování světového míru byl vyznamenán vyznamenáním Za zásluhy o výstavbu. Rovněž i v prosinci uplynulého roku byl vyznamenán Celostátním mírovým výborem katolického duchovenstva za svou práci pro církev a vlast, pro upevnění světového míru a rozkvět nového života v naší zemi čestným uznáním.

Přejeme jubilantu hojnost zdraví, síly a darů Ducha svatého do mnoha dalších let. — Ad multos annos! V. P.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEUM

Dne 12. 1. 1960 dožívá se v plné duševní svěžesti svých sedmdesátin Msgre dr. Bohuslav Petrželka, em. profesor křesťanské filosofie a fundamentálky na bývalém bohosloveckém učilišti v Brně, na nějž s vděčností vzpomínají kněží brněnské diecése jako na skromného vědce, dobrého profesora a ušlechtilého kněze.

DALŠÍ KNĚŽÍ ASTRONOMOVÉ

V časopise „Pokroky matematiky, fyziky a astronomie“, ročník IV. (1959), číslo 3, který vydává Jednota československých matematiků a fyziků v nakladatelství ČSAV, jsou otištěny teze dějin exaktních věd v českých zemích. Čteme zde opět známá jména kněží astronomů, jak o nich bylo psáno v DP. V období do r. 1620 je to Jan Šindel, v období od r. 1620—1750 jsou uvedeni: P. Stanseľ, zabývající se studiem povrchu Měsíce, a jako nové jméno se objevuje P. J. Zimmermann, který studoval Slunce a dobře vysvětloval povahu slunečních skvrn. Rovněž zastával správný názor, že komety jsou supralunární. Spíše teoreticky zpracovává novější výsledky kometární astronomie jesuita P. J. Pleyer.

Ve Sborníku pro dějiny přírodních věd a techniky, č. IV. — 1958, který vydává Československá akademie věd, se zmiňuje Quido Vetter v dějinách matematických věd od r. 1348 až do r. 1620 o jesuitovi Václavu Pantaleonovi Kirwitzerovi z Kadaně (1588—1626), který byl nejdříve učitelem matematiky v Štýrském Hradci a od r. 1618 misionářem v Zadní Indii, Číně a Japonsku, odkud psal listy o astronomických pozorováních.

V téžích dějin exaktních věd nalézáme kněze i v řadách fyziků, jako např. zaslouží si zmínky obsáhlé dílo Theodora Moreta, některá práce V. Stansela, B. Conrada, J. Boehma a J. Hankeho. Tito byli většinou i astronomy.

V. Zemanec

TAK ZVANÝ BACIL SVATOVÍTSKÝ

Jako mladý scestovalý všudybyl, se svérázem kamenných staveb a kamenické práce obeznámený (sám jsem navrhl leccos ze žuly i z mramoru pro sebe i pro jiné), sledoval jsem s hlubším zájmem dostavbu dómu svatovítského v Praze, jež dodala vnitřku této stavby délky 120 metrů. Jednou se pod klenbou svatovítskou shluklo kolem mne několik kameníků, k nimž se připojil také stavbyvedoucí této hutě a akademický malíř F. X. Margold, člověk o řádný stupínek výše stojící, a naléhali na mne, abych také něco prořekl o tak zvaném bacilu svatovítském, před nímž prý není bezpečen nikdo, kdo zde pracuje. Ukázalo se však záhy, že nikdo z nich není člověkem o tom něco spolehlivě vědoucím.

Jednoho dne našel se člověk, kterému se tím zprotivili. Byl to profesor antropologie MUDr. Jindřich Matiegka. Spolu s Margoldem sestoupil do hrobky šlechtičny z Dietrichštejnů, o níž se vědělo, že ji sklál do hrobu mor. MUDr. Matiegka ohmatával lebku dávno zesnulé šlechtičny, v druhé ruce maje obložený chlebiček. Bezděky předal toto dobré sousto do ruky, která dosud držela lebku. Margold se zděsil nad tím, co MUDr. Matiegka dělá, jakému se vystavuje nebezpečí. „I vy trumpeto!“, odvětil slavný antropolog klidně, „vždyť ten bacil moru zajde s hnilobou lidského těla.“

Nyní došlo také na to, v čem lidé svatovítsští spatřovali tak zvaný bacil svatovítský: v různém zbarvení kostí a koster zde studovaných. Byly zbarveny rozsáhlými skvrnami intenzivně červenými, místy až fialovými, jež zasycháním nabývaly tónů světlejších, přecházejících až do barvy šedé. Na některých zlomcích přecházela barva fialová až v temně šedou, takřka černou. Kostí uvnitř pórovitých, na povrchu hutných, prodávajících tento proces, stávaly se lomivými, při dotyku se rozpadávaly až v prach.

Je to proces hniloby kostí, způsobený vlivy půdně chemickými. Půda, na které stojí dům svatovítský, byla vyrovnána navážkou. V rumu sem navezeném našly se také zbytky kostí zvířecích. Jinde, v jiných půdách našly se kosti zbarvené do žluta nebo růžova. I bronzové předměty předhistorické byly v hlině určitého zbarvení zbaveny vyloužením na povrchu mědi; zůstal z nich jen cín, který se okysličoval na šedavý oxid, připomínající starou kost.

Nejstarší kosterný materiál nalezen v domě svatovítském roku 1911, kdy při úpravách terénu byly exhumovány kostry a kosti z XI. století. Dávno před tím se shledalo, že ostatky králů v hrobce pod mauzoleem byly v různých dobách několikrát vyloupeny. Mnohé ležely místo v rakvích jen v dřevěných truhlicích, přibitých prkny. Tehdy se ještě nevědělo o tom, nač se přišlo při pozdější důstojné úpravě hrobky pod mauzoleem, že v rakvích z měkkého dřeva se kostry dále zachovávají, kdežto v rakvích dubových kyselina tříslová rozloží kosti na jemný prach. Z mrtvol pohřbených v XVI. století v rakvích dubových zůstaly jen nehty, vlasy, celý ženský účes na hedvábném polštáři, kord a šaty. *Emil Edgar*

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD

Kabinet pro Kartografii (Praha 2, Albertov 6) požizuje pro Mezinárodní unii pro dějiny věd soupis u nás zachovaných globů (zemských i hvězdných), zhotovených do 1. světové války, ať původu domácího nebo cizího, a žádá o písemné ohlášení adresy, kde by se globy našly, aby mohli poslat příslušný počet formulářů, na které lze doplněním textu snadno provést potřebný odborný popis. Žádáme dpp. o sdělení, zda se ve farní knihovně nenalézá globus podléhající soupisu.

VYSVĚTLENÍ

V 9. čísle, str. 173 DP minulého ročníku, jsme psali o vídeňském faráři Ervínu Kockovi, který je farářem protestantským, jak ostatně vyplývá z dalšího textu, že „dostal s manželkou byt v Klosterneuburgu“. Jmenovaný se zúčastnil také zasedání ÚV Čs. obránců míru v prosinci m. r. a je členem Rakouské mírové rady.

DR. MICHAL KROVINA: I. VŠEOBECNÝ ÚVOD DO PÍSMO SVATÉHO (str. 284). II. ZVLÁŠTNÍ ÚVOD DO NOVÉHO ZÁKONA (str. 287). SPOLOK SV. VOJTECHA, TRNAVA V CN BRATISLAVA 1958.

V Krovinově Všeobecném a Zvláštním úvodě do Písma svatého se zvláštním zřetелеm k Novému zákonu se dostalo slovenskému kněžstvu a bohoslovcům dobré studijní příručky. I když jsou to pouze litografovaná skripita, hlavně pro potřebu studujících theologie, mají svou úroveň a podávají v podstatě vše vyčerpávající informace o Písmu svatém, hlavně Novém zákoně. Všeobecný úvod po poznámkách o Písmu svatém (str. 11–29) jedná o inspiraci Písma sv. (30–45), o kánonu Písma sv. (47 až 78) a o textu Písma sv. (80–147). Další polovina skriptu je pak věnována hermeneutice (151–277). V kapitole o biblických překladech je právem věnována zvláštní pozornost biblickým překladům slovenským. Rovněž Zvláštní úvod podává vše podstatné o jednotlivých knihách Nového zákona.

Autor uvádí k jednotlivým úsekům bohatou cizojazyčnou literaturu, většinou do roku 1950. V příštím vydání by bylo záhodno věnovat větší pozornost i biblické literatuře české. Jak již u litografických skript není ani jinak možno, vyskytují se zde, zvláště ve vlastních jménech, překlepy.

Je to opravdu dobrá studijní příručka, svědčící o pečlivosti, sečtlosti a již delší učitelské činnosti autorově. *Dr. J. M.*

ZAPADLÝ VLASTENEC P. J. HUGO KARLÍK

Jihočeský sborník historický, r. 1957, č. 3–4, přináší podrobnou stať ze života buditelského jihočeského kněze Jana Karlíka, kterého Z. Nejedlý zve „učencem, vlastencem, přítelem a druhem F. J. Smetany“ (Z. Nejedlý, Bedř. Smetana VII, 282). Neváháme z ní použít hlavních údajů. P. Karlík se narodil 25. VI. r. 1807

v tzv. „Andělském mlýně“ v Soběslavi na Veselském předměstí. Farní školu vychodil ve Stráži, v Jindřichově Hradci absolvoval gymnasium. Tam měl hlavní zásluhu o vlastenecké citění studentů, kdy češtině vyučovali jen volontéři, strahovský premonstrát P. Ant. Liška. Pod jeho vedením se studenti zajímali horlivě o českou literaturu a chtivě četli každou českou knížku, která se jim dostala do rukou. Na P. Lišku vzpomíná P. Karlík celý život. Po absolutoriu odchází na filosofická studia do Prahy. Tu ho zasahuje svým vlivem okruh vlastenců seskupených kolem prof. Nejedlého. Nedělní literární besedy organizované z Nejedlého popudu zaváděly literární diskusi, četbu českých autorů i básnických pokusů účastníků. P. Karlík se prý tehdy pokusil o první epickou báseň „Založení Přimdy“, psanou přízvukným daktilům.

V roce 1829 se stává Karlík alumnem českobudějovického semináře, ale ani zde trvale nezakotví. Hned následujícího roku se přihlásil do tepelského kláštera, byl přijat a dostal klášterní jméno Hugo. V třicátých letech koresponduje s Hankou, jemuž posílá pro muzeum knihy. Z Vinařického korespondence se dovídáme, že mu Karlík přislíbil jako redaktorovi „rozličná pojednání“. Po vysvěcení r. 1833 byl pro své vzdělání, nadání a živý literární interest jmenován profesorem církevní historie a práva na řádovém theologickém učilišti v Teplé, což bylo mimořádným uznáním jeho inteligence a pracovitosti. Okamžitě kolem sebe seskupil české kněze a kleriky, kteří si vymohli od roku 1835 hodiny češtiny. Dnes ani nedovedeme správně ocenit, co to v ryze německém prostředí znamenalo. Tehdy se v klášteře také uvažovalo – patrně z návozu Karlíkova – na vydání slovanské biblické polygloty. „Korekturu tisku chtěl proslavený Hanka na se vzít“, píše Karlík v dopise chovanému v plzeňském městském archivu Palackému, kterého jako historik informoval o řádovém archivu, poslal svazek listin z chotěšovského kláštera. Na vlastní žádost byl roku 1849 ustanoven profesorem řeči a literatury české na proslaveném plzeňském gymnasiu. Osobnost Karlíkova, jak se tehdy jevila studentům, zachytil výstižně jeden z jeho žáků dr. Naxera: „Profesor K. nad jiné šlechetná a dobrotivá povaha se stal brzy miláčkem studentstva... Byl zejména osvědčeným bibliofilem, nebylo snad české knihy, které by nebyl zakoupil, pak ji půjčoval, pobádal ke čtení a zaváděl hovory o každém novém úkazu na poli českého písemnictví.“ Jako učitel češtiny neměl k dispozici žádné příručky, proto sám pomýšlel na sepsání dějin české literatury. V jeho pozůstalosti se zachovalo torso této učebnice.

Kněžskou kariéru ukončil jako vikář v Dobřanech, jsa současně jako dlouholetý učitel kvalifikovaným dozorcem nad hlavními školami plzeňského vikariátu. Na sklonku života jsou mu útěchou přátelské styky s vlastenci. Mezi ně na prvním místě patřil Jablonský. Vzpomíná na něho s láskou, nazývá ho svým Hugonkem a zve na návštěvu do Krakova. Těšil ho také styk s hudebně vysoce nadaným bratrem Františkem, manželem Kateřiny Corvinové, přítelkyně Bedřicha Smetany. Zvláštní zmínky si zasluhuje péče, kterou tento vlastenecký kněz věnoval členům osiřelé rodiny Tylovy. Kajetánu Tylovi postavil pomník a převzal péči o jeho dva syny Otakara a Stanislava, kteří zůstali v Plzni až do r. 1862.

Karlík napsal na základě původních pramenů česky a německy dějiny tepelského kláštera, v nichž zdůrazňuje jeho původní český charakter. Stejným způsobem je koncipována práce o zakladateli Teplé, českém velmoži bl. Hroznatovi. Mezi lidem byly velice oblíbeny jeho pětišvazkové „Životy svatých“, které vyšly ve dvojím vydání. Karlík zemřel 16. V. 1894 a pochován byl na řádovém hřbitově v Teplé. Spolu s mnohými jinými Čechy hájil a udržoval české tradice uprostřed zarputilého sudetského německví, vegetujícího z české práce a české půdy na úkor původního domácího obyvatelstva. Přitom dovedl v okruhu své působnosti aktivně působit na probuzení náboženského a národního vědomí. *—rtk.*

KULTURNÍ KALENDÁŘ

1. II. 1910

Před padesáti lety ukončil v Praze svůj nadějný život velký český malíř *Antonín Slaviček* (nar. v Praze 16. 5. 1870). Po léta hledal formu: vyšel ze školy Mařákovy a vlivu Chittussiho, zjemňuje popisový realismus, zbavuje se romantiky, přenáší osobní náladu do barvy a vykládá ji světelně, posléze v mocných, světelných skvrnách. Dospívá vlastní cestou k způsobu impresionistického vyjadřování, takže jeho dílem vrcholí český impresionismus.

Dílo má svou gradaci (viz známý obraz „Červnový den“ z r. 1898, který je nejvyšší a nejzářivější notou jeho díla) i epilog, tichý a tesklivě smutný: v posledních zátiších, malovaných v nemoci, těsně před smrtí. Nechal v těch obrazech kus své duše, naposled se jimi ohlédl na svět, spočinul na něm zrakem, prodlel u něho srdcem. Jednou z posledních prací vůbec je „Zátiší se džbánky“ (r. 1910). V něm těžko již poznáváme malíře krásných motivů z českého venkova (např.: „U nás v Kameničkách“ z r. 1904), nebo z Prahy (např.: „Kláster bl. Anežky“ z roku 1900). Z obrazu cítíme, že nebylo nemocno jen jeho tělo, ale i jeho dobrá, citlivá duše.

5. II. 1860

Stých narozenin by se býval dožil pražský rodák *Matěj A. Šimáček* (zemř. 12. II. 1913 v Praze).

Vystudoval chemii a byl zpočátku činný jako technický úředník v různých cukrovarech. Později pracoval v redakci některých časopisů, věnoval se žurnalistice a spisovatelství.

Jeho dílo (básně i próza) je celkem již zapomenuté, nikdo je už dnes nečte, a je to škoda:

Šimáček, básník soucitu s utištěnými a vyděděnými, nadšený pro dělnou práci, přešel od duše továrního proletariátu k české duši vůbec, zvláště k strádající velkoměstské duši, pro kterou hledal pomoc a lék. Byl stoupencem realistické školy a odhaluje různé životní děje pod vlivem a podle příkladů ruských realistů, k zjištění důležitého sociálního zjevu — úpadku měšťácké třídy, rozvratu a krize, které se objevily jako průvodní zjevy ve společnosti a v rodině, ukázaly mu nové konflikty a nové rozpory v životě měšťáckých vrstev.

Jeho pero bojovalo vždy za lepší úděl, který se stal faktickou realitou až v našich dnech.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Láb Svatopluk, administrátor, Dobříš, ustanoven dekretem čj. 9449/59 od 1. 12. 1959 administrátorem na Zbraslavi, okr. Praha-jih.

Novák Marcel, C. C., administrátor Svaté Pole, ustanoven dekretem čj. 9450/59 od 1. 12. 1959 administrátorem v Dobříši a dekretem čj. 9451/59 excurrendo administrátorem ve Svatém Poli, okres Dobříš.

Skořepa Prokop, administrátor Tuchlovice, ustanoven dekretem čj. 9452/59 od 1. 12. 1959 excurrendo administrátorem ve Stochově, okres Nové Strašecí.

Kořínek Václav, kanovník karlístejnský a farář v Praze-Podolí, ustanoven dekretem čj. 9456/59 od 1. 12. 1959 administrátorem v Praze-Nuslích.

Pietsch Karel, administrátor v Radotíně, ustanoven dekretem čj. 9457/59 od 1. 12. 1959 administrátorem v Praze-Podolí.

Wagner Zdeněk, administrátor v Třebotově, ustanoven dekretem čj. 9458/59 od 1. 12. 1959 excurrendo administrátorem v Radotíně, okres Praha-jih.

Gebhart Konrád, administrátor, Krásno nad Teplou, ustanoven dekretem čj. 9494/59 od 1. 12. 1959 administrátorem v Dobřanech, okres Přeštice.

Urbánek Otto Josef, O. Praem., administrátor v Dobřanech, ustanoven dekretem čj. 9495/59 od 1. 12. 1959 administrátorem v Krásnu nad Teplou a dekretem čj. 9496/59 excurrendo administrátorem v Horním Slavkově, oboje okres Sokolov.

Pensionování:

Msgre dr. Hofmann Josef, kaplan v Sokolově, odchází dnem 1. 12. 1959 na trvalý odpočinek (čj. 9471/59).

Toman František, administrátor v Bezručicích, odchází dnem 30. 11. 1959 na trvalý odpočinek (čj. 9534-59).

Úmrtí:

Brousil Robert, farář v Libkovicích, zemřel 24. 11. 1959 ve věku 71 let (čj. 9511/59).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Sperlík Vilém, administrátor v Mladějovicích, ustanoven dekretem čj. 4515/59 ze dne 19. 9. 1959 s účinností od 1. 10. 1959 kooperátorem u sv. Mořice v Olomouci a excurrendo administrátorem v Mladějovicích.

Straňák Stanislav, kooperátor v Kyjově, ustanoven dekretem čj. 4699/59 ze dne 2. 10. 1959 s účinností od 1. 10. 1959 administrátorem v Koryčanech a excurrendo administrátorem v Jestřebicích.

Dr. Hruška Josef, farář, Kurovice, ustanoven dekretem čj. 5022/59 ze dne 23. 10. 1959 s účinností od 1. 11. 1959 excurrendo administrátorem v Ludslavicích.

Valach Josef, kooperátor v Kroměříži u P. Marie, ustanoven dekretem čj. 5020/59 ze dne 23. 10. 1959 s účinností od 1. 11. 1959 excurrendo administrátorem ve Zlobicích.

Jelšík Fabián, administrátor, Zlobice, ustanoven dekretem čj. 5021/59 ze dne 23. 10. 1959 s účinností od 1. 11. 1959 administrátorem v Chropyni.

Bartošek Jan, administrátor v Brodku, okr. Prostějov, ustanoven dekretem čj. 5154/59 z 2. 11. 1959 s účinností od 1. 11. 1959 excurrendo administrátorem ve Vranovicích.

Kůřil Jaroslav, kooperátor v Kojetíně, ustanoven dekretem čj. 5155/59 ze dne 2. 11. 1959 s účinností od 1. 11. 1959 kooperátorem v Soběchlebských.

Bílek Emil, kooperátor v Prostějově, Povýš. sv. Kříže, ustanoven dekretem čj. 5156/59 ze dne 2. 11. 1959 s účinností od 1. 11. 1959 kooperátorem v Kojetíně.

Různar František, (kooperátor — skonč. voj. služby), ustanoven dekretem čj. 5157/59 z 2. 11. 1959 s účinností od 1. 11. 1959 kooperátorem v Prostějově Povýš. sv. Kříže.

Švéda Josef, kooperátor v Moravské Třebové, ustanoven dekretem čj. 5364/59 ze dne 14. 11. 1959 s účinností od 15. 11. 1959 administrátorem v Boršově a excurrendo kooperátorem v Moravské Třebové.

Gillig Alois, farář v Třebovicích, ustanoven dekretem čj. 5363/59 ze dne 14. 11. 1959 s účinností od 15. 11. 1959 administrátorem v Porubě a excurrendo administrátorem v Třebovicích.

Filip František, administrátor, Veřovice, a excurrendo administrátor Ženklaava, ustanoven dekretem čj. 5483/59 ze dne 25. 11. 1959 s účinností od 1. 12. 1959 administrátorem ve Frenštátě p. R.

Uhlář Antonín, administrátor ve Studénce a excurrendo administrátor v Butovicích, ustanoven dekretem čj. 5482/59 ze dne 25. 11. 1959 s účinností od 1. 12. 1959 administrátorem ve Veřovicích a excurrendo administrátorem v Ženklaavě.

Kolečkář Josef, kooperátor, Slavičín, ustanoven dekretem čj. 5463/59 ze dne 23. 11. 1959 s účinností od 1. 12. 1959 kooperátorem ve Val. Kloboukách.

Vítoul Josef, kooperátor, Valašské Klobouky, ustanoven dekretem čj. 5464/59 ze dne 23. 11. 1959 s účinností od 1. 12. 1959 administrátorem ve Štítní n. Vl.

Morys František, administrátor ve Slatině, ustanoven dekretem čj. 5480/59 ze dne 25. 11. 1959 s účinností od 1. 12. 1959 excurrendo administrátorem v Těškovcích.

Dr. Svoboda Alois, administrátor v Těškovcích, ustanoven dekretem čj. 5481/59 ze dne 25. 11. 1959 s účinností od 1. 12. 1959 administrátorem ve Studénce a excurrendo administrátorem v Butovicích.

Pensionování:

- Trullay Maxmilián**, býv. farář, Kozmice, okr. Hlučín, bytem v Rožnově p. R., pensionován výměrem číslo 4406/59 ze dne 19. 9. 1959 s účinností od 1. 10. 1959 — přeložen na trvalý odpočinek.
- Géla František**, farář v Soběchlebovích, okr. Hranice, pensionován výměrem čís. 5050/59 ze dne 2. 11. 1959 a s účinností od 15. 11. 1959 přeložen na trvalý odpočinek.
- Černošek František**, farář, Biskupice u Jevíčka, pensionován výměrem čís. 4839/59 ze dne 23. 10. 1959 s účinností od 1. 11. 1959 přeložen na trvalý odpočinek.
- Msgr. Gec Alois**, farář, Ostrava-Poruba, pensionován výměrem čís. 5023/59 ze dne 23. 10. 1959 a s účinností od 15. 11. 1959 přeložen na trvalý odpočinek.
- Horák Medard**, farář ve Frenštátě p. R., pensionován výměrem čís. 4989/59 ze dne 18. 11. 1959 a s účinností od 1. 12. 1959 přeložen na trvalý odpočinek.

Úmrtí:

- Kunčar Bohuslav Šebestián**, administrátor v Chropyni, okr. Kroměříž, zemřel dne 11. 9. 1959 v Chropyni, pohřben dne 14. 9. 1959 ve Zdouňkách.

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

- Polák František**, jáhen, laic. učitel nábož. ve Znojmě, ustanoven od 1. 9. 1959 pomocným duchovním ve Křtinách, okr. Blansko.
- Ambrož Miloslav**, koop. v Boskovicích, ustanoven od 1. 10. 1959 koop. ve Vranově u Brna, okr. Brno.
- Česlík Stanislav**, koop. v Lomnici, okr. Tišnov, ustanoven od 1. 10. 1959 koop. v Boskovicích.
- Perout Miroslav**, koop. v Lechovicích, okr. Znojmo, ustanoven od 17. 10. 1959 zatímčím koop. u sv. Mikuláše ve Znojmě.
- Vašek František**, admin. v Kamenici, okr. Jihlava, ustanoven od 1. 11. 1959 administrátorem v Budišově, okr. Třebíč.
- Vlach Arnošt**, admin. v Cizkrajově a excur. Staré Hobzí, okr. Dačice, ustanoven od 1. 11. 1959 admin. v Kamenici, okr. Jihlava.
- Kráčmar Ladislav**, koop. u sv. Mikuláše ve Znojmě, pověřen od 17. 10. 1959 zatímčím vedením duch. správy u sv. Mikuláše a sv. Kříže ve Znojmě.
- Jindra František**, admin. ve Slavonicích, ustanoven od 1. 11. 1959 excur. administrátorem ve Starém Hobzí, okr. Dačice.
- Štěpánek Jindřich**, admin. v Dačicích, ustanoven od 1. 11. 1959 excur. admin. Cizkrajově a Lipolci, okr. Dačice.
- Bláha Bohuslav**, koop., Třebíč-zámek, ustanoven od 15. 11. 1959 kooperátorem v Dačicích.
- Bumbálek Alois**, koop. v Třebíči městě, ustanoven od 1. 11. 1959 kooperátorem v Telči, okr. Třebíč.
- Škápík Jan** po návratu ze zákl. voj. služby ustanoven od 1. 11. 1959 kooperátorem v Třebíči-městě.
- Menšík Josef**, admin. v Dešné, okr. Dačice, ustanoven od 15. 11. 1959 excur. admin. v Nových Sadech, okr. Dačice.
- Stražovský Vladimír**, admin. v Šafově a Stálkách, okr. Znojmo, ustanoven od 15. 11. 1959 admin. v Mašovicích a excur. admin. v Citonicích, okr. Znojmo.
- Peňáz Adolf**, admin. v Lipolci, okr. Dačice, ustanoven od 15. 11. 1959 admin. v Boleradicích, okr. Hustopeče.
- Mareček Josef**, admin. ve Vranově n. D., okr. Znojmo, ustanoven od 15. 11. 1959 excur. admin. v Lančově, okr. Znojmo.
- Štřelec Antonín**, admin. ve Starém Petříně, okr. Znojmo, ustanoven od 15. 11. 1959 excur. admin. v Šafově a Stálkách, okr. Znojmo.
- Přivětivý František**, koop. ve Vranově u Brna, ustanoven od 1. 12. 1959 admin. v Modřicích, okr. Brno-venkov.
- Srna Vojtěch**, koop. v Jinošově, okr. Vel. Bíteš, ustanoven od 1. 12. 1959 koop. v Lomnici, okr. Tišnov.
- Navařík Oldřich** po návratu ze zákl. voj. služby ustanoven od 1. 11. 1959 koop. v Tvarožné, okr. Brno-venkov.

Jmenování:

- Klíč Josef**, farář v Protivanově, okr. Boskovice, jmenován od 1. 11. 1959 správcem děkanství boskovického.
- Zemánek Arnold**, admin. ve Svitávce, okr. Boskovice, jmenován od 1. 11. 1959 správcem děkanství letovicického.

Přeložení na trvalý odpočinek:

- Marek František**, koop. ve Křtinách, okr. Blansko, pensionován od 1. 9. 1959.
- Vladislavský Jan**, farář v Boleradicích, okr. Hustopeče, pensionován od 15. 11. 1959.
- Kočvara Karel**, admin. v Citonicích, okr. Znojmo, pensionován od 15. 11. 1959.

Úmrtí:

- Kosatík Otto**, konsist. rada v. v., Brno, zemřel 28. 9. 1959.
- Peška Josef**, katecheta v. v., Brno, zemřel 20. 8. 1959.
- Vácha Otto**, děkan a farář v. v. v Ivaní, zemřel 7. 10. 1959.
- Melichar Josef**, farář v. v. v Heřmanově, okr. Velká Bíteš, zemřel 26. 10. 1959.

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Přenesení farnosti

Poněvadž území farnosti Červená nad Vltavou, na němž dosud stál farní kostel sv. Bartoloměje a farní budova, bude zatopeno vzedmutou vodní hladinou vodního díla Orlik, přenáším na základě can. 1426 a se souhlasem odboru školství a kultury rady KNV, církevní oddělení v Českých Budějovicích ze dne 10. 10. 1959 č. Círk. 3376/1959-463/1, práva farního kostela dnem 1. listopadu 1959 na kostel sv. Jana Křtitele v Květově, jenž dosud byl kostelem filiálním. Příslušné obydlí pro kněze je církevní budova farní. Farní osada Červená n. Vlt. řečeným dnem zaniká a nová farnost ponese jméno Květov. Náleží k ní osady: Květov, zbylá stavení z Červené n. Vlt., Osek, Kučeř, Vůsí a Velká. [Čís. 1732/59.]

Ustanovení:

- Zdeněk Stanislav**, administrátor, Mirotice, sekretářem vikariátu píseckého od 15. 9. 1959 (č. 1518/59).
- Krčál Josef, ThDr.**, administrátor v Drahově, administrátorem ve Vyšším Brodě a excur. administrátorem v Loučovicích a Malšíně, okr. Kaplice, od 15. 9. 1959 (č. 1657/59).
- Gottfried Jaroslav**, administrátor, Vyšší Brod, administrátorem v Horním Záhoří a excur. administrátorem v Oslavě a Chřešticích, okr. Písek, od 15. 9. 1959 (č. 1658/59).
- Vojáček Ladislav**, administrátor, Horní Záhoří, administrátorem v Drahově, okr. Soběslav, od 15. 10. 1959 (č. 1659/59).
- Čížek Jan**, farář, Chraštice, excur. administrátorem v Točovicích, okr. Příbram, od 15. 10. 1959 (č. 1681/59).
- Matějů Václav**, administrátor, Kamenice n. L., excur. administrátorem v Mnichu, okr. Kamenice n. L., od 1. 11. 1959 (č. 1735/59).
- Červenka Josef**, farář, Nová Včelnice, excur. administrátorem v Dešné, okr. Kamenice n. L., od 1. 11. 1959 (č. 1736/59).
- Skřepek Rafael**, administrátor, Bošilec, excur. administrátorem v Hamru, okr. Soběslav, od 1. 11. 1959 (č. 1778/59).

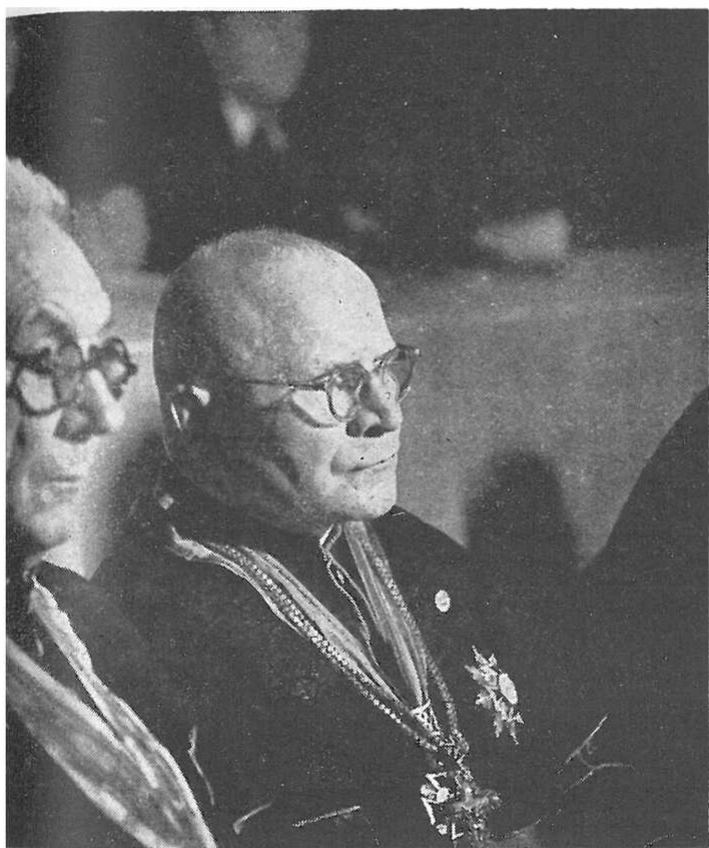
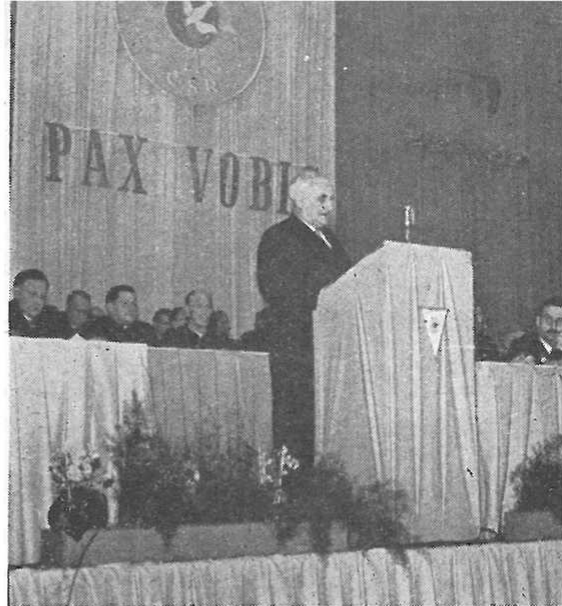
Zpovědní jurisdikce:

- Jahoda Michal**, jmenován duchov. správcem a řádným zpovědníkem Milosrdných sester sv. Kříže v Domově důchodců v Proseči-Obořišti, okr. Pelhřimov.
- Hlavníčka Josef, ThDr.**, administrátor v Nové Cerekvi, mimořádným zpovědníkem tamtéž (č. 1801/59).

Zemřeli:

- Tupý Josef**, katecheta v. v. v Písku, zemřel 6. 11. 1959.
- Březina Ignác, ThDr.**, administrátor v Novosedlech n. Než., zemřel 18. 11. 1959.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník X - Číslo 1-2 - V Praze 31. ledna 1960

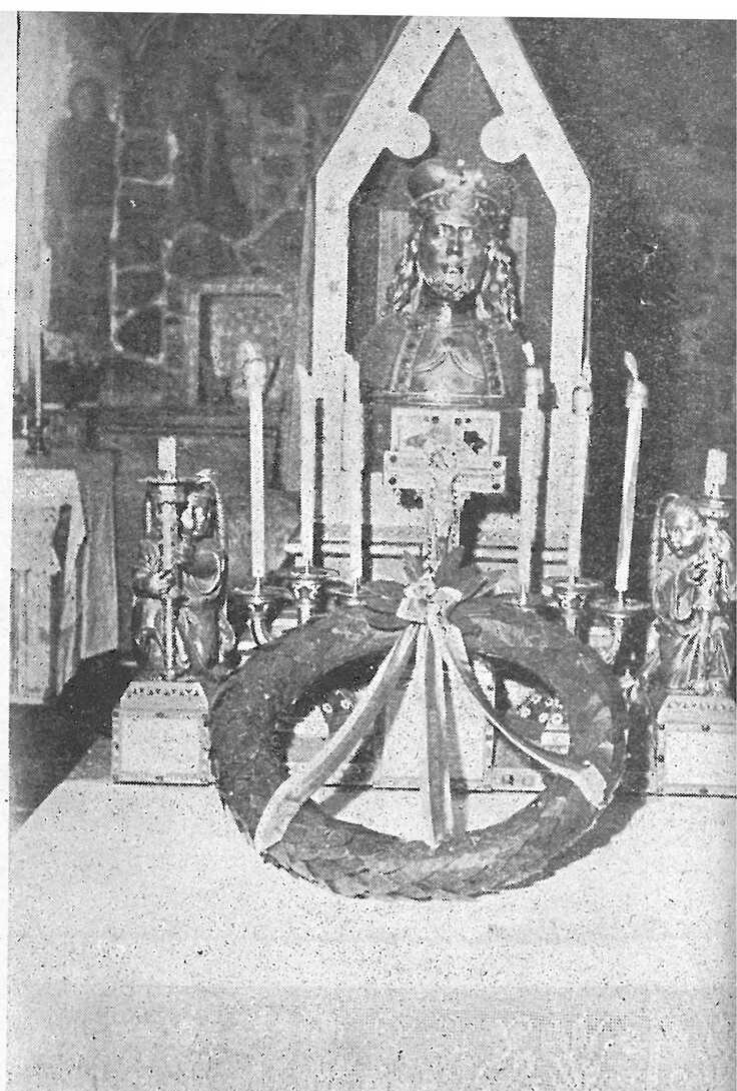
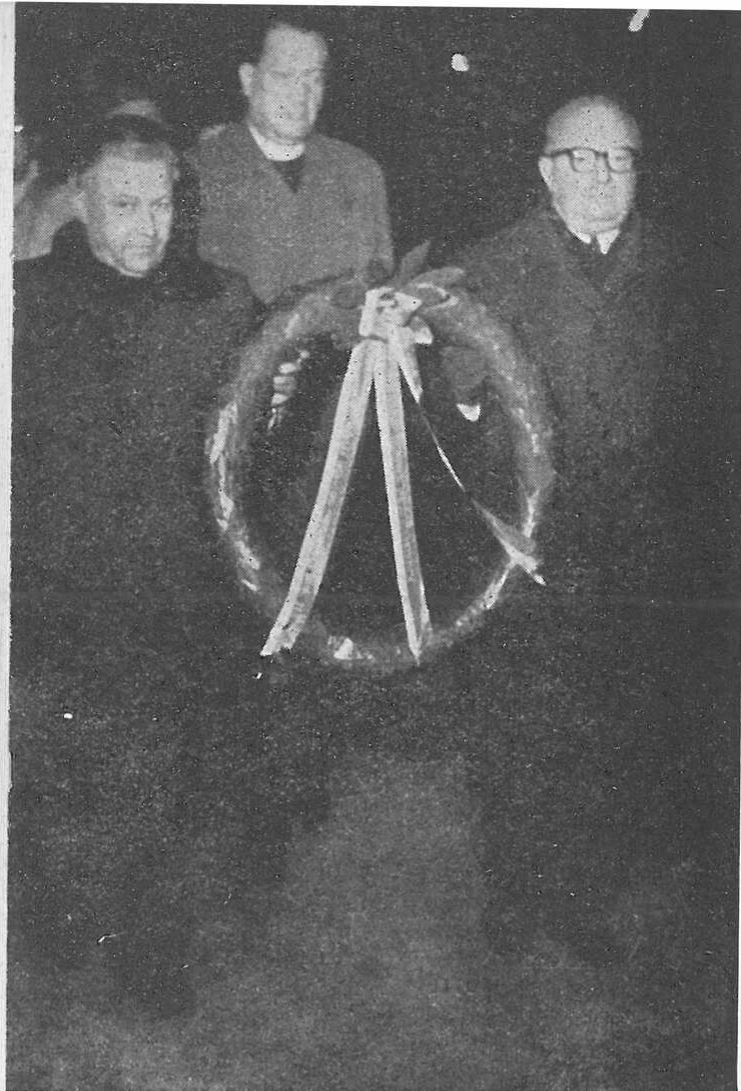

Spectabilis prof. dr. Jan Merell a generální vikář Štefan Onderko během zasedání. Předseda Československého výboru obránců míru, akademik Mukařovský při projevu na sjezdu CMVKD. Prelát Josef Glogar, generální vikář olomoucké arcidiecése a Msgre ThDr. František Kutal, inf. probošt, sledují průběh sjezdu.

Ministr dr. Josef Plojhar odevzdává čestné uznání ústřednímu řediteli České katolické Charity, kanovníku Janu Márovi. Kapitulní vikář banskobystrický Ján Dechet a Spectabilis prof. dr. Cyril Dudáš.

První z vyznamenaných byl předseda CMV ministr zdravotnictví dr. Josef Plojhar. Vyznamenání předává J. E. dr. Ant. Eltschker, světitel biskup pražský, jako nejstarší člen ústřed. výboru Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSR.

Prosbou k patronu země České, k světcům Václavu započalo katolické duchovenstvo svoje zasedání svatováclavským chorálem. A bohoslužbami a položením vavřínového věnce v národních stuhách na jeho hrob v kapli svatováclavské byl II. sjezd CMVKD zakončen. Na obr. vlevo nahoře ministr dr. Josef Plojhar, generální tajemník prof. Josef Beneš a slovenský ústřední tajemník dr. Stefan Zareczky vstupují do svatováclavské kaple. Vpravo nahoře náhrobek sv. Václava s vavřínovým věncem, věnovaný katolickým duchovenstvem.

Vlevo dole: Prelát Ant. Stehlík, kapitulní vikář pražský, ve chvíli, kdy čte vánoční poselství věřícímu lidu z II. sjezdu CMVKD.

Vpravo dole: ministr dr. Josef Plojhar a generální tajemník prof. Josef Beneš při aktu kladení věnce na hrobku sv. Václava.

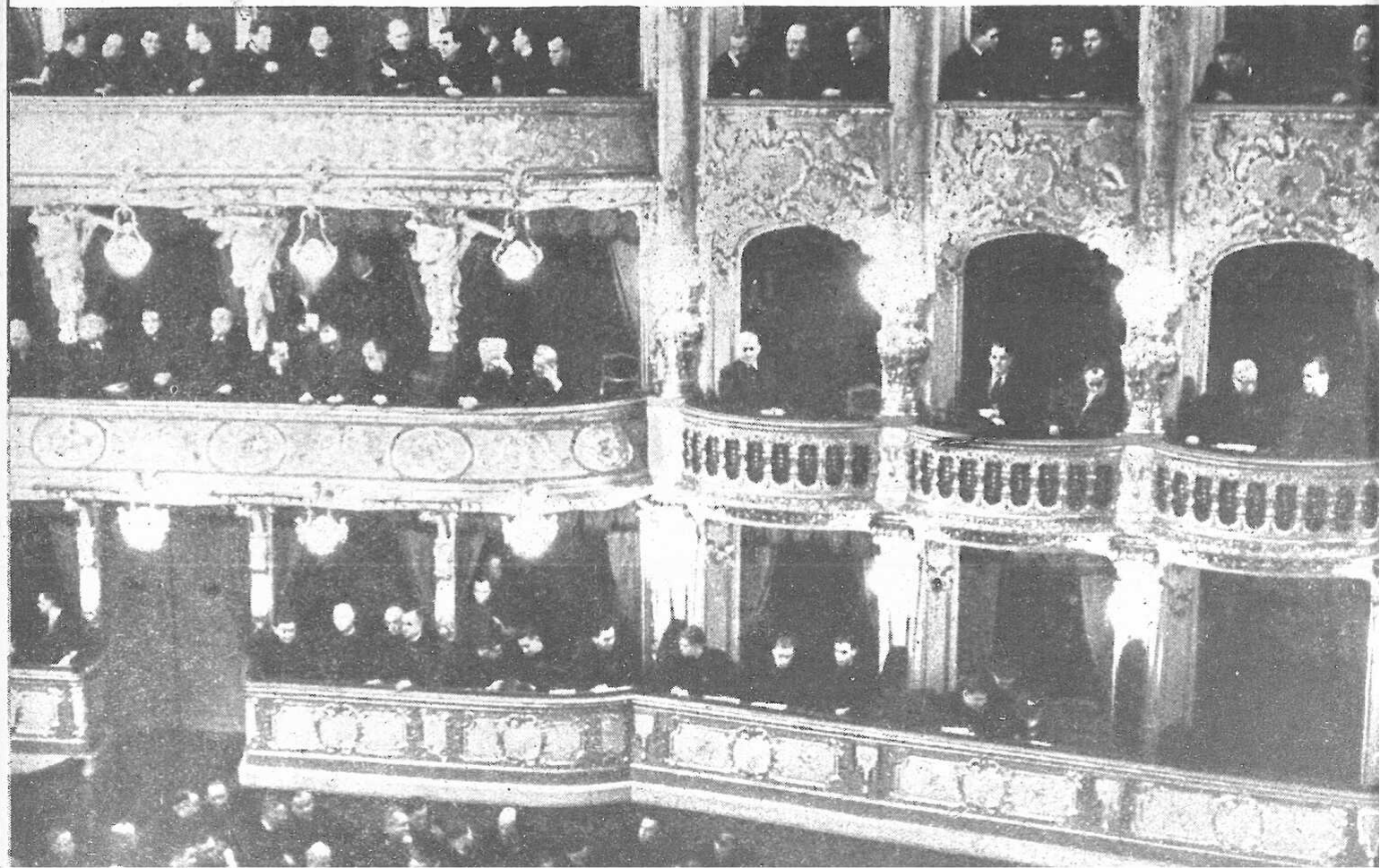

jovaná skupina věřících z Moravské Nivnice a deputace katolíků Chodů, dávných obránců našich západních hranic. Expozice Charity, Chránové služby s vystavovanými devocionáliemi a bohoslužebnými předměty, instalovaná v předzáří, byla středem pozornosti delegátů. Záběr z I. dějství slavnostního představení Dvořákovy opery „Jakobín“ ve Smetanově divadle v Praze.

Záběr na předsednickou tribunu. Delegáti sjezdu hlasují o navrhovaných zástupcích, účastníci sjezdu v záři osvětleného hlediště. Autorem všech snímků je Vlastimil Zikmund.

Dr. FRANTIŠEK KOTALÍK: Problém rasismu a kolonialismu.

Dr. JAN MERELL: Apokryf o narození a mládí Panny Marie ze II. až III. století.

Dr. JOFEF KUBALÍK: Hodina ukřižování Páně.

Dr. ANTONÍN SALAJKA: Kristus je hlavou Církve.

Dr. JAROSLAV MICHAL: Subjekt práva.

Dr. VÁCLAV BARTŮNEK: Jenštejn mezi proudy.

KAREL SAHAN: Ostiarius.

JAROSLAV ŠTĚPÁNEK: Tajemství lidské duše a zpovědník.

ANTONÍN HUGO BRADÁČ: Mosty k dorozumění.

VÁCLAV ZIMA: Nenápadný život.

R. Š.: Duchovní hudba v postě.

MUDr. V. NIKODÉM: Hygiena kněžského života.

Inž. V. a Z. ČERVENÝ: Třetí pětiletka.

ThDr. FRANTIŠEK KOTALÍK: Ad „rassismi et colonialismi“ problemata.

Haec materia his diebus valde disputatur. Contemptio et despectus nationum minus evolutarum propter adversas condiciones sunt verae bases huius problematis. Qualis sit dignitas hominum, coronae divinae creationis, omnis sacerdos tute et secure perspicit primis iam capitibus libri Genesis, in sacerdotali traditione. Fere culmen dignitatis et aequalitatis omnium hominum elucet novissimo scholae Isaianae tempore—Et annuntiabunt gloriam meam gentibus... (Is 66, 19—20.) Omnium textuum Novi Testamenti unicum sit specimen caritatis et amoris erga homines—epistula ad Philemonem de servo Onesimo. S. Congregatio de Seminariis et Universitatibus studiorum anno 1938 condemnavit omnes „rassismi et colonialismi“ modos. Immo ipsae res gestae profanae sunt valde adversae potestati et regno vis, iniuriae, bonis aliquas nationes exuendi. Laetamur nostris diebus hac veritate tot populos et nationes libertatem vitae et regni consecutos esse.

ThDr. JAN MERELL: De Apocrypho nativitatis et adulescentiae B. M. Virginis 2. vel 3. saeculi tempore.

Expositio et specimina Pap. Bodmer V. De nativitate B. Mariae Virginis. Novimus hanc apocryphum uti Protoevangelium Jacobi XVI. saeculi, quod legendae, narrationes de vita B. Mariae sunt. Haec apocryphus magni ponderis est ad S. Theologiam, nam testimonio confirmat fidem scriptoris et primae aetatis Christianorum virginitatis Matris Dei. Haec Pap. Bodmer V. magni est ad criticam textuum nam septem saeculis vetustior est omnibus aliis notis manuscriptis huius Apocryphi.

ThDr. JOSEF KUBALÍK: Hora supplicii Domini Nostri Jesu Christi.

Omnia evangelia unanimiter ponunt mortem Jesu Christi in feriam sextam Parasceve. Secundum plurimos auctores hoc erat anno 30. p. Chr. n. Sed difficultas oritur ex comparatione evangelii S. Joannis et synopticorum de hora mortis Domini. Secundum Marcum evangelistam crucifixio Domini facta est „hora tertia“. Secundum Joannem evangelistam autem „circa horam sextam“. Secundum exegetam S. Bartina S. J. haec difficultas explicatur per corruptionem textus S. Joannis 19, 14 apud transcriptores. Causa corruptionis valde probabiliter similitudo gamma-signi numeri 3-et digamma-signi numeri 6-erat. Diggama saepe vocatur episémon seu apud Alexandrinos gabex. Ergo valde probabile est originaliter in evangelio Joannis 19, 14 scriptum „circa horam tertiam“ similiter ut apud synopticos fuisse.

ThDr. ANTONÍN SALAJKA: Christus Caput Ecclesiae est.

Apostolus Paulus complevit et anxie perscrutatus est suam doctrinam de Ecclesia imprimis in epistulis ad Colossenses et ad Ephesios. His in epistulis explicat in profundum et subtiliter doctrinam Ecclesiae de Christo Capite invisibili Ecclesiae.

ThDr. JAROSLAV MICHAL: De legis subiecto.

Notio et natura personae physicae tam apud Romanos quam in nostra lege instituta.

ThDr. VÁCLAV BARTŮNEK: De summo archiepiscopi Praegae Jenštejn dolore.

Permuitis contentionibus, dissensionibus impleta est vita archiepiscopi Praegensis Jenštejn. Tamen graviter et cum summo dolore tulit hic praeclarus et constans Antistes si etiam hunc archiepiscopum immo Summus Pontifex Urbanus VI. et Adalbertus Raňků de Ježov non intellexit.

P. KAREL SAHAN: Ostiarius.

Ostiarius est clericus stans in primo grado ascendente ad sacrum sacerdotii ordinem. Curam olim habebat de campanis, pulsandis, de portis ecclesiae et sacrarii aperiendis et claudendis, et librum aperire ei, qui praedicat. Hanc curam habet etiam sacerdos. Omnis enim sacerdos est etiam ostiarius. Proinde oportet ipsum curam habere, ut ecclesia stricte statuto tempore aperiatur et claudatur, ut stricto tempore ad sacram liturgicam actionem vel solemnitatem campana pulsetur et libri sacri in sacrario suo semper loco puri aserventur. Virtus ipsius sit: ostiarii humanitas et benignitas, ordinis et decoris domus Dei et sacrarii fidelissima cura, et minutissima observantia temporum ad cultum Divinum statuti.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Problém rasismu a kolonialismu

Prof. ThDr. František Kotlík

Rasismus a kolonialismus velmi úzce spolu souvisí. Jedno vyplývá z druhého. Podstatou všeho zůstává nelidský vztah a naprosté podceňování a znehodnocení lidské důstojnosti. Co je člověk ve světle Písma sv.? Otevřme první stránky Písma sv. Starého zákona, který je vznešeným a Bohem vnuknutým předobrazem Zákona nového, zákona milosti a lásky. V hexaemeronu v podání, prostředí a pramenu kněžském, podávající základní theologické pravdy duchovně, odtažitě a tak úchvatně theologicky pro svou dobu, je člověk jako takový, korunou tvorstva a králem všeho stvořeného. Je pravda, že v prvním historickém údobí Vyvoleného národa převládal úzký partikularismus a nacionalismus, který byl plně odůvodněn čistotou kultu a vyhraněností vznešeného monotheismu. Prostředí deuteronomické v knihách Královských nemohlo zatajit nebezpečí synkretismu posledních roků vlády krále Šalamouna, ani příliš lákavé nebezpečí fénického kultu boha Baala pro severní izraelské království, proti čemuž na život a na smrt bojuje starozákonní prorok Oseáš. Ale přichází nové údobí izraelského národa zajetím babylónským a především po zajetí, kdy otevírají se brány širokému, láskyplnému universalismu spásy, který pro nás zůstává hmatatelným dokladem Boží inspirace starozákonním prorokům a svatopiscům i bezprostřední přípravou ke vstupu v Zákon nový. Vizme knihu Rut, proroka Jonáše, druhou část proroka Zachariáše, hlubokou knihu o Jobovi a především třetí část velkého proroka Isaiáše, kdy všem národům bez rozdílu se dostává největší starozákonní pocty, totiž býti přímo účastnými obětí Bohu hospodinu, ba dokonce se státi obětními dary Bohu stvořiteli — vehiggídú et kebódí baggóim. Vehébiú et kol achékem mikkol haggóim minchá ládónaj — Et annuntiabunt gloriam meam gentibus; et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino — Is 66, 19c 20a. Toto jsou opravdu poslední výsostné, vznešené plody Isaiášovy školy, která prodlužuje až do doby po zajetí ojedinělé duchovní převratné působení velkého proroka 8. století př. Kr. Slovnaté shromáždění, je vůbec třeba, abychom důstojnost lidskou, to veliké pravé duchovní bratrství všeho lidstva dokazovali texty Nového zákona? Vzpomeňme jen na rozhovor Ježíše Krista se Samaritánkou, na poslání apoštolů ke všem národům, po pokřtění služebníka královny Kandáké, na tolik textů z listů sv. Pavla, apoštola národů. Vzpomeňme na překrásné místo o otroku Onesimovi v listu k Filemonovi — prosím tě za svého syna, jehož jsem zplodil v okovech, za Onesima . . . jehož ti zase posílám. Ty ho přijmi jako mé srdce . . . Snad proto odešel od tebe na krátký čas, abys ho obdržel na věky, ne již jako otroka, nýbrž více než otroka, jako bratra milého, zvláště mně, a čím více tobě i v těle i v Pánu — Fil 10–16.

Církev sv. úředně odsoudila posvátnou kongregaci pro záležitosti seminářů a katolických universit v roce 1938 osm neudržitelných názorů o rasismu. V těchto osmi bodech odsoudila všechny způsoby podceňování, neúcty, násilí proti určitým skupinám národů a plemen. Pohledme, jak se historicky vybarvuje rasismus a jeho přímý důsledek, kolonialismus! Nedlouho je tomu, co jsme měli možnost v českém překladě poznati dílo Bartolomea de las Casas, Historia de las Indias. Čteme tam toto otřesné místo — Dominikán P. Martesino, přítel Bartoloměje de Las Casas, pravil na neděli adventní roku 1511 — Vystoupil jsem na kazatelnu, abyste viděli, že jsem hlasem Krista, volajícího na poušti tohoto ostrova — Ten hlas vám praví, že všichni teď žijete a umíráte ve stavu smrtelného hříchu pro ukrutnosti a tyranství nad tímto nevinným lidem. Řekněte mně, jakým právem a jakou spravedlností podrobujete Indiány takovému surovému a hroznému otroctví? Známý národohospodář W. Sombart se netají skutečností, že dějiny kolonií jsou z velké části dějinami válek. Francouzský myslitel A. H. Sée cituje ze Sombarta — Stali jsme se bohatými, protože celé rasy, celé národy umřely pro nás; bylo to pro nás, že pevniny byly zbaveny obyvatelstva. Připomeňme i slova z vánočního poselství roku 1939 Pia XII. — Vůle k životu jednoho národa se nesmí nikdy rovnat rozsudku smrti pro druhý národ. Je nesmírně potěšitelné pro nás, že kdykoliv dochází ještě nyní k určitým výstřelkům rasové nesnášenlivosti v USA či citelněji v jižní Africe, jsou to vždy na prvním místě naši biskupové, kteří ostře varují, napomínají a ukazují cestu ke křesťanské lásce jednoho k druhému. Náš veliký znalec arabských národů a kmenů Alois Musil se také dotkl tohoto problému kolonialismu a výtky Angličanům, což ovšem je dnes

již pouhou minulostí, neboť velická část arabských národů již žije svým vlastním svobodným a národním životem. Citujme proto jeho hluboké a prožité postřehy jako ukázkou nepříjemné minulosti — Angličané pronikali za hesla — vysvobodíme otroky — temnou Afrikou a opanovali ji. Rozdělili se o ni, otrokáře mnohdy získali a s jejich pomocí po svém zařizovali. Evropská osvěta příliš dobrého domorodcům nepřinesla. K pravé osvětě jim byla cesta zatarasena, evropský náter je vyloučil z jejich prostředí a vydal zhoubnému nebezpečí. Sta osad opuštěných a rostoucí úmrtnost jsou toho důkazem. Kdo žijí, pracují, avšak nikoliv pro sebe, nýbrž pro cizí pány. Nesou těžké jho a nevzpírají se, poněvadž nevidí možnosti, aby se osvobodili. — Tak psal ještě před několika desítkami náš Alois Musil. My, kněží, služebníci Ježíše Krista, se nesmírně radujeme z té velké změny, jež nastala v těch několika desetiletích. Dnes již většina arabských národů žije svým vlastním svobodným a státotvorným životem. K tomu přistupuje mnoho a mnoho nových samostatných národů a států Asie a Afriky. Pevně věříme, že v nejbližší době již nebude národa na celém světě, který by byl pouhou pracovní silou a prostředkem nesmírného zisku několika mocným národům a státům. K neslýchanému a velikému, stále úspěšnějšímu úsilí o trvalý, spravedlivý mír mezi všemi národy světa přistoupí s drahocennou hřívnou i nové národy a státy Asie a Afriky, které ve svém svobodném a samostatném životě a rozvinutí neuvěřitelně dosahují současné světové úrovně, všestranné kultury hmotné i duchovní i technické vyspělosti. Kéž v brzké době zavládne všem drahý a pravý mír, láska, úcta i vzájemné pochopení a sblížení mezi všemi lidmi na celém světě! To budiž naší vroucí modlitbou k Bohu stvořiteli a dobrotivému Otci lidského pokolení i naším poctivým, upřímným snažením a cílem!

APOKRYF O NAROZENÍ A MLÁDÍ PANNY MARIE ZE II. AŽ III. STOLETÍ

Slavná Ženevská Bibliotheca Bodmeriana získala po druhé světové válce několik velmi vzácných papyrusových manuskriptů. Největší zájem vyvolal rukopis evangelia sv. Jana ze 2. stol. Původně bylo publikováno prvních 14 kapitol tohoto evangelia (viz Duchovní pastýř 1957 str. 102 násl.) a ke konci r. 1958 zbývajících kapitol 14—21, takže dnes máme v tomto papyrusovém kodexu opis celého Janova evangelia z doby kolem r. 200. Nejnověji oznamuje bibliotéka publikaci dalších novozákonních papyrů, tentokrát listů katolických. Protože katolické epištoly se dosud — až na nepatrné zlomky — v papyrusových opisech nevyskytovaly, je vydání očekáváno s napětím. Půjde zřejmě o vůbec nejstarší zachovaný text těchto epištol.

Vedle zlomků klasiků, (Homérova Illiada, Menandros, Dyscolos) získala knihovna i rukopis novozákonního apokryfu, a to mariánského apokryfu o narození Panny Marie. Nejde v tomto případě o věc snad dosud neznámou, nýbrž o apokryf známý od 16. stol. pod jménem Protoevangelium Jakubovo. Jde však o řecký text, který je o několik století starší než text, podle něhož bylo Protoevangelium v minulosti vydáváno. Dosud známé rukopisy byly až z doby po 9./10. stol., kdežto rukopis Bodmerianý je ze stol. třetího¹⁾.

Než přejdeme k pojednání o apokryfu Bodmeriánského knihovny řekněme si několik slov o *vzniku apokryfů*, zvláště *apokryfů mariánských*. Kristův obraz načrtnutý ve zkratce v evangelních zprávách vzbuzoval v myslích čtenářů touhu po poznání i jiných podrobnostech z jeho života. Z kázání apoštolů, pokud nebyla zachycena v evangeliích, z místní tradice palestinských očitých svědků, vznikalo ústní podání o životě Páně. K němu se časem připojilo zbožné mínění věřících, ne vždy historicky přesné. Když pak docházelo k písemné redakci těchto tradic, uplatňovala se i osobnost autora, tvůrčí obrazovnost, která s větší nebo menší básnickou licencí se zmocňovala tradic a s určitým dogmatickým a apologetickým zaměřením se snažila spřádat vše v jediný celek. Aby se dostalo spisku — který nejednou byl proniknut i tendencemi heretickými — větší vážnosti, byl připisován některému z apoštolů nebo učedníků Páně. Tak ze závislosti na zprávách kanonických, z lokální tradice, zpravidla zkreslené, a hlavně z obrazovnosti skladatelů vznikaly apokryfy.

Věřícím, hlavně od druhého křesťanského století, se zdály kusé a střizlivé evangelní zprávy nejenom o Kristu, ale i o jiných biblických osobách, v prvé řadě o životě Panny Marie, která tak úzce souvisí s celým mystériem vtělení a vykoupění. V dobách apoštolských bylo nutno hlásat především Krista a uvést ve známost jeho božskou

nauku. Nejevilo se nutně zmiňovat se šířeji, nežli zaznamenala evangelia, o jeho přesvaté Matce a všech podrobnostech její pozemské pouti. Zvláště v prostředí palestinském žili ještě pamětníci a vrstevníci, jimž tyto věci byly známy. V prostředí pohanském pak v prvních dobách byl Kristus takřka výlučným středem veškeré kerygmatické činnosti a theologických spekulací, aby křesťané z pohanstva tím bezpečněji byli uchráněni různých polytheistických názorů, k nimž by snadno mohli být svedeni přílišným zdůrazňováním zcela zvláštního postavení Mariina v ekonomii spásy. Od počátku věřili v panenství a bohomateřství Mariino, avšak doba nebyla ještě zralá pro podrobné vymezování týkající se jejího života a její osoby. Tím se stalo, že různé události života Matky Boží se vytrácely po jejím nanebevzetí z paměti, upadaly v zapomnění a zprávy, které o ní kolovaly, byly podrobeny větším nebo menším změnám, neboť k jejich písemnému zaznamenání v té formě, jak my ji známe, došlo až později. Podstatné rysy z portrétu Matky Boží zůstaly s lapidární věrností vtaženy v úsečné zprávy kanonických evangelií. Rekonstrukce podružnějších dogmatických skutečností a podrobností Mariina života se zmocnila fantasie a zbožná invence pozdějších dob.

Nejstarším mariánským apokryfem je tzv. Protoevangelium Jakubovo. Slavný francouzský orientalista Vilém Postel (1506—1581) přinesl z Cařihradu rukopis tohoto apokryfu a vydal v r. 1552²⁾ jeho latinský překlad pod titulem: Protoevangelion sive de natalibus Jesu Christi et ipsius matris Virginis Mariae, sermo historicus divi Jacobi minoris. Tak zevšeobecněl nynější běžný, méně šťastně volený, titul apokryfu: Protoevangelium Jakubovo. V r. 1564 Michael Neander publikoval řecký originál apokryfu.³⁾ Apokryf pak byl zveřejněn ještě několikrát⁴⁾ na podkladě dalších nově objevených rukopisů, vesměs však, jak již bylo podotknuto, až z doby po 9./10. stol. Proto text Bodmerianý (dále Bodmer V), starší o několik století, je význačným přínosem nejenom pro poznání tohoto apokryfu, ale pro apokryfní bádání vůbec.⁵⁾

Charakter papyru Bodmer V. Mariánský apokryf se zachoval v papyrusovém kodexu o 56 stranách, z nichž 49 obsahuje náš apokryf nadepsaný za V.: *Zjevení Jakubovo o narození Marie*. Formát kodexu je téměř čtvercový 14,2 cm X 15,5 cm. Na každé straně je 15 až 17 řádek. Kodex je zachován v mimořádně dobrém stavu. Majuskulní písmo je zřetelné, velmi pečlivé, podobné písmu Pap. Bodmer II (Janovo evangelium). Švýcarský papyrolog V. Martin klade rukopis do doby kolem r. 200 po Kristu. Rukojis je psán in continuo, bez interpunkce. V rukopisu jsou dosti četné korekce, jednak od vlastního kopisty, jednak od druhého, pozdějšího pisáře. Jsou zde

obvyklé zkratky, hlavně posvátných jmen. Text rukopisu je úplný. Počíná titulem: Genesis Marias-Apokalypsis Jakób a týmiž slovy je uzavřen. Všechny listy kodexu jsou číslovány, takže není pochybnosti o úplnosti textu. Náš text je kratší, než text Tischendorfov. Rukopis je potvrzením závěrů znalců starokřesťanské literatury (Harnack, Michel, Peeters), že apokryf se vlastně skládá ze tří částí spojených v jeden celek. Každá z těchto tří částí má svůj zvláštní charakter, kterým se liší od druhých částí. První část (kap. I—XVI) líčí narození a mládí P. Marie. K této části se pouze vztahuje titul Genesis Marias. V líčení jsou četné ohlasy Starého zákona a události starozákonní jsou přenášeny na Marii Pannu. Je to typ lidového literárního líčení a zdá se, že autor první části byl člověk kultivovaný, který znal starozákonní literaturu i apokryfy a uměl dobře z Pisma vybrat své vzory a dovedl svému líčení dát nejenom zdánlivě pravděpodobnosti a historické posvátnosti, ale i životnosti a zajímavosti. Druhá část (kap. XVII—XX) líčí narození Ježíšovo se zřejmým cílem ukázat panenství Mariino post partum. Autor zde sleduje Lk 2,1—7, avšak líčení se liší od líčení evangelií a tento fragment nemá literárních vlastností fragmentu předchozího. Část třetí, kterou Harnack označuje jako Apocryphum Zachariae líčí smrt velekněze Zachariáše a P. Maria s Ježíšem jsou jenom v pozadí líčení. Jsou jen nepřímou příčinou jeho smrti. Epilog (kap. XXV) uvádí jméno autorovo, místo a dobu složení. Jakýsi Jakub složil tuto historii v Jeruzalémě záhy po smrti Herodově, jak se uvádí v epilogu.

Tím přicházíme k otázce autora a data složení apokryfu. Výše uvedený Jakub býval ztotožňován s Jakubem Mladším, prvním biskupem jeruzalémským. Tak první vydavatel apokryfu V. Postel (1552) nadepsal apokryf: Sermo historicus divi Jacobi minoris. Náзор naprosto nepřijatelný a moderními badateli vesměs odmítaný. Izraelita by nikdy nepsal jako autor apokryfu, který nezná zvyklostí chrámu. Jakubovo jméno na konci apokryfu a připomínka Jeruzaléma — podle zvyku apokryfů — jsou uvedeny proto, aby apokryf získal na autoritě. Vydavatel apokryfu M. Testuz z ženevské university se domnívá podle vnějších i vnitřních známek, že první a třetí část apokryfu vznikla na konci 2. stol. a na počátku století 3. část druhá. Ze skutečnosti, že v Bodmer V ze 3. stol. je opsána již i třetí část apokryfu, padá názor Harnackův, že tato část vznikla až po 3. stol. a Peetersův, který ji klade před stol. 6. Asi v polovině 3. stol. došlo ke spojení všech tří částí a také ke zhotovení naší kopie.

Obsah a ukázky z apokryfu. Apokryf přeložil do češtiny podle ženevského vydání Pap. Bodmer V. Administrátor v Ostrově u Karlových Var P. Josef Novák. Ukázky ocitované v tomto článku jsou převzaty z rukopisu jeho překladu.

Apokryf počíná líčením událostí jež předcházely narození P. Marie: O „velikém dni Hospodinově“ přinášejí synové Izraelovi Hospodinu oběti. Přichází i Jáchym, známý svou zbožností, avšak nějaký Roubel mu praví: „Ty nesmíš první přinést dary, poněvadž jsi nezpłodil sémě v Izraeli.“ V očích pravověrného Izraelity to byla potupa a hanba nemít potomstva. Znamenalo to být ochuzen o dobra blahé doby mesiánské, které se toužil dočkat každý pravý syn národa alespoň nepřímo, ve svém potomstvu. Zarmoucen odchází Jáchym na poušť, kde se postí a stejně se souží i jeho manželka pro svou bezdětnost. Jáchymovi i Anně se dostává zjevení, že obdrží potomstvo. Anna činí slib, že své dítě zasvětil službě Boží. Po uplynutí obvyklé doby se Anna stává matkou děvčátka, které nazve Marii. Když byly dívky tři roky, plní rodiče svůj slib a přivádějí Marii do chrámu, aby ji úplně zasvětili službě Boží. Aby byly v chrámě zachovány předpisy o levitické čistotě, usnese se kněžské kolegium v čele s veleknězem, že Maria, která zatím dospěla ve dvanáctiletou dívku, má být svěřena v ochranu spravedlivého Josefa z Nazareta. Josef, který byl k tomuto vznešenému úkolu vyvolen záračným znamením, se zdráhá, ale na důraznou veleknězovu domluvu svůj úřad přijímá a stává se ochráncem Mariiným. Poslyšíme slova apokryfu, která tolik ovlivnila mariánské legendy i výtvarné umění:

„Když byly dívky tři roky, řekl Jáchym: »Svolejme neposkvrněné dcery hebrejské; nechť vezmou rozžatá

světla a drží je tak, aby je (dítě) nepřevrhlo; její srdce bude zaujato chrámem Páně.« Stalo se tak, a oni vstoupili do chrámu. I přijal ji kněz Páně, políbil ji a žehnal jí slovy: „Pane Bože, buď velebeno tvé jméno ve všech pokoleních. Kvůli tobě zjeví Pán vykoupení synům Izraele.« Pak ji posadil na třetí stupeň oltáře a Pán Bůh seslal na ni svou milost. I zatančila na svých nohách. Veškeren dům Izraele si jí oblíbil (kap. VII).

Odcházel její rodiče (domů) a plní obdivu chválili a velebili Pána Boha, že se od nich neodvrátil. Maria byla ve chrámu Páně jako krotká holubice. Potravu přijímala z ruky anděla. Když jí bylo 12 let, shromáždili se kněží k poradě a řekli: »Hle, Marie dosáhla dvanácti let ve chrámu Páně. Co s ní učiníme, aby neposkvrnila posvátné místo Pána Boha našeho?« I řekli mu (veleknězi) kněží: »Ty jsi stanul u oltáře. Jdi a pros za ni! A co ti zjeví Bůh, my učiníme.« I vešel kněz do veševnatyně oděn (řízou) se dvanácti zvonky a modlil se za ni. A hle, anděl Páně stanul (před ním) a řekl mu: »Zachariáš, Zachariáš, jdi a svolaj vdovce! Komu Pán Bůh dá znamení, toho bude manželkou.« Vyšli hlasatelé po celé krajině judské. I zazněla trouba Páně a hle, všichni přiběhli (kap. VIII).

Josef odhodiv sekeru přišel rovněž. On i všichni shromáždění odvaž se sebou hole odešli ke knězi. Kněz (velekněz) vzal od nich hole, vešel do svatyně a modlil se. Když skončil modlitbu, vzal hole, vyšel ven a dal jim je. Žádné znamení na nich se neobjevilo. Pak vstal poslední hůl Josefovou. A hle, z hole vyletěla holubice a stanula na Josefově hlavě. I řekl Josefovi kněz: »Tobě patří panna Hospodinova, vezmi ji pod svou ochranu!« Josef mu odpověděl: »Mám syny a jsem starý. Ona je mladá dívka, budu na posměch synům Izraele.« Kněz však řekl Josefovi: »Boj se Pána Boha svého! Upamatuj se, co učinil Bůh Dathanovi, Abironovi a Kóré. Země se otevřela a všechny je pro jejich odpor pohltila. Boj se Josefe, aby se tak nyní nestalo i tvému domu!« Josef ji ze strachu přijal pod svou ochranu a jí řekl: »Maria, přijal jsem tě z chrámu Páně a nyní tě zanechám ve svém domě. Odejdu totiž pracovat na stavbách domů. Přijdu však k tobě. Pán tě ochraňuje!« (kap. IX).

V dalším navazuje apokryf již na zprávy kanonických evangelií o poselství archanděla Gabriela a navštívení u sv. Alžběty. Celý děj je líčen takřka týmiž slovy jako u sv. Lukáše. Zatím se Josef vrátil ze svých staveb a shledal změnu, která se stala s Marií, za níž byl před Bohem i veleknězem odpověden. V obavách uvažuje, co si má nyní počít. Ve snách se mu zjevuje anděl a Josef se dovídá o tajemném početí Mariině. Nevina Mariina a Josefova je pak prokázána i před kněžími (kap. XZ—XVI). Zde také končí vlastní apokryf o narození Marie Panny. Jak již bylo dříve podotknuto, kap. XVII—XX líčí narození Ježíšovo a kap. XXI—XXIV obsahuje zprávu o příchodu mágů, vraždě betlémských pacholat, o útěku sv. Alžběty s Janem a jejich záračném zachránění v hoře. Kap. XXIII—XXIV tvoří t. zv. „Apocryphum Zachariae“. Herodes, hledající marně Jana Křt., dává Zachariáše mezi chrámem a oltářem zavraždit. Touto zprávou apokryf končí a kap. XXV se připíná k celému apokryfu jako autentisující doslov, v němž se autor představuje jménem a děkuje Bohu, že mu dal schopnost k sepsání všech těchto událostí.

Apokryf v Církvi. Apokryf Nativitas Mariae měl velký ohlas ve východní církvi a byl přeložen do mnohých jazyků (překlad syřský, koptický, arménský, staroslov. aj.). O svátku sv. Jáchyma (9. září) byl čten v řeckých církvích. Protože na Západě byl odsouzen Innocencem I. (417) a dekretem papeže Gelasia, není znám překlad latinský. Na Západě se legendy apokryfu rozšířily (ne před 13. stol.) hlavně zásluhou jejich vložení do Speculum Historiae Vincence de Beauvais a Zlatou legendou Jakuba de Voragine.

Závěr, zhodnocení apokryfu. Jaký je názor na historickou cenu apokryfu, zvl. pokud jde o zprávy o sv. Josefu a Panně Marii? Sv. Jeroným je oceňuje jako „de-liramenta apocryphorum“. Přesto však vychází najevo, že některé náměty z apokryfů se dostaly během doby do theologických nauk nebo do heortologické praxe (Praesentatio B. M. V.). Kromě jména sv. Jáchyma a sv. Anny považuje Bolland ostatní zprávy týkající se ro-

diny, z níž P. Maria vzešla, za zcela legendární a nezařčené. Ve zprávě o narození Panny Marie a okolnostech, které je provázely, jeví se zřejmá podobnost se zprávou o narození Samuele a Jana Křtitele; to zavdává příčinu k pochybnostem o věrohodnosti líčení, a vyvolává domněnku o kompilaci a umělé rekonstrukci celého vyprávění. Rovněž „praesentatio“ má svůj skutečný pramen v obětování Páně. Apokryf nelze považovat za vyprávění historické, ale za legendu theologického rázu. Celý apokryf bychom mohli charakterisovat jako *Apologia Dei Genitricis semperque Virginis Mariae* a v tom spočívá jeho theologický význam. Jako zlatá nit se vine celým apokryfem učení o panenské čistotě a neporušenosti Mariině. Pod zorným úhlem této skutečnosti se snaží autor dokázat, že Maria zůstala pannou bez poskvrny, a to i za takových okolností, kde podle přirozeného řádu panenská neporušenost nutně beže za své: v mateřství. To je základní these apokryfu. Maria je „*Virgo prius ac posterius*“ — před panenským počtím Krista, při něm, i po něm i po jeho narození. Maria se jeví v celém apokryfu jako skutečná královská vládkyně, na níž se nesmí usadit nejmenší prášek všednosti. Od třetího roku vyrůstá v chrámě, jen nejlepší izraelské dívky jsou jejími družkami, pokrm přijímá z ruky andělov,

je miláčkem lidu i jeruzalémské hierarchie. To byla zbožná idealisace apokryfního spisovatele, který se takto jeví jako vroucí ctitel Panny a Bohorodičky, a tím i hlasatel nadpřirozeného původu Kristova.⁶⁾

ThDr. Jan Merell

POZNÁMKY A LITERATURA

¹⁾ Papyrus Bodmer V. Nativité de Marie. Publié par Michel Testuz. Genève. 1958.

²⁾ Basilej - J. Oporius; r. 1570 vyšlo nové vydání ve Štrasburku.

³⁾ Rovněž v Basileji jako editio princeps.

⁴⁾ Např. J. C. Thilo, Codex Apocryphus Novi Testamenti. Leipzig 1832 a zvl. Const. Tischendorf, Evangelia Apocrypha, Leipzig 1852. Tento Tischendorfov text znovu-uveřejnil s franc. překladem a komentářem Émil Amann, Le Protévangile de Jacques et ses remaniements latins, Paris 1910. Synopticky vydal apokryf P. Vanutelli, Protoevangelium Jacobi synoptice, Roma 1940.

⁵⁾ Na textu P. Bodmer V. již je v podstatě založen německý překlad O. Cullmanna v nedávno vyšlém třetím vydání Henneckových nvz. apokryfů. Tübingen 1959.

⁶⁾ Srv. Dr. Jan Merell, Starokřesťanské apokryfy, Praha 1942, str. 40n.

HODINA UKŘIŽOVÁNÍ PÁNĚ

Všechna čtyři evangelia shodně a jasně kladou smrt Ježíšovu na pátek velikonoční. (Mt. 27, 62; Mk 15, 42; Lk 23, 54; Jan 19, 31). Měsíc nisan, na který připadaly židovské velikonoce, začínal jako ostatní měsíce židovského kalendáře novým měsícem a velikonoce začínající odpoledne 14. nisanu se slavily právě v den úplňku onoho měsíce. Sv. Lukáš uvádí ve svém evangeliu přesné datum veřejného vystoupení předchůdce Páně, sv. Jana Křtitele, totiž „roku patnáctého panování císaře Tiberia“ (Lk 3, 1—2).

Jelikož Tiberius nastoupil po smrti svého předchůdce Augusta r. 767. od založení Říma, to je r. 14. n. l., patnáctý rok vlády Tiberiovy by padl mezi rok 28—29 po Kr. Kdybychom však počítali nastoupení Tiberiovo od doby jeho spoluvlády s Augustem, což se stalo dvě léta před smrtí Augustovou r. 765. od zal. Ř. neboli r. 12. po Kr., v tom případě by padl rok patnáctý císaře Tiberia na rok 26. po Kr. Uvážíme-li dále, že Židé v rozmluvě s Pánem Ježíšem, odvolávající se na jeruzalémský chrám, zvolali: „Čtyřicet a šest roků stavěn byl chrám tento a ty jej vzděláš ve třech dnech“ (Jan 2, 30), a poněvadž s určitostí víme, že Herodes Veliký začal s přestavbou chrámu v roce 20—19 př. Kr., pak se dostaneme do roku 27—28 po Kr., který je prvním rokem veřejné činnosti Ježíšovy. Jestliže Ježíš počal veřejně působit mezi rokem 27 a 28 po Kr. a jeho činnost trvala asi dva roky a několik měsíců, pak jeho smrt nemohla nastat před rokem 29. A vezmeme-li si na výpomoc výpočty seriálních moderních hvězdářů, pak 14. nisan připadl na pátek 7. dubna v roce 30. po Kr. A tento rok 30. po Kr. vyhovuje velmi dobře hvězdářským podmínkám a mimo to vhodně zapadá i do jiných chronologických dat, jež jsme si naznačili. Narodil-li se Ježíš asi dvě léta před smrtí Herodovou, bylo mu na počátku jeho veřejné činnosti opravdu „asi třicet let“ (Lk 3, 23), ježto byl asi 32—33 roků star. Po dvou a půl roku veřejného života mu bylo asi 34—35 let. A jeho smrt připadla na pátek velikonoční v roce 30. křesťanského letopočtu (1).

Stran Ježíšovy smrti o deváté hodině tehdejšího počítání neboli o naší hodině 15. neboli třetí odpoledne všichni evangelisté souhlasí. Avšak pozornému čtenáři Písma svatého N. z. vyvstane povážlivá nesnáze, když si všimne líčení odsouzení a ukřižování Páně. Sv. Marek píše doslovně: „Byla pak hodina třetí, když byl ukřižován“ (XV. 25). Poslední evangelista, sv. Jan Miláček Páně, píše však: „Pilát uslyšev ta slova, vyvedl Ježíše ven a posadil se na soudnou stoličku na místě, které slulo Lithostratos, hebrejsky Gabbatha. Byl pak pátek velikonoční, okolo hodiny šesté; i řekl Židům: Ejhle, král váš“ (Jan XIX. 13—14). Tedy sv. Marek uvádí jako hodinu ukřižování Páně hodinu třetí, jež odpovídá naší deváté hodině dopolední, kdežto

očitý svědek sv. Jan praví, že „okolo šesté hodiny“, to je „okolo naší hodiny dvanácté v poledne byl Ježíš odsouzen Pilátem a předán krátce nato na popravu kříže. Vzniká otázka, jak bylo možno v tak krátké době mezi hodinou šestou a devátou, to je naší hodinou dvanáctou a patnáctou odpoledne stěsnat tolik událostí? Ježíš byl tedy podle líčení Janova odsouzen o hodině dvanácté, a tehdy podle svědectví synoptiků „nastala tma po celé zemi až do hodiny deváté“, byl pomalu veden po cestě křížové na Kalvárii, místo poprav, tam ukřižován, pronáší tam na kříži poslední svá slova a na konec vypustil duši svou.

Krásně uvedený problém řeší ve své studii S. Bartina, jesuitský theolog: „Ignotum episemon gabex“. (2)

Podle jeho názoru nelze připustit, že sv. Jan výrokem „okolo hodiny šesté“ by měl na mysli časové údobí příbližné a širší, neboť na jiných místech svého evangelia přesně určuje čas, kdy se jím líčená událost stala. Např. uvádí, že povolání sv. Ondřeje za apoštola se stalo „o hodině desáté“ (I. 39). Nebo zázračné uzdravení služebníka setníkova „včera o hodině sedmé“ (4, 52), rozmluva se Samaritánkou u studnice blízko Sicharu se stala „okolo hodiny šesté“ (4, 6) atd. Proto je třeba připustit možnost porušení textu sv. Jana XIX. 14. při opisování. Příčinou porušení byla podobnost řeckých číslovek gamma, to je trojky, a digamma, to je šestky. Něco podobného již se stalo při datování smrti Aristotelovy po úmrtí jeho učitele Platona. Tak podle Apollonia Aristoteles zemřel 26 let po smrti svého učitele Platona, kdežto Ammonius Saccas tvrdí, že Stagyrta zesnul po 23 letech po Platonovi. I zde došlo k záměně číslovek 6 a 3, označených v řečtině písmenem gamma a digamma. A tudíž stran možné záměny mezi „šestou“ a „třetí“ hodinou v textu sv. Jana XIX. 14. třeba přihlídnout:

1. ke znaku číslovky 6 v řeckém jazyce, 2. ke kritické četbě evangelia, 3. k svědectvím starokřesťanských spisovatelů.

1. Číslovka 6 v řečtině.

V řecké abecedě gamma znamená též číslo 3, kdežto číslo 6 bylo označováno písmenem sigma. Někdy též značka šestky byla nazývána digamma neboli dvojité gamma. Velmi často je označována jako episemon, což v latině znamená signum, zvláště kdy měla podobu otevřeného sigma. V Alexandrii usedlí Řekové písmeno digamma s číselnou hodnotou 6 nazývali gabex. Značka episemon neboli gabex se velmi často vyskytuje na starých papírech a má číselnou hodnotu 6, jak to dosvědčuje papyrus Berolinensis, P. 8279, obsahující účet za obilí z doby císaře Klaudia. Zde překrásně vysvitá, že v prvním století po Kr. v běžném písmu číslovky 3 a 6 byly si velmi podobné.

2. Dále třeba si připomenout, že v některých kodexech jako kodexu: S — Sinajském, D — unciálním pařížském, L — královském pařížském a jiných je uvedena „*hodina třetí*“ v textu evangelia Janova XIX. 14.

3. Rovněž většina starokřesťanských spisovatelů uvádí, že Ježíš Kristus byl ukřižován „*o hodině třetí*“. Tak píše sv. Cyril Jeruzalémský ve své katechesi 13. (P. G. 33. col. 801.) Theophylactus, biskup bulharský (1038—1108) ve svém výkladu evangelia Janova (P. G. 124, col. 269) podrobně vykládá, jak došlo k omylu při opisování textu Janova, že číslice původní 3 byla zaměněna za episemon značící šestku.

Ale dávno před Theophylaktem starokřesťanští spisovatelé byli si vědomi této nesrovnalosti mezi evangelistou Markem a sv. Janem stran hodiny ukřižování Páně. Již v letech 175—242 alexandrijský znalec Písem svatých, učený exegeta, *Ammonius Saccas*, vysvětluje tuto nesrovnalost doslovně: „Krasopisec však zaměnil písmeno gamma, které značí trojku, za jiné znaménko, jež zovou Alexandrijci gabex, a jež znamená šestku, neboť se sobě velmi podobají, a z omylu napsání se vloudil omyl při četbě. Vždyť místo hodiny třetí napsal šestou“ (P. G. — Migne — 85, col. 1512).

Eusebius, zvaný Pamphilus (265—339), nám podobně svědčí, že evangelista Marek udává, že Ježíš Kristus, Bůh a Spasitel, byl ukřižován o hodině třetí, kdežto nejvyšší theolog Jan líčí, že o hodině šesté zasedl Pilát na soudnou stolicí na místě, jež se zove lithostratos. Opisovač (amanuensis) pak způsobil omyl, neboť písmeno gamma značící třetí hodinu přepsal jako episemon, jež znamená šestku. Poněvadž první tři evangelisté: Matouš, Marek i Lukáš svorně tvrdí, že od hodiny šesté nastala tma po celé zemi, až do hodiny deváté, je zřejmé, že Pán a Bůh Ježíš musel být přibit na kříž dříve než nastala tma, tedy o hodině třetí, jak udává sv. Marek (P. G. 22. col. 1009).

Podobně píše biskup alexandrijský, Petr I., který zemřel r. 311. Jeho svědectví je velmi důležité, neboť od něho se dovídáme nejen, že Jan XIX. 14 původně měl v textu *hodinu třetí*, ale autor se dovolává též starokřesťanské tradice a samých originálních autografů, ba samého rukopisu sv. Jana. V původním textu Janově je psáno

řecky: „*Erat autem Parasceve Pascha, hora quasi tertia*“ a tak je uvedeno v exempláři psaném samou rukou Janovou, který je dosud uchovávan v církvi Efeské a tam je u věřících ve velké úctě (P. G. 5. col. 1084).

Je zajímavé, že jedinou výjimku v názoru na hodinu ukřižování Páně tvoří sv. Jeroným (347—420). Píše o tom doslovně: „Jest psáno u Matouše a Jana, že Pán náš byl ukřižován o hodině šesté; je psáno však u Marka, že byl ukřižován o hodině třetí. Zdá se, že si to odporuje, ale neodporuje si to. Došlo k omylu u opisovatelů, a i u Marka bylo napsáno „*hodina šestá*“, ale mnozí se domnívali, že řecké episemon je gamma“ (P. L.). Tedy jediný sv. Jeroným usiluje přizpůsobit text Markův textu sv. Jana.

Z á v ě r.

Z uvedených důvodů, z kontextu evangelí, z textové kritiky i z dostatečných svědectví křesťanského starověku vyplývá jasně, že je mnohem pravděpodobnější, že Jan v XIX. 14 svého evangelia měl původně „*okolo hodiny třetí*“, nikoli „*okolo hodiny šesté*“. Ba dokonce uvedený Petr Alexandrijský výslovně tvrdí, že tomu tak je a dovolává se rukopisu Janova ještě v jeho době uctivě uchovávaného v církvi efeské. Tedy autograf Janův je rozhodující.

A jelikož gabex neboli episemon, jak dosvědčují i staré papýry, je velmi podobný znak řeckému gamma, je velká pravděpodobnost, že při opisování došlo k záměně, a třeba na základě uvedených skutečností připustit, že i sv. Jan v původním svém textu ukřižování Páně datoval správně na *hodinu třetí*, to je naši devátou dopolední na Velký pátek velikonoční. Tedy Ježíš Kristus byl ukřižován okolo 9. hodiny dopolední, zemřel na kříži ve 3 hodiny odpoledne na Velký pátek velikonoční, 7. dubna roku 30. křesťanského letopočtu.

S r o v n e j :

1. Giuseppe Ricciotti: Vita di Gesu Cristo — 6. ed. — Rizzoli — Milano 1942 — str. 192.
2. Sebastianus Bartina (S. J.): Ignatum episemon gabex — Verbum Domini 1958 — str. 17—37.

ThDr. Josef Kubalík

KRISTUS JE HLAVOU CÍRKVE

V listech sv. Pavla k Řím, Kor a Gal je představa o Církvi jakožto (mystickém) těle Kristově ucelena, místo Kristovo v organismu Církve není však dosud blíže určeno. Jsou to listy ke Kol a Ef, které Pavlovu představu Církve doplňují, nazývajíce Krista *hlavou* těla Církve. Oba tyto listy obsahově i časově spolu souvisí. Podle tradičního pojetí byly napsány během Pavlova římského zajetí (asi r. 61—63). List k Ef zaujímá význačné místo mezi Pavlovými listy, neboť nauka o Církvi je jeho hlavním tématem. V dřívějších listech sv. Pavel nejmenuje Krista hlavou Církve, Kristus je spíše zdrojem jejího vnitřního života. Vývoj v Pavlově učení, zřejmý v Kol a Ef, připisuje F. Grivec (Kristus v Církvi, Olomouc 1938, 100 d) jednak logickému usuzování Pavlovu, jednak novým zjevením. Pavel doplnil a prohloubil své učení o Církvi pravděpodobně proto, že v Kolosách a také v Efesu se začínaly šířit některé bludy. Křesťané pocházeli zde většinou z pohanství a byli odchováni kulturou řeckou. Někteří z nich šířili bludné učení, že nad člověkem vládne duchové, Kristus pak je jedním z těchto duchů. Smrt Kristova nestačila k našemu vykoupení, nutno mít spojení se světem duchů. Proti nim ukazuje sv. Pavel, že Kristus je povýšen nad všechny duchy, je knížetem duchů a andělů, je hlavou celé Církve.

Srovnáme-li listy Kol a Ef s listy hlavními (Řím, Kor a Gal), shledáváme mezi nimi tyto rozdíly: Výraz „*tělo Kristovo*“ je v hlavních listech pouze v 1 Kor 12, 27, v listech ze zajetí je častější. Naopak rčení „*jedno tělo v Kristu*“ (Ř 12, 5) chybí v obou listech ze zajetí. Jen listy ke Kol a Ef nazývají Krista hlavou těla, případně Církve. Rovněž jen v těchto listech je Církve formálně označena za „*tělo Kristovo*“, zatím co v listech hlavních jsou to vždy věřící („*vy*“, „*my*“), kteří jsou tak nazýváni. Konečně jen v Ef je označena Církve jako „*plnost*“ Kristova (srv. A. Wikenhauser, Die Kirche als der mystische

Leib Christi nach dem Apostel Paulus, Münster i. W. 1937, 152 d). —

Podobně jako v hlavních listech, tak i v listech ze zajetí zdůrazňuje sv. Pavel *jednotu těla Církve*, tj. jednotu věřících mezi sebou a s Kristem. Tak na př. 1 Kor 10, 17: „...jsme my, ač mnozí, jedním tělem“, Ř 12, 5: „...tak i my, ač je nás mnoho, jsme jedno tělo v Kristu“, Kol 3, 15: „A pokoj Kristův, k němuž jste byli také povoláni jako jedno tělo“, Ef 2, 16: „...aby obě v jednom těle“, rovněž Ef 3, 6; 4, 4.

a) Zatím co sv. Pavel v hlavních listech myslí více na jednotlivou obec, má před očima v Kol a Ef *jednotu Církve jako celku*. Hlavní vývoje Pavlovy o Církvi jakožto jednomu těle Kristově jsou uvedeny v Ef 2, 11—12: „Proto buďte pamětlivi, že kdysi vy, pohané podle těla — od obřezaných na těle rukou nazýváni „neobřezanými“ — byli jste onoho času bez Krista, vyloučení ze společnosti izraelského národa a bez účasti na úmluvě zaslíbení, bez naděje a bez Boha na tomto světě.“ Zde má apoštol spíše na mysli zevnější stránku těla Kristova.

Základní myšlenkou poučné části Pavlova listu k Ef je, že dosud proti sobě nepřátelsky stojící skupiny lidstva, Židé a pohané, jsou po smrti Kristově spojeni v jedno tělo Církve (2, 13—18). Smrtí fyzického těla Kristova byla zbudována nová, nadpřirozená duchovní jednota vykoupěných. Fyzické tělo Kristovo je základem a symbolem nové jednoty v Kristu. Sv. Pavel to nazývá velikým a hlubokým tajemstvím, že také pohanům platí zaslíbení spásy, pohané tvoří s věřícími Židy jedno tělo v Kristu (3, 6). Lidstvo až do té doby nepřátelsky proti sobě stojící stalo se jednotným lidem Božím.

Podle Ef 2, 1—10 byli křesťané kdysi vzhledem ke svým hříchům a přestupkům mrtví, byli však od Boha oživeni. V hlavní části listu (2, 11 d) připomíná apoštol poliano-křesťanům, co pro ně znamená povolání k spáse. Poně-

vadž Židé byli vyvoleným lidem Božím a jim byla dána zaslíbení, bylo postavení pohanů před Kristem bezútěšné (2, 10–12), pohané byli bez naděje na spásu, ano jakožto služebníci bohů, bez Boha, vydání na pospas Bohu nepřátelským mocnostem. Nyní se postavení pohanů vykoupěním Kristovým změnilo k jejich prospěchu. Ti, kteří byli kdysi daleko od Krista, stali se mu blízkými (2, 13).

Myšlenku, že „v Kristu“ byla utvořena jednota, rozvádí apoštol ve v. 14–18. Kristus „spojil v jedno obě strany“ (14), tj. dvojí nepořádek v lidstvu, nepřátelství mezi Židy a pohany, přemohl. Stalo se tak smrtí Kristovou na kříži, kterou zákon Mojžíšův co do obřadních předpisů přestal platit, takže byla stržena „dělicí stěna ohrady“ mezi Židy a pohany, a tak Kristus utvořil z dosud rozdělených částí lidstva „jednoho nového člověka“ (14b–16). Tento „nový člověk“ je jako celek v jedno spojených věřících v Krista tím, co sv. Pavel jinak nazývá „Církev“.

Tato nová jednota je založena na dějinné skutečnosti, že všichni lidé byli stejně vykoupěni krví Kristovou. Není to nějaká neznámá jednota, má své osobní středisko, jímž je její původce: Kristus. Tato nová jednota bere na sebe společenskou tvářnost v Církvi, která v každém stadiu svého bytí představuje uzavřený celek. Ze všech obrazů Církve je to právě obraz Církve jako „těla Kristova“, který vyjadřuje především, že jednota vykoupěných v Církvi není pouze jednotou bytí, nýbrž je notou života, dále mnohotvárnost údů a konečně, že věřící chápe z hlediska jejich společenské vlohy a vybavení, spočívající na nadpřirozeném věcném obsahu, který přirozenou společenskou vlohou předpokládá (sr. L. Deimel, Leib Christi. Sinn und Grenzen einer Deutung des innerkirchlichen Lebens, Freiburg i. Br. 1940, 50 d.).

Církev je pro sv. Pavla nové lidstvo, v němž není rozdílu mezi Židem a pohanem, nový lid Boží, který obímá všechny lidi, kteří věří v Krista a jsou usmířeni s Bohem. Tento „nový člověk“ je Kristus sám spolu s vykoupěným lidstvem. Nové lidstvo má být lidstvo s Bohem usmířené (16), nepřátelství, jehož příčinou byl hřích, přemohl Kristus svou smrtí na kříži. Toto „jedno tělo“ (Kol 3, 15), které představuje nové lidstvo, není bez spojení s Kristem, je to vskutku „tělo Kristovo“.

Ve v. 17–18 se dále vysvětluje v. 16: „Tak přišel a zvěstoval pokoj vám, kteří jste byli daleko, i pokoj těm, kteří byli blízko. Neboť skrze něho my i vy v jednom Duchu máme přístup k Otci. Těmi, „kteří byli daleko“, se rozumějí pohané, těmi, „kteří byli blízko“, pak Židé. Smysl uvedených versů je: Jako takoví, kteří máme Ducha Božího a skrze něho jsme učiněni novým stvořením, se skupení jsouce v (mystickou) jednotu, máme přístup k Otci. Proto je smysl v. 16 v tom, že přístup k Otci máme jako údy těla Kristova, Církve. Bez členství na těle Kristově není tedy usmíření s Bohem.

Rovnoprávnost Židů a pohanů v Církvi Kristově mají na zřeteli také další v. 19–22, kde užívá Pavel dvou výrazů: „cizinci“ a „spoluobčané“. V prvním obrazu praví, že pohané, kteří byli někdy vyloučeni z občanství Izraele, nejsou už nyní cizinci, nýbrž plnoprávnými spoluobčany věřících. V druhém obrazu pak se praví, že křesťané jsou příbytkem Božím, vzdělaným na úhelním kameni, jímž je Kristus. Formule „v Pánu“ (19) a „v Duchu“ (22) ukazuje, jaké místo má Kristus, případně Duch v této stavbě, která se stává tak svatým chrámem, příbytkem Božím (sr. 1 Kor 3, 16, 2 Kor 6, 19). V Ef 2, 11–18 je zdůrazněna plnoprávnost Židů a pohanů „v Kristu“ a tím všeobecnost spásy a Církve, kde zůstávají v pozadí všechny přirozené dějinné rozdíly náboženství, rasy a sociálního postavení. Rovněž tak je zdůrazněno, že všichni věřící v Krista tvoří (mystickou) jednotu. Formule „jeden v Kristu“ (Gal 3, 28) připomíná „jednoho nového člověka“ (Ef 2, 15), jímž se staly obě části lidstva. Formule „Kristus jest vším a ve všech“ (Kol 3, 11) ztotožňuje skoro křesťany s Kristem. Sv. Pavel chce tím říci: Protože věřící oblékli na křtu sv. nového člověka, který jinde představuje Krista (sr. Ř 13, 14), padly všechny přirozené a dějinné rozdíly, přebývá v nich Kristus a tvoří s nimi nové lidstvo. Kristus je „všecko“, pokud totiž jako (mystický) Kristus všechny vykoupěné v sobě uzavírá a je „ve všech“, pokud představuje v nich nový, nadpřirozený životní zdroj.

b) O vnitřní stránce těla Kristova mluví apoštol Pavel v Ef 4, 11–16: „On také jedny ustanovil apoštoly, jiné proroky, jiné hlasateli evangelia, jiné pastýře a učitele, aby vzdělávali věřící v díle služby k vybudování těla Kristova, až bychom se všichni sešli v jednotu víry a poznání Syna Božího a vyspěli v dokonalého muže a dosáhli (duchovním) vzrůstem míry plnosti Kristovy; abychom už nebyli jako nedospělí děti, které se nechávají každým větrem učení, majícího svůj původ v lidském podvodu a vychytralosti, zmatati a hnáti do služeb bludu, nýbrž abychom vyznávající pravdu, v lásce ve všem vzrůstali v něho, v Krista, jenž je hlavou. Z něho celé tělo — jsouc spojováno a vázáno jednotlivými klouby, z nichž každý koná svou službu podle síly jednotlivým údům propůjčené — vzrůstá a upevňuje se v lásce“. Duchovní tělo Kristovo se podobá opravdu fyzickému tělu, které není něčím hotovým, nýbrž je ve vzrůstu, podobá se stavbě, na které se ještě pracuje. Cíle růstu a stavby je dosaženo teprve tehdy, „až bychom se všichni sešli v jednotu víry a poznání Syna Božího a vyspěli v dokonalého muže a dosáhli (duchovním) vzrůstem míry plnosti Kristovy“ (13) a když bude odstraněno všecko nebezpečí ze strany bludařských učitelů (14). Apoštol zde tedy blíže určuje jednotu těla Kristova, k níž patří také *jednota vyznání víry*. Zevnějším výrazem jejím je *láska ke Kristu* (15). Takovou povinnost pečovat o jednotu v pravém poznávání Krista mají ti, kterým byl svěřen učitelský úřad (11), kteří jej mají vykonávat tak, „aby vzdělávali věřící... k vybudování těla Kristova“ (12).

V Ef 2, 11–22 to byl křest, který byl základem pro stavbu těla Kristova, zde v Ef 4, 11–16 je to *kázání*, které upevňuje a zdokonaluje toto svátostné bytí v Kristu. Podobně jako v hlavních listech vyvozoval apoštol ze skutečnosti, že věřící tvoří tělo Kristovo, různé důsledky mravně-náboženské, podobně činí i v listech ze zajetí. V hlavních listech jsou parenetické části listů, zde jsou v naukové části o těle Kristově, např. Kol 1, 18, 24; Ef 1, 22 d; 2, 11–22. Zvláště jeden důsledek plyne ze skutečnosti (mystického) těla Kristova, totiž povinnost členů Církve k zachování *jednoty*. Je to zvláště v Ef 4, 1–8: „Napomínám vás tedy já, vězeň v Pánu: Žijte hodně toho povolání, kterým jste povoláni, ve vši pokore, tichosti a trpělivosti! Snášejte se navzájem v lásce! Snažte se zachovávat jednotu Ducha ve svazku pokojů! Jedno je tělo a jeden Duch, jakož také jste byli povoláni v jedné naději svého povolání. Jeden je Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, jenž je nade všemi a skrze všechny a ve všech (nás)“. Apoštol napomíná křesťany k míru a svornosti, jež mají býti páskou spojující je v jednotu. Ve v. 4–6 udává jim jednotlivé *pohnutky* k zachování takové jednoty: jest pouze jedno tělo Církve, oživuje ji pouze jeden Duch Svátý, jsou povoláni v jediné naději k životu věčně blaženému, všichni mají jednoho Pána, jednu víru, kterou vyznávají a jeden zevnější obřad, křest, jímž se stávají údy Církve (sr. 1 Kor 12, 13). V Ef 4, 25 připomíná věřícím jinou povinnost k souvěrcům: „Proto zanechte lhaní! Jeden každý mluví pravdu se svým bližním, vždyť jsme si navzájem údy!“ (sr. Wikenhauser, uv. kn. 164 d.).

c) Nauka o Církvi jakožto těle Kristově spočívá na přirovnání živého lidského těla k společnosti Církve. V obrazu lidského těla má na mysli sv. Pavel několik prvků, které představují styčný bod přirovnání: zevnější a vnitřní spojení jednotlivých údů těla, jejich vzájemnou závislost, jejich různé úkony a schopnosti, spojení údů s hlavou a konečně každému údu vlastní sílu k plnému vzrůstu. Toto spojení a vzájemná závislost údů se zakládá na dvou předpokladech: na péči celku o blaho jednotlivých údů a na jejich vzájemné pomoci. Máme-li na mysli tělo Kristovo, tj. Církev, jeví se *jednota těla Kristova* jako jednota celku, jednota podoby (tvaru), jednota působení a vedení a konečně jako jednota společenství.

Církev jakožto tělo Kristovo představuje organicky rozčleněný celek, a to vzhledem k svému přirozenému, společenskému základu, ve svém zevnějším ohraničení, ve vnitřní svornosti a jednotě cíle, kterého má dosáhnout. Je však takovým celkem i vzhledem k svému nadpřirozenému celkovému vybavení, které je rovněž funkčně rozdílné, spočívající na její přirozené sociální struktuře. Jednotícím základem Církve jako celku je Kristus nejen jako

její zakladatel, nýbrž i s hlediska svého vykupitelského díla, které prostřednictvím Církve dále uskutečňuje.

Podstatná je nota všech životních pochodů vyúsťujících v lidském těle v jednotu podoby (tvaru). Pravíme-li tedy o Církvi, že je tělem, tvrdíme tím současně, že je podobou určitého druhu, především proto, že Církev je společensky zformovaným množstvím lidí, dále pro nadpřirozený charakter členství jejích údů a též proto, že podoba Církve je výrazem její vnitřní stránky, v ní žijícího a působícího Krista.

V lidském těle je nepřetržitě působení různých sil. Podobně je tomu i u těla Kristova, jímž je Církev. Jednota působnosti, vycházející od Krista jakožto zdroje, vytváří též tělo Kristovo, Církev. Jednota působení však spočívá na jednotě řízení (vedení), které u Církve je určováno jediné vůlí Kristovou.

Konečně jde o jednotu *společenství* s Kristem: jednotu

jednotlivých údů s Kristem a jednotu Církve jakožto celku. Základem společenství údů Církve s Kristem je milost, kterou se ono společenství s Kristem uskutečňuje. Je to jednak osobní posvěcující milost (srv. podobenství Kristovo o vinném kmeni a jeho ratolestech), jednak jsou to charismatické dary (vyjádřené obrazem Církve jako těla Kristova).

Kristus vstupuje ve společenství s Církví především jako s *celkem* a teprve potom ve společenství s jednotlivým křesťanem. Tím, že Církev je tělem Kristovým, stávají se jednotliví křesťané údy tohoto těla, nikoli naopak. Církev jako celek vstupuje s Kristem do onoho vztahu, který označujeme jako společenství, a to společenství lásky. V Církvi vstupuje Kristus s vykoupenými ve společenství a současně působí jejich společenství vzájemně (srv. Deimel, uv. kn. 47 d, 57 d, 80 d).

ThDr. Antonín Salajka

SUBJEKT PRÁVA

Každé individuum, které je nebo může být nositelem práv, je v právnickém smyslu persona — osoba. Schopnost být nositelem práva, či být způsobilým k právu, je persona — osoba v abstraktním smyslu — osobnost. Výměr práva jakožto svobodného panství nad věcí předpokládá, že subjektem práva může být jen rozumná bytost. Vztah, podle něhož něco jinému náleží, může být různý. Právní vztah svobodného panství vyjadřuje nejdokonalejší tvar, způsob, jímž může něco někomu náležet. Takovým způsobem může ovšem něco náležet jen rozumné bytosti, která je od přírody (lege naturali) svobodná; poznává svůj bezprostřední i konečný cíl a usiluje o něj svobodným rozhodnutím své vůle. Nemůže být tedy člověk bezprostředním cílem jiného člověka, nemůže být člověk jeden vlastnictvím člověka druhého. Nižší ens je zaměřeno k rozumné bytosti jako k svému bezprostřednímu cíli a v něm a skrze něho dosahuje svého cíle konečného. Ale i člověk nedospělý i s duševní chorobou, který má oslabené užívání rozumu, je bytostí rozumnou, a proto zůstává i on subjektem práva.

Rozumná bytost právem přírody (lege naturali) je subjektem práva a dosahuje této osobnosti zrozením. Nositele práva jednotlivce označuje právní věda výrazem persona physica na rozdíl od nejednotlivců, jímž je uznána právnícká personalita, persona moralis, iuridica, ficta.

Někteří právníci-spekulanti pojednávali o právu osobnosti osoby a nesporně dovozovali vlastnictví sebe sama, nedbajíce ani pojmu osobnosti, ani pojmu vlastnictví. Puchta (Inst. I, § 30) označuje právo k vlastní osobě jako právo, při kterém vůle se vztahuje na sebe. Neuner (Wesen und Arten der Privatrechtsverhältnisse, Kiel 1866, str. 15) staví v čelo teorii „právo osobnosti“ jako právo osoby být sobě samoučelem, jako samoučel trvat a se vyvíjet. Proti němu a jeho teorii se stavěl Brückel (srv. Kritische Vierteljahrschrift, München XI, 200). Osobnost je nutnou podmínkou každého práva, bez osoby neexistuje právo, proto osobnost nemůže být právem. Osoba bez osobnosti je přirozený rozpor.

Positivní právo nepřiznává vždy každému člověku osobnost jako člověku příslušející. Osobnost, či způsobilost k určitému právu je často vázána zvláštními podmínkami, omezována, upravována. Setkáváme se s otázkou, kdo jaké má právo, co je to za osobnost? Můžeme tedy i mluvit o právu osobnosti, jako zdůvodněném nároku, abychom byli jako osoba uznáváni, šetřeni jinými (srv. Arndt, civ. Schr. III, 11 a d.).

V podobném smyslu mnozí mluví o právech osob, nebo právech stavu (srv. Wächter § 45).

O právech, jichž předmětem je vlastní osoba, můžeme mluvit potud, pokud přísluší lidské vůli vláda nad vlastním tělem a duchem a jejich úkony a nad vlastními činy, které se netýkají osob či věcí cizích. Ovšem tu bychom mluvili o právech přirozených, jako chodit, spát, myslet (vnitřní smýšlení) apod.

Rímské právo třídilo osoby podle tří hlavních stupňů způsobilosti k právům do tří skupin. Těmito třemi stupni byly soukromoprávní stavy (status), a to:

stav svobody — libertatis
stav občanství — civitatis
stav rodinný — familiae

Podle toho pak římské právo dělilo fyzické osoby na: 1. liberi et servi — 2. cives et peregrini — 3. homines sui iuris et homines alieni iuris.

Na rozdíl od plnoprávných římských občanů do konstituce císaře Karakally r. 212 s privilegovanou třídou — cives Romani —, žijí v říši také lidé, kterým právem římským byla odepřena způsobilost k právům člověka. Byli to otroci (mancipium), kteří právnicky byli věci — res Mancipi. I když byli zařazeni v rodinu římského domu, podlehli suverénní moci hlavy rodiny jako věc — dominium — a nepoživali osobního postavení svobodných členů rodiny (srv. Nov. Theod. XVII, 1, § 2: ...servi quasi nec personam habentes...; Theofil III, 17: ...hoi oiketai aprósopoí ontes...; Cassiodori Variar. VI, 8: ...servos, qui personam legibus non habebant...).

Naproti tomu ústavní zákon z 9. V. 1948 č. 150 nezná žádné stupně způsobilosti k právům, nestanoví rozdíly stavovské, netřídí obyvatele měřítkem osobnosti. „Všichni občané jsou si před zákonem rovni“ (§ 1, 1). Náš ústavní zákon je ústavou vyššího typu demokracie, lidové demokracie. V ní se nevytváří právo či zákon pro lid, ale lid si prostřednictvím svých volených zástupců zákony nejen dává, ale je prostřednictvím svých volených zástupců také sám vykonává. Naše ústava je chartou práv vybojovaných lidem českým a slovenským bez rozdílu postavení a vyznání, a proto také tuto funkci charty též plní. Není pouhým jednacím řádem k sestavování zákonů, ale je základním zákonem, jehož úkolem je sjednávat správný poměr mezi národem českým a slovenským a konsolidovat všechny další problémy všeho obyvatelstva. Právní řád v osvobozeném státě ČSR je vypracován a řízen základním zákonem — Ústavou, která je směrnicí praxe života.

Všichni jsou si rovni. Všichni občané ČSR v mezích právního řádu mají osobnost a nikdo nemusí dokazovat jinému, že je osobou. Nikdo nemusí hájit nárok být uznáván a šetřen jako osoba, která zrozením samým se stala způsobilá být nositelem práv, zaručených základním zákonem a právním řádem z něho vyvěrajícím (srv. § 4, zák. č. 141/50, Obč. zákon ze dne 25. X. 1950).

Podobně vyjadřovala rovnost všech občanů i naše předmnichovská ústava, ale ve skutečnosti jen na papíře. Praxe života dokazovala, že nebylo možno se dovolávat této ústavní rovnosti. Jaké dovolání měl pomocný dělník, dělník, ale i kněz? Nebyl to paria v byrokratickém baby-lonu, kde pro zaměstnavatele, jeho úřednický aparát, nadřízené instance apod. bylo hanbou a někdy i nebezpečím jen se procházet či mluvit s tímto?

Jak se praktikovala ona ústavní rovnost? Náš předmnichovský právní řád mnohého člověka degradoval na otroka bez osobnosti a byl tudíž jen převzatým právem římským — právem pandektovým.

A dnes? Kdo se musí hanbit či bát s kýmkoli jít, mluvit, jednat, přátelsky žít? Všichni jsou si rovni, všichni mají zákonem přiznanou způsobilost být nositelem týchž

práv a týchž povinností. „Muži i ženy mají stejné postavení v rodině i ve společnosti a stejný přístup ke vzdělání i ke všem povoláním, úřadům a hodnostem“ (Ústava 2, § 1). Příslušník cizího státu či obce na půdě římského státu byl pokládán právem římským za nepřítel — hostis — a jako takový bez právní ochrany, pokud ovšem mezinárodním právem (smlouvou) nebyl upraven poměr k státu či obci, k níž cizinec příslušel.

Podle našeho právního řádu každý cizinec, který legální cestou zavítal na naše území, je naším hostem a jako host u nás požívá všech práv a výsad hosta (srv. č. 165/50; 141/50).

Římská rodina jako souhrn svobodných osob, spojených jednotnou mocí, tvořila jednotku hospodářskou i právní. Plnou způsobilost k právům měl ovšem sám pater familias. Ostatní osoby tvořící s ním rodinu byly podrobeny jeho moci (personae alieni iuris). V pojmu římské rodiny byly jednak osoby (personae in mancipio), jednak všechny věci, tvořící hospodářský základ společné domácnosti. Všechno pak dohromady (familia) bylo vlastnictvím otce, jehož moc ve vztahu k osobám byla označována manus mancipium a ve vztahu k věcem dominium. Praxe však byla, že celá rodina byla dominium otce (sui iuris), který mohl i osobu (dítě) prodat, zabít. Nejen tedy otrok (servus), ale i polootrocké služebnictvo (personae in mancipio), ano i manželka a vlastní děti byly pro otce

věcí, nad jehož existencí či neexistencí měla hlava rodiny moc.

Naproti tomu pak naše Ústava (srov. čl. III., § 1 a d.), Občanský zákoník (srv. § 5, 8—14, 40 a d.), Obč. soud. řád (§ 230—280), zák. č. 266 Obč. věci právní aj. berou pod ochranu nejen rodinu, manželství jako celek, ale i každého jednotlivého člena na podkladě zásad Ústavy o stejném postavení mužů i žen a o právech dětí bez rozdílu původu, o čemž svědčí hlavně zákon o Právu rodinném, z. č. 265/49. Např. v § 15: „V manželství mají muž i žena stejná práva a stejné povinnosti“; § 16: „K výkonu povolání a ke změně místa zaměstnání nepotřebuje žádný z manželů souhlasu druhého manžela“. § 19: „O uspokojení potřeb rodiny... jsou povinni pečovat oba manželé...“

Titul zákona o Právu rodinném v § 35—77 Rodiče a děti upravuje dokonale poměr rodičů k dětem a naopak; hájí a chrání plně zájmy dětí a pečuje o prospěch těchto nedospělých, vyzdvihujíc právě jejich osobnost, kterou právo římské tak šlapalo barbarským ius vitae necisque, ius vendendi, přiznávané hlavě rodiny — paris familiae.

Na závěr pak cituji Ústavu z čl. III., větu první: „Lidově demokratická republika neuznává výsad“ a odst. 2 čl. III.: „Stát zaručuje všem svým občanům, mužům i ženám, svobodu osobnosti a jejího projevu a pečuje o to, aby se všem dostalo stejných možností a stejných příležitostí“.

ThDr. Jaroslav Michal

(Dokončení)

O LIDOVÉ DUCHOVNÍ PÍSNI

Nevkusným líčením trýznění a muk vyhnul se chroustovský farář Jan Josef Božan. Podle vlastního doznání i v kancionále „nic jeho není“. Jde tedy o výběr písní, jež shledával celkem s dobrým vkusem. Mnohé písně jsou opatřeny notami, k některým připojil varhanní doprovod, tehdy t. zv. generální bas. Vydání kancionálu se Božan nedočkal. Zpěvník vyšel r. 1719, rok po autorově smrti, na náklad hrab. Fr. Ant. Sporcka, jenž rozdal tehdy obyvatelům panství výtisky zdarma. Kancionál, jenž vyšel v Hradci Králové, nese ovšem trochu přídech jansenismu, francouzského náboženského názoru, jemuž podléhal jeho šlechtický mecenáš. Titul sbírky byl dlouze barokní: Slaviček Rájský na Stromě Života Slávy Tvorci Svému Prospěvující, to jest Kancionál anebo Kniha Písební Rozličné Nábožné Písně... obsahující atd. — V r. 1728 vycházejí v Hradci Králové „Písně nové“, 1762 ve Znojmě „Duchovní výborná pravidla“.

Kromě tištěných kancionálů vznikají na Moravě a na Slovensku psané sbírky. Píše je Martin Pomykal, redaktor v Boršicích, Pavel Raška, rektor a obecní písař v Nových Lhotkách a Václav Svorec z Gottwaldova, na Slovensku Jan Pinkava. Lidového původu je Senický kancionál, který napsali a malbami ozdobili 1692 dva ševci. Valašsko přišlo s kancionálem Růžeckým. Tištiny kancionál z Hané je vícehlasý. Vedle toho vznikají ovšem na Slovensku i evangelické kancionály, za hranicemi českobratrské.

I na Slovensku se ohlásil podobně barok jako u nás. Jde již o 18. století. Známe je rukopisný zpěvník Dulajho z r. 1747 s písněmi mariánskými a k svátosti oltářní. Růst mariánských písní je charakteristický pro tuto dobu, bohužel nevznikají často zpěvy hodnotné básnicky ani hudebně. Jsou to spíše písně pouťového rázu, jak jsme jich svědky ještě v našem století od různých předřikavačů.

Z jiných psaných kancionálů uveďme oravský J. Potockého, liptovský Ozimův a hojně rozšířené sborníky Paula Bajana. I zde je všude dětská zbožnost, prstonárodní tón, ale i sentimentalita, která se jeví i v melodicích, u Bajana ještě i s náterem světskosti.

Větší tištěný kancionál vydán r. 1700 mimo jiný menší z r. 1655. Tento trnavský Cantus Catholicus obsahoval přes 300 písní, mezi nimi i starší, navazující na gregoriánský chorál, ale nevyhnul se zase řadě barokně úpadkovým.

Vzrůstem svatojanské úcty množí se barokní písně k úctě sv. Jana Nepomuckého. I zde je mnoho po-

volaných, ale málo vyvolených. Malý počet autorů našlo vhodný tón.

R. 1670 vydal Hynek Dlouhoveský pro staroboleslavské poutníky zpěvník Ager benedictionis; v II. díle, nazvaném Zdoroslaviček, jsou četné písně mariánské. Také literátská bratrstva vydávala vlastní místní zpěvníky s podobnými písněmi. Barokních mariánských písní přibývá v 18. století; vycházejí 1728 v Hradci Králové, o rok později v Kutné Hoře, 1746 v Praze Jindř. Labe Turnovského písně k bechyňské bolestné P. Marii, 1764 Cesta bezpečnosti k Matičce milosti. Také četnější moravské zpěvníky 16. a 17. století se obohacují novými mariánskými písněmi. Svatojanské písně se zpívaly u nás již před beatifikací sv. Jana, jedna je již u Holana Rovenského. Nové písně k sv. Janu vytištěny 1727 a vydal je J. Kincl. Pak se množí další.

Všeobecně možno říci, že barokní píseň má přísnou symetrii, krátké strohé myšlenky, stupňovité opakování motivků, které se v dalším průběhu vyzdobují, melodiku neklidnou, neopovrhne se také střídáním třídobého a dvoudobého rytmu během písně a tónina je už ovšem jasně durová nebo mollová.

Také někteří naši kantoři venkovští 18. stol. pokoušeli se o duchovní písně. Nejšťastnější ruku měl časlavský učitel Jan Josef Dusík (1739—1818), jehož píseň „Již jsem dost pracoval“ a také jemu přisuzovaná „Dokonáno jest“ zlidověla. Rožmitálský Jakub Jan Ryba, ač dovedl napsat tak lidově podbarvené české pastorely, v mariánských a svatojanských písních na vlastní texty zabředl slovně i hudebně na rozhraní 18. a 19. věku v barok s jeho slabými stránkami.

Smrtnou ránu byl by málem zasadil české lidové duchovní písně josefinismus. V r. 1774 vyšel ve Vídní Marii Terezií úředně nařízený („auf allerhöchsten Befehl“) Katholisches Gesangbuch. Zpěvník však nezůstal jen majetkem Němců, ale o deset let později vydán v Praze za Josefa II. jako úřední český kancionál s titulem Normální zpěvy, litanie a modlitby. Tato řada málo cenných a nám cizích písní měla vytlačit staré české vžitě písně. O rozšíření zpěvníku se vlastně postaral i Tomáš Fryčaj, neboť se o něj opírá, ač přejímá i starší písně a snaží se přece o hodnotnější text v moravském kancionálu Písně duchovní 1788 a v doplněném vydání z r. 1801, v Auplné knize duchovních písní katolických. (Nové vydání 1805 a 1830 s titulem Katolický kancionál.) Fryčaj se rozčiloval, že učitelé a ředitelé kůrů se novým zpěvem brání, jsou prý „na své zastaralé obyčeje zasedlí“. Na štěstí kancionál se neu-

jal, ačkoliv ještě r. 1847 vydal Tomáš Bečák podle Fryčaje Katolický kancionál a 1852 i nápěvy nověji 1861. Bečákův zpěvník si dokonce získal i popularitu.

Tak možno říci, že ani první polovina 19. století není nijak rozvoji duchovní písně příznivá; jednak nebylo dost pochopení pro souvislost s předchozími věky, jednak epigonský klasicismus a nevyhraněný romantismus v tehdejší církevní hudbě vůbec nemohl ani v písněové tvorbě přinést více než šablonu, konvenci a melodickou světskost. Jen málo je výjimek. „Pět svatojanských hvězd“, t. j. písní Frant. J. Škroupa s českým i německým textem z poloviny 19. stol. a provozovaných u hrobu sv. Jana po celý oktav nijak nás nenadchne. Nevadí, že tu nešlo přímo o lidové duchovní písně, ale zdá se, že úmyslem bylo učinit je populárními. Šťastnější byl Robert Führer, v l. 1839–45 svatovítský kapelník, od něhož dosud zaznívají v chrámech oblíbené dnes nápěvy písní „Bože, před Tvou velebností“ a „Odpočinutí věčné“. Také známý J. A. Vitásek se pokusil o písně.

Vydávány ovšem během 19. století různé menší zpěvníky v jednotlivých krajích nebo i jednotlivé písně, což se ostatně dělo ještě do nedávna. Uvedme alespoň některé. Mnohé zachycují jen texty, jiné jsou s melodiemi: r. 1842 objeví se kancionál Josefa Pohořelého, 1844 E. K. Tupého Růže sionská, 1846 Kancionál královéhradecký, téhož roku Václ. Jindř. Veita Chorální kniha, 1860 kanc. Tomáše Masopusta, téhož roku v Plzni zpěvník učitele Fr. Karlíka, 1863 Pospíšilův, o rok později Zvonařův, 1871 Zpěvy duchovní učitele Krátkého v Táboře, po třech letech opět Zpěvník a modlitební knížka moravského učitele Javůrka a 1883 Holainovy Plesy duchovní.

Na paměť tisícího výročí příchodu věrozvěstů Cyrila a Methoda do našich zemí vydán v l. 1863–4 velký dvoudílný Svatojanský kancionál. Za základ byl vzat Šteyerův Svatováclavský z r. 1683. Sebrány nápěvy, doplněny i pozdějšími písněmi, takže se rozrostl na 860 písní. Varhanní doprovod (1864 a 1865) pořízen za pomoci Jos. Müllera, varhaníka u sv. Mikuláše a revidován Zd. Kolečovským. Výňatek z kancionálu pořídil Vinc. Bradáč ve Školním kancionálu. Svatojanskému kancionálu se dostalo aprobace a všeobecného rozšíření, ač ne úplného. I nadále se objevují nové zpěvníky jednotlivců nebo i diecéšní. Svatojanský kancionál měl svůj význam, zachytil bohatství melodické, ale chybou bylo, že jeho autoři nebyli přece jen při výběru písní dost rigorosní. Dostala se tam i řada méně cenných zpěvů.

Také předchozí jmenované zpěvníčky přinesly vedle méně vhodných výběrů nebo nových zpěvů i leccos pozoruhodného, takže i dnes tu a tam něco z toho žije. O písně se pokusili Veit, Píč, Nedvěd a jiní. Přesto však především první polovina 19. století až do let šedesátých znamená úpadek, tápání. Ale pokles hodnoty v duchovní lidové písní a její náhrada různými bombastickými nebo sentimentálními výtvory není jen naším specifikem. Úpadek se projevil též u Němců, Poláků i Slovinců, kde se o vymýcení nevhodných písní, o návrat ke starší tradici i o nové vhodné nemálo přičinil náš rodák Antonín Foerster, strýc Jos. Boh. Foerstra.

Mezitím došlo u nás, podobně jako v jiných zemích, k reformnímu hnutí cyrilskému (v Německu ceciliskému). Šlo o obrodu chorálů, vícehlasu, ale i písně. Hnutí bylo velmi rigorosní. V čele hnutí stál u nás Ferd. J. Lehner, jenž vydal r. 1884 Mešní kancionál s harmonizací Leoše Janáčka. To už byl kancionál „cyrilský“, který důsledně vynechává především barokní písně. Snaha se jeví také v tom, zavést co nejvíce písní mešních — byla zde i celá česká mše — a omezit písně k světcům a některé mariánské. Rigorosní hledisko postihuje však i písně vánoční, koledové. Pokračoval brněnský farář Fr. Kolísek Cyrilským kancionálem 1888; podobně tak činí i Poklad svatováclavský 1898. Ostatně vážné snahy se projeví již v r. 1863 v Katolickém varhaníku Josefa Foerstra, otce Jos. Boh. Foerstra, jednoho z prvních, kteří se přihlásili k cyrilismu.

Josef Foerster se zasloužil též o samostatný písňový projev. Z téhož roku je i Křížkovského známá píseň cyrilomethodějská „Ejhle, oltář“.

Pak se tisknou další, lepší i horší zpěvníky: J. Jan-dery Chrámový zpěvník 1907, Eichler–Hromádka Cesta k věčné spáse 1909–10 v Brně a j.

V r. 1921 vydán a schválen konečně jednotný Český kancionál od Dobroslava Orla s textovou úpravou písní Vlad. Hornofa, jenž pak připravil i další vydání. Autoři zaujali k starší i nové době přísné stanovisko, snažili se odstranit všechny písně, které měly jen trochu nádech světský a vraceli se hlavně k písním chorálního rázu. Tím odstraněna celá řada vžitých písní. Nápěvy upravovány podle původního znění, místy však až příliš stroze. Cenné byly nově upravené texty Hornofovy, poněvadž původní jazykově zastaraly. Mezi lidem však jen ztělka pronikaly. Tak se nejednotnost projevovala dále. Byl to příliš náhlý řez. Zejména konservativní místa se přidržovala jednak Svatojanského kancionálu, jednak někteří — dříve i světší ředitelé kůrů vydávali místní zpěvníky — neodstranili své kancionály. Ještě v r. 1937 vydal P. Fr. Minařík v Přerově zpěvník a sám zkomponoval některé písně.

Aby se tedy vyhovělo lidu, jemuž chyběly zvlášť vžité písně mariánské — na př. všeobecně známá Tisíc-krát pozdravujeme Tebe (tišť. 1810) — nebo některé vánoční, i postní všeobecné — zde připomínám Tvůrce mocný (nápěv ve Foerstrově Kat. varh. 1863 — připravoval se za účasti odborníků v poslední době nový zpěvník, jenž by zároveň z písní všeobecně oblíbených a vžitých vybral hodnotné a rehabilitoval je. Nejprve rozšířen původní Český kancionál v 5. vydání r. 1937 o 17. písní, po válce 1947 odhodlala se Obecná jednota cyrilská k vydání menšího Českého kancionálu svatováclavského, pro nějž vybráno 75 nejznámějších a nejrozsířenějších duchovních písní pro celý rok. Zpěvy se místy vracely k původnímu nebo původnějšímu textu a snaží se zachytit starší písně také v původním hudebním znění, neodstraňují důsledně všechny ozdoby a spoje; v Českém kancionálu byly nápěvy téměř všesměs jen sylabické. Kancionál se také nevyhýbá zlidovělým starším písním a přináší i skladby starších i nových našich autorů, Říhovského, Trumpuse, Macha i j. (O vážné duchovní písně se pokusil i národní umělec Jos. Boh. Foerster.) Upuštěno také od jednoty mezi Čechami a Moravou, protože i zde jsou četné místní rozdíly.

Slovensko šlo po převratě svou cestou, ani zde nechyběla rozličná vydání zpěvníků. Nejcennější přínos učinil významný slovenský skladatel Schneider-Trnavský, znatel slovenského folkloru i života, jenž své sběratelské a vlastní umění vložil do velkého kancionálu, jež také harmonisoval. Je jím Jednotný katolický spevník, vydaný v Trnavě 1947.

Je tedy v duchovních písních podobně jako v národních světských uloženo velké bohatství melodické; patříme k národům, které mají nejstarší tradici vlastní písně, která se vine téměř od samých prvopočátků křesťanství u nás přes dobu husitskou a bratrskou až po naše časy. I když měla zprvu za podklad chorál, i když na ni zapůsobily latinské hymny a zpěvy, vytváří se samostatně, bere na sebe domácí oděv a stává se typicky naší. Románské země vytvářejí duchovní píseň mnohem později a v míře daleko menší. Je proto možno se divit, že v r. 1674 při pouti do Říma v jubilejním roce za účasti i jiných národů byli Češi svým zpěvem duchovních písní středem pozornosti, jak píše v předmluvě ke Kapli královské Holana Rovenského svatovítský kanovník a pak probošt a světící biskup Jan Hynek Dlouhoveský? Sice jim nerozuměli, „však příjemnost a líbeznost zpěvu, melodií a tu naši sprostou staročeskou harmonii... nad míru vychvalovali, knížata, kardinálové, biskupi a jiní vzácní na cestě se zastavovali a sobě zalibovali“. Výmluvná charakteristika pro její svéráz. *PhDr. Jan Němeček*

JENŠTEJN MEZI PROUDY

K porozumění spletité situace, za níž Jenštejn řídil českou církev, je třeba vidět řadu překážek, s nimiž bylo se mu vyrovnávat.

Václav IV., stíhající až s vybranou ukrutností nejužší okruh úředníků Jenštejnových i jeho samého, byl přece křesťanský panovník, ba docela syn císaře, jehož kanonisace se jevila v některých dobách českým katolíkům oprávněná a žádoucí. I je dost obtížné při pozorování této skutečnosti pochopit míru Václavovy nenávisti a zloby. Pramenila snad v rozporech mezi životními zálibami a povinnostmi. Při nastoupení panovnického trůnu působil Václav IV. příznivě spíše přednostmi, kterých nabyl výchovou a dědictvím než osobní mravní velikostí. Jeho otec prošel tvrdou školou skoro osamělého mládí. Všechno mělo u něho solidní, vnitřní, morálně náboženský základ. Syn, jemuž spadla koruna do klína, ani neměl kdy, aby v příznivém slova smyslu charakterově uzrál. Byl zahrnut v mladém věku vším, po čem mohl jen za toužit a rychle se osvoobil od pout kázně měkce mu přiložených dobrou výchovou kultivovaného otce. Jsa úmrtím Karlovým těchto pout zbaven, oddal se snad až nezřízeně rychle všem soudobým požitkům: lovu, vínu a ženám. I fyzické jeho síly potom rychle prchaly. Když později atentát (otravou), asi inspirovaný nespokojeným panstvem, nebezpečně oťrásl královým zdravím, nedivno, že se ocitl po dvakrát na pokraji hrobu a byl zaopatřen (12. VIII. r. 1387 a r. 1388). Snad to vyvolávalo u něho návaly chorobné patologicko-hysterické zloby. Je to pravděpodobně tím spíše, že ani řada duchovenských poradců z jeho okolí nemohla těmto záchvatům zabránit.

Dalším těžko vysvětlitelným paradoxem panovníka pronásledujícího arcibiskupa je nápadně početné zastoupení klerického živlu ve sboru jeho rádců a spolupracovníků, hlavně v kancléřství. Stačí si všimnout aspoň některých nejvýznamnějších. Od r. 1385 byl členem korunní rady komandér, později velmistr strakonických johanitů Markolt z Kropáčovy Vrutice. Zjevným odpůrcem arcibiskupovým byl vojensky zdatný chotěšovský probošt Sulek, objevující se mezi dvorskými preláty kolem r. 1393. Václav IV. měl docela zvláštního zpovědníka od r. 1390 v osobě františkána Mikuláše z Unhoště, který vnikl — zdá se že úspěšně — jako člen korunní rady i do tajů diplomatické praxe. Panovník si ho velice oblíbil a vymohl mu v Římě r. 1391 korutanské biskupství labudské. Společensky úspěšný řeholník je v kritickém roce 1393 prostředníkem mezi králem a arcibiskupem. Ne-li častěji, jistě aspoň v r. 1395 vede poselství do Říma. Mnohem vyšších úřadů nabyl Jan Mráz ze zemanské rodiny ze Skočic u Klatov, jenž vystudoval v cizině. Od r. 1390 byl proboštem řádu božehrobců na Zderaze. V odměnu za diplomatické mise, které absolvoval také jako člen korunní rady, dosáhl r. 1397 olomouckého biskupství. V r. 1394 je v čele kancléřství biskup Hnátek, jemuž jako místokancléři asistují František a Mikuláš z Jevíčka, z nichž první dosahuje kanonikátu na Hradčanech i na Vyšehradě. Jedním z nejvlivnějších duchovenských dvořanů Václavových vůbec byl Hánkův nástupce Václav Králík z Buřenic, snad původem z drobných zemanů sedících v Ledči n. Sáz. Diplomatičkou průpravu získal v družině kardinála Pilea, odkudž si přinesl členství ve vyšehradské kapitule. V r. 1390 došel vyšehradského děkanství a konflikt králův s arcibiskupem mu skýtal slibné perspektivy na další povýšení. Druhá diplomatická cesta do Říma r. 1396 mu zjedнала přístup k důchodům z opatství kladrubského, jehož přeměna na biskupství bývala uváděna v souvislost právě s osobou Králíkovou. Již v krizi r. 1394 připadla Králíkovi vynikající úloha. Celkem se tehdy osvědčil, stanul v čele korunní rady a řídil zahraniční politiku Václava IV. až do smrti r. 1416.

O bližších stycích těchto prelátů — diplomatů s arcibiskupem, jemuž v záležitostech církevních jurisdikčně podléhali, prameny mlčí. Jejich jména nevystupují do popředí ani ve sporech, které měl Jenštejn s oběma kapitulami, pražskou a vyšehradskou. Nevynikajíce apoštolickou horlivostí, chovali se snad jako kněží korektně při současné naprosté oddanosti panovníkovi, který mohl

v jejich prospěch úspěšně zasahovati — a také zasahoval — přímo u kurie. Jenštejnovo úsilí, jeho osud a pád mohl, ale nemusil, v nich budít soucit nebo jen nejvýše útrpnost. Pro reformní Jenštejnovo úsilí nebo aspoň pro vytvoření přátelštějšího poměru mezi arcibiskupem a panovníkem nehnuli tyto církevní dvořané ani prstem. Aspoň není pro to nejmenšího dokladu. Jenštejn nemohl v tom ohledu s jejich pomocí nebo vlivem počítat a také nepočítal.

Snad současně s rozpory, které měl Jenštejn s cisterciáckými opaty, trůnil se pro nesnáze s pražskou kapitulou. S jejími členy se střetl ostře. Pátráme-li po příčinách sporu, nejde nám, že námitky kapitulářů proti Jenštejnovi, jak sám vypočítává, jsou podružného významu. Nešlo jim zajisté jen po porušování jakéhosi úředního tajemství, nebo jakýchsi práv, používání rady cizinců, opomíjení pohostinství nebo zdlouhavé vyřizování úředních záležitostí. To všechno byly nejspíše více méně záminky. Jádro sporu tkvělo zajisté v nekompromisním vystoupení přísného arcibiskupského reformátora proti neoprávněným nárokům vyššího kleru. Jenštejnovi nebyly neznámý nářky např. proboštských poddaných na těžké životní podmínky na feudálních i církevním zboží. Zastal se jich později v otázce odúmrti a narazil na odpor samotného Raňka. Ale nešlo jen o poddané. Kapitulárové usurpovali také majetek, který podle Jenštejnova názoru nenáležel jim, nýbrž právem a zvykem arcibiskupům, event. arcibiskupské mense. Ve svém ohnivém zaujetí pro právo a spravedlnost vindikoval tyto „oblace“ pro sebe a kdyby je nepřiznali jemu, tedy pro potřeby stále jen rozestavěné a nedokončené katedrály, jak bylo přáním samého prý krále. (Současná zpráva cizince Colucia Salutatiho, slavného soudobého právníka, o Praze, mluví o „nádherných započatých chrámech, jež Karel IV. za života budovati dal, ale smrt započaté dílo dokončiti nedala“.) Spor byl tuhý, odpor kapitulářů nečekaný. Rozhorleně vystupovali proti Jenštejnovi, snad i na arcijáhenských schůzích duchovenstva, nerozpakujíce se používatí urážlivých výrazů. Rozhořčení nejbližších spolupracovníků v kapitule arcibiskupa překvapilo a zabolelo. Snažil se proto napětí co nejdříve odklidit. Nabízel jim jako prostředníka a rozhodčího samotného Urbana VI. nebo úctyhodného probošta u Věch svatých, Petra z Rožmberka. Jejich nesmiřitelné zášti, které hrozí žalobou u kurie, předchází sám podrobným a důvěrným sdělením papeži jako jeho duchovní syn někdy na podzim r. 1382. Obžaloby kapitulářů prohlašuje za „nejzvrátější články“, které ho mají u otce křesťanstva očernit. Při papežově nestálosti počítá i s tím, že rozhodne jinak než žádá a proto v závěru resignovaně prosí, aby se tak stalo „nenápadně a bez soudní formálnosti“, neboť je bojem o záležitost papežovu [měla v celém sporu s kapitulou jistě svoji resonanci] i o práva vlastní úplně vyčerpán.

Zaměstnávaly jej i starosti menšího významu než byla tato. Hanuš z Helfenburka uplatňoval svůj nárok na zamílované arcibiskupovo sídlo hrádě Helfenburk u Úštěku, zakoupený Janem Očkem asi r. 1374. Jenštejn jej svým nákladem opravoval a nároky Hanušovy byly jistě stejně neoprávněné jako nepříjemné.

Ve své přímochaře až pedantické důslednosti se nevyhnul ani konfliktu po markraběti Prokopovi s dalším členem panovnického rodu, mladým, ale zpupným litomyšlským biskupem Janem Soběslavem. Labilní Jenštejnovu situaci v Římě ozřejmuje kuriální jmenování Soběslava rozhodčím ve sporu metropolit s vyšehradskou kapitulou. To však nevedlo Jenštejnovi, aby na něm nevymáhal povinnou poslušnost, kterou nějak porušil snad v otázce schismatikální. Odmítl přijít na soud, na který ho Jenštejn obeslal, vědom si své neotřesitelné posice u dvora a donutil jej k promulgaci církevního trestu proti sobě. Byl to čin odvážné smělosti, ale svědomitě pracující arcibiskup ustoupit nemohl, ani nehodlal, ačkoli byl snad varován samotnou císařovnou. Té také napsal asi počátkem r. 1384 v této záležitosti list oplývající pokornými a dojemnými omluvami, v němž se zračí ušlechtilost jeho povahy.

ThDr. Václav Bartůněk

OSTIARIATUS

Všichni vzpomínáme na ony vzácné okamžiky, kdy jsme uslyšeli s tlukoucím srdcem hlas svého rektora, který nás zval k prvnímu svěcení: „Accedant omnes, qui ordinandi sunt ad officium Ostiariorum!“ S jakou odhodlaností, ke všem obětem s novou povinností spojeným, jsme hlasitě volali své „Adsum!“ Adsum, jsem zde, jsem ochoten, jsem odhodlán s věčným srdcem ke konání všech liturgických úkonů den co den, v každém čas.

Ostiář v prvních křesťanských stoletích měl na starosti zvony a zvonky, otvírání a zavírání chrámových dveří a sakristie, pořádek a posvátné knihy. Nyní jest vlastně každý kněz ostiář.

Šťastný a dobrý je každý kněz, který každý den ke každé i ostiární povinnosti řekne své radostné Adsum! – Církev svatá žádá od něho přesnost a dochvilnost: aby v určený čas byl kostel otevřen, a ne jednou o čtvrt hodiny dříve, někdy o čtvrt hodiny později. Je velmi nepříjemné a trapné, jestliže věřící musí nedochvilností kněze ostiáře anebo jeho „levitů“ mrznouti, poněvadž kostel nebyl v určenou dobu otevřen. Aby začal Mši sv. bohoslužby o půlsedmé, je-li ustanovena na půlsedmou, a ne pravidelně o deset nebo patnáct minut později!

Hlavní vlastností každého vrátného, natož pak kněze ostiáře, má býti vřidnost, zdvořilost, tichost. Lidumilnost dává najevo všem, kteří přicházejí na služby Boží. Lidumilnost získává duše, příkrost a strohost je odpuzuje. Kněz ostiář se stará o čistotu a estetickou výzdobu kostela a o pořádek. Vše na svém místě a vše v pravý čas. Prikazuje v pravý čas dáti znamení zvonem na bohoslužby. Hlas zvonu je pro něho nejen úder určující hodinu a oznamovatel konání svaté liturgie, nýbrž slavnostní Invitatorium: „Venite exultemus...“ Hlas zvonu je pro něho ladění duše na harmonicky prováděnou bohoslužebnou symfonii. Slavné „Sursum corda“ – Vzhůru srdce – zanech starostí pozemských a pozdvihni srdce své k nebesům... Vypros pro svůj věřící lid hojnost všeho dobra pozemského a nadpřirozeného... „da pacem diebus nostris!“

Kněz ostiář opatruje posvátné knihy liturgické: evangelní a epištolní knihu, rituále, agendy usulály a vesperály... Církev svatá žádá, aby tyto posvátné knihy byly vždy s úctou uloženy na posvátném místě in sacario. Jak si hledíme zachovat čistě knihy, do kterých nám napsal náš přítel třeba jen několik věnovacích slov. Jak si hledíme teprve těch, jichž obsah pochází od podepsaného autora samého. Jak tedy neskonale více máme mít zájem o zachování a uchování oněch posvátných knih, která obsahují slovo Boží.

Církev svatá bdí nad slovem Božím. Z její ruky dostává kazatel příkaz a právo k zvěstování slova Božího. Předává mu tajemnou svitku... jako byla předána Pánu Ježíši v chrámu jeruzalémském. Rozvinul, přečetl slovo Boží a navázal hluboký jeho výklad. Tak také kněz. Ostiář mu podá evangeliář, sviteklu, přečte úryvek z něho a následuje kázání... Co káže, kéž je vždy Boží pravda. Nehlásejme nikdy sama sebe, nýbrž Jesum Christum et hunc crucifixum. Tak jako je svatá Eucharistie vzata z Božích darů chleba a vína, tak také musí býti slovo Boží, které hlásá kněz z pokladu evangelia Božího. Chléb a víno přináší diakon k oltáři – knihu slova Božího bral vždy ostiář ze sacaria, z pokladnice myšlenek a příkazů Božích a přinášel je ad ambonem nebo ad cathedram episcopalem...

Každý dobrý kněz může, ano musí říci proto „Moje učení není mé, nýbrž toho, který mne poslal.“ Jaká síla prýští z takového rčení: „Ne já, hříšný člověk, ale Bůh, Pán Ježíš, tak mluví, Pán Ježíš to řekl. Pán Ježíš toho žádá. Ostiář, a proto také kněz, má povinnost v každé liturgické knize dovést rychle najítí čeho jest najítí třeba... Jak trapné, jestliže musí dlouho listovati, nežli najde, co hledá.

Světicí biskup napomíná: Providete igitur, ne per negligentiam vestram, illarum rerum, quae intra ecclesiam sunt, aliquid depereat. Varuje před nebalostí. Každá liturgická povinnost, každý liturgický úkon vyžaduje přesnosti a svědomitosti. Každý úřad je poslán, které vyžaduje neustálou práci a spolehlivost. K tomu je třeba láska k povolání. Na věci a záležitostech, které miluje, vynakládá člověk větší péči než na jiné! Proto je třeba, aby kněz choval ve svém srdci srdečnou lásku k liturgické službě. Žádné umění, žádná ctnost bez zvláštní péče! Nedbalý člověk je povrchní, netečný. V nedbalém člověku usnul Kristus, ve světicích Kristus bdí, myslí a pracuje. Od nedbalého se Kristus odpoutává, se svědomitým jde cestou životní...

Při dotýkání chrámových klíčů praví světicí biskup svěcenci: „Sic agite, quasi redituri Deo rationem pro his rebus, quae his clavibus recluduntur.“ Potom vede archidiakon svěcence k branám chrámovým, aby zamkl a odemkl a k zvonku u sakristie, aby zazvonil.

Nezapomínejme nikdy na tato vážná slova světicího biskupa. „Jednejte vždy tak, abyste mohli Bohu samému vydati počet ze všeho. Berme všechny povinnosti, které z ostiariátu vyplývají, vážně a zajisté se pak splní též poslední slova poslední modlitby při svěcení ostiářů pronesené: „ut inter electos tuos partem tuae mereantur habere mercedis.“

P. Karel Sahan

TAJEMSTVÍ LIDSKÉ DUŠE A ZPOVĚDNÍK

Lidé mají své tváře a kolem tváří účes. Člověk je oblečen a oblek ho někam zařazuje. I tvář se může měnit oblečením, účesem.

Člověk často vědomě přizpůsobuje tvář tak, jaký chce udělat dojem. A za tím vším je lidská duše. Lidé jsou někdy jiní, než jaký udělají dojem, ale to si vždycky dost neuvědomujeme a nepočítáme s tím. Někomu přikládáme větší cenu a někomu menší, jak už to v životě bývá.

Ale každá duše je tajemstvím, každá duše je samostatný svět. Každého člověka Bůh stvořil ze své lásky a pro lásku. Každého člověka. Každá duše by mohla být celým světem pro Boha – Lásku. To je tajemství lidské duše.

Jsou celé dlouhé země, světy a moře, které musí někdy duše projít, než se rozhodne postavit se ke zpovědní-

ci. Na tváři nemá nic napsáno. Někdy budí i nemilý dojem.

K jedné zpovědnici klekla mladá žena. Celý její zjev byl výstřední. Její oblečení bylo pestrá směsicí barev, které bily do očí a střih jejích šatů byl střihem poslední módy. A přece v jejím oblečení byl určitý nesoulad. Některé věci na ní byly drahé a jiné jenom napodobeniny drahých věcí. Byla to žena ze středních vrstev, která dělala všechno, aby se vyrovnala bohatším. Její tvář... Kdo ví, jaký byl výraz tváře všední ženy, zvyklé žít vesele a lehkomyšlně.

Zpovědník nezkoumal její zjev, anebo ji zahlédl a bylo mu z ní nedobře. Žena se zpovídala. Kdo ví, co přešla, než se odhodlala všechno to, co prožila, převést ve slova a nahlas to před sebou a před druhým říci. Kolik moří musela v samotě přeplout,

než nalezla slova, kterými hovořila o sobě s Bohem, než mu uvěřila, než se odhodlala zastavit se u této zpovědnice.

Možná, že se zajíkala, možná, že koktala, možná, že používala nevhodných slov. Všechno to sama cítila, jak je to ohavné a pokořující, ale pokračovala a chtěla vydržet až do konce a její duše se zmítala jako lapené ptáče.

Ale najednou přišel úder. Něco, co nečekala. Zpovědník ji přerušil a opovrživě jí řekl, aby se dál nezpovídala, že to nechce poslouchat a aby šla pryč...

Co všechno přešla tato hrdá, lehkomyšlná a temperamentní žena, než došla až sem.

Šla ulicemi pokořená a samotná... Mohla pokračovat ve svém životě, mohla se snažit zapomenout na tu nezdařenou zpověď a za čas by se jí

tato vzpomínka mohla stát jen zapomenutou příhodou.

Nemusela už nikdy přijít ke zpovědníci a mohla jí i hluboce pohrdat a nenávidět.

Ale ona přišla zase. Poznala nové bezedné samoty, než se podruhé zastavila u jiné zpovědnice.

Byla to svatá Anna Marie Taigi... Tajemství lidské duše nevolá. Když žila svatá Kateřina Janovská dnes, měla by asi na sobě moderní šaty, krátce zastřižené vlasy, vysoké podpatky a byla by namalovaná. Kněz, k němuž ji tehdy přivedla jeho známá, mohl mít tutéž nedůvěru jako kněz, který nevyšlechl Annu Marii Taigi. Chovala se velmi nezvykle, po svém. Tento kněz musel být nejen zkušeným zpovědníkem, ale hlavně mužem, plným Božího světla, pravdy, lásky a poznání a jeho znalost psychologie vycházela hlavně z věčné Moudrosti, skrze kterou se ověřují pravdy života.

Kateřina poklekla a mlčela. Uplynulo pět minut, dlouhých pět minut ve zpovědnici, za naprostého ticha. Deset minut... Kateřina klečí a dává si hlavu do dlaní. Kněz čeká. Mlčí. Mladá, klečící žena se nehýbe. Potom pláče. Klečí schoulená a pláče. Kněz stále mlčí a tiše sedí. Po dlouhé době beze slov, přichází někdo ke zpovědnici a kněze na chvíli odvolává. Zvedá se a říká tiše: „Počkejte tu, přijdu hned...“ Za chvíli přijde, sedne si a zase mlčí. Žena na kolennou, s hlavou ve dlaních, stále tiše pláče. Po čtyřech hodinách (!) se zvedne a knězi ve zpovědnici řekne, že přijde až zítra ráno... Druhý den přišla a nastoupila cestu nádherné duše, která se stala svatou. To je historie sv. Kateřiny Janovské.

Obě svaté, Anna Marie Taigi i Kateřina Janovská, byly vdané ženy a matky. Vnitřní život každé z nich byl naprosto rozdílný. Měly společné odhodlání být dobré a statečné.

Svatá Kateřina Janovská ve svém životě, jak známo, mnoho vytrpěla od svého muže. A přece není jemnější světice nad ni a jen málo světicím se dostalo tak hlubokého poznání lásky a pravdy, jako ji.

Zpovědník ji tehdy neznal, nemohl tušit, že se z této mladičké ženy stane svatá. Její mlčení, pláč si mohl vysvětlit různým způsobem a mohl jím být velice znechucen. Mohl ji stručně říci, že nemá čas a že ať přijde až bude připravena.

Je jisté, že ne vždy může být kněz čtyři hodiny u jedné duše, která se nakonec ani nevyzpovídá. Jaký to byl prozíravý a hluboce věřící, opravdový kněz, když pochopil, že jí pomáhá, když tam s ní sedí a jak je u něho obdivuhodné, že věděl o tajemné síle mlčení. Nemluvil, mlčel. Nechtěl rušit Ducha, který k ní promlouval a chtěl zpečetit tento rozhovor silou kněžské přítomnosti. Jaká víra —

Jsou různé cesty Boží. Jen prozíravý kněz je umí uhadovat a po nich jít. A jen ten, který má lásku. Neznámý zpovědník svaté Kateřiny Janovské je takovým prozíravým knězem. Jistě ho nenapadlo, že se bude kdy mluvit o jeho jednom činu, jako to nenapadlo prvního zpovědníka A. M. Taigi. Jedna neznámá žena, řekl jeden. Jedna dobře známá duše Bohu, řekl si druhý.

V životě svatých hráli často zpovědníci důležitou úlohu. Jejich postoj buď oddaloval nebo přibližoval duše k Bohu. Dovedli poznat rozhodující chvíli v životě člověka a dovedli ji i nepoznat. Často jsme svědky nečekaných jednání těchto kněží. Zajímavým příkladem je abbé Huvelin, který se setkal s Ch. Foucauldem u jeho příbuzných. Byl to uhlazený kněz, zvyklý pohybovat se mezi šlechtou. Když se setkal se svěťáckým mladým důstojníkem Ch. Foucauldem, mohl si myslet své. Ale Ch. Foucauld za něj

přijde, jen k rozmluvě, prosím, upozorňuje předem, a tento kněz proti všem společenským pravidlům, nenechá ho domluvit, a co je nečekané na této postavě, použije něčeho, co se na něm přičí a vybočuje z úlohy, kterou představoval a jak se jevil tehdejší jeho společnosti. Ví, že Charles Foucauld je voják, zvyklý poroučet a i poslechnout. „Klekněte a zpovídejte se!“ vykřikne na pyšného důstojníka, jemný, tichý kněz. Tento znal také dobře psychologii a tal do živého. V dalším styku je zpovědník Ch. Foucaulda opět knězem vysoké společnosti. A přece to musela být bohatá a zkušená duše, dovedla-li ve velkoměstském ruchu pochopit neobvyklou duši Ch. Foucaulda, stále zmiňovanou věcmi nečekanými. Byl celý život jeho rádcem, i když jejich styk byl pak jen písemný, když se stal Ch. Foucauld knězem na Sahaře. A v jejich řídké korespondenci je opět vidět úžasná moudrost kněze, který se zřejmě svému okolí jevil zcela jinak, než jak ho odhalil život P. Ch. Foucaulda.

Taková jsou tajemství lidské duše. Ke zpovědníci nepřicházejí jenom budoucí světci. Přicházejí tam lidé s dobrou vůlí, často slabou vůlí, lidé zlomení, jejichž život přesně neznáme a nemůžeme soudit ani podle jejich slov. Přicházejí tam lidé pyšní, lidé hysteričtí, lidé s různými duševními chorobami, i zlí. To všechno přichází ke knězi. Ke každému musí zaujmout kněz postoj. Každý má duši a její tajemství, které vidí Bůh.

Odhalovat tajemství lidských duší a pomáhat jim, znamená milovat Boha a lidi. Znamená usilovat o lásku, která dává světlo a poznání z milosrdenství Božího. Neboť láska přinesla trpělivost s hříšnými lidmi a pomohla z nich udělat dokonalé lidi a někdy i světce, jak to vidíme třeba na příkladu svaté Kateřiny Janovské. Její zpovědník i ona poslechli milost Boží.

Jaroslav Štěpánek

MOSTY K DOROZUMĚNÍ

Jemný smutek tkví v realisticky prokreslených prózách Gustava Pfliegera Moravského. Jeho dílo, poznamenané výraznými rysy období Nerudova, je klasické. Je to empirový náhrobek na ztichlém, divokými víchry vyvátém hřbitově uštvaných duší. Baroková kaplička s mřížkou ve dveřích, schovaná mezi lipami. A zvonice se zvонkem na vysokém trámě skoro u samých vršek stromů, která se rozezní, když někdo v dědině umře. Bouře života dohřměla a už jen z dál je slyšet její hlas.

Nevedení a neobyčejně těžký úkol připadl tomuto životem odstrčenému básníkovi. On glorifikoval bolest vydeděnců i jejich umírání a sám se stal jejich ohnivým paprskem, který zruhl tragickou slávou, aby dal zazářit nehasnoucím hvězdám. Po něm přišli druzí, aby zvedli tu do bláta zašlapanou korouhev chudých, ale on krácel v prvních řadách a v tom je jeho tragika i sláva.

Byl obžalován svého věku. Jeho literární odkaz není ničím leč ideálním životem. A přes všechno melancholickou ozvěnu je to život ve své nejvyšší pravdivosti. Kritizoval svou dobu, protože především miloval člověka a život. A protože věděl, že budoucí epocha bude náležet lidu, vyzýval všechny, aby se k tomu přiznali a připravovali nástup. Svět, jímž byl jako úředník pražské spořitelny obdostoupen, s ním nesouhlasil ani ve faktu; ani v proroctví. Jeho velké srdce bylo poznáno těmi, kdož mu byli blízcí.

Továrními dělníky a drobnými lidmi na Českomoravské vysočině, kde v chudém, hornatém Karasejně uprostřed planých třešní, tak sličných za květu, stála jeho rodná kolébka. Předčasně zlomený básník ocenil lásku lidu a také se mu zcela oddal. Zůstal věren hroudě, která ho zrodila, vracel se k ní v horoucích vzpomínkách i životem. Srostl pevně s rodným krajem, který miloval celou svou krásnou duší. Veselý kolorit nemohl být dobrým výrazovým prostředkem pro literární interpretaci kraje, v němž se Pflieger zrodil. Ten smutný, tvrdý kraj a zubřený v něm lid, ty nachýlené, hrbaté chalupy, pod jejichž zčernalým stropem se jedlo dřevěnou lžicí, kde jenom chudoba sedávala stále u stolu a bída mravní i fyzická uléhala do sedraných cích, ty pazderny poztrácené ve zvrásněných svazích kopců, v padolech mezi vrchy, na paloucích u lesa, pastoušky nesoucí hořký úděl smetišť, to všechno přímo prosilo o tahy ocelového hrotu péra, smáčeného v černí tuše. Básník tak sensitivní, jakým byl karasejnský rodák, nemohl psát jinak. A přece i tak z bohatých pramenů jeho něžné duše, obdařené mohutnými schopnostmi uměleckými, zjemněnými ušlechtilou tvůrčí vůlí, vytryskla skvělá tvorba — tvorba klasická a svého druhu geniální.

Gustav Pflieger Moravský byl spisovatel sociální. Jeho novelistické i románové práce z prostředí dělnictva a ze světa malých lidí přímo dýšejí vznešeným smutkem svých subjektů. Byronisty a pohnutým osudem odkojený samo-

NENÁPADNÝ ŽIVOT

Když jsem se v dubnu r. 1946 stal farářem u sv. Matěje nad Šárkou v Praze, věděl jsem, že jedním z mých nejmilejších a nejlepších farníků bude Antonín Šorm. Dobře jsem znal tohoto tichého, skromného a trpělivého pracovníka v oboru náboženského národopisu a ikonografie světů z jeho literárního díla, roztroušeného v tolika publikacích, kalendářích a sbornících. Ale teď jsem se těšil, že se s ním seznámím a poznám ho osobně. A byl jsem vskutku rád, že jsem aspoň ona poslední léta Šormova života mohl blíže poznat jeho nepředstíranou skromnost a výjimečnou pracovní houževnatost, pro niž se mu dostalo hezkého a příznačného titulu „včelka Boží“, a že jsem měl možnost i poněkud nahlédnout do čisté a žádoucí nepřejícnosti nezkalené duše tohoto věrného podkrkonošského rodáka. 15. února tohoto roku by se byl Antonín Šorm dožil *sedmdesát let*. Zaslouží si, aby jeho památky bylo vzpomenuť i v našem časopise. Neboť mnohým kněžím byl vzácným a ušlechtilým přítelem, svým literárním dilem doplňoval a podporoval jejich práci a ke kněžství choval ve svém srdci úctu nelíčenou. To ukázal zejména za své pouti do Svaté země v r. 1924, kdy po celou tuto cestu na posvátná místa křesťanských počátků (kromě svých vlastních zavazadel a fotografického aparátu s fotopotřebami) nosil též na svých zádech v pouzdru celé vybavení polního oltáře, na němž kněží-účastníci pouti sloužili Mši sv., hlavně v těch místech, kde nebyl katolický kostel. A všem oněm kněžím Šorm při Nejsv. Oběti ochotně a zbožně ministroval. Jsem přesvědčen, že dodnes četní kněží, jeho přátelé, kteří ho přežili, mají v čerstvé paměti jeho milou tvář a nezapomínají na jeho neokázalou a nenápadnou práci pro dobro Církve a národa.

Antonín Šorm pocházel z podkrkonošské vesnice Studence u Jilemnice. Byla to kdysi vesnice tkalců, již později věnoval dvousvazkový vlastivědný sborníček „Vesnice tkalců“, v němž zachycoval velmi živě mnohé z historie rodného místa i z těžké práce svých sourodáků. Z vlastní zkušenosti poznal práci na tkalcovském stavu, i to, jak těžké bylo v čase jeho dětství vydělávat touto každodenní lopotou na chléb. Hned v úvodní stati zmíněného sborníčku vyznává: „Čím rolníkovi je pole, obchodníkovi závod, tím našemu podkrkonošskému lidu je tkalcovský stav. Jednotvárný jeho klapot bývá mu ukolébavkou v dětství a postupně všim, konečně věnem a živitelem; za to se ale nechá obsluhovat celou rodinou, sotvaže v neděli a ve svátek popřeje chvíli oddechu.“ Narodil se

jako nejmladší z devíti dětí. Dva jeho bratři se stali kněžími; Josef byl dlouhá léta farářem v Kaňku u Kutné Hory; tam také zemřel v r. 1938. Druhý Alois působil dodnes v Písečném u Letohradu. Na nejmladšího Antonína zejména působil o devět let starší bratr Josef. Už jako bohoslovec královéhradeckého semináře, vzněcován příkladem vlasteneckých kněží-buditelů, od r. 1891 se horlivě zúčastnil práce v řečnické a literární jednotě *bohoslovců královéhradeckých Třebízských*, která byla první jednotou toho druhu v Čechách. Josef Šorm byl básníkem, který rád zpíval o nejsvětější Matce Spasitelově a o našich milých národních světcích. Těžiště jeho tvorby je ovšem hlavně v jeho básnických překladech. Překládal z polštiny a zejména svůj zájem věnoval velkému katolickému duchovnímu lyrikovi, německému Friedrichu Wilhelmu Weberovi (1813–1894), který dokonal svůj život právě v onom čase, kdy se Josef Šorm v hradeckém semináři připravoval na kněžství. Mladší Antonín později vydal soubor básnických prací svého bratra v knížce „Josef Šorm, překlady a básně“ (1940). Staršímu Josefovi lze připsat zásluhu, že v Antonínovi probouzel zájem o literaturu a o vše krásné. Ale nebylo by to bývalo možno, kdyby sám Antonín neměl jemnou, citlivou a vnímavou básnickou duši. Bude se to stěží věřit, známe-li jeho pozdější dílo. Napsal verše, ale s včelí pilí a mravenčí houževnatostí věnoval celé své dílo sběratelství a populárně vědeckému zpracování památníků a dokladů lidové zbožnosti. A přece tvrdím, že tento muž, který musil v sobě pohřbit svou mladistvou touhu stát se učitelem, protože na učitelský ústav nebyl přijat, a tak se stal bankovním a později účetním úředníkem, měl *duši básníka*. Dostalo se mi možnosti podrobně si pročíst jeho deníky, které si psal za svých studií na královéhradecké obchodní akademii. Byly mi zapůjčeny rodinou tohoto před skoro třinácti roky zesnulého obětavého pracovníka a přiznávám v oslnění, že jsem je pročítal rád a přímo zbožně. Jak v těchto denících z let 1904–1908 zachycuje své vnitřní nálady, zapisuje si svou četbu i své krajinné dojmy a jak vzpomíná a neustále myslí na svůj chudý domov! Tak si 3. X. 1907 po přečtení Erbenovy básně „Žáhořovo lože“ zapisuje: „Vzpomínal jsem na domov. Vidím ta zoraná červená pole, po kopcích opadálé stromy, zamlžené lesy a v pozadí zasněžené Krkonoše. Cítím vůni mateřidoušky a opadálého svízele sířišť, i v lesích pryskyřice a mechu. I ty větrem kolébající se šípky červené a modré trnky na křoví po Horce připomínají mi domov.“ Nestačí tento jediný

tář, který se setkával na každém kroku s Bohem svých předků, syntetisoval vždy a ve všem a proto neulpíval na povrchu. Příčiny sociálních kontrastů odhaloval ve vyštinutí z řádu evangelia, v němž viděl základní lidské hodnoty vůbec. Jako takový nemohl být a také nebyl poplatným své době, neuhýbal sociálním zápasům, které hýbaly jeho citlivou duší, a společenské problémy řešil z hlediska křesťanského realismu, nemajícího pranic společného s řemeslným náboženstvím, úřední vírou, reklamním milosrdenstvím a znivelizovanou milostí boží. Vzorem zbožnosti byli mu hrdinové vnitřního života, chalupníci na zastrčené horské vsi, přímý a poctivý tovární dělník, mužové pevní, kteří dobře žili svůj život a vedli život ostatních, neplýtvali slovy a náhledy, neshromažďovali jmění pro tento svět, ale získávali nezcizitelné panství duchovních a mravních hodnot, kterému se vláda chaosu vysmívala. Přítomnost takových duší byla básníkovi posilou, vzpomínka na ně byla mu vzpruhou i radou.

Gustav Pflieger Moravský stavěl most přes umělé a sobecky vyhloubené propasti lidstva a tento most prokázal se pevnějším a spolehlivějším než zdánlivě jednotná „vzdělanost“ jeho doby. Je něco až bloyovsky odvážného v Pfliegerově umění, které nám říká s užasnou přesvědčivostí, že utlačování člověka člověkem plodí pro lidskou společnost to nejhorší fyzické i mravní zlo. Cudné a s úctou vzpomenejte na neprodejné dělnice v továrnách, Terezku Čermákovou a další, jimž vlekly úbytě až do poslední krůpěje krve vypíjely nach tvář, jimž život všechny touhy po lepším zítřku házel k nohám jako zastře-

lené ptáky, na ty vadnoucí lilie, které čím více žily v nečistém vězení, tím více toužily po úniku do království cti a svobody, a myslíte na nízké, otrocké duše povolných služek, těch za tisíckrát zproklínaný peníz najatých řeznic obskurních podniků, které rozvalovaly v Antouškových a Kujálových doupatech svá chlipná stehna, jež kus po kuse prodávaly, myslíte na naivní, dobráčkou jinak Pošvářku, postrádající nejenom nejnutnější potřeby k životu, ale i počestnou minulost, na tuto politováníhodnou pazderačku, jak jí povýšené selské panímámy říkaly, již noční hodiny v pověstné krémě u Kujálů, ve vášnivém prostředí zazobaných řezníků a handlířů s dobyt看 vyplavovaly oči až na silné, hektickými skurnami ožehnuté licní kosti, a máte obraz, jakého netvora nosila v sobě samice kapitalistického zlořádu.

To všecko básník, jehož život se rozvíjel ve stínu nemoci, v dobách, kdy vůle na nejvyšších místech, vládnoucích tomuto světu, nebyla dobrá, velmi bolestně nesl, a proto tím bolestněji toužil a volal po účt k člověku, po jeho důstojnosti, po dorozumění lidstva ve vesměrné křesťanské lásce. A když viděl a poznal, že jeho hlas není slyšen, tím více gravitoval k těžišti lásky absolutní, k imateriálnímu realitám světa svých myšlenek, až konečně jeho duch, vždy vítězně zápasící s hydrou buržoazního chaosu, zakotvil přímo v gravitačním ohnisku impulzivního rytmu věčné lásky i slávy. Básník, který tolik miloval lid, jemuž bylo umění plamenem lásky, nezemřel v desperátní rezignaci. Na sklonku krátkého dne svého života (zemřel v necelých dvaadvaceti letech) nemohl

cítát, abychom uvěřili, že v tom chudém podkrkonošském chlapci byla ztajena a ztlumena měkká a pozorná básnická duše? Antonínovy studentské deníky naznačují, jak už tehdy v něm žhnula láska ke všem projevům duše lidu a jak toužil přiblížit se k této duši, proniknout v její krásu, uchvátit její blízkost. 10. března 1908 zaznamenává ve svém deníku, že už *po šesté* přečetl „Moravské národní písně“, sepsané Františkem Sušilem, a v závorce přidává slova svého vroucího obdivu: „nedocenitelná sbírka!“. Sledoval i práce Františka Bartoše: „Dočetl jsem se, že František Bartoš vydal též několik svazků národních písní.“ V uchvácení četl Erbenovu „Kytici“ a s porozuměním jeho sbírku „Písně národní české“, vydané v Praze u Jaroslava Pospíšila ve třech svazcích v l. 1842—1845, i její druhé rozšířené vydání a pak i třetí přepracované. Tyto poslední sbírky si asi u někoho vypůjčil, protože poznamenává, že by ty věci rád měl pro sebe a že o tom říkal mamince, která však rozhodnutí odložila, až přijde bratr Josef. Nerýsuje se nám tu už literární tvář budoucího Antonína Šorma, jak ji známe a jak ji uchováváme v živé paměti?

Je přirozené, že kořeny rodové zbožnosti byly v duši Antonína Šorma zapuštěny velmi hluboko. Proto se celé jeho vyzrálé literární dílo oddalo s takovou láskou, odda-

ností a něžností všemu, co vydávalo u nás tak příznačnou vůni lidové zbožnosti. Sbírá pověsti o křížích na rozcestí a v polích, všímá si hřbitovních nápisů a vydává sborníček o nich, zachycuje každý lidový projev úcty světců a světic Božích a každé svatýnce v našich krajích věnuje své pečlivé studium. Jeho archiv byl nevyčerpatelný a ještě dnes možno v něm nalézt mnoho nezpracovaného materiálu. Velké, toužené dílo „Nejuctívanější světci a světice našich předků“, které zamýšlel, nedokončil. Když koncem září r. 1947 zaputoval do Krkonoš, aby si tam trochu odpočinul, ale hlavně aby i tam posbíral svědectví o lidové úctě národních světců, na jedné cestě klesl k zemi, zasažen mrtvicí. Bylo mu padesát sedm let; odešel k Pánu takřka v předvečer svátku sv. Václava, kterého tolik ctíl. Vždyť se tak zasloužil v miléniovém svatováclavském roce o jedinečnou svatováclavskou výstavu jako nejbližší a nejobětavější spolupracovník nezapomenutelného biskupa dr. Antonína Podlahy..

Antonín Šorm, prostý Boží dělník, spí tiše na našem svatomatějském hřbitově. Žil nenápadný život a také jeho dílo zdálo se být nenápadným. A přece byl to užitečný život a bylo to dobré dílo. Musíme mu být za mnohé vděční. I my, katoličtí kněží. Václav Zima

DUCHOVNÍ HUDBA V POSTĚ

Po skončených bojích s reformací obrátila církev katolická opět svůj zřetel k umění, jehož byla vždy štedrou podporovatelkou. Přizpůsobující se kulturním podmínkám doby, rozvíjela okázalou nádheru při bohoslužbách a nezapomínajíc na důležitého činitele — hudbu, věnovala jí plnou podporu a péči. V těch utěšených dobách zrodilo 17. století v Itálii nový hudební útvar *oratorium*. Náboženská látka zpracovávána po způsobu operním, nikoli však pro jevištní provedení, obsahuje hlavně sbory, árie, recitativy a ensembles, pohybuje se téměř výhradně na půdě vokální; instrumentální čísla bývají zastoupena velmi skrovně. Od r. 1630 byly v římských chrámech pořádány v době postní velkolepé oratorní koncerty, a přečetní posluchači, navštěvující v masopustě divadla, uchýlovali se v postě do chrámů, kde oratorium stalo se oficiální duchovní hudbou v této rozjímavé době. O rozšíření a udržení oratoria pečovaly četné duchovní řády, oratorium těšilo se neobyčejné přízni a jsouc podporováno samými papeži, zářilo nádhrou a leskem, udivujícím stoupajícím počtem; do r. 1700 odhaduje se počet skladeb tohoto druhu na plný tisíc. Látky k ději oratorií vybírány vět-

šinou z bible a ze života svatých, též různé alegorie, a byly prováděny v době postní při různých příležitostech církevních i světských, dokonce i v soukromých domech bohatých patriciů.

Jako benátská opera překročilo oratorium brzy Alpy a zakotvilo ve Vídni. Od prvního provedení v r. 1649 bylo pak dáváno každoročně v době postní a velikonočním týdnem jako náhrada za operu, v tom čase zakázanou. V Anglii došlo veliké obliby zásluhou Händlovou, který je uvedl na nové cesty a povznesl k neobyčejné dokonalosti. Jeho oratoria byla nesmírně oblíbena a sloužila za vzor mnohým skladatelům cizím. Z velkého počtu jich jsou u nás známy „Juda Makabejský“ a „Mesiáš“ ze zdařilých provedení v minulých letech. V Německu našlo oratorium svého muže v J. S. Bachovi, vedle něhož vynikli ve skladbách toho druhu Matheson, Telemann a Keiser; zde uplatňuje se však již chorál protestantský. Ve stol. 18. pronikla tam i oratoria Händlova, z nichž vyrostla pak i velká oratoria Haydnova.

Do Čech přišlo oratorium v 18. stol., ale jeho tvorba, vzhledem k neobyčejně bohaté produkci různých církev-

zradit lásku, která má pokračování v řádu obcování svatých.

Jeho pozemská sláva byla tichá. Nekonečná okázalým pohřebním průvodem, sportovní rétorikou a banálními články v novinách.

Naše doba je mnohonásobnou odměnou za to, co velkému sociálnímu spisovateli dlužila jeho současnost. Zvláště tvůrcův rodný kraj, Českomoravská vysočina bohatě svému rodáku odplácí.

Vždycky si vzpomenu, když s polí začne vát, na ten prahorní kraj, kde kámen je věčný a půda pod nohama pevná a stálá. Na bílou silnici k moravskému Karasejnu, k nezapomenutelné, nejmilejší vesničce mých kaplanských let. Kytice-rudých jeřabin mávají mi s převislých větví na pozdrav. Na kamenitých stráních se červenají šípkové keře, znamení, že podzim vkročil do hor. Studentý vánek od potoků nese jeho dech, vůně polí a lesů je nasáklá jeho příchutí. Ale zdejší lid prožívá a slaví stále své jaro.

Chudé, z trámů a hlíny slepené pazderny, prodloužené kdysi chalupy, Pošvářova a Matýsova v Olši, Zákova v Kochanově, Mrázkova a Peterkova v zapomenutém údolí pod Krásněvsí a celé stovky dalších vidí zapadat svou bolavou poetií „chudých“. Zesmutněly, neboť si připadají směšnými a opuštěnými v epoše nových, moderně vybavených sídlišť se světlými pokoji, s alkovnami a mansardami, v epoše velikých technických zázraků. Zlatnoucími hvězdíci listí s vysokých javorů vystlané cesty

a silnice pohrávají si s roz dováděnou rychlostí motorových vozidel a odpovídají zasněným pohledem světelným, jásavým odleskům smíchu jejich reflektorů. Vznosné oblouky štíhlých mostů vypínají se jako ocelové pružiny nad lesnoucí se hladinou řek, které spěchají bez překážek do údolních přehrad. Vysoko nad továrními komíny a jejich dýmem zvučí letadlo hymnu práce a rozvoje lidského rodu. Dnes v celém světě známé obrovské žďárské slévárny a železářny, údolní přehrady ve Viru a v Olši nad Oslavou hovoří o úžasném průmyslovém rozmachu Vysočiny, rodného a milovaného kraje Pfliegerova.

Zbožný, pracovitý lid Horácka denně vítá delegace z cizích zemí, které docházejí vřelého přijetí na pohostinné půdě naší vlasti. Vyjadřují radost nad vším, co u nás vidí dobrého a krásného, radují se z našich úspěchů, slibují vyprávět ve svých zemích o všem, čeho jsou u nás svědky, a vyslovují blaživou naději, že na celé zemi vzklíčí a vstane nový, svobodný, sociálně spravedlivý, pokojný život.

Jak bychom nebyli vděční za všechny takové návštěvy, které pomáhají stavět mosty k lidskému dorozumění a pokojnému soužití celého světa. Jak možno nevzpomínat na velkého krajana Gustava Pfliegera Moravského, hlubokého básníka společenské problematiky, a jak možno katolickému knězi neradovati se nad naplňováním se jeho snů, když se náš lid snaží ze všech sil, aby život u nás byl ještě radostnější a šťastnější než je nyní.

Antonín Hugo Bradáč

ních skladeb domácích, nevykazuje zvláště značnou úrodu. Víme o existenci oratorií Sehlingových a Myslivečkových, dnes žel nezvěstných, a z rozsáhlého díla Fr. X. Brixioho se zachovala pouze čtyři oratoria v různých klášterních a universitních archivech, z nichž „Opus patheticum de septem doloribus B. M. V.“ ožilo v Praze r. 1923 (matiné Českého srdce v Obec. domě) a možno je právem počítat mezi nejlepší památky české hudby té doby.

Z nepřehledné řady oratorních děl minulého století možno jen letmo vzpomenout nejvýznačnějších: L. v. Beethovena „Kristus na hoře Olivetské“, scénicky provedené r. 1927 v Nár. divadle, Berliotze „Dětství Ježíšovo“, Fr. Liszta „Svatá Alžběta“ taktéž v Nár. divadle před lety provedena a C. Francka „Beatitudes“, koruna jeho tvorby a zářivý zjev současné hudby francouzské, k němuž se důstojně řadí biblický výjev „Rebeka“. V dobré paměti starších návštěvníků hudebních produkcí je oratorium

P. Hartmanna „Svatý František“ a L. Reficeho „Trittico Francescano“; obě bylo provedeno při jubilejních oslavách velkého svátce.

Na českých nívách vykvetlo v té době Nešverovo oratorium „Job“, provedené r. 1913 v koncertní síni býv. Rudolfiny zásluhou „Oratorního sdružení“ a slavné oratorium Antonína Dvořáka „Svatá Ludmila“, dílo ducha ryze českého, národního a náboženského, v němž skladatel realizoval svůj sen o vytvoření národního oratoria a jehož premiéru osobně dirigoval r. 1886 v anglickém městě Leeds. Toto dílo jsme poznali ve scénickém rouše při jubilejních oslavách svatováclavských v Praze v provedení Akademického pěveckého sdružení a sólistů-členů opery z Bratislavy, pod taktovkou univ. prof. dr. Dobroslava Orla. I moderní doba vyhledává tuto formu hudební skladby, leč opouští zcela původní atmosféru ať náboženskou či národní a snaží se spíše o obnovení antického dramatu.

-R. Š.-

(Pokračování)

HYGIENA KNĚŽSKÉHO ŽIVOTA

Průměrný lidský život se prodlužuje zásluhou různých zdravotnických, hygienických a sociálních opatření. V nedaleké budoucnosti budeme mít daleko více lidí vyššího věku než jsme měli dosud. A také mezi kněžími nám přibývá jedinců, kteří se dožívají stále vyššího věku. Dosud však nám ještě různé choroby ukracují lidský život. Proto musíme provádět prevenci, to znamená naučit se správně hygienicky žít, abychom dovedli chorobám, a to hlavně chorobám srdečním odolávat a tak si život prodloužit. Prevence těchto chorob začíná prevencí chorob nervové soustavy, poněvadž předražďováním a vyčerpáváním nervové soustavy dochází k vzniku hypertenze (zvýšenému tlaku), ke kornatění tepen, jejichž konečnou chorobou jsou apoplexie mozková (mozková mrtvice) a infarkty srdeční (srdeční mrtvice).

V našem pojednání nastíníme, jak zařídit a provádět hygienu duševního života a nervové soustavy. Musíme začít již v mládí nebo nejspíše v mužném věku a naučit se správně žít, vypěstovat správný poměr k práci a k povolání a tím dosáhneme, že každý z nás zůstane dlouho a dlouho do vysokého stáří s neporušenou nervovou soustavou duševně mlád.

Začneme s ličením hygieny všedního dne. Již procitnutí by mělo být spontánní, kdy člověk si poněkud uvědomuje, kde je, vzpomíná předešlého dne a event. uvažuje o úkolech, které se mají splnit. Ranní meditace spojená s modlitbou je správným počátkem dne. Zásadně odmítáme již od rána a po celý den chvat a shon, poněvadž jsou to faktory, které nejvíce ubližují nervové soustavě. Odmítáme také násilné buzení, ke kterému jsme někdy donuceni zvoněním budíčku, ukracujícímu noční odpočinek. V tom případě se stává, že v hlavě cítíme nepříjemné zaujetí s pocity různé intensity. Ranní hygiena se potom provádí někdy, jako třeba v dobách mládí, kdy se v našem semináři vstávalo na druhé nebo třetí zvonění. Tehdy totiž zbylo jedněm času na mytí jen na „aspers“ a jiní pouze „Vidi aquam“, tehdy však v mládí byla daleko větší potřeba spánku a dospívající organismus si vyžadoval své právo. V mužném věku potom stačí 8 hod. i méně a ve stáří i 5 hod. Staří lidé bývají však trápeni pocitem nespavosti, který si vyvolávají tím, že chodí spát „se slepicemi“ brzo, v 19 nebo ve 20 hodin, potom se probouzejí ve 24 hodin nebo v 1 hodinu a nemohou usnout a cítí se vyspalými. Je proto nutné při léčbě této nespavosti poradit, aby posunuli dobu k ulehnutí až na 22. nebo 23. hodinu a potom se přece spí až do rána. S probuzením také souvisí již i denní nálada, která při spontánním probuzení je dobrá. U osob těžce duševně pracujících nezačíná den s duševní a tělesnou svěžestí, nýbrž s lehčím nebo těžším rozladěním. U lidí špatně se přizpůsobujícím dennímu životu trvá ospalost do pozdních dopoledních hodin. U neurotiků bývá podvědomý odpor, že se musí vrátit k denním skutečnostem a povinnostem. K získání ranní svěžesti doporučuje se mytí obličeje a šije studenou vodou nebo osprchováním celého těla, event. provedení několika tělesných cviků.

Snídaně, která následuje u kněze po přinesení obětí mše svaté, má být vydatná a nemá se odbývat, jak je našim zvykem (káva s houskou, nebo trochu čaje). Doporučuje se vydatná snídaně tzv. anglická (vejce, chléb s máslem, sýr, mléko, tvaroh apod.).

Tímto začíná pracovní den kněze se všemi povinnostmi. Psychiatři doporučují kladný poměr k práci, záporným postojem totiž se práce nesmírně ztěžuje. Kladný poměr k práci má vycházet z přesvědčení a nikoliv z přemáhání. Mnohdy se zdá, jakoby se člověk nemohl dlouho rozhýbat, než se dá do opravdové práce. Dá se tomu odpomoci tím, že se na konci denní práce začne nová kapitola a ráno se v ní pokračuje. Práce sama vyžaduje, aby byla organizována, aby se k ní člověk soustředil a v ní vytrval. Je vždy lépe, když je předem plánována v hlavních rysech. Nesmí se však plánovat naplano, takže pro samé plánování se nedostaneme k práci. Výkonost a jistota je tím větší, čím více člověk je soustředěn k práci a čím je méně rušen jinými myšlenkami. Soustředěnost se dá do jisté míry nacvičit. Nesmí být slepá, aby se neztratil přehled. Na příklad: učitel při vyučování. Vytrvalost se dá rovněž nacvičit, je vždy třeba vůle a vědomí povinností.

Při každé práci, tělesné a duševní, může nastat tzv. neurotická únava v důsledku nechuti k práci vůbec, z pocitu méněcnosti, z životní nespokojenosti a deprese, ale také i z dlouhotrvajícího lenošení o dovolené nebo po úrazu. Co se týče přestávek v práci můžeme říci, že v prvých hodinách mohou být přestávky krátké a s postupem dne delší. Nejlepším odpočinkem v přestávce je klid na čerstvém vzduchu, na příklad ve škole procházka po chodbě nebo na dvoře.

Po dopolední práci je užitečné věnovat několik minut před obědem klidu, snažit se zapomenout na práci a připravovat se na jídlo. Těchto několik minut nesmí se protahovat, poněvadž zase dlouhé čekání na oběd vyvolává předražďenost. Velmi dobře přirozeným způsobem působí modlitba před jídlem. Naopak mezi nepříznivé činitele k obědu pokládáme nepřipravenost, rozmrzelost, podrážděnost, kritizování, uspěchanost apod. Po obědě je účelné posadit se aspoň na čtvrt hodiny do křesla nebo se položit na pohovku, zavřít oči, klimat. Nemusí se usnout, ale dosáhne se tím velmi dobrého odpočinku. Potom lze ve zbytku polední přestávky věnovat čtení novin, poslouchání rozhlasu apod. Přestávka polední nesmí trvat příliš dlouho.

Odpolední práce u mnohých dospělých je menší ceny než ranní. Psychohygienicky je účelná v odpolední práci malá přestávka se svačinou.

K večeri má člověk přistupovat duševně připraven jako k obědu. Slavnostní podávání večere má psychohygienický význam. Příliš bohatá večere může vyvolat neklid a zaplašovat spánek. Černá káva podávaná po večeri rovněž zahání spánek a proto ji zásadně nedoporučujeme, i když ji snad šlovívavě připustíme po obědě nebo na nejvýše o svačině. Večery mohou trávit lidé různé a vše-

chny tyto způsoby činnosti vyhovují, neruší-li duševní život v jednotlivostech.

Po správně prožitém dnu nastává noc a spánek lidí. Špatné usínání má špatné následky, než vlastní nedostatek spánku, poněvadž lidé se obávají škod pracovních a zdravotních, které lidé přikládají nevyspaní. Tyto obavy jsou dokonce jednou z velmi častých příčin, proč člověk špatně usíná, poněvadž při pomalém usínání se rozčiluje, že se nevyspí a jeho rozčilování nakonec odhání spánek. Nesmíme proto přeceňovat pracovní i zdravotní význam spánku a zachovávat při pomalém usínání klid. Dlouhý a hluboký spánek je sice dobrodiním, ale po kratší čas může se člověk obejít i s kratším spánkem. Přijme-li špatně usínající člověk tuto thési, přestane se rozčilovat a získá

tím lepší spánek. Když pak zaujal stanovisko a spánek se nedostavuje, potom užíváme dalších metod, jako je teplá koupel, vlažný nápoj, ovocná šťáva, cviky apod. Máme-li starosti, je nutno před spánkem je s někým probatovat a rozhodně k nim zaujmout stanovisko, a to buď optimistické nebo fatalistické, nenechat je nerozřešené.

O délce spánku jsme již napsali na začátku, ale můžeme ještě připojit, že příliš mnoho spánku také škodí. Důležitá je také hloubka spánku, neboť spánek před půlnocí bývá nejhlubší, v ranních hodinách slabší a před probuzením je zase hlubší. Na hloubku spánku působí mnoho činitelů, jako je hluk, světlo, hlad, teplota vzduchu, barometrický tlak apod.

MUDr. Vlast. Nikodém
(Pokračování)

Třetí pětiletka

PRŮMYSL A STAVEBNICTVÍ VE TŘETÍ PĚTILETCE

Silný a produktivní průmysl, jehož výroba soustavně a harmonicky roste podle zásad vědeckého řízení hospodářství je podkladem blahobytu společnosti v novém společenském řádu. Proto mu směrnice strany a vlády pro vypracování třetího pětiletého plánu věnují největší pozornost.

Celkem má průmyslová výroba stoupnout asi o polovinu, přičemž výroba výrobních prostředků stoupne o 60 procent a výroba spotřebních předmětů asi o 30 procent.

Za hlavní článek rozvoje průmyslu ve třetí pětiletce je pokládán vzrůst výroby v průmyslu strojírenském a chemickém. Dříve než se o nich zmíníme, musíme si říci něco o těch odvětvích, která vytvářejí předpoklady pro výrobu strojírenskou a chemickou. Patří sem těžba rud a paliv, včetně geologického průzkumu, dále energetika a metalurgie.

Rámcový geologický průzkum odhalil již, že naše země skrývá velká přírodní bohatství, o nichž se dříve nevědělo. Je však třeba věnovat podrobnou pozornost některým surovinám, které mají zvláštní význam pro naše národní hospodářství. Patří sem jmenovitě železná ruda, měděná ruda, olovnato-zinkové rudy, uhlí a ložiska stavebních hmot. U rud kovů spočívá úkol v ověření zásob v rozsahu, který by zmenšil na nutnou míru dovoz těchto rud. Naproti u hnědého uhlí, které je u nás především významnou chemickou surovinou a palivem tepelných elektráren půjde o dokončení průzkumu hlavních hnědouhelných pánví. Stavební hmoty musí poskytnout základnu pro splnění velkých úkolů, které má stavebnictví.

Průmysl paliv musí zvýšit výrobu u kamenného uhlí o 20 % proti roku 1960 a vytěžit v posledním roce třetí pětiletky 35,5 miliónů tun, u hnědého uhlí zvýšit výrobu o 32 % a v roce 1965 vytěžit 73,2 miliónů tun. Výroba koksu bude zvýšena na 138 % plánované produkce roku 1960 a dosáhne v roce 1965 celkového objemu 11,6 miliónů tun. Výroba svítiplynu má stoupnout na 264 % výroby roku 1960.

Průmyslu se dále ukládá, aby byly budovány velkoplynárny a velkoelektrárny přímo u nalezišť uhlí a tak bylo dosaženo efektivnějšího využití paliv, zvláště méně hodnotného hnědého uhlí. Koksovatelné uhlí je základní surovinou metalurgického průmyslu. Je i cenným vývozním zbožím a je třeba počítat s tím, že poroste jeho spotřeba v zemích tábora míru, které všechny úsilovně budují svůj průmysl. Těžba koksovatelného uhlí je proto jedním z nejdůležitějších úkolů. Současně se ukládá provést v metalurgickém průmyslu taková opatření, aby byla snižována spotřeba koksu při výrobě ocelářenského surového železa, při současném vzrůstu výroby železa. Bude toho dosaženo úpravou způsobu výroby. Úprava výrobního způsobu musí vést i k tomu, aby byla zajištěna náhrada nejkvalitnějšího koksovatelného uhlí koksem z uhlí méně kvalitního při zachování kvality kovu.

Během třetí pětiletky bude v našem průmyslu paliv zavedeno též zplynování uhlí přímo pod zemí. Tato metoda spočívá v tom, že uhelná ložiska jsou přímo pod zemí zvláštním zařízením zapálena, vyvolán proces suché destilace přímo v zemi a ze země je vyváděn svítiplyn. Tím

je umožněno využít takových ložisek uhlí, která by se pro malý rozměr nevyplatilo dolovat a musila by nevyužita zůstat ležet v zemi.

Pozornost bude dále věnována těžbě nafty a zemního plynu. Rozvoj je zde závislý zvláště na geologickém průzkumu a zdokonalení technického vybavení i vlastní techniky práce. S ohledem na veliký vzrůst výroby plynu a těžby zemního plynu bude nutno postarat se o stavbu plynovodů. Je třeba vybudovat 1800 km dálkových plynovodů a 2000 km plynovodů místních.

Na tomto místě je třeba zmínit se i o naftovodu, který povede od sovětských hranic do Bratislavy a bude sloužit k dopravě nafty, dovážené k nám ze Sovětského svazu. Naftovod je typickým příkladem spolupráce mezi naší zemí a SSSR. Stane se významným článkem našeho hospodářství, protože zajistí ve velkém množství důležitou surovinu pro chemický průmysl a nezbytné palivo. Nafta sehraje významnou roli v rozvoji chemického průmyslu, který se bude na ni orientovat v mnoha svých výrobcích a bude tak umožněno rozšíření palety jeho výrobků a zlevnění některých provozů.

Energetický průmysl musí zajistit výrobu 37,7 miliard kWh elektrické energie a přitom zvýšit použitelný výkon elektráren o 58 % ve srovnání s rokem 1960.

Důraz bude přitom položen zvláště na tepelné elektrárny v Tisové, Tušimicích, Ledvicích, Novácích, Verněřově a na východním Slovensku. Přitom budou navržena a vyrobena zařízení o výkonu větším, než jaký kdy byl v našem průmyslu používán. Bude se pokračovat i ve stavbě vodních elektráren. Budou dokončeny na Vltavě elektrárny Orlík a Kamýk a další 3 hydroelektrárny na Váhu. Do konce pětiletky bude zahájen i pokusný provoz první čs. jaderné elektrárny.

S rozvojem energetických zdrojů souvisí i péče o dobrý rozvod elektřiny. Bude zavedena hlavní rozvodná linka, která spojí energetická střediska Čech, Moravy a Slovenska. Bude pracovat s velmi vysokým napětím, protože se ukázalo, že tento způsob je hospodárnější. Náš energetický rozvod naváže i na energetické rozvody sousedních spřátelených států, čímž budou vytvořeny podmínky pro dovoz a vývoz elektřiny a pro spolupráci i na tomto poli. Rozvodná síť bude upravena tak, aby všechny části naší země byly spojeny. Dosáhne se toho, že místní porucha nepřeruší dodávku elektřiny. Celý rozvod bude řízen centrálně a automaticky z jednoho místa. Spolu s další mechanizací práce v elektrárnách bude tak ušetřeno množství pracovních sil a dosaženo vzrůstu produktivity práce.

Při veškeré práci elektráren bude věnována pozornost snižování nákladů úsporou paliv, zaváděním nových metod práce a moderních zařízení a dalšími opatřeními tak, aby vlastní náklady poklesly v roce 1965 proti roku 1960 o 19,7 %.

V *metalurgii* bude zvláště sledována příprava železných rud v hrudkovnách, kde jsou připravovány k dalšímu zpracování. Ve výrobě surového železa bude dosaženo úrovně 7,6 miliónu tun a ve výrobě oceli 10,5 miliónu tun, čímž bude u obou výrobků zvýšena v roce 1965 výroba proti roku 1960 o více než polovinu.

Rozvoj strojírenství vyžaduje velké rozšíření výroby válcovaného materiálu všech typů. Při tom je třeba ve válcovnách vyrábět výrobky, které pomohou úspornějšímu používání materiálu v dalších výrobních odvětvích. Budou vytvořeny podmínky pro odstranění nedostatku některých druhů plechů. Bude posílena i výrobní kapacita sléváren.

U všech výrob bude důsledně uplatňována zásada zvýšení výtěžku z dosavadních zařízení a výstavba nových zařízení bude vždy vycházet z pečlivého vědeckého rozboru.

Metalurgie se bude dále intenzivně ve spolupráci s těžebním průmyslem věnovat zajištění barevných kovů z domácích zdrojů nebo ze zdrojů jiných zemí tábora míru. Při tom bude zvýšena výroba polotovarů z mědi o 49 %, z mosazi o 52 % a z hliníku a jeho slitin o 68 %. Všeobecně budou hledány cesty k úsporám barevných kovů.

Na základě výše popsaného rozvoje těžby, energetiky a metalurgie dosáhne v roce 1965 *strojírenství* úrovně o 72 % vyšší než v roce 1960. Všeobecně má za úkol rozšiřovat počet druhů vyráběných strojů a přístrojů při zavádění maximální sériovosti a zdokonalení výrobních způsobů. Prvním jeho úkolem je zajistit stroje a zařízení těm odvětvím, která mu zajišťují předpoklady jeho rozvoje. Strojírenství bude tedy výrazně zvyšovat výrobu energetického, těžebního, metalurgického a dopravního zařízení.

Vedle plného zásobení všech ostatních odvětví potřebnými strojírenskými zařízeními bude pak zvláště soustřeďovat svou pozornost na výrobu chemickou, která má veliké perspektivy růstu.

Moderní průmysl spěje stále více k automatizaci. Pro její rozšíření zavádění je nutno provést speciální výzkum a rozvinout výrobu elektronických zařízení. Celý náš průmysl má za úkol nejen rozšířit výrobu, ale celkově ji zmodernizovat. Uplatnit vědecké metody práce a používat nejmodernějších strojů, zavést do výroby ve velkém množství a pokud možno při nízkých výrobních nákladech řadu velmi komplikovaných novinek, které vyžaduje technicky náročná výroba ve 20. století, a neméně náročný spotřebitel. Velká část tíže tohoto úkolu leží na strojírenství. Bude musit vyřešit řadu velmi obtížných technických úkolů jak ve vývoji, tak i v projekci a výrobě. Bude musit dbát na to, aby výsledky vývoje přicházely rychle do výroby a přinášely prospěch hospodářství i jednotlivcům. Má být na příklad zajištěna: výroba poloautomatizovaných a vysoce automatizovaných strojů pro různá odvětví národního hospodářství, nové druhy vědeckých přístrojů pro náročný vědecký výzkum, automatizovaná zařízení pro válcovny a slévárny, nové typy elektrických a motorových lokomotiv, zavedení výroby složitých chemických zařízení a nových strojů pro potravinářský průmysl. Mají být sestavena speciální dispečerská zařízení pro moderní řízení velkých průmyslových závodů, nový telefonní systém, barevná televize, rozšířena a všestranně využita výroba polovodičů, nová zařízení pro naše zdravotnictví a mnoho dalších.

Ve výrobě *chemického průmyslu* bude zajištěno zvýšení o 86 % za pět let. Bude zavedena výroba syntetického kaučuku, který je důležitou surovinou v moderním hospo-

dářství a dosud byl předmětem dovozu. Rozšířena bude i výroba plastických hmot a zavedeno jejich užívání ve výrobě výrobních prostředků a spotřebního zboží. Textilní průmysl, jak pro potřeby technických tkanin tak i textilu pro obyvatele dostane ke zpracování mnohem větší množství umělých vláken. Bude zvýšena výroba dusíkatých a fosforečných hnojiv při zvýšení podílu levnějších a tuzemských surovin, použitých při výrobě umělých hnojiv. Dále bude věnována pozornost takovým chemickým výrobkům, které jsou našim tradičním vývozním zbožím.

Při plnění těchto úkolů musí chemický průmysl dbát na nejvyšší hospodárnost, zajistit modernizaci stávajících výrobních zařízení a dbát na jejich rostoucí produktivitu. Výzkum musí neustále dodávat výrobě nové námety a věnovat se jak novým výrobkům — jako např. polovodičům nebo vzácným kovům pro elektroniku — tak i lepšímu využití tradičních surovin jako dřeva a uhlí.

Stavebnictví je důležitým nositelem úkolů investičních. Aby svou práci provedlo tak, jak od něho žádají směrnice třetí pětiletky, musí rozvinout všechny prostředky, které mohou přispět ke zvýšení jeho výroby. V mnoha případech musí provést radikální reorganizaci způsobu své práce. Stavby budou pokud možno soustřeďovány do velikých celků. Ke stavbě bude používáno předem vyrobených velikých dílců, vyráběných průmyslovým způsobem. Bude stavěno podle typových projektů, přičemž tyto projekty budou dokonale prozkoumány tak, aby bylo nutno používat co nejméně různých dílů. Menší počet druhů dílů, z nichž každý bude vyráběn ve velkém množství a produktivněji, přispěje spolu s výše uvedenými opatřeními k lepšímu využití námahy pracovníků a k jejich plnému zaměstnání ve všech obdobích roku. Spolu s tím půjde dále i mechanizace práce ve stavebnictví. V úsporách materiálu je stavebnictví uloženo věnovat pozornost hlavně úspoře kovů a dřeva a nahrazovat je novými hmotami.

Průmysl stavebních hmot, který dodává stavebnictví materiály, musí zvýšit za období třetí pětiletky výrobu o 86 %. Je to jeden z nejvyšších úkolů, který je úsekům našeho národního hospodářství ve třetí pětiletce uložen. Na prvním místě stojí výroba cementu, která má v roce 1965 stoupnout na 8,6 miliónu tun, zatím co v roce 1958 bylo vyrobeno 4,1 miliónu tun a plán na rok 1960 stanoví 5 miliónů tun.

Velká pozornost bude také soustředěna na výrobu vápna a zvláště na zmodernizování způsobu jeho výroby. Ve výrobě cihel bude kromě celkového zvýšení dosaženo i většího podílu tenkostěnných a děrovaných cihel, čímž bude snížena váha staveb. Výroba stavebních hmot zajistí i potřebné materiály pro stavbu silnic a pro meliorační práce v zemědělství.

Konečným cílem bude nejen splnění všech úkolů ve stavbě průmyslových a dopravních objektů, ale i v bytové výstavbě. Za období třetí pětiletky bude vystavěno 480 000 nových bytů a tím vytvořen předpoklad pro splnění úkolu strany a vlády, vyřešit bytový problém do roku 1970.

V následující stati o třetí pětiletce se zmíníme o úkolech zemědělské výroby, obchodu, vědy a kultury. Dále bude pojednáno o tom, jak se všechna opatření, která budou ve třetí pětiletce provedena, projeví v růstu životní úrovně našich občanů.

Inž. V. a F. Červený

Doba očima kněze

ZA TÍM, CO LIDI SBLIŽUJE

V jedné své řeči před Nejvyšším sovětem SSSR řekl ministerský předseda Sovětského svazu N. S. Chruščov: „V mezinárodních záležitostech, v řešení vzájemných sporů lze dosáhnout úspěchu teprve tehdy, když státy soustředí svou pozornost na to, co dnešní svět sblíží a ne na to, co státy rozděljuje. Žádné sociální a politické rozdíly, žádné rozdíly v ideologii a náboženských názorech nemějí bránit zemím OSN dohovorit se o hlavním, o tom, aby zásady mírového soužití a přátelské spolupráce byly svatě a svědomitě dodržovány všemi státy...“

Všichni poctiví a čestní lidé, všichni, kteří se řídí ro-

zumem i srdcem zároveň, nepochybuji o pravdě těchto slov. Vědí, že tato zásada je nejen pravdivá, rozumná, ušlechtilá, ale že je také účelná a potřebná. Soužití národů s různými společenskými a politickými systémy, s rozdílnou ideologií a životní praxí je věc velmi složitá. Jen lidé se smyslem pro morální odpovědnost mohou v této oblasti dosáhnout úspěchů.

Lidstvo je dosud pod dojmem velkolepého návrhu Sovětského svazu na všeobecné a úplné odzbrojení. Mohl to být jedině Sovětský svaz, v němž není jakýchkoliv diskriminací, který předložil všem národům světa a jejich

státníkům myšlenku tak odvážnou, prostou a dobrou. Je však již vžitou zkušeností, že Sovětský svaz nečiní nikdy proklamace pro proklamace, nýbrž že za jeho prohlášeními vždy následují skutky. A také po návrhu na všeobecné odzbrojení brzy následoval velký mírový čin. Sovětský svaz se rozhodl, že sám, jednostranně, sníží počet svých ozbrojených sil o 1 200 000 mužů. Po provedení této rozsáhlé demobilizace bude mít SSSR armádu menší nežli USA.

My si však musíme uvědomit, že v tomto případě nejde jen o to, že 1 200 000 lidí opustí vojenskou službu a že se bude věnovat mírové činnosti. Sovětský svaz totiž provede všechny důsledky této demobilizace: sníží proporcionalně také svou výzbroj, počet vojenských učilišť a vůbec zredukují stav svého zbrojního nivó v přímém poměru k demobilizaci. Je velmi dobře známo, že západní velmoci dříve vždy zdůrazňovaly, že veliké kontingenty sovětského vojska a klasické výzbroje je nutí vyrovnat tuto vojenskou převahu SSSR budováním atomové a raketové zbraně.

Nemohou si však stěžovat na to, že by snad Sovětský svaz nebyl stejně ochoten provést třeba úplné odzbrojení v jaderné a raketové technice, v níž, jak je známo, je mistrem. Vždyť delegace sovětských odborníků na konferenci v Ženevě činí vše, co je v jejích silách, aby dosáhla dohody ve všech problémech zákazu jaderných zbraní, popřípadě alespoň úplného zákazu zkoušek s jadernými zbraněmi. A je třeba popravdě říci, že jedině díky této neochabující snaze Sovětského svazu vyjit vstříc požadavkům západních velmocí bylo také dosaženo jednomyslného schválení velké části připravované dohody. Vždyť vlastně zbývá se dohodnout o tom, jak zjišťovat podzemní výbuchy a vypracovat podrobně směrnice o složení a funkci kontrolních orgánů. Nelze tedy dát za pravdu západoněmeckým militaristům, kteří prohlašovali, že redukce sovětských ozbrojených sil nemá prý význam, protože prý Sovětský svaz má prioritu v raketové technice. Vždyť je přece dobře známo, že to je Sovětský svaz, který neúnavně usiluje o úplný zákaz zbraní hromadného ničení. Většina světové veřejnosti i mluvčích vlád ocenila po zásluze příkladnou vůli Sovětského svazu k odzbrojení. Valná část odpovědných státníků zhodnotila kladně sovětskou mírovou iniciativu jako významný příspěvek ke snížení mezinárodního napětí.

List „New York Times“ o tom napsal: „Chruščov řekl v podstatě toto: My děláme něco konkrétního na poli odzbrojení, ale co vy?“ A havanský list „Noticias de Hoy“ dodává: „Není to jen slovo o míru, je to mírový čin.“ Americký časopis „Christian Science Monitor“ zdůrazňuje, že poroste do šíře ozvěna sovětského mírového činu: „Je zcela pravděpodobné, že nová sovětská opatření učiní obrovský dojem na ostatní země světa.“

Je však třeba si při tom uvědomit, že toto opatření sovětské vlády není projevem slabosti, nýbrž síly. Síly vědomé své odpovědnosti. Vždyť Sovětský svaz je vítězem v konání pokusů s dálkovými raketami, kosmickými stanicemi a družicemi. Právě nedávno vyslání mnohastupňové dálkové rakety do stanoveného cíle v Tichém oceánu je dosvědčením vysoké úrovně sovětské raketové techniky. Ostatně tuto prioritu uznává dnes volky nevolky i americký tisk. San Francisco Chronicle o tom nedávno

napsal: „Škola raketové techniky otevřela historie pro všechny najednou. Rusové začátek zvládli skvěle. Raketovou abecedu mají napsanou skoro celou a krasopisně, zatímco my smolíme první písmena. To není módní sebeironie, ale skutečnost k pláči, když se přiznává, že oni dosahují kosmických rychlostí a my kosmické pomalosti.“

Nejvyšší sovět Sovětského svazu se zároveň obrátil ke všem národům a vládám celého světa a vybídl je, aby stejně jako on, přispěli k odzbrojení podobnými mírovými činy. Ti, kteří o sovětském odzbrojení prohlašovali, že jde o propagandu, mají tedy příležitost, aby „podobnou propagandu“ provedli také sami. Není pochyb o tom, že by tím pomohli snížit mezinárodní napětí a že by tím navodili příznivou atmosféru k jednání mezi velmocemi.

Zamysleme se však nad tím, co lidské práce a co hmotných hodnot se provedením sovětské demobilizace převede z kategorie války do kategorie míru. Již dnes naznačují sovětsští odborníci, jaké velké finanční hodnoty tím SSSR získá. Ušetřené částky mohou být věnovány na účely, které jsou pro lidi potřebné a blahodárné. Lze např. již dnes říci, že tato demobilizace v několika málo letech dovolí, aby byl počet nemocničních lůžek rozšířen o 700 tisíc, aby byla pětinašobně zvýšena výroba penicilinu a streptomycinu a aby mohly být věnovány miliónové subvence na vědecký výzkum rakoviny. Co léčivé síly by lidstvo mohlo získat, kdyby krok za krokem následovalo sovětský příklad a postupně odzbrojovalo. Nebylo by to v intenci křesťanské morálky, aby to, co původně mělo sloužit zkáze, sloužilo léčení a hojení ran?

Zatím co Sovětský svaz vynakládá svou energii k tomu, aby dosahoval úspěchů v politice mírové součinnosti, jsme svědky toho, jak v Německé spolkové republice prováděná remilitarizace otevírá dvířka neonacismu. Antisemitické štvánice jsou vždy varovným signálem, který upozorňuje na to, že bývalí váleční zločinci se připravují znovu na svou zrádonošnou činnost. Jsou tak drzí, že již neskrývají své pravé ledví. Tisíce hákových křížů, antisemitických nadpisů, výhrůžných dopisů, demonstrací a jiných provokací jsou názorným dokladem toho, co se skrývá za vychvalovanou bonnskou „demokracií“.

O roku 1960 se říká, že je to rok velkého přelomu. Je nesporné, že po celkem pro mír příznivém roce předchozím, mezinárodní napětí dále klesá a mění svůj charakter. Vytváří se příznivější ovzduší pro klidnější a věcnější posuzování politických poměrů. Zápas o mír vstupuje do vyššího, již konstruktivnějšího stupně. Západní státy se přesvědčují, že mírová koexistence různých společenských soustav není jen možná, nýbrž že je nutná. Vedle mírového soužití je myslitelná je atomová katastrofa, která by existenci kapitalismu dala poslední ránu. Proto také realisticky myslící západní politici a diplomaté vidí, že setrvávat na starých pozicích studené války nebo „politiky síly“ stává se dnes absurdní. Západ k tomu prostě již nemá převahu, kterou ještě před několika léty měl. A tak jako ztratil převahu v jaderné a raketové technice, ztrácí ji dnes — krok za krokem — v ekonomice. Je tedy příkazem nejen srdce, ale také rozumu, řešit spory nikoli mečem, nýbrž jednáním. Doufejme tedy, že i další měsíce roku 1960 potvrdí prognosu, že tento rok bude rokem velkého přelomu. Cesta k mírové spolupráci je pro všechny národy otevřená...

NÁŠ ZÁPISNÍK

ZMĚNA V OBŘADECH VELKOPÁTEČNÍCH.

Iubente Summo Pontifice Ioanne XXIII, ab a. 1959 in orationibus solemnibus, quae dicuntur Feria VI. in Passione et Morte Domini, suppressa sunt verba „perfidii“ et „perfidia“ ac nonnullae mutationes factae sunt in oratione pro populo hebraico, ut sequitur:

„Oremus et pro Iudaeis: ut Deus et Dominus noster auferat velamen a cordibus eorum; ut et ipsi agnoscant Iesum Christum Dominum nostrum.

Oremus. Flectamus genua. Levate.

Omnipotens sempiterna Deus, qui Iudaeos etiam a tua misericordia non repellis: exaudi preces nostras, quas pro illius populi obcaecatione deferimus; ut, agnita veritatis tuae luce, quae Christus est, a suis tenebris eruantur. Per eundem Dominum...

Ephem. lit. VI/1959, pag. 458.

JUBILEA

V březnu se dožívají 75 let 27/3 P. Jakub Rozmahel, farář v. v., Martinkov; 60 let 22/3 P. František Menšík, Újezd; 50 let 14/3 P. František Šigut, admin., Komárov; 30/3 P. Antonín Kolařík, farář, Klášterec; 31/3 prof. Vojtěch Noll, admin. a os. děkan, Verneřice u Děčína. 55 let se dožijí dne 14/3 P. Ignác Lukeš, děkan, Radešinská Svratka a 22/3 P. František Kukačka, děkan, Prachatice.

ČTYŘI KNIHY KATOLICKÉ LITERATURY

Máme na stole čtyři knihy, vydané nakladatelstvím Lidová demokracie: román soudobého belgického spisovatele, životopisnou studii o jedné nejjasnější postavě naší vlastenecké literatury, o Václavu Beneši Třebízském a dvě díla klasiků české katolické prózy. Všechny tyto čtyři knihy vyšly v předvánoční době anebo během loňského roku.

Začneme překladovou literaturou. Autora románu „Korzar Jan Bart“ (152 stran, cena 9,60 Kčs), významného katolického spisovatele vlámské národnosti Freda Germonpreze známe již z dříve vydaného románu o dinkirských rybářích „Islandaisa se vrací“. Na poslední román Freda Germonpreze o vlámském národním hrdinovi sedmáctého století, námořníku a korzárovi Janu Bartovi, nalezi bychom jen těžko příslušnou přihrádku. Germonprez tímto svým dílem podává zcela nový pohled na psaní historického románu. Historie a její fakta pro něj nejsou totiž to základní, jsou mu pouze nutnou kulisou, na níž plasticky a bohatě kreslí charakter hlavní postavy, z níž naprosto snímá odium romantického hrdiny, jak je až dosud líčivá historická beletrie, a vytváří z něho obyčejného, snad i trochu tuctového člověka se všemi kladů i záporů, ale především neobyčejně životního, skutečnou postavu z masa a krve, jak se někdy o takovýchto hrdinech říká. Není proto divu, že za tento možno říci průkopnický román dostal Fred Germonprez jednu z nejvyšších literárních cen Belgie, cenu Královské akademie.

Druhá novinka nakladatelství Lidová demokracie, byť i rovněž historická, nespadá do oboru románové historie, je jí životopisná studie, nazvaná „Nedokončená pouť“

s podtitulkem „Čtení o Václavu Beneši Třebízském“ (144 stran, cena 10,40 Kčs). Podává nám široký obraz života a především klopotného dětství neúživého synka chudého krejčíka z Třebíze, který pro své dítě obětuje vše, jen aby jeho synek mohl vystudovat na kněze. Ze synka pak vyrostl jeden z nejpřednějších českých spisovatelů minulého století, který dal základ moderní české historické próze. Životopisnou partii napsal známý publicista o životě Třebízského dr. Josef Šach, literárně historická část je dílem literárního kritika, kulturního novináře dr. Františka Stuchlého.

Portrét „Nedokončená pouť“ je jakýmsi doplněním literárního díla Václava Beneše Třebízského, jež nakladatelství Lidová demokracie plynule vydává. Přímou masovým vydáním se stal historický román „Anežka Přemyslovna“ (260 stran, 18 Kčs). Proti jiným masovým vydáním, kde právě výše nákladu jde v poslední době obvykle na úkor knižní úpravy, se toto poslední vydání Třebízského románu může opravdu chlubit svým ilustračním doprovodem. Goticky stylizované kresby Karla Vodáka plně odpovídají duchu Třebízského prózy. Je jistě zásluhou nakladatelství, že znovu přikročilo k vydání tohoto románu, a to v tak velkém nákladu, že se může dostat do nejširších vrstev našeho národa. Svým zaměřením by knihu měla především číst naše mládež. Schází-li dosud o Václavu Beneši Třebízském podrobná a zasvěcená monografie, ať aspoň jeho dílo neschází v našich knihovnách.

Jaroslava Durycha, autora poslední recenované knihy „Kouzelná lampa“ (168 stran, cena 10 Kčs), nemusíme blíže představovat. Snad největší žijící spisovatel současné katolické moderní prózy se v těchto svých povídkách projevuje jako skutečný mistr českého jazyka a české stylistiky. V črtě, v níž opěvuje krásu české krajiny, se musíme až podívat jakési ekvilibristice, s jakou si Jaroslav Durych dovede hrát se slovem, aniž by však tato jeho hra byla v nejmenším samoučelná. Právem můžeme říci, že Durychova „Kouzelná lampa“ patří k tomu nejlepšímu, co bylo v tomto století v české povídce vytvořeno. Hovoříme-li však o mistrném slovu Durychovu, nesmíme zapomenout ani na křehké ilustrace Ludmily Jiřincové, které přímo kongeniálně knihu provázejí.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Rous Stanislav OSA, administrátor ve Staré Dobrotivě, ustanoven dekretem čj. 9580/59 od 1. 12. 1959 administrátorem v Dolních Hbitech a dekretem čj. 9581/59 excurrento administrátorem v Kamýku, okres Příbram.
Dřínovský Josef, administrátor v Kácově n. Sáz., diecése hradecká, ustanoven dekretem čj. 10086/59 od 1. 12. 1959 administrátorem ve Svaté Dobrotivě, okres Hřbovice.

Maun Václav, kaplan v Roudnici n. L., ustanoven dekretem čj. 10162/59 od 15. 12. 1959 administrátorem v Budyni nad Ohří, okres Roudnice.

Zproštění.

Soukup František, administrátor v Budyni nad Ohří, zproštěn funkce administrátora od 15. 12. 1959 (čj. 10180/59).

Ustanovení:

Láb Svatopluk, administrátor ve Zbraslavi, ustanoven dekretem čj. 37/60 od 15. 1. 1960 excurrento administrátorem ve Slivenci, okres Praha-jih.

Krycner Ludvík, administrátor, Dobřichov, ustanoven dekretem čj. 98/60 od 15. 1. 1960 excurrento administrátorem v Ratenicích, okres Poděbrady.

Novák František, administrátor, Pečky, ustanoven dekretem čj. 206/60 od 1. 4. 1960 administrátorem v Lobkovicích, okres Brandýs n. Labem.

Kolanda František, administrátor, Teplá, jmenován dekretem čj. 188/60 od 1. 2. 1960 sekretářem vikariátu toužimského.

Pištek Jiří, kaplan, Praha-Vršovice, ustanoven dekretem čj. 776/60 od 1. 2. 1960 kaplanem v Praze-Spořilově.

Hlaváč Bohuslav, kaplan v Praze-Spořilově, ustanoven dekretem čj. 777/60 od 1. 2. 1960 kaplanem u N. Srdce Páně v Praze-Vinohradech.

Vágnér Miroslav, kaplan u N. Srdce Páně v Praze-Vinohradech, ustanoven dekretem čj. 778/60 od 1. 2. 1960 kaplanem u sv. Štěpána v Praze II a přidělen duchovní správě u sv. Ignáce v Praze II.

Kolář Jan, administrátor v Jesenicích u Podbořan, diecése litoměřická, ustanoven dekretem čj. 818/60 od 1. 2. 1960 excurrento administrátorem v Oráčově, okres Podbořany.

Zproštění:

Neubauer Jindřich Jan O. Praem., zproštěn funkce administrátora v Hluboši a excurrento v Obecnici, okres Příbram, od 4. 1. 1960 (čj. 62/60).

Úmrtí:

Schmitt Rudolf, katecheta v. v., Horní Slavkov, zemřel dne 2. 1. 1960 ve věku 80 let (čj. 22/60).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Šrubař Jan, administrátor Hradec n. Sv. a excurrento adm. ve Vendolí, ustanoven dekretem čis 5551/59 ze dne 28. 11. 1959 s účinností od 1. 12. 1959 administrátorem v Rychnově a exsurrendo administrátorem v Mladějově.

Knos Jan, administrátor v Jaroměřicích, ustanoven dekretem čis. 5656/59 ze dne 7. 12. 1959 s účinností od 1. 12. 1959 administrátorem v Hradci n. Sv. a excurrento administrátorem ve Vendolí.

Unger Adolf, administrátor v Biskupicích, ustanoven dekretem čis. 5657/59 ze dne 7. 12. 1959 s účinností od 1. 12. 1959 administrátorem v Jaroměřicích a excurriendo administrátorem v Biskupicích.

Hozík Bohumír CSSR, t. č. u rodičů v Kudlově, ustanoven dekretem čis. 5452/59 ze dne 14. 12. 1959 s účinností od 15. 12. 1959 kooperátorem ve Slavičíně, okres Val. Klobouky.

Skácel Ludvík, posl. koop. Rožnov p. R., z voj. pres. služby ustanoven dekretem čis. 5837/59 z 19. 12. 1959 s účinností od 1. 1. 1960 kooperátorem v Nivnici.

Pělucha Otakar, kooperátor Nivnice, ustanoven dekretem čis. 5836/59 z 19. 12. 1959 s účinností od 1. 1. 1960 kooperátorem v Kyjově.

Bělík Antonín, kooperátor v Rožnově p. R., ustanoven dekretem čis. 5838/59 ze dne 19. 12. 1959 s účinností od 1. 1. 1960 administrátorem v Rohatci.

Koželuh Štěpán, administrátor v Novém Malíně a excurriendo administrátor v Mladoňově, ustanoven dekretem čis. 5906/59 ze dne 23. 12. 1959 administrátorem v Pivíně s účinností od 1. 1. 1960.

Vrtílek Vojtěch, administrátor v Pivíně, ustanoven dekretem čis. 5905/59 ze dne 23. 12. 1959 s účinností od 1. 1. 1960 administrátorem v Novém Malíně a excurriendo administrátorem v Mladoňově.

Úmrtí:

Galusek Otto, farář v. v. Prasklice, okr. Kroměříž, zemřel 17. 11. 1959 v Kroměříži a pohřben dne 20. 11. 1959 v Uher. Hradišti.

Pokorný Ferdinand, nar. 20. 4. 1893, Kyjov, v. v. u sv. Michala Olomouc, zemřel dne 1. 12. 1959, pohřben dne 5. 12. 1959.

Tabáček Eduard, far. a děkan, v. v. ve Švábenicích n. H., zemřel dne 4. prosince 1959, pohřben 9. 12. 1959 tamtéž.

Pensionování:

Příkryl Josef, koop. Povýš. sv. Kříže Prostějov, pensionován výměrem čis. 5588/59 ze dne 7. 12. 1959 s účinností od 1. 12. 1959.

Svoboda Josef, kooperátor Ostrava-Přívoz, pensionován výměrem čis. 5652/59 ze dne 9. 12. 1959 s účinností od 1. 1. 1960.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Vyznamenání:

Stolle Eduard, farář v Sloupu v Čechách, obdržel u příležitosti svého čtyřicátého výročí kněžské ordinace pochvalu Ordináře; č. dekr. 561/59-1-Ord-Pe ze dne 19. 12. 1959.

Ustanovení a jmenování:

Appl František, administrátor v Benešově nad Ploučnicí pověřen s okamžitou platností vykonáváním duchovní správy u řeholních sester ve Františkově; č. dekr. 2818/59 III-A-1 ze dne 19. září 1959.

Bouček Josef, administrátor v Mikulášovicích, ustanoven s platností od 1. září 1959 excurriendo administrátorem farnosti Lipová u Šluknova, okres Rumburk, vik. Nový Bor; č. dekr. 2354/59 II-A-1 ze dne 14. 8. 1959.

Černý Martin, farář v Bosni, ustanoven s platností od 1. září 1959 interkalárním administrátorem děkanství v Mnichově Hradišti a excurriendo administrátorem farnosti Kněžmost, vše okres i vikariát Mnichovo Hradiště; č. dekr. 2344/59 II-A-1 ze dne 13. srpna 1959.

Hendrich Josef, administrátor v Březně u Ml. Bole-slavi, ustanoven s platností od 1. září 1959 excurriendo administrátorem farnosti Všebořsko, okres a vikariát Mnichovo Hradiště; č. dekr. 2355/59 II-A-1 ze dne 14. srpna 1959.

Hendrich Josef, administrátor v Březně u Ml. Bole-slavi, jmenován s okamžitou platností vikariátním sekretářem vikariátu mladoboleslavského; č. dekr. 2852/59 I-A-8 ze dne 23. září 1959.

Jech Josef, administrátor v České Kamenici, ustanoven s platností od 1. listopadu 1959 interkalárním administrátorem farnosti Údlice a excur. administrátorem farností Březno, Droužkovice, Stranná a Věstudy, vše okres Chomutov, vikariát Most; č. dekr. 3103/59 II-A-1 ze dne 27. října 1959.

Knespl Jaroslav, administrátor v Mostě, ustanoven s platností od 1. listopadu excurriendo administrátorem farnosti Bečov u Mostu, okr. a vikariát Most; č. dekr. 3115/59 II-A-1 ze dne 29. října 1959.

Kolář Jan, administrátor v Maštově, ustanoven s platností od 1. listopadu 1959 interkalárním administrátorem děkanství v Jesenici u Podbořan a excur. administrátorem farností Podbořanky a Velká Chmelištná, vše okres a vikariát Podbořany; č. dekr. 3106/59 II-A-1 ze dne 27. října 1959.

Padrta Jan, děkan v Mnichově Hradišti, ustanoven s platností od 1. září 1959 interkalárním administrátorem farnosti Raspenava a excurriendo administrátorem farnosti Hejnice, vše okres Frydlant v Č., vikariát Liberec; č. dekr. 2348/59 II-A-1 ze dne 13. srpna 1959.

Pirný Tomáš, administrátor v Bečově u Mostu, ustanoven s platností od 1. listopadu 1959 interkalárním administrátorem děkanství v Maštově a excurriendo administrátorem farností Nepomyšl a Veliká Ves, vše okres a vikariát Podbořany; č. dekr. 3105/59 II-A-1 ze dne 27. 10. 1959.

Pfáb Rudolf, administrátor v Raspenavě, ustanoven s platností od 1. září 1959 interkalárním administrátorem farnosti Srbská Kamenice a excurriendo administrátorem farností Jetřichovice, vše okres a vikariát Nový Bor; č. dekr. 2350/59 II-A-1 ze dne 13. srpna 1959.

Pisinger František, kaplan v Podbořanech, ustanoven s platností od 1. září 1959 interkalárním administrátorem farnosti Kněžice a excurriendo administrátorem farností Mory a Široké Třebčice, vše okres a vikariát Podbořany; č. dekr. 2277/59 II-A-1 ze dne 5. srpna 1959.

Prchala Bedřich, administrátor v Klášterci n. Ohři, ustanoven s platností od 1. listopadu interkalárním administrátorem děkanství v České Kamenici a excurriendo administrátorem farnosti Kerhartice, vše okres a vikariát Nový Bor; č. dekr. 2320/59 II-A-1 ze dne 27. 10. 59.

Seidl Karel, děkan, Kralupy u Chomutova, ustanoven s okamžitou platností ústavním knězem v Charitním ústavě v Oseku u Duchcova; č. dekr. 525/59-4-Ord-Pe ze dne 30. října 1959.

Sluka Vladimír pověřen s okamžitou platností vedením duchovní správy u řeholních sester sv. Vincence v Domově důchodců České katolické Charity v Lipové u Šluknova; č. dekr. 3031/59 ze dne 17. října 1959.

Šemík František, kaplan v Turnově, ustanoven s okamžitou platností interkalárním administrátorem farnosti Smržovka a excurriendo administrátorem farností Lučany n. Nis., okres a vikariát Jablonec n. Nis.; č. dekr. 3034/59 II-A-1 ze dne 19. října 1959.

Šurina Vincent, administrátor v Lipové u Šluknova, ustanoven s platností od 1. září 1959 interkalárním administrátorem farnosti Vlastibořice a excurriendo administrátorem farností Jenišovice a Přepere, vše okres Turnov, vikariát Mnichovo Hradiště; č. dekr. 2349/59 II-A-1 ze dne 13. srpna 1959.

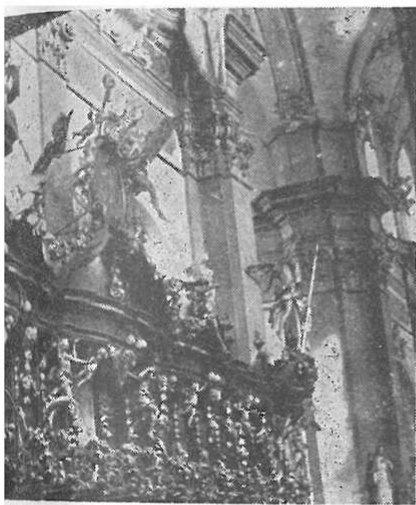
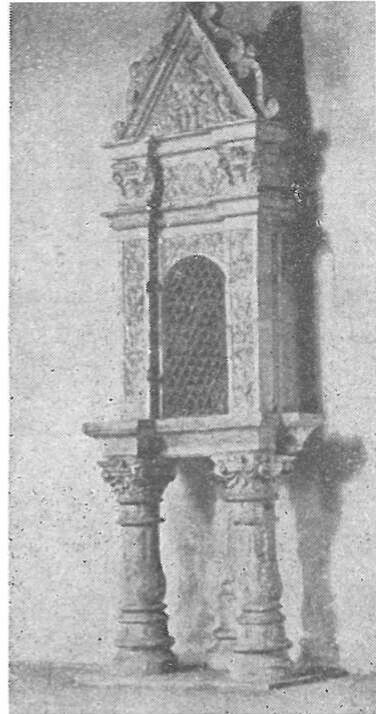
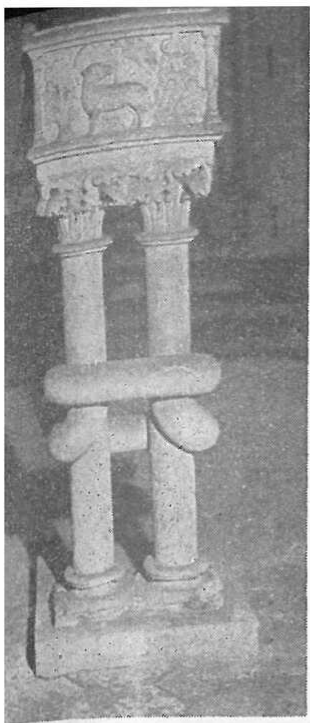
Šurina Vincent, administrátor ve Vlastibořicích, pověřen povinnostmi kaplana při duchovní správě v Turnově; č. dekr. 3033/59 II-A-3 ze dne 19. října 1959.

Vadovič Josef, administrátor v Údlících, ustanoven s platností od 1. listopadu 1959 interkalárním administrátorem farností Klášterec n. Ohři a excurriendo administrátorem farností Mikulovice, Pernštejn a Rašovice, vše okres Kadaň, vikariát Podbořany; č. dekr. 3104/59 ze dne 27. října 1959.

Zproštění:

Obruča Bohumír, administrátor ve Smržovce, zproštěn s okamžitou platností povinností administrátora; č. dekr. 3030/59 III-A-1 ze dne 17. října 1959.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník X - Číslo 3 - V Praze 1. března 1960

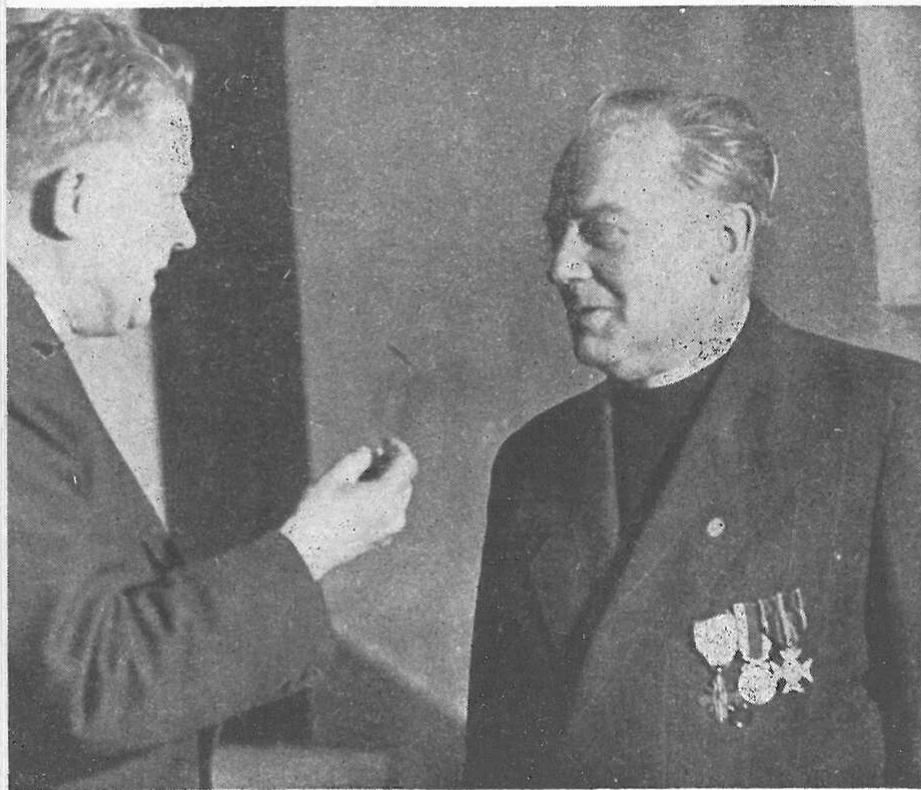
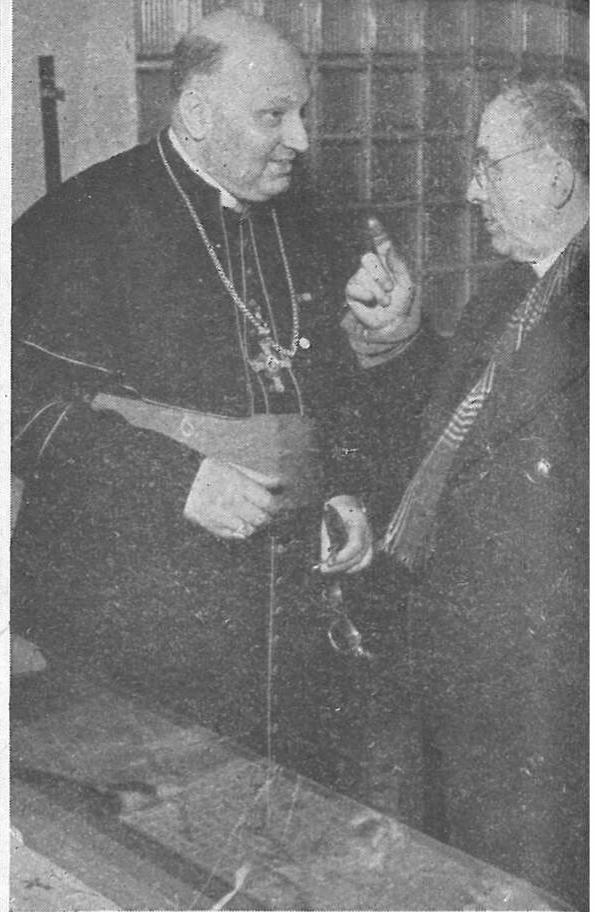

Vlevo nahoře: Pulpit, vytesaný z jediného kusu tvrdého pískovce ze 13. století. — Uprostřed nahoře: Vnitřek kostela v Oseku u Duchcova se svou mohutnou klenbou, bohatě zdobenou, dílo G. A. Corbelliniho, J. Steinfelse a V. V. Reinera. — Vpravo nahoře: Starý vzácný portálek vedle kapitulní síně ze 13. století. — Uprostřed vlevo: Chóro-

vé lavice, plné zlatého zdobení, anděličků, sošek a řezb. — Uprostřed: Část staleté knihovny s výzdobou obrazů a soch světců a opatů kláštera. — Uprostřed vpravo: Záběr z boční strany hlavního oltáře kostela. — Dole: Celkový pohled na starý klášter v Oseku u Duchcova, s okny knihovny a bývalého opatství.

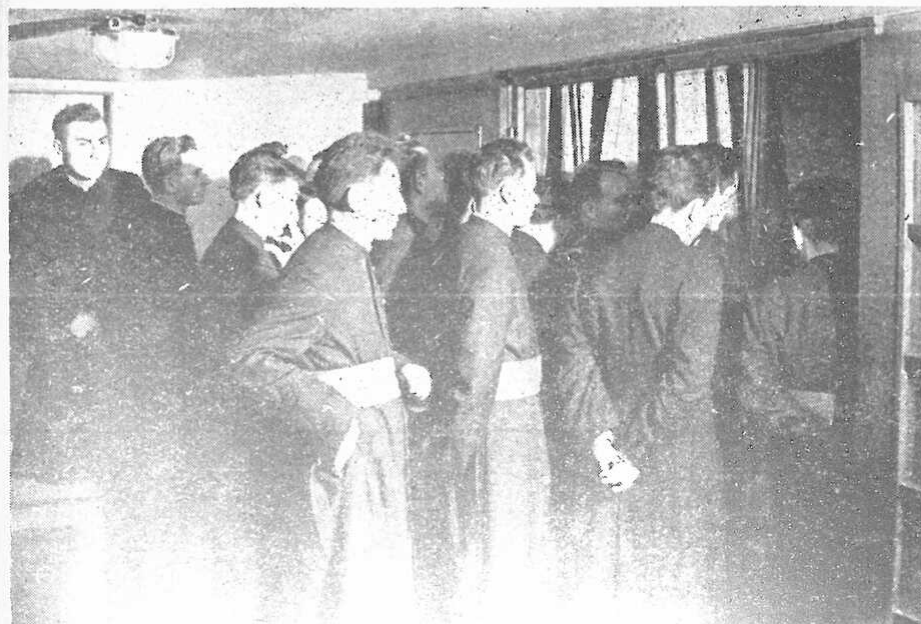
OSEK U DUCHCOVA

JEŠTĚ JEDNOU OKOLO II. SJEZDU.

Vlevo nahoře: Generální tajemník CMVKD prof. Josef Beneš dává poslední instrukce technickému štábu sjezdu. — Vlevo uprostřed: Prof. Josef Gross v živém rozhovoru se slovenským ústředním tajemníkem dr. S. Zárečským. — Vlevo dole: Bohoslovci, čekající na své vystoupení, sledují sjezdové jednání ze šaten. — Vpravo nahoře: Kapitulní vikář pražský, prelát Ant. Stehlík, si se zájmem prohlédá výstavku v předsáti a vyslechl i některé připomínky. — Vpravo dole: Litoměřický kapitulní vikář Msgr. dr. E. Oliva se spokojeně usmívá po došlém telegramu N. S. Chruščova nad průběhem sjezdového jednání. — Všechny snímky v tomto čísle: Vlastimil Zikmund.

ANTONÍN HUGO BRADÁČ: *Salve victoria aetatis nostrae!*

Dr. ANTONÍN SALAJKA: Kristus je hlavou duchovního těla Církve

Dr. JAN MERELL: Sláva a pád Chasoru

Dr. FRANTIŠEK CINEK: Svatý Metoděj

Dr. JAN KONEČNÝ: Biskup Tichon, vzor učení pravoslavné církve v Písmě a tradici

Dr. JAROSLAV KOUŘIL: Varhany a jiné hudební nástroje při liturgii.

Dr. JAROSLAV MICHAL: Subjekt práva ve smyslu kanonickém

Dr. MIROSLAV RAJMON: Proudý v morální theologii

Dr. FRANTIŠEK FALKENAUER: Sociální úroveň kněžstva před 100 lety

Dr. VÁCLAV BARTŮNEK: Komunity řeholní a Jenštejn mezi proudy

Dr. VLASTIMIL NIKODÉM: Hygiena kněze

KAREL SAHAN: Lectoratus

VÁCLAV ZIMA: Sochař duše

Inž. V. a Z. ČERVENÝ: Třetí pětiletka

ANTONÍN HUGO BRADÁČ: *Salve victoria aetatis nostrae!*

Nunc incumbimus ad laborem et opus nostrum tam variis et aliis condicionibus omnibus iis, qui nos praecesserunt. Tamen si toto pectore diligimus, toto corde fidem habemus summis consiliis et sententiis iustitiae Dei, certissime ab omnibus impedimentis et moris rectae, aequae pacis toto orbe terrarum victoriam reportabimus.

ThDr. ANTONÍN SALAJKA: *Christus est Caput mystici corporis Ecclesiae.*

Theologia fundamentalis seu apologetica prae oculis habet Ecclesiam tamquam societatem visibilem, hierarchicam, econtra theologia dogmatica internam, invisibilem supernaturalemque partem Ecclesiae exponit. Habemus hic doctrinam de mystico corpore Ecclesiae, cuius Caput est Christus. Hoc patet ex doctrina S. Pauli, qui in suis epp. ad Rom et 1 Cor de unione fidelium cum Christo, in epp. ad Col et Ephes de Christo Capite Ecclesiae loquitur.

ThDr. JAN MERELL: *De vita gloriae et ruinae urbis Chasor.*

Effossiones, quibus praeest ab anno 1955 loco Tell el- Qedah peritus archeologiae biblicae magister Y. Yadin, auctoritatem textuum Sacrae Scripturae corroborant. Immo demonstrant Chasor a Josue everso re vera saeculo XIII. a. Chr. n. verba Veteris Testamenti de hac urbe plene valuisse: Asor enim antiquitus inter omnia regna haec principatum tenebat (Jos 11, 10). Tempore occupationis populi Israel vicissim exstruebantur et eventebantur oppida et urbes, donec novissima urbs populi Israel a Teglatphalasar III. anno 732 a. Chr. n. diruta esset. Nimirum iucundae sunt inventiones in parte territorii H, ubi quattuor sacraria Chananaeorum cum pluribus sacri cultus instrumentis reperiuntur.

Dr. FRANTIŠEK CINEK: *De Sancto Methodio.*

Die 6. mense Aprilis in memoriam revocamus 1075 annis ante elapsam mortem operarii evangelici et patroni populi nostri, cuius magnitudinem eximiam his verbis extulit Joannes VIII. — Animos christianis institutionibus tanta vi tamque operosa industria excolendos aggreditur ut permulta suo fidelium gregi condonaverit. Patriae nostrae medio impressit profundum, lucis et claritatis plenum sulcum, qui in saecula saeculorum fulgebit radiabitque.

ThDr. JAN KONEČNÝ: *Episcopus Tichon, exemplar doctrinae ecclesiae orthodoxae in Sacra Scriptura et Traditione.*

Imago et labor episcopi Tichonis auctore Naděžda Grodecká in consessu theologorum orthodoxorum et anglicanorum Oxonii.

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: *De organo, fidibus, cornibus, tubis in S. Liturgia.*

Historiae explicatio organi. Iusta et recta ratio ad organum nostris temporibus. De modo organo canendi si ars et S. Liturgia spectatur. De nimio, immodico canendi studio. Ut fideles in S. Liturgia iuste et recte cantent foveant imprimis ipsi sacerdotes sacrum cantum, cuius periti sint ad mentem et nutum novissimarum S. Sedis instructionum!

KAREL SAHAN: *Gradus ad sacrum sacerdotii ordinem-Lectoratus.*

Lectorem oportet legere sacros textus, lectiones cantare, benedicere panem et omnes fructuum primitias. Haec omnia etiam oportet sacerdotem. Sacerdotem-lectorem et cantorem oportet legere lectiones S. Liturgiae et cantanda cantare digne, devote, attente, ut sursum trahat mentes et corda fidelium. Utinam sacer lector semper benedicat! Magna enim et valde utilis est sacramentalis benedicendi potestas.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Salve, victoria aetatis nostrae!

Antonín Hugo Bradáč

Vzpomínám na naše staré faráře, neboť myslím, že nechybíme, když se ve snaze jítí zrychleně vpřed ohlédneme i tak trochu zpátky. Byli mezi našimi kněžími lidé skvělí, bojovníci za pokrok, proti tmě a ohlupování, kteří se snažili vychovat a vést k světlu nejen nesmrtelné duše, ale burcovali vytrvale i pozemské hypnotické spáče, uvržené do neblahého stavu bídou, zfascinované mamonářstvím anebo alkoholem. Mnozí naši předchůdci byli velkými průkopníky a mohou nám, kteří se snažíme ve věřících srdcích vypěstovat novou lidskost, býti krásnými vzory. Uvážíme-li, v jakých žalostných poměrech žili, co příkoří vytrpěli od panstva za to, že šli a cítili s lidem, a při tom všem neodvrátili pohled od svého cíle, vážíme si jich hluboce.

Srovnajme i hmotné prostředí, v kterém pracovali oni a my, naše přestavěné, světlé a čisté fary a ty staré, setmělé farské budovy a chalupy, o nichž říkal Otokar Březina, že v nich straší, srovnajme naše přispěním státu renovované kostely a marná úsilí našich minulých bratří zvelebit stánky Boží, změřme hloubku a bolest ztroskotaných kněžských nadějí těch dob, kdy hamižnost představenstva obcí a kostelních výborů svazovala ruce horlivých pastýřů konopným provazem. A tak co neudělal kněz vlastnoručně sám, to nebylo.

Obrazy starých far, vesnic a života našich předchůdců kněží hovoří, volají, křičí. Venkovská fara na Českomoravské vysočině před třiceti a čtyřiceti lety! Farní osada s přífařenými vesnicemi a osadami: Olší, Kochanov, Zhořec, Závist, Záska, Svařenov, dědiny rozlezlé po stráních s poličky, urvanými skále. Živobytí dával ponejvíc les a dřevařina. Na kamenitých, jalových poličkách se dvakrát v roce sklízelo kamení a jen jednou bídá úroda. Chléb býval vzácný. Za denní výživu sloužily brambory v různých obměnách, ale většinou bez omastku. Lidé se tu odjakživa rodili do chudoby. Krom sedláků a lichvářských krčmářů nebylo zámožných. Mezi ovsem a brázdami bramborů na věčně dělených polích chudásů se modraly záhony lnu. V chalupách měli potírky a v ochle na zpracování lnu a za zimních večerů bzučely jizby předoucími kolovraty jako včelíny pod lípami. Předlo se, soukalo a tkalo pro vlastní potřebu i na prodej. Když se však v okresním městě postavila textilní továrna zbohatlých Becků a Kallabů, jejíž suchý vzduch a bavlněný prach žral plíce mizerně placených dělnic, vyhodily se přeslice s kolovraty na půdu a nakonec se rozštípaly do kamen. Nakonec už ani ten les neskýtal výdělek pro všechny. Běda pak chudásům jestliže se odvážili do panského na kousek trávy anebo paliva.

Naši minulé spolubratři cítili tu chudobu vzrostlou z hor a skal a ještě víc ze zatvrzelých srdcí boháčů. Na zapadlých horských farkách se snažili odehnat její příčiny i důsledky, ale ty se vracely neúprosně a bolely. „Svátky lásky k bližnímu“, říkali s kazatelen o všech křesťanských svátcích — a byl v tom stesk i ironie. Byl v tom spravedlivý útok na dobře živené statkáře a panské úředníky, na jejich manželky a dcery, naparáděné jako hollywoodské hvězdy.

Náš prostý lid měl lásku ke svým kněžím. Čisté vlastenecké a sociální city kněžských srdcí ji vykouzlily. Kolik lidí v minulosti vcházelo do života jen postranními pěšinkami, do temného života, protože výsluní splněných tužeb bylo jen pro bohaté. A vybojovat lidu dobrý život, na to síly našich předchůdců přece jen nestačily, zvláště když se jim kladlo do cesty tolik překážek od mocných tohoto světa.

My pracujeme za docela jiných podmínek, než pracovali naši předchůdci. A jestliže plným srdcem milujeme, jestliže celým srdcem věříme velikým myšlenkám o Boží spravedlnosti, v boji za mír na zemi, zvítězíme. Vedme svěřené duše odvážně a směle po cestách míru do šťastného světa, který se v ničem nepodobá životu našich dědů a otců i životu nás samých. Salve, victoria aetatis nostrae!

KRISTUS JE HLAVOU DUCHOVNÍHO TĚLA CÍRKVE

V apologetické části pojednání o Církvi Kristově se dokazuje a objasňuje, že Církev jest viditelná společnost, hierarchicky rozčleněná, s monarchickou ústavou, danou jí božským zakladatelem, Kristem. V každé viditelné společnosti jsou však kromě prvků (částí) *viditelných*, které mohou býti přirovnávány k tělu, ještě prvky (části) *neviditelné*, které mohou býti nazvány duší těla.

Srovnáme-li Církev Kristovu s ostatními lidskými společnostmi, poznáváme, že je to společnost nadpřirozená, a to jak po stránce zevnější (její zakladatel Kristus, Bohočlověk, její účel jest věčná spása pokolení lidského), tak po stránce vnitřní (formální), neboť všechny podstatné prvky (složky) Církve (autorita, nauka, svátostné prostředky, členové) jsou povýšeny do nadpřirozeného řádu. Ovšem ty prvky, které jsou samy o sobě zevnější a přirozené a bývají pouze povýšeny do řádu nadpřirozeného (např. údy Církve), nutno nazývat lidskou stránkou Církve, ony prvky pak, které už jako takové jsou nadpřirozeného řádu (např. nauka, svátostné prostředky), představují božskou stránku Církve.

Z řečeného plyne, že se můžeme dívat na Církev Kristovu a o ní uvažovati z dvojího formálního hlediska, buď jen pokud je to společnost zevnější a viditelná, anebo pokud máme na mysli pouze její vnitřní, nadpřirozenou stránku. Z prvního hlediska se o Církvi mluví v apologetické části pojednání o Církvi, v dogmatické části pojednání o Církvi pak máme na mysli Církev po její vnitřní, nadpřirozené stránce, pokud je totiž duchovním (mystickým) tělem Kristovým (srv. naše výklady v předcházejících číslech DP); nyní chceme ještě blíže zkoumati pokud jest *Kristus hlavou duchovního těla Církve*.

1. Nauka sv. Pavla o Kristu jako hlavě Církve.

Podle hodnosti a významu vyniká mezi všemi údy lidského těla *hlava*, jeho nejvznešenější a nejdůležitější část. Není divu, že toto označení bývá přenášeno i na vedoucí činitele různých společností. O církevní společnosti můžeme použití pojmu „hlava“ v dvojím smyslu: a) Ve smyslu *přeneseném* (obrazném) označuje pojem „hlava“ onu osobu, která v řádu viditelné autority zaujímá ve společnosti první místo a má nejvyšší moc, např. prezident, král, předseda apod., pokud jsou představiteli a náčelníky příslušného celku. Ovšem svazky mezi představitelem společnosti a jejími členy jsou pouze právní, morální, vnější, nikoliv organické, fyzické.

Máme-li na mysli *Církev* z formálního hlediska *zevnější* společnosti, pak v přeneseném smyslu jest *Kristus hlavou* Církve. Kristus jest právním představitelem Církve, kterou založil, jest pramenem veškeré její hierarchické autority.

b) V *původnějším* a více vlastním smyslu, pokud totiž je hlava s Církví v podobné spojitosti jako přirozená hlava s lidským tělem. Církev není v přesném a vlastním smyslu fyzickým tělem Kristovým a proto také Kristus není v plném smyslu hlavou Církve. Jest však pravá podobnost mezi spojením (jednotou) nadpřirozené hlavy, Krista s nadpřirozeným tělem, Církví a mezi jednotou přirozené lidské hlavy a tělem. Jednota mezi přirozenou lidskou hlavou a tělem jest fyzická, vnitřní. Jednota mezi Kristem a Církví může býti nazvána quasi-fyzická, tj. není to jednota materiální, avšak jednota skutečná, vnitřní, jednota *duchovní* (mystická). Nazýváme-li Církev duchovním (mystickým) tělem Kristovým, nazýváme i Krista *duchovní* (mystickou) *hlavou* Církve. Kristus jest tedy hlavou Církve nejen ve smyslu přeneseném, nýbrž ve smyslu více vlastním, duchovním (mystickém), avšak přesto, že jest s Církví ve spojitosti vnitřní, věčné, nadpřirozené a quasi-fyzické, přece jej nemůžeme nazvat fyzickou hlavou Církve (srv. J. C. Gruden, *The Mystical Christ. Introduction to the study of the Church*. St. Louis-London 1936, 64 d.).

Máme-li na mysli Církev z formálního hlediska jako společnost *nadpřirozenou*, jest Kristus její hlavou jakožto zdroj a pramen veškerého nadpřirozeného života Církve (srv. B. Spáčil, *Christus caput corporis mystici Ecclesiae*,

Bessarione XXIV, 1920, 147 d.). A právě v tomto posledním smyslu jest v Písmě sv. (hlavně u sv. Pavla) a u sv. Otců Kristus označován za hlavu duchovního (mystického) těla Církve, jak z dalších výkladů bude patrné.

Ve svých hlavních listech (Ř. Kor) vychází sv. Pavel ve své představě Církve jakožto těla Kristova od křesťanské obce a osvětluje její poměr ke Kristu, tedy *jednotu věřících s Kristem* (Ř 12, 5, 1 Kor. 12, 27). Naproti tomu v listech ze zajetí (Kol a Ef) pojednává Pavel o tom, že *Kristus* jest hlavou těla Církve a přísluší mu přednost před tělem. Apoštol zde používá obdoby lidského těla k vyjádření nadpřirozeného vztahu věřících ke Kristu: poměr hlavy k lidskému tělu určuje poměr Kristův k věřícím, údům duchovního těla Kristova (srv. Deimel, *Leib Christi. Sinn und Grenzen einer Deutung des innerkirchlichen Lebens*, Freiburg i. Br. 1940, 128 d., A. Wikenhauser, *Die Kirche als der mystische Leib Christi nach dem Apostel Paulus*, Münster i. W. 1937, 197 d., F. Jürgensmeier, *Der mystische Leib Christi als Grundprinzip der Aszetik*, Paderborn 1935, 25).

Shrneme-li všechna místa Pavlova (šest), poznáváme, že pětkrát jest označen Kristus jako „hlava“ ve spojení s označením „tělo“ pro Církev (Kol 1, 18; 2, 10; 2, 19, Ef 1, 22 d; 4, 15 d; 5, 23). Uvedme aspoň dva texty: „A On je hlavou těla, (to je) Církve“ (Kol 1, 18), „...a všechno podřídil pod jeho nohy a jej ustanovil jako hlavu nad celou Církví. Ta jest jeho tělem, plností Toho, jenž všechno vším naplňuje“ (Ef 1, 22 d). Výjimku činí Kol 2, 10, kde se praví, že Kristus jest hlavou všeho knížectva a mocností. Kromě toho jest ještě pětkrát označena Církev jako „tělo“, ale není přitom brán zřetel na „hlavu“ (Kol 1, 24; 3, 15, Ef 4, 4; 4, 15—16; 5, 23).

Tento rozdíl mezi Pavlovým pojetím Církve v jeho hlavních listech a v listech ze zajetí svedl některé badatele dokonce k závěru, že listy ke Kol a Ef nemohly býti napsány od sv. Pavla, nýbrž později a že pramenem nauky o Církvi jakožto těla, jehož hlavou jest Kristus, vyjádřené v těchto listech, jest gnosís (srv. H. Schlier, *Christus und die Kirche im Epheserbrief*, Tübingen 1930, E. Käsemann, *Leib und Leib Christi*, Tübingen 1933, Deimel, uv. kn. 130 d), Wikenhauser se táže, jaký důvod měl sv. Pavel, že v listech ke Kol a Ef rozvinul svou dosavadní nauku o Církvi (Ř. 1 Kor) či jaký zvláštní věcný obsah chtěl vyjádřití označením Krista za *hlavu* Církve. Na to odpovídá, že apoštol chtěl tak zdůrazniti *nadřazenost Krista nad Církví*, její závislost na něm v bytí a růstu. Jasně to naznačují místa Ef 5, 22—23 [nadřazenost muže nad ženou v manželství], rovněž Ef 1, 22 d, Kol 2, 19 [závislost Církve na Kristu] a Ef 4, 16 [růst Církve v Krista].

Nadřazenost hlavy nad tělem v lidském organismu se jeví několikerým způsobem: v nadřazenosti hlavy nad tělem, v tom, že hlava jest pramenem života a jednoty těla a konečně, že hlava s tělem tvoří jeden celek. Všecko toto se uskutečňuje u Krista jakožto hlava těla Církve.

a) Nadřazenost Krista nad Církví.

V poměru hlavy k lidskému tělu se jeví nadřazenost (povýšenost) hlavy nad tělem různým způsobem: hlava zaujímá v lidském organismu nejpřednější místo, má před ostatními údy těla přednost svou význačností a rovněž svými schopnostmi vnitřními i zevnějšími jest povznesena nad ostatní tělo a jeho smysly, hlava jest pánem celého těla, řídí též veškerou tělesnou činnost.

Kristus zaujímá v Církvi rovněž nejpřednější místo. Jako *Bohočlověk*, druhá božská osoba, která přijala na sebe lidské tělo a duši (vtělením), jest vysoko povznesen nad celé pokolení lidské. Jako vtělený Syn Boží jest hlavou pokolení lidského. Sv. Pavel mluví o Kristu jako hlavě andělů a Církve (Ef 1, 20—23). Kristus jako Spasitel pokolení lidského, který svou smrtí na kříži usmířil Boha Otce s pokolením lidským, jest zakladatelem Církve, která má zde na světě pokračovati v jeho díle a přivlastňovati lidem ovoce jeho vykupitelské smrti. Přednost a povýšenost Krista jako hlavy nad ostatními údy těla Církve spočívá v tom, že v Kristu jest plnost nadpřirozeného ži-

vota a všech milostí: „A On je hlavou těla, (to je) Církve. On je počátek, prvorozený z mrtvých (vstalých), aby ve všem měl přednost. Neboť se zalíbilo (Otcí), aby v něm přebývala plnost všeho“ (Kol 1, 18–19). Těmi slovy je naznačeno, že Kristus nejen v řádu přirozeném, nýbrž zvláště v řádu nadpřirozeném má přední místo a proto jest a nazývá se hlavou (srv. Spáčil, uv. kn. 155 d). Právě proto má, přede všemi členy (údy) Církve *přednost* svou význačností, dokonalostí a mocí. Apoštol Pavel zdůrazňuje, že Kristus má nad celou Církví *prvenství* (Kol 1, 18) a *moc*: „A všechno podřídil pod jeho nohy a jej ustanovil jako hlavu nad Církví.“ (Ef 1, 22.) Kristus jako hlava Církve řídí celou církev. Věřící jsou v poměru ke Kristu v postavení „poddaných“. Je to znázorněno obrazem manželky poddané muži (Ef 5, 22–23). Ovšem moc a vláda Kristova sahá daleko za hranice Církve, neboť Bůh „všechno podřídil pod jeho nohy“ (Ef 1, 22). Poslušnost věřících vůči Kristu plyne z víry, na straně Kristově jí odpovídá láska (Ef 5, 21 d). Kristus obdržel tuto moc a právní nárok na panství od Boha (Ef 1, 21).

Kristus nestojí mimo církev, nýbrž má ve společenství Církve *nejpřednější* místo. Kristus stojí ve společenství vykoupěných a proto mu přísluší přednost, Kristus jest hlavou Církve, aby měl ve všem přednost (Kol 1, 18). Děje se tak podle vykupitelského plánu Božího.

b) Kristus jest pramenem nadpřirozeného života a jednoty.

V tělesném organismu je hlava střediskem nervové soustavy, jest pramenem života pro všechny tělesné údy. Hlavně jest plnost tělesného života, který se přelévá do jednotlivých údů těla, takže tyto rostou a jsou zachovávané a působí jeden každý podle své nutnosti, různě sice, avšak navzájem jsou údy jeden druhého. V hlavě se soustřeďuje plnost života celého organismu.

Tak jako celý, bohatě rozčleněný život má svůj zdroj v hlavě a tam jest vytvářen, podobně jsou i všechny životní projevy Církve jen stupňovitým rozvinutím darů Kristu vlastních. V Kristu je plnost všech nadpřirozených darů a milostí a proto jest pramenem nadpřirozeného života pro celou církev. Ve svém podobenství o ratolestech,

kteří přijímají životní sílu z kmene, objasnil Kristus tento nadpřirozený život a růst ze spojení s ním (J 15, 4–6). Životní vliv a působení, které z Krista jako hlavy plyne do všech jeho údů, které jak mezi sebou, tak s hlavou jsou spojeny, krásně osvětluje sv. Pavel v klasických textech (Ef 4, 11 d, Ř 12, 4 d).

Kristus rozděluje různým údům různé milosti a charismata, ustanoviv jedny apoštoly, jiné proroky atd., aby tak podle svého úkolu a schopnosti přispívali k vzdělání (duchovního) těla Kristova (Ef 4, 11–12), aby toto rostlo v nadpřirozené víře a lásce (Ef 4, 13–16). Na tomto vzdělání Církve má každý jednotlivý úd spolupůsobiti, ve své míře, sobě přiměřenou činností, pokud totiž od Krista dostává nadpřirozenou sílu. Jednotliví údové tím, že dostávají tuto sílu od Krista a spolupracují k společnému cíli, spojují se také mezi sebou a přispívají k svému vzdělání a vzrůstu, stávajíce se „každý jednatelce... údem jeden druhého“ (Ř 12, 5).

c) Spojení mezi Kristem a Církví.

Mezi hlavou a tělem je těsné spojení. Hlava představuje s ostatními tělesnými údy jeden celek. To, co má hlava, bývá přivlastňováno tělu a někdy hlava bývá chápána místo těla a naopak. Podobné těsné spojení jest mezi Kristem a Církví. O dokonalém spojení mezi Kristem a hlavou a Církví, jeho duchovním tělem mluví sv. Pavel v Ef 1, 23, kde se nazývá církev „plností“ Kristovou. Obraz Pavlův o Kristu jako o hlavě neznáčí pouze nadřazenost Kristovu nad Církví, nýbrž *těsné spojení obou*. Je to zřejmo zvláště z Kol 2, 19: „Z ní (přece) roste celé tělo, jsouc klouby a svazy spojováno a udržováno, vzrůstem, jež dává Bůh“ a Ef 4, 16: „Z něho celé tělo — jsouc spojováno a vázáno jednotlivými klouby, z nichž každý koná svou službu podle síly jednotlivým údům propůjčené — vzrůstá a upevňuje se v lásce.“ Zde jest Kristus označen jako jednotící páska a současně jako pramen života a síly těla. Ještě výrazněji se jeví těsná spojitost mezi Kristem a Církví a současně nadřazenost Kristova nad Církví v Ef 5, 22–33.

(Pokračování)

ThDr. Antonín Salajka

SLÁVA A PÁD CHASORU

(Kniha Josue a Soudců ve světle archeologie)

V posledních letech se stala Palestina předmětem zvýšeného zájmu biblistů a archeologů. Rukopisná tajemství jeskyň u Mrtvého moře nejsou ještě prozkoumána a zveřejněna a již přicházejí ze Svaté země zprávy nové, tentokrát charakteru více archeologického. Po mimořádných objevech u Jericha přicházejí zprávy o vykopávkách v Chasoru, městě tak úzce spjatém se jménem Jozuovým a biblí vůbec. Na severní straně od Genezaretského jezera je ve vzdálenosti 15 km kopec zvláštního útvaru Tell el-Qedah, o němž již v r. 1928 prohlásil známý archeolog John Garstang, že v těchto místech stávalo město Chasor, známé z bible i z jiných starověkých dokladů. V r. 1955 zahájil v těchto místech archeologický průzkum profesor Hebrejské university v Jeruzalémě Yigael Yadin. S více než 40 odborníky a 200 dělníky, s přispěním nejmodernějších vymožeností techniky, odhaluje nám Y. Yadin lidské osudy a divadlo, které se odehrávalo více než před 3000 léty v těchto místech. V jedné ruce s krumpáčem a ve druhé s biblí — jak sám píše — dává před námi oživovat stránky bible, hlavně knihy Jozue, kde v 11. kapitole se líčí boje na severu Palestiny. Když Jabin, král chasorský, uslyšel, kterak Jozue dobývá jižního Kanaanu, svolal krále Madonu, Šimrónu, Achšafu a jiné, aby se spojili u Meromských vod, a bojovali s Izraelem. Tu řekl Hospodin Jozuovi: „Neboj se jich, neboť zítra, právě v tuto hodinu, já vydám je všechny na smrt před Izraelem, koňům jejich podřežeš šlachy a vozy spálíš ohněm.“ Když pak Jozue a s ním všechno vojsko náhle na ně k Meromským vodám přitrhlo a udeřilo, dal je Hospodin v ruce Izraelovy. Porazili je a pro-

následovali až k Velikému Sidonu, k Maserefotským vodám a k rovině Masfě, která je odtud na východ. Pobíjel je všechny, takže nenechal z nich žádných zbytků, učinil je jako jak mu to přikázal Hospodin: koňům, podřezal šlachy a vozy spálil ohněm. Hned se obrátiv, *dobyl Chasoru* a krále jeho zabil mečem. *Chasor totiž ve starých dobách mezi všemi těmi říšemi vévodil*. Všecky živé bytosti, které tam dlely, pobíjel, nenechal v něm žádných zbytků, ale všechny do jednoho zničil, město samo pak spálil (Jos 11, 6 n.).

Dříve než přejdeme k vlastnímu vyličení nejzajímavějších poznatků archeologického průzkumu Chasoru, několik poznámek: Ředitel vykopávek Y. Yadin, nar. 1917, je profesorem archeologie na Hebrejské universitě v Jeruzalémě a je synem + slavného archeologa E. L. Suke-nika, který byl jedním z prvních, kteří měli v ruce rukopisy od Mrtvého moře a který je dešifroval. Podobně i prof. Yadin je význačným znalcem těchto rukopisů a napsal o nich několik studií. Je opravdu krásným svědectvím vědecké spolupráce — tak charakteristické v poválečných letech — že zprávy o archeologických objevech zveřejňuje pařížský katolický časopis „Bible et Terre Sainte“. Tyto zprávy jsou také pramenem tohoto článku.¹⁾

Netřeba poznamenávat, že vykopávky se chronologicky klasifikují hlavně podle charakteristické látky, z níž se zhotovovaly nástroje a předměty v různých dobách: kámen, měď, bronz, železo. Následující tabulka podává přehled jednotlivých období, jak je pro Palestinu vymezili archeologové, zároveň s chronologií biblických událostí.²⁾

5000—4000	Doba neolitická (kámen)	
4000—3100	Doba chalkolitická (měděno-kamenná)	
3100—2100	První doba bronzová	
2100—1550	Střední doba bronzová	
1550—1200	Třetí doba bronzová	Exod cca 1250—1230
1200—900	První období železné	1220—1200 Jozue 1200—1025 Soudci 1010—970 David 970—931 Šalomoun
900—600	Druhé období železné	Dvojí židovské království
600—333	Epocha perská	Esdráš-Nehemiáš
333—63	Epocha helenistická	Makabejci
50 př. Kr.—350 po Kr.	Perioda římská	
350—636	Perioda byzantská	
636—1100	Perioda arabská	

K zahájení vykopávek je několik vodítek.³⁾ Vedle nálezu učiněných na samém povrchu (keramika, stavby zdí, různé nástroje aj.), je to v Palestině zvláště toponymie a zevnější útvar místa. Staré biblické názvy zachovala v Palestině i moderní arabská toponymie. Přízvužně byla je duchu nové arabštiny a někdy je i komolila (chirbet — zřícenina; tell — vyvýšenina). Během staletí se kupily zříceniny na zříceniny, až vznikaly umělé pahorky (tell). Tak se stává vodítkem pro archeologický průzkum zevnější útvar místa. Toponymie i útvar místa byly též vodítkem k zahájení archeologického průzkumu v Tell el-Qedah v biblickém Chasoru.

Pahorek leží na úpatí Horno-galilejského pohoří na místě, které ze strategického hlediska bylo velmi důležité pro starou Palestinu. Odtud se dala ovládat magistrála spojující Egypt s Mesopotámií, Syrií a Anatolií. Místo vykopávek má dvě jasně oddělené části, vlastní pahorek (tell) o rozloze 10 ha² a vysočinu, měřící asi 82 ha². Vlastní „Tell“ se podobá lahvi, jejíž hrdlo směřuje na západ a dno na východ. Má mimořádné rozměry, 552 m délky a 182 m šíře. Vysočina se rozprostírá severně od pahorku na 1,2 km délky a 685 m šířky a tvoří obdélník o 82 ha², obklopený hlubokými srázy a útesy. Její příkré svahy jsou neschůdné a podepřené zdí. Na západní straně je vysočina opevněna velikým valem a příkopem. Celek působí dojmem dobře opevněného a příkopy zabezpečeného tábora. Tento druh sídliště, tak rozsáhlý a tak dobře opevněný, je pro archeology vzácností. Z těchto skutečností již dříve zmíněný John Garstang (který první skutečně Tell el-Qedah se starobylým Chasorem) došel k závěru, že tábor mohl v případě nutnosti pojmut až 30 000 mužů s průměrným počtem koní a válečných vozů! To by plně odpovídalo úloze, kterou kdysi v historii Chasor hrál.

Kromě četných zmínek v bibli se Chasor také vyskytuje mezi několika málo městy, jež jsou jmenována v předbiblické literatuře Egypta, Palestiny a Mesopotámie. S Chasorem se setkáváme již v 19. stol. př. Kr. v egyptských zaklínacích textech. Zmínka o Chasoru se vyskytuje v nedávno zveřejněných klínopisných textech z doby kolem 1700 př. Kr. z archivu města Mari (nynější Tell Hariri na Středním Eufratu), v nichž je řeč o cestě posílá vyslaných mesopotámskými městy do Chasoru (dva dopisy). Ve třetím dopise je zmínka o Chasoru jako středisku chovu koní. Chasor se také později vyskytuje mezi městy dobytými faraóny (Thutmes III., Amenhotep II. a Seti I.). Nejdůležitější mimobiblické zmínky o Chasoru jsou ve 4 dopisech z El-Amarny (14. stol. př. Kr.). Ve dvou dopisech

si stěžují králové Týru a Astarothu, že chasorský král Abdi-Tarši zvedl vzpoudu proti faraónovi a zabral několik jejich měst. V dalších dvou dopisech se sám chasorský král ospravedlňuje z nařčení. Je to však hlavně bible, kde je nejvýrazněji vystižen strategický význam Chasoru, jednak v knize Josue, jednak v knize Soudců. Dobývání severního Kanaanu bylo dovršeno Jozuovým vítězstvím u Meroumských vod dobytím Chasoru, které bylo kdysi hlavou všech těch království (Jos 11, 10). Později museli Izraelité bojovat proti kananejskému králi Jabinovi, který sídlil v Chasoru. Izraelité šli do boje povzbuzováni Deborah a pod vedením Barakovým a Jabinu na hlavu porazili (Sdc 4, 24). Chasor znovuzbudoval Šalomoun zároveň s Megiddo a Gezerem (3 Král 9, 15) a učinil z nich královská města, pravděpodobně za tím účelem, aby v nich umístil své válečné vozy. Znovu je Chasor jmenován biblí ve zprávě o dobytí asyrským králem Teglathalasar III. r. 732 př. Kr. (4 Král 15, 29).

Touha zjistit dobu Exodu a dobytí země Jozuem vedla prof. Garstanga k prvním průzkumům v r. 1928. Bohužel, kromě stručného popisu v jeho díle „Jozue, Soudcové“, Garstangovy nálezy nebyly nikdy obsáhleji zveřejněny. Garstangův hlavní závěr záležel ve zjištění, že valem obklopený tábor byl pouze dočasným sídlištěm v 15. stol. př. Kr., tj. podle něho doba současná s počátkem historie Jozuovy. Doba úpadku Chasoru odhadl na 14. a 13. století. Yadin začal pracovat s ostatními archeology na místě, kde Garstang ve středu kopce učinil úzký zářez do vnitra kopce. Garstang tam objevil devět sloupů, které považoval za součást Šalomounových stájí. Prof. Yadin došel však archeologickým průzkumem k závěru, že nejde o Šalomounovy stáje, nýbrž, že sloupy byly součástí nějaké velké veřejné budovy z doby krále Achaba (874—852).

Při archeologickém průzkumu se přirozeně postupuje od dob mladších k dobám starším. Tak při objevech v Tell el-Qedah byla nejdříve odkryta vrstva nejbližší povrchu, pod níž byly odkryty zříceniny menšího městečka a pevnosti z 8. a poč. 7. stol. př. Kr. (vrstva I). Byla to osada jen menšího významu a patrně postavená na sutinách staršího města (vrstva II), které bylo zničeno ohněm. Množství neporušených nádob, uložených ne obvyklém místě, svědčí o tom, že obyvatelstvo ukvapeně prchalo a více se již do svého sídliště nevrátilo. Doba této zkázy, soudě podle druhu nádob, spadá do 2. pol. 8. stol. př. Kr. Vše nasvědčuje tomu, že jde o město zničené r. 732 asyrským králem Teglathalasar III.

Ve třetí vrstvě našli archeologové nádoby charakteristické pro 9. a 8. stol. a objevili první starohebrejské nápisy v Galileji z doby izraelských králů. Jeden nápis je značně poškozený, na druhém se čte: LMKBRM, tj. „náležel Makbiramovi“. Zdi tohoto domu (Yadin ho nazývá „dům Makbiramů“) byly značně poškozeny zemětřesením. Nebylo to snad ono, o kterém se zmiňuje Amosova kniha: „Slova Amosa ... co viděl za dnů Oziáše, krále judského, a za dnů Jeroboama ... dvě léta před zemětřesením ...“ (1, 1)?

Pod dalšími vrstvami, kde byly objeveny památky z dob izraelských králů Jeroboama, Achaba a Šalomouna, odkryli archeologové zbytky města z prvního železného období (1200—900), což odpovídá dobytí města Deborah a Barakem.

A když archeologové sestoupili ještě níže do doby bronzové, byla jejich námaha bohatě odměněna. Byly odkryty zříceniny kananejského města. Svatyně, bohoslužebné předměty, nástroje řemeslníků i nástroje denní potřeby poskytují pestrý pohled do kultury bronzové doby. Vše nasvědčuje tomu, že severně od pahorku, kde se začalo s průzkumem, bývalo kananejské město o rozloze 61 ha², jehož život byl přetát ve 13. stol., tedy v době, kdy Jozue dobyl Chasoru, města, „které vévodilo v těch dobách mezi všemi říšemi“ (Jos 11, 10), aby tam zničil modloslužby, usídlil tam vyvolený lid a Jahve s ním. Opevnění města bylo pravým divem tehdejší techniky a právem si zasloužilo od posvátného autora název „královna všech těch království“. Zde se otevřel archeologům vzácný pohled do kananejské kultury a zhodnocení nálezů si vyžadá ještě mnoho studia a času.

Právě tomuto severnímu pásmu (oblast H) věnoval zvláštní pozornost Y. Yadin v poslední době (r. 1958 až

1959). Mimořádného významu jsou zbytky prastarého kananejského chrámu a předměty kultu, jež zde byly nalezeny. Půdorys chrámu je jednoduchý. Tři místnosti, situované od jihu na sever: předsiň, hlavní sál, vlastní svatyně. Ve svatyni ve výklenku na severní zdi byly nalezeny modloslužebné předměty. Ohořelé trámy svědčí o požáru, kterým lehl chrám a pohřbil chrámový inventář, který je velmi bohatý. Tak zde byl např. nalezen čedičový kadidlový oltář (vysoký 1,4 m) se znakem boha slunce (čtverec, uprostřed hvězda se čtyřmi paprsky), rovněž čedičové kulaté umývadlo, ležící vedle oltáře, čedičová socha sedícího muže, jehož uražená hlava ležela u nohou sochy, četné nádoby, sloužící na olej nebo víno v souvislosti s kultem, malé sošky bůžků, pečete, kultové masky aj. Tento chrám se svým inventářem odhaluje nejednu záhadu, objasňuje kananejský kult, připomíná chrám objevený L. Woolleyem v Tell-Ačana (Alalakh), patřící do téměř stejné doby (13. stol.), takže možno usuzovat na podobnost kananejské a anatolské vzdělanosti. A není jistě bez zajímavosti, že tento chrám byl snad i vzorem pro pozdější chrám Šalamounův (3 Král 9, 15). V těchto studených a přece tak výmluvných kamenných památkách se zrcadlí nejedna stránka bible, líčící přechod z modloslužby k víře v jednoho Boha, pády a opětné povstání vyvolaného lidu. Což nepoučuje kananejský oltář se svým příslušenstvím tak výmluvně po tisíciletích o kultu, který sváděl vyvolený národ hned od jeho vstupu do zaslíbené země?

Další prozkoumané vrstvy již vztahu k bibli nemají. Ve dvou nejnižších vrstvách byla objevena ještě dvě města, jedno z 15. stol. př. Kr., druhé, pravděpodobně původní a nejstarší bylo podle všech známek zničeno v 16. stol. př. Kr.

Tak před zraky archeologů — díky jejich objevům — jeví se i nám pod pahorkem Tell el-Qedah život lidí s jejich radostmi i strastmi a hlavně s hrůzami válek za dobu třiceti osmi století. Vždyť ještě v tomto století sloužilo za anglického mandátu v Palestině návrší jako pevnůstka a strategický bod Blízkého Orientu.

Přehlédneme-li ještě jednou objevy vykopávek, zjišťujeme ve zkratce toto: Ve III. tisíciletí př. Kr. byl Chasor pouze na vrcholku Tell el-Qedah, kdežto vlastní město bylo vybudováno za doby Hyksů na ploše asi 73 ha². Ve II. tisíciletí Chasor prožívá dobu své slávy. Kananejský Chasor se rozprostíral na celém sídlišti a měl asi 30 až 40 tisíc obyvatel. Ve 13. století byl vyvrácen Jozelem, jak popisuje živě bible. Po dobu izraelské okupace se střídavě budovala a ničila města, až poslední izraelské město bylo zbořeno 732 př. Kr. asyrským králem Teglathalasarem III. Po tomto vyvrácení se již Chasor nevzpamatoval. Za asyrské okupace byl jen krátce obydlen. S výjimkou pevnosti na samém konci západního hřebene v době perské a helenistické zůstal vrch již neobydlen. V pozdějších dobách, až do 20. stol. se budovaly na návrší jen strategické bašty.

Ve výkopávkách se stále pokračuje a co je zvláště zajímavé, je skutečnost, že souhrn nálezů dokazuje přesnost biblických údajů, v nichž je Chasor jmenován hlavním městem Kanaanu a izraelskou pevností na severu. Zbývá ještě mnoho nerozluštěných záhad, ale příští vykopávky jistě mnohé z nich objasní.

ThDr. Jan Merell

P o z n á m k y :

1) Bible et Terre Sainte, Nr. 6, Décembre 1957; Nr. 16, Janvier 1959; Nr. 20, Mai 1959.

2) Biblická chronologie v níže uvedeném přehledu je jednak od prof. Yadina, jednak je převzata z La Sainte Bible de l'École biblique de Jérusalem. Paris 1956.

3) První vykopávky se daly často metodami primitivními, takže starším archeologům často nejednená cenný detail unikl. Během doby se však vytvořila praxe i vědecká technika vykopávek. Podává ji Mesnil du Buisson v díle „La technique des fouilles archéologiques“, Paris 1934. Viz též heslo: „Vykopávky a výzkumy v Palestině“ ve Škrabalově Biblickém slovníku. Praha 1940.

4) Podle posledního archeologického průzkumu jde o chrámy čtyři.

SVATÝ METODĚJ

(K 1075. výročí jeho smrti 6. dubna 885)

Byl kromobyčejnou světeckou osobností.

Po boku svého bratra byl největším apoštolem 9. století.

Misijní dílo spatřat se založením kř. písemnictví slovanského, jemuž sv. Konstantin Cyril dal sílu svého geniálního ducha a sv. Metoděj lásku svého velikého srdce, zůstane vždy památným mezníkem na úsvitě našich nábožensko-osvětových dějin. Jím položen byl nejen hluboký základ pokřesťení, ale též vytvořeno východisko mohutného rozvoje veškeré další vzdělanosti slovanské.

Vedl-li velkolepou a originálně smělou misijní akci prvních 6 let sv. Konstantin Cyril, od jeho předčasně smrti spočinulo všechno na bedrách sv. Metoděje. A jeho zásluhou se zdařilo, o č s nevalnými úspěchy usilovaly předchozí misijní akce ze Západu: Křesťanství proniklo životně do nejširších vrstev našich předků a církevněprávní úpravou nabývalo podmiň k zdravému růstu a rozvoji.

A toto mohutné budovatelské dílo zjevilo velikost sv. Metoděje. Vedení široké misijní akce a souběžně nutně církevněprávní ustavení nové provincie bylo úkolem nesmírně svízelným.

Mocenské politické vlivy z německého západu komplikovaly vleklý spor, zda běží o území misijní (či jak říkal sv. Metoděj, o území sv. Petra) nebo o jurisdikční oblast záp. biskupů německých (jichž předchozí částečná pravomoc v těchto krajích byla jen částečná a nikoli právně stabilisována). Třeba bylo rozhodnuto proti biskupům německým, povolením nástrojům německé mocenské expanze, politické zásahy, jež měly známé odrazy v poměrech velkomoravských, zaužívaly situaci a ztěžovaly budovatelskou práci prvního slovanského metropolity.

Jenom misionář světeckého formátu Metodějova dovedl zdolávat neustálé překážky a nezlomen rozvíjet s neutuchajícím zápalem rozlehlou svou činnost.

Co vyznačovalo jeho apoštolát a co určovalo jeho misijní praxi?

Byl opravdu věrozvěstem, hrdinně agilním hlasatelem ryzí nauky křesťanské, nedotčené žádnými úpadkovými vlivy, nauky opětovně slavně potvrzené Apoštolským Stolicem. Učil slovem i příkladem, vysoko vynikaje nad soudobé duchovenstvo v nejbližším západním sousedství, jež zatíženo bylo přemírou politických vlivů a projevilo proti němu nedostatek ducha křesťanského trapně bédným způsobem. Jako svatý jeho bratr byl mužem modlitby a hlubokého vnitřního života. Jsa si vědom, že 9. století potřebuje proti oživajícímu pohanství a odstředivému tříštění i omezené nevraživosti návratu k duchu obecné lásky Kristovy a vnitřní nábožensko-mravní obrody praktickým prožíváním křesťanství, v celém svém apoštolátě byl veden touto dvojí snahou. Stále zdůrazňoval a důsledně vyzvedal požadavek praktického provádění a prožívání křesťanských zásad. Hlavně horlil o očistu a posvěcení života manželského. Proti zlořádům, znesvěcujícím život rodinný, vystupoval i mezi vyššími vrstvami s neohroženou apoštolskou rázností. Trval pevně na tom, že křesťanské příkazy platí stejně pro všechny bez společenských rozdílů. V zdůrazňování svátostného řádu manželství a v postupu proti zlovykům v životě manželském byl rozhodnějším a důslednějším než kněží němečtí, kteří byli proto v oblibě u vyšších kruhů. Podle zásad starokřesťanských tradic věnoval zvláštní péči bohoslužbě, hlavně mši sv., kterou pokládal za přední ohnisko náboženského života a hlavní prostředek náboženského vzdělání. Proto tolik šílil se svým sv. bratrem znalost bohoslužby a překládal s ním bohoslužebné knihy. Jako syn křesťanského Východu, starokřesťanské štěpnice kultur mariánského, byl výrazným misionářem mariánským. V duchu staré zbož-

nosti prvních křesťanských století štípl u nás zvláštní lásku a úctu k Bohorodičce, jež vzrostla v samé kořeny naší víry jako význačný její znak.

V celém jeho misijním díle obrází se důkladné starokřesťanské pojmání křesťanské obecnosti a onoho bratrství, které překlenuje propasti mezi národy a stavy. Před Bohem není rozdílu mezi námi, poněvadž jsme všichni jedno v Kristu, všichni tvoříme jedno duchovní tělo Kristovo. Odtud to zdůrazňování bratrské křesťanské rovnosti, odtud zvláštní láska k utlačeným, sociálně utištěným a opovrhovaným. Odtud ty žhavé obrany rovnocennosti a rovnoprávnosti Slovanů v duchu křesťanské obecnosti a bratrské jednoty křesťanských národů v protivě k tehdejší byzantské úzkoprsosti a k omezenému politickému partikularismu na sousedním germánském západě. Odtud ty opětovné projevy oddanosti obecné církevní jednotě. Co vytrpěl veliký věrozvěst za toto úsilí a kolik neměrných obětí přinesl. Bylo mu protrpět těžké boje a kruté strasti. Protivníci s ním zacházeli surově. Půl třetího roku jej trýznili v žaláři, vznášeli na něho obžaloby z bludařství a neposlušnosti k nejvyšší autoritě církevní a pracovali proti němu s nejnižšími zbraněmi. V nejhorších útrapách cítil se opuštěn od těch, pro něž se obětoval. Hoře ho tížilo vědomí, že Svatopluk v rozhodných okamžicích ho nepodporuje, ba že ho zrazuje protivníkům. V nejtěžších situacích byl skoro úplně osamocen. Sám musel nést a bránit velkou budovu samostatné panonskomoravské církevní organizace. Sám musel dále vést a dokončit obsáhlou činnost literární a osvětovou. Na jeho ramenou spočívalo nesmírné dílo. Sám ustavoval a řídil rozlehlé církevní území, učil, vychovával a spisoval. Musel

být zároveň hlavním duchovním pastýřem a správcem výchovy kněžské, spisovatelem a diplomatem.

Jeho žáci byli většinou mladí muži, vyšší z prostého lidu. Vše spočívalo podstatně na něm. Jakých nesmírných tělesných námah vyžadovaly jeho opětovné, obtížné misijní cesty i cesty do Říma k obraně proti lživým pleťichám a úskokům protivníků. Vpravdě byl mučedníkem své oddanosti k Církvi i mučedníkem apoštolské horlivosti a lásky k svému slovanskému stádu. Ze všech stran ho napadali, ale za jeho života nemohli podvrátit jeho organizaci. Vším svým vystupováním projevoval tolik vnitřní velikosti, že vzbuzoval podmanivou úctu a za nejtěžších obtíží dosahoval úspěchu. Protivníci se ho báli. Kdekoli mohl osobně zasáhnout, vždy úspěšně zdolával majestátem své mravní velikosti nejhorší úklady mocných odpůrců. Duševní i tělesné strasti snášel s nezdolným hrdinstvím. Přes mocné a dlouhotrvající útoky nikdy nezakolísal ani neustoupil. Podoben sv. Pavlu horlivostí v šíření evangelia, podobal se mu i nezdolným hrdinstvím v útrapách. Od lidu i od svých žáků byl s obdivem ctěn a milován. Staroslovanský jeho životopisec (zřejmě z kruhu jeho žactva) píše o něm, že byl vzorem všech ctností a že všem stal se vším, aby všechny získal Kristu.

V nejrptčích útrapách, kdy nehodný Wiching vystupňoval nejhorší úklady proti němu, papež Jan VIII. vyjádřil všechno, co nese duchovní podobu největšího apoštola: Správce údělu Bohem mu svěřeného, apoštol Slovanstva, který v budovatelském prozřetelnostním dile dal sebe sama v obět stádu svému, aby uprostřed nás vyoral světelnou brázdu, jež zářit bude na věky věkův.

ThDr. František Cinek

BISKUP TICHON, VZOR UČENÍ PRAVOSLAVNÉ CÍRKVE V PÍSMĚ A TRADICI

Unionistické snahy v Anglii mají od r. 1944 středisko v Oxfordě. Rozpravy konané mezi ruskými a anglikánskými theology s katolickými svolavateli jsou vydávány v revui „The Churches Quartely“, tiskem The Catholic Records Preis Haven Road Exeter.

V dodatkovém čísle sv. VII. z r. 1947 byly uveřejněny přednášky na téma Tradice a Písmo (Tradition and Scripture), na nichž promluvíli za ruskou církev o tomto předmětu prof. N. Arseniev a Naděžda Grodecká, za anglikány Rev. Father G. Hebert, S. S. U.

Jako vzor pravoslavného učení v této otázce uvedla Grodecká biskupa Tichona z Voroněže, jenž byl r. 1861 pravoslavnou církví kanonizován. Rodným jménem slul Timotej Sokolov. Narodil se r. 1724 z chudé rodiny vesnického kostelníka, po školní přípravě a patnáctiletém studiu v semináři v Novgorodu složil řeholní sliby a byl r. 1758 ordinován. Během tří let zastával nejrůznější úřady. Byl profesorem theologie, vicerektorem a rektorem semináře, archimandritou v Zeltikově Ostrochu. Roku 1761 byl konsekrován na biskupa a ustanoven sufragánem v Novgorodě, později správcem synodu v Petrohradě. Nevyznav se náležitě v administrativě synodu dlejšího tehdy za slavnostní korunovace Kateřiny II. v Moskvě, byl přeložen za diecésního biskupa do Voroněže (1763), kde pobýval čtyři léta za těžkých poměrů, na jedné straně prostopápného života vyšších společenských kruhů a na druhé straně hrubosti, nevzdělanosti a chudoby širokých vrstev lidu. Ujímaje se zuboženého lidu, tepaje v kázáních a populárních spisech, sebraných později v 15. sv., těžko snášel tehdejší poměry církve zbavené zrušením patriarchátu (1721) její nejvyšší duchovní hlavy a podřízené sv. synodu s nejvyšší hlavou carem, resp. jeho zástupcem prokurátorem, laikem. Co to stálo kdysi práce a hmotných obětí, než dobyla ruská církev od patriarchy cařihradského r. 1589 svého vlastního patriarchátu! K tomu se přidružilo ještě množství palácových revolucí, sekularisace církevního majetku, selských a kozáckých povstání, útoků na biskupy a mnichy, nárazek na nevzdělanost kléru obsažených v úředním úkazu o duchovních záležitostech. Proto naléhal biskup na řádné kázání slova božího, na výchovu a vzdělání zaostalého duchovenstva, na zkládání škol a katechisování lidu.

Nepřízeň nadřízených úřadů a neporozumění jeho snah přinutily ho r. 1767 k resignaci. Příkladu mu byl za působení zanedbaný klášter provinilých mnichů, pařeníště starověrců Tolsevo a odtud klášter v Zadonsku. Tam se věnoval až do konce svého života (1783) v chudobě a strádání spisovatelství a charitativní činnosti. Podle posledního svého působení bývá též nazýván Zadonský.

Snahy převropštění Ruska našly značnou odezvu i u Tichona v tom, že pod vlivem německého pietisty Jana Arndta a meditací anglikánského biskupa Josefa Halla začal zdůrazňovat potřebu čtení Písma sv. a jeho důležitost pro život křesťana. Při tom ovšem nepodceňoval význam živého magisteria církve, církevních Otců nejen východu, nýbrž i západu a sedmi ekumenických sněmů, jichž krátký výtah sestavil pro nevzdělané duchovenstvo. Velmi obsírně cituje Otce východní, Cyrila alexandrijského, Jana Damascenského, Jana Zlatoústého a hlavně sv. Basila, jeho učení o křtu a Eucharistii a napomínání rodičů, dětí a mnichů. Také sociální myšlenky sv. Basila o milosrdenství, almužně a pohostinství nacházejí v jeho spisech mocnou ozvěnu.

Ze západních Otců uvádí sv. Jeroným, Augustina, Lva I. a Řehoře Vel. Tradici neodděluje od Písma, neboť ona má být korektivem osobní víry.

Právě r. 1751 vyšlo nové vydání Písma sv. a bývalí učitelé Tichonovi byli jeho recensenty. Jako první ruský církevní spisovatel přikládá Bibli centrální místo v životě křesťana. Jestli drahocným listem krále nebes, poslaným Bohem lidem zjevujícím vůli boží a navádějícím ho k správnému životu. Při čtení evangelia promlouvá k nám sám Kristus. Čtení Bible je obnovou ducha zbožnosti a horlivosti, je zvaním do nebeského života a branou do věčné blaženosti. Jakmile vstoupí slovo boží do našeho srdce, zkrotí pýchu naši zkaženou přirozenosti, vstoupí v ně naděje a učiní z něho sídlo duchovní moudrosti a zapudí svým světem vnitřní temnoty.

Čtení Písma je potřebno jako denní chléb všem lidem, nejen kněžstvu, jak bylo mylně domníváno. Čtení Písma musí předcházet pokorná prosba za osvětlení.

V knize „Jak rozmlouvá věřící duše s Bohem“, ukaže Tichon nejen vlastní způsob modlitby jakožto rozmluvy duše s Bohem, nýbrž podává zároveň i návod, jak modlit se má věřící křesťan slovy Písma ve svých sou-

ženích, pokušeních, ve své malomyslnosti a v povzbuzení k důvěře v konečné vítězství a život věčný. Všimněme si aspoň několika příkladů!

Tys má záštita před soužením,
jež mne ze všech stran obklopuje,
radosti má, vysvobod mne od těch,
kteří mne obkličují! (Ž. 31, 7.)

A Pán odpovídá:

Budu ti svítiti na cestu,
po níž máš kráčet,
upřeny budou na tebe oči mé. (Ž. 31, 8.)

popatří na mne a smiluj se nade mnou
dle práva těch, kteříž milují jméno tvé. (Ž. 118, 132.)
Všecko učinila ruka má,
všecky ty věci stvořeny jsou, dí Hospodin.
Ale na koho shlédnu? Jen na chudičkého,
zkroušeného ducha a třesoucího se před mými řečmi.
(Is. 66, 2.)

Pane, kdo smí být hostem ve tvém stánku,
aneb kdo přebývat na tvé svaté hoře? (Ž. 14, 1.)
Kdo žije bezvadně a koná spravedlnost;
ten kdo upřímně smýšlí ve svém srdci,
s pomluvou na jazyku nepobíhá,
nečiní žádné krivdy bližnímu svému,
aniž hanu vznáší na své druhy;
zlomyslníka kdo zavrhuje,
ale váží si ctitelů Hospodinových;
přísahy, kterou se bližnímu zavázal, neruší,
kdo svých peněz na lichvu nepůjčuje
a proti nevinnému úplatku nebere.
Kdo takto jedná, nebude viklat se na věky. (Ž. 14, 2–5.)
Pane, rozpomeň se na mne, až přijdeš do svého království. (Lk 23, 42.)
Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste,
a já vás občerstvím. (Mt 11, 28.)
Táhne mne to na obě strany, toužím odejít a býti s Kristem,
to by bylo mnohem lepší. (Fil. 1, 23.)
Vpravdě pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji. (Lk 23, 43.)

List, v němž zanechal Tichon důkaz své osobní víry a dojemné rozloučení, jest jeho poslední vůle, čtená při jeho pohřbu pohřbívacím biskupem.

Na počátku svého odkazu vzdává dík Bohu stvořiteli s provoláním slávy, slávu vzdává svému Vykupiteli, oslavuje Boha, že povolal hříšníka k pokání, že sv. slovem svým, lucernou v temnotách, naučil ho pravé cestě, osvětlil ho a dal mu poznati jeho sv. jméno. Smysl ve vo-

dách křtu hříchy jeho a ukázal mu cestu k věčné blaženosti, již jest Ježíš Kristus, Syn Boží, cesta, pravda a život. Prozpěvuje slávu Bohu, jenž v milosrdenství svém ukázal svou trpělivost v jeho přestoupeních a hříších, odhalil mu pošetilost svůdného světa, pomáhal mu v pokušeních, v zármutku a v souženích. Ochránil ho v nebezpečnostech a v hrozném neštěstí. Chránil ho před satanem, pozvedal ho, když klesl, posiloval v trápení a bloudícího obrátil. Sláva Bohu, neboť jako otec mne trestal a ukázal mi svůj hrozný soud, abych se polekal a litoval hříchů svých, vyhnul se věčným mukám a toužil po věčné blaženosti. Děkuji Bohu za pokrm k posile těla, za oděv, za přibýtek, za všechnu péči k obživě a pohodlí. Kolik dechů, tolik milostí obdržel jsem od něho, sláva budiž mu za vše!

Dojemně se loučí se všemi: Dnes, bratří moji, obracím se k vám svým slovem. Nemohu mluvit k vám jako dříve svými ústy a hlasem svým, neboť nedýchám již a nemluvím; promluví však tímto krátkým listem. 1. Chrám mého těla je zrušen a jako prach obrací se v prach dle slova Páně, „prach jsi a v prach se obrátíš“. S církví sv. však věřím v zmrtvých vzkříšení a život věčný. Naděje má zasedá na pravici Boží, Ježíš Kristus, Pán a Bůh můj. On jest mé vzkříšení a život. On mi praví: „Já jsem vzkříšení a život; kdo věří ve mne, i kdyby zemřel, živ bude“. Všemocným hlasem svým probudí mne ze spánku. 2. Odešel jsem od vás cestou všeho těla a nespátíme se již jako jindy. Uvidíme se však opět tam, kde shromáždění budou všichni národové od počátku až do konce světa. Kéž prokáže vám Pán milosrdenství své, abychom se shledali tam, kde patříme na Boha tváří v tvář, abychom patřice na jeho tvář byli obživeni, posílněni v radosti, veselí a věčné blaženosti. Tam zaskvějí se lidé jako slunce, tamť život pravý; tam věčná čest i sláva, tam veselí a radost, tam pravá blaženost, vše věčné a nekonečné. Ukaž nám, Pane, milosrdenství své, neboť doufáme v Tebe. 3. Dobrodincům svým, kteří mne neopustili v mých potřebách a v nemoci, ale v lásce a milosrdenství svém zahrnuli mne vším dobrem, děkuji. Bůh můj odplatí jim v den, kdy každý obdrží dle skutků svých. 4. Odpustil jsem všem, kdokoli a čímkoli mne urazil a odpouštím nyní. Nechtě odpustí jim i Bůh ve své milosti! Prosim vás také, byste mi odpustili, urazil-li jsem vás, také jen člověk. Odpusťte a bude vám odpuštěno, praví Pán. 5. Nemaje žádného majetku, nezanechávám ničeho. Prosim ty, kteří žili se mnou a mi sloužili, aby nevymáhali ničeho. Odpusťte mi, milení, a vzpomínejte Tichona ve svých modlitbách! Váš blahopřejný Tichon, nehodný biskup.

ThDr. Jan Konečný

SUBJEKT PRÁVA VE SMYSLU KANONICKÉM

Podle přirozeného práva je každý člověk způsobilý být nositelem práv a povinností. Této přirozené způsobilosti dosahuje člověk zrozením (srv. § 4 Obč. zák.).

Církev je *societas supernaturalis*, proto v ní se člověk rodí, včleňuje nikoliv pouhým tělesným zrozením skrze křesťanské rodiče, nýbrž zrozením vyšším, a to působením sv. křtu, čímž také dosahuje způsobilosti být nositelem církevních práv ve smyslu can 87.

Křtem sv. se tedy stává člověk přirozený *persona in Ecclesia Christi*, což znamená, že člověk ke křtu přistupující nevytváří sám v sobě osobu v Církvi, nýbrž skrze znovuzrození, které Bůh na něm vykonává, svátostným způsobem se přetvořuje, stává člověk přirozený osobou v Kristově Církvi. (Eugen IV. Decr. pro Armenis: „*Primum omnium sacramentorum locum tenet Baptisma, quod vitae spiritualis ianua est, per ipsum enim memoria Christi, ac de corpore efficimur Ecclesiae*“ (srv. Const. Exultate Deo, 22. XI. 1439, Codicis i. can. fontes I, str. 73, Gasparri 1923). Totéž platí i pro křest dospělého, který ve smyslu can 751, § 1 může být křtěn — *nisi sciens et volens*. Není to chtění křtěného, že se stává osobou v Církvi, nýbrž svátostné působení Boží.

Pro právní včlenění přichází ovšem v úvahu toliko *křest vody, nikoliv křest touhy*, poněvadž čistě vnitřní akty pro právo jsou nepřijatelné (ovšem pokud touha po křtu je veřejně známa, např. katechumen, který se na křest

připravuje, kanonické právo k takovému aktu vnitřnímu — touha po křtu — přihlíží, srv. § 2 can 1239: „*Catechumeni qui nulla sua culpa sine baptismo moriantur, baptisatis accensendi sunt*“).

Pro dítě, které není ještě schopno vlastního osobního rozhodnutí, znamená sv. křtem získaná osobnost právní členství v nadpřirozené společnosti s cílem věčné spásy. Ovšem tak, jak pokřtěný roste rozumově spolu s růstem fyzickým, je zapotřebí k plnosti členství v Církvi, aby ony milosti a dary, které na křtu obdržel spolu se způsobilostí k právům a povinnostem, aby je poznal, uznal dobrovolným rozhodnutím a osobně je naplňoval tak, aby nemařil v sobě možnost dalšího sebeposvěcení za účelem dosažení věčné spásy.

Členství v Církvi-Kristově se vyznačuje pak pro plnoletého křesťana třemi podstatnými znaky: 1. přijetí sv. křtu, 2. znalost pravého učení, 3. podrobení se hierarchickému vedení Církve.

Znak první se liší od obou dalších tím, že svátost vtiskuje nezrušitelné znamení příslušnosti ke Kristu a jeho Církvi, kdežto obě další, i když stojí pod milostí Boží pomáhající, přece vyjadřují dobrovolnost, od níž je odvislé členství v Církvi.

Podstata členství v Církvi křesťana dospělého má tedy dvě složky, a sice členství konstitutivní a členství aktivní, vybudované na členství konstitutivním.

Členství konstitutivní znamená zprostředkovaná osobnost v Církvi skrze platně přijatý křest. Toto členství nelze nikterak ztratit, nelze se ho nikdy zřeknout. Včlenění do Církve Kristovy je prostě neodvolatelné — semel christianus, semper christianus.

Charakter křtu zahrnuje v sobě onen princip, jímž se vytváří společenství s pokřtěným Kristem — signum configurativum, odlišuje pokřtěného od nepokřtěného — signum distinctivum, zavazuje k službě v království Božím na zemi — signum obligativum a dává onu blahou naději na věčný život — signum dispositivum ad gratiam.

Členství aktivní je naplněním osobní přeměny pokřtěného, v němž se odráží tvářnost proměněného Krista. To spočívá v tom, že pokřtěný, za pomoci darů a milostí Božích, se snaží dobrovolným rozhodnutím vytvořit v sobě dokonalejší obraz proměněného v něm vtisknuté podoby Krista.

Pokřtěný se tudíž stává v Církvi osobností, tj. osobou způsobitou ke všem právům i povinnostem křesťana v mezích kanonických předpisů. V mezích kanonických předpisů znamená, že každý pokřtěný je způsobit v Církvi dosáhnout všech práv a povinností podle splnění podmínek, stanovených kanonickým právem, jako např. po dosažení určitého fyzického věku, po splnění podmínky absolvovaného studia atp.

Např. platně a dovoledně kmotrem při křtu sv. může být osoba pokřtěná, která dosáhla věku čtrnácti let, je dobře znalá nauky Kristovy, má úmysl být kmotrem, chce převzít závazky z kmotrovství vyplývající atd., jak uvádí can. 765—766; kmotr při sv. biřmování nad uvedenou vlastnost musí být sám také již biřmován a dále, jak uvádí can. 795/6. Na kněze může být vysvěcen každý pokřtěný muž, který dosáhl věku dvaceti čtyř let, vykonal potřebná studia, dobrovolně se pro kněžství rozhodl, je prost irregularit atd. (srv. can. 968—978).

Přistoupit k svátostem (pokání a přijímání) může každý pokřtěný sedmiletý za splnění podmínky, že krom znalosti základních pravd a nauky církevní chápe pojem, povahu a dosah oněch svátostí (can. 859, 906). Věkem sedmi let počítá i schopnost k církevním povinnostem (can. 12).

Pokud mluvíme o tom, že přirozená osoba se stává osobou v Církvi (církevní osoba?), tj. způsobila být nositelem všech práv a povinností v Církvi, nejsme nikterak v rozporu se základním učením církevním, že každý člo-

věk je osobou přirozeně. Každý člověk totiž, nezávisle od jakékoliv lidské společnosti, má osobní cíl, a nikdo mu nemůže zabránit konečného cíle dosáhnout. Každý zrozením se stává osobou, s níž je spjata osobnost, neboli způsobilost k právům a povinnostem. Toto ovšem nevyjadřujeme, poněvadž je to samozřejmostí. Tím, že se někdo narodí v určitém státě, neoznačujeme ho státní osobou, osobou československou, maďarskou, ruskou, australskou atd., nýbrž osoba narozená z příslušníka toho kterého státu či té které země, považuje se již samo o sobě za schopnou mít práva a povinnosti státu, země příslušnosti. Každý pokřtěný se stává schopným k právům a povinnostem v Církvi, ale ani toto nevyjadřuje označením církevní osoba, poněvadž osobnost pokřtěného je spjata s pokřtěným člověkem. Pohanské právo rozlišovalo osobnost, či způsobilost k právům, protože rozlišovalo svobodné a otroky, plnoprávné a neplnoprávné nebo bezprávné. Osobnost v našem státě je přiznána každé osobě narozené, a to podle ústavního zákona a občanského zákoníku, jak již dříve uvedeno. Osobnost, jakožto rozlišení způsobilosti k určitým právům zákonem vymezeným, označujeme postavením v povolání, jako např. horník, zedník, profesor, učitel, akademik, inženýr apod. Tedy existuje způsobilost k právům, o kterých se nemluví, tato jsou spjata s přirozenou osobou, jako např. právo na život. Je proto zločinem proti přírodě, jestliže někdo život člověka ohrožuje, ničí, jako např. válečnými akcemi, válečnými hrozbami apod. Rovněž právem přírody má právo člověk na svobodu a je tudíž stejným zločinem člověka zotročovat, zbavovat ho sebeurčení.

Církevní učení se plně ztotožňuje s těmito zásadními právy každého člověka, neboť doznává každému, nezávisle od lidské společnosti kterékoliv, být nositelem práv, být subjektem právním, osobou. Jakékoliv popření této způsobilosti či této osobnosti znamenalo by hodnotit člověka jako věc — res bez osobnosti. S přiznáním ovšem těchto základních práv souvisí i přiznání okolností a podmínek, které základní práva nejen doprovázejí, ale i udržují a je chrání.

Pokud pak ať jednotlivce či určitá společnost či stát z tak zvané posice síly tato práva ohrožuje, neuznává a ničí, musí konečně pocítit spravedlnost, kterou zasáhne v pravý čas mohutný tábor lidí dobré vůle.

ThDr. Jaroslav Michal

PROUDY V MORÁLNÍ THEOLOGII

Myšlenkové proudy a závažnost otázek ovlivňující dnešního člověka zasahují také křesťana v jeho rozhodování a jednání. S dobovými vlivy se morální teologie vypořádává tak, že věnuje pozornost charakteristikám současného světa s jeho technickými vynálezy, se sociálními přesuny ve společnosti a s výsledky stále hlubšího pozorování člověka. Všechny jevy měnící pohled na svět a člověka ukázaly na relativitu mnohých doposadních názorů a přivedly k poznání, jak velice je lidské jednání ovlivňováno společenskými faktory. Obtíže pro morální teologii se projevíly v tom, jak nesnadno lze aplikovat všeobecné normy na pestrý život a zachytit jej do detailu v pravidlech. Proto se hledají nové formy schopné zachytit všední život, které by i při své všeobecnosti zavazovaly jednotlivce. Usiluje se o syntézu nadčasových principů a konkrétně dějinně určenými liniemi vývoje. Velká pozornost je věnována aktuálním problémům. Dějinná doba je výzvou člověku odpovědně se rozhodovat s předvídaností následků jednání.

Morální teologové se aktivně podílejí na řešení časových otázek. Biblické hnutí v posledních desetiletích přináší svůj příspěvek na volání doby a tím obohacuje i morální teologii. Encyklika Pia XII. O časovém podporování biblických studií (z roku 1943) nese své ovoce. Exegeté (vykladači) se snaží vystihnout smysl Pisma svatého co nejlouběji, nejúplněji a nejpřesněji. Jejich výklady mají důležitý význam. Různé otázky osvětlují na biblickém základě např. otázku lidské práce a jiných pozemských realit, o nichž chce křesťan vědět ve světle Pisma svatého.

Paralelně s biblickým hnutím probíhá hnutí liturgické. Je

spojeno se studiem patristiky a budí porozumění pro tajemství Církve a svátostí, jež klade za základ křesťanské existence. Liturgické hnutí upozorňuje na otázky dříve opomíjené. Vyzdvihuje výstavbu křesťanského života ve světle Zjevení Kristova. Christocentrický charakter se stává základním principem křesťanského života. Křesťan není jen nadpřirozeným obrazem Božím, ale je i údem mystického Těla povoláním do království Božího. Christologická studia mají veliký význam pro morálku. Pokrok v morální teologii se spatřuje v jejím ještě hlubším zdůvodňování z hlediska Krista a království Božího, a to ve všech všeobecných a speciálních otázkách křesťanské mravnosti, neboť tyto otázky obsahují, i když odstupňovaný, vztah ke Kristu a Božímu království.

Rovněž personalismus, živý v západních zemích, ovlivnil morální teologii. Jeho rozšiřování bylo podmíněno i reakcí na školskou, bezbarvou a nedějinnou novoscholastiku. Na personalistickém hnutí lze pozorovat přílišné zdůrazňování individuality člověka. Katolický názor sice přijímá ucelený pohled na člověka, avšak správně omezuje přeceňování individuálních hodnot na úkor sociálních např. v otázce vlastnictví. Personalismus nesprávně pojatý může vésti k egoismu a sobectví. Proto se nelze diviti, že dochází vůči němu k ostré kritice ze strany ideologie, která klade důraz na společenský význam sociálních skutečností.

Přeceňování individuálních zvláštností v člověku na úkor toho, co je pro všechny lidi podstatné a zavazující, přivedl některé myslitele k hlásání situační etiky. Ve vlastním smyslu se situační etika pokouší zdůvodňovat konkrétní mravní požadavek z konkrétní a jedinečné si-

tuace, a to proti všeobecnému zákonu. V této formě je situační etika Církvi odsouzena (Pius XII. v roce 1959 a dekret sv. Officia z roku 1956). Bylo zamítnuto tvrzení, že základní normou mravnosti není objektivní řád vyjádřený přirozeným zákonem, že individuální soud a individuální světo (institute) v dané situaci jsou rozhodující normou bez ohledu na jakékoliv objektivní zákony, že v tradiční etice se nevystačí s pojetím lidské přirozenosti. Na tvrzeních stoupenců situační etiky lze pozorovat vliv svého času na Západě módního existencialismu, jehož důsledkem je etický aktualismus a nominalistický voluntarismus. Nebezpečí situační etiky pro křesťanskou mravnost je v mravním relativismu. Hlavní blud této etiky spočívá v zabsolutisování svědomí jednotlivce v mravních otázkách. Proto v jejím odsouzení Pius XII. zdůraznil autoritu Božího Zjevení a jeho strážkyně Církve, neboť tlumoňen božských pravd světil Bůh Církvi a ne jednotlivci.

Myšlenkové proudy doby jsou morální teologii podnětem k zaměření na některé otázky, které třeba prohloubit, zpřesnit a ukázat na jejich řešení z katolického stanoviska. Tak se dostává do popředí otázka přirozeného práva. Návrat k němu možno pozorovat i v nekatolickém táboře. Smutné zkušenosti s fašismem znásilňujícím lidská práva přivádějí právníky k odmítání čistého právního pozitivismu nekladoucím hráz libovůli. Z otázky o závaznosti zákona vyplývá problém, zda a jak může zákon zavazovat. Katolické učení se pevně drží platnosti všeobecných norem, přičemž se vyhýbá dvěma extrémům: nominalistickému voluntarismu a jednostrannému pojmovému realismu spočívajícím v zabsolutisování norem.

Z celostátního nazírání na člověka vyplývá i důsledek,

že osoba není jen souhrn úkonů. Projevuje se sice úkony, ale není s nimi identická. Katolické učení odmítá aktualistický pojem osoby a staví duchovou podstatu za základ osoby. Je úkolem morální teologie zkoumat poměr osoby a jejích úkonů. Mravní úkony musí být hodnoceny jako úkony osoby. Je třeba věnovat pozornost jednajícímu člověku podle zásady *agere sequitur esse*. Protože osoba projevuje svou individualitu v úkonech, je morální teologie přiváděna k hodnocení individuality člověka. Proto posouzení jednání člověka se má dít ze dvou hledisek. Z hlediska věcné správnosti úkonu a z hlediska smyslu úkonu osoby. Také na hřích nutno hledět jako na příznak vnitřních postojů člověka. Mravní rozhodování se projevuje i jako symptom vnitřního bytí osoby. Morální teologie ve zkoumání otázky viny byla obohacena výsledky moderního psychologického bádání. Morální psychologie pomáhá pochopit vnitřní strukturu člověka a osvětluje působení vnějších a vnitřních vlivů.

Za nejdůležitější orientaci v morální teologii v posledních letech nutno pokládat christologické principy při stanovení norem mravního jednání. Idea Následování Krista je vůdčím principem učebnice morálky F. Tillmana a jiných theologů. Myšlenka christocentristu se stává programovou zásadou theologických studií, a to i v aspektu společenském. Dalším, velmi příznacným rysem, je úsilí morálních theologů vyrovnávat se s aktuálními problémy individuálního a sociálního života. Při zjišťování úspěchů marxismu někteří theologové přiznávají, že odpovídá touhám lidu, že ukázal na oprávněnost naléhavých požadavků v sociálním životě, že dal podnět ke zkoumání společenských vztahů a vedl k zamyšlení nad pozemskou skutečností. ThDr. Miroslav Rajmon

VARHANY A JINÉ HUDEBNÍ NÁSTROJE PŘI LITURGII

České slovo varhany je z latinského *organum*, jež původně znamenalo jakýkoliv nástroj. Pro hudební nástroj, pro spojení několika píšťal a několik dechových nástrojů v jediný celek; ujal se tento název teprve v 10. století. V dějinách varhan zaznamenává se již v 3. stol. př. Kr. nástroj, složený ze tří základních prvků: Panovy píšťaly, sestavené ze škálovité řady rákosových píšťal bez hmatových dírek (tzv. *syrix*), z měchů a vzduchojemu. Pradávným předchůdcem varhan je tedy *syrix*, spojené s měchem. Na tomto základě ve 2. stol. př. Kr. (asi r. 140) zkonstruoval matematik a fyzik Ktesibios v Alexandrii dýmšlné varhany, jejichž dýmšlací zařízení bylo uváděno v činnost vodou, která zhušťovala vzduch a rovnoměrně vháněla do píšťal. Byly to tzv. hydraulické, resp. vodní varhany a jejich popisy lze čísti u Plinia, Herona a Vitruha. Protože však se již od 4. stol. po Kr. objevují zprávy o varhanách s měchem na vzduch (*organum pneumaticum*), je zřejmé, že první podstatná změna v konstruování varhan týkala se aparatury, opatřující zhuštění vzduch. Pneumatické varhany, které znal už sv. Augustin, pak znenáhla vytlačily varhany vodní, avšak i tyto měly nepatrný tónový rozsah, píšťaly bývaly zdvojené nebo ztrojené v oktávách a místo kláves se užívalo šoupátek, které otvíraly přístup vdychu k píšťalám. V prvních stoletích po Kr. užívalo se varhan při císařském dvoře — hlavně k hostinám a tancům a již prý Nero s oblibou zápolil s jejich těžkopádným hracím zařízením.

Teprve ke konci 6. stol. začínají se varhany objevovat v chrámech. Tak Venantius Fortunatus slyšel prý již r. 580 při bohoslužbě malé varhany v Paříži a podle nezaručené zprávy zavedl prý do chrámu varhany papež Vitalián (657—672). Rovněž biskup Aldhelm (+ 709) znal prý varhany už okolo r. 690 v klášterním kostele v Malmesbury v Anglii a okolo r. 800 dal prý postavit varhany biskup Wicterp v mariánském kostele v Augšpurku a v letech 824 a 829 zmiňuje se Walfried Strabo, že se v reichenauském klášteře při Bodamském jezeře hrálo na varhany spolu s jinými nástroji. R. 830 stály již varhany ve štrasburském velechrámu a rovněž mnichovský dóm měl varhany již v 9. stol. V druhé polovině 9. stol. bylo podle všeho německé varhanářství na poměrně vyšší, neboť papež Jan VIII. žádal r. 873 (tedy v době Cyrilometodějské), aby mu biskup Anno ve Frisinkách v Bavorsku poslal

umělce, který umí varhany stavět, na ně hrát a který by hře na varhany také vyučoval. Ostatně již v 8. stol. jeví se pro otázku stavby varhan v některých německých benediktinských klášterech takové porozumění, jako pro zvonařství. V 10. stol., kdy byl značně rozmnožen počet píšťal a zavedeny dva manuály, jsou již zmínky o chrámovém použití varhan častější a dokonce se zdůrazňuje, že papež Silvestr II. (999—1003) sám prý se ve varhanářství vyznal a že se již před tím, než se stal papežem, jako mnich Gerbert prokázal podporovatelem stavby varhan ve Frantii. Avšak o varhanářské technice a konstruování varhan v našem slova smyslu lze mluvit teprve od 11. stol.

V 13. stol. byly vynalezeny restřiky, v 14. stol. pedál a v 16. stol. byly známy už všechny dočasné užívané tóny. Starší varhany měly soustavu mechanickou od kláves až k píšťalám, v první polovině 19. stol. byla vynalezena soustava pneumatická a první pokus s varhanami této soustavy učinil Sander r. 1863. Mechanické traktury byly nahrazeny rourkami, jimiž hnán vzduch a tím bylo hraní velmi ulehčeno, neboť při dřívějším hraní na varhany mechanické musil varhaník vynaložit mnoho síly, aby uvedl v pohyb celou trakturu, zvláště při velkém stroji a zejména při použití spojek a kolektivů a odtud výraz *organum pulsare*, německy *Orgel schlagen*.

V druhé polovině 19. stol. byla vynalezena soustava elektrická a první varhany tohoto druhu postavil r. 1867 Barker v Paříži a po něm r. 1873 stuttgartský varhanář Weigle na světové výstavě ve Vídni. Tento systém se však neosvědčil, neboť kotvy, které přímo otvíraly hrací zátky, se při dlouhých tónech magnetisovaly a rušivě též působilo jejich cvakání. Proto v novější době užívá se varhan, při nichž je soustava elektrická, kombinovaná s pneumatickou, jak ji zkonstruoval Schmölle. Rourky jsou při těchto varhanách nahrazeny vodičemi elektrickými dráty, hrací stůl je přenosný a možno jej postaviti daleko od stroje. U nás jsou takové varhany např. i v Obecním domě v Praze.

Pokud byly varhany malé, bývaly umístěny v presbytáři, nebo na lektoriu, ale když se zvětšovaly, byl pro ně v 16. stol. zřízen nynější kůr. Ve velkých chrámech ovšem doposud mívají kromě varhan hlavních ještě varhany menší v blízkosti oltáře. Poněvadž v leckterém chrámě

mu se dnes staré varhany rekonstruují, budiž připomenuto, že starobylé varhany nesmějí se opravit a změnit bez dobrozdání Památkové správy (v Praze 3, Hybernská ul.), aby podle rady zkušených odborníků byl starý nástroj uchován v původním slohu a nebyl porušen jeho krásný zvuk. Podle našeho názoru nejlepší naší varhannářskou firmou je národní podnik v Krnově, který dodává varhany do celého světa.

Jaké stanovisko k varhanám zaujímají poslední směrnice Sv. stolice? — „Mezi nástroji, které jsou uchovány v chrámech, zaujímají varhany plným právem první místo, poněvadž podivuhodně uzpůsobeny k chrámovým zpěvům a obřadům, dodávají církevnímu ritu podivuhodnou nádheru a velebnost, povznášejí věřící plností a sladkostí svého zvuku, jejich duše naplňují slavnostní radostí a obracejí je vroucně k Bohu a k nebi“ — tak napsal Pius XII. v Encyklice o církevní hudbě, která vyšla před vánocemi r. 1955 a jeho předchůdce Pius XI. řekl o varhanách ve své Apoštolské konstituci „Divini cultus“ následující: „Církev má svůj vlastní hudební nástroj, od předků zděděný, totiž varhany, který pro svou velkolepost a velebnost byl uznán hodným, aby se připojoval k liturgickým úkonům, buď aby doprovázel zpěv, nebo — mlčí-li sbor — aby podle předpisů vyluzoval příjemné harmonie. Ale při tom je třeba se míti na pozor, aby se k posvátnosti nepřimísila světskost, což může mít svou příčinu jednak v staviteli varhan, jednak ve varhanících, kteří si libují v podivuhodnostech nejnovější hudby a vedlo by to k tomu, že by se tento podivuhodný nástroj odchýlil od účelu, k němuž je určen. Přejeme si sice, aby podle předpisů liturgie cokoli se týče varhan stále se zdokonalovalo, avšak nemůžeme si nestěžovat na to, že jako kdysi jinými způsoby hudby, které Církev právem zapověděla, tak se dnes nejnovějšími způsoby pokouší světský duch vloudit do chrámu; kdyby se tyto způsoby začaly vzrůstat, Církev by nemohla jinak, než je zavrhnout. Ať zaznívá v chrámech jen taková hra varhan, která svědčí o velebnosti místa a vyjadřuje posvátnost bohoslužebných výkonů. Tímto totiž bude vzkvétat nejen umění stavitelů varhan, ale i hudebníků, kteří na ně hrají k skutečnému prospěchu posvátné liturgie.“

Podle starého zvyku v našich vlastech, tedy podle zvykového práva, hrává se u nás při liturgických úkonech na varhany po celý rok vyjma poslední tři dny Svatého týdne, ale v ty dny, kdy všeobecné církevní předpisy zakazují hrát mezhry, má se toho dbáti i v našich zemích alespoň v tom smyslu, že se k předebrání (preludium) a dohrání použije slabších a stlumených rejstříků, aby byl zachován kající ráz oněch dob. Východní církve varhany nepoužívají a rovněž i na Západě mají proti varhanám výhrady i některé přísnější řády (např. kartuziáni) a jich nepoužívají. Je zajímavé, že také v Sixtinské kapli varhany nejsou. Jestliže se do některého chrámu pořizují varhany nové, mají být posvěceny a formulář k svěcení varhan má Appendix Rituálu, čís. 3 a olomoucká Agenda na str. 412.

A nyní zdali lze při liturgii použít i jiné hudební nástroje? — Na tuto otázku odpovídá v cit. Encykl. o církevní hudbě Pius XII.: „Vedle varhan jsou ještě jiné nástroje, které napomáhají k dosažení vznešeného cíle chrámové hudby, nejsou-li ovšem příliš světské, bouřlivé, což by nevyhovovalo svatému obřadu a vážnosti místa. Mezi nimi jsou to na prvním místě nástroje strunné, protože mimořádně vyjadřují city radosti a smutku — ať se jich užívá samotných, nebo ve spojení s jinými nástroji nebo s varhanami. Ostatně jsme již jasně mluvili v naší Encyklice »Mediator Dei« o hudebních kompozicích, jež nelze z katolického kultu lehce odstranit. Jestliže nemají profanující charakter, resp. nehodící se k svatosti místa a liturgickému úkonu, jestliže nepocházejí z nějaké manie, pro kterou by byly výstřední nebo cizí, mohou být připsány do našich chrámů, protože mohou ve kolepe přispět k povznešení nádhery sv. obřadů, k povznešení duší a k oduševnění pravé zbožnosti. Je však nutno říci, že jestliže prostředky a talenty nejsou na výši, odpovídající účelu, pak je lépe je nepřipouštět, než ukazovat výkon málo hodný božského kultu a svatých shromáždění.“

Z tohoto hlediska budtež posuzovány zprávy, které byly

v tisku, že např. francouzský kněz Almé Duval provázel prý náboženské písně hrou na kytaru, že francouzský dominikán P. Cocagnac recituje vlastní verše, jež jsou výkladem Písma sv., též za doprovodu kytary, že v pařížském chrámu Panny Marie Pomocné při příležitosti svatby „královny pařížských tržnic“ hrál prý při slavné mši sv. s triem Tein Reisner Klub harmonikářů pod ředitelem kůru posvátnou hudbu, při níž prý bylo poprvé zahráno motetto ke cti Panny Marie, napsané pro harmoniky Albertem Reisnerem, že prý se diskutuje o tom, hodí-li se do chrámů i hudba jazzová a že v londýnském kostele sv. Augustina byla prý skutečně dokonce za účasti televizí provedena mše Geofffrey Beaumonta, nazvaná „lidová mše 20. stol.“, která prý melodicky i rytmicky připomíná moderní jazzové skladby a dokonce že prý u příležitosti misionářské výstavy v Haagu celebroid africký misijní biskup v chrámu Nejsv. Srdce Ježíšova pontifikální mši sv., při které místo varhan zaznívaly tamtamy a že prý mezi černošskými bubny byl prý i tzv. „královský buben“, na který se v džungli bubnuje jen při příchodu krále.

Je tedy třeba podle starých církevních tradic jiné nástroje kromě varhan připouštět v omezené míře a ještě k tomu s výslovným dovolením ordináře (Caer. Ep. 1, 1, c. 28, 11 a Motu proprio sv. Pia X. č. 15). Vlastní liturgická hudba je hudba vokální a nástrojová hudba přišla do liturgie později a Církvi je jen trpěna. Ať podle apoštolské konstituce Pia XI. zaznívá při liturgiích více lidský hlas, hlas duchovenstva, zpěváků a věřícího lidu, než hudebních nástrojů a „nechť se nikdo nedomnívá, že Církev je proti rozkvětu hudebního umění, když dává přednost lidskému hlasu před kterýmkoliv hudebním nástrojem, neboť žádný nástroj — byť byl sebevzácnější a dokonalejší — nemůže předčít lidský hlas ve vyjadřování citů, obzvláště tehdy, když duch sám ho používá, aby přednesl všemohoucímu Bohu modlitbu a chválu“.

Pokud se týče bicích nástrojů (kotlů, bubnů, činelů, kastanětů atd.), ty působí jen hřmot, aniž dodávají textu větší působivost a spíše vyrušují ze zbožnosti a proto jsou právem zakázány. Pokud se týče nástrojů strunných, tož jsou přípustné jen ony strunné nástroje, po kterých se smyká smyčcem, jenž se dosti podobá zvuku varhan, pokud se pak týče nástrojů dechových, tož podle Posvátné kongregace obřadů „podle moudrého úsudku ordináře“ mohou být trpěny jen flétny, klarinety, fagoty, trubky a též hoboje, „jen když se jich užívá s mírou“. Kapel lze užít při liturgii podle toho jen v případě, nemá-li kapela nástrojů bicích a jsou-li respektovány další výše uvedené podmínky. Podle Motu proprio sv. Pia X. „při slavnostech mimo chrám smí biskup připustit hudební kapelu, nehrají-li se však kusy světské. Bylo by žádoucí, aby se při takových příležitostech hudební výkony omezily na doprovod nějaké duchovní písně latinské nebo lidové, přednášené zpěváky nebo zbožnými družinami, které se účastní průvodů“.

Gramofonu, magnetofonu ap. nelze při liturgii připustit ani při naprostém nedostatku zpěváků. Žádný stroj nemůže nikdy nahradit živou účast věřících na oběti Ježíše Krista a vnitřní zbožné úkony, jimiž mají věřící obětovat spolu s Kristem Pánem. Bereme-li gramofonovou desku z hlediska pouze hudebního, pak může být třeba lepší než špatný sbor, ale postavíme-li se na stanovisko liturgické, pak to připustit nikdy nelze právě tak, jako nelze připustit automatických varhan, neboť v liturgii se vyžaduje živý úkon, osobní úkon a toho při sebelepším mechanismu není. Gramofonové desky lze ovšem dobře použít při náviku u nás zapomínaného gregoriánského chorálu mimo chrám, neboť gregoriánský chorál lze nejlépe ocenit a jemu se naučit, když se slyší a u nás žel Bohu lze jej tak honem těžko v dokonalém přednesu slyšeti.

Závěrem budiž zdůrazněno, že má-li se u nás při liturgii správně a náležitě zpívat, k tomu je třeba, aby naše chrámy měly nejenom dobré varhany, ale hlavně schopné a dobré varhaníky, zbožné a nadšené zpěváky, avšak především je nutno, aby chrámové hudbě rozuměl a pro její zvelebení v duchu posledních směrnic nadšeně usiloval každý duchovní správce a každý kněz.

ThDr. Jar. Kouřil

Tři roky se Soběslav „zatvrzele a odbojně“ stavěl proti metropolitovi, který se k němu blížil vždy „s bratrskou láskou“. Nechtěje urážet Boha, církev a zesměšňovat sebe, byl nucen „s nebezpečím vlastního života“ proti němu zakročit. Doslovně s nasazením vlastního života, jak ukázala jeho detence Václavem IV. na Karlštejně.

Se jménem Jana z Jenštejna jsou mnohonásobně spjaty dějiny pražské university. Také tu se osvědčil jako nekompromisní — a co překvapuje německé historiky — jako nesmlouvavý zastávce nezadatelných práv českého živlu, ačkoliv šlo o ústav středověce mezinárodní. Do záležitosti této první kulturní instituce v zemi promluvil své rozhodující slovo jako její kancléř. Přineslo mu to další nesnáze. Snad hned na počátku své vlády byl Václav IV. získán Jenštejnem, aby jako jeho otec založil kolej, jež by nesla jeho jméno. Stalo se tak nejspíše r. 1380, kdy král pro ústav zakoupil dům s jakousi fundací určený pro artisty a theology, kteří v něm měli posluchárny. S tímto počínem byl nějak spojen úmysl rozmnožit počet členů theologické fakulty, na níž záleželo přirozeně Jenštejnovi nejvíce. Bylo to také v soulase s jeho plánem spojit pražskou s pařížskou universitou, který propagoval r. 1381. O reorganisaci theologické fakulty pracuje v r. 1383 zvláštní komise, která má na zřeteli některá její přednostní práva. To vede k pestrým komplikacím silně pomíšeným také aspekty národnostními. Jenštejn rozhoduje ve prospěch českých mistrů výnosem z 2. XII. r. 1384, kterým mohou být do kolejí (souvisely s kapitulou Věch Svatých) nově voleni jen členové české universitní sekce. O dva dny později nakázal německému rektorovi Soltowovi, více politiku než učenci, aby se schůze universitní rady konaly jen dosavad obvyklým způsobem. Vznikl spor s odvoláním ke kurii, osočováním Jenštejna a exkomunikací (20. I. r. 1385) osmi členů kolejí Karlovy a Václavovy. Spor zakončen někdy na sklonku téhož roku 1385 výrokem vymezujícím celkem spravedlivé základy vzájemného soužití cizinců s Čechy na pražské universitě. Čechům určeno pět profesur, ostatním národům šest, při čemž dvanáctá se měla obsazovat střídavě. Kolegiáti Věch Svatých na to odvolali u kurie proces proti Jenštejnovi, který se s takovým nadšením postavil za postuláty Čechů.

Zvlášť trapnou záležitost přinesl metropolitovi r. 1386. Tehdy ho okolnosti donutily vystoupit proti muži vítaném Vojtěchem Raňků s velikou okázalostí kdysi v Praze, který byl po smrti Očkově Jenštejnovi pravou oporou. Z jara tohoto roku překvapil totiž Jenštejn celou veřejnost odsouzením někdejšího pražského legáta Pilea, který se spolu s kardinálem Petramalou a jinými klonil ke Klimentovcům. Jenštejn prohlásil na červencové synodě r. 1386 Pilea a spol. za kacíře a anuloval právní účinky všech milostí, úkonů a nařízení církevních, jím v Čechách udělených. Podle obrazu nám o Pileovi dějinami zanechaném nebyl získán pro Klimenta tím, že za ním stály i nábožensky významné osobnosti (sv. Vincenc Ferrerský, reformátorka klarisek Coletta, část řádu kartuziánů nikdy reformovaných, protože nikdy deformovaných aj.), nýbrž patrně nějakými časnými výhodami. Vojtěchovi snad prudké zakročení arcibiskupovo proti Pileovi nebylo milé. Proto v traktátě jednajícím o schismatu — není prý třeba stále používat klateb a církevních trestů — vykládá na věc svůj názor, podotýkáje, že neznalost skutečností, sotva ovšem pochopitelná u papežského legáta, omlouvá.

Nic nemůže charakterisovat lépe dobovou zmatenost jeho kuriální potrestání Jenštejna, který celou svou bytostí vždy zastával skoro vášnivě zájmy církevní, konkrétněji řečeno, zájmy samotného Urbana VI. Vznešenost úřadu překrývala Jenštejnovi osobní a charakterové nedostatky držitele papežského trůnu, někdejšího kardinála Prignano, který celý svůj pontifikát prožíval v boji proti Klimentovi a za království neapolské, dal popravít pět s ním nesouhlasících kardinálů, hodlajících ho svěřit úřednímu dohledu jako duševně neodpovědného. Urban k tomuto způsobu svého úřadování potřeboval peněz a zase peněz. Povolný, protože hluboce věřící Jenštejn ve

všem papeži vyhovoval i za cenu největších obětí. Při tom všem Urban vůbec nebral v úvahu nadlidské námahy a všestranné zklamání svého neoddanějšího a nejvěrnějšího metropolity. Za těchto okolností kurie vymáhala někdy v r. 1386 na Jenštejnovi rychlou a snad docela předčasnou solvenci desátků a sice pod hrozbou církevními tresty. Nalézaje se v bezpříkladné finanční i morální tísní a stížen již exkomunikací pro neplacení, píše Jenštejn do Říma koncem první čtvrtiny r. 1378 snad nej-dramatičtější list vůbec. Své vnitřní rozechvění projevuje exaltovanými řečnickými otázkami: „Proč Vaše nejmilovnější Svatost změnila co jednou stanovila, proč se na mně žádá ještě větší suma než jaká byla dosud zaplacená, proč se vydaje rozumně nesníží, proč mám vše hradit já svým nákladem, proč se mi odmítá zákonitý termín k placení...? Račiž V. Sv. vědět, že jsem ochoten řečenou sumu získat s jakoukoliv obětí, i kdybych měl prodat na svou nenahraditelnou škodu pontifikalie, ale budiž mi poskytnuta alespoň delší lhůta... Zatím v tomto nejposvátnějším čase umučení Páně já, zatížený kletbou exkomunikace, zbaven Chleba života, budu jako mrtvý pes, na podiv lidu, jako obłudná kreatura knížeťům, nepřátelům na posměch, v opovržení pyšným, kteří budou o mně šířit jenom potupy. Vizte, zda se někde vyskytuje bolest jako bolest má, když přijímám kletby místo požehnání, když jsem zbaven denního Chleba života a pro věci všední a pomíjející ztrácím možnosti bohoslužby.“ Jednoho se jen obává, aby v případě smrti nebyl zbaven křesťanského pohřbu... Tak tedy — a to byla asi nejbolestnější rána, která zložného hierarchu stihla — se konečně vyvinul poměr Jenštejnovi k Urbanovi VI. Ten zemřel po dvou letech 15. X. r. 1389 nikým neželen. Jeho nepochopitelné jednání našlo snad omluvu a vysvětlení v porušené nervové soustavě, která se prý zvlášť nápadně projevovала před smrtí. Žármutek Jenštejnovi, který to tehdy ovšem nevěděl, tím nebyl nijak umenšen. Životopisec ponurými slovy líčí jeho utrpení, které ho hnalo do opuštěnosti samoty. „Tajně odešel... potom v Praze ve svých skryších po dlouhý čas přebýval, postě se a truchle, nařikaje, že nespravedlivě trpí. V tomto opovržení, podobaje se Synu Božímu, četl sám sobě pašije, nalézaje v Bohu útěchu. Však mezi tolikem protivensství nic více jej nebolelo než že musil přijímání Velebné svátosti se zdržovati.“

Sotvaže se z této zkoušky poněkud zotavil, bylo třeba se bránit, poučovat, napravovat pohoršení a zlo šířené člověkem sice omezenějšího významu než byl Urban VI., ale o to původně srdci Jenštejnovu bližším, Vojtěchem Raňků z Ježova. Osobní a literární diskuse, k níž Jenštejn tento nadaný, dnes mnohdy ještě přeceňovaný učenec vyprovokoval, zasluhuje, abychom se jí zabývali poněkud podrobněji.

Někdy v červnu r. 1386 byl hrad Křivoklát svědkem slavnostní schůzky spojené s menší hostinou, jíž se zúčastnil vzácně také pražský arcibiskup. Král ho nemohl nepozvat, protože měl hostem papežského nuncia Mafiola, který později zaujal stanovisko proti Jenštejnovi. Mezi hosty se nacházel populární a učený mistr pařížský Vojtěch Raňků. Král po svém zvyku využil přítomnosti známých theologů a zavedl rozhovor na očištěc. Jak se potom diskuse vyvíjela, nelze přesně zjistit. Jinak ji líčí arcibiskup, jinak Raňek. Odpověď Raňkova Jenštejna jako theologa i jako arcibiskupa neuspokojila. Proto si ho předvolal a ústně i písemně se s ním dohodl. Zdálo se, že je vše v nejlepším pořádku, když někdy koncem r. 1386 Raňek celou diskusi znovu rozvířil spisem nazvaným Apologie (ve vřatislavské univ. knih. sign. I. Q. 86 i s odpovědí Jenštejnovou). V něm se vrací nejen ke křivoklátské debatě o očištění, nýbrž zaujímá odvážně kritické stanovisko k posledním dispozicím arcibiskupovým ohledně svátok Navštívení a odumrtí (privátně snad poslal Jenštejnovi traktát čtvrtý De clavibus, v němž se dotýká církve i Urbana VI.). Ve sporu se mistr Vojtěch jeví jako sankvinik vědomý si své velké pověsti učeného člověka. Na Křivoklátě byl snad k tomu ještě rozjařen požitkem

pokrmů a nápoje, protože se nad jeho odpovědi ohledně očištění pozastavili přítomní preláti i ostatní spolustolovníci, říkajíce: „Skutečně mistr Vojtěch nebyl sebe mocen (Vere Mag. Adalbertus non fuit circa se). Tomu nasvědčuje také lehký tón Jenštejnovy místy ironicky laděné odpovědi, psané ze zvláštních důvodů značně opožděně. Zdá se mu, že Vojtěch upadl do takové extasy, že neví co činí, nebo že milost králova jeho pýchu vzedmula tou měrou, že se odvažuje všechno si dovoliti bez obavy z pokárání. V záležitosti zavedení svátku Navštívení protestuje Raněk nikoli ze zásady, nýbrž z důvodů oportunistických. Jenštejn se měl prý dříve dotázati kurie. Nejprudší i literární debata vznikla kolem názoru na odumrtí, v níž Jenštejn zastával na svou dobu neslýchaně revoluční stanovisko odporné mocným a hamižným feudálům. Svědčí opět o sympaticky šlechetném jeho duchu, majícím živý

soucit s pracujícím člověkem, že odumrtí praxi nazval „pohanským zvykem“. Vydal proti němu výnos, který čten v zasedání pražské kapituly. Podle tohoto „pohanského zvyku“ připadal majetek úročných arcibiskupových sedláků, zemrou-li bez dětí, nikoli jejich příbuzným nebo dědicům, nýbrž arcibiskupství. Jenštejn označuje tento zvyk za zlořečený. Podle něho — a to je mu nepochopitelné — nemohou sedláci za živa ani jmenovat dědice, ani jínak majetkem disponovat. Je to zařízení jasně odporné světským i církevním zákonům, přirozenému rozumu i božskému právu. Z toho důvodu je arcibiskup ruší a zavrhuje. Již tehdy proti zákazu vystoupil Raněk s ústním protestem, v němž se o sedlácích vyjádřil opovržlivě (sunt ribaldi, rabové, chlapi) a prohlásil, že svého majetku požívají jen dočasně, nejsouce jeho plnoprávními vlastníky.

(Pokračování)

ThDr. Václav Bartůněk

LECTORATUS

Světící biskup oslovuje kandidáty druhého nižšího svěcení tak mile a tak srdečně, že je z těch krásných liturgických slov přímo slyšet mluvit lásku, s kterou Církev svatá uděluje toto svěcení: „Electi, filii carissimi, ut sitis Lectores in domo Dei nostri, officium vestrum agnoscite et implete...“ „Lectorem oportet...“ Lektor má povinnost předčítat a zpívat texty Pisma svatého a světiti chléb a všechny prvotiny země.

Tklivě a důrazně napomíná světitel: „Agnoscite et implete.“ Snažte se poznat svou povinnost, ale nejen poznat, nýbrž také vykonávat. To je důležité, aby i kněz-lector poznal přesně a měl vždy na mysli své povinnosti. Aby na žádnou nezapomněl, aby hned šel, když ho volají ke konání nějaké z jeho povinností. Aby každý den si je připomínal, aby každý den znovu se tázal: „Domine quod vis, ut faciam?“ Touto otázkou dal svatý Pavel před Damaškem, když ho volal Pán na vinici svou, najevo svou ochotnost, svou horlivost, svou neomezenou lásku, svou odhodlanou poslušnost. Každý den se modlit se svatým žalmistou Páně: „Da mihi intellectum et scrutabo legem tuam et custodiam illam in toto corde meo.“

Agnoscite et implete! Oboje je potřebí. Stále hlouběji se snažit poznávat hloubku a šířku, délku a výšku svých povinností. Avšak nejen poznat — důležité je také konat! Et implete! Nejen čísti a nazpaměť se naučiti, co důležité jest hledět také pochopiti a ve skutek a v život uváděti.

Trojí povinnost jsme tedy jako kněží svěcením na lektora vzali na sebe: Svaté texty čísti, zpívat i chléb a prvotiny země světiti. Není čtení jako čtení. Slyšel jsem často čísti svaté evangelium takovým způsobem, že již samo to svaté evangelium bylo pro mne kázáním! Tak jasně, tak vroucně, tak zbožně, tak důrazně, tak srozumitelně..., že jsem s radostí a vroucností a zbožností naslouchal. Jindy zase četl kazatel epištolu a sv. evangelium tak rychlým spádem a tak bezcitově, že již z toho čtení vyznívala prázdnota a ledabylost duševní. Bylo vidět, slyšet a cítit, že lector Verbi Dei nejedná podle zásady: Sancta sancte tractare! Že odbývá svou svatou povinnost ledabyly.

Když Esdráš po návratu Izraelitů z babylonského zajetí roku 444 četl lidu zákon Boží, četl aperte otevřeně a hlasitě et distincte srozumitelně a jasně, takže všichni rozuměli všemu, co bylo čteno... Nemělo by nám kněžím-lectorům také na tom záležeti, abychom četli slovo Boží, svatou epištolu, svaté evangelium digne, devote et attente? Důstojně, ne rychle nebo koktavě, pozorně ne překotně, pobožně a ne roztěkaně... Ne afektovaně, uměle v hlase a pohybech... Lidé kladou důraz na zevnější, na krásu a jemnost, na estetiku v oděvu a vystupování a tuto estetiku žádají a očekávají zvláště v dnešní době také při všech liturgických úkonech... i při čtení svatých textů. Jestliže dnes slyší lidé uměle předčítat úryvky z klasických a moderních děl našich básníků a spisovatelů, tak tím budou také jakousi dokonalost vyžadovat od lektora od předčítatele textů svatých!

Bez chyb, bez přerázení, důstojně má znít liturgické čtení. Pravda a jasnost slova Božího nesmí být zatemněná nebo zkomolena nepřipraveností a nedostatečnou pozorností a liknavostí kněze-lectora! Aby tedy lector smyslu slov rozuměl, je správně zdůraznil a s vroucností vyslovil. Povinností kněze-lectora jest uspokojit srdce a sluch svého věřícího lidu.

Lektor je zároveň také kantor. Kněz-lector nejen že má umět důrazně a krásně předčítati, nýbrž také správně zpívat, aby svým liturgickým zpěvem povzbuzoval srdce a je nadchl k dobrému... I nezpěvák se musí naučit stálým cvičením — askesí — důstojně a krásně zazpívat liturgické části Mše svaté, které má liturg zpívat... Neúmornou cvičbou i to se dokáže... To patří též k našemu duchovnímu životu: taková zvláštní energie a důvěra, že dokážeme i bez talentu cvičbou něco krásného učiniti. Svým zpěvem má kněz-lector a kantor věřící při slavné bohoslužbě vyvést ven z ovzduší všedního dne do slavnostní nálady dne svátečního, ze sféry života pozemského do sféry života nadzemského. Nikdy proto nezapomínejme na vážná slova Motu proprio Pia X. o posvátné hudbě: „Posvátná hudba jakožto nedílná (integrální) část slavné liturgie má s ní společný všeobecný cíl, totiž slávu Boží a posvěcení i vzdělání věřících. Přispívá k zvětšení krásy a lesku církevních obřadů...“

Třetí povinnost a právo lektora jest žehnati chléb a prvotiny země. Žehnati a světiti znamená svolávati a přátí dobro přirozené a nadpřirozené od Boha člověku. Chléb v nejužším slova smyslu. Zachovává život, prospívá dozrávání a růstu i zdraví. Chléb je skromný pokrm a přece nám stále chutná, prostý vši bujnosti, jednoduchá strava všech zdravých lidí. Světí se, aby jeho síla vždy se též proměnila v sílu těla, aby zdravá a silná duše mohla sídlit ve zdravém a silném těle. — Prvotiny země, z jara salát a ředkvička, kedlubny... Patří k těm nejjemnějším a nejčistším plodům, které daruje k novému jarému životu na jaře vzkříšená Matka Země. Jsou předzvěstí rostoucí budoucí bohaté úrody... Užíváme jich s požehnáním Božím, které na ně svoláváme jako kněží-lectoři, s vděčností.

Při svěcení klesá si svěcenec před světitele a dotýká se pravou rukou lekcionáře, zatímco světící biskup říká tato krásná slova: „Vezměte a buďte hlasateli slova Božího, abyste, budete-li věrně a úspěšně svůj úřad zastávati, měli podíl s těmi, kteří od počátku slovem Božím tak krásně zacházeli.“ To byli proroci a apoštolé, jejichž ústy mluvil Duch Svatý. Kéž se na nás splní tato modlitba světitele!

P. Karel Sahan

SOCHAŘ DUŠE

Naše starší kněžská generace se pamatuje na jméno dr. Františka X. Nováka, učeného samotáře, jehož slovo bylo úspěšné, břitké a dovedlo probudit spící. Jeho kniha „Pohlady do života bohoslovců“, psaná aforisticky, typicky stručným a hutným slohem, svou hloubkou a neúprosnou přisností často zalomcovala vlažnost, hledačskou tápavostí a zálibou v pohodlí. Tento kněz širokého rozhledu a nesmlouvavé pevnosti, uzavřený do strohé samoty ve Věži u Havlíčkova Brodu, kde žil řadu let a odkud svým slovem promlouval ke kněžským duším, sklonil svou pozemskou cestu před čtvřtstoletím, 4. dubna 1935. Byl přísný k sobě, byl přísný k druhým. Ale jeho přisnost byla výraznou a pozoruhodnou tvář lasky, pro niž práce pro duše, pro duši vlastní i pro duše bližních byla tvrdým a naléhavým příkazem. Ve svém obraze z kněžského života, nazvaném „Alpský farář“, který je více úvahou o pravé kněžské pastoraci, než beletristickým dílem, jsou netoliko ztajeny některé autobiografické poznámky, ale i uzákoněny bohaté zkušenosti moudrého a vidoucího kněze, jemuž základem úspěšné a pozhnané pastorační schopnosti je vážný a smělý smysl pro oběť.

P. Plus napsal: „Zpozoruji-li, že mám smutnou schopnost chodit nad propastí

bez chvění, dotýkat se skvostů a vůbec si to neuvědomovat, být ve styku s nejhlubšími tajemstvími bez toho, že by mne zarazila veliká anebo tragická zračnost, která je v nich, tehdy polituji sebe samého a vyčítám si netečnost, nedostatek citu, smrt schopností, jež jinak dávají anebo udržují život nejvyšších hodnot.“ Dr. F. X. Novák celým svým životem bojoval proti každé duchovní netečnosti a svým dílem pomáhal oživovat ony schopnosti, jež umožňují udržení života nejvyšších hodnot. Dovedl kněžím říci, že jsou-li pro ně nejvyšší pravdy někdy bezkrevné a bezvýznamné, není to proto, že na ně příliš dlouho hleděli, ale proto, že se na ně nedívali dosti dlouho.

Ve své vzpomínce na tohoto přísného strážce nejvyšších hodnot duše píše zvěčnělý prelát Fr. B. Vaněk, jak k němu každého roku přicházel ze své samoty, zdoláváje s mladistvou pružností dvanáct hodin pěší chůze a jak rozhovor s ním byl těžkou duchovní stravou. Do Vaňkova památníku napsal tento pozoruhodný kněžský filosof, v jehož očích byla uložena moudrost života i práce, pěknou reflexi o práci kameníka a sochaře. Píše tam: „U sochaře je životní práce jediný velký organismus, jedna velká symfonie, jež oblažuje mnohé a mnohé, jeden věkovitý dub, v jehož stínu rostou generace,

jedna úchvatná řeč, jež dojmá a povznáší tisíce srdcí.“ F. X. Novákovi vskutku pastorační nebyla žádným pískáním na fujaru, ale byla mu těžkou a tvrdou prací sochařskou, která s velikými oběťmi, s přisnou a věrnou láskou a se značným odříkáním zdolává nepodajný kámen duše. A řekl-li veliký Michelangelo, jehož jméno autor oné reflexe ve Vaňkově památníku připomíná zcela záměrně, v jedné své básni, že sochař do tvrdého kamene s podobou cizí vlastní tvář svou ryje, dalo by se tohoto vyjádření použít i pro ono sochařské umění pastorační duší. Novák dobře věděl, že každý kněz, který svým pastoračním úsilím utváří podobu duší, k nimž byl poslán, vtiskuje do nich i tvář své vlastní duše. Proto tak přísně, nesmlouvavě a důrazně žádal a svým literárním dílem po tom volal, aby každá kněžská duše byla vznešená, ryzí, pevná a jasná.

Dr. Fr. X. Novák byl dobrým učitelem a vychovatelem několika kněžských generací, ač nebyl ani rektorem ani spirituálem semináře. Byl sochařem duší. Když si dnes po odstupu pětadvaceti let od jeho úmrtí ukládáme povinnost oživit jeho památku, dobře víme, že ve svém životě i díle byl sochařem a žulou zároveň.

Václav Zima

SOCIÁLNÍ ÚROVEŇ KNĚŽSTVA PŘED 100 LETY

Karel V. Rais v Západu na starém faráři Kalousovi i na jeho sousedovi faráři Čechetkovi ukazuje, a to takřka jako mimochodem, v jak sociálně stísněných poměrech žilo drobné kněžstvo před 100 lety. Nejinak mluví i jiné zprávy a svědectví.

Průměrný plat farářův byl ročně asi 400 zl., plat kaplanův 200 zl. Z tohoto platu musil farář vydržovat faru, hospodyně, služebnou, kaplan musil platit na stravu, otop, obsluhu. Kolik jim z tohoto platu zůstalo na ostatní potřeby? Jak mnohé si museli odříci, jak se uskrovnovat, aby vydrželi a vyšli jakž takž! Tak Vincenc Janalík, farář v Miloticích, píše Fr. Sušilovi do Brna: „Kdyby byly peníze, rád bych Vás navštívil. Až jen ten desátek nebo ta náhrada přijde.“¹⁾ Tak psal 3. 3. 1850. Skoro za dva roky, 4. 12. 1851, píše: „Děkuji vřele milému Pánu Bohu, že budu sto, můj ne mály dlůh, totiž 1.490 f Con. m... zaplatiti. Desátek tak jak se sebral... Byly to pro mne přesmrtné doby!“²⁾

Na bídu kněží nařiká v ČKD jeden z kněží: „Kněz má býti v osadě hlavou inteligentní a nemůže si ani koupit knihu, tím méně novin čist aneb snad přátelům svým dopisovat. O štole nemluvíme, nebo to je věc, která jest a není, a o které kdyby se říci mohlo: není, lépe by bylo. Nechci mluvit o jiných neduzích, které svírají postavení kněze. Jaká ale a kde pomoc.“³⁾ Jiný kaplan nařiká: „Rosu dejte nebesa s hůry a oblakové prste spravedlivého, úpí mnohý podučitel již 20 adventů, týrán a sužován co otrok a ještě se Mesiáše nedočkal. A kdy pak ten Mesiáš ke kaplanům zavítá, s kterýmiž to nemnoho lépe stojí než s podučitelem? Podivno mi bylo, když dopis z Prahy v č. 280 Mor. Novin moravské duchovenstvo, bez ohledu na kaplany zámožnějšími nazývá nežli české. Jsou-li v Čechách kaplani ještě bídnejší, ustrňte nebesa! Tam, kde není kaplan na Moravě z fondu náboženské matice placen, dostává od faráře obyčejně jen 52 zl. stříbrného platu, někde i méně, a tím více v té době, kde mnoho samých farářů, pozbyvších desátek a nemajících polnosti s nouzí zápasí. Nějakou pomoc poskytovaly kaplanům zápisy do matrik, ale i tuto výhodu odebrali mnozí

faráři sami, sami v bídě jsouce, kaplanům svým. Řekněte snad: „Vždyť kaplani dostávají na mše sv. od nábožného lidu, a to jim hojnou podává podporu, na to odpovídám, že takové dárky v mnohých končinách Moravy již odedávna skrovně vypadaly, tím více teď, při zmáhající se lakotě a nevěře zamožnějších. Stává se, že mnohý měsíc, ba déle, kaplan žádného dárku na mši sv. neobdrží, a když, kdo mu jej podává a kolik? Některá ubohá ženská chce jej obšťastnit čtvrtkou nebo papírovým desetiáčkem, takže na rozpacích býti musí, má-li to od chudery přijat, nebo jí to raději nazpět dáti a k tomu přidat?“⁴⁾

Tento článek dal podnět k tomu, že v Moravských Novinách vznikla debata o tom, kdo má větší příjem, zda učitel nebo farář. Farář od Ždánic, podepsán šifrou y, píše 21. ledna 1850: „Pořád se vedou stížnosti, pořád se ozývá nářek na bídny plat a stav venkovských pp. kaplanů a učitelů. Ale jak to zkušenost a skutečnost na mnohých místech potvrzuje, má mnohý venkovský učitel dva i třikrát tolik příjmů, nežli mnohý venkovský farář. Že mnozí z učitelů bídne, velmi bídne živi jsou, nedá se arci upříti, jest ale mnohých mezi nimi, kteří dle schopnosti, přičinlivosti a pilnosti své ani to nezasluhují, co mají. Obyčejně zastává učitel nějaké obecní písařstvo a pak sem tam obilí a drva dostává, nemá tedy zapotřebí vše tak pro svůj dům kupovat, jako bídnejší farář jeho. Mnohý farář a kaplan na venkově je rád, když si za čtyři neb pět let jeden kabát, a to dosti chatrný koupit neb zjednat může, neboť kam má rozeslat svou celoroční, 200 zl. velikou službičku?“⁵⁾

Již 31. ledna odpovídá v těchže novinách na tyto řádky učitel A. B. z Popovic. Tvrdí, že učitelé jsou na tom hůře jako faráři. „Páni farářové dosahují z většího dílu bez všech mrzutostí každý měsíc neb čtvrtletí svůj plat z náboženského fondu v hotovosti a proto také jsou v stavu, co do domu potřebují, v pravý čas si zaopatřit. Učitelé však musí po hrstkách obilí nebo stravu tenkrát přijímat, když se dlužníkům zalíbí je odváděti. Učitel musí každý pecínek chleba, každý koláč, ba i každé vejce (neb to všechno se počítá do jeho příjmů), jakožto hotový peníz

považovati. Stane-li kněz neschopným k svému úřadu, stará se pečlivě stát o něho až do jeho smrti. Naproti tomu, zedera-li učitel neustálým namáháním svá prsa tak, že povolání své dále zastávati nemůže, ponechá se on neb po jeho smrti vdova neb sirotci svému osudu. Pravda, že na mnohých místech to neštěstí učitel má, že z nouze obecní písařství zastávati musí, což mu ročně 10 až 12 zl. nese, proto ale od srdce přeje svému panu faráři mimořádné příspěvky, které mu jeho ovečky často poskytují.⁶⁾

Nato zase ale vystoupil farář y 8. března v těchže novinách. Píše, že se p. učitel nepodařilo v ničem tvrzení farářovo vyvrátit, naopak p. učitel přiznává, že příjmy „učitele sem tam na Moravě obnáší 500—600 zl. str. Nuže pane dopisovateli věřte, že takový učitel má dvakrát tolik příjmů než já, a že v naší vlasti nalezneme zřídka faráře a lokálního tak dobře placeného z fondu náboženského. Co jste dále mluvil o vybírání našich příjmů atd., tu jste dokázal, že poměry naše naprosto neznajíce, jen tak nazdarbůh jste něco do světa poslal, což byste nebyl učinil, kdybyste k věci blíže byl přihlédnul, pročž lichost Vašich řečí, zvláště těch zbytečných vtipků, dokazovati nechci; to však na paměti mějme, že mezi stavem kněžským a učitelským na venkově nedá se činiti žádné porovnání — proč, snad uhodnete.“⁷⁾

Chudí se přeli o to, kdo je chudší. Nám to však ukazuje, jak nedobře byly uspořádány sociální poměry a vůbec nedokonalost celé společenské struktury.

Tím více však vyniká obětavost kněžstva pro každou

dobrou českou věc. Ta je s dostatek známa. Jen jediný případ uvedu. Kněz-vlastenec Frant. P. Pojmon, farář v Německém, jako spoluzakladatel Jednoty sv. Cyrila a Metoděje se zavázal, že členský podíl zaplatí během 10 let po splátkách. Podíl činil 100 zl. Byl tedy schopen ročně splatit jen 10 zl. Ale i to mu šlo těžko, a proto počítal s tím, že jestli bude vytištěn jeho spis a dostane-li nějaký honorář, pak jej věnuje na alespoň částečnou úhradu svého podílu.⁸⁾

Dnes, díky našim lidově demokratickým zákonům, kněžstvo naše takové starosti nemá. Je sociálně zabezpečeno, stát vyplácí kněžím pravidelný měsíční plat, takže kněžstvo není vystaveno bídě, v jaké žili kněží před 100 lety v „katolickém“ Rakousku, anebo v jaké žijí i v takové „katolické“ Itálii ještě dnes. Toto jsou hlasitě mluvící skutečnosti. Polovina 20. století půjde do dějin jinak, než se ukazuje sociální stav našeho kněžstva o jedno století zpět.

ThDr. František Falkenauer

¹⁾ Vychodil: Z doby Sušilovy (Brno - 1917), str. 119.

²⁾ Tamtéž str. 120.

³⁾ ČKD roč. 1851, str. 629.

⁴⁾ Moravské Noviny (Brno) 24. I. 1850, str. 10.

⁵⁾ Tamtéž str. 82.

⁶⁾ Tamtéž str. 182; otištěno však až 20. února, s datem 31. ledna.

⁷⁾ Tamtéž str. 242.

⁸⁾ Vychodil: Z doby, str. 96.

(Pokračování)

HYGIENA KNĚŽSKÉHO ŽIVOTA

V stručnosti jsme nastínili, jak má probíhat jeden z každých dnů lidského života, aby byl správně hygienicky prožit, poněvadž harmonický vývoj a trvale harmonický průběh těchto všedních dnů nám zaručují zdravou a neporušenou nervovou soustavu a psychiku člověka. Jen za těchto podmínek je nervová soustava schopna dokonale, citlivě a přitom zcela vyváženě odpovídat na podněty, které na ni dorážejí z vnějšího světa, je dále také schopna se s nimi vyrovnávat. Musíme proto věnovat ji veškerou péči a chránit ji před škodlivými vlivy. Opatření, kterými si chráníme zdravou nervovou soustavu anebo již nabitou znovu opravujeme, je několik. Nej důležitější z nich je sebevýchova. Kněz k tomuto opatření nemá daleko a není mu neznámým. Život podle Desatera, vnitřní život v posvěcující milosti, jsou v tomto smyslu plnou a dokonalou zárukou. Ale to dále znamená, že nejen ve svém vlastním duchovním životě, nýbrž i v životě veřejném, se budou tyto zásady promítat do kolektivu spolupracovníků, spolubratří a věřících. Proto je také nutné, aby v denním zpytování také hodnotil, proč je oblíben nebo neoblíben, proč naráží svým jednáním na své okolí. Jinak může a nakonec upadá do nejistoty nebo do zmatku. Sám musí mít lásku a musí ji umět rozdávat, musí umět si vytvořit vřelý vztah ve své farnosti, kde pracuje, ke všem lidem, k nemocným, k dětem. S nimi plně žít a pro ně žít, s nimi pracovat a pro ně pracovat, radovat se a starat. Pastor bonus-alter Christus.

Vytváření citového vztahu k lidem je z hlediska duševní hygieny nezbytný pro zachování zdraví. Zdůrazňujeme, že to musí být stále reální, konkrétní a aktivní projevy bliženské lásky, která je následována skutky. K podstatným zásadám harmonického zdravého života patří nacházet ve všem správné rozměry, správné měřítko v posuzování a hodnocení událostí. Je proto nutné vždy si ujasňovat, co je v životě podstatné, co je zásadně důležité, co je podružné a malicherné. Změřit a zvážit správně každou aktuální událost nebo situaci, která je s to ohrozit duševní pohodu a rovnováhu. Dále je také nutné vše hodnotit z hlediska širšího, sub specie aeternitatis. Tím si vždy zachováváme duševní rovnováhu. „Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal...“ Podaří-li se nám cílenými úvahami podříditi citové hnutí rozumovým úvahám, pak jsme udělali pro zpevnění svého duševního zdraví velmi mnoho, vyzbrojili jsme se pro boj s nepřivlivou situací tak, že ji dovedeme vyřešit a zvládnout.

Velmi důležitou otázkou pro zachování zdravé nervové soustavy je netrpět nevyřešené problémy. Vše, co se má

v životě řešit a co je zralé k řešení, rozhodněme ihned, ovšem po zralé úvaze, nejednejme zbrkle, poněvadž nevyřešené problémy jsou trvalými ohnisky neklidu, z nichž je naše nervová soustava opět a opět bombardována škodlivými podněty. Odstranění těchto psychických ohnisek je neméně důležité než odstranění zdrojů chronické infekce lidského těla (jako jsou např. mandle, granulomy zubní, tzv. fokální infekce, která je také zdrojem onemocnění orgánů srdce, kloubů).

Jiným nepříznivým činitelem, který škodí naší nervové soustavě, jsou zbytečné obavy o zdraví, které vznikají čtením různé zdravotnické literatury, špatně popularisující lékařství. To pak u čtenářů vyvolává mylné představy o nemocích a jejich příznacích. Nebojme se různých lékařských preventivních a kurativních prohlídek nebo zákroků — operací. Proto je také neodkládejme. Tvrdá jistota je z hlediska rovnováhy duševního života lepší a méně škodlivá, než trapná, tíživá nejistota a obavy. Tyto se pak stávají chronickými zdroji neklidu, protože jsou nedořešenými problémy v životně důležitých otázkách.

K zharmonisování činnosti našeho nervstva také přispívá vyrovnaný poměr mezi prací a odpočinkem. Práce bez přestávek, bez čerstvého vzduchu, velmi silně ohrožuje harmonii nervové soustavy. Odpočinek je sice individuální, ale žádný člověk nemůže pracovat nepřetržitě beze škod na nervstvu. Tyto škody se dostaví zvláště brzy, když odpočinek se nahrazuje požíváním narkotik jako je černá káva, kouření a alkohol.

Černá káva z citovaných narkotik, je pije-li se s mírou, co do škodlivosti ze všech tří návyků, nejméně škodlivá. Ovšem při nadměrném požívání kávy může dojít ke kofeinismu, který se projevuje zrychlením tepu, pocením, třesením, únavností a nespavostí. Všechny tyto potíže způsobuje kofein, který je v kávě obsažen. Především působí na nervstvo ústřední, které dráždí, zrychluje myšlení, zkracuje odpověď na různé podněty, bystří zrak pro světlo a barvy, avšak ruší spánek. Po kofeinu se pracuje sice snáze a rychleji, avšak méně přesně. Nedoporučujeme proto černou kávu lidem nervosním (neurasthenikům), lidem náchylným k mrtvici a křečovým stavům. Poněvadž kofein dráždí žaludeční sliznici ke zvýšenému vylučování žaludeční šťávy, zakazujeme požívání kávy u katarů žaludku, u vředové nemoci žaludku a dvanáctníku. Nemocní se záněty žlučníku a žlučovými kameny s opakovaným kolikami a se střevními katarý nemají rovněž kávu požívat. Nedoporučujeme také její pití u nemocí spojených se zrychlením tepu, jako je u zvýšené činnosti

štítné žlázy (Basedow). U srdečně chorých má časté pití zrnkové kávy za následek, že tělo si zvyká na kofein, který je jedním ze srdečních léků a cévních nemocí, a tím se snižuje jeho léčebný účinek, stejně se snižuje i jeho močopudný účinek u srdečních a ledvinových chorob.

Jinou lidskou vášní, která člověka hlavně svým chronickým dlouhodobým požíváním ohrožuje, je kouření, přestože uklidňuje a zahání únavu. Tento účinek je vyvolán jednak odvedením pozornosti od práce k „posvátnému“ aktu kouření a jednak skutečně v prvních okamžicích nikotin zlepšuje prokrvení mozku a tím zvýší dráždivost kory mozkové. Ovšem za prvou fází následuje fáze druhá, která pak vyvolává zúžení cév, zhoršení prokrvení mozku a z toho vyplývající je zhoršující se duševní činnost, zpomalení reakcí, ochabnutí pozornosti, snížení paměti a únava. Zúžují se nejen mozkové cévy, ale také cévy věnitě, které vyživují srdce, tím se vyvolává i jejich křeč — záchvaty srdeční anginy, projevující se prudkými bolestmi v srdeční krajině, vyzařující do okolí a přestávající tehdy, když kuřák přestal kouřit. Nikotin, obsažený v tabáku, a kouřením požívaný, vyvolává dále zúžení a ucpání tepen hlavně na dolních končetinách. Důsledek toho pak jsou bolesti v končetinách, poruchy chůze (klaudikace - kulhání) a nakonec odumření částí dolních končetin. Nikotin podporuje také kornatění všech tepen; kuřáci na ně umírají dvakrát častěji než nekuřáci.

Dýchací cesty přicházejí u kuřáků nejčastěji a nejdříve do styku s tabákovým kouřem a proto jsou vždy poškozeny. U kuřáků pozorujeme tzv. kuřácký katar průdušek. Tabákový kouř působí jako chemický jed na výstelku dýchacích cest. Dochází k pálení a škrábání v krku, chrapotu, kašli a vykašlávání. Následkem vleklého zá-

nětu průdušek dochází k rozedmě plic a nakonec k nedostatečnosti pravého srdce. Poškozená sliznice dýchacích cest ztrácí odolnost proti bakteriím, kuřáci snadno onemocní angínou, chřipkou a zánětem plic. Všechny uvedené poruchy dýchacích cest vznikají poměrně brzy. Jedna daleko vážnější choroba vzniká teprve po letech kouření. Při spalování tabáku totiž vznikají dehtové látky, které pak u citlivých lidí podporují vznik rakoviny plic, jak to dokazují světové statistiky.

O škodlivosti požívání alkoholu bylo sice již samostatně pojednáno, ježto om rekapitulujeme, že často vyvolaná akutní otrava tímto jedem vede k chronickému požívání. Alkohol narušuje nervovou soustavu a potom psychiku člověka a vede k jeho úplné degeneraci. Požívání alkoholických nápojů včetně piva a vína, které mylně se za alkoholické nápoje nepovažují, vede k poruchám i jiných orgánů, jako jsou poruchy zažívacích ústrojů, především žaludku, a vzniká tak dyspepsie pijáků. Jako typický příznak je ranní zvracení — vomitus matutinus. Velmi zhoubný vliv má alkohol na játra a z jaterních nemocí bývá nejčastěji uváděn ve vztah k alkoholismu ztvrdnutí jater — cirrhosa, která se vyskytuje u pijáků 8krát častěji než u nepijáků. U pijáků piva někdy pozorujeme tzv. srdce pijáka (Bierherz). Jedná se o značně rozšířené srdce, vznikající příjmem velkého množství tekutiny, kterou pijáci vypijí velkým množstvím sklenic piva.

Závěrem opakujeme, že odstraníme-li z našeho života škodliviny (kouření, alkohol, černou kávu) a vytvoříme-li harmonický vztah mezi námi a společností, budeme-li zachovávat všechna hygienická pravidla, máme ty největší předpoklady k tomu, aby náš život se krásně a šťastně rozvíjel až do vysokého stáří.
(Pokračování) MUDr. V. Nikodém

VELIKONOČNÍ HRY — MYSTERIA

Z pevných a hlubokých kořenů života náboženského vykvetly ve středověku dramatické hry duchovní, čili mysteria. Církev katolická, používající tradičního zájmu lidu pro dramatické děje, snažila se přiblížit srozumitelným způsobem a v liturgickém rámci důležité události ze života Pána Ježíše, Panny Marie a jiných svatých, neb různé příběhy z bible a Písma, kdy epický obsah byl podán dramatickou formou. A tak katolická bohoslužba, vybízející přímo svým důmyslnými obřady a hlubokými symboly k básnické tvorbě, stala se východiskem nových uměleckých forem hudebních. Hlavně officia velikonoční dala se poměrně snadno proměnit v dramatické hry a bylo třeba jen scénického uspořádání, aby vznikla *mysteria*.

Původně je skládali kněží a mniši jazykem latinským a provozovali jako doplněk náboženských obřadů, zpívající chorálně latinský text. Největší obliby došla mysteria velikonoční, kde účinného znázornění scénicky i mimicky poskytla 16. kap. evangelia sv. Matouše. Během doby přibírali k účasti také žáci i laikové, k latinským textům připojovány průpovědky v jazyku živém, často i rázu žertovného, později i živel národní nabýval v nich stále více místa. Vznikající prvek lidový uplatňoval se různými postavami komickými, jako ďáblem, kramářem a masticákem, hudebně pak působením písní trubadurských a jiných světských forem umělých i lidových. Takto zevnějšťtělé hry se ovšem staly nemožnými na půdě chrámové a byly vykazány na tržiště, náměstí a hřbitovy. Pra-

vou zrůdou her původně duchovních byly pozdější slavnosti oslovské či bláznovské, které způsobem posměšným, nepřipustným ba rouhavým, se provozovaly v středověku dokonce i v chrámech; u nás tento zlořád vymýtil arcibiskup Jan z Jenštejna.

Mysteria vznikla pravděpodobně ve Francii, kde byla známa již v 9. stol. Odtud přešla do Itálie pod jménem drama sacro, do Španěl jako autos sacramentales, do Čech jako hry. V Čechách zrodily se dramatické hry velikonoční ve 13. stol. a v následujícím prošly značnými změnami, k svému prospěchu i naopak. Z těch dob jsou známé přísně liturgické hry svatojiřské, provozované řeholníky a řeholnicemi v kostele sv. Jiří na Hradčanech. Jejich scénické obnovení, poprvé po 500 letech, konalo se v r. 1940, kdy v témže chrámu provedena operním oddělením stát. konservatoře a za spolupráce řady odborníků tři staročeská posvátná hudební dramata: latinská hra Tři Marie, česko-latinská hra Tři Marie a Nárek Panny Marie.

V české literatuře dochovaly se také různé zlomky her neliturgických. Fraškovitá scéna Masticáků, pro vkus širokých vrstev, překypuje bujným vtipem, rázností, až nevázanou smělostí, nápěv písně, psaný muřímí nožkami, jest hodnoty zcela jarmareční.

Liturgické hry, najmě velikonoční, jsou zajímavým zjevem středověku. Jejich pozdější útvar, dodnes a mnohde i scénicky provozovaný, jsou pašije. -R. Š.-

Třetí pětiletka

ZEMĚDĚLSTVÍ A NEVÝROBNÍ ODVĚTVY VE TŘETÍ PĚTILETCE

V poslední stati o směrnicích pro vypracování třetí pětiletky se chceme zabývat úkoly, které byly dány zemědělství, vědě a kultuře. Výklad zakončíme přehledem hlavních údajů o rozvoji práce obchodu a růstu životní úrovně, k němuž dojde v důsledku realizace třetí pětiletky.

Zemědělská úgroba má za úkol zvýšit svůj výkon za

pět let o 21 %. Aby mohl být splněn úkol, daný zemědělství, kde zvyšování výroby je složitější než v průmyslu, je třeba věnovat zvláštní pozornost investicím. Na zemědělství a lesnictví bude vynaloženo o 52 % více investičních prostředků než v druhé pětiletce. Investiční prostředky budou větší mírou vynaloženy v prvních letech třetí pětiletky, aby přinesly do konce pětiletky svůj uží-

tek. V době, kdy rozhodující většina zemědělské výroby je již v socialistickém sektoru, budou investice sloužit jmenovitě tomu, aby bylo plně využito možností produktivnější a levnější velkovýroby. Velká část investičních prostředků bude věnována na mechanizaci. Podle úkolů směrnic má počet traktorů v zemědělství stoupnout tak, aby pracoval v průměru na 36 ha půdy v družstevním nebo státním sektoru jeden traktor, a na 158 ha půdy oseté obilovinami jeden obilný kombajn. Velké prostředky budou věnovány i na zavlažení a na odvodnění půdy. Bude tak zlepšeno obojím způsobem celkem 354 000 ha půdy.

Vědecky řízené obdělávání půdy se odrazí v rozšíření použití chemických a biologických prostředků, sloužících zvýšení úrodnosti. Budou používána šlechtěná osiva a věnována zvýšená pozornost dodržování agrotechnických zásad. Je uloženo využít zmíněná opatření ke zvýšení hektarových výnosů tak, aby například průměrný hektarový výnos pšenice činil 27 q, ječmene 26,5 q, cukrovky 325 q a brambor 180 q. Zvláštní pozornost bude přitom věnována hospodaření státních statků, aby u nich bylo stanovených průměrů dosaženo nejdříve a jejich způsob hospodaření se stal vzorem pro ostatní zemědělské základy.

Se zemědělstvím je úzce spojeno lesní hospodářství. Hlavním úkolem je dosáhnout rovnováhy mezi přírůstkem dřeva a těžbou. Až dosud stále je těžba dřeva vyšší než přírůstek. Ke splnění tohoto cíle jsou dvě cesty, které je nutno uplatňovat společně. Je to jednak rozšiřování lesních ploch a urychlování přírůstku používáním rychlerostoucích dřevin a dále přísná hospodárnost v používání dřeva.

K první cestě patří znovuzalesnění vykácených prostorů, které má být provedeno v průběhu příštích pěti let. Vedle toho bude rozšířena zalesněná plocha o dalších 123 000 ha. Rychlý postup prací ve vysazování rychlerostoucích dřevin se projeví zvláště výsadbou ochranných lesních pásů, stromů okolo cest a vodních toků. Bude věnována pozornost i zalesnění takových ploch, kde byla výsadba až dosud považována za velmi obtížnou.

Snížení spotřeby dřeva bude dosaženo zvláště snížením spotřeby dřeva jako paliva. Dřevo v průmyslu a stavebnictví bude soustavně nahrazováno jinými materiály. Důraz bude kladen na snížení spotřeby dřeva v dolech. V průměru na jednu tunu uhlí má poklesnout spotřeba dřeva v roce 1965 proti roku 1958 o 35 %. Ve stavebnictví bude snížena spotřeba stavební kulatiny ve stejném období o 84 % a smrkového řeziva o 72 %. Toho lze dosáhnout jen důsledně promyšlenou spotřebou dřeva, jeho několikanásobným použitím při stavbě typových konstrukcí a jeho náhradou jinými materiály, hlavně kovy a umělými hmotami.

I chemický průmysl, který používá dřeva jako suroviny, bude napříště stále důkladněji promýšlet spotřebu této cenné suroviny. Hlavní cestou bude dosáhnout vyšších výtěžků konečných výrobků, zvláště celulózy, ze zpracovávané suroviny.

Pro zvýšení zemědělské výroby má také význam hospodaření vodou. Hospodaření s vodou úzce souvisí s melioračními pracemi. Nejde jen o to, zbavit se vody tam, kde jí je příliš mnoho, ale je třeba i vodu zadržovat a hospodařit s ní zvláště v těch oblastech, kde přestávka ve srážkách vyvolává škodlivé sucho. Svépomocí občanů a družstevníků je třeba soustavně vyhledávat vhodná místa pro zakládání malých rybníků, které jsou zásobárnami vody v kraji. Jejich důsledné rozšíření bude mít veliký vliv na celkové hospodaření vodou a může do jisté míry ovlivnit i podnebí.

Bez zmínky nesmějí zůstat plány, které počítají s rychlejším rozvojem některých oblastí, které zaostávaly v poměru k ostatnímu území. Jejich nižší stupeň vývoje má své kořeny v hospodaření kapitalistické společnosti, která nedbala na harmonii rozvoje všech částí země a věnovala se jen takovým oblastem, kde bylo možno snáze dosahovat zisků. Ve snaze vyrovnat úroveň všech oblastí jsou dány vyšší úkoly pro rozvoj hospodářství na Slovensku. Tak například v chemickém průmyslu na Slo-

vensku bude výroba zvýšena o více než 170 %, zatím co celostátní zvýšení dosáhne jen 86 %. Podobně výroba ve spotřebním průmyslu, která v celostátním měřítku bude zvýšena o 23,3 %, vzroste na Slovensku o více než 30 %. Zemědělská výroba bude zvýšena o 28 %. Zvýšení je zabezpečeno náročným plánem investic do zemědělství. Tak například budou provedeny rozsáhlé meliorační práce v oblasti východoslovenské nížiny. Meliorační práce na Slovensku spotřebují 1,6 miliardy Kčs, což jest 4 a půlkrát více než za druhou pětiletku. Ve větším měřítku budou rozvíjena všechna ostatní odvětví národního hospodářství. Rychleji poroste zaměstnanost a bude věnováno více prostředků na školství, zdravotní službu, stavebnictví, vědu aj.

Podobně bude věnována zvýšená pozornost zaostávajícím okresům krajů České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Hradec Králové, Olomouc, Jihlava a Gottwaldov. V jižních Čechách bude rozvíjeno strojírenský průmysl. V západních Čechách budou mimo jiné vybudovány dva závody na výrobu a zpracování výrobků z umělých hmot a budou uvedeny do provozu nové keramické závody, závody těžkého strojírenství a spotřebního průmyslu. Na Českomoravské vysočině vyrostou podniky dosavadních Žďárských strojíren, v Jihlavě vyrostou nový závod na výrobu klimatisačních zařízení a zařízení pro restaurace a podobně.

Moderní výroba se neobejde bez soustavné vědecké práce, která pro ni připravuje nové výrobky a sleduje dosud používané výrobní postupy. Věda musí ruku v ruce s výrobou vytvářet podmínky pro stále lepší a levnější práci na všech pracovištích. Průmysl dnešní doby by, bez vědy rychle zaostával ve vývoji proti ostatním zemím, jeho práce by byla primitivní a neohospodárná. Věda je však povinná sloužit nejen výrobě, ale i zdravotnictví, kultuře, — slovem všem odvětvím činnosti lidské společnosti včetně vědeckého řízení organizace a výchovy společnosti.

Vědecké práci musí být věnována pozornost po všech stránkách a je třeba vytvořit předpoklady pro její nerušený vývoj. Výsledky vědecké práce přinášejí plný užitek jen v tom případě, když jsou co nejdříve použity v praxi.

Z tohoto pohledu na vědeckou činnost vycházejí směrnice pro přípravu třetí pětiletky a ukládají úkoly zvláště v rozvoji přírodních a technických věd. Nezapomínají ani na důsledný rozvoj věd společenských.

Důraz je kladen především na fyzikální vědy, které se zabývají přímou přeměnou různých forem energie. Velmi důležitá je i elektrotechnika, která pomáhá správně hospodařit s tak důležitým zdrojem energie, jakým je elektrina. Výzkumy v oboru slaboproudé elektrotechniky, polovodičů, elektromagnetického pole apod. úzce souvisí s otázkou automatizace a s rozvojem sdělovací techniky. Při rozvoji vědy budeme tedy sledovat především takové obory, které pomohou modernizovat práci v našich továrnách a odstraňovat fyzickou námahu. Výsledkem vědecké práce bude stále širší mechanizace výrobních činností, spojená s jejich automatizací.

K většímu sepětí vědy s praxí budou vybudovány vzorové závody a provozovny, vybavené zařízeními podle posledních vymožeností vědy. Bude v nich ověřována práce vědců a vytvářeny předpoklady k zavedení nových výrobních způsobů do celého národního hospodářství.

Radostný úkol připadá československému státnímu a družstevnímu obchodu. Třetí pětiletka bude znamenat zvýšení životní úrovně našich občanů, bude znamenat větší množství lepšího zboží na trhu. Objem maloobchodního obrátu má vzrůst v roce 1965 proti roku 1960 o 30 procent. Prodej potravinářského zboží stupne přitom o 23 %. Prodej masa a masných výrobků bude zvýšen o 32 %, mléka o 20 %, vajec o 40 % a másla o 23 %, ovoce o 40 % a zeleniny o 30 %.

Prodej průmyslového spotřebního zboží má být zvýšen asi o 40 %. Přitom bude největší vzestup zajištěn v prodeji textilního zboží tak, aby bylo např. dosaženo v průměru prodeje téměř dvou kusů svrchního oděvu na jednoho obyvatele ročně a 4,4 párů obuvi na jednoho oby-

vatele za rok. Dále bude připraveno množství nejrůznějších elektrospotřebičů a jiných přístrojů pro vybavení domácností. V průměru má být na 3 domácnosti jedna elektrická chladnička a na necelé dvě domácnosti televizor. Za léta 1961—1965 má být obyvatelstvu prodáno 230 000 osobních automobilů a 1,2 milionu motocyklů.

Vedle obchodu se musí na vzestupnou životní úroveň připravit i podniky, které poskytují placené služby obyvatelstvu. Placené služby mají vcelku stoupnout o 40 % a uspokojovat rostoucí potřeby obyvatelstva.

V třetí pětiletce bude vykonáno mnoho pro to, aby byl do roku 1970 úplně vyřešen složitý bytový problém. Přitom již do roku 1965 bude v některých oblastech tento úkol splněn, zvláště pak v hlavním městě Praze.

Bezplatná zdravotní péče se dnes již u nás stala samozřejmostí. Třetí pětiletka musí přispět k jejímu dalšímu zlepšení. Je v plánu zvýšit péči především v oblastech průmyslových, kde budou budovány nové nemocnice. Všeobecně bude zvýšen počet lékařů tak, aby v průměru bylo 19 lékařů na 10 000 obyvatel. Dále bude zvyšována péče o matky a děti, která v Československu patří již nyní mezi nejlepší na světě.

Součástí životní úrovně je i kulturní úroveň. Na ni pamatují směrnice pro vypracování třetího pětiletého plánu v několika úsecích. První je školství. Základní školní docházka bude všeobecně zvýšena z osmileté na devíletou. Vedle toho bude rozšiřována síť středních škol pro pracující, aby si své vzdělání mohli doplnit ti, kdož k němu neměli v minulosti příležitost. Přitom budou vytvářeny předpoklady pro to, aby v roce 1970 mohla většina mládeže dostat úplné středoškolské vzdělání. S tímto plánem souvisí řada dalších úkolů spojených s výstavbou školních budov a výchovou učitelů.

Doba očima kněze

PŘÍKLADY, KTERÉ SE ROZCHÁZEJÍ

O zachování světového míru, o mírovém soužití a soutěžení, o odzbrojení a zastavení pokusů s jadernými zbraněmi se dnes hodně píše i v západním tisku a tato tematika si vymohla vstup i do rozhlasového a televizního vysílání. Nemůžeme nic divného: také většina dobrých a rozumných lidí na Západě si uvědomila, co by bylo v sázce, kdyby došlo k nové, tentokrát již atomové válce. Západní čtenář a posluchač chce tedy o tom něco číst a slyšet. Poslední velké mírové činy sovětské zahraniční politiky byly rovněž silnými stimulanty, které podnítily zvědavost dosud většinou „nepolitického“ západního člověka. A protože na Západě musí tisk, rozhlas, televize a film respektovat přání zákazníka, servíruje mu také vlastní „mírovou“ tematiku. Tiskoví magnáti mají tedy nové pole činnosti. Vytvářet nový „mírový jídelníček“ není jistě pro tyto pány záležitost zvláště příjemná a snadná. Ta již legendární Chruščovova cesta po USA pohnula prostě americké občánky k tomu, aby kladli otázky dosud tady neobvyklé. Ale novinářský „rutinér“ si vždycky poradí a tak se z amerického tisku dovídáme novinky, zprávy a argumenty, nad kterými by Evropan hodně dlouho kroutil hlavou.

Všechna tato myšlenková eskamontáž a akrobacie směřují k tomu, aby ne Sovětský svaz, nýbrž USA byly pokládány za opravdového mírotvůrce. Jenže i prostý západní člověk se postupně učí rozeznávat pěkné řeči od nepěkných činů. Hledá skutečné příklady, které se opravdu odehrály, a ať vědomě nebo spíše ještě citově, je srovnává. Říká si: Tak vida, ony ty Sověty nejen přišly s návrhem na všeobecné a úplné odzbrojení, ale dokonce brzo potom značně snížily stav své armády a výzbroje. Sovětský svaz buduje v ohromném měřítku nové elektrárny, přehrady a průmyslové závody na svém východním území a ještě mu zbývají velké finanční prostředky, které může nabídnout dosud nevyvinutým zemím na celém světě. V Africe přijal účast na druhé etapě Asuánské přehrady, v Asii staví velké závody v Indii, Afganistanu a Indonésii. Nedávno dokonce — ó jaká hanba pro nás — nabídl svou hospodářskou a kulturní pomoc i nám tak

Budou rozšiřována kulturní a osvětová zařízení, jako kulturní domy a kluby, divadla, kina, přednáškové místnosti ve všech krajích se zvláštním zřetelem na vesnici anebo na velké průmyslové závody. Bude rozšiřována výroba filmů a zlepšována jejich technická kvalita. Budou hledány nové způsoby práce ve filmu i divadle.

Má být věnována nadále pozornost obnově a udržování historických památek.

Obrazem životní úrovně obyvatelstva vcelku je ukazatel národního důchodu a osobní spotřeby. Národní důchod stoupne za období třetí pětiletky o 42 % a osobní spotřeba o 30 %. Reálný důchod v průměru na jednoho obyvatele má stoupnout o 20 % a přitom poklesne pracovní doba v dolech na 40 hodin týdně a v ostatních úsecích na 42 hodin týdně. Zvýšení životní úrovně bude obyvatelům umožněno dvěma cestami. Jednak zvyšováním příjmů a dále snižováním cen. Přitom bude kladen důraz na růst příjmů rodin s více dětmi.

Směrnice pro tvorbu třetího pětiletého plánu mají jediný cíl: cíl společný s cílem celé výstavby nové společnosti, která chce lidi zbavit osobních hmotných starostí a dát jim možnost v klidu prožít život za stále lepších a lepších podmínek. Splnění plánu se stalo dnes věcí všech našich pracujících. Jediné, co by mohlo uskutečnění smělých cílů třetí pětiletky zmařit, je válečný konflikt. Kdo podporuje splnění cílů třetí pětiletky, podporuje však současně i boj proti těm, kdož by chtěli válku. Není proto pochyby, že všichni budeme podle svých sil a svého postavení přispívat ke splnění správných a blahodárných cílů, které nechtějí nic jiného, než usnadnit život nás všech.

Ing. V. a Z. Červený

blízké Kubě. Když to půjde takhle dál, kam se dostaneme my? Chruščov jezdí po světě a je všude vítán s otevřenou náručí. Nikde nenabízí nové zbraně, rakety nebo tanky, nýbrž mluví o tom, jak co nejrychleji odzbrojit. Místo raket nabízí hospodářskou pomoc, spojenou s levným úvěrem. Proto byl tak slavně a srdečně přijat v Indii, Barmě, Indonésii i v Afganistanu. Kam pojede zítra? Do Francie. Bude tam přijat stejně radostně? Sotva jinak, uzavírá svou úvahu americký občanek — úvahu o sovětských příkladech.

Ale co nabízíme světu my?, řekne si hned vzápětí a trochu rozpačitě. Ne, s odzbrojením jsme ještě nezačali. A také na ženevské konferenci o zákazu atomových výbuchů jsme nepřišli s ničím novým. Ba dokonce se nám vytýká, že bychom si chtěli pro sebe rezervovat alespoň pokusy s podzemními atomovými výbuchy. Svým přátelům na Západě nenabízíme hospodářskou pomoc, nýbrž jen další zásilky zbraní. Prý i takových, které už sami nemůžeme potřebovat. Také náš prezident jezdí po světě. Posledně navštívil blízké státy Střední a Jižní Ameriky. Nesetkal se tam se sympatiemi. Bohužel, spíše to bylo opačně. Čím to všechno je?

Ještě horší to má občan, který je upřímným křesťanem. Jeho úvahy musí být nutně složitější. Ti lidé na Východě mají odlišnou ideologii, je nám, pravda, cizí. Ale mírové návrhy, odzbrojení, zákaz zhoubných jaderných zbraní — to by nám nemělo být lhostejné. Čím to je, že socalistické státy přicházejí s návrhy na soužití a spolupráci? Proč se jim vytýká agresivní úmysly, když odzbrojují? Křesťan má být ochráncem života a míru. Má přece mít nehybnoucí příklad Knížete míru stále před očima. Máme ho my lidé na Západě opravdu v srdci, činech a myšlenkách?

A do těchhle úvah zazní náhle výbuch v srdci Afriky. Sloup zkázy se zvedne nad Saharou. A je pozoruhodné, jak tento pokus, zvednout prestiž Francie, zapůsobil na celém světě. Hrůzu, odpor, zděšení, vyvolal ovšem v sousedních zemích. V Maroku, Tunisu, Sjediněné arabské republiky a jinde — (i na protějším evropském břehu) se ozvaly hlasy plné rozhořčení, které volaly dokonce po

sankcích proti Francii, která nedbala na výzvu OSN a provedla vzdor světovému veřejnému mínění svou. Opět jeden příklad. Příklad negace před pařížskou konferencí na nejvyšší úrovni. Není tedy divné, že ani všechen západní tisk neuzal k saharskému atentátu stejné stanovisko. Britský list „Daily Mirror“ napsal: „Vražedné stroncium má přátele jen v několika lidech, ale zato vysoko postavených.“ A americký list „Buffalo Evening News“ smutně konstatuje: „V srdcích lidí bude víc stroncium — a méně Francie.“ V japonském rozhlasu se ozvala slova: „Což radioaktivita je tou jedinou aktivitou, na níž se de Gaulle může upnout?“ Nepřísnější odsudek přinesl egyptský list „Al masa“, který napsal: „Jsou různá pojetí toho, jak přijít na květnovou schůzku šéfů vlád. Francie se rozhodla pro zločin na nejvyšší úrovni.“

Jestliže Francie zklamala veřejné mínění a vyvolala pobouření zvláště v arabském světě, primát v organizaci válečných příprav a v piklech proti zmírňujícímu se světovému mezinárodnímu napětí má bezesporu Německá spolková republika. Adenauer jedním dechem zdůrazňuje nutnost uskutečnění odzbrojení (pro jiné) a současně prohlašuje, že německá suverenita nemůže prů být obnovena nijak jinak nežli vyzbrojením bundeswehru atomovými zbraněmi. Konečně není tajemstvím, že v přípravě výroby francouzské atomové bomby hrály západoněmecké finanční a průmyslové monopoly úlohu tichého společníka. Proto se také z NSR ozval velmi hlasitě souhlas se svržením francouzské bomby nad Saharou.

Západoněmečtí militaristé jsou opět na koni. Nejen veřejnost v socialistických zemích, ale také v západních, si ve zvýšené míře všímá nápadné podoby mezi Hitlerovou a Adenauerovou zahraniční politikou. Jestliže kdysi děkoval španělský diktátor Franco za svou existenci nacistickým a fašistickým hordám, pak i Adenauer dbá o to, aby stará osa Berlín-Madrid měla své pokračování. Osa Bonn-Madrid je tedy v akci. Válečný štváč Franz Josef Strauss vyjednával za svého pobytu ve Španělsku o zřízení západoněmeckých válečných základů ve Španělsku. Jednání o tomto vysloveně agresivním plánu západoněmeckých militaristů vyvolalo ve Washingtoně a

Londýně pobouření (i v ostatních členských zemích NATO), ačkoliv se dodatečně ukázalo, že jak americká, tak i britská vláda byla předběžně o těchto západoněmeckých plánech informována. Tato skutečnost poukazuje znovu na nebezpečnou dvojakost hru západních vlád, která se již na počátku druhé světové války stala pro západní země osudnou. Španělsko-bonnská dohoda má umožnit západoněmeckému letectvu konat nad španělským cvičné lety, které by nad Německem staly se jeho sousedům nápadné. Doslova se v prohlášení, učiněném bonnským poslancům, říká, že „vzdušný prostor nad západním Německem je přeplněn a že může být sledován“.

Je podivuhodnou dějinnou ironií, že v době, kdy západoněmečtí militaristé zvyšují své praktické válečné přípravy, učinil americký prezident D. Eisenhower prohlášení v brazilském parlamentu, ve kterém řekl, že „válka je nyní zcela absurdní a že každý státník nese dnes odpovědnost za vytrvalé, čestné a účinné úsilí o mír“. Zdá se, že i tady se slova rozcházejí — bohužel — s činy.

Také nová „bezpečnostní“ smlouva, kterou USA vnutily Japonsku, je nebezpečným činem, který se rozchází s krutými zkušenostmi japonského lidu v druhé světové válce. Zástupci Sovětského svazu otevřeně prohlásili, že tato agresivní dohoda je namířena proti SSSR a Čínské lidové republice a že proto jen zvyšuje mezinárodní napětí ve východní Asii. Milióny japonských občanů proti této nebezpečné smlouvě protestovalo masovými demonstracemi v celé zemi.

Jak je vidět, západní i východní příklady se rozcházejí. Západní státníci sice činí nejružnější mírová prohlášení, ale jejich činy jim naprosto neodpovídají. Ale ohromná většina poctivých lidí na Západě začíná prohlédávat tuto nebezpečnou dvojakost západní politiky, která právě pro Západ by se mohla stát osudnou. Vždyť něco podobného způsobili britští a francouzští mnichové před více nežli dvaceti léty. Lidé vědí z vlastních zkušeností, co dokáže německý a každý jiný militarismus, když je spuštěn ze řetězu. Proto všichni poctiví, mírumilovní a čestní lidé učiní všechno pro to, aby pařížská jednání na nejvyšší úrovni byla pozitivní a přinesla světu počátek uklidnění.

NÁŠ ZÁPISNÍK

EXERCICIE

V letošním roce 1960 se budou konat exercicie pro kněze v Kněžském domově v Praze 2, Ječná 2, v těchto termínech: I. 1.—5. srpna (P. Karel Sahan); II. 8.—12. srpna (P. Karel Sahan); III. 15.—19. srpna (P. Karel Sahan); IV. 22.—26. srpna (P. Alfons Daňha); V. 29. srpna až 2. září (P. Alfons Daňha); VI. 5.—9. září (P. Alfons Daňha). Poplatek za kurs činí 100 Kčs. Přihlášky zasílejte na své nejd. konsistoře.

JUBILEA

50 let se dožívají vdpp.: 6/4 P. Vlad. Tichý, provisor, Příbor; 12/4 P. Jan Dvořák, admin., Chřenovice a 18/4 P. Bohumil Půček, admin., Hlinsko.

55 let se dožívá dne 9/4 ThDr. Josef Doležal, admin., Újezd u Chocně.

60 let se dožívá dne 19/4 P. Jiří Bouz, admin., Dráčov.

65 let se dožívají vdpp.: P. Emil Peter, admin., Hnojník; 17/4 arciděkan Ferdinand Kalivoda, farář, Strážov a 19/4 č. kons. rada Vladimír Hanáček, os. děkan, Kostelní Lhota u Poděbrad.

70 let se dožívají vdpp.: arciděkan Alois Černý, člen ústř. výboru CMVKD, Plzeň a 19/4 P. Klement Hudec, farář v. v., Šternberk.

75 let se dožívá dne 21/4 vdp. Josef Flegr, em. bisk. vikář, admin., Skořenice.

80 let se dožívá dne 23/4 vdp. Josef Kuba, farář v. v., Kostelec na Hané.

90 let se dožívá dne 15/4 vdp. Rudolf Sedláček, farář v. v., Žďár n. Sáz.

40 let své ordinace oslaví dne 11/4 P. Vladimír Lakomý, O. Cap., admin., Šonov u Broumova.

Z ČINNOSTI CMVKD

V Praze byla dne 10. března schůze předsednictva Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSR. Hlavní politický referát přednesl ministr dr. J. Plojhar. K návštěvě italského presidenta Gronchiho v Moskvě zdůraznil, že se poprvé v dějinách sešel představitel křesťanské koncepce, sám věřící katolík, s hlavou komunistického státu. Závěrečné komuniqué mluví o koexistenci a každý z obou partnerů se plně staví za spolupráci na udržení světového míru a zabránění válce. Je pozoruhodné, pokračoval, jak představitelé Sovětského svazu taktně respektovali přesvědčení presidenta Gronchiho: do programu byla zařazena návštěva katolického kostela a byla v něm sloužena (bylo to v neděli) mše sv. Vidíme v tomto jednání hluboký respekt a každém ohledu. Sovětský svaz tímto počínáním dokazuje, zdůraznil ministr dr. J. Plojhar, že od spřátelených národů nepožaduje nic jiného, než spolupracovat a spolupojovat za udržení světového míru. Z tohoto důvodu hodnotíme my kněží vysoko tuto návštěvu.

Ve vnitropolitické části svého projevu dotkl se hlavně řečník mj. také II. celostátní spartakiády. Na první pohled by se zdálo, podotkl, že kněží nemají s fyskulturou nic společného. Nás spartakiáda zajímá po stránce národní a masová tělovýchovná cvičení vítáme především proto, že jejich výsledkem je zdraví našeho lidu a naší mládeže. V životě kněze dnešní doby hraje zdraví nemírnou roli, zvláště v obtížném nebo horském terénu. Máme-li nejnižší dětskou a kojeneckou úmrtnost můžeme se z hlediska teologického z toho radovat; je to v pozemském smyslu korekce a náprava člověka po jeho hříšném pádu. To je také důvod, proč budeme se zájmem sledovat spartakiádu, která nám napomáhá ve výsledcích a úrovni našeho zdravotnictví.“

V dalším průběhu schůze podal zprávu dr. František Drábek z komise zemědělské, Msgr. dr. Eduard Oliva z komise zahraniční, prelát Antonín Stehlík z komise kulturní a prelát Josef Glogar z komise zájmové.

Generální tajemník prof. Josef Beneš ve svých organizačních připomínkách hodnotil průběh vikariátních a děkanských konferencí a vyložil, že práce děkanských a vikariátních tajemníků je na vysoké úrovni a je také podle toho oceňována. Mladí zde dávají do věci opravdu nový život. V současné době probíhají instruktáže. Vysokou úroveň sledal generální tajemník v brněnské diecési, v olomoucké diecési vyzdvihl konferenci v Novém Jičíně. Po vytyčení úkolů v nejbližší době nahlásil generální tajemník termíny příštích diecézních konferencí.

V diskusi vystoupilo 8 řečníků a schůzi uzavřel předseda CMVKD dr. Josef Plojhar. Zi

ODPOLEDNÍ REQUIEM

Jistý duchovní správce obrátil se na redakční radu DP s dotazem, zda je dovoleno sloužit zádušní mši sv. resp. requiem podle přání věřících při odpoledním pohřbu již ve 13, 14, 15 hod. a připomněl, že někteří důst. pánové prý v těchto hodinách requiem skutečně slouží, čímž nejen ukazují nedostatek disciplinovanosti vůči jasným předpisům církevním, ale i zneprjemňují situaci sousedních duchovních správců, kteří postupují správně a ve výše uvedených hodinách requiem s ohledem na církevní předpisy pozůstávají odmítají. Jsme vděční dotyčnému duchovnímu správci, že se tímto dotazem na red. radu obrátil a rádi vyhovujeme jeho žádosti, a všechny kněze upozorňujeme, aby si laskavě všimli, co je i v letošním direktáři (Directorium 1960) opět zdůrazněno na str. 24 až 34, resp. v „Notanda“ X—XII. I odpol. Missa de requiem — lze-li ji v jisté dny sloužit — spadá do „Notanda“ XI (str. 30) a nelze ji tedy sloužit před 16 hod., resp. 4. hod. odpol. K. J.

ZMĚNA TELEFONNÍHO ČÍSLA:

Prodejna devocionálií a bohoslužebných předmětů Charity-Chrámové služby v Praze 2, Ječná ul. č. 2, má nové telefonní číslo: 23-50-29.

K II. CELOSTÁTNÍ SPARTAKIÁDE 1960

Vyvrcholením oslav patnáctého výročí osvobození naší lidové demokratické republiky bude uspořádání II. celostátní spartakiády. Nejen v hlavním městě, ale ve všech koutech republiky, i v odlehlých pohraničních viskách je možno pozorovat pilné přípravy školní mládeže a dorostu. Oživly tělocvičny a sokolovny a zdokonaluje se nácvik skladeb na krajské a oblastní spartakiády, které budou hlavní zkouškou na celostátní spartakiádu v Praze.

Plocha stadiónu na Strahově oživne ve dnech 23.—26. června školní mládeží a ve dnech 30. června až 3. července vystoupením dospělých cvičenců.

Až zhlédnete pak na strahovském stadiónu desetitisícové, pestrobarevné a nepřehledné řady cvičenců, jejich vystoupení a dokonale provedení jednotlivých skladeb, pak si jistě v duchu řeknete, jak se ta krása mohla uskutečnit.

Odpověď je snadná: Jen neúnavnou mravenčí prací, houževnatou pílí všech činovníků tělovýchovy a sportu, pracovníků dopravy, školství, zdravotnictví a výživy mohl se takovýto velkorysý podnik zdařit.

Především jsou kladeny veliké požadavky na stovky činovníků v Praze, a na pracovníky štábu II. celostátní spartakiády a na funkcionáře ústředního výboru tělovýchovy a sportu, neboť zdárné uspořádání tak mohutného podniku není malíčkost a proto řekneme si něco o jejich přípravné činnosti.

Již během minulého roku bylo v čilé práci 22 různých komisí, zabývajících se přípravami na celostátní spartakiádu. Je to komise ubytovací, dopravní, průvodová, šatnová, vytyčovací, zdravotnická, stravovací a další jiné. Jejich práce je nemalá, neboť musí připravit vystoupení přibližně půl miliónu cvičenců, které shlédne asi půl druhého miliónu návštěvníků, mezi kterými bude značný počet návštěvníků zahraničních.

Tak ubytovací komise musí zajistit hromadné ubyto-

vání v počtu 152 tisíc lůžek, ve 420 ubytovnách a další ubytovny pro tuzemské a zahraniční hosty. Pro zdejší hosty budou zajištěny další hromadné ubytovny, kdežto pro zahraniční návštěvníky je počítáno s umístěním v pražských hotelích.

O rozšíření dopravy bude vydán pražským dopravním podnikem plánek jízdy, který bude návštěvníkům dobrou orientační pomůckou.

Velké požadavky budou kladeny též na železnice, které musí do Prahy dopravit 100 vlaků s cvičenci, při čemž nesmí být normální provoz narušen.

Stejná práce a vyřešení všech problémů očekává rovněž další spartakiádní komise.

Návštěvníkům celostátní spartakiády bude poskytnuta 50% sleva na dráze, jestliže se prokáží vstupenkou na některý den návštěvy stadiónu. Proto k zvládnutí obrovského zájmu naší veřejnosti o zhlédnutí spartakiády a za účelem rovnoměrného rozdělení vstupenek do všech krajů provádí se subskripční akce, která včas zajistí každému zájemci vstupenku podle vlastního výběru a tím současně i možnost ubytování v Praze pro toho, kdo se prokáže vstupenkou na stadión. To bude mít význam hlavně pro návštěvníky ze vzdálenějších krajů republiky, kteří nemají v Praze vlastních ubytovacích možností u příbuzných nebo známých.

Nejen tělovýchovní činovníci a organizátoři II. celostátní spartakiády, ale všichni občané jsou si vědomi toho, že význam spartakiády stále stoupá, že tradice masových vystoupení u nás je stále živá a že světový mezinárodní ohlas nás naléhavě zavazuje, aby si všichni, jak naši, tak i zahraniční návštěvníci odnesli z Prahy a ze spartakiády ty nejkrásnější dojmy. J. Star.

DEVADESÁT LET OD KONCILU Vatikánského 1870—1960

Nynější sv. Otec proponuje svolání ekumenického koncilu jak oznamoval před časem denní tisk. To je vhodnou příležitostí vzpomenouti posledního vrcholného schůzování církve obecně před devadesátí lety.

Vlastní koncil byl připravován dispozicemi právními i administrativními již od r. 1864. Těsně před zahájením v důsledku přehnaných postulatů časopisu *Civiltà Cattolica* z 6. II. 1869, který měl ovlivňovat jednání, vznikla ostrá polemika, jejímž předmětem byla otázka oportunitiky dogmatu o papežské neomylnosti. Janus Döllinger, (také Quirinus) obávaje se zbytečně nevhodného používání této nové prerogativy papežovy, vydal s velikou znalostí církevních dějin atraktivně psanou knihu „Papež a koncil“, v níž zaujal stanovisko nikoli proti primátu, ale proti papežství, jehož bylo v dějinách některými jedinci zneužito. Spis přeložený do světových jazyků zaujal stanovisko proti neomylnosti.

Třebaže chtěl vliv knihy zmenšit církevní historik Hergenröter, Anti Janus, přece vývody Janusovy působily na katolickou inteligenci tak mocně, že i synoda německých biskupů, zasedající ve Fuldě, doporučovala pod dojmem smýšlení většiny věřících, aby otázka neomylnosti nebyla projednávána. Podobné rozpory zasáhly také katolickou Francii, kde duchaplný orleánský biskup Dupanloup (inopportunist) stál proti vlivnému novináři Veuillotovi (oportunistovi). A přece Dupanloup, vedoucí duch opise na koncilu, studoval v r. 1841 v Římě a získal tam doctorský diplom právě na thesi „Neomylnost římského papeže“. Na koncil šel jako přesvědčený obhájce neúnosnosti definice o neomylnosti. Přesto v pastýřském listě doznal, že se příkloní ochotně na stranu většiny, bude-li pro dogma hlasovat. Dříve však bude proti ní „svobodně a otevřeně bojovat“. Ultramontánní anglický list „The Tablet“, řízený pozdějším kardinálem Vaughanem, vystupoval novinářsky proti Dupanloupovi.

Při zahájení koncilu 8. XII. 1869 spatřil svatopetrský velechrám nevídané množství 774 prelátů vynikajících vzděláním a šíří životních zkušeností. S úředníky a teology čítalo shromáždění na 1400 účastníků zasedajících v severní příční lodi velechrámu, v níž absolvovali 89 generálních schůzí řízených střídavě čtyřmi předsedy kardinály. Program koncilu obsahovala tak zvaná schémata o víře, o církvi v tom i o neomylnosti a o disciplinárních oborech.

Mezi otci koncilu byla celá řada vpravdě vynikajících postav. Infalibilisty a oportunisty vedli (s italskými a španělskými biskupy) Manning, Senestrey, Dechamps. Inoportunisty, tvořící znamenitou menšinu představoval kromě jmenovaného Dupanloup pařížský Darboy, Matthieu, arcibiskupové vídeňský Rauscher, pražský Schwarzenberg s biskupem Jirsíkem (jemuž se to malodušně u nás zazlívalo), záhřebský Strossmayer atd. O něm píše Angličan Ulladhorn: „Je to srdečný ankvinický Chorvat tak výmluvný a výbušný, snadno vášnivě vzplane. Pojali jsme k sobě vzájemnou náklonnost. Byl osobním přítelem Lva XIII., který ho chtěl jmenovat kardinálem. Rakouské úřady tomu zabránily pro jeho panslávskou činnost.“ Vystoupení Strossmayerovo na koncilu prý znamenalo vždy událost (hlavně ovšem 22. III., kdy omlouval protestantismus). Vynikal řečnickým nadáním a znalostí latiny.

Rouenský kardinál Bonnechese tvořil stranu středu. Žádal definici neomynosti, ale v takové formě, aby uspokojila obě extrémní křídla koncilu.

Řeči a debaty pronášené po způsobu soudobých parlamentních zvyklostí byly velmi živé a nepředstavitelně svobodnomyšlné. Svoboda slova byla tak mimořádná, že předsedající kardinálové byli nuceni řečníky, hlavně německé, francouzské, americké, maďarské a Strossmayera často volat k pořádku.

Výsledek je znám. Všichni inoportunisté se podrobili rozhodnutí většiny po 18. VII. 1870. Koncil zakončen předčasně, když piemontská vojska obsadila církevní stát a vtrhla 20. IX. r. 1870 do Říma. Papež Pius IX. jako vatikánský vězeň odložil rozhodnutí z 20. X. r. 1870 koncil na neurčito. —k.

RASISMUS

Podle zprávy londýnského „Catholic Herald“ protestoval arcibiskup Kozłowiecki S. J. z Lusaky v Severní Rhodesii proti urážce svého afrického spolubratra, známého černošského biskupa Kiwanuky (o kterém jsme už také několikrát psali v našem DP). Pozval totiž jmenovaného, aby se zúčastnil svěcení nového kostela v jeho diecési, v Lusanshya.

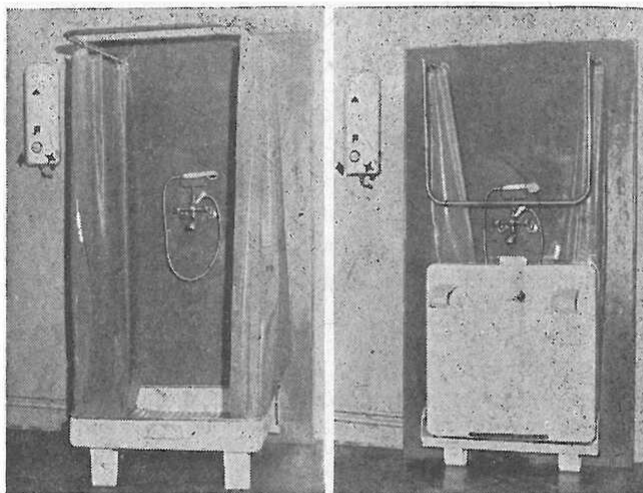
Když se biskup Kiwanuka na své cestě do Severní Rhodesie zastavil v Salisbury, hlavním městě Jižní Rhodesie, nebylo mu dovoleno, aby bydlel v hotelu. Poslali ho prostě do hospody v „africké oblasti“, určené pro černochy.

Arcibiskup prohlásil, že se cítí Církev velice dotčena tímto politováníhodným incidentem.

Jakmile se arcibiskup saliburský, Msgr Markall dověděl, že biskup Kiwanuka bydlí v africké hospodě, pozval ho ihned do svého domu. Kiwanuka se však zdráhal, aby neurazil své černé soukmenovce, u nichž se zdržoval. J. N.

SPRCHOVÝ KOUT

Článek „Hygiena kněze“ v č. 1—2, ve kterém autor doporučoval jednou až dvakrát denně osprchování těla jako dokonalou osobní hygienu, měl velký ohlas mezi čtenáři. K četným dotazům sdělujeme, že kde není možno provést dokonalou adaptaci koupelny, poslouží stejnou měrou sprchový kout, který je možno zřídit všude, kde je instalován tlakový vodovod. Není zapotřebí izolovat podlahu, ani zasekávat potrubí do zdi, neboť odpad je veden nad podlahou a potrubí je kryto zadním panelem z umělé hmoty. Sprchový kout může stát kdekoliv u zdi a je dodáván včetně malé plynové karmy k ohřívání vody o obsahu šesti litrů. Kde není plyn, je možno karmu nahradit koupelnovými kamny nebo elektrickým průtokovým ohříváčem. Celý kout zabere plochu asi jednoho čtverečního metru. Rozstřikování vody po okolí zabraňuje záves z PVC. Souprava stojí asi 1500 Kčs, dodává ji n. p. ROMO ve Fulneku a montují ji obvodní nebo okresní stavební podniky za instalační poplatek cca 500 Kčs. P.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

ThDr. Kouřil Jaroslav, prof. CM bohosl. fakulty, rektor kostela sv. Kříže v Praze II, Příkopy, ustanoven dekretem čj. 972/60 od 10. 2. 1960 rektorem kostela Zvěst. P. Marie v Praze II, Na slupi, „Na trávníčku“.

Máša Miloslav, kaplan u sv. Mikuláše v Praze III, ustanoven dekretem čj. 1152/60 od 20. 2. 1960 rektorem kostela sv. Kříže v Praze II, Příkopy.

Pensionování:

Dragoun Augustin O. Cruc., býv. administrátor ve Slapech nad Vlt., odchází dnem 16. 1. 1960 na trvalý odpočinek (čj. 870/60).

Úmrtí:

Sorejs Jaroslav, katecheta v. v., Stará Boleslav, zemřel 8. 2. 1960 ve věku 74 let (čj. 939/60).

Monsgr. Vošahlík Otakar, kanovník senior Kolleg. kapituly sv. apošt. Petra a Pavla na Vyšehradě, zemřel 11. 2. 1960 ve věku 85 let (čj. 1013/60).

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Přefaření:

Se souhlasem odboru školství a kultury rady KNV v Čes. Budějovicích ze dne 5. 12. 1959 zn. Círk. 3982/1959-463/1 byla přefařena osada Vystřkov a hájenky Olovník a Šturmov od farnosti Těchnice k farnosti Chraštice, okres a vikariát Písek s platností od 15. prosince 1959 (č. 1918/59).

Ustanovení:

Pataky Štěpán, administrátor, Malý Bor, administrátorem v Domažlicích (okres Domažlice) od 1. 12. 1959 (č. 1895/59).

Bártl Václav, administrátor, Ložnice nad Luž., excurriendo administrátorem v Novosedlech nad Než. (okres Třeboň) od 10. 12. 1959 (č. 2005/59).

Hobizal František, administrátor, Stráž nad Než., administrátorem v Bavorově (okres Vodňany) od 7. 2. 1960 (č. 186/60).

Bohdal Bedřich, administrátor, Bavorov, administrátorem ve Stráži nad Než. (okres Jindř. Hradec) od 7. 2. 1960 (č. 187/60).

Zpovědní jurisdikce:

Nakládal Dominik, administrátor v Pošné, ustanoven řádným zpovědníkem Šedých sester v Domově důchodců v Proseči u Pošné.

Císler Jaroslav, administrátor v Pacově, ustanoven mimořádným zpovědníkem tamtéž (č. 1959/59).

Bouz Jiří, administrátor v Dráčově, ustanoven řádným zpovědníkem sester III. ř. sv. Františka Seraf. v Domově důchodců v Choustníku a

Punda Bohumil, farář v Choustníku, ustanoven mimořádným zpovědníkem tamtéž (č. 226/60).

Pensionování:

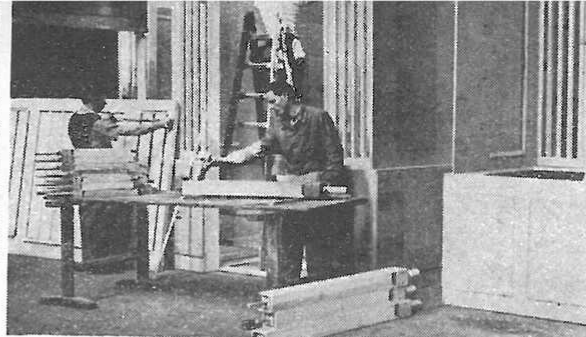
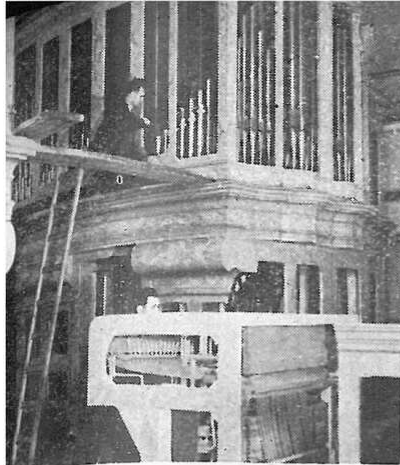
Kocian František, administrátor v Domažlicích, přeložen 1. 12. 1959 na trvalý odpočinek (č. 1817/59).

Zemřeli:

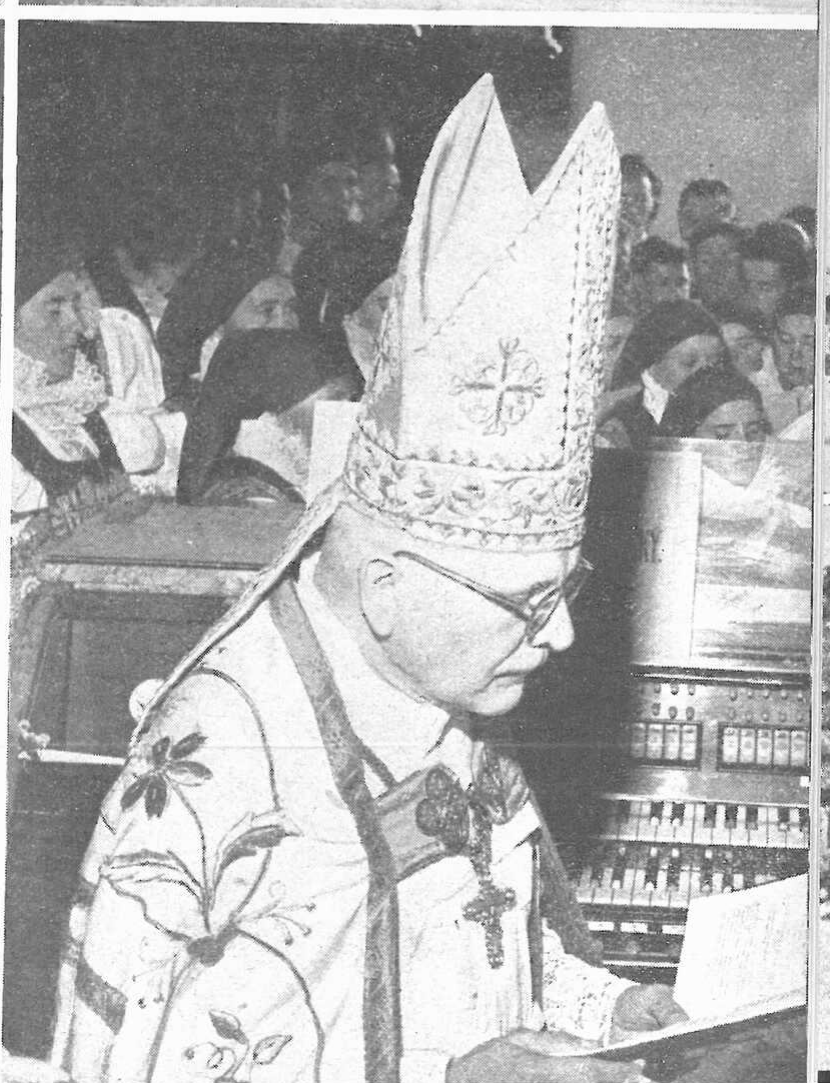
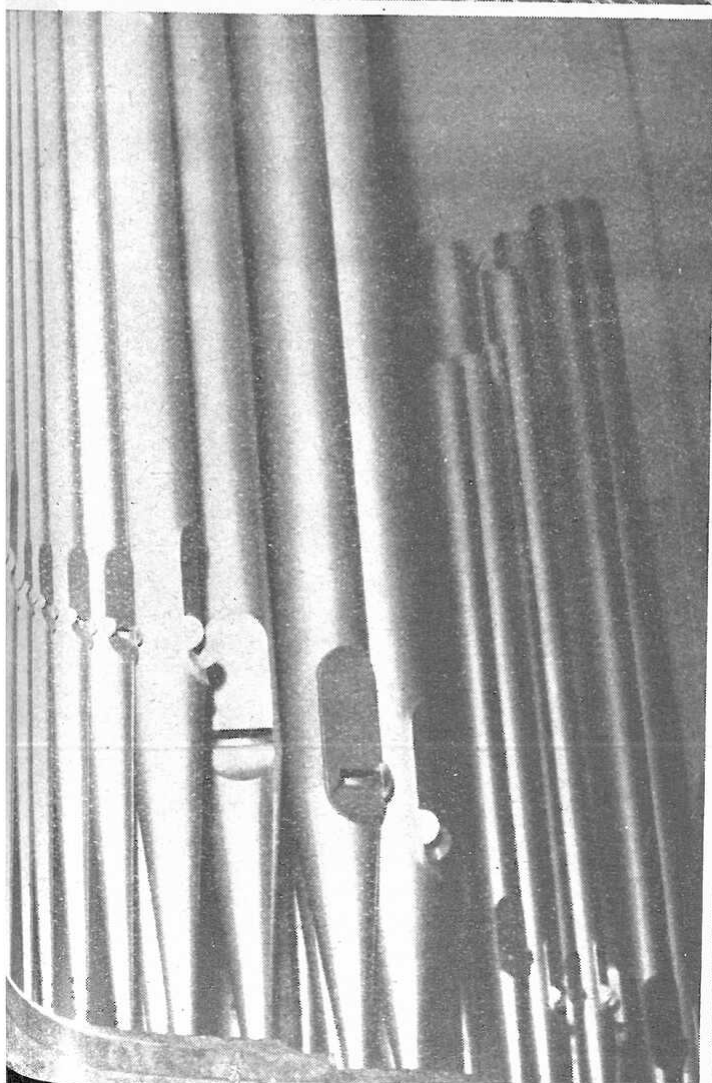
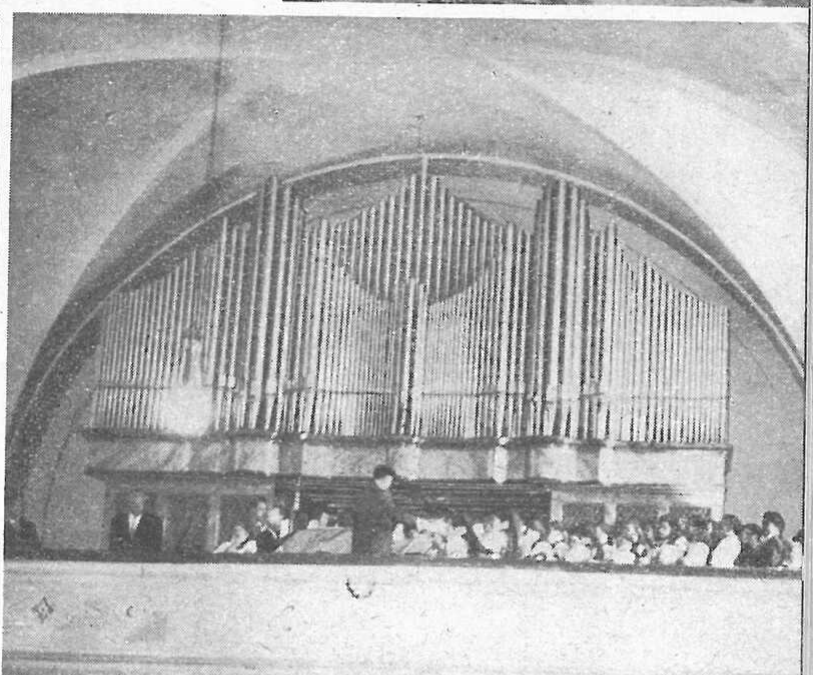
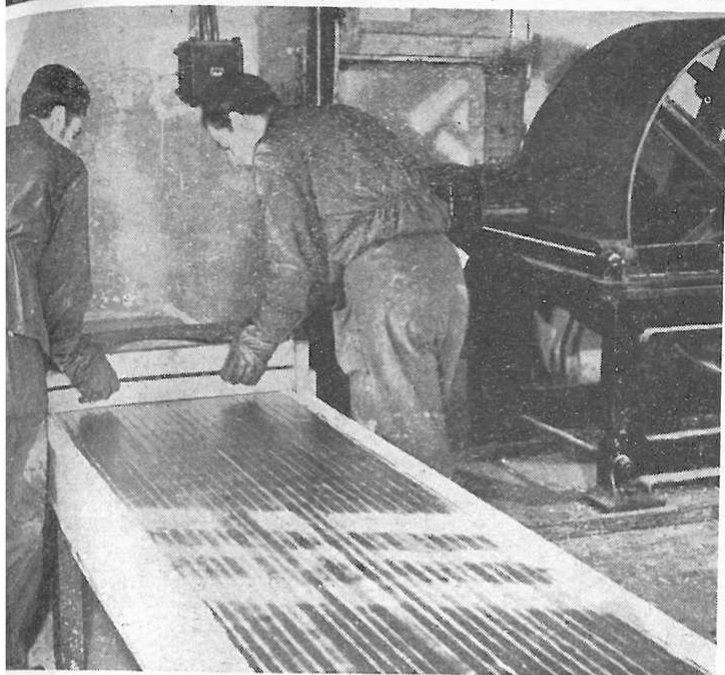
Zíka František, děkan v. v., Volyně, zemřel 5. 2. 1960.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník X - Číslo 4 - V Praze 1. dubna 1960

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v CSR v UNC. Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor prof. P. Josef Beněš. Redakce Praha II, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku Kčs 15.—, celoročně Kčs 30.—, cena jednotlivého výtisku Kčs 3.—. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Podepsáno k tisku 26. III. 1960. A-15*01041.

*K článku uvnitř listu: 1—4 záběry z dílen
n. p. Varhany, Krnov, 5—6 nové varhany
v Nivnici a jejich slavnostní posvěcení pre-
látem J. Glogarem. (7)*

VELIKONOCE, SVÁTKY MÍRU A RADOSTI

Vlevo nahoře: Krojovaná dechová kapela vyhrává před chrámem sv. Anděla strážných v Nivnici o Velikonočním pondělí. — Vpravo nahoře: Záběr ze slavnostní mše sv. na Hod Boží v Nivnici. — Uprostřed: Pobožnost křížové cesty na Velký pátek na sv. Hostýně. — Vlevo dole: Kapitulní vikář pražský, prelát Antonín Stehlik, hostí dvanáct starců na Zelený čtvrtek v arcibiskupském paláci v Praze. Vpravo dole: Obřady mytí nohou dvanácti starců na Zelený čtvrtek v katedrále sv. Víta. — Snímky v tomto čísle: Z výroby varhan v Krnově archiv společnosti Ligna 4, titulní strana a všechny ostatní snímky Vlastimil Zikmund.

VÁCLAV ZIMA: Májový zpěv 1945

MINISTR Dr. JOSEF PLOJHAR: Na nastoupené cestě pevně vytrváme

ThDr. METODĚJ HABÁŇ: Možnost a uskutečnění

ThDr. ANTONÍN SALAJKA: Kristus je hlavou duchovního těla Církve

ThDr. JOSEF KUBALÍK: Theologie krise neboli dialektická

ThDr. JAROSLAV MICHAL: Umenšení a omezení právní způsobilosti

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Jenštejn mezi proudy

P. VÁCLAV MEDEK: Dějiny farnosti

O. A. TICHÝ: Jak hrát v kostele na varhany

P. KAREL SAHAN: Exorcistatus

ThDr. LADISLAV POKORNÝ: Slavnému máji

P. VÁCLAV ZEMEK: Kytice kaštanů

P. ANTONÍN HUGO BRADÁČ: Ke dni vítězství

MUDr. VLASTIMIL NIKODÉM: Choroby kněžského života

PROF. P. JOSEF VRANA: P. Pavel Křížkovský

ING. V. A. Z. ČERVENÝ: Patnáct let rozvoje čs. hospodářství

Dr. JOSEF PLOJHAR: Hac via ingresa constanter perseveremus!

Eximius praeses et scriptor huius dissertationis linea conspicuas reddit notiones, quae magnas administrationis rei familiaris Rei publicae bene gesserunt, ac amicitiam, necessitudinem quae divelli non possunt, cum Russia sovietica et omnibus aliis populi potentiae civitatibus

ThDr. METODĚJ HABÁŇ: De facultate et efficientia veritatis naturaeque

Natura spiritualis hominis non minus muneratur facultate evolutionis ad modum qualitat quam corporis natura hominis. Duplex est via, duplex vitae motus, isque animae vel spiritus Vitae motu, cuius vis est transitus de facultate et possibilitate usque ad efficientiam rei, te dimus et pervenimus ad supremam veritatem — ad Deum.

ThDr. ANTONÍN SALAJKA: Christus est caput mystici corporis Ecclesiae.

Christus non tantum caput corporis mystici Ecclesiae, sed et caput potestatum spiritualium est (Col, Ephes, 1 Petr), Ecclesia autem „plenitudo Christi“ vocatur (praesertim Col).

ThDr. JOSEF KUBALÍK: De theologia dialectica seu theologia crisis.

Ex oppositione contra theologiam modernisticam seu anthropologicam ultimis decenniis nova theologia crisis seu dialectica orta est. Eius spiritualis pater est Carolus Barth, qui cum suis asseclis Ed. Thurneysen, Em. Brunner, Fr. Gogarten, transcendentiam Dei et supramundanum exitum revelationis Dei aggravat. Nova theologia suis paradoxis inter aeternitatem et tempus Creatorem et mundum etc. substantiam christiani kerygmatis exprimere conatur. Quod si diu in christianismo protestantico sympathice accipimus et nos catholici.

ThDr. JAROSLAV MICHAL: De deminutione et determinatione potestatis iuridicae et potestatis iuridice agendi.

Capitis deminutio ac fines personalitatis quam in iure Romano tam in iure Rei publicae Cechoslovachiae. Diversitas in notione potestatis iuridicae et potestatis iuridice agendi.

K snímku na první straně obálky

Tolikrát opěvovaný máji, konečně jsi tedy znovu přišel! A zjevil jsi se nám v podobě nejkrásnější, kte překonala lužné sny šestileté doby temna, mlčení a zármutku. Je to zázrak nebo sen? Tryskající slzy z očí jsou krupě zármutku, vrčejška a současně perly štěstí dneška. Ještě doutnají trámy ohořelých domů, vzduch čpí střelným prachem, nemocnice plné raněných vydávají tichý vzlyk a kyprá jarní hlína je lehkou zemí pro sledního odpočinku statečných barikádníků, kteří již spí svůj věčný sen a nedočkali se svého vítězství. Bliž toho tolik, že úsměv se ještě mísí s tichým vzdechem, ale jásot vítězného rána přehlušuje trpké vzpomínky „Už jsou taďy, slyšíte, bratři Rusové jsou tu!“ Těžké tanky rachotí po úpící dlažbě, poseté moutem, tříští a skle tisíce rukou se jim zvedá v ústrety. Zaprášení, k smrti unavení vyčerpávajícími boji se řítí Prahou, která k nečnu nabírá do plic opojný vzduch svobody. Poslední temné živly zalézají zbaběle do děr a doupat.

Sovětský tank zastavuje u pomníka patrona Země české, světce Václava, ke kterému věřící tím vroucněji spínali své ruce v strastiplné době hoře, a na stožár Národního musea stoupá opět majestátně československá státní vlajka. Před několika minutami zde ještě střílely německé kulomety, nyní je to místo radosti, slávy, otáčení a projevů vděčnosti chrabřím osvoboditelům.

Poděkování a lásku Vám!

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Májový zpěv

1945

VÁCLAV ZIMA

Už ruka barbara tvé hrdlo nesvívá,
můj domove, má zemi pod oblaky.
Už staté hlavy smrt tu kradmo nesbírá
a skřekot supů neplaší už ptáky
z tvých lesů, polí, strání,
kde nestraší už temný přízrak upíra
a nezní jekot zbraní.

Je máj, je máj, je nejkrásnější měsíc máj,
tvá ústa s broučky v trávě šeptají si.
Z temnoty noci noci probuzený kraj
pod novým sluncem nový život křísí,
zvědav se v dálku dívá.
O lásce k tobě pastýř píská na šalmaj
a skřivan o ní zpívá.

Modravé jitro běží jako hříbátko
zas volně voda hučí po lučinách.
Už nehrozíš nám, nacistická oprátka.
Zas mocně bory šumí po skalínách
a tančí v jednom víru.
Má zem se usmívá jak třpytné zrcátko,
studánka hvězd a míru.

Kde ještě před krátkem řval děs a běs a žal,
kde děti k matkám v hrůze tulily se,
teď nový den se jako chlapec rozesmál
a lidé sedli k pokojné své míse,
z níž kouří se a voní.
Na věži staré tisíc let zvon z mrtvých vstal
a zvoní, zvoní, zvoní.

Na nastoupené cestě pevně vytrváme

Ministr Dr. Josef Plojhar,
předseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSR

V letošním roce vzpomíná všechen československý lid patnáctého výročí osvobození Československé republiky slavnou a hrdinnou Sovětskou armádou. Když nám před patnácti lety na jaře roku čtyřicátého pátého přinesla slavná Sovětská armáda svobodu, naplnil nás všechny pocit, že toto jaro je současně jarem našeho života. Jasně jsme si uvědomovali, že se nezabýváme jen okovů hitlerovského fašismu, ale že se osvobozujeme i z pout, která po léta tak neúspěšně svazovala náš život.

Fašismus byl poražen, ale temné reakční síly u nás doma i za hranicemi naší vlasti se pokoušely zavést naše národy na scestí a přivodit zvrát k předmnichovským poměrům. Úporný boj o vítězství pokroku trval bezmála tři roky. Vítězný únor však rázně skoncoval se všemi, jímž byl svobodný život lidu a cesta socialistické výstavby solí v očích. Dělnická třída vítězně rozhodla dějinný konflikt s buržoasií. Naplnění nezměrným optimismem a tvůrčím elánem jsme přikročili k budování nové lidové republiky, semknutí v pevné a nerozborné Národní frontě, vedené slavnou Komunistickou stranou Československa. Lid naší krásné vlasti našel konečně společnou řeč, která nabyla svého nejkrásnějšího výrazu ve společné obětavé a neúnavné práci na výstavbě socialistické republiky.

Patnáct let je velmi krátká doba v životě národa. A přesto jsme za těch krátkých patnáct let od chvíle, kdy jsme díky hrdinství Sovětské armády mohli opět svobodně vydechnout, dosáhli významných úspěchů, které nás mohou naplňovat pocitem oprávněné hrdosti. V tak poměrně krátké době se Československo stalo vyspělou průmyslovou velmocí a na úseku strojírenství dokonce jednou z předních velmocí, která účinně přispívá k vítězství zemí světové socialistické soustavy v jejím mírovém hospodářském soutěžení s kapitalismem. Dokázali jsme proti předválečnému stavu zhruba čtyřnásobně zvýšit naši průmyslovou výrobu, a o našich výrobcích se za hranicemi mluví s největším obdivem. Potvrdilo to ostatně i nejvyšší uznání, jehož se dostalo československé expozici na Světové výstavě 1958 v Bruselu.

Revolučním rozvojem prošlo za patnáct let trvání naší lidové demokratické republiky i naše zemědělství. Vlastní jeho přerod počíná prakticky až v roce 1948, kdy sjezd rolnických komisí dne 29. února 1948 se jednomyslně postavil za myšlenku vybudování socialismu u nás. Společné hospodaření se neprojevovalo jen zproduktivněním zemědělské práce, ale i růstem životní a kulturní úrovně na naší vesnici. Tam, kde ještě před několika málo lety byl vzácností radiopřijímač a motocykl, tam se dnes se střech tyčí k nebi lesy televizních antén a družstevníci jsou procentuálně

Máme tedy v tomto textu dvojí odůvodnění provzájemný poměr manželů, přirozené: žena je zavázána k podřízenosti, neboť muž jest její hlavou, muž pak k lásce, protože žena jest tělem jeho, a nadpřirozené: poměr Kristův k Církvi. Vyjadřuje tedy Pavlova perikopa o manželství velmi krásně nejen svazek mezi Kristem a Církví, nýbrž i podřízenost Církve Kristu. Spojení mezi Kristem a Církví je tak těsné, že apoštol dokonce ztotožňuje Krista s jeho (duchovním) tělem, Církví: „Jako totiž tělo jest jedno a přece má mnoho údů, všechny pak údy těla, ač jich je mnoho, tvoří jedno tělo, tak (je to) i v Kristu“ (1 Kor 12, 12), tj. v jeho Církvi. Totéž jest vyjádřeno slovy o svazku (spojení) mezi mužem a ženou: „...a ti dva budou jedním tělem“ (Ef 5, 31).

2. Kristus jest hlavou duchovních mocností.

Sv. Pavel nazývá Krista pouze hlavou těla Církve, nýbrž i hlavou *duchovních mocností*. V Kol 2, 10 praví: „...neboť On je hlavou všeho knížectva a veškeré mocnosti“. Podobně v Ef 1, 20–22; 4, 10. Obdobná tvrzení máme též na jiných místech. Tak např. Fil 2, 9–11: „Proto ho také Bůh povýšil a dal mu jméno, které je nad všechna jména; aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno na nebi, na zemi i v podsvětí; a aby každý jazyk vyznával k slávě Boha Otce, že Ježíš Kristus je Pán.“ List k Žid. má dvě místa v této věci (1, 3–4; 2, 5–8). V 1 Petr 3, 22 se praví: „...Ježíše Krista, který je po pravici Boží. On (když přemohl smrt, abychom se stali dědici věčného života) vstoupil do nebe, kde jsou mu poddáni andělé, mocnosti a síly“.

Obsah všech těchto míst jest asi tento: Po svém nanebevstoupení sídlí Kristus na pravici Boží. Zaujímá tak nejvyšší místo ve všemíru, které přísluší jen Bohu, jest povýšen nad všechny duchovní mocnosti, které jsou mu podřízeny. Některá místa Pavlova i jiné biblické výroky jsou z části temné, neboť je nejisté, jde-li o dobré nebo zlé duchy. Podle 1 Kor 15, 24–28 Kristus zlomí moc všelikých mocností duchovních při svém druhém příchodu (parusii). Až do té doby mají tyto mocnosti vždy ještě moc nad lidmi, také nad křesťany (srv. Ef 6, 12, 1 Sol 3, 5), jsou však schopni v tomto boji obstát (Ef 6, 11). Text Kol 2, 15 mluví o přemožení a odzbrojení zlých duchů skrze smrt a zmrtvýchvstání Kristovo.

S názory Pavlovými se srovnávají i výroky sv. Jana. Kristus přišel na svět, aby zničil díla ďáblova (1 J 3, 8). Svou smrtí na kříži zvítězil nad ďáblem a zlými mocnostmi (J 12, 31). Vítězství Kristovo nad zlým duchem je pouze zásadní, zlý duch působí dále (1 J 5, 19), také na křesťany (1 J 2, 13 d); Tito však mohou s pomocí Boží a Kristovou zvítěziti (J 10, 28 d; 1 J 5, 18), konečné vítězství nad zlými mocnostmi bude až při druhém příchodu Kristově.

O poměru oslaveného Krista k všemíru mluví sv. Pavel v Kol 1, 20: „...aby skrze něho smířil všechno se sebou, i co je na zemi, i co je na nebi, tím, že sjednal pokoj krví na jeho kříži“ a v Ef 1, 10: „...až přijde zřízení plnosti časů: všechno na nebi i na zemi opět spojit v Kristu pod jednu hlavu.“ Apoštol zde zdůrazňuje, že všechno, co je smířeno a smířitelné, je usmířeno skrze vykupitelské dílo Kristovo. V „plnosti časů“ pak Bůh všechno, tj. nebeské (duchovní bytosti) a pozemské (lidí) spojí v jednotu, která jest posledním cílem božského vykupitelského plánu: aby všechno bylo sjednoceno v Kristu jako hlavě. To však předpokládá, že původní jednotu všemíru s Bohem byla zničena (pádem andělů, hříchem prvotním). Kristus přišel obnoviti tuto původní jednotu, stal se prostředníkem mezi Bohem a všemírem (duchovními mocnostmi a lidmi). Tohoto cíle bylo dosaženo, když se Kristus stal hlavou duchovních mocností (Ef 1, 21 d, Kol 2, 10) a Církve (Ef 1, 22), pokud její údy jsou spojeny s Kristem jako svou nejvyšší hlavou. Dokonale bude obnovena tato původní jednotu až po všeobecném vzkříšení, kdy po odstranění všeho ďábelského vlivu nastane plný soulad mezi mocnostmi duchovními (anděly) i pozemskými (lidmi) i nerozumným tvorstvem, a to v Kristu jakožto nejvyšší hlavě všeho.

Na otázku, v jakém poměru jsou duchovní mocnosti

k Církvi jako tělu Kristovu, odpovídají někteří, že k Církvi patří vykoupení lidé a také andělé nebesí, např. Lohmeyer (Koloserbrief 61 d, 107, 125 d) a Schlier (Epheserbrief, 55 A. 1). Takové mínění však nelze uznati. Máme-li na mysli Církev v přesném smyslu, je to společnost Kristem vykoupěných, tj. (hříšných) lidí, nikoliv duchovních mocností, z nichž dobří vykoupení nepotřebují a zlí pak nemohou býti vykoupeni. Anděly v nebesích můžeme počítat k Církvi pouze v širším smyslu, pokud totiž Kristus jest jejich hlavou, neděkují však za svou blaženost Kristu a jeho vykupitelskému dílu. Svati v nebi však dosáhli věčné blaženosti jenom na základě vykupitelské smrti Kristovy a proto patří k Církvi, ať už k ní za svého pozemského života náleželi nebo ne. Je tedy poměr Kristův k Církvi a k duchovním mocnostem různý. Kristus je hlavou, pánem duchovních mocností, tyto jsou mu podřízeny od té doby, co sedí na pravici Boží. Kristus je hlavou Církve, která jest současně jeho duchovním tělem, a je na něm nejen závislá, nýbrž i s ním co nejúžeji spojena (srv. Wikenhauser, uv. kn. 209 d).

3. Církev jest plnost Kristova.

Sv. Pavel nazývá Církev také *plností Kristovou* (τὸ πλῆρωμα τοῦ Χριστοῦ). V Kol 2, 9 mluví o *Kristu*: „Neboť v něm přebývá podstatně všechna plnost božství.“ Podobně v Kol 1, 19: „Neboť se zalíbilo (Otcí), aby v něm přebývala plnost všeho.“ V těchto textech vyjadřuje apoštol, že v Kristu jsou skutečně (ne pouze obrazně) všechny dokonalosti, nejen lidské, nýbrž i božské, tj. všechna „plnost božství“. V Kol 2, 10 praví apoštol: „...a v něm jste (i vy) dosáhli plnosti“, tj. z plnosti Kristovy dostávají také věřící nadpřirozené milosti (poprvé na křtu sv.). Pavel prosí za věřící, aby Kristus přebýval skrze víru v jejich srdcích, aby byli zakořeněni v lásce, „aby vás úplně prostoupila plnost Boží“ (Ef 3, 16–19), čímž také označuje cíl křesťanského života. Kristus je tedy podle sv. Pavla majitelem veškeré podstatné „plnosti božství“ a současně prostředníkem božského života („plnosti Boží“) lidem.

Plností Kristovou se nazývá Církev pouze na dvou místech v Ef, a to: 1, 22–23: „A všechno podřídil pod jeho nohy a jej ustanovil jako hlavu nad celou Církví. Ta jest jeho tělem, plností Toho, jenž všechno všim naplňuje“; dále pak ve 4, 13: „...až bychom se všichni sešli v jednotu víry a poznání Syna Božího a vyspěli v dokonalé muže a dosáhli (duchovním) vzrůstem míry plnosti Kristovy.“

Tato místa o „plnosti Kristově“ jsou obdobná s místy o „tělu Kristově“. Označení Církve za „plnost Kristovu“ udává poměr Církve ke Kristu. Od Krista, který je zdrojem všech nadpřirozených milostí, rozlévá se milost Boží do všech údů jeho těla, tj. Církve, nejen proto, aby si tento život udrželi a v něm rostli, nýbrž i aby jako údy jednoho těla spolu s Kristem byli spojeni v jedno duchovní tělo (společenství), v Církev. Církev jest naplněna Kristem („jenž všechno všim naplňuje“), tj. jeho duchem, nadpřirozenou milostí a mocí. „Míra (»míra věku« podle Sýkory II, 138) plnosti Kristovy“ nastane tehdy, až všichni věřící budou jedno ve své víře v Krista a stanou se plnou měrou účastní milostí Kristových (srv. Wikenhauser, uv. kn. 187 d, Deimel, uv. kn. 145 d).

Texty Kol 2, 10 a Ef 3, 19 osvětlují text a smysl slova „naplňuje“ v Ef 1, 23 (a 4, 10). „Plnost Kristova“ se v něm ztotožňuje s „tělem Kristovým“ a s Církví. Výraz „plností Toho“, tj. Krista, nutno bráti v pasivním (nikoliv aktivním) smyslu jako „od Krista naplněná“, totiž jeho božským životem a nadpřirozenými milostmi. Nutno tedy zamítnouti názor, že Církev svými údy naplňuje, zdokonaluje Krista (srv. J. Schmid, Der Epheserbrief 187 d, Wikenhauser, uv. kn. 190). Že Církev jest doplněním Krista, může býti chápáno pouze v tomto smyslu: Tak jako hlava nemůže býti a jednati bez těla, podobně i Kristus by byl neúplný, kdyby nemohl ovoce svého vykoupení lidstvu přivlastňovati. Kristus jest podle sv. Pavla hlavou Církve, která jest jeho tělem, plností jeho, který „všechno všim naplňuje“ (Ef 1, 23). Církev jest plností Kristovou a tedy jakýmsi jeho do-

plněním, pokud ji Kristus naplňuje, pokud jest plná Krista, jeho milosti, moci a lásky. Pavlova představa o Církvi jako „plnosti Kristově“ je tedy co nejúžeji spjata s pojmem Krista-hlavy a s představou „těla Kristova“.

Po stránce věcné určuje výraz „plnost Kristova“

vnitřní podstatu Církve, pokud její členové mají nový nadpřirozený, božský život. A je tedy v Pavlově představě Církve jako „těla Kristova“ hlavní věcí, nikoliv souhrn všech věřících v jednotu, nýbrž *spojení s Kristem*, a tím podmíněná účast na jeho božském životě.

ThDr Antonín Salajka

THEOLOGIE KRISE NEBO LI DIALEKTICKÁ

Kdyby měl umělec vymalovat obraz duchovního zápasu protestantského křesťanství posledních desetiletí, zajistě by si vybral jako symbol tohoto duchovního zápolení tajuplný boj patriarchy Jakuba s andělem před úsvitem, který končil žádostí Jakubovou k spolubojovníku: „Nepropustím tě, dokud mi nepožehnáš.“ A anděl mu odpověděl: „Nebude se zvatí jméno tvé Jakub, ale Izrael, poněvadž vůči Bohu jsi byl statečný...“ (Gen. 32, 26 sq.).

Podobně před našima očima se odehrává dramatický duchovní zápas v lůně protestantského křesťanství, jehož představitelé se vracejí na posice, jež po staletí byly zvány obyčejně katolickými. A toto sympatické zápolení o základy křesťanství je vedeno linií theologů protestantských, jichž jména budou zlatým písmem vepsána do dějin křesťanství protestantského. Jsou to na prvním místě Karel Barth se svým přítelem Eduardem Thurneysenem, dále Emil Brunner a Friedrich Gogarten a jiní, kteří udávají dnes tón v protestantské teologii. Theologie Karla Bartha a jeho přátel bývá označována jako *theologie theocentrická* na rozdíl od modernistické *theologie anthropologické*, jejímž středem byl vlastně člověk, nebo též *theologie krize*, *theologie dialektická*.

Theologií krize se nazývá proto, že se zrodila uprostřed velkého přelomu filosofického, kulturního, sociálního i politického. Barth a jeho přátelé byli si vědomi i krize theologické a došli k přesvědčení, že na Písmo svaté se nesmí hledět jako na projev lidského hlasu svědomí, nýbrž, že Slovo Boží člověka soudí a že se v něm člověk setkává s realitou, před jejímž hlasem zmlkají všechny hlasy lidské. Slovo Boží připomíná člověku, že mezi Bohem a jím není jednoty, nýbrž tu jde o krizi, neboť vše je v něm porušeno a člověk ani na výšinách ani v hlubinách svého ducha se nestýká s absolutnem. Bůh není nějaká filosofická abstrakce, nýbrž Slovo Boží je z jiného světa. Nová theologie rozumí pod pojmem krize soud Boží, soud Slova Božího, a proto radikálně účtuje s theologií anthropologickou, založenou na lidském zážitku. Poněvadž celý člověk je pod soudem Božím a když Bůh mluví, musí budovat jenom na tom, co je mu od Boha nabízeno, jest zvána nová theologie též *theologií theocentrickou*, *theologií Slova Božího*.

Filosofickým podkladem theologie krize jest existentialismus Sorena Kierkegaarda, známého myslitele dánského, který bývá považován za duchovního otce filosofie existenciální. Søren Aabye Kierkegaard (čte se Kjerkegohr) svými filosofickými spisy: *Entweder-oder*, *Furcht und Zittern*, *Begriff der Angst* a jinými vystupuje proti spekulativní teologii a filosofii německé, ostře kritizuje pohanskou zpočátku zpočátku protestantského křesťanství a hlavně vystupuje proti filosofické soustavě Hegelově, jež byla vyvrcholením sebe-důvěry moderně myslícího člověka. Dánský myslitel ukazuje, že celý systém Hegelův je vybudován na písku pojmů a nikoliv na realitě skutečnosti. Kierkegaard chce lidem otevřít oči pro skutečnou existenci. Každý člověk má okamžiky mravního rozhodování, když volí mezi dobrem a zlem a tehdy v okamžiku rozhodování prolíná veškerou kontinuitu. Se skutečnou existencí se tedy setkává člověk v mravním rozhodování, avšak plného poznání existence dojde tehdy, když si uvědomí, že vertikální linie existence Boží protíná horizont

tální linii jeho života. Proto život nelze hegeliansky zlogisovat a teprve ve víře člověk poznává, že skutečně žije, když dojde ke konfrontaci stvoření se Stvořitelem. (Srovnej *Einübung im Christentum*, *Christliche Reden*.) Jako Sokrates v rozhovoru dováděl otázkami svého posluchače k vystižení pravdy, podobně usiluje i Kierkegaard svou dialektickou metodou vystihnouti pravdu a vůbec celé křesťanství.

Barth a jeho spolupracovníci v theologickém zápase studovali filosofii *Kierkegaardovu* a sám doporučuje svým čtenářům, aby se orientovali přes *Kierkegaarda* směrem k *Luterovi* a *Kalvínovi* a odtud k *Pavlovi* a *Jeremiášovi*. A výslovně dodává, aby „v této doporučené řadě předků scházelo jméno Schleiermacher. „Nepovažují Schleiermachera při všem svém respektu před genialitou jeho životního díla přec za žádného theologického učitele...“ píše doslovně. (*Das Wort Gottes und die Theologie* — str. 164.) Třeba se řídit linií *Jeremiáše*, osamoceného v boji proti kněžím, *Pavla*, který je v ostrém postoji vůči v židovství ztělesněnému světu náboženskému, *Lutera* v jeho odklonu od zbožnosti středověké a *Kierkegaarda* v jeho útku na současné zpočátku křesťanství. A právě od Kierkegaarda si vypůjčuje nová theologie *metodu dialektickou*. Ne snad proto, že je to cesta pavlovsko-reformátorská, nýbrž protože je věcně nejlepší. Velké pravdy jsou stavěny dialekticky. Bůh je docela jiná skutečnost než člověk, a dialektická mluva zdůrazňuje, že skutečnost Boží se dotvrzuje sama ve Slovu Božím. Theologický dialektik jako takový není lepší než starý dogmatik a moderní kritik, i on si musí uvědomovat bolestnou vzdálenost živé pravdy. I dialektik si musí říci: „Nemůžeme sami ze sebe o Bohu mluvit,“ ale dialektická theologie má přednostní postavení v tom, že dovede bezprostředně dovést před bránu, jež se otevírá z vnitra, *svými paradoxy*. „Kdo by mluvil o Bohu, má-li to mít cenu, musí mluvit na základě zjevení a víry“ (o. c. 166). Barth se svými stoupenci buduje tudíž novou teologii, jež vychází z *faktu (Ergebnis) Slova Božího*, neboť podle nové theologie „o Bohu může mluvit jenom Bůh“. Postupuje metodou dialektickou, avšak odmítá připustit, že nová theologie je vybudována na existenciální filosofii. Sám Barth se brání proti podobnému generalisování se zděšením slovy: „Pak by se zdálo, že chci na rozdíl od katolické dogmatiky a dogmatiky staroprotestantské vybudovati novou na podkladě existenciální filosofie, a to by bylo nebezpečné, ba fatální (*Die Kirchliche Dogmatik* — 1932 — str. 129). Dlužno však přiznati, že vliv filosofie Kierkegaardovy vedlé hlubokých spisů ruského klasika Dostojevského, o němž napsal zajímavou studii přítel Barthův, Thurneysen, byl velmi značný, ba podstatný.

Když jsme si ověřili kořeny, z nichž se zrodila nová theologie právem označovaná jako theologie krize, neboli dialektická, třeba si ještě všimnout její *nauky o Slovu Božím*, podle níž se zove též theologií Slova Božího. Sám Barth důkladně vysvětluje základy své soustavy v prvních třech dílech své obsáhlé dogmatiky, mající dosud 9 dílů. Je zajímavé, že první jeho pokus o věro-odu měl název: *Christliche Dogmatik*, avšak později nazývá svou věrouku *Die kirchliche Dogmatik*, jejíž první díl vyšel r. 1932 s podtitulem: *Die Lehre vom Wort Gottes*, v roce pak 1938 druhý, téměř 1000stránkový díl „Nauka o Slovu Božím“ chce být prolegomeny k církevní

dogmatice.“ A pak od r. 1940 začala vycházet postupně speciální dogmatika, např. Die Lehre vom Gott atd.

Je zajímavé, že v generální své dogmatice Barth odezírá od přirozeného poznání Boha *světle rozumu*. Napak prohlašuje: „V linii Schleiermacher-Ritschl-Hermann a v každém myslitelném pokračování této linie mohu spatřovat jasnou zkázu protestantské teologie a církve, tak také v *přirozeném poznání Boha* ve smyslu Vatikánu s legitimní hrou analogia entis. Považuji analogia entis za *vynález Antikrista* a myslím, že nemohu se stát katolíkem právě kvůli ní.“ (Die Lehre vom Wort Gottes — VIII.) Na téže místě též připomíná, že spolupracuje s přítelem Thurneysenem, avšak jeho dogmatika si nečiní nároku na název dogmatiky dialektické teologie, aniž on sám nechce být mluvčím nějaké školy dialektické, nýbrž jeho spisy vyrostly ve společenství církve a nikoliv v nějakém pracovním společenství theologickém. Jeho teologie chce být vodítkem „v boji proti sebejistotě moderního ducha“. Kritériem jeho dogmatiky je vřelostně *Slovo Boží*. „Slovo Boží je východisko, na jehož faktu musí spočívat zvěst křesťanská, chce-li být zvěstí pravou“ (o. c., str. 90).

Slovo Boží je tudíž předmětem církevní zvěsti, je též jejím kritériem a konečně je též samým faktem, ve kterém se stává zvěst skutečností. Prorocké a apoštolské Slovo jest pak svědectví, hlásání a kázání o Ježíši Kristu. Středem je Immanuel — Vtělený Bůh, který ve Starém zákoně byl předpověděn a očekáván, v Novém zákoně skutečně vstoupil na jeviště dějin. A Písmem svatým je povolávána církev k hlásání Slova Božího. Bible v síle svého úžasného obsahu jest napsaným Slovem, v němž vlastní mluva Boží k nám je skutečností a sama se ukládá církvi. Toto „*sich imponieren*“ bible jest faktem a v tom spočívá vlastně poslušnost apoštolská. Bible není sama v sobě Bohem dané zjevení, podobně jako církevní zvěst, nýbrž svědčí o daném zjevení. V bibli jde o lidské pokusy Slovo Boží v určitých situacích lidských, jako např. uprostřed zmatků obce korintské mezi r. 50—60, načrtnouti a zopakovati lidskými slovy a vyjádřiti lidskými myšlenkami. Tedy ve zjevení: *Deus dixit*, Bůh promluvil, v Písmě třeba Paulus nebo jiný hagiograf promluvil. Zjevení je tudíž princip nadřazený, bible pak podřazený. Zjevení je původní a bezprostřední, kdežto bible a církevní zvěst jsou odvozené a zprostředkované Slovo Boží (o. c. — str. 110). Zjevení samo sebou je milost Boží. Odlišujeme „zjevení Slovo Boží na rozdíl od napsaného nebo zvešтованého Slova Božího. Zjevení dále není odlišné *od osoby Ježíše Krista*. Máme-li na mysli slovem „zjevení“: Verbum caro factum est, pak tím vyjadřujeme to, co s: dalo v niterném žití Trojice Boží. Podobně je zjevení Boha hic et nunc v Ježíši Kristu. Třeba lišiti tudíž Slovo Boží: zjevené, napsané a hlásané. Slovo Boží znamená: „Bůh mluví.“ To není pouhý symbol, to je skutečnost. Slovo Boží znamená též osobu Boha mluvícího: Dei loquens persona, nejkonkrétnější svobodný subjekt. Slovo Boží není tudíž jenom mluva Boží, ale též jeho čin. Thurneysen zdůrazňuje, že ve zjevení Bůh vystupuje jako *Pán tvorstva* a tento zjevený Bůh je též jako Bůh jinak skrytý, ve zjevení se s námi právě setkává. A toto Boží zjevení se stává možným tím, že Boží Syn neboli Slovo Boží se stává člověkem. Ne nějakou bytostí přírodní, nýbrž tím, čím jsme my lidé. Konkrétním tělem, caro, bere na sebe naše člověčenství podléhající utrpení i smrti. Stává se to v plnosti času, Bůh je přítomen mezi námi v Ježíši Kristu v času dějin; dokonce symbolu víry datuje čas ten větou: „Passus sub Pontio Pilato.“ Proto všechny pokusy badatelů o životě Ježíšově od umírněného konservatismu až k fantastické hyperkritice pomocí kombinací a škrtů vytvořiti „historického Ježíše“, jak se to jeví v historicko-biblické „Bibelforschung“, jsou bezcenné. Ježíš, který se narodil v Betlémě judském a zemřel na kříži golgotském, není nějaká idea Krista, nýbrž *vtělený Bůh*. Záraz vtělení spočívá v tom, že Slovo sestoupilo mezi nás. Ježíš nebyl tělesný syn Josefa, ale *zrozen z Marie Panny*. „Toto zrození bez předchozího pohlavního spojení muže a ženy zdůrazňují slova: „Počal z Ducha svatého.“ Barth ovšem odmítá katolickou mariologii, poněvadž: 1. zna-

mená novotu vůči Písmu a staré církvi, 2. tato novota spočívá prý ve zfalšování křesťanské pravdy. Výslovně podotýká: „V mariologii tkví herese katolické církve“ (c. o. — 1938 — str. 157). Emil Brunner uvedený výklad Barthův o zrození Ježíše Krista z Marie Panny odmítá jako fatální učení, ale zdůrazňuje, že v Kristu je „*Boží věčné bytí*“ a středem jeho teologie je „*smírné utrpení Kristovo*“ (Straf — Leiden). V tom právě se projevuje „pronikání lásky Boží hněvem“. (Srov.: „Der Mittler“ — str. 470.) A právě utrpení Kristovo je Boží osobní mluvou k člověku, působivou na rozdíl od pojmu Boha u filosofů (o. c., str. 402). Pravý Bůh se stal pravým člověkem, aniž přestal být pravý Bůh. Bůh se ponížil tak hluboko, že si dal líbit, aby v Ježíši Kristu byl sám tím, čím jsme my. A Bůh vyvýšil člověka tak vysoko, že člověk Ježíš Kristus nebyl méně než Bůh sám. To je fakt Ježíše Krista. (K. Barth: Gotteserkenntnis und Gottesdienst — 1938 — str. 37.)

Tudíž křesťanská víra není nějakým pocitem, alogickým cítěním, zážitkem nebo zkušeností. Víra je poznáním, vztahuje se na Boží Logos a je proto logickou záležitostí. ThDr. Josef Kubalík (Pokračování)

OLTÁŘNÍ AUTENTIKA

Církev přinášela Bohu obět nejsvětější na hrobech mučedníků. Když přestalo oficiální pronásledování, to jest začátkem 4. století, byl zaveden zvyk dávat do oltářů ostatky svatých mučedníků. Nejstarší praxe byla taková, že pod oltářem byl připraven hrob, kam bylo přeneseno tělo mučedníkovy z jeho dřívějšího hrobu. Později se dávaly ostatky svatých do dutiny v oltáři (sepulcrum), a posléze toto sepulcrum bylo situováno v oltářní mense.

S nejstarším způsobem, to jest uložení těla mučedníkovy do nového hrobu pod oltářem, setkáváme se u nás nejdříve v případě sv. Ludmily při přenesení jejích ostatků z Tetína do Prahy. Ohlížíme-li se po dalším způsobu, nenacházíme spolehlivých zpráv a těžko si můžeme udělat představu, jak takové uložení ostatků svatých v oltářní mense vypadalo. S jedním, snad unikátním případem dosud u nás známým, chtěl bych seznámit čtenáře Duchovního pastýře.

Jde o ostatky svatých uzavřené v hliněné schráně elipsoidního tvaru, do níž je shora vtištěna pečeť biskupa, světitele oltáře a kostela v Polici na Zábřežsku na severní Moravě. Kdysi farní kostel stal se na přelomu 16. a 17. století filiálním a patřil do farnosti Úsov u Mohelnice. Roku 1763 byl kostel rozšiřován a zničeny všechny znaky gotické stavby. Tehdy byly vyzvednuty ostatky svatých z oltářní mensy a uloženy v krabici ve farním archivu v Úsově.

Pečeť biskupa světitele nese obraz neurčitelného světce biskupa s nápisem kolem: + FR HERMA (nus) DEI GRACIA PRIZIRIENSIS EPC. Ke schráně je připojen pergamenový svitek, autentika, to jest liturgická písemnost, jejímž účelem bylo ověřit pravost ostatků svatých, s nápisem: Anno ab incarnatione domini M^o CCC^o XII° hoc altare dedicatum a venerabili domino fratre Hermano Priziriensi, episcopo de ordine fratrum Predicatorum in nomine sancte et individue trinitatis omniumque sanctorum specialiter tamen horum quorum in hac arca reliquie continentur videlicet sanctorum Jacobi apostoli Barbare virginis Nycolay cui principaliter titulus annotatur.

Světitel oltáře a kostela v Polici z roku 1312 byl sufragán pražského biskupa Jana IV. z Dražic Heřman, titulární biskup prizrenský (Prizren v Albanii). Zbraslavská kronika nám zachovala zprávu o jeho asistenci při křtu prvorozeného syna Jana Lucemburského, Václava, pozdějšího Karla IV. 30. 5. 1316 v Praze. Roku 1312 biskup Heřman cestoval po rozsáhlé diecési pražské a uděloval svátost biřmování, světil kostely a hřbitovy. Jeho působení v diecési olomoucké můžeme si vysvětlit jediné snad jeho řádovou příslušností, jež mu dávala snad větší jurisdikční pravomoc.

P. Václav Medek

UMENŠENÍ A OMEZENÍ PRÁVNÍ ZPŮSOBILOSTI

Pod pojmem subjektivní právo rozumíme právním řádem jednotlivci propůjčenou moc (schopnost) k ochraně jeho potřeb či zájmů.

Právní řád svými právními příkazy a zákazy dává tedy jednak práva, jednak ukládá povinnosti. Uložením povinnosti se ale také současně bere v ochranu právo, které ovšem je plně chráněno teprve tehdy, jestliže umenšený v právu ať osobním či věcném může uplatnit moc proti rušiteli ať svépomocí nebo žalobou.

Být způsobilým k právům a povinnostem je každá přirozená osoba, proto tedy právním řádem má i moc uplatnit právo k povinnosti.

Podle římského práva plná způsobilost k právům příslušela přirozené osobě, jen byla-li splněna trojí podmínka osobnosti; svoboda, státní římské občanství a hlava rodiny.

Naše občanské právo nezná podmínky osobnosti a přiznává osobnost či způsobilost k právům a povinnostem každému narozenému československému občanovi, každé osobě přirozené. Tato způsobilost je přímo chráněna zákonem (srv. § 2 zák. č. 141/50 Sb.).

Odpadla-li podle římského práva některá podmínka určující právní postavení římského občana, nastávalo umenšení právní způsobilosti (*capitis deminutio*). Ztrátou občanství zanikla osobnost, čili zanikla způsobilost k právům a povinnostem osoby a člověk se stal věcí. (Např. dítě narozené z otrokyně, válečný zajatec.) Právní způsobilosti však ztrácel také občan z důvodů veřejnoprávních, např. prodejem občana, který se nedostavil k sčítání lidu (*incensus*) nebo k odvodu (*infrequens*), nebo z důvodů soukromoprávních, na příklad prodejem dlužníka, chyceného zloděje při činu, prodejem odsouzeného, ale též také prodejem i vlastního dítěte. V pozdějším právu římském pozbyval občan římský svobody, jestliže byl odsouzen k určitému těžkému trestu, což mělo za následek, že odsouzený byl bezprávným státním majetkem a někdy i otrokem soukromé osoby. Naproti tomu náš právní řád, naše zákony nečiní rozdílů v příslušnosti obyvatel našeho státu (srv. § 165 zák. č. 150/48 Sb.), ba upravuje a řídí spokojený život na území našem i cizincům (např. zák. č. 59/52; zák. č. 41/48 s pozd. dodatky; § 612 a.d. Obč. zák.; § 116, 117, 126 zák. č. 86/1950 Sb., příp. 1/57 Sb.), chrání práva dítěte bez zřetele na jeho původ (srv. odst. 2, § 11 Úst. zák. č. 150/48), nedovoluje, naopak trestá jakékoliv machinace proti člověku (srv. §§ 32, 33, 36, 37, 46, 105—382 Obč. zák. 141/50; §§ 229—231, 185, 193, 204 trest. zák. aj.).

Pokud naše právo trestá obyvatele státu či cizince (srv. § 95a zák. č. 1/57 Sb.), činí tak na ochranu lidově demokratické republiky, na ochranu budovatelského úsilí před nepřáteli pracujícího lidu, na ochranu jednotlivců a současně za účelem výchovy občanů k řádnému členství nové společnosti.

Naše právo chrání každého občana, jednotlivce i celek, ale také i skupiny a příslušníky národnosti, rasy, náboženství, jako např. v § 116: „Kdo užije násilí nebo pohrůžky násilí proti skupině obyvatelů republiky pro jejich národnost, rasu nebo náboženství anebo proto, že jsou bez vyznání nebo stoupenci lidově demokratického řádu, bude potrestán odnětím svobody na tři měsíce až tři léta.“ (Srv. odst. 1 § 116 trest. zák.) § 117: „Kdo užije proti jinému násilí nebo pohrůžky násilí nebo mu způsobí újmu na majetku pro jeho národnost, rasu nebo náboženství anebo proto, že poškozený je bez vyznání nebo stoupencem lidově demokratického řádu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.“

§ 219, odst. 2b: „Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán (ve smyslu odst. 1 kdo někomu ublíží na zdraví), dopustí-li se takového činu na někom pro jeho národnost, rasu nebo náboženství...“

§ 234: „Kdo násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy

a) nutí jiného bez oprávnění k účasti na náboženském úkonu,

b) zdržuje jiného bez oprávnění od takové účasti nebo

c) jinému v užívání svobody vyznání jinak brání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až dvě léta.“

Ovšem žádný trest u nás nezbavuje občana osobnosti, jak to činilo právo římské.

Trest ve smyslu práva římského dopadl i na občana nevinného a nebylo odvolání (dítě otrokyně, dlužník).

Ve smyslu práva našeho si každý viník přivozuje potrestání svým přestoupením zákona s rozvahou a dobrovolně. Ve smyslu práva římského neosvobozovala neúmyslnost, nesvoboda jednání, kdežto v našem právu je nutno však k potrestání prokázat úmysl a svobodné jednání. Není-li ve smyslu našeho práva poškozený pro neúmyslnost a umenšení svobodného jednání zcela osvobozen, je tedy alespoň trestán s polehčující okolností mírněji (srv. § 9, 10, 14 zák. č. 88/50; § 21, 59 zák. č. 86/50, příp. 1/57 Sb.). Ve smyslu římského práva byla osobnost čili způsobilost k právům omezena důsledkem:

1. snížení na cti (*deminutio existimationis*),

2. pohlaví.

Ad 1. Infamis byl nezpůsobilý zastupovat a dít se zastupovat v procesním řízení, činit na soudu za jiné nároky, ztrácel *ius suffragii*, *ius honorum*, byl nezpůsobilý k uzavírání manželství s určitými osobami, být svědkem při právním jednání a porotcem v civilním procesu.

Infamia byla dvojí:

a) *immediata* (např. současná bigamie, porušení smutečního roku - deseti měsíců, prostituce, některá zaměstnání, jako herec, kuplíř, gladiátor);

b) *mediata* (např. odsouzení pro hrdelní zločin, pro krádež, pro únos, pro porušení určitých smluv apod.).

Podmínky pro upadnutí do bezectnosti byly stanoveny zákonem (*infamia iuris*). Pokud měl občan špatnou pověst (*turpitudō*) ve veřejném životě (*infamia facti*), přihlížel k tomu zákon jen v některých případech.

Ad 2. Ženy *sui iuris* byly nezpůsobilé k mocí rodinné, k poručenství, nemohly být svědky trhově smlouvy, závěti, nebyly připouštěny k procesnímu zastoupení, k postulaci za jiné a za principátu nebyly způsobilé převzít cizí dluh.

Naše právo neumenšuje ženy v osobnosti. „Muži i ženy mají stejné postavení v rodině i ve společnosti a stejný přístup ke vzdělání i ke všem povoláním, úřadům a hodnostem“ (srv. odst. 2 § 1 zák. č. 150/48 Úst. zák.).

Umenšení práv ve smyslu našeho práva si může přivodit občan prokazatelným proviněním a bývá zpravidla provázejícím trestem vedlejším ve zvláště mimořádně závažných případech, jak uvádějí §§ 21—25 trest. správ. zák. a odst. 2, § 18 trest. zák. (např. ztráta občanských čestných práv, zákaz činnosti, pobytu).

Ve smyslu práva římského *deminutus*, zejména pokud šlo o *deminutio maxima* (ztráta svobody), byl téměř doživotní věcí, se kterou bylo možno libovolně nakládat podle vůle pána, ať jím byl stát, státní úřad nebo pater familias.

Ve smyslu práva našeho zůstává i *deminutus* osobou způsobilou k právům alespoň přirozeným. Naopak provinilci se nabízejí prostředky, kterými by dosáhl co nejrychleji opět plnosti právní jako československá osoba (srv. §§ 1, 17 trest. zák.).

Od způsobilosti k právům nutno odlišit způsobilost k jednání. Způsobilost k činům znamená mít schopnost jednat právně relevantně, vyvolat právní jednání, vykonat vůbec nějaký právní úkon nebo i spáchat bezpráví. Ve smyslu práva římského měla schopnost k činům i osoba bez osobnosti a naopak osobnost nemusela mít způsobilost k činům.

V římském právu způsobilost k činům mohla být přiznána i otroku, osobě podrobené mocí rodinné. Otrok nebyl jen *dominium*, materiální vlastnictví, ale také *potestas*, moc rodinná. V rodinném kruhu, pokud otrok byl členem rodiny, byl podoben synu a měl proto způsobilost k právním činům, ovšem pod plnou mocí svého pána. Otrok mohl jednat jménem svého pána, uzavírat smlouvy, jichž závazky byly alespoň nežalovatelné. Právnický zůstal ovšem otrok věcí, s nímž mohl pán na-

kládat jak chtěl, tedy i zabít. Později se ovšem poměry měnily (srv. lex Petronia, edikt Klaudiův, konstituce Antinina Pia a d.) a od počátku principátu byla otrokům dána moc dovolat se extra ordinem pomocí magistrátu za účelem zahájení řízení o svobodu.

Také cizinci, kteří v obci římské bývali bez osobnosti, měli způsobilost k jednání, jímž se jim dostalo státního občanství, a to z počátku rozhodnutím komití, později zákonem a za principátu císařským dekretem.

Ve smyslu římského práva způsobilost k činům omezovalo:

1. pohlaví, 2. věk, 3. duševní choroba, 4. marnotratnost.

1. Pohlaví. Ženy sui iuris s doživotním postavením pod poručenstvím byla povinna k závazným právním jednáním (např. k prohlášení manželského souhlasu mezi patricii, k zřízení věna, k pořízení závěti apod.) přibírat poručníka (tutor mulierum), jinak byl právní akt neplatný. Ženy alieni iuris nebyly schopny smluvně se zavázat.

2. Věk.

2. Věk. Římské právo dělilo občany podle dosaženého věku na zletilé a dospělé. Zletilosti (natu maior) dosáhl občan ve dvaceti pěti letech. Tehdy byl plnoprávný a plněschopný k právním činům.

Občan, který nedosáhl dvaceti pěti let (natu minor), stál pod zvláštní ochranou proti škodám na majetku,

který by mohl utrpět při svých právních jednáních, proto byl ve své způsobilosti k právním činům omezen.

V mezích ochrany způsobilosti k právním činům získával občan dospělosti (pubertas), která byla pro chlapce dosažením čtrnáctého a pro dívky dosažením dvanáctého roku.

Mladší děti (impuberes) do sedmi let (infantes), pokud nebyly schopny pronést slavnostní slova formálních právních jednání (fari non possunt), byly naprosto neschopny, nezpůsobilé k právním činům, k právním jednáním ani k bezpráví. Děti starší sedmi let do dospělosti (impuberes infantia maiores) byly způsobilé nabývatí moci pro sebe, pokud byly sui iuris, nebo pro majitele, pokud byly alieni iuris. S přibráním poručníka děti sui iuris se mohly zavazovat smlouvou, případně své jmění zcizovat. Děti alieni iuris tak nemohly učinit ani se svolením majitele moci. Impuberes sui iuris mohly s přibráním poručníka vést proces, ale nemohly být svědky ani s poručníkem, ani být svědky jednání per eas et libram. Pokud impuberes proximí pubertati byly schopny poznat dosah svého jednání (capax doli), byly odpovědné za bezprávné činy.

3. Duševní choroba. Duševně choří (furiosi nebo dementes) byli ve smyslu římského práva vůbec neschopní, nezpůsobilí k právním činům a činům bezprávným, pokud jejich choroba trvala. ThDr Jaroslav Michal (Pokračování)

JENŠTEJN MEZI PROUDY

Zaměstnaný arcibiskup předal tentokráte písemnou obhajobu svých názorů o odúmrti generálnímu vikáři Kunešovi z Třebovle, který se tehdy osvědčil i jako dobrý právník, i jako vyhraněný zastánce zdravých, čistých, křesťanských názorů, nezaleknuv se nijak velkého Raňkovy jména. Jeho odpověď v traktátu De devolutionibus non recipiendis je v naší literatuře ojedinelou, ale skvělou obhajobou rolnického stavu. Podle scholastických zvyklostí se Kuneš odvolával na Starý Zákon, který uznával dědičné právo dcer (Num. 27, 7, — 8). Kdo by jednak jinak, není dobrým křesťanem, neboť Starý Zákon nebyl zrušen, nýbrž naplněn. Sedláci pražské církevní provincie jsou lidé svobodní, nikoli otroci. Vždyť jejich synové mohou přijímat kněžské svěcení právě tak, jako synové knížat a pánů. A zcela v intencích svého metropolity na adresu nepochopitelně tvrdého, třebaže universitně vzdělaného Raňka volá: „Z jejich potu a z požehnané práce jejich rukou práce žijeme!“ Jsou-li tedy pány svého majetku, pokračuje s železnou logikou, je jisto, že o něm mohou rozhodovat sami i jejich synové a děti vůbec. Mají-li právo svobodně dispoice majetku, pak mohou jak za živa, tak i v hodině smrti příbuzným, cizím nebo církvi odkazovat. Třeba upozornit, že zmínka o církvi je na posledním místě. Pohoršoval by se tedy farizejsky, kdo by na tuto okolnost zvlášť nápadně upozorňoval. Ještejnovou nejlepší vůli nelze vůbec otřást. Bojuje jasně nejen proti běžným názorovým proudům, ale i proti vlastnímu hmotnému prospěchu. Skvěle se obrací Kuneš proti obhajobě zvykového práva Vojtěchem. Neplatí, nemůže, nesmí platit tam, kde jsou sedláci okrádání. Jestliže tuto mlčí, děje se tak ze strachu, nikoli z netečnosti nebo ze souhlasu. Proto zde neplatí „qui tacet, consentire videtur“, vždyť co zmůže jejich protest tam, kde je obžalovaný totožný se soudcem? Jsou přece podřízeni pánům již soudnictvím. Poslední slova Kunešova se obracejí proti obohacování feudálů na úkor chudých vůbec, „je velmi odvážné tak nestydatě chudé ještě více ochuzovat“. Traktát Kunešův překvapuje nadšeným nekompromisním tónem, s jakým se ujal obhajoby často posmívaného posledního stavu středověké společnosti na rozkaz a podle pokynů prvního církevního hodnostáře v zemi. Ukazují celou apoštolsky čistou bytost Jenštejnovu i krátkozrakost slaveného Raňka. Jiná je otázka, zda Jenštejnovu probojovávané nařízení se udrželo a jakou mělo praktickou cenu. Nezáviselo to od něho, ale i tak jsou zprávy, že je uplatňováno ještě 4. II. r. 1412 litomyšlský biskup Jan Železný na všech vesnicích biskupství, Rožmberkové, řeholníci strahovští i cisterciáci v Plasích.

Zdá se však, že Jenštejn byl více než tímto dotčen od-

porem Raňkovým v otázce nového mariánského svátku, o němž se Vojtěch vyjádřil skoro blasfemisticky. Když se učený scholastik v létě r. 1388 těžce rozstolal, dal ho Jenštejn napomínat prostřednictvím roudnického probošta. Četné dobré skutky, posty a modlitby byly dostatečným svědectvím o kajícím duchu stárnoucího a neduživého kanovníka. Ukazovaly, že napominání nebylo neúspěšné. Jeho těžké umírání 15. VIII. r. 1388 bylo Jenštejnovi trestem za posměch, kterým kdysi stíhal propagaci svátku. Vojtěch byl pohřben v břevnovském klášteře, jemuž odkázal svoji knihovnu. Později prý jeho tělo přeneseno do kláštera sv. Jiří a hrob opatřen nápisem. Pařížský mistr, píšící latinsky, byl rodem Čech a dobrý vlastenec, jak dosvědčuje Tomáš Štítný, který mu svou českou práci předložil k recenzi. Svědčí o tom i nadace, učiněná ve prospěch českých (ex utroque parente) studentů v Oxfordě nebo v Paříži a styk s muži jako byl Matěj z Janova, kramář Kříž aj. Vojtěch radil také třeboňským augustiniánům, ačkoliv snad sám podle dohady některých nepřijal kněžského svěcení, k němuž ho Jenštejn nabádal. Literární činnosti Raňkovou se zaměstnává Tadra v ČČM 1879, kde podává i jeho životopis.

Význam Vojtěcha Raňků z Ježova je snad v naší historii poněkud přeceňován. Pokud lze soudit z jeho literárních projevů, nejde o ducha zvlášť výjimečného. V první své přednášce v Paříži Vojtěch selhal a byl donucen ohlásit svou thesi odvolat. Zato v jeho povaze postihujeme hned celou řadu méně sympatických rysů. Především se v ní projevuje nápadná chuť ke sporům. V diskusích až vášnivě z jeho strany vedených si dovede posloužit i nečestnými prostředky. Ojtovi např. vytýká, co vůbec neřekl. Proti Jenštejnovi, který mu v Paříži prokazoval i hmotná dobrodíní (poskytl mu důstojný šat, smířil ho s císařem Karlem IV., zaopatřil mu byt), vystupuje až když ztrácí vliv a moc u dvora a je všestranně tísněn. Raňek staví v debatách nápadně na odív své dobré vlastnosti, o nepřátelích dovede uvádět jen to, co je difamuje. Jenštejn mu neváhá adresovat veršík, aby schladil jeho přehnané sebevědomí: „Dej pozor, aby se na tobě nevyplnilo: »Parisius isti pecus hinc, pecus inde redisti.«“

Nejtěžší a poslední srážku měl Jenštejn s králem. Byla zakončena jeho resignací na arcibiskupský úřad a odchodem do exilu, když ji předcházela jeho obšírná žaloba na krále, kurii, zachycující v deseti obsáhlých kapitolách všechny sporné partie, nahromaděné léty a zlobou mezi českou církví a dvorem. Řím proti Václavu IV., stále ještě římskému králi a císaři, nepodnikl nic a Jenštejnovův ústup s jeviště církevních dějin vzal celkem mlčky na vědomí. (Pokračování) ThDr Václav Bortůněk

DĚJINY FARNOSTI

V roce 1963 budeme vzpomínat dvou významných výročí: 1100 let od příchodu sv. bratří Cyrila a Metoděje na Moravu a 900 let od založení olomouckého biskupství. Nebo se snad dokáže správnou domněnka, že biskupství na Moravě trvalo dále i po pádu Velkomoravské říše, bylo roku 973 spolu s Prahou přivtěleno k arcibiskupství moravskému a roku 1063 přeneseno do Olomouce?

Jistě, že tato dvě významná výročí jsou pro nás závazná. Aspoň nějakým způsobem bychom měli těch událostí vzpomenout, vždyť jejich význam pro náboženský a kulturní život našich zemí není nijak nepatrný! Bylo by projevem vědeckosti a lásky k naší mateřské diecési, kdybychom přispěli k poznání jejich dějin. Jak? Zpracováním dějin své farnosti, vždyť z farností se skládá diecése.

Dějiny farnosti můžeme brát v nejužším smyslu jako celé správní, kulturní, hospodářské a sociální dějiny v rámci jedné farnosti. Nebo v užším a vlastním smyslu jako *církevní vývoj farní obce v rámci obecných dějin*. Takové zpracování osudů farnosti bude mít svůj význam pro duchovní správu, ale také pro potřebu nejširších vrstev obyvatelstva. Zejména v pohraničních krajích bylo by potřeba víc seznamovat obyvatele s osudy jejich osady, farnosti, kraje. A na farách leží někdy i spousta nezpracovaného archivního materiálu, a kdo jiný by byl přece povolanejší k této práci než kněz. Farní archívy obsahují mnohdy nejen prameny k dějinám farnosti, případně diecése, nebo k vyjasnění mnohých právních otázek, ale někdy přímo nabízejí bohatý materiál k místním dějinám i k národopisnému bádání. Farní archívy jsou dnes většinou v pořádku, kněží vědí, co obsahují a většinou dnes i čas mají, jen někdy chuť chybí. Tento článek by je chtěl povzbudit.

Uvedeme si nejprve osnovu takové práce o dějinách farnosti a pak se porozhlédneme po pramenech a hlavních literatuře.

1. Jméno farnosti, děkanství, diecése, okres, kraj, zeměpisná poloha farnosti, hranice farnosti, počet duší, rozdělení vyznání, stávající hospodářské a sociální poměry.

2. Vývoj farnosti a její vnější dějiny, vznik farnosti, nejstarší písemné zprávy, její rozsah během dob, zejména za reformace a v době barokní, vznik expositur a lokálních kaplanství.

3. Farní kostel, vznik, stavební vývoj, uměleckohistorické zhodnocení, inventář kostela, varhany, zvony atd., filiální kostely a kaple ve farnosti, významnější kříže a Boží muky, hřbitov.

4. Farní obročí, jeho vývoj v různých dobách, desátky, kostelní účty, štolové poplatky, jiné příjmy.

5. Přehled patronátních poměrů během dob.

6. Farní duchovenstvo, posloupnost farářů a administrátorů, odkud přišel, kam odešel, blíže si všimnout významnějších osobností ať už po stránce pastorační, kulturní, vědecké či jiné, pořadí kaplanů.

7. Kostelní zaměstnanci, varhaník, kostelník, zvoník, jejich sociální poměry.

8. Duchovní správa, náboženský život farnosti v různých dobách, život farnosti během církevního roku, náboženské zvyky a obyčeje ve farnosti, různé pobožnosti a průvody, náboženské spolky a bratrstva, katechese, zprávy o mravním stavu farnosti, sociální a charitativní péče, chudinství.

9. Farnost po stránce národnostního vývoje.

10. Kněží, rodáci z farnosti, ostatní významní rodáci.

11. Pověsti a lidová vyprávění, mající vztah ke kostelu, k farnosti.

12. Farní archív, upozornění na významnější kusy, farní matriky.

Hlavním pramenem nám zůstává farní archív, farní a obecní kronika, kriticky zhodnocená. Pak sáhneme po tištěných listinných sbírkách: Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I—III, Praha 1904—1942 a Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae III—XV, Brno 1863—1903. Tyto sbírky obsahují listinný materiál do roku 1411. Dále si všimneme Zemských desk moravských. Jsou to: Die Landtafel des Margrafthum Mähren I, Brno 1853, a Moravské zemské desky II, III Brno 1948—1953. Materiál v nich obsažený jde až do roku 1642. Nemůžeme vynechat Libri citationum et sententiarum seu, knihy půhonné a nálezové I—VII, Brno 1872—1911. Ve Státním archívu v Brně najdeme cenný materiál pro svoji práci. Např. Lánský rejstřík z druhé půle 17. století, Robotní seznamy, Tereziánský a josefinský katastr. Budeme se také ohlížet po nejstarších urbárech, které z Olomouckého kraje najdeme ve Státním archívu v Janovicích u Rýmařova, kde jsou také uloženy nejstarší farní matriky až do roku 1870. Navštívíme rovněž okresní archív a farní archívy okolních farností. V žádném případě nám ovšem nesmí ujít někdejší Kapitulní archív, nyní Státní archív v Olomouci, kde najdeme množství materiálu pro každou farnost, zejména pro 17. a 18. století v archivním materiálu konsistoře, případně i samé kapituly. Totéž platí pro někdejší arcibiskupský archív v Kroměříži, oddělení spiritualia.

Z literatury nám nejvíc při práci pomůže G. Wolný, Kirchliche Topographie von Mähren, sv. I—IX, Brno od r. 1855, pak světská topografie od téhož autora: Die Marggrafschaft Mähren, Brno 1835—1842. Obě díla mají zásadní význam, dosud je nikdo nedokázal nahradit lepšími, modernějšími. Abychom se seznámili s obecnými dějinami Moravy, sáhneme aspoň po Dějinách Moravy od R. Dvořáka, Brno 1899. Nemůžeme ovšem opominout hodnotné dílo Tenory-Foltynovského Bl. Jan Sarkander, kde větší část knihy je věnována náboženské situaci na Moravě za reformace. Kniha vyšla v Olomouci r. 1920. Hodně poví o náboženském životě v XV. a XVI. věku obsáhlé dílo Z. Wintra, Život církevní v Čechách, 2. sv. Praha 1895 a 1896. Pro zvládnutí hospodářských otázek musíme se zabývat aspoň knihou K. Krofity, Dějiny selského stavu, Praha 1949. Nejvíce zpráv najdeme ve vlastivědných časopisech, často i ve farnosti vycházejících farních věstnících a podobně. Z časopisů si všimneme Českého časopisu historického (ČČH), Časopisu Matice moravské (ČMM), Časopisu spolku přátel starožitností (ČSPS) a Zeitschrift des Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens (ZVGMS). Základní informace o každé obci na Moravě v historickém přehledu podává Historický místopis země moravskoslezské od L. Hosáka, I—VII, dokončeno 1937. Nově zpracovaný okres olomoucký a prostějovský vydal L. Hosák v Olomouci 1959.

To by bylo to nejdůležitější. Vlastní studium nás přivede ovšem k další a další literatuře i pramenům podle místních poměrů. Nebude to práce na měsíc, jistě. Ale začneme-li, budeme tuto práci shledávat stále zajímavější a pak už určitě nepřestaneme. P. Václav Medek

JAK HRÁT V KOSTELE NA VARHANY

Během času vše zevšední a tak i zvuk královského nástroje varhan se nám zdává čímsi bezvýznamným. Máme-li říci pravdu, musíme uznat, že varhanní hra v kostele není to hlavní. Je jenom dekorací k liturgickému ději, jež má vysvětlovat, zdobit, doplňovat. Bylo by směšné parodovat tu jako první osobnost děje, ale bylo by také pochybné hru na varhany podceňovat. Ovšem je si třeba uvědomit, že z poslání varhan vyplývá určitá

zdrželivost a že nelze rámusit, jako by v kostele nebylo nic jiného než hra na varhany. Neříkám, že by se varhany nemohly rozezvučet v plné slávě, ale musí to být ve správnou chvíli. Co krásnějšího než hlahol varhan po Vzkříšení i při jiných příležitostech, kdy chceme vyjádřit svou radost a svoje nadšení? Jinými slovy varhanní hra v kostele má mít svůj dobrý styl.

Než však se budeme zabývat touto otázkou, je si třeba

ujasnit, co má umět varhaník po čistě technické stránce. Je snad minimálním požadavkem, aby varhaník hrál správně, aby ovládal svoje varhanní řemeslo. Kdyby nám někdo řekl, že ke křesťovství stačí navléci jehlu a píchat do látky, vysmáli bychom se mu, neboť křesťovské umění je velmi složitá věc a vyžaduje dlouholeté praxe. Varhanní umění vyžaduje stejně velké nebo ještě větší píle a ustavičného zdokonalování. Kdo si myslí, že se už nemá čemu naučit, je hlupák nebo lajdák. Čím větší umělec, tím více si uvědomuje, co mu ještě chybí, a v našem případě, jde-li o službu Bohu, nemůžeme být nikdy dosti úzkostliví. Kdo nepřehrál aspoň jednu varhanní školu a nezná být jen základy harmonie, vlastně za varhany nepatří. Tento primitivní požadavek čistě hry se odbývá máchnutím ruky, ač by snad nikdo nepřipustil, aby se na oltář stavěly rozbité vázy s papírovými květinami nebo aby kněz celebroidal s roztrhanou albou či umouněným ornátem. Chápu, že mnoho lidí ubohá varhanní hra nerozčiluje, protože hudbě nerozumí, ale je to omluvou před největším Umělcem, jemuž máme přinášet v obět jen to, co máme nejvzácnějšího a nejdokonalejšího? Je také lhostejno, řekne-li se, že se v katolických kostelích hraje hůř než v hospodě?

Odpovíte mi, že se dnes těžko sehnat školeného varhaníka a že varhaníkovo neumění je pochopitelné. Nic špatného není omluvitelné, a co je nejméně omluvitelné, je lhostejnost a soběstačnost i neškolených varhaníků. Oni by se mohli leccemus přiučit, s leckým se poradit, ledaco si doma připravit, ale máme dojem, jako by říkali: „Do kostela to stačí.“ Nikde jinde by to nestačilo, všude by se vyžadoval co nejlepší výkon, ale tam se smí, ba skoro musí hudlařit: kostelní píseň se odvrže s harmonickými nesmysly, pak se vytáhnou všechny rejstříky nebo se vezme jarmareční tremolo, a pan „varhaník ovládl terén“. Nejstrašnější jsou moldánky, jež slyšíme místo improvisace. Kdyby nevzdělaný člověk chtěl řečnit před shromážděním (a hrát na varhany je též jakýmsi vystupováním před obecností), dali bychom se mu do smíchu, ale když varhaník vypocuje nejpitoměší hudební slátaniny, to mu nelze mít za zlé. Běda ovšem, kdybyste mu skromně namítli, že má raději hrát z předlohy; tu vzplane „spravedlivým“ hněvem, že on není žádný nedouk a že ho nemá kdo poučovat. Chápeme ovšem, že by se musel z oně předlohy něčemu naučit a přiznat si svoji neschopnost něco vymyslet, když v hlavě nic není, nebo - co se častěji stává - když neovládá pravidla hudební řeči a mluví jako koktavý Vašek nebo žvanivý Kecal. Je zřejmé, že tu nejde jen o omluvitelné neumění, nýbrž o špatně maskovanou pýchu a hloupost.

Varhanní improvisace vyžaduje jednak bohatou invenci (vynalézavost), ale též znalost základních pravidel hudebního myšlení. Jsou výborní varhaníci, kteří zahrají skvěle i těžké varhanní skladby a přitom nemají dar improvisace, jako opět jsou výborní improvizátoři, kteří nemají valnou varhanní techniku. Ti i oni jsou povinni

si uvědomit, na co jejich síly stačí, a neotravovat buď nejnepnou improvisací nebo lajdáckou hrou těžších psaných skladeb. Trochu pokory z jejich strany a mohli bychom v kostele slyšet jen krásnou hudbu, důstojnou domu Hospodinova.

Ještě několik slov o stylu varhanní improvizace nebo psaných varhanních preludií, jichž chceme používat. Nejjednodušším pravidlem by bylo hrát podle povahy jednotlivých období liturgického roku. Jinak hrajeme na varhany v době vánoční, jinak v postě a ještě jinak v době velikonoční. Vždy však třeba mít na zřeteli zvláštní charakter varhan jako hudebního nástroje. Styl varhanní hry se zcela liší od hry na piano. Mnozí varhaníci si libují v hopsavých preludiích na způsob barokní polosvětské hudby. Víme, že barokní doba opusťovala tradici velkých vokálních polyfoniků a nakládala s lidským hlasem jako s hudebním nástrojem. Do tohoto instrumentálního stylu se snadno mísí i prvky taneční, takže se jeden barokní skladatel ve svém Rekviem neštítel užít valčíkového doprovodu k pěveckým hlasům. Při všem původu duchovních skladeb 18. století je si třeba uvědomit, že jejich styl se nesnoubí s liturgickou hudbou (vyjma snad v době vánoční, kdy je pastýřská nota jaksí na místě) a že tak eminentně liturgický nástroj jako varhany bude pěstovat hru vázanou, prostou rytmických křečí a připomínající plynulý lidský hlas, nikoliv skotačivost taneční instrumentální hudby. Stačí se rozhlédnout kolem sebe a naši bychom ve vydaných varhanních preludiích pravé skvosty, důstojné a přitom po hudební stránce vysoce zajímavé skladby. Proč se nehrají? Protože pp. varhaníci jsou příliš pohodlní, aby se jim naučili, a protože si ve své domýšlivosti namlouvají, že jejich ubohá improvisace dostačí. Ano, dostačí ke zneuctění Božího domu a pro znechucení hudebně uvědomělejších posluchačů. Jako je velkou ctí pro hudebníka, že je mu dovoleno spolupůsobit při posvátných liturgických úkonech a vytvořit jakési prostředí, povznášející duši nad zlobu a nízkost okolního světa, tak je k hanbě katolického varhaníka, když svoje poslání nechápe a snižuje svůj nástroj na pouhý prostředek k povyražení.

Jiným omylem by bylo, kdyby se někdo domníval, že je v kostele třeba hrát jen koženou a trapně ztrnulou hudbu. Duchovní hudba zůstává hudbou a právem po ní žádáme, aby byla krásná, co nejkrásnější, aby měla vtíp a byla plná života, aby byla výrazem upřímné radosti, nelíčené bolesti, skutečného nadšení, slovem aby překypovala láskou k dobru a kráse a byla naplněna dokonalostí v každém slova smyslu. Zde neplatí žádné recepty, je třeba jít do hloubky, objevit pravé a zdravé umění. Je ovšem nutno zachovat pravou míru, jemně vystihnout, co kam se hodí, a především si uvědomit, že je vítězem jen ten, kdo sám nad sebou zvítězil.

O. A. Tichý

VTEŘINY DUŠE

K pokání je třeba pokory a skromnosti. Pokory pravé, která nehledá sebe, ale která hledá láskou a pravdou.

V tichosti je skryta lítost, kterou stále obmýváme hříchy minulé, vinu přítomnou, i tu, kterou nepoznáváme a o které se ani nikdy nedovíme, ve které svou porušeností urážíme Boha, i viny budoucí. Tichost vtiskuje našemu srdci podobu Srdce Kristova. Tichost vychází ze vznešenosti a přebývá jenom ve velkorysém srdci, protože je skrytá a proto tak podivuhodně krásná.

Musíme dávat v plnosti z darů, které

jsme obdrželi, způsobem pokorným před tváří Boží, s jasným vědomím, že jenom předáváme. Moudrost vychází z pravdy, je celá založená na sebepoznání a všemohoucnosti Boží. Moudrost vychází z lásky.

Modlitba o poznání pravé radosti.

Nauč mě, Pane, milovat život,
nauč mě umění hledat a nalézat
všechnu krásu,
dobrotu a lásku Tvého Srdce v něm
skrytou,
abych poznal cenu vnitřní radosti,
opravdového pokoje a štěstí,

které nepomijí a které můžeš dát jen Ty.

Nauč mě smát se smíchem dětí, Tvých dětí,

které mají Otce, který je přenáší, přes řeku domů.

Nauč mě milovat a vážit si života
i ceny bolesti,
ale ještě více radost, protože radost
je plodem lásky.

Nauč mě, Pane, lásce bez klamu,
abych mohl otevřít svobodně svou
duši a srdce a jako dítě rozevřít ruce
a vykřiknout:

Bůh, můj Bůh, má lásko, mě všecko!
Amen.

EXORCISTATUS

Na začátku svatopostní doby vedla nás svatá liturgie na horu Quarantánu, kde jsme v duchu viděli Boho-
člověka Ježíše Krista v boji s odvěkým nepřítelem lidského pokolení. Svatá evangelia stále znovu nám poukazují
na Pána Ježíše, jak vymítá zlého ducha z nešťastných, ďáblem posedlých duší. Bohoček Ježíš Kristus jest
nám sám očitedm svědkem víry Církve svaté v demony. U svatého Lukáše praví: „Vidi Satanam tamquam fulgur
de coelo cadentem.“ Luc 10, 18. Svatý Petr napomíná: „Fratres: Sobrii estote et vigilate: quia adversarius vester
diabolus tamquam leo rugiens circumit, quaerens, quem devoret: cui resistite fortes in fide.“

Proto Církev svatá ustanovila jako třetí nižší svěcení exorcistat, který dával exorcistovi zažehnávací moc.
Již v druhé polovině druhého a na začátku třetího století byli v Církvi svaté exorcisté. Svatý Cyprián píše
o nich. Měl trojí úlohu: zažehnat, připravovat svěcenou vodu a k lavábu, et „dicere populo, ut qui non commu-
nicat det locum“. Exorcistát jako samostatný úřad v Církvi se udržel až do sedmého století. Moc zažehnávací
přisluší nyní jen knězi.

Nezapomínejme nikdy na jeden těžký úkol svého kněžského života, který nám uložil světicí biskup v ho-
dině, ve které jsme přijali toto třetí nižší svěcení. Jménem Církve svaté nám tenkrát světitel ukládal a nás
tklivými slovy napomínal: „Discite imperare...“ Konajíce svůj úřad, učte se ovládati nepravosti, aby nepřítel
nemohl ve vašich mravech nalézt, o čem by mohl říci, že je to jeho dílo! Imperatores tedy máme být — ale
ne lidé — výbrž imperatores absolutního zla, které je zosobněno v demonech...

Nauč se tedy být vládcem nad sebou samým. Kdo dovede ovládat nezřízené vášně a touhy svého srdce,
takže duch jest pánem těla, ten jest pánem ve svém vlastním domě, kam nemá zlý duch přístup. Kdyby byl Kain
dovedl ovládat svou závist, svou žárlivost, svůj hněv, nikdy by se nebyl stal vrahem svého bratra. Kdyby byl
uvěřil slovu Božímu: „Sed sub te erit appetitus eius!“ Gen 4, 7. Umrtvuj nezřízenost vášně v sobě. Uč se tomu
pod vedením Božím, s pomocí Jeho milosti. Nezapomínejme, že nepřítel náš nás může v každou chvíli pře-
padnout. Proto vigilate et orate. Jen ten, jehož duše jest čista, jehož duše nestojí pod vlivem zlého ducha, jen
ten kněz má moc vyhánět ďábla z duše jiné. Jen ten, kdo svou vlastní duši očistil od veškerého zla, jen ten
jest s to zlo z duší jiných vypuditi. Jinak by platila pro něho slova: Medice, sana teipsum.

Proti odvěkému nepříteli lidského pokolení lstí a mocí, nevyčerpatelnému zosobněnému zlu, praotci lži,
který nenávidí člověka, musí se postavit každý kněz-exorcista odhodlaně mocí svého posvěcení, mocí modlitby
Církve svaté, a svatosti svého života... naplněn důvěrou a pevnou vírou s čistým srdcem v neúnavném boji...
Jako nepřemožitelný, vítězný, léčící a osvobozující služebník Kristův. Modlitbou a zažehnáváním přemáhá mrav-
ní zlo, hřích, vše, co škodí duši, charakteru a společnému dobru, míru a pokoji duši a národů... Osvobozuje od
válek rodinných a přispívá k osvobození od válek světových tím, že bojuje proti mravnímu zlu... Kdo osvo-
bozuje lidstvo od mravního zla, osvobozuje je tím od válek a všech ostatních sociálních zel, od hladu a moru...
Osvobozuje duše od mravního zla konečně i svým svatým životem.

Imperator spiritualis má každý z nás kněží být — duchovní velitel mravního zla a zlých duchů... Zasluhuješ
tohoto titulu? Anebo kolísá duše tvoje v nejistém, mlhavém hledání a tápání mezi dobrem a zlem, mezi oblastí
ctnostných světů? Bez vnitřní pevnosti, bez přímé cesty, bez odvahy a odhodlanosti?

Nikdo z nás zajisté nespolehal nikdy na to, že svým svěcením a svým duchovním stavem jest jist před
každým pokušením. Právě bezprostředně před svou apoštolskou činností přistoupil ďábel k Pánu Ježíši, aby ho
pokoušel.

Bděme! Na všech našich cestách v duchovním životě číhá na nás had! Závistí nabubřelý odvěký nepřítel
naší duše nesmrtelné. Jakmile zpozoruje zlý duch muže Božího, který není schopen nespravedlnosti a zlomyslnosti,
muže ryzího charakteru a bezelstného, mírumilovného, tak ho hledí přivést k pádu. Nezapomínejme nikdy, jak
ohavná a bolestná jsou pouta hříchu, která poutají ruce toho, který při třetím nižším svěcení dostal rozkaz se
všemi svými spolubratry: „Discite per officium vestrum vitiis imperare, ne in moribus vestris aliquid sui juris
inimicus valeat vindicare.“ Jak trapné, jestliže on se stává otrokem mravního zla! Otrokem vlivu démona...

Zůstaňme nepřemožitelní a věrní v boji proti zlu a o mravní dobro v člověku a ve světě. Tím nejvíce při-
spějeme jako kněží k uskutečňování stále krásnějšího života. Zůstaňme ve skutku imperatores spirituales: du-
chovní velitelé, duchovní Otcové, muži Boží...
P. Karel Sahan

KE DNI VÍTĚZSTVÍ

Snad v každé české a moravské vesnici stojí naše
národní, slovanská lípa. U nás stála zrovna pod mojí
rodnou chalupou. Kolem ní se prostíral palouček, z jara
a v létě samý kadeřavý heřmánek, který si zálibně
prohlížel svá sněhobílá okružička a voněl jako princ
z pohádky, kterou mi vyprávěla moje jihočeská babič-
ka. Ta zestárlá, památná lípa byla zrytá a zčernalá
všemi bouřemi a vichřicemi, které se přehnaly krajem.
Byl na ní kříž s umučeným Spasitelem. Byl vbitý hře-
bík z rozhlodaného boku prastarého stromu, z ně-
hož vanula věkovitost, radost a i smutek. Nesčetná léta
byl kříž na lípě v úctě a vážnosti vesničanů a co dív-
čích rukou věnovalo kvitím tu hlavu korunovanou trním.
Nejednou byl posledním útočištěm zoufalých, kteří kle-
sali pod tíhou starosti anebo hříchu. Pohled na svatou
hlavu na kříži dával uklidnění, vracel k životu a po-
kání. Co bouře a blesků se přehnalo nad jímavou ozdo-
bou lípy. Kristus Pán žehnal něžně a tiše vesnici i je-
jímu okolí. Pomněnky jara, píseň obilných klasů, pod-
zimní větry a zimní vánice načítaly předlouhou řadu
let. Lípa se znamením naší spásy zde stála. Její mohut-
ný peň se rok co rok zelenal nezviklán a pevně za-
klesnut do kamenné kostry tohoto kraje. Byla pokaždé
jiná, měnila svoji podobu i svůj hlas. Zpívající a světlá
za dnů, kdy doléhalo jaro, přízračně zčernalá a ztišená

před bouřemi, žalostně ševelící, když zaburácel vítr a
hromobití cloumalo zemi i oblohou.

Zesínal vzduch parného léta o žních, svinul se v hadí
klubko dusna, po nebi se hnala zlověstná mračna a
podkovy blesků jiskřily na dálných obzorech. Zněl hu-
kot řeky a kvilení břehů, nahnutých v strž. Vedle lípy
s křížem dopadl první blesk. Dopadl, ale lípě a Ukři-
žovanému neublížil. Dědina klečela v korunách stro-
mů, ve stínu zahrad, a bázlívě se tiskla k zemi, roz-
vrácené dopadajícími blesky, které probodávaly tmu
jako žhavé meče. Slovanská lípa s Ukřižovaným pře-
trvala všecko. Lidé věřili, že má zázračnou moc, že se
jim nic zlého nemůže stát, dokud ten památný strom
ponese ve svém boku obraz Ukřižovaného.

O několik chalup výše na čísle jedenáctém stála hos-
poda. Nekalá hospoda s lichvářským majitelem a se služ-
kou pestré minulosti Leopoldou. Když se Leopolda pro-
vdala za siláka Jana Bečváře, hospoda osiřela a začala
pustnout.

Tenkrát vypukla první světová válka. Z nařízení ra-
kouských úřadů byli přivedeni do hospody a přilehlé
k ní pastoušky italsí váleční zajatci. Ferrini, Paduá-
no, Minci, Baldassare, Polidori a jiní. Byli mladí. Pra-
covali u sedláků, za večerů a nedělních odpolední při-
cházel na palouček pod lípou, brnkali na mandoliny
a zpívali. Vzpomínali na svou slunnou kolébku a její
jméno ryli do lípové kůry. Několikrát jsem tam četl
jako hošík vyrytý nápis: ITALIA.

SLAVNÉMU MÁJI

Vítám tě radostný máji - vítám tě měsíci mocný slá-
vou práce a jásavý zpěvem vítězství. Vítám tě, měsíci,
jenž jsi vykvetl šeríkem a opojně zavoněl svobodou.
Vítám tě, měsíci, který jsi hřměl ocelovou písní tanků.

Ano, po patnácté vítáme letos máj - měsíc, který ode-
dávna byl básníky proklamován za měsíc lásky a tou-
hy. Měsíc, který každoročně pečtel a pečtel vítězství
jara a nového života, který však nám je praporečnickem
vítězství a zvěstovatelem svobody.

Dnes vracejí se myslí všech lidí zpět k těm dnům,
které před patnácti lety znamenaly konec hnědého tem-
na. Byly to dny, na které jsme čekali víc než šest let.
Dny, které se šerem okupace sotva potácely a které
žily jen nadějí v nové světo.

První vzpomínka ovšem patří těm, kteří na svých ko-
rouhách nesli slávu svobody a pohodu míru. Především
sovětským vojskům patří náš dík. Těm vojskům, která
hnala vetřelce od Stalingradu až do Berlína a která
nejen povýšila vítězný prapor nad zpupné sídlo nepříte-
le v Berlíně, nýbrž prudkým náporom ztekla naše hory
a dorazila k srdci vlasti, drahé Praze, která bojovala
sama o svou svobodu.

Uplynul od té doby čas rušný a bojovný, ale nikdo
nemůže zakrýt zapomenutím ty pohnuté chvíle, kdy za-
prašenou ulicí, jejíž okna byla vybita a dlažba pokryta
sklem a troskami otlučených fasád, sunuly se sovětské
tanky - a na nich lidé. Toto společenství obludné hory
oceli a hrozu znavených, zaprášených, ale rozesmátých
krásnoarmějců je úžasným symbolem. Symbolem toho,
že v jejich rukou je ovšem tank strašlivou pěstí, která
drtí a rozbíjí - nikoliv však pro zmar a zkázu. Nýbrž
proto, aby vytvořil podmínky pro život a krásu. Ten
tank - se směřujícími se lidmi zahrnutými květy byl jako
pluh, který rozřízl a zranil zemi. Ne však proto, aby
vykrvácela, nýbrž aby do ní mohlo být vloženo semeno
- semeno, z něhož má vzrůst radostný a pokojný život.

A za ten život, který jste zachránili a za ten pokoj,
jemuž jste otevřeli cestu vyvrátivše bašty zla, za to bu-
dij vám neskonaly dík a nesmírná vděčnost. Vy, všichni
prostí a přece bohatýřští, lidští a přece hrdinští bo-
jovníci, kteří jste zažehli před patnácti lety pochodeň
svobody, buďte pozdraveni!

Jenže jiná myšlenka se probouzí, jiná vzpomínka y-
stupuje s naléhavou rozhodností před náš duševní zrak.
Tisíce a tisíce bratří trpělo po celé Evropě strašlivý-
mi fyzickými útrapami ve stovkách táborů, které byly
kloakami hrůzných muk, vymyšlených k pótření myšlen-
ky. Než myšlenku nelze potlačit, touhu po volném ži-
votě nelze ubít a tak tyto dny jsou také vzpomínkou

na všechny ty, kteří prošli peklem a zvítězili. A ne-
zvítězili jen ti, kteří se vrátili k novému životu ve svo-
bodné vlasti, přinášejíce jí do vínku svou horoucí lásku,
nýbrž i ti, kteří se nevrátili. Nebylo by správné v zá-
plavě radosti zapomenout na ně. Vždyť z jejich obětí
a z jejich krve vykvetl květ svobody. A kromě toho
jejich zmařené životy, jejich potlačené naděje, jejich
rozdrcená srdce plamenně varují. Varují před mračnem,
které by opět mohlo zastřít obzor, které by mohlo
opět přivodit dusnou tmou, kdyby ti, kteří přežili, ne-
byli bdělí.

V těch dnech příjezdu bohatýrů síly, v těch dnech
návratu bohatýrů ducha vyvstala před našima očima
vlast. Ne vlast romantiků, ne šovinisticky viděná vlast
přemrštěných nacionalistů, nýbrž vlast jako domov
všech a jako společenství na život a na smrt. Tehdy
povstala k životu, novému životu ta země, která je na-
ší zemí rodnou. Jako by ožily ty kraje, které byly svěd-
ky velkého hrdinství zbraně i ducha. Jako by skály a
hrady pevněji se postavily k ostraze toho, co prolilo
věrnou krev a toho, co chce žít. Jako by široká a táhlá
údolí rozevřela svou náruč, aby objala šťastné děti této
země.

Jenže láska k vlasti, osvědčená v letech tíže a roz-
kvetlá v slavných dnech máje, se neprojevuje a ne-
dovrhuje jen v dojatém pohledu na kvetoucí a do bu-
doucna ještě dále rozkvétající tvář krajiny. Ta v sebe
pojímá a plně objímá především lid. Právě lid, který
bojoval za svou zemi a od těch slavných dní se roz-
máchl k tomu, aby vytvořil ze země, která odedávna
byla zvána rájem na pohled, domov, opravdový domov
vonicí chlebeč a spokojenosti. A tento lid není štafáž
na obraze krajiny tak nějak jako romantici zdobili
obrazy svých krajin lidskou postavou, nýbrž je tvůrcem
a pěstitelem. A tak mluvíme-li o lásce k zemi, nemů-
žeme minout lid této země. A také toto pochopení vzrost-
lo mohutně a pevně ve dnech před patnácti lety. Ono
dalo smysl našemu jednání, ono mu dalo i sílu. Neboť
v těch dnech se stalo heslem i tvrzení slovo dříve ne-
pochopené: Opustiš-li mě, nezahynu, opustiš-li mě, za-
hyneš. Vzrostlo a vykvetlo tehdy opravdové a skutečné
vlastenectví věrnosti a solidarity, vlastenectví nové,
avšak pevné a schopné být nám silou, oporou, a směr-
nicí.

Ale máj, slavný máj, nehleď jen zpět. Je jako mladý
život. Pohled zpět slouží k tomu, aby se jím zvážila
situace a odhalila cesta dopředu. A protože se hlásíme
k životu, tak i vzpomínka na velké dni pětáctýřicátého
roku neslouží nám jenom k tomu, abychom v sobě ob-

*Italové nebyli však jedinými cizími návštěvníky to-
hoto rozkošného zákoutí. Přišla druhá světová válka,
daleko horší první. Hitlerovský fašismus rozestřel své
zločinné a krvavé síť po celé evropské pevnině. Ne-
vynechal ani tento zastrčený kout. Vždyť během těch
šesti válečných let, která zkravavila stránky dějin a
tkáň lidských srdcí, nebylo málem místa, aby tam ne-
byla vstoupila surová nacistická bota, aby tam neska-
nula krev, neupadla slza, nezazněl povzdech a pláč.*

*Jednoho dne prkenní, zmaření chlapi v gestapá-
ckých uniformách vedli po cestě kolem lípy a jejího
kříže okovy spoutaného hajného Emila Hladíka, člena
partyzánské skupiny generála Luže. Vedli ho na po-
pravu. Viděl jsem brzy nato vdovu po utracené oběti,
jak plakala před křížem pod lípou a modlila se za po-
koj a věčnou slávu nebožtíkovy duše. Gestapáci odpu-
zujícího vzezření chodili v ten čas po vsi od čísla
k číslu, hledali další odbojáře a řvali drsnými hlasy:
„My vám ukážeme sílu německé říše! Heil Hitler!“*

*Už neukázali. Nad pýchou německé říše se vznášela
ruka Boží spravedlnosti a požár, který zažehl Hitler na
Východě a na všech obzorech světa, vrátil se zpátky.
Přeskakoval blíž a blíž až k samému doupěti žhářů. Vo-
jáci, které vyslal Hitler dobývat svět, prchali v nepo-
psatelném rozvratu a zmatku, a náš lid je chytl a od-*

*zbrojoval po lesích. Po nich, zrovna v patách, přišli
noví návštěvníci, tentokrát Slované, naši pokrevní
bratři.*

*Před slovanskou lípou a před křesťanským křížem
v poledne 9. května léta Páně 1945 zastavil první so-
větský tank, přijíždějící úžlabinou od Polakova mlýna.
Zastavil, pozdravil a jechal na Prahu. Za ním se hrnula
vojska Sovětské armády. Večer posedali rudoarmějci
na paloučku pod lípou a hráli na garmošku.*

*Tak památná lípa viděla Italy z Manzána a Udine,
Němce z Pomořan a Rusy z Ukrajiny. Slyšela mando-
liny Italů, řvaní a hrozby nacistů, garmošku sovětských
vojáků. Viděla a slyšela každého po jeho.*

*Na počátku prázdnin toho slavného a nezapomenu-
telného roku stanul jsem opět pod lípou. Hořela mi nad
hlavou zlatým plamenem. Hořela, ale neshořela. V její
požehnané koruně plálo sta a sta zlatých plamínků, sta
a sta zlatě rozkvetlých prásníkových květů. A lípa ho-
řela nikoliv praskotem, nýbrž bzukotem včel, které po-
letovaly s květu na květ a sbíraly zlatý pěl a sladký
nektar. Slunce, korunu lípy ostře pronikající, činilo zla-
to pylových zrnek a květních listků ještě světlejší a
medová vůně dýchala ze stromu a plnila vzduch slad-
kou líbezností. Tenkrát jsem pocítil požehnání velikého
míru po bolesti. Tenkrát jsem si plně uvědomil to, co*

novovali radost tehdejších dní či abychom se dívali do šera, které tehdy bylo rozptýleno - ač i tyto pohledy jsou prospěšné a nutné. Vždyť vítězný květen pohnul mocně kolem dějin vpřed a s jaro silou otočil kor- midlem života. A jeho loď se dala v let. Její příd roz- hrnuje vody tušených dalek a činí, co bylo vzdálené přítomným a dosaženým.

Jak mohutnou a významnou cestu urazil náš život za těch patnáct let. Kolik nových továren, velikých vod- ních děl a celých měst vzniklo za tu dobu. Jak se změnil ráz celých krajů. Z celých rozsáhlých území byla

vypuzena bída a zaostalost, a vyvstali i noví lidé - hrdí pracovníci a budovatelé.

Jenže dnešek život nekončí! Naopak, jde dál a roz- víjí se nově. Jestliže pak dnes s vděčností vzpomínáme dní vítězství jeho základu a východiska nového života, pak se radostně a s plným vědomím správnosti svých činů, hlásíme k tomu všemu, co znamená krásný radost- ný a svěží život. K tomu všemu, co zapuzuje a do říše pohádek odsuzuje válku a její hrůzy, k tomu všemu, co lidem pomáhá a činí je silnými a vpravdě svobod- nými.

ThDr Ladislav Pokorný

KYTICE KAŠTANŮ

Dávno dozněly poslední výstřely, dávno skončila krvavá žatva smrti a život se rychle vracel k důvěře a spokojenosti, kterou neznal po sedm- desivých letech. Uvadly i poslední kytice šeríků, jejichž vůně navždy zů- stane spojena s mámiivou vzpomínkou na první svobodné vydechnutí po le- tech hrůzy i na vděčnost a lásku, s níž česká země vítala svoje osvo- boditele. Krajem Vysočiny, po cestě mezi Brnem a Prahou projížděly již jenom poslední, ojedinělé transporty sovětských vojáků. V každém městě jich několik zůstalo a všude byli ne jako hosté, ale jako svoji mezi svý- mi navzájem. V celém městečku také nebylo chlapce, který by je neznal jejich křestním jménem nebo nevěděl něco o jejich těžkých osudech. Kde byli vojáci, byly i děti a obráceně, kam děti šly, za svou zábavou, tam všude je provázal i některý z vojáků.

Po teplém deštiku se kolem cesty rozzářily bílé a růžové svíce kašta- nů. Den po dni se země marnivěji oblékala do nové krásy a do nových nadějí. Jaká krasavice je ta země va- še - říkali ti, kteří i pro její krásu neváhali přinášet útrapy a oběti ne- konečných bojů a cest.

Skupinka chlapců a sovětský voják zamířili k rybníku. Nebyl sice ještě čas na koupání, ale jaro toho roku bylo tak opojné a slunce hřálo snad

mnohem tepleji. Ostatně, někdo pře- ce musí být první, aby zkusil, jak je teplá voda a jistě také, aby se po- chlubil, co dovede. Do dětského ha- lasu se ozvalo napomenutí Gríšovo: „Je voda bezpečná? Nehodil tam Ger- mán zbraň?“ Na tohle nikdo nemys- lil. Hlouček chlapců se nerozhodně zastavil. Ale hned to zabzučelo mezi nimi hlaholem dohadů: „A co by se mohlo stát? Jak by se to dalo od- stranit? Jak dlouho bude trvat, než budeme moci do vody?“ Otázka za otázkou dopadala, nedočkavost dětí nakazila i vojáka. Těm klukům kvůli musí pře- ce zjistit, zdali je rybník v pořádku. Ale jak, když nemá po ruce žádných prostředků? Nu, snad je všechno jenom zbytečný strach a živá vzpomínka na nedávné dny, kdy jistým nebyl ani jeden krok.

Někdo z chlapců přinesl tyč. Gríša se naklonil nad vodu a ohmatával mělké dno. Ke stromům na hrázi se přitiskli ostatní, plni nedočkavostí nad výsledkem průzkumu. Gríša jim pře- ce řekne jistotu!

Vtom z hladiny vytryskl ka- lný proud vody, hluše do ní výbuch de- řil a s rozhozenými rukama se zvrá- til Gríša nazpátek. Zvedá se, dva, tři kroky klopýtá a zase padá k zemi. Rubaška na prsou se barví krví, skel- ný pohled očí se dívá kamsi daleko, přes hlavy těch, které výbuch ohromil.

I z blízkých domů vybíhají lidé, pře- kotné otázky padají na vylekané chlapce, z nichž nikdo nedovedl říci odpověď. „To germánská mina, ne- možno do vody,“ ozval se Gríša. Úlek sevřel do kleští strachu děti, v duši se zaryla výčitka: To vlastně my jsme vinni, to mohlo potkat ně- koho z nás, kdyby nám Gríša nebyl zakázal. Teď poznali lidé z úryvko- vých vět, co vlastně se stalo. Gríša a děti! Vždyť ti patřili stále k sobě! A bylo možné ještě trestat kluky, vy- lekané smrtí svého velkého kama- ráda?

Před shlukem na hrázi zastavilo vojenské auto. Šest nebo osm vojá- ků vystupuje, dav se rozestoupil a zmlkl. I vojáci se zarazili. Odykli už pohledu na smrt nyní, když už je po válce, zase vidí její tvář. Jak dlou- ho bude ještě zadírat své spáry do lidských životů?

Nad umírajícím se sklonila hrstka rudoarmějců. Bleskové poznání donu- tilo jednoho z nich k zoufalému vý- křiku, nad nímž se zachvěli lidé i květy na stromech: „Gríšo, Gríšo, bratře!“ Do široka se rozevřely oči obou dvou v tom okamžiku shledání. V tom jednom pohledu tisíce otázek, ve druhém jedna odpověď. „Spasibo, Vasilko!“ zašeptaly slabnoucí rty, když Gríša po dlouhých letech po-

jsem bolestně poznával v šesti letech válečných běd a nevýslovného strádání, že válka je nejstrašnější zlo a mír největším požehnáním pro člověka.

Sklonil jsem se k rodné zemi, k drahé půdě, zkrope- né krví a slzami. Spatřil jsem heřmánek, troničkové bochničky slezu a pastuši tobolek. A když jsem se znovu zahleděl na kříž a do hořící a zpívající koruny lípy, nebylo možno odpovědět na lásku a krásu rodné země, království Božího v míru, jinak než slovy: „Nemohl bych tě zradit, má vlasti, jít proti tobě, proti svým. Ne- mohl bych tě opustit, protože patříš tobě celou svou lidskou a kněžskou bytostí, mám v tobě své kořeny, jako je má tato památná lípa v hlubinách heřmánko- vého paloučku, jako je mají stromy na okrajích silnic a cest, po kterých jsem jako chlapec chodil do škol a do kostela.

Uplýnulo patnáct let od našeho osvobození. Patnáct let úspěšného budování a radostné, tvořivé, mírové prá- ce. Věkovitá lípa s křížem v rozrytém boku stojí dosud. Je symbolem míru a lásky. Mladé zelené osení vlní se v jejím okolí jako hřiva pod hřebenem májového vánku. Stromy jsou zalaty něžnou záplavou květů, měkké pa- prsky májového slunce kloužají po kraji. A to je ta krásná země, země česká, domov můj.

Na jihu od nás ve slunné Itálii před neomítnutými domky Manzána a Udine sedají zase mladí Polidoři, brnkají na mandoliny a sní o zlatých láněch kukuřice, která náleží pánům z manzánského a udinského zámku. A němečtí fašisté? Zase cení zuby ve znamení váleč- ných hrozeb a pokrouceného, novopohanského hákového kříže. Náš věřící lid pracuje pro mír a modlí se za něj. Nehladoví a nekrvácí, ale buduje stále lepší zítřek. Svou práci se stává rozséváčem dorozumění mezi ná- rody. Bojuje, aby nebyla válka. Tak bojoval sovětský voják, jemuž nešlo jen o vyhnání uchvatitelů, o obnovu statu quo ante, ale o život krásnější, šťastnější a spra- vedlivější, než byl v minulosti, o život bez válek a vy- kořisťování, o život všelidské lásky.

Můžeme být jako kněží Knížete Pokoje hrdí a šťastní, že známe svou cestu, že v boji za zachování míru stojíme v lásce Ježíše Krista a po boku všech čestných a spravedlivých lidí světa. Pokoj je majetkem křesťanství a posláním křesťana a kněze zůstat v přínášeti světu pokoj. Mír je dán láskou. Milovati, toť zjednávatí mír. Lásky převyšuje všechny mravní hodnoty, zahrnuje je v sebe. Proto pracujme a modleme se, aby oživující duch lásky pronikl všechny národy a všechny společ- nosti, aby vládlo na zemi království života, nikoliv smrti, aby zvítězilo na celém světě vladařství spravedl- nosti a pokoje.

/ Antonín Hugo Bradáč

prvé a zase naposled stiskl ruku svého bratra, jako by do ní chtěl vložit svůj hasnoucí život, své prosby, horoucí pozdravy, slova a vzkazy, které už ústa povědět nemohla.

Šest roků se spolu neviděli. Krátce za sebou odešli do vojny. Nejprve Vasil od staré matky. To hořel Sevastopol. Krátce nato naposled objal Griša svou žinku se synkem v náručí. K jinému útvaru a k jiné zbraní ho zavolali. Šest roků nevěděli nic o sobě, ani o svých domovech. Šest roků toužili po tom, aby se opět sešli v rodné vesnici a při společné lopotě. Teprve před několika týdny se náhodou dověděl Vasil, že Griša je na cestě k Praze. To už byl konec války, to věřil, že někde se spolu sejdou a s písničkou se vrátí domů. Jak bude vypadat a sejdou se s těmi, které opustili? Ale oba spolu budou

pracovat, aby znovu omládl květy a láskou.

Dlouhá a nekonečná cesta byla za nimi od jejich rozloučení. Poznamenala ji hrůza vypálených vesnic, rodný kraj proměněný v poušť, provázely ji slzy vražděných žen a dětí, útrapy i utrpení. Den ze dne v nich vyrůstala víc a více nenávist ke všemu, co válka způsobila, a touha po bezpečném životě pro všechny, kdo byli utlačeni. Tisíce hrobů za nimi žalovalo, tisíce ran za nimi zapřísahalo, aby uchránili svobodu a mír. A nyní, když už je po vojně - jaké je to strašné shledání!

Co chtěly Vasilovi povědět bratrovy hasnoucí oči, které se ještě usmívaly? Co viděly v té chvíli oči, v nichž radost ze shledání se proměnila v mrákotu nekonečného snu? Snad se dívaly na domov, tisíce dnů cesty

vzdálený a viděly děti... Ten jeho už je jako ty české děti, tady ukáže tátovi, jak se naučil plavat. I štičku předhoní. „Táto, ty nevěříš?“ „Pomalů, Griško, tady Germán šel, tady zasíval smrt, nejdřív se podívám, zda voda bezpečná...“

Kdo to byl, kdo ostýchavě položil na ztichlou hrud' kaštanový květ a do ruky Vasilovy druhou kytičku? Dítě nebo dospělý? A nebo soucit, vděčnost a láska?

Důstojník zavelel „k počtě zbraň“ a kolona se rozjela na další cestu.

Z těch chlapců, kteří tenkrát zdrčně stáli na hrázi, jsou dávno tátové. Ale každým rokem, když opadnou jásavé šeríky, objeví se hrozny kaštanových květů před štihlým pomníčkem s rudou hvězdou ve špičce.

Václav Zemek

(Pokračování)

CHOROBY KNĚŽSKÉHO ŽIVOTA

Každé povolání má jistý vliv na zdraví svých příslušníků. Podle toho rozdělujeme povolání na zdravá, méně zdravá a škodlivá lidskému zdraví. Již sama hrubá zkušenost ukázala, že příslušníci některých povolání mají kratší život, nedožijí se vysokého věku, jsou neduživí, tělesně zchátralí a často jsou nemocní. Vliv povolání se projevuje nemocností a úmrtností. Proto je možné vystopovati, že se určité choroby u některých povolání častěji vyskytují než u jiných a dále, že úmrtnost je u některých povolání nápadně veliká. Je tedy zřejmé, že statistické zpracování nemocnosti a úmrtnosti zaměstnaných osob nejlépe ukáže, která práce ohrožuje zdraví pracovníků. Důležité tedy je, aby všechny škodliviny práce byly poznány a tím mohla práce a pracovní poměry být tak upraveny, aby k porušení zdraví nedocházelo. Statistika má tudíž veliký význam o vlivu zaměstnání na nemocnost a úmrtnost, poněvadž jde o poznání škodlivin, kterým jsou vydány skupiny obyvatelstva.

V minulém století a na začátku tohoto úmrtnost kněží jako skupiny zaměstnanců v procentech vzhledem k ostatním třídám obyvatelstva byla poměrně velmi příznivá a nejnižší ve všech světových statistikách. Ovšem v posledních desítkách let se stav změnil a kněze možno přeradit do skupiny duševních pracovníků, kde procento úmrtnosti je vyšší.

Druhým ukazovatelem vlivu práce (povolání) na zdraví pracujících je nemocnost (morbidita), to znamená, kterými chorobami jsou příslušníci toho kterého povolání postiženi, které choroby se u nich opakují a jak dlouho trvají.

Dnes řadíme kněze mezi duševní pracovníky, jsou u nich velmi často poškozovány srdce a cévy. Příčiny, které vedou k postupnému a často předčasnému opotřebování a zestárnutí srdce a cév, jsou velmi různé. Především je to zvýšený a opakovaný nárok na výkonnost krevního oběhu, vysoká tělesná a hlavně duševní námaha, nakažlivé nemoci apod. Arteriosklerosa neboli kornatění tepen se projevuje ukládáním cholesterolu a vápníku ve stěnách cév. Ukládáním těchto látek se stěna cévní ztlušťuje a zmenšuje se její pružnost, tím přibývá její tuhosti a také její křehkosti. Průtok v těchto cévách se ještě zhoršuje postupným ztlušťováním stěn cévy a zhoršení nastává ještě křečí těchto cév. Krevní tlak se někdy zvyšuje, jindy zůstává stejný. Sklerotické změny postihují někdy celou cévní soustavu, jindy pouze jen určitou oblast. Tak mluvíme o kornatění věnitčích cév, srdečnice, mozkových nebo ledvinových cév, nebo končetinových cév. Zvýšený stupeň lomivosti cévní a zvýšený tlak krevní mohou způsobit prasknutí cévy a vést k výronu mimo cévu do sousední tkáně. Jindy zase céva se ucpe sraženinou krevní, tzv. throm-

bem. Krevní sraženiny mohou být krevním proudem zaneseny jinam, vmeteny, a tak hovoříme o vmetku neboli embolu. Prvnímu chorobnému procesu říkáme trombosa a druhému embolie. Příčiny jsou velmi četné. Ztlušťováním stěny cévní mění se světlost a průtočnost cévy, a to tím výrazněji, čím postižená céva je jemnější. Krevní proud je zde zpomalen, krev jeví zvýšenou srážlivost. Chorobný stav, který se označuje jako mozková mrtvice, je zaviněn krvácením do mozkové tkáně anebo ucpaním mozkové tepny krevní sraženinou. Tímto výronem se omezí nebo zcela vymizí činnost určitého okrsku mozku a u postiženého se to projeví buď ztrátou hybnosti končetin, nebo ztrátou řeči či vědomí.

Ucpání věnitčité tepny krevní sraženinou vede k nedokrevnosti okrsku srdeční svaloviny, kterou normálně zásobuje, vede k tzv. infarktu srdečního. Onemocnění toto je provázáno krutou srdeční bolestí. Ačkoliv se jedná o nemoc velmi závažnou, přece ve většině případech, když se překoná první období, tělesným klidem a řádnou léčbou se nemocné srdce zhojí a stav se upraví. Musíme však také připomenout, že řada chorob nám vyvolává bolesti u srdce, ale nemají původu v onemocnění srdce, ale jsou vyvolány poruchami nervovými, nebo zaživacího ústrojí, a jen lékař může po vyšetření nemocného rozhodnout o pravé příčině obtíží.

Mnohem důležitější než léčba je nyní naučit se chorobám předcházet, to znamená vystříhat se všeho, co podporuje přirozené stárnutí srdce a cév, a bránit se tomu. Předcházet stárnutí se má doslova již od mládí, a to především správnou výživou a hygienou. Po práci jak tělesné tak zvláště duševní je nutný klid a odpočinek, pravidelný a vydatný spánek, pobyt na čerstvém vzduchu. Přesycování potravou, zvláště bohatou na tuky, usnadňuje ukládání cholesterolových látek ve stěnách cév. Z jedovatých vlivů podněcuje kornatění cév kouření.

Jinou chorobou, která ohrožuje zdraví a život mužů, a to mužů od 50 roků výše až do vysokého věku, je hypertrophie prostaty — zbytnění předstojné žlázy. Okolnost, že hypertrophie prostaty je patologickým zjevem stáří, má za následek, že s přibývajícím věkem choroba dále postupuje a se zhoršuje, a nebyla-li včas a vhodně léčena, vede nezadržitelně k smrti. Poněvadž zbytnění prostaty se vyvíjí pomalu, projevují se příznaky choroby pomalu a nenápadně. V průběhu choroby možno přesně rozlišovat tři stadia onemocnění. Vylíčíme příznaky prvního stadia, poněvadž je důležité, aby nemocný se dostal včas do odborného léčení. Prostata je totiž pohlavní, žlázo orgán, tvarem a velikostí se podobá kaštanu. Je uložena v dolní přední části malé pánve, mezi spodinou stydkou a konečníkem, těsně pod

měchýřem, s jehož spodinou pevně souvisí. Močová rou-
ra, vystupující z měchýře, prochází přední částí prosta-
ty a je prstěncovitě prostatou objímána. Zbytnění před-
stojné žlázy je onemocnění, které se dostavuje z příčin
ne zcela známých u mužů starších 50 let a je charakte-
risováno zvětšením prostaty celé nebo její části. Typic-
ké příznaky je doprovázející jsou jak místní urogenitál-
ní, tak i celkové.

Z důvodu prevence popíšeme příznaky prvního stadia
zbytnění předstojné žlázy. Především je to pollakisurie,
tj. časté nucení na moč, zvláště v noci (nycturie) a
k ránu. Dále je to retardace, to znamená, že pacient
musí po prvním impulsu k močení čekat delší dobu,
než se objeví první kapky moče. Dysurie, pacient se
musí namáhat, aby vytlačil z měchýře veškerou moč,
proud moče je líný a tenký, moč nevystřikuje proudem
v parabole, nýbrž teče kolmo k zemi, přerušované a
často jen po kapkách. Močení trvá velmi dlouho. Jsou
časté a bolestivé erekce (ztopoření údu) v noci. Pro-
statikové mají větší obtíže v noci, kdy v leže a v teplém
lůžku se stupňuje překrvení prostaty, než ve dne, kdy
je následkem tělesného pohybu krevní cirkulace lepší.

Z ostatních příčin, které způsobují překrvení pro-
staty, a tím zhoršení příznaků a kterých se musí pro-
statikové varovat, dlužno uvést: přepíňování žaludku
na noc, jídla silně kořeněná, silná černá káva, alkohol,
zácpa, podráždění haemoroidů, prochlazení (třebas
i nohou), dlouhé sezení ve vlaku a v autu, předržování
močení (ve společnosti, z ostychu apod.).

V druhém a třetím stadiu choroby se příznaky ještě
stupňují, a jestliže jsou považovány, jak se to někdy
stává, za pravidelný a nevyhnutelný příznak stáří, pak
se pacient dostaví k lékaři, když již není možné pro-
vésti chirurgický zákrok (prostatektomie). Jestliže k vý-
še uvedeným příznakům se přilhuží infekce močového
měchýře, cest močových a ledvin, vzniká tak urosepse,
provázená někdy horečkami a třesavkami, která vede
rychle k smrti.

Od této choroby — zbytnění předstojné žlázy — mu-
síme odlišit jinou chorobu předstojné žlázy, která ně-

kdy trápí muže skoro od puberty až do stáří. Nazývá
se prostatismus. Tento termín razil zesnulý prof. dr.
Šamberger, když před lety o ní hovořil ve Spolku čs.
lékařů v přednášce na téma: „O sexuální neurasthenii
a prostatismu.“ Ve stručnosti možno říci, že tato choro-
ba vzniká při neúplné nebo formální abstinenci po-
hlavní. Je to situace, kdy se musí sexuálně absti-
novat a ať jsou zde důvody jakékoliv (slib apod.)
a muž absolutní abstinenci nedodrží. Ve smyslu
moralistů „koketuje s pokušením“ a nechává je do-
spět až na hranici hříchu. V takovém případě se do-
stavuje překrvení prostaty s následným zadržením pro-
statického sekretu v lumenu žlázek prostatických, s úpl-
ným nebo i částečným ochrnutím hladkého svalstva
prostaty. Tyto patologické změny jsou potom sdruženy
s nejrůznějšími příznaky nervovými a duševními, jako
je např. stísněná nálada, tíhnoucí až k sebevraždě.
Z obtíží genitálních slyšíme nejčastěji: bolesti v trubici
močové bezprostředně za žaludem nebo ve špičce žalu-
du, svědění v močové trubici, řezavka po vymočení, čas-
té nucení na moč, časté poluce, nepříjemný bolestivý
priapismus (ztopoření údu), bolesti sálající do třísel,
bolestivý nepříjemný tlak v podbřišku, zvláštní přecitli-
vlost kůže na hyždích, kde poněkud hrubší dotyk oú-
sobí bolest. Z obtíží mimo sféru genitální a kromě již
uvedené melancholické deprese se sklonem sebevražed-
ným, nechutí k práci, obtížná koncentrace duševní, zá-
vratě, palpitace (bušení) srdce, profusní pocení, pocit
sevržené hlavy železným kruhem, bolesti hlavy zejména
v záhlaví, špatný spánek i nespavost, bolesti v kříži
i kostrči, někdy i bolesti v kloubech především v ko-
lením, někdy i obtíže haemoroidální, ovšem bez hae-
moroidů. Všechny tyto obtíže se dají vyléčit jednak
příslušným zákrokem lékařským (masáží prostaty), jed-
nak užíváním léků. Aby však nenastala znovu recidiva
onemocnění, je nutné nejen ve smyslu náboženském,
ale i zdravotním, odříkat pokušení od začátku, neobírat
se jím, nevydražďovat se, když není možnost správného
ukojení sexuálního, nechodit zkrátka na pokraji pro-
pasti hříchu.

MUDr. Vlastimil Nikodém

Galerie vlasteneckých kněží

P. PAVEL KRÍŽKOVSKÝ

Letos 8. května bude tomu 75 let, kdy na Starém
Brně zemřel patriarcha našeho národního umění hudeb-
ního, P. Pavel Krížkovský, narozený 9. ledna 1820 v Ho-
lasovicích ve Slezsku v čís. 18 v chatrné, doškem kryté
chaloupce.

Chudíčká jeho matka, Viktorie Krížkovská, nalezla
útulek u svých bratrů Jana a Jakuba, obuvníků a ven-
kovských muzikantů, kteří při žádné příležitosti se svými
bubny a klarinetami nesměli chybět. Oba zabraňovali
malému synovi Karlovi (Pavel je jeho jméno řeholní)
všemožně, aby se nestal také takovým „ubohým muzi-
kantem“. Ale vrozené nadání nebylo možno přehlásit.
Sedmiletý Karel se začal učit sám a brzy vypomáhal při
hospodských muzikách. V pondělí bývala ve škole vý-
plata! Chlapec byl nejčastěji na kůru kostela, a jednoho
dne překvapil pana rektora kůru, neplachovského učite-
le Alexandra Urbánka, když sopranistka, majíc začít
zpívat sólo, nezačala... a bystrý Karlík pohotově její
part zazpíval z listu — bez chyby. Od té doby pan
rektor ho cvičil ve zpěvu, ve hře na klavír a na var-
hany a Karlík mu to splácel různými službami v do-
mácnosti. Ale strýce pokroky Karlovy v hudbě nic ne-
těšily. Určili ho na řemeslo, ale Karel se dostal ve 12.
roce na gymnasium jako fundatista v Opavě. Tři léta
setrval ve fundaci; potom, pozbyv mutací hlasu, byl
z fundace propuštěn a nemaje od nikoho podpory, živil
se soukromým vyučováním a tak dokončil studia hu-
manitní. Již tenkrát začal psát pro své spolužáky více-
hlasé sborky.

Filosofii studoval v Olomouci. Ale tam se nemohl ni-
kde uchytit; přerušil tedy studia a odhodlal se jít do
Chebu za zpěváka k divadlu. Když si vymáhal průvodní

list, byl odveden k 14leté vojenské službě, ale nena-
rukoval. Ujal se ho opavský arcikněz P. Kirnig, vymohl
mu osvobození od vojenské služby. Musel však ihned
složit učitelskou zkoušku a opavský pan arcikněz ho
ustanovil učitelem v Jamnici. Tam pobyl 2 roky. Byla
to krušná doba. Karel se cvičil ve skladbě bez učitele,
bez návodu, jsa ve všem úplným samoukem. Kolikrát
šlapal z Jamnice 2 hodiny cesty do Opavy, aby si tam
poslechl významné produkce hudební buď v Kosteletě
nebo v koncertní síni. Kolikrát sám a sám, pozdě v noci
se vracel domů, aby ráno opět vyučoval.

V roce 1843 přichází do Brna, aby dokončil svá stu-
dia a 1. září 1845 vstupuje k augustiniánům u sv. To-
máše na Starém Brně. Roku 1846 složil Karel Krížkovský
řeholní sliby a začal studovat bohosloví.

Ze styků s bohoslovci, zejména s Ignátem Wurmem,
dále filosofem Matoušem Klácelem, profesorem boho-
sloví Františkem Sušilem, Benešem Metodem Kuldou
probudilo se v něm národní uvědomění. Sušil první uká-
zal nadanému Pavlovi cestu k hudbě národní, kterou
Pavel si ihned oblíbil a v tom směru dále pilně se
zdokonaloval. Podle Sušilova návodu a pod jeho do-
zorem harmonisoval Krížkovský některé ze sebraných
moravských písní z roku 1840 pro čtyřhlasý mužský
sbor, a to tak, že nesetřel jejich národní svéráz a
půvab. Byly to: „A co to tam píská — Anička — Malý
převozníček — Čáry.“

V revolučním roce 1848 byl Pavel vysvěcen na kněze.
Své prvotiny slavil v Neplachovicích na faře. Téhož
roku se stal ředitelem klášterního kůru a zasáhl svou
hřívnou činností do politického hnutí. Vlastenec, profesor
Matouš Klácel, přeložil totiž německou báseň „Die Uni-

versitát“, složenou na paměť postřílených vídeňských studentů dne 13. III. a P. Pavel k ní složil revoluční hudbu a postavil se po bok nadšenému spolupracovníku Klácelovu — Anselmu Rambouskovi, jenž složil v době červnové revoluce veršovačku: „Aj, vy bratři, aj, jonáci! Vizte, jak se svět potácí!“ — v níž burcoval lid, aby se vzchopil a setřásl se sebe tyranské jho. Aby píseň více pronikla do lidu, složil k ní P. Pavel řízný nápěv.

Roku 1850 dokončil P. Pavel svá studia bohoslovecká. Byl ustanoven za kooperátora při klášterní faře augustiniánů u svatého Tomáše na starém městě v Brně. Byla to největší fara v diecési. — Jako poslední kooperátor rozsáhlé farnosti neměl P. Pavel mnoho volného času, ale i ten využíval svědomitě k dalšímu vzdělání v hudbě.

Hudební činnost Křížkovského v letech 1850 až 1872 lze vyjádřit čtyřmi body: a) komponoval, b) řídil kůr klášterní, c) byl výkonným umělcem jako violista brněnského smyčcového kvarteta, a d) dirigentem.

A) *Křížkovský jako skladatel.*

Obohatí své vědomosti důkladným studováním všech starých i novějších skladatelů, za kterou příčinou pobýl i v Praze půl roku — a vniknuv úplně jako nikdo dříve do ducha hudby ryze národní návodem Sušilovým a studováním jeho písni moravských, skládal na jejich základě samostatné mužské sbory. Prvním z nich je proslulá a nejrozšířenější skladba „Utonulá“. Koncem roku 1860 nastoupila svou vítěznou cestu. Jaký dojem učinila v Praze v roce 1862, o tom píše sám Křížkovský v dopise své mamince do Škrochovic: *Dne 16. května odpoledne o 3 hodinách byla konána první velká zkouška. Ve velkém sále bylo shromážděno asi 800 zpěváků. Když došlo na mou skladbu, dal jsem ji napřed zazpívat od pražského zpěvického spolku samostatně, avšak provedení se mi nelíbilo. Proto jsem prosil zpěváky, aby se neštíteli námahy a skladbu se mnou znovu nacvičili tak, jak bych si já přál. Nyní trápil jsem ubohé lidi půl druhé hodiny (bezpočtu krát*

dával do únavy opakovat ono akordní „ach“, neboť jeho provedení dlouho se neshodovalo s představou skladatelovou). *Když konečně vše šlo, nebralo volání sláva konce. Při koncertu byl můj sbor nejlépe zazpíván a nejlépe se podařil. Jásot a radostné volání publika nedovedu Vám popsat...*“

Kdyby žádného jiného sboru mimo Utonulou Křížkovský už nesložil, byl by si zasloužil nejen díky národa, ale i cti, býti vpočtenu mezi nejpřednější skladatele české.

Ostatní skladby Křížkovského jsou: Cyril a Method, mužský sbor, rok 1861, Dar za lásku, mužský sbor, rok 1861, Odvedeného prosba, mužský sbor, rok 1861, Ejhle, svatý Velehrad už září, 1863, na slova Soukupova, Zahušaly hory, tenor a klavír, rok 1864, Letěl, letěl roj, tenor a klavír, 1864, Klekání, basbaryton a klavír, 1864, Pastýř a poutníci, sbory se soli, 1866, Výprask, mužský sbor a klavír, 1866, Zahrada Boží, mužský sbor, 1867, Zpěv pohřební, mužský sbor, 1868, Přístup, Moravěno, sbor, kostelní kancionály, 1869, Jeseň a máj, tenor a klavír, 1870, Zpěvy vánoční, trojí druh sborů, 1871, Kalina, tenor a klavír, 1872.

Křížkovský ve své skromnosti nikdy nepřipustil, že by jeho skladby měly veliký význam a dosah, a nazýval se pouhým „písničkářem“.

V zenitu svého tvůrčího rozvoje měl Křížkovský velké plány. Chtěl napsati mohutný Hymnus národa českého pro sbor s průvodem velkého orchestru, dále Kantátu ku pětistému výročí smrti Karla IV. — Dokonce se obíral myšlenkou napsati operu na český text, a to na popud pražského Prozatímního divadla a podle všeho i na naléhání Palackého a Riegra roku 1863 u příležitosti Cyrilometodějských oslav v Brně. — Ale ze všech těchto plánů sešlo. Je těžko říci, zda se to stalo z příčin vnějších (byrokratismus státní i církevní), nebo z nedostatku tvůrčí odvahy, nebo z přemíry šízravé autokritiky...

(Pokračování)

Prof. P. Josef Vrana

Moje Matka

Třetí pětiletka

PATNÁCT LET ROZVOJE ČESKOSLOVENSKÉHO HOSPODÁŘSTVÍ

Letošní slavné květnové výročí našeho osvobození je příležitostí k tomu, abychom se v denním shonu zamyslili nad prací, která byla vykonána a srovnávali s dneškem onu dobu, kdy končila válka a celým světem radostně znělo slovo mír. Není třeba opakovat všechna čísla, která byla již uvedena v minulých článcích, ale je třeba stručně rozebrat hlavní vývojové tendence našeho hospodářství v době od osvobození až dodnes.

Na konci druhé světové války bylo československé hospodářství hluboce rozrušeno a objem průmyslové výroby poklesl na polovinu předválečného stavu. Projevily se nejen přímé válečné škody, ale i důsledky šestiletého vykořisťování okupanty. Budovy a strojní zařízení byly dlouhou dobu jen opotřebovávány, technická úroveň našeho hospodářství během války zůstávala stát. Opotřeбенí nebylo nahrazováno. Výroba byla podřizována zločinným válečným účelům okupantů. Množství odborných dělníků a kvalitních inženýrů bylo ztraceno, ať již v boji proti okupantům anebo zavlečením na práce do Německa. Řada podniků byla zničena válečnými událostmi, jiné nepracovaly a žádná továrna, pokud se v ní nevyrábělo pro německý válečný průmysl, nebyla využita v plné kapacitě.

Náš lid stál před úkolem obnovit hospodářství a vytvořit předpoklady pro jeho rychlý rozvoj. Hospodářská obnova šla ruku v ruce s politickým bojem za přechod ČSR na cestu budování nového společenského řádu. Již první vláda po osvobození měla ve svém programu ozdravení hospodářského a společenského systému. Starý kapitalistický způsob byl odstraňován. V hospodářství rychle rostlo společenské vlastnictví a nové metody řízení. Obnova hospodářství nebyla prováděna živelně na základě individuální iniciativy jednotlivců,

ale byla prováděna již v druhém roce po osvobození podle prvního hospodářského plánu, který kdy byl v ČSR uplatněn - podle dvouletého plánu.

Bylo třeba odstranit nejen válečné škody, ale i nevyhovující strukturu v hospodářství, která se udržela ještě z dob rakouské monarchie. České země patřily k nejprůmyslovějším oblastem Rakousko-Uherska. Na území ČSR z roku 1918 byly dvě třetiny veškeré průmyslové kapacity bývalé monarchie. Krátce po upevnění kapitalistické první republiky se projevovaly obtíže, které vyplývaly z toho, že průmysl byl rozvinut nerovnoměrně. Výroba spotřebního zboží dosahovala 60 % veškeré průmyslové výroby; naproti tomu výroba výrobních prostředků nebyla rozvinuta tak, aby se mohla stát základnou zdravějšího vývoje. Silný lehký průmysl, který neměl domácí odbytovou základnu a oporu v silném průmyslu výrobních prostředků, byl odkázán na vývoz a své zásobování stroji a surovinami musel krýt dovozem. Pokud byla ve světě poptávka po spotřebním zboží, dařilo se nerovnoměrnost překonávat, a to i při rostoucí světové konkurenci snižováním mezd a tím rostoucím vykořisťováním dělnictva. Důsledky nerovnoměrnosti se projeví v krizi po roce 1929. Z následků této krize se spotřební průmysl až do začátku druhé světové války nevzpamatoval. Proto průmyslová výroba ČSR od roku 1930 až do roku 1937 zůstávala stále pod úrovní posledního předkrizového roku 1929. V tomto období zůstala zvláště hluboko pod předkrizovým stavem výroba spotřebních předmětů, zatím co výroba výrobních prostředků mírně stoupala.

Touto cestou se sice pomalu likvidovala nezdravá struktura našeho hospodářství, ale likvidace probíhala živelně a v podmínkách kapitalistického hospodářství,

jsou provázena nezaměstnaností a bídou pracujících a všemi ostatními zápornými jevy kapitalistického způsobu hospodaření.

Kromě nezdravé struktury hospodářství zdědila naše republika po starém mocnářství, na jehož troskách vznikla, i jeho nejzaostalejší oblasti. Uhersko bylo agrární, zaostalou částí monarchie. Mezi nejméně vyvinuté části Uherska patřilo Slovensko. Spojením českých zemí se Slovenskem se dostaly do jednoho státu oblasti průmyslově nejvyvinutější a výrobně nejzaostalejší. I tato skutečnost působila neblaze ve vývoji československého kapitalistického státu. Živelné hospodářství první republiky nebylo schopno odstranit tento rozdíl. Rozdílnost v průmyslové vyspělosti vedla i k rozdílu v životní a kulturní úrovni, z nichž mohly těžit buržoazně nacionalistické a separatistické živly na Slovensku. Jejich snahy, podporované politikou hitlerovského Německa, dosáhly nakonec svého cíle a přispěly valnou měrou k celkové krizi čs. státu.

Po osvobození jsme nechťeli znovu opakovat staré chyby. Těžili jsme ze zkušeností z minulosti. Stál před námi úkol, vybudovat stát nového společenského řádu, se silným a rovnoměrně vyvinutým hospodářstvím. To předpokládalo cílevědomou snahu vytvořit správný poměr mezi jednotlivými odvětvími výroby a vyrovnat vyspělost jednotlivých oblastí.

Dvouletý hospodářský plán pro léta 1947—1948 měl za cíl dosáhnout v průmyslové výrobě úrovně předválečného Československa. Cíle bylo dosaženo. Objem průmyslové výroby byl na konci dvouletého plánu o téměř 10 proc. vyšší než před válkou.

Obnovou průmyslové výroby v předválečném rozsahu byl vytvořen předpoklad pro vybudování hospodářské základny nového společenského řádu, která byla vytvářena plněním úkolů dalších hospodářských plánů. Hlavním úkolem byla přestavba nevyhovující struktury hospodářství. V roce 1948 byl poměr mezi výrobou výrobních prostředků a spotřebních předmětů 57,6:42,4. Za období prvního pětiletého hospodářského plánu bylo vybudováno mnoho nových závodů, především závodů těžkého průmyslu. Tím dosáhla výroba výrobních prostředků podílu 62,3 % a podíl výroby spotřebních předmětů klesl na 37,3 %. Přitom by bylo omylem představovat si, že výroba spotřebních předmětů poklesla. Naopak - stoupla, ale rostla podstatně pomaleji, než výroba výrobních prostředků.

	1948	1949	1950	1951	1952	1953
průmysl celkem	100	114	132	150	177	193
výroba vyr. prostředků	100	114	133	157	195	219
výroba spotř. předmětů	100	114	131	143	159	166

Zvláštní důraz byl kladen na rozvoj strojírenského průmyslu, především na výrobu strojů pro hutnictví, energetiku, kovoobráběcí a chemický průmysl. Tam, kde zasahuje strojírenská výroba do oblasti výroby spotřebních předmětů, byl zaznamenán rovněž významný vzestup. Rostla zvláště výroba automobilů a motocyklů, chladniček, praček, radiopřijímačů a televizních přijímačů, elektrických spotřebičů pro domácnost apod. Pro porovnání uvedeme vývoj strojírenství v indexu růstu výroby:

1948	1949	1950	1951	1952	1953
100	122	156	202	267	323

V dalších letech po skončení první pětiletky pokračovala výstavba podle stejných zásad. Výrobní základna naší země byla již podstatně silnější a dávala předpoklad k dalšímu rozvoji. Veliké investiční prostředky, které byly vloženy do hospodářství, přinesly své ovoce. Bylo dále rozvíjeno strojírenství, takže jeho výroba překročila pětinasobek objemu výroby z roku 1948. Bylo vybudováno mnoho nových výrobních závodů a ostatní byly rozšířeny. Do výroby byly zavedeny nové druhy výrobků, v nichž jsme až dosud byli odkázáni na dovoz. Stoupla technická úroveň všech výrobků a četné z nich se dostaly svou vyspělostí mezi přední světové produkty. Stali jsme se velmocí ve výrobě nákladních automobilů, traktorů, dieselových motorů, motocyklů, obráběcích strojů a jiných.

Výrobní úspěchy při plnění úkolů druhého pětiletého plánu jsou předpokladem ještě rychlejšího rozvoje průmyslové výroby v třetí pětiletce. Životní úroveň našeho lidu roste úměrně s růstem výroby, roste i vážnost našeho státu v mezinárodní politice. V úzké hospodářské spolupráci se Sovětským svazem a s lidově demokratickými státy roste váha nového společenského řádu, váha, která sklání misky vah světové politiky k zajištění trvalému míru.

I v našem zemědělství byly vytvořeny pevné základy růstu výroby. Náš stůl bude tím bohatší, čím více naši družstevní zemědělci vyrobí. Pomoc průmyslu našemu zemědělství a úzký svazek dělníků a družstevních rolníků jsou zárukou, že i zemědělci splní všechny úkoly, které jim náš lid ukládá.

Dnes - při vzpomínce na dny našeho osvobození - hrdě přehlízíme výsledky práce našeho lidu za uplynulých patnáct let. Ohlížíme se sice zpět, ale díváme se více kupředu do blízké budoucnosti a radujeme se z výhledů do nejbližších let, do let dalších úspěchů, do let radosti, míru a hojnosti.

Inž. V. a Z. Červený

Doba očima kněze

PATNÁCT LET

Patnáct let! Pouhá čtvrtina lidského života nebo ještě méně. A co znamenají v životě národa nebo státu? Obyčejně téměř nic: nepatrná kapička času, nád kterou historik mávne jen pohrdlivě rukou.

Jsou však hodiny, dny, měsíce a roky, které mají mnohonásobnou platnost a které znamenají více nežli celá staletí. Léta, která ořou nové brázdy, léta, která mění tvář vlasti... Takových bylo těch patnáct let po slavném roce národního zmrtvýchvstání, po roce 1945.

My, kteří jsme je prožili, ani dost dobře nemůžeme posoudit dosah jejich činů. Snad lépe by je ocenil člověk, který by se po dlouhých letech odloučení vracel do vlasti. Ten by teprve šel nad tím, co nám je naprosto samozřejmé. „Jakže? Všechno bohatství patří jen lidu? Národní důchod je rozdělován spravedlivě podle vykonané práce? Zdraví lidu je záležitostí všech?“ Takový člověk by si kladl podobné otázky. Tázal by se, divil by se, ale my bychom odpovídali: „To všechno je přece samozřejmé. Vždyť tam, kde si vládne lid sám, to ani nemůže být jiné...“

Nikoliv, my bychom si možná spíše ještě řekli: mohli bychom toho dokázat mnohem více, kdybychom byli ještě méně sobečtí nežli jsme dosud. Kdybychom v sobě uměli vytvořit nového člověka s čistým srdcem, jasným mozem a obětavými, pracovitými rukama. Člověka, který je předobrazem v evangeliích... Je už tu takový člověk nebo není? Tážeme se po těch patnácti letech. A odpovíme poctivě a upřímně: Jeho počátky tu již jsou. V továrnách i na polích, v kancelářích i na školách pracuje množství pracovitých, pilných, vynalézavých a tvořivých lidí, kteří myslí ne na svůj prospěch, ale na blahobyt všech, na dobro celého národa. Jsou to lidé, kteří pracují v brigádách socialistické práce. Tito lidé nejen poctivě a průkopnický tvoří nové hodnoty, ale oni činí mnohem více. To oceníme náležitě teprve v budoucnosti. Což to není krásné, že členové těchto brigád usilují o čistý mravní život ve vzájemném styku i v rodinách, že hledají poučení a zábavu jen tam, kde je slučitelná s důstojností člověka socialistické epochy? Jsou to teprve malé jarní klíčky a my dosud ne-

vidíme celou rostlinu s květy a plody, ale věřte, poroste rychle tato rostlina. Poroste rychle, protože je čistá, zdravá a plná života. Protože roste k slunci a k pravé lidskosti. A to je, myslíme, to nejkrásnější, co jsme dosáhli za těch třikrát pět let. To pro nás znamená ještě více nežli ty krásné obytné domy, velké přehrady, nové doly, hutě a závody. Protože všechny tyto pěkné a užitečné věci jsou vlastně dítětem nového myšlení, citění a chtění omládlého národa.

Velikost člověka je v tom, že dovede být vděčný. To zvláště pro nás musí být samozřejmé. Obracíme svůj zrak vzhůru, ale nezapomínáme také na své lidské bratry a sestry, kteří nám kdysi za cenu bezměrného utrpení a obětavosti přinesli svobodu. A v tyto květnové dny je vidíme před sebou znovu: uprášené, unavené tisíci boji a námahami, ale přece milé, vřelé, ba rozesmáté. Stačí se na chvíli soustředit, abyste si je před sebou znovu oživil: s kyticemi vonícího šeriku v náručí, s garmaškami v ruce... Zpívající a tančící čistou radostí, že potřeby nejhorší tyranů v dějinách lidstva a že národům vrátili nátek nejceněnější: svobodu, důstojnost, lidskost. V těchto jarních dnech národního veselí musíme před sebou vidět také ty, kteří darovali své životy a své zdraví. Před ně musíme položit svou nejkrásnější jarní kyticí úcty, lásky a vděčnosti.

Historie patnácti let je cesta přátelství, kterou od té doby jdeme nepřetržitě, jistě a bezpečně až do našich dnů. Sovětský svaz nás neopustil ani na chvíli. A zase úmyslně dáme stranou ty cenné dary hmotné, které nám trvale dává. Vždyť nám dává to nejceněnější, co nejen národ, ale celé lidstvo žádá a po čem prahne po tisíciletí: po míru. Sovětské návrhy na všeobecné odzbrojení, na zákaz nukleárních zbraní - to jsou dary nejvzácnější, protože mír to je život, mír - to je možnost pokračování v díle stvoření. Nelze ani dost vděčně ocenit mírovou ofensivu, kterou představují cesty ministerského předsedy Sovětského svazu N. S. Chruščova do nejvzdálenějších zemí Asie nebo poslední návštěva Francie.

V Marseilli N. S. Chruščov řekl: „Vím, že ve Francii přijali a přijímají moji návštěvu různě. Jsem vám velmi vděčen, že střízlivě hodnotíte situaci, že správně chápete nutnost styků mezi státníky a státy. A mají-li naše země rozdílné politické a společenské zřízení, vy jedno a my druhé, nesmí to bránit našim lidem se scházet, upevňovat přátelské styky, aby zajišťovaly mírové soužití... Dohodněme se, že budeme žít v přátelství a že se jeden druhému nebudeme vměšovat do vnitřních záležitostí...“

Agentura France Presse v komentáři k sovětské návštěvě zdůraznila, že „ani de Gaulle nemá zájem na obnovení německého imperialismu a že považuje hranice na Odře a Nise za definitivní...“ Ukázalo se, že i v otázce Německa mohou Francie a SSSR najít společný jazyk.

Chruščovova cesta do Francie a Macmillanova do USA byly posledními nejvýznamnějšími událostmi před

konferencí státníků na nejvyšší úrovni v Paříži. Národy celého světa doufají, že tato konference učiní alespoň počátek období mírového jednání o nejdůležitějších světových problémech, zvláště ovšem klíčové otázky odzbrojení. Ukázalo se, že i Macmillan i Eisenhower musejí alespoň poněkud vyjít vstříc sovětské iniciativě ve věci zákazu konání nukleárních pokusných výbuchů.

Jsem hrdi na to, že náš zástupce na konferenci o odzbrojení hájí zájmy naší vlasti tím, že se zasazuje o realizaci sovětského návrhu na všeobecné odzbrojení. Světové veřejné mínění dalo jednoznačně najevo, že nyní je třeba přikročit k činům. Kontrola, i když sebe důkladnější, není ničím, nebude-li doprovázena činy. Je na čase, aby k odzbrojení bylo přikročeno i prakticky.

Patnáctileté jubileum osvobozené republiky vpadá tedy do rámce světových jednání k zabezpečení míru a odstranění hlavních překážek, které mu stojí v cestě.

Mezinárodní prestiž naší vlasti je posilován důsledně mírovou politikou republiky a aktivní všestrannou pomocí, kterou poskytujeme hospodářsky málo vyvinutým zemím.

A je to také tato politika, která nám získává přátele v blízkých i dalekých zemích. Bezpečnost naší země nikdy nebyla zajištěna pevněji nežli je nyní. Spojenectví se Sovětským svazem a dalšími socialistickými zeměmi je mocnou a nepřekonatelnou překážkou, která se staví do cesty všem militaristům a dobrodruhům.

Tato naše důsledná mírumilovná politika zahraniční není ničím jiným než zevním vyjádřením naší vnitřní politiky. Stejně tak, jako uplatňujeme v zahraniční politice zásady demokracie a přátelské spolupráce, usilujeme ve vnitřní politice o neustálé prohlubování a zúšlechťování demokratických práv našich občanů. Nová, již socialistická ústava bude výrazem těchto změn.

Brzy po květnových oslavách vstoupí celá naše země do volební kampaně. Naši občané budou posuzovat dosavadní práci svých poslanců ve všech stupních národních výborů i Národního shromáždění, budou vybírat zástupce nové a ukládat jim další úkoly. U nás není demokracie předmětem nějakých volebních lícací a demagogických slibů, které v západních státech po volbách mizí stejně rychle, jak byly předtím vysloveny. Víme dobře, že před námi se otevírají velké a radostné perspektivy třetího pětiletého plánu, do kterého vstoupíme již příštím rokem. Naši spoluobčané se již nyní připravují k naplnění těch velikých cílů, které nám tento plán ukládá. Bude si to vyžadovat mnoho práce a námahy, ale možnosti, které potom pro nás všechny nastanou, budou za to stát.

S pocitem hluboké vděčnosti k Bohu i dobrým lidem vstupujeme do velkých dnů květnových. Společně s našimi bližními se i my zařadíme k činům národní svornosti v družné spolupráci, k činům, které nám otevřou budoucnost ještě šťastnější. Budoucnost, jak pevně doufáme, bez válek a ničení...

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci květnu t. r. oslaví životní jubilea vsdpp: 95 let dne 2. V. P. Jan Kotek, děkan v. v. Sněžné. - 90 let dne 14. V. P. Jan Roth, farář v. v., Senohraby. - 80 let dne 22. V. P. Salesius Sommernitz OSB, Broumov. - 70 let dne 2. V. P. Alois Telenský, farář, Vrbno; 9. V. P. Josef Nešvara, admin., Pyšely; 11. V. P. František Wonka, děkan, Manětín; 12. V. P. Antonín Komrska, děkan, Veselí n. L.; 22. V. P. Vladimír Kratochvíl, duchovní v. v., Kvaseč; 22. V. P. Josef Navrkal, farář, Rosice; 30. V. P. Metoděj Zemánek, farář, Pavlovice. - 60 let dne 7. V. P. Stanislav Stejskal, farář, Letonice; 11. V. č. kanovník Alfons Pluta, vikář a farář, Vyskytná; 24. V. P. Antonín Šmíd, děkan, Chýnov; 27. V. P. Ferdinand Šit, farář, Nový Rychnov. - 50 let dne 2. V. P. Josef Poul, os. děkan, admin., Nymburk; 3. V. P. Bedřich Pres, admin., Strážnice; 8. V. P. Josef Smejkal, farář, Holice; 14. V. P. Jo-

sef Honzírek, koop., Brno; 15. V. P. Konrád Gebhart, admin., Dobruška; 16. V. P. Jan Španěl, admin., Kyjov; 27. V. P. Ivan Kochlöffel, admin., Chleby.

Dne 2. IV. 1960 zemřel vdp. Heřman Václav Žák, děkan v Milevsku a byl dne 5. IV. pohřben tamtéž.

REKREAČNÍ A LÁZEŇSKÁ PÉČE CHARITY V LETNÍ SEZÓNĚ 1960

Čes. kat. Charita umožní v letní sezóně 1960 duchovenstvu, řádovým sestrám a farským hospodyním rekreaci, ev. lázeňské léčení v Jan. Lázních, Dol. Smokovci, v Poděbradech, Frant. Lázních a Pišťanech. - Poukazy na láz. léčení v Karlových Varech a v Luhačovicích byly pro tento rok již přiděleny. Přihlášky na léčení v těchto lázních na příští rok nutno podat do 15. XI. t. r.

Letní sezóna v lázeňských a rekreačních domech Charity trvá od začátku května do konce září. Ve Frant. Lázních bude náš provoz zahájen až od poloviny května. V Poděbradech a Jan. Lázních je provoz celoroční. *Třítýdenní láz. turnusy* (Fr. Lázně, Poděbrady a Pišťany): 25. IV.—15. V., 16. V.—5. VI., 6. VI.—26. VI., 27. VI.—17. VII., 18. VII.—7. VIII., 8. VIII.—28. VIII., 29. VIII.—18. IX., 19. IX.—9. X.

Dvoutýdenní rekreační turnusy (Jan. Lázně a Dolní Smokovec): 25. IV.—8. V., 9. V.—22. V., 23. V.—5. VI., 6. VI.—19. VI., 20. VI.—3. VII., 4. VII.—17. VII., 18. VII.—až 31. VII., 1. VIII.—14. VIII., 15. VIII.—28. VIII., 29. VIII.—11. IX., 12. IX.—25. IX., 26. IX.—9. X.

Denní pense pro duchovní v činné službě, farské hospodyně a řádové sestry, zaměstnané ve státních ústavech soc. péče, je 16 Kčs. Řádové sestry, zaměstnané v charitních ústavech, platí 10 Kčs denně. Plná denní pense je 32 Kčs. Duchovním v. v., býv. dlouholetým far. hospodyním a řádovým sestrám v ústavním zaopatření Charity je poskytován pouze léčebný pobyt v Poděbradech, Frant. Lázních a Pišťanech za podmínek jako pro duchovní v činné službě. - Příspěvky Charity se poskytují na lázeňský pobyt třítýdenní a na rekreační pobyt dvoutýdenní. - Příslušnou částku za pobyt zaplatí hosté předem složenkou, která bude přiložena k přijímacímu listu.

Pobyt v Poděbradech, Frant. Lázních a Pišťanech lze spojit s lázeňským лечením. Pokud naši hosté nebudou mít návrhy na ambulantní láz. léčeni opatřeny doložkou od příslušného OÚNZ, že tento provede úhradu, musí si lázeňské léčeni zaplatit z vlastních prostředků.

Příhlášky přijímá a informace podává Česká katol. Charita, rekreační oddělení, Praha II, Vladislavova 12, telefon: 24-29-00.

NEJSTARŠÍ KNĚZ ČSR

je jistě 98letý dp. P. Šebestián Páral, narozený 20. 1. 1862 v Jiřkovicích u Brna, jako druhý ze čtyř dětí pololánika Ignáce Párala čp. 49), který byl pokřtěn ve farním kostele Nanebevzetí Panny Marie ve Šlapanicích u Brna. Po bohoslovných studiích v Brně byl vysvěcen na kněze 29. 7. 1886 a působil nejprve jako kooperátor v Bučovicích, jako administrátor v Dambořicích a posléze jako farář v Pozořicích u Brna, kde oslavil 50 i 60 let kněžství, načež odešel na odpočinek do Břežan u Mikulova. Ale svoje nejdelší působení Pozořice musel znovu navštívit 29. 7. 1956, kdy s velkou okázalostí za účasti celé farnosti a okolí se oslavovalo 70. kněžské výročí, tak ojedinělé v dějinách naší církve. Při slavnostním kázání vzpomněl dp. Fiala, býv. kaplan pozorlivý zaslulh jubilant, který v Pozořicích působil 46 roků. Slavnost uspořádal jeho bývalý farník a účast byla z řad katolíků i nekatolíků, kteří si ho velice vážili jako kněze pokrokového a vlasteneckého, který vedl polní hospodářství, zastával funkce veřejné a již po první světové válce založil traktorové družstvo pozorlivých zemědělců. Zasloužil se totiž i o scelení pozemků, o zřízení vodovodu. Tato jeho prozíravá činnost vzbudila pozornost a zájem celé veřejnosti i z okolí, neboť tehdejší družstvo zakoupilo americký traktor zn. „Excelsior“, který byl pořízen většinou z prostředků farářových. V nedávném článku Katol. novin č. 13 z 27. 3. 1960 bylo totiž uveřejněno jméno jiného nejstaršího kněze Peréze Goyena v Evropě, ba i v celém světě, věku 96 let a náš zasloužilý P. Šebestián Páral se k němu čestně řadí a není vyloučeno, že on bude tím nejstarším knězem na světě. EVŠ

Z ČINNOSTI CMVKD

Dne 21. dubna bylo v koncertní síni léčebného domu v Trenčanských Teplicích slavnostní shromáždění rozšířeného předsednictva CMVKD u příležitosti desetiletého jubilea první rady slovenských vlasteneckých katolických kněží. Slavnostně vyzdobený sál se znakem mírového hnutí v průčelí, státními vlajkami a letopočty

jubilea, byl důstojným rámcem zasedání, které zahájil a řídil dr. František Drábek. V hlavním projevu vyložil poverenik dr. Alexander Horák, místopředseda CMV, proč se před deseti lety v těchto místech sešli drobní kněží. Vycítili, že přichází nová epocha do dějin našich národů a do dějin lidstva a že se vytvořily v té době všechny předpoklady, aby ti věřící, kněží a biskupové, kterým šlo výlučně o náboženský život, našli díky našemu zákonodárství, plně možnosti vpravdě hlubokého, upřímného a vroucného duchovního života. Slíbili jsme z tohoto místa našemu lidu, že mu budeme pomáhat budovat hospodářskou základnu jeho života, a bojovat proti společenským hříchům, které ho oslabují. Bojovali jsme po uplynulých deset let za mírové zásady u vědomí, že v této mezinárodní situaci není pro katolického kněze šlechetnějšího zápasu než to, aby roztály ledy studené války, aby z vědomí lidí byl navždy vymýcen strach ze zbraní hromadného ničení a aby lidstvo se dočkalo trvalého a úplného odzbrojení, neboť jen v tom vidíme příchod časů, které prorokoval Izaiáš slovy, „že v těch dnech překovají lidé meče na pluhy“.

V další části svého projevu zdůraznil poverenik dr. A. Horák, že nezbytnou podmínkou našeho dalšího růstu je jen a jen mír. Proto jsme tak zaničení, dovozoval dále, za odzbrojovací návrhy, které přednesl místopředseda rady ministrů N. S. Chruščov na půdě Organizace Sjednocených národů v New Yorku. Proto také činíme vše, aby konference na nejvyšší úrovni dospěla k dobrým výsledkům, neboť to je cesta v ústretě novému světu, světu bez válek a spokojeného mírového života. Sám život nám potvrdil správnost našich zásad. Dnešek, kdy náš lid oslavuje 15. výročí osvobození Sovětskou armádou, je současně přehlídkou grandiózních výsledků socialistické práce, na kterou jsme hrdí a blaží nás, že jsme nezůstali stát stranou, že jsme při této práci stáli věrně po boku našeho lidu a že jeho vítězství je i naším přičiněním. Proto jej budeme i nadále ve veškerém jeho snažení podporovat, a v našich chrámech budeme naše věřící i nadále vést k plnění svých povinností na zemi a k blaženému spátrání Boha na věčnost.

Slovenský ústřední tajemník dr. S. Zárecký připomněl jména těch vlasteneckých kněží, kteří před deseti lety se v Trenčanských Teplicích zúčastnili zrodu mírového hnutí, ale dnešního jubilea se již nedočkali. Povstáním a minutovým tichem byla uctěna jejich památka.

Ža delegáty českých zemí promluvil Augustin Jurák, který vyzdvihl význam a na příkladech poukázal na bohatou zeň úspěchů práce českých a slovenských kněží. Bohatě a plodně diskuse se zúčastnili vsdp. Ján Dechet, dpp. Úradník, Minařík, Gašparovič, Znak, vsdp. gen. vikář Zoltán Belák, dpp. Vysocký, dr. Strehář a Magyaroszi. Myšlenky referátů i diskutérů shrnul v pohnutém závěrečném projevu poverenik dr. Josef Lukačovič a strhl přítomné k procítěnému zapění písně „Kto za pravdu“, kterou bylo slavnostní zasedání důstojně zakončeno.

Předchozí den byla v Piešťanech pracovní porada předsednictva CMVKD, kterou zahájil a řídil místopředseda pověřenec dr. Josef Lukačovič. Msgre dr. Eduard Oлива ve svém referátu zhodnotil jednoroční práci vikariátních a děkanských tajemníků a vyložil, jak prospěšné byly provedené instruktáže, což nejlépe dokazuje stále stoupající úroveň jejich práce, a připomněl, že významným kladem je mládí, projevující se v dostatku elánu a vytváří se tím druhá směna za mnohé starší kněze, kteří stáli u kolébky mírového kněžského hnutí. Spectabilis dr. Cyril Dudáš informoval o práci vikariátních a děkanských tajemníků na Slovensku. Generální tajemník CMVKD prof. Josef Beneš ve svém zevrubném referátu osvětlil řadu organizačních připomínek a vytyčil výhledový plán do konce I. pololetí tohoto roku. Diskuse se zúčastnilo osm řečníků a pracovní zasedání uzavřel poverenik dr. Alexander Horák, který zdůraznil, že v bratrské družbě Čechů a Slováků a prosazování těch ideálů, které katolické kněžstvo naší vlasti přivedly do kněžských seminářů

a do vlasteneckého mírového hnutí, nám jsou zárukou šťastné budoucnosti. *Zik*

NÁBOŽENSTVÍ VÝCHODU O MÍRU A BRATRSTVÍ MEZI NÁRODY

Nejen zjevená náboženství křesťanství a židovství hlásají potřebu sbratření národů a mír ve světě jako předpoklad kultury a blahobytu, ale i v posvátných knihách náboženských myslitelů Východu nacházíme dosti výroků zdůrazňujících pokojné soužití lidstva.

Tak např. buddhismus v Sutta Nipata:

„Měj ušlechtilou dobrou vůli k celému světu, ducha bez mezí, bez nenávisti, bez nepřátelství. Tento způsob života je nejlepší, je nejvyšším dobrem.“

Konfucianismus: Uprostřed čtyř moří všichni jsou bratry. Analect. 12, 5, 4.

Hinduismus: Tobě hlásám toto sv. tajemství: Není nic vznešenějšího, šlechetnějšího nad humanitu. Mahabharata 12, 300—20.

Islam: Bohu patří Východ i Západ: Kamkoli se obrátíš, všude je tvář Boží. Vpravdě Bůh vše proniká a vše ví. Koran 2, 109.

Jainismus: Utvrď v sobě zákon náboženství prospěšný dobru všeho tvorstva. Toto přinese nejvyšší dobro všem živým tvorům na celém světě. Kalpa Sutra 110.

Taoismus: Zbraně bytí úspěšné jsou nepožehnané ná-

stroje, protivné každému stvoření. Proceť ten, kdo spojen s věčným, jich nepoužije. Tao - Teh - King 31 — 1.

ThDr. Jan Konečný

HÁKOVÉ KŘÍŽE

„Antisemitismus znamená nenávist a zároveň strach. Oboje je nelogické a zatemňuje rozum.“ Těmito slovy zaujal Vatikán své stanovisko k protižidovským projevům a čmáranicím hákových křížů, k nimž došlo nedávno na celém světě. V souvislosti s tím vzpomíná Vatikán alokuce, kterou měl roku 1945 Pius XII. ke skupině židovských uprchlíků, v níž tehdejší Svatý Otec poukázal na propast nenávisti a běsnění pronásledování, jehož oběťmi se stali nesčetní nevinní. Komentář dále praví: „Je bolestné, že se jeví dnes, po 15 letech, nutnost připomínat tuto věc. Ve jménu křesťanského svědomí, lidských citů a tisíců Izraelitů, kteří byli obětováni rasistickému útlaku, je třeba, aby byli národové vybízeni k bdělosti a zejména určitá mládež aby byla varována před návratem k diskriminaci ras.“ —

My k tomu připojujeme, že v rámci uvedených ohavných akcí byla podobným způsobem zneuctěna také celá řada katolických chrámů a církevních budov v různých zemích světa. Ať tu jde o hanobení hákovým křížem nebo o pomalování zdí nacistickými nápisy, jako: „Kampf den Schwarzen!“ „Heil Hitler — Wir kommen wieder!“, znovu poznáváme a jsme utvrzováni v tom, že náš boj za mír, tj. za snášlivost a bratrství lidí na zemi, je oprávněný a nutný. *J. N.*

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Šebek Václav, býv. děkan na Zbraslavi, ustanoven dekretem čj. 1534/60 od 1. 4. 1960 administrátorem ve Slaném.

Fail Josef CSSR, kaplan na Svaté Hoře, ustanoven dekretem čj. 1970/60 od 1. 4. 1960 excurrando administrátorem v Obecnici, okres Příbram.

Stejskal Jan, kaplan na Svaté Hoře, ustanoven dekretem čj. 1971/60 od 1. 4. 1960 excurrando administrátorem v Hluboší, okres Příbram.

Pensionování:

Zdrážil František, děkan ve Slaném, odchází dnem 1. 4. 1960 na trvalý odpočinek (čj. 1535/60).

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Navrátil Oldřich, koop. v Tvarožné, okr. Bučovice, ustanoven od 15. prosince 1959 zatímním kooperátorem v Bučovicích.

Truhlář Vladimír, admin. ve Velké Bíteši, ustanoven od 11. 12. 1959 excur. admin. v Křoví, okr. Vel. Bíteš.

Vítek František, admin. v Rozsochách, okr. Bystřice n/P., ustanoven od 15. 3. 1960 admin. v Křižanovicích, okr. Bučovice.

Hřebíček Jan, admin. v Domášově, okr. Rosice, ustanoven od 15. 3. 1960 admin. v Rozsochách, okr. Bystřice n/P.

Konečný Vladimír, admin. v Hrádku, okr. Mikulov, ustanoven od 1. 4. 1960 excur. admin. ve Valtrovicích, okr. Znojmo.

Marek Bohuslav, admin. v Tasovicích, okr. Znojmo, ustanoven od 15. 3. 1960 excur. admin. v Načeratcích, okr. Znojmo.

Komárek František, admin. ve Slupi, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 4. 1960 excur. admin. ve Strachotících a Jaroslavovicích, okr. Znojmo.

Jiříkovský Jan, admin. v Březí a Dobré Pole, okr. Mikulov, ustanoven od 16. 3. 1960 administrátorem v Domášově, okr. Rosice.

Valena Antonín Dr., admin., Načeratce a Strachotice, okr. Znojmo, ustanoven od 16. 3. 1960 admin. v Březí a Dobré Pole, okr. Mikulov.

Dragon Jaroslav, admin. v Horním Břečkově a excur. admin. v Lukově, okr. Znojmo, ustanoven od 16. 3. 1960 admin. v Uherčicích a excur. admin. ve Starovicích, okr. Hustopeče.

Markus Petr, admin. ve Starovicích a Uherčicích, okr. Hustopeče, ustanoven od 16. 3. 1960 admin. u sv. Mikuláše ve Znojmě a excur. admin. u sv. Kříže ve Znojmě.

Perout Miroslav, koop. u sv. Mikuláše ve Znojmě, ustanoven od 16. 3. 1960 admin. v Horním Břečkově a excur. admin. v Lukově, okr. Znojmo.

Zouhar František, exposita v Okříškách, okr. Třebíč, ustanoven od 16. 3. 1960 admin. v Přibyslavicích, okr. Třebíč.

Marek František, admin. v Heralticích, okr. Třebíč, ustanoven od 16. 3. 1960 admin. v Kněžicích, okr. Třebíč.

Konečný Evžen, admin. v Přibyslavicích, okr. Třebíč, ustanoven od 16. 3. 1960 admin. v Heralticích a excur. admin. v Okříškách, okr. Třebíč.

Jmenování:

Handlíř Josef, admin. děkanství mor.-budějovického, jmenován od 1. 1. 1960 děkanem mor.-budějovickým.

Papež Martin, admin. děkanství blanenského, jmenován od 1. 1. 1960 děkanem blanenským.

Meixner Jan, farář ve Slavkově u Brna, jmenován od 1. 1. 1960 správcem děkanství slavkovského.

Úmrtí:

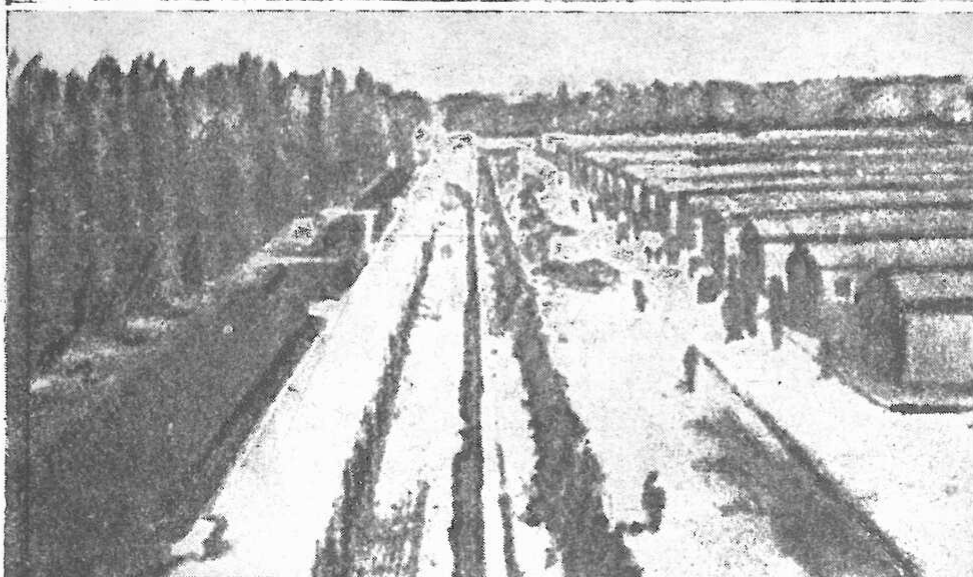
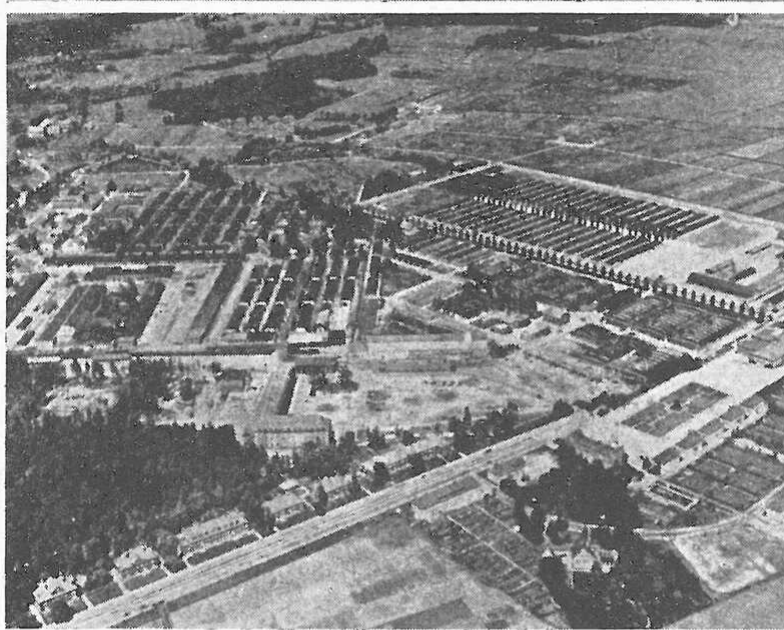
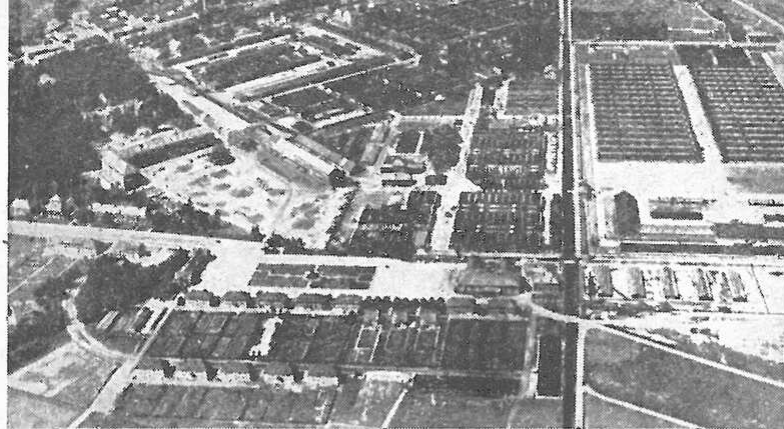
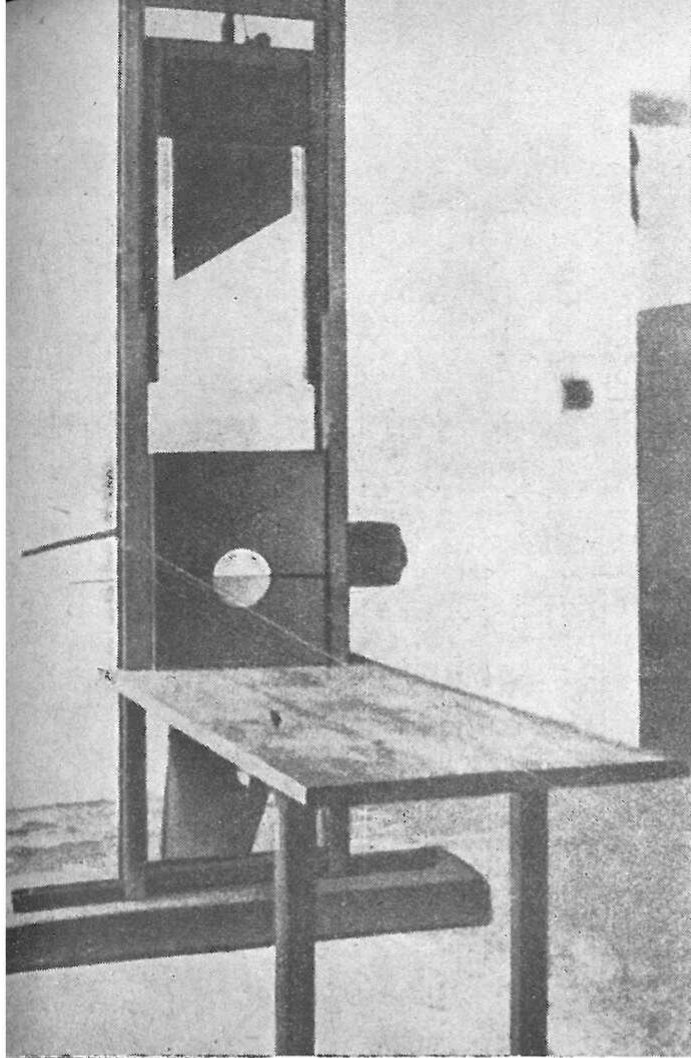
Nápravník Vladimír, admin. v Křoví, okr. Velká Bíteš, zemřel dne 10. 12. 1959.

Svéda František, kat. v. v., Břeclav, zemřel dne 25. 12. 1959.

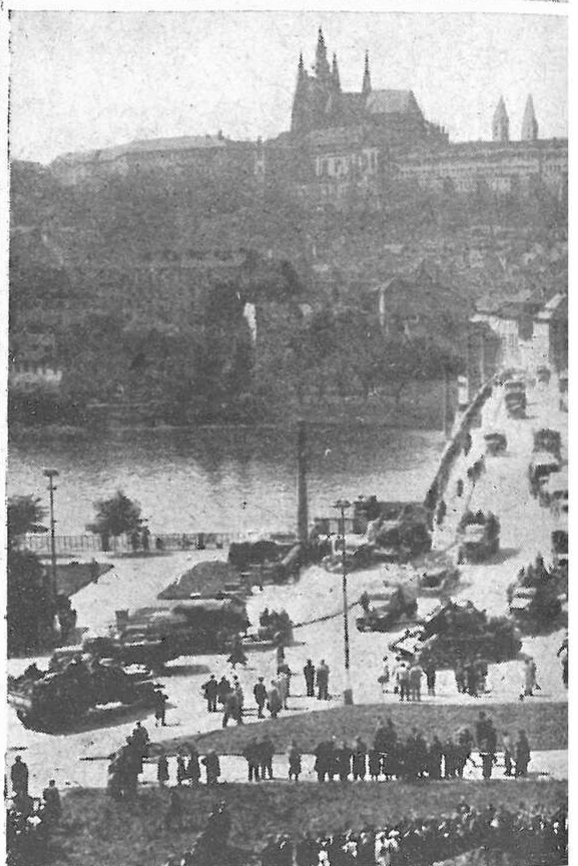
Požár Jan, farář v Blížkovicích, okr. Mor. Budějovice, zemřel dne 27. I. 1960.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník X - Číslo 5 - V Praze 1. května 1960

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v CSR v UNC. Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor prof. P. Josef Beneš. Redakce Praha II, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, noviny, závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku Kčs 15,—, celoročně Kčs 30,—, cena jednotlivého výtisku Kčs 3,—. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Podepsáno k tisku 27. IV. 1960. A - 15 * 01121.

Vlevo nahoře: Pověstná pankrácká sekyrárna. Vpravo nahoře: Letecké snímky koncentračního tábora Dachau, kde bylo nacisty uvězněno na 3000 katolických kněží 22 národností. Vlevo dole: Cyklus „Otče náš“, vytvořený na cele smrti. Vpravo uprostřed: Po osvobození koncentračního tábora Dachau vztyčili vězňové na apelplacu vysoký kříž. Vpravo dole: Ostrnatý drát nabitý elektrickým proudem.

Dny vítězství, osvobození, slávy a radosti

Vlevo nahoře: Projevy vděčnosti, jakých bylo nespočet. Vpravo nahoře: Sovětský tank projíždí Prašnou bránou na náměstí Republiky. Uprostřed: Nekonečné řady obrněných vozů Sovětské armády sjíždějí do vnitřního města. Dole: Nadšené přivítání na Staroměstském náměstí.

P. VÁCLAV ZEMEK: Žito zraje, bude chleba.
ThDr. JAN MERELL: Cesty katolické exegese XX. století.
ThDr. ANTONÍN SALAJKA: Duch Svátý je duše Církve.
ThDr. JOSEF KUBALÍK: Theologie krize neboli dialektická.
ThDr. JAROSLAV MICHAL: Umenšení a omezení právní způsobilosti.
ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Tragické vyvrcholení Jenštejnových konfliktů.
Dr. JAN SVOBODA: Svátý Kliment — Cyrilometodějský Kaon.
P. KAREL SAHAN: Acolytatus.
VÁCLAV ZIMA: Dělník Boží.
ANTONÍN HUGO BRADÁČ: Dluh světlu.
Prelát ThDr. BOHUMIL OPATRŇY: Ve službě Boha, Církve a vlasti.
VLASTIMIL ZIKMUND: Návštěvou u zvonařů.
Msgr. MARTIN HORKÝ: P. Pavel Křížkovský.

ThDr. JAN MERELL: *Viae et methodus exegesis catholicae saeculi XX.*

Septem decennia praeterierunt, ex quo Schola biblica S. Stephani Hierosolymitana condita est. Haec sollemnia saecularia fontes sunt cogitationes defigendi in viis catholicae exegesis saeculi XX. Haec via et methodus intime coniunguntur cum Schola Hierosolymitana et cum viro scientiae biblicae peritissimo P. Lagrange. Studia Scholae biblicae cursu superarunt tritam methodum nostrae illius temporis exegesis, quae res plane non potuerunt carere impedimentis, difficultatibus, iudicatione. Opera et meritum est Scholae biblicae et P. Lagrange ut nos nunc perlustremus exegesis catholicam et eius iter a mera defensione ad primo loco eam ponendam in omnibus indagationibus totius generis schientiae biblicae. Hoc tempore exegesis catholica patefit ut laeta operis socia cum viris exegesis biblicae peritis totius orbis terrarum (Qumrán). Imprimis Litterae encycliae-Divino afflante Spiritus-summo pondere valent ad potens et ingens incrementum exegesis catholicae hoc novissimo gentium bello post.

ThDr. ANTONÍN SALAJKA: *Spiritus Sanctus est anima Ecclesiae.*

Ecclesia iuxta doctrinam S. Pauli corpus Christi mysticum est. Secundum analogiam ad corpus humanum anima vivificatum etiam Ecclesia causam formalem unitatis totius organismi eiusque vitae supernaturalis animam, habere debet. Quomodo doctrina haec in fontibus revelationis divinae continetur et in quo operatio Spiritus Sancti in Ecclesia consistit, ostendit auctor articuli.

ThDr. JOSEF KUBALÍK: *De Theologia dialectica.*

Altera pars dissertationis de conspectu Theologiae dialecticae in argumenti et summae genere meditantis et complectentis haec capita-1. Deus transcendentalis-2. Christologia-3. Finis et conclusio-4. Fontes.

ThDr. JAROSLAV MICHAL: *De subiecto iuris in sensu canonico.*

Res huius generis instituta porro tractatur.

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: *In summo tristissimo dissensionis et controversiae archiepiscopi Jenštejn fastigio.*

Archiepiscopus Praegae Jenštejn persecutus a viris regis deliciarum et ab ipso rege Venceslao IV., indignatus tam violenta amotione vicarii generalis, decernit sede archiepiscopali se abdicare.

Pokračování ze str. 123

50 let dne 5. 7. P. Arnošt Hrabal, farář v. v., Buchlovice; P. Josef Blažek, farář v. v., Vsetín; P. Josef Gröpel, farář, v. v., Opava; P. Frant. Jakubek, admin., Hukvaldy; P. Karel Kolář, farář v. v., Bratřejov; P. Karel Látal, farář v. v., Holešov; P. Josef Pospíšil, duch. v. v., Albrechtický; P. Frant. Svačina, farář, Rusava; 20. 7. P. Josef Straka, duch. v. v., Ostrava; 10. 7. P. Otakar Dejl, č. kons. rada, Dobruška; Msgr. Frant. Jelínek, em. katecheta, Stolany; č. kons. rada Frant. Lukš, farář, Žíreč n. L.; P. Alois Sigl, děkan, Záboreč n. L.; 17. 7. P. Václav Makovec, Strakonice; 17. 7. P. Karel Vitek, arciděkan, Vratislavice; 24. 7. P. Ant. Hejl, farář, Olbramkostel; Msgr. ThDr. Melchior Vožda, prof. v. v., Brno; Msgr. ThDr. JUDr. Karel Žák, prof. v. v., Brno.

60 let 5. 7. P. Ludvík Čáslar, farář, v. v., Třešněná; 22. 7. P. Josef Hašpl, diec. českobudějovická; 25. 7. P. Josef Kopecký, č. kons. rada a farář, Chlum u Hlinska; P. Alois Schembera, em. katecheta, Maršov; 29. 7. J. M. Msgr. ThDr. JUDr. prelát Josef Kratochvíl, kapitulní vikář, Brno; 29. 7. P. Jan Spurný, arcikněz, Rakvice.

65 let 25. 7. P. Frant. Čechetka, em. vykář, Luža; P. Václav Sokol, em. vikář, Vysoké Mýto; 28. 7. P. Karel Kočvara, farář v. v., Citonice.

70 let 27. 7. P. Frant. Klimeš, farář v. v., Znojmo.

V měsíci srpnu oslaví svá životní jubilea vdpp:

90 let dne 2. 8. P. Gustav Maitner, duch. v. v., Uničov.
 85 let dne 7. 8. P. Jan Čuban, č. kons. rada a farář v. v., Jičín;

80 let dne 22. 8. J. M. Ladislav Hronek, kapit. probošt, Hradec Králové;

70 let dne 2. 8. P. Alfons Daňha admin., Praha-Vinohrady; 17. 8. P. Prokop Max. Pitterman, admin. probošství na Sv. Hoře; 21. 8. P. Matěj Farka, farář, Těmice.

60 let dne 13. 8. P. Rudolf Pfáb, admin., Srbská Kamenice.

50 let dne 2. 8. P. Josef Janský, koop., Brno-Křenová; 3. 8. P. Alois Střeleček, admin., Koloveč; 11. 8. P. Frant. Vrba, Přeskovice; 14. 8. P. Václav Nápravník, admin., Římov; 24. 8. P. Václav Hortlík, farář, Třebenice, P. Frant. Zlámál, admin., Osvětimany.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Za uskutečnění veliké myšlenky míru

MINISTR ŠKOLSTVÍ A KULTURY dr. František Kahuda přijal v předvečer oslav 15. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou představitele římskokatolické církve — biskupy a ordináře: J. Čárského (Košice), dr. E. Nécseye (Nitra), dr. A. Lazíka (Trnava), dr. R. Pobožného (Rožnava), dr. J. Kratochvíla (Brno), dr. F. Onderka (Těšín), preláta A. Stehlíka (Praha), dr. E. Olivu (Litoměřice), O. Scheffera (Spiš), J. Decheta (B. Bystrica), V. Javůrka (Hradec Králové), A. Titmana (Č. Budějovice), J. Glogara (Olomouc) a dále vedoucí činitele mírového hnutí katolického duchovenstva: dr. A. Horáka a dr. J. Lukačoviče (Bratislava), probošta dr. F. Drábka (Mikulov), gen. taj. prof. J. Beneše (Praha), dr. Š. Záreckého (Bratislava), děkana CMBF dr. J. Merella, dr. C. Dudáše, dr. L. Škodu (Bratislava) a ředitele České katolické Charity J. Máru. U příležitosti 15. výročí osvobození ujistili jmenovaní představitelé ministra školství a kultury svou oddaností k lidově demokratické vlasti a plnou podporou při uskutečňování socialistické výstavby a mírových snah naší vlády.

Ministr dr. František Kahuda poukázal ve své odpovědi na kladný vývoj vztahů mezi státem a církví a v této souvislosti zdůraznil onen článek návrhu nové ústavy, který zaručuje svobodu vyznání v souladu s povinnostmi občana socialistického Československa.

Představitelé římskokatolické církve odevzdali při této příležitosti ministru školství a kultury dopis adresovaný prezidentu republiky:

VÁŽENÝ PANE PRESIDENTE,

v těchto chvílích vzpomínáme velikého dne, v němž byla před 15 lety osvobozena naše vlast z nacistických pout a do hlaholu zvonů zazníval jásot osvobozeného lidu. Vzpomínáme nesmírných obětí, které při osvobozování přinesla Sovětská armáda a s hlubokou vděčností myslíme na tisíce padlých sovětských vojáků. U příležitosti tohoto jubilea sešli jsme se u pana ministra školství a kultury, abychom nejen vzpomínali, ale abychom si také promluvili o radostných výsledcích uplynulých patnácti let budování a o výhledech do budoucna.

My, biskupové, kapitulní vikáři, představitelé Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva a spolu s námi i všichni věřící, děkujeme Vám, pane presidente, naší vládě a všemu pracujícímu lidu za vše, co až dosud bylo vykonáno. Děkujeme za hmotné zabezpečení veškerého duchovenstva a za udržování církevních objektů. Jako opravdoví katoličtí vlastenečtí kněží cítili jsme vždy s lidem; mnozí z našich řad i hrdinně umírali za neblahé nacistické okupace. Od prvopočátku našeho osvobození pak, podle vzorů velkých vlasteneckých buditelských kněží, byli jsme ochotni jíti s naším lidem, radovat se z jeho úspěchů a kde bylo třeba i přiložit ruku k dílu. Radujeme se z dalšího snížení cen, radujeme se s naším lidem, který žije nepoměrně lépe než žili naši otcové a matky. Radujeme se, že naši bratři a sestry, kteří skončili své životní dílo a odešli na zasloužený odpočinek, dožili se tak význačných výhod, které jim poskytuje nový společenský řád.

Pracujeme a modlíme se za uskutečnění veliké myšlenky míru, chceme i nadále státi v předních řadách jeho obránců, pracovati pro mírové soužití všech lidí na světě a býti na stráž před zneužíváním náboženského přesvědčení lidu — jak se děje v západním Německu — pro revanšistické a militaristické cíle. Budeme se modlit za zdar konference na nejvyšší úrovni, pracovat za odstranění ducha studené války a pro rozkvět naší vlasti v posledním roce druhé pětiletky i v pětiletce třetí. V neděli 12. června, v den voleb budeme všichni hlasovat pro stále lepší zítřky naší vlasti, všeho lidu a za světový mír.

Děkujeme Vám, vážený pane presidente, za obzvláštní péči, kterou s mimořádnou státnickou moudrostí věnujete dětem a mládeži také tím, že mimo jiné byla zaručena bezplatná zdravotní péče všem dětem bez rozdílu do 15 let a že se jim dostává zdarma učebnic a školních pomůcek. Děkujeme Vám za obezřetné vedení našeho státu, který pod Vaší záštitou stojí jako pevná hráz proti německému revanšismu a neofašismu, je bezpečnou zemí míru, jejímž jste věrným a oddaným symem.

„Žito zraje, bude chleba . . .“

P. V á c l a v Z e m e k

Z obrazů, které červen vymaloval na pohlednici země, není snad krásnějšího nad lán kvetoucího obilí. Louky ještě marnotratně rozhazují krajem svou kořenovou, mámivou vůni, poslední fůra sena ještě není sklizena do stodol. A právě v té chvíli již pole prožívají posvátnou chvíli svého nejvyššího posvěcení. Snad nikdy dřív jsme nedovedli vychutnat podmanivou krásu toho okamžiku, když jsme se dívali jenom na uzoučká políčka, podobná strunám harfy na našich stránkách. Ale když dnes vidíte i do úvalů vsazené široké lány, nad nimiž se vlíí růžový dým — klas klasu si jej podává a strán ke stráni si ho přebazuje — pak se musíte zastavit a naslouchat této písni života. Každícké vánkem rozechvělé stéblo, každý klas, celické rozkolébané pole s modrými studánkami chrp i plaménky vlčích máků si zpívá o naději mladců ze Smetanova Tajemství: „Žitko zraje, bude chleba, dej ho Pán Bůh, je ho třeba . . .!“

Vlna za vlnou se valí širokým lánem, neviditelné ruce si podávají ten tajemný závoj, jímž vykvetla práce člověka. Pole se snoubí, aby v kolébce klasů vyrostlo zrno a ze zrna náš vezdejší chléb. Za ten chléb, bez něhož není života, nám poručil modlití se sám Spasitel.

Vlna za vlnou a klas vedle klasu — člověk vedle člověka si podávají ruce, aby z jejich společné práce vyrostl náš nový život, bohatý chlebem a bohatý krásou.

Pod modrým zvonem oblohy začínají znít první tóny letošních žní. Tolikrát jsme je prožívali či sami se jich zúčastnili, nejen modlitbou za úrodu země, ale také prací svých dlaní. Všecky byly stejné svým úkolem a přece každé jiné svou náplní. Jiné, když dosud nevybuchlé zbraně hrozily rozervat lidi i stroje, jiné, když rok po roce rostl řetěz rukou, spjatých ve společném úsilí.

Po jarních pracích je úspěšná žeň vždycky významným krokem k zabezpečení rozhodného obratu v zemědělské výrobě. Dobře sklizená úroda obilí dá chléb městům i vesnicím, krmivo pro zvířata i slámu pro stlaní. Proto se snaží dobrý hospodář — a tím jsme dnes všichni z venkova i měst — aby ani stéblo, ani jeden klas nepřišel zbytečně nazmar. Přezráním obilí, pozdní sklizní a výdřelem ztrácí se prý asi 1,5 q zrna na každém hektaru. Lehko lze spočítat, že družstvo, které pěstuje obilí jenom na 100 hektarech, by tak ztratilo skoro dva vagony. Nestojí to za to, zamyslet se nad množstvím, které by se nemusilo ztrácet? Vždyť Spasitel, když nasytil na poušti zástupy, poručil i drobtý sebrat, aby nezahynuly!

Bezmála devadesát procent zemědělské půdy je dnes v rukou jednotných družstev a státních statků, zkušené a odpovědné lidé pracují na polích i ve vedení mnoha zemědělských závodů. Podařilo se zvýšit hektarové výnosy a stále větší počet družstev využívá předností velkovýrobního postupu. V současných dnech přešlo do družstev i mnoho schopných odborníků a organizátorů na místa, kde se rozhoduje o plnění a překročení plánů. Mají to být lidé, kteří správně chápou společenský význam svého poslání a kteří mají dosti energie i zkušeností, aby pomohli k nejdárnějšímu úspěchu sklizně obilí.

Není to však jenom zájem družstevníků či těch, kdo se lopotí na polích. Stačí vzpomenout si na vážná a nabádavá slova presidenta republiky z jeho letošního novoročního projevu: „Vzestup zemědělské výroby souvisí s tím, jak rychle budeme moci zvyšovati životní úroveň. Jestli nám zemědělská výroba bude dodávat více produktů pro zásobování obyvatelstva, budeme méně dovažet a více prostředků budeme moci dát k prospěchu rozvoje naší společnosti.“ To jsou slova hospodáře, jemuž záleží na tom, aby právě to zrno zachráněné a nevyplývané nazmar, přineslo lidu této země život bohatější a plnější.

A jak nevzpomínat po dnech radosti, navždy spjatých s vůní šeríků, na dny, v nichž kousíček chleba znamenal život. Jak právě ten kousíček chleba se stal symbolem spokojenosti a volnosti, symbolem naděje, že už nebude válek, bladu, utrpení a krutosti mezi lidmi!

Nespočetnými oběťmi vykoupená, svobodná naše pole zavoněla novým chlebem. Z klasů, které dlaň vánku rozkolébala, zaznívá modlitba, kterou česká země po tisíc let vkládá do úst prvního biskupa ze své krve: „Dej nám všem, Hospodine, hojnost, pokoj v naší zemi!“

CESTY KATOLICKÉ EXEGESE XX. STOLETÍ

(Glosa na okraj 70. výročí založení Biblické školy v Jeruzalémě)

Letošního roku je tomu sedmdesát let, co byla v Jeruzalémě založena Biblická škola sv. Štěpána. Otevření tohoto ústavu a všechny podniky seskupené kolem školy — revue, biblické komentáře, archeologické průzkumy — jsou takového významu, že si dnes bez nich nedovedeme ani představit katolickou exegesi 20. století. Dílo školy, tak úzce spjaté se jménem P. Lagrange, vede k zamyšlení se nad cestami biblického bádání a katolické exegese od konce minulého století do dneška.

Racionalismus, vzniklý spojením anglického deismu, francouzského encyklopedismu a Spinosova pantheismu, popírající vše nadpřirozené, tedy i biblickou inspiraci, zářky a prorocství, podnikl mohutný útok proti bibli. Systém střídá systém, následující potírá obvykle svého předchůdce. Jména J. Reimar, J. Š. Semler, J. Paulus, R. Bretschneider, D. B. Strauss, F. K. Bauer, A. Ritscher, E. Renan, A. Harnack, B. Delitzsch a dlouhá řada dalších, jejich systémy a školy, životopisy Ježíšovy, kritika evangelií a St. zákona, zvláště Pentateuchu, jsou dokladem rušnosti a složitosti problémů, s nimiž se musela vyrovnávat katolická biblistika na přelomu mezi 19. a 20. stoletím. Do tohoto zápolení nevstoupila katolická exegese nejlépe připravena a vyzbrojena. Před rokem 1890 se katolická exegese vyznačovala převážně rigorosním duchem předchozí periody.

Ve Francii to byl Renanův životopis Ježíše Krista, který ukázal nutnost nových cest katolické biblistiky. Vycházejí životopisy Kristovy od katolických autorů jako protiváha životopisu Renanovu: Fouard (1899), Le Camus (1883), Didon (1890). Rovněž ve Francii byl to zákon z r. 1875 o svobodné výuce, který byl poněmku k zakládání universit a katolických institutů (Paříž, Lille, Lyon, Toulouse), jež hrály významnou roli ve francouzské teologii druhé poloviny 19. stol.

Roku 1886 začíná vycházet v Paříži *Cursus Scripturae Sacrae* (R. Cornely, J. Knabenbauer, Fr. Hummelauer) charakteru spíše konzervativního. V Německu, kde se theologické fakulty staly součástí universit, měly katolické fakulty ve druhé polovině min. stol. vysokou úroveň (Tübingen, Mnichov, Würzburg), spíše však v oborech historických (K. Hefele, J. Hergenröther), u věro- učných (J. Möhler, J. Görres, Fr. Hettinger), než biblických. V úseku biblických studií se střetl racionalismus s biblisty ne dost školenými a všestranně připravenými k obraně. Vlna archeologických objevů, rozmach biblické filologie a textové kritiky a hlavně úchylnky liberální exegese 19. stol. vnesly zmatek do řad katolických biblistů. Katoličtí exegeté se rozdělili ve tři skupiny, které stály k sobě nejednou v příkrém odporu. Byla to skupina konzervativní, která stále pokládala tradiční řešení otázek za dostačující a odmítala vše moderní jako racionalistické a odporující nadpřirozenému. Pak zde byla skupina biblistů pokrokových, kteří byli věrni Církvi a závěrům katol. teologie. Ti v současné kritice rozlišovali mezi závěry literárními a historickými, které možno přijmout anebo alespoň o nichž možno diskutovat, a mezi nepřijatelným pojetím naturalistickým. Konečně zde byla skupina pokroková bez solidních theologických základů, vzdalující se postupně víry a Církve. Mezi těmito skupinami docházelo k prudkým srážkám. Byla to smutná neschopnost první skupiny, v níž mnozí nedovedli rozpoznat nutný a zdravý pokrok druhé skupiny od nerozvážnosti skupiny třetí a nad obojími vynášeli svá anathematy. V kritickém údobí konce minulého stol. dochází k založení biblické školy Jeruzalémské, která navždy zůstane spojena se jménem P. Lagrange (1855—1938). Jak již původní název institutu naznačoval — *École pratique d'études bibliques* établie au couvent des Dominicains Saint-Étienne de Jérusalem — měla škola v centru biblického Východu poskytnout posluchačům nejenom prohloubení v jednotlivých biblických disciplínách, ale hlavně v biblické archeologii a geografii.

P. Lagrange, který byl po desítky let duší školy, nepomenul použít žádného prostředku moderní doby, když šlo o hájení bible proti šířícímu se racionalismu a libe-

ralismu. Hlavní zásady jeho historické metody byly: Bible je slovem Božím, napsaným pod vlivem Ducha svatého. Lidský rozum sám o sobě ji plně nepochopí a k výkladu je třeba božské autority, tj. učitelského úřadu Církve. Bible je ale také knihou lidskou, napsanou lidmi pro lidstvo k poznání nutných náboženských pravd. Tak jako při vtělení přijalo vtělené Slovo lidskou přirozenost, tak i slovo Boží v Písmě sv. se stává lidstvu přístupným pod lidskou literární formou. Proto k porozumění bible platí tytéž zásady jako u ostatních knih literatury, tj. znalost jejich literárního charakteru, dobového a místního vzniku apod. Proto P. Lagrange kladl tak veliký důraz na historii, zeměpis, filologii, archeologii, až mu to bylo vytýkáno. Sedmdesátiletý odstup však ukázal, že v jeho metodě bylo mnoho zdravého realismu.

P. Lagrange nebyl však jenom duší Jeruzalémské školy, ale vychovával si žáky i časopisem *Revue biblique* (od r. 1892) a biblickými komentáři *Études bibliques*. Charakter jak časopisu, tak komentářů po celou dobu jejich trvání zůstal věren zásadám, které jim P. Lagrange dal do vínku, když napsal do prvního čísla *Revue biblique* (leden 1892): „Vše, co přispívá k porozumění bible, konverse, semitská filologie, historie národů starého Orientu, biblická geografie, archeologie, literatura, theologie Písma sv., historie exegese, vše musí být zastoupeno v *Revue biblique*.“ *Études bibliques* plánoval jako moderní komentář k celému Písmu sv.: „Potřebujeme katolický komentář, založený na dobrém překladě z původních textů, na textu kriticky pečlivě připraveném, kde bude kladen zvláštní důraz na literární kritiku, které protestanti věnují takovou pozornost a kde je kořen téměř všech dnešních problémů! Z historie biblického hnutí před první světovou válkou je ještě v živé paměti, kolikerému podezřívání byl P. Lagrange pro tuto metodu vystaven.

Práce Biblické školy a hlavně práce P. Lagrange byla prací průkopnickou a smělou a nemohla se obejít bez překážek, kritiky a třeba i chyb. V době Renanově se katoličtí exegeté spokojovali s pasivní obranou. P. Lagrange naproti tomu navrhoval postavit se v popředí výzkumů ve všech biblických oborech. Dnes každý ví, oč jde. Ale v době modernistické krize v letech 1900—1910 tomu tak nebylo. Kritické metody, které P. Lagrange usiloval vložit v celé cti do služeb Církve, ještě nebyly prozkoušeny. Povrchnímu anebo úzkostlivému pozorovateli se mohlo zdát, že jsou podobné anebo sympatizující s metodami racionalistů.

První diskuse vznikla r. 1897 při mezinárodním katolickém kongresu ve Fribourgu. Biblické sekci předsedal P. Lagrange. Referoval o pramenech Pentateuchu. P. Lagrange klade otázku: Je Mojžíš prvním zákonodárcem Izraele a mozaismus základem celé historie vyvoleného lidu Božího? Ano. Kdyby fakta Božího království se uváděla v pochybnost, byla by ohrožena víra. Všechny důvody historické kritiky nás nutí přiznat Mojžíšovi dějinnou úlohu, jak ji podává tradice. Plyne však z toho, že Mojžíš napsal celý Pentateuch vlastní rukou? Lagrange soudí, že ne! Připouští pozdější redakce, ale protože tyto redakce uplatňovaly původní prvky z doby Mojžíšovy, L. soudí, že tradice má pravdu, učic, že celý Pentateuch, jak původní část, tak části pozdější, jsou dílem Mojžíšovým. Sugestivní výklad L. byl ve shromáždění přijat, ale když byl později zveřejněn v *Revue biblique*, byl ostře kritizován. Ještě prudčeji se rozpoutala polemika, když v r. 1902 pronesl v Katol. institutu v Toulouse přednášku o historické metodě. P. Lagrange chtěl vyburcovat nepochopitelně pasivní některé katol. myslitele. Byl přesvědčen, že nelze zůstat v nečinnosti a pasivitě, aniž by se neoddálily od Církve intelektuální síly. Byl přesvědčen, že více škodí víře nehybnost duchů než obrácení se tváří tvář vědeckým pokrokům, ovšem za podmínky podrobení se směrnicím Církve. Prábojně směřnice P. L. se zdály některým katolickým učencům příliš smělé, hlavně když nepochopili jejich přesný obsah a dosah. Někteří v nich viděli modernistický jed. Doba nebyla ještě zralá k popularizaci těchto vědeckých tezí